

115

A BŰNVÁDI ELJÁRÁSI JOG

6. JÁRÁSBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS, KÁRTALANÍTÁS
ELJÁRÁS A FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGA ELŐTT
ÉS A MELLÉKTÖRVÉNYEK

A BŰNVÁDI ELJÁRÁSI JOG

A BŰNVÁDI PERRENDTARTÁSRÓL SZÓLÓ 1896: XXXIII. T.-C.
ÉS MELLÉKTÖRVÉNYEINEK MAGYARÁZATA

ÍRJÁK

DR AUER GYÖRGY és DR MENDELÉNYI LÁSZLÓ

budapesti kir. főügyészhelyettes,
egyetemi magántanár

a m. kir. Curia bírása

VI.

JÁRÁSBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS, KÁRTALANÍTÁS

(BP. XXIX—XXXII. FEJEZETE)

ELJÁRÁS A FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGA ELŐTT ÉS A MELLÉKTÖRVÉNYEK

ÍRTÁK

DR AUER GYÖRGY és DR MENDELÉNYI LÁSZLÓ

KIR. FŐÜGYÉSZHELYETTES,
EGYETEMI MAGÁNTANÁR

A M. KIR. CURIA BÍRÁJA

ATHENAEUM

IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

K.M.sz.:117689/1934.- Lelt.sz.:88/1934.- Ára:7.- P

JÁRÁSBÍRÓSÁGI ELJÁRÁS KÁRTALANÍTÁS

(BP. XXIX—XXXII. FEJEZETE)

ELJÁRÁS A FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGA ELŐTT ÉS A MELLÉKTÖRVÉNYEK

ÍRTÁK

DR AUER GYÖRGY és DR MENDELÉNYI LÁSZLÓ

KIR. FŐÜGYÉSZHELYETTES,
EGYETEMI MAGÁNTANÁR

A M. KIR. CURIA BÍRÁJA

ATHENAEUM

IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

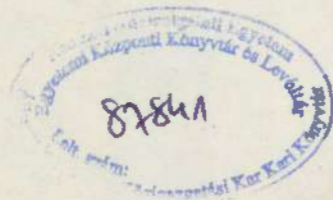
ELŐSZÓ.

Kommentárunk jelen, VI. részének közzétételével munkánkat befejeztük. Mindvégig törekedtünk arra, hogy oly művet írjunk, amely büntető perjogunknak — bőségesnek aligha mondható — irodalmában hiányt pótolni alkalmas. Ügyeltünk arra is, hogy szem elől ne tévesszük azokat a célokat, amelyeket munkánk első részének előszavában megjelöltünk és amelyek bennünket e kommentár megírására indítottak.

Feldolgoztuk az utolsó negyedszázad büntető perjogának gyakorlatát. A kitűzött feladatnak megfelelően rostáltuk meg az időközben életbelépett új jogszabályok által is növelt anyagot. Mint gyakorlati jogászok, tapasztalatból tudván azt, hogy mire van szüksége a bírónak, ügyésznek, ügyvédnek az igazságszolgáltatás nehéz munkájában, iparkodtunk oly kommentárt írni, amelyben a gyakorlati jogász a hasznos eligazítást hiába ne keresse. Mellőztük azonban mindazt, aminek állandó, elméletet vagy gyakorlatot irányító jelentőséget nem tulajdonítottunk, hogy a korlátozott terjedelem dacára annál kimerítőbben foglalkozhassunk azzal, ami maradandó nyomot hagyott büntető eljárási jogunk mindjobban szerteágazó épületén.

Az elsődleges gyakorlati célok mellett is igyekeztünk a tudományos irodalomnak értékeit érvényesüléshez juttatni. A sok közül csupán példaképpen említjük fel Angyal, Finkey, Irk és Zehery professzorok munkáit, valamint a becses dolgozatok sorát tartalmazó Angyal-Emlékkönyvet, amelyek tanulmányai számos gyakorlati kérdésben is útmutatói voltak a megnyugtató megoldásnak.

Munkánk keretein kívül estek reformoknak tervezetései és a jövő fejlődés meghatározására irányuló kísérletek is. Nem zárkozhattunk el azonban az elől, hogy — a külföld újításait is szemügyre véve — reá ne mutassunk arra, ami e jogterületen

kifogástalannak nem bizonyult és ami megfelelőbb intézkedéssel volna felcserélhető.

Igy kívántuk tehát biztosítani az egyensúlyt a tudomány és a jogszolgáltatás materiája között a *suum cuique* elve alapján.

A munkánk egyes részeiről írt nagybecsű bírálatokból merítjük azt a meggyőződésünket, hogy nem végeztünk céltalan munkát. Reméljük, hogy ezt a véleményt keltjük olvasóinkban most is, amikor a bűnvádi eljárási jognak egész anyagát felölelő munkánkat forgatják.

Szívesen teszünk eleget ama kötelességünknek, hogy dr. Ávédik Félix, a budapesti kir. büntetőjársíróság elnökének, dr. Németh Péter kir. büntetőtörvényészki tanácselnöknek és dr. Novák Ernő budapesti kir. ügyészégi alelnöknek a járásbírószági, illetőleg a fiatalkorúak bíróságára vonatkozó gyakorlattal kapcsolatos, értékes útbaigazításaikért hálás köszönetet mondunk.

Végül köszönetünket nyilvánítjuk az Athenaeum Irodalmi Részvénytársaságnak is, amely a legsúlyosabb gazdasági helyzetben is lehetővé tette munkánk megjelenését.

A most közzétett részben a BP. utolsó fejezeteihez, az esküdtbírószágokról és BP. életbeléptetéséről szóló törvényhez írt kommentár dr. Mendelényi László, míg a Fialalkorúak bíróságáról szóló és a melléktörvényekhez írt kommentár dr. Auer György munkája.

Budapest, 1934 április havában.

A szerzők.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.

§ = egyéb megjelölés nélkül a BP. vonatk. §-a	Cs. U. = Csendőrségi utasítás
BP. = 1896 : XXXIII. t.-c.	E. T. = 1897 : XXXIII. t.-c.
B. T. K. = 1878 : V. t.-c.	Fb. = 1913 : VII. t.-c.
Balogh—Illés—Vargha	Ig. Jav. T. = Igazságügyi Javaslatok Tára
(B. I. V.) = A bűnv. perrendtart. magyarázata I. és II. 1900.	I. K. = Igazságügyi Közlöny
B. T. = Büntetőjog Tára (köt. és old.)	Indok. = BP. Indokolása
Bpn. = 1914 : XIII. t.-c.	J. A = Jogállam. (Jog- és Államtud. Szemle.)
Bt. D. = Büntetőjogi Döntvénytár (u. így)	J. K. = Jogtudományi Közlöny
B. H. T. = Büntetőjogi Határozatok Tára	J. E. H. = Jogegységi Határozat
Bü. Sz. = Büntetőbírószági ügyviteli Szabályok	M. Sz. = Magyar Jogi Szemle
B. V. = 1914 : XLI. t.-c.	Mars. = Marschalkó: Hatályban levő igazságügyminiszteri rendeletek
B.N. = 1908 : XXXVI. t.-c.	R. U. = Rendőrségi utasítás
B. N. II. = 1928 : X. t.-c.	R. T. = Rendeletek Tára
C. = M. kir. Curia	St. = 1914 : XIV.
BPÉ. = 1897 : XXXIV. t.-c.	T. E. = 1930 : XXXIV. t.-c.
	T. H. = Teljesülési Határozat
	Ü. U. = Ügyészégi Utasítás

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Előszó	V
Eljárás a járásbírási bíróság előtt és nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmények esetében. Kártalanítás. Záróhatározatok. Esküdtbírási eljárás. Életbeléptetési törvény.	
<i>Írta: dr. Mendelényi László.</i>	
XXIX. Fejezet. Eljárás a járásbírási bíróság előtt	1
XXX. Fejezet. Eljárás nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmény esetében	64
XXXI. Fejezet. Kártalanítás az ártatlanul szenvedett előzetes le tartóztatás vizsgálati fogság és büntetés esetében.....	89
XXXII. Fejezet. Záróhatározatok	118
XIX. Fejezet. Főtárgyalás az esküdtbírási bíróság előtt és az 1897. XXXIII. t.-c. az esküdtbírási bíróságokról	120
1897: XXXIV. t.-c. a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről.....	150
Eljárás a fiatalok bírósága előtt. Egyszerűsítési törvények. Rögtönbíráskodás. Eljárás az uzsorabírási bíróság előtt.	
<i>Írta: dr. Auer György.</i>	
1913: VII. t.-c. a fiatalok bíróságáról	161
1921: XXIX. t.-c. a büntetőigazságszolgáltatás egyszerűsítéséről	224
1930: XXXIV. t.-c. a törvénykezés egyszerűsítéséről	227
Gyorsított bűnvádi eljárás	245
A rögtönbíráskodás	247
1920: XXXII. t.-c. az adócsalásról	257
Eljárás az uzsorabírási bíróság előtt.	
5950/1920. M. E. sz. rendelet	258
9570/1922. M. E. sz. rendelet.....	269
6150/1923. M. E. sz. rendelet.....	271
6770/1925. M. E. sz. rendelet	273
1922: XXVI. t.-c. a fizetési eszközökkel elkövetett visszaélésekről	277
1930: III. t.-c. a katonai BP. életbeléptetésével kapcsolatos intézkedésekről	278
Betűsoros névmutató	279

XXIX. FEJEZET.

Eljárás a járásbírási bíróság előtt.

Bevezetés.

Az igazságszolgáltatás gyorsasága és jósága az új n. kisebb bűnügyek mikénti elintézésének módjától függ. A kisebb súlyú bűncselekmények a gyakoriak s első sorban ezek igényelnek gyors elintézt. A súlyosabb bűncselekmények elbírálásánál nem a gyorsaság a fontos, hanem a legnagyobb alaposág és a legtöbb garancia.

Angliában a békebírák (sommás bíróságok) évente átlag 500.000 egyént ítélnék el, míg a — mi törvényszékeinknek megfelelő — Assizes és Quarter Session bíróságok évente átlag 6000 egyént. A bűnvádi eljárás alá kerülő egyéneknek tehát alig valamivel több, mint 1%-a kerül törvényszéki eljárás alá. Ezzel szemben nálunk pl. 1925-ben a kir. járásbírási bíróságok mintegy 70.000 egyént, a kir. törvényszékek pedig mintegy 30.000 egyént ítélnék el, vagyis a bűnvádi eljárás alá kerülő egyéneknek mintegy 43%-a került a törvényszékek elé. Ennek az óriási aránytalanságnak nem az oka, mintha nálunk több súlyos bűncselekményt követnének el, hanem az, hogy több cselekmény van törvényszéki hatáskörbe utalva, mint Angliában, ahol nincs is taxative meghatározva a bíróságok hatásköre, hanem — egyes főbenjáró bűncselekményektől eltekintve — a bűnügyek túlnyomó része a békebíró elé kerül, aki aztán esetleg esküdtszéki ügyben (indictable offences) is ítélezhetik; így pl. 1925-ben, 49.404 büntetett tárgyalta sommásan. És bár ezt a bíráskodást vidéken fizetés nélküli (a városokban fizetéses) békebírák végzik — mégis ítéleteik közmelegnyugvást keltő, amit bizonyít az, hogy ítéleteik ellen a vádlottak alig használnak fellebbezést (1/2%). Ezekből az adatokból kiindulva, adva van nálunk is eljárási jogunk reformjának iránya: 1. az egyesbíró és a járásbíró közötti különbség megszüntetése (a Te. 110. §-a ügyis áttörte már a járásbírói hatáskört), vagyis legyen az egyedül bíráskodó bíró neve kizárólag járásbíró (vagy tvszéki egyesbíró);

2. elvben és szabályként minden ügy, — kivéve a legsúlyosabbakat (a kivételeket lehet taxative megállapítani, pl. amelyekben a vizsgálat az 1921: XXIX. tc. 8. §-a értelmében kötelező, valamint a sajtó- és politikai pereket) — a járásbíró (vagy tvszéki egyesbíró) elé tartozék, aki minden ilyen ügyben tárgyalást tűz ki s annak alapján ítéletet is hoz, kivéve, ha egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetést tart ki szabandónak, mely esetben az ügyet átteszi a tanácsban döntő kir. törvényszékhez. Az egész eljárás tehát megfordítottja volna a Te. 110. § szerinti eljárásnak s alkalmas volna a törvényszékeket mentesíteni a most oda tartozó ügyeknek 50—60%-ától;

3. a járásbíró (egyesbíró) ítélete ellen csak egyfokú perorvoslatnak legyen helye a kir. ítélőtáblához;

4. A járásbíró előtti eljárás — úgy, mint azt Csemegi tervezte — külön törvényben, vagy legalább is önálló keretben, — tehát a tvszéki eljárásra vonatkozó rendelkezésekre utalás nélkül — szabályoztassék.*

Az a módszer ugyanis, amelyet Bp.-unk fogadott el, hogy t. i. a bírósági eljárás szabályozását az általános bűnvádi perrendtartásba egy külön fejezetbe vette föl oly módon, hogy folyton utal az előző fejezeteknek megfelelően alkalmazandó rendelkezéseire, — mint Edvi Illés Károly 1899 dec. 2-iki Jogász-egyleti előadásában megállapította — rendkívüli »nehézségeket hárított a magyar bíró nyakába.« Igazolja ezt a megállapítást a jogegységi határozatoknak az a hosszú sorozata, amelyet jelen fejezet magyarázata keretében feldolgoztam.

I. Általános rendelkezések.

521. §.

A megelőző fejezetek rendelkezései a járásbíró hatáskörébe utalt bűnvádi ügyekben is alkalmazandók, amennyiben a jelen fejezet eltérő szabályokat nem tartalmaz.

1. Amíg a régebbi hazai jogállapot (az 1880: XXXVII. t.-c. 44. §-ában nyert felhatalmazás alapján kibocsátott 2265/1880. I. M. számú rendelet) szerint a járásbíró előtti büntető eljárás önállóan, a törvényszéki eljárástól függetlenül volt szabályozva s a Bp.-nek Csemegi-féle első tervezetei is csupán a törvényszéki eljárásra szorítottak s a járásbíró büntető eljárás szabályozását külön törvény részére tartották fenn, — addig a Bp. — bár egy, a törvényszéki ügyekben való eljárás szabályai után beiktatott külön fejezetben, de mégis — egy egységes kódexben szabályozta a bűnvádi eljárásnak valamennyi kir. bíróság előtt irányadó szabályait.

* L. a Büntető Eljárás gyorsításának módjairól a Magyar Jogász-egylet 1932. dec. 3-iki közgyűlésén tartott előadásomat, mely a Jogász-egyleti értekezések új I. évf. 1. számában jelent meg.

Bár — áttekinthetőség szempontjából — kétségtelen előnyei vannak a pl. a német Bp.-ben megvalósult annak a kodifikálási módszernek is, amely sem külön törvényben, sem a Bp. egy külön fejezetében nem szabályozza a sommás büntetőeljárást, hanem csupán a Bp. egyes szakaszainál említi meg a Schöffe bíróság előtti eljárásban esetleg eltérőleg alkalmazandó jogszabályt, — s bár tagadhatatlan, hogy célszerűségi szempontok szólnak a Bp. rendszere mellett is, amelyet az 521. § juttat kifejezésre — mégis ez a rendszer — mint arra a bevezetésben utalunk — a gyakorlatban sok nehézséget okozott. Az 521. szakasz értelmében a főszabály az, hogy a törvényszéki ügyekben való eljárás szabályai a járásbíró hatáskörébe utalt bűnvádi ügyekben is alkalmazandók. Az ezen szabály alóli kivételek a következő szakaszokban vannak megállapítva.

Ez a látszólag világos és egyszerű rendelkezés — mint azt egyes szakaszok magyarázatánál látni fogjuk — a gyakorlatban mégis, különösen későbbi jogszabályok alkalmazásával kapcsolatban, sok vitás kérdést vetett föl. E helyütt elég pl. csak arra a vitára és ellentétes gyakorlatra utalni, amely abban a kérdésben keletkezett, hogy a II. Bn. 30. §-a megfelelően alkalmazandó-e a járásbíró ügyekben (bővebben l. az 556. §-nál.)

Az ezen vitában résztvevő Zehery Lajos hozzászólásából (B. T. LXXX. 119.) kiemelendőnek tartom azt a részt, amely a Bp. 521. §-a alkalmazásának elvi szabályát határozza meg a következőképpen: »A Bp. 521. §-ában kifejezett jogszabály a Bp. rendszerébe illeszkedik bele s a jogszabály általános konstitutív hatálya egészen a háttérben marad ama kodifikatorikus jelentőség mögött, mely az ismétlések elkerülése végett tartja megengedhetőnek és célszerűnek olyan általános körülírás használatát, mint aminőt a Bp. 521. § tartalmaz. A II. Bn. szóbanlévő vonatkozó rendelkezései (30. §) azonban nem illeszkednek bele a Bp. szerkezetébe akként, hogy azokra a Bp. 521. §-ának jogszabályát alkalmazni lehetne, mert a II. Bn. 30. §-a mint szerkezetileg teljesen önálló jogszabály éles határozottsággal egyes bíróról, kir. ítélőtábláról tesz említést, ezeket a vonatkozásokat pedig a Bp. 521. §-ának itt nem alkalmazható rendelkezése alapján a kir. járásbíróra, a kir. törvényszékre átvinni nem lehet.«

Általában azt kell szem előtt tartani, hogy a Bp.-nek vezérelvei: tehát a (vegyes) vádrendszer, a védelem biztosítása, az ügyfélegyenlőség, a tettazonosság, a (tárgyalási szakban) szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság elve, az in peius reformatio tilalma, a res iudicata tekintélye stb. mind érvényesülnek a járásbíró előtti eljárásban is s ezen elvek sérelme nélkül való eltérés a törvényszéki szabályoktól csak annyiban van, amennyiben ezt a járásbíró hatáskörébe utalt cselekmények csekélyebb jelentősége s azok gyorsabb és egyszerűbb elintézésének szükségessége indokoltá teszi.

Igy pl. a Bp. 22. §-ának a járásbíró eljárásban is érvényesülését juttatja kifejezésre a Hatásköri Bíróságnak 71/1909. sz. hat. (BT. LIX. 49.), mely szerint ha a járásbíró egy a közig. hatóság elé tartozó ügyben tárgyalást tartott, köteles az ügyben ítéletet hozni és hatáskör hiánya címén az ügyet nem teheti át a közigazg. hatósághoz, vagy pedig a vádelvet juttatja érvényre a C. 7.438/1909. J. E. hat. (BT. LIX. 241.), mely kimondotta, hogy a já-

rásbírósi eljárásban abban az esetben, ha a vádat magánvádló képviseli, ennek v. meghatalmazottjának jelenléte nélkül a tárgyalást nem lehet megtartani, — vagy végül a *szóbeliség és közvetlenségnek* a tárgyalás sarkpontját képező elvét biztosítja a C. 4.069/1909. számú határozata. (BD. III. 313.), mely szerint a járásbírósi eljárás a szabadalombírói eljárás kihágása miatt indított büntető eljárásnak az 1895:XXXVII. t.c. 54. §-a értelmében való felfüggesztése iránt csak tárgyalás és a felek meghallgatása alapján határozhat.

Az 1930:XXXIV. (Te) 110. §-a értelmében a járásbírósi eljárás elé terjesztett törvényszéki ügyben az elsőfokú ítélet meghozataláig a járásbírósi eljárás szabályait kell alkalmazni. Ez a jogszabály tehát szemben a Bp. 521. §-ával, viszont a járásbírósi eljárás szabályait rendeli alkalmazni bizonyos törvényszéki ügyekben. Ebből tehát az következik, hogy ezekben az ügyekben a Bp.-nek 523., 536. és 537. §§ is alkalmazandók, vagyis attól az időponttól kezdve, hogy az ügyész vonatkozó indítványa a kir. járásbírósi eljárásba érkezett, a terhelt letartóztatásának tartamára, védőjével való érintkezésre vonatkozólag a fenti §§-ban foglalt rendelkezések irányadók. (L. még az 528. §-hoz írt 2. jegyzetben foglaltakat.) Az ebből folyó visszaszállásokra és vitás kérdésekre az egyes szakaszoknál fogunk rámutatni.

Te. (1930:XXXIV.) 110. §.

A járásbírósi eljárás átruházott hatásköre.

Ha a kir. ügyészség arról van meggyőződve, hogy a kir. törvényszék, mint egyesbírósi hatáskörébe utalt büncselekmény miatt egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés előreláthatólag nem lesz kiszabható s az elkövetés helye a kir. törvényszék székhelyén levő kir. járásbírósi területén kívül esik, a kir. ügyészség az elkövetés helye szerint illetékes kir. járásbírósi indítványozhatja a tárgyalás kitűzését és megtartását; ily ügyben az elsőfokú ítélet meghozataláig a járásbírósi eljárás szabályait kell alkalmazni. A perorvoslatra nézve azok a szabályok irányadók, amelyek a kir. törvényszék mint egyesbírósi ítéletére vonatkoznak.

Ez a szakasz a kir. járásbírósi eljárásoknak a Bp. 18. §-ában megállapított hatáskörét töri át és bővíti ki. A szakasz rendelkezése szerves összefüggésben van az előző (109.) szakasszal, mely lehetővé teszi, hogy a törvényszéki egyesbíró a törvényszék székhelyén kívül törvénynapokat tartson. Ha ugyanis a tárgyalásban érdekelt személyek a járásbírósi székhelyen laknak, célszerűbb és olcsóbb, hogy az egyesbíró hatáskörébe utalt ügyeket ne az egyesbíró, hanem maga a helyben működő kir. járásbírósi bíróság tarthassa meg.

Ezeknek a szakaszoknak alap gondolata helyes és rokon az angol béke (rendőr) bíró hatáskörével, amde — amint erre már a bevezetésben utaltam — a részletes rendelkezésekben foglalt megkötöttség az elérni kívánt célt csak részben engedi megvalósulni.

A főhiba az egyesbírói hatáskörnek a 101. §-ában foglalt ötletszerű s amellettlől fölösleges taxatív megállapításában rejlik,

amely egyrészt az egyesbíróra néha nagyon komplikált (sikkasztási vagy csalási) ügyek elintézését bízta, másrészt pedig megakadályozza azt, hogy viszont egész egyszerű (de e szakaszban fel nem sorolt) büncselekmények felett bíraskodhassék. A 101. §-nak ez az elhibázott rendelkezése természetesen a 110. § alkalmazásában is érezhető, mert ez a szakasz csak a kir. törvényszék, mint egyesbírósi hatáskörébe utalt büncselekmények esetében alkalmazható.

Legjobban megvilágítja az ebből folyó anomáliákat a következő eset:

A kir. ügyészség az iratokat a Te. 110. §-a alapján felmenő ágbeli rokonon elkövetett súlyos testi sértés vétség (Btk. 302. § 2. bek. 2. tétel) elbírálása végett tette át a kir. járásbírósi bírósághoz. A járásbírósi bíróság a tárgyaláson megállapította, hogy a testi sértés nem szándékosan, hanem gondatlanságból követtetett el s emiatt (Btk. 310. §) ítélte el jogerősen a vádlottat. A koronaügyész perorvoslatra folytán a Curia jogegységi tanácsa kénytelen volt törvénysértésként kimondani, hogy a járásbírósi hatáskörét túllépte, megsemmisíteni az ítéletet és az ügyet az illetékes kir. törvényszékhez utasítani. (BI. 4713/1933 sz.).

De a törvény még fokozza ezeket az anomáliákat azzal, hogy a 110. § alkalmazását még ahhoz a feltételhez is fűzi, hogy »ha a kir. ügyészség arról van meggyőződve, hogy... egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés előreláthatólag nem lesz kiszabható.«

A helyett ugyanis, hogy — az egyesbírói intézmény és a járásbírósi bíróság közötti különbség megszüntetésével — azt mondta volna ki a törvény, hogy a járásbírósi bíróság elvben jogosult eljárni az egyesbírói hatáskörébe utalt büncselekmények tárgyában, de ha egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés lát kiszabandónak, köteles az ügyet áttenni a kir. törvényszékhez, — az ügyész véleményétől tette függővé azt, hogy eljárhat-e a járásbírósi bíróság. Ez a szabályozás egyrészt sértő a bíróság tekintélyére, másrészt nem is praktikus, mert ez az előzetes véleménynyilvánítás a bírót úgy sem köti s így az ügynek ide-oda küldözgetését eredményezheti.

Ezt bizonyítja a következő eset: A kir. járásbírósi bíróság a nála lopás vétsége miatt indított bűnügyet áttette a kir. ügyészséghez, mert a Btk. 338. §-a szerinti büntetés látszott fennforogni. Az ügyész visszaküldte a járásbírósi bírósághoz, hogy a Te. 110. §-a alapján járjon el. A járásbírósi bíróság erre a vádlottat 1 évi és 3 havi börtönei ítélt. A koronaügyész perorvoslatra folytán a C. kimondta, hogy a Te. 110. §-a alapján eljáró kir. járásbírósi bíróság 1 évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés nem szabható ki s amennyiben a tárgyalás alapján ilyentart kiszabandónak, köteles az iratokat a kir. ügyészséghez visszaküldeni; megsemmisítette tehát a járásbírósi bíróság ítéletét és az ügyet a kir. törvényszékhez, mint egyesbírósi bírósághoz utasította a következő indoklással:

»A kir. járásbírósi bíróságnak ezen ítélete, amennyiben a szabadságvesztésbüntetés egy évet meghaladó tartamban találta megállapítandónak és ennek dacára az ügyet saját hatáskörében bírálta el, törvénysértő.

A Te. 110. §-a szerint a kir. ügyészség, a kir. törvényszék, mint egyesbírósi bíróság hatáskörébe utalt büncselekmény miatt a törvényszék székhelyén kívül eső elkövetés helye szerint illetékes kir. járásbírósi bíróságnál a tárgyalás kitűzését és megtartását indít

ványozhatja, ha arról van meggyőződve, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény miatt egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés előreláthatólag nem lesz kiszabható.

Ezen törvényes rendelkezésben a törvénynek azon akarata nyilvánul meg, hogy a Te. 110. §-a alapján a kir. törvényszék, mint egyesbíróság hatáskörében eljáró kir. járásbíróság marasztaló ítéletet csak akkor hozhat, ha jogi meggyőződése az, hogy a kiszabandó szabadságvesztésbüntetés tartama az egy évet meg nem haladja; ellenesetben az ügyet további illetékes eljárás végett a kir. törvényszék mint egyesbírósághoz átteni köteles.

A Te. 110. §-ában kifejezésre jutó ezen törvényakaratra utal a Te. 110. §-ra vonatkozó törvényjavaslatnak indokolása is.

A törvényjavaslatban 99. § alatt felvett és a törvény 110. §-ával teljesen azonos szövegű rendelkezés indokolása szerint ugyanis »a javaslat a törvényszéki ügyek tárgyalását a járásbíróságoknak csak oly körben engedi meg, amelyen belül sem az ítékezés alapossága, sem más szempontból nem merülhet fel kifogás. Így csak egyesbíró elé utalt ügyekben járhat el a kir. járásbíróság... másfelől csak olyan ügyeket tárgyalhat a járásbíróság, amelyekben a kir. ügyészesség meggyőződése szerint előreláthatólag nem lehet egy évnél hosszabb szabadságvesztésbüntetést kiszabni, úgy, hogy a járásbíróság hatáskörébe utalt bűncselekmények leghosszabb büntetési lehetőségét a törvényjavaslat 99. §-ának alkalmazásával nem kell túllépni.«

A törvényjavaslat ezen indokolása nyilvánvalóan egyrészt arra vonatkozik, hogy az 1897:XXXIV. t.-c. 18. §-ában a járásbíróságok hatáskörébe utalt bűncselekményekre kiszabható szabadságvesztésbüntetésnek legmagasabb büntetési tételét már a vonatkozó törvény egy évet meg nem haladó tartamban állapítja meg, másrészt vonatkozik arra, hogy oly bűncselekmény esetén, amelynek a törvényes büntetési tétele az egy évet meghaladja, mint a Btk. 418. § esetében (Bpé. 18. § 9. p.) ezen bűncselekményt csak az esetre utalja a kir. járásbíróság hatáskörébe, amennyiben egy évet meg nem haladó fogházbüntetés alkalmazásának esete forog fenn, ellenesetben az 1897:XXXIV. t.-c. 18. § második bekezdése értelmében a kir. járásbíróság köteles az iratokat további eljárás végett az illetékes kir. törvényszékhez átteni.

A járásbíróságok hatáskörébe utalt bűncselekmények leghosszabb büntetési lehetősége tehát rendszerint az egy évet meg nem haladja és csak ezen tartamban akarta a törvényjavaslat a kir. törvényszék, mint egyesbírósági hatáskörbe utalt bűncselekménynek elbírálását a járásbíróságok hatáskörébe tartozónak kimondani.

Nem változtat ezen következtetés helyességén azon körülmény, hogy az 1897:XXXIV. t.-c. 18. § első bekezdés 7. pontja kivételesen a két évi fogházzal büntethető orgazdaság vétségét — amennyiben az ott megjelölt vétségekkel van kapcsolatban — minden megszorítás nélkül járásbírósági hatáskörbe utalta, mert, mint egyedüli kivétel az általános szabály lerontására nem alkalmas és mert a törvényjavaslat indokolása nyilvánvalóan eltekintett ezen kivételtől.

A törvényjavaslat 99. §-a változatlan indokolással emelkedvén a »Te« 110. §-ában törvényerőre, nyilvánvaló, hogy a törvény akarata a javaslat indokaival egyező.

A Te. 110. §-ának ezen egyedül helyes értelmezéséből nem következik az, mintha a Te. 110. §-a alapján eljáró kir. járásbíróság köteles volna akkor is egy évet meg nem haladó szabadságvesztésbüntetést kiszabni, ha jogi meggyőződése szerint egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés kiszabását látná indokoltnak, mert ez azt jelentené, hogy a kir. ügyészesség ellenkező jogi meggyőződése — mely a Te. 110. §-a alapján tett indítvány indokálul szolgált — a büntetés legmagasabb mértékének megállapításánál a kir. járásbíróságra kötelező volna.

Ily következtetésnek levonása ellenkeznek nemcsak a bírói ítékezés függetlenségével, de a Bp. 325. § második bekezdésében (521. §) foglalt azon szabállyal, melyszerint a bíróság a büntetés kiszabása tekintetében nincs a vádló indítványához kötve.

Különösen ezt az utóbbi jogszabályt azért nem érinti az 1 évet meghaladó szabadságvesztésbüntetés kiszabásának a Te. 110. §-ából következtetett tilalma, mert a Te. 110. §-ban egy a Bpé. 18. §-ának rendelkezéseivel összhangban álló hatásköri szabály is van — de csak feltételezeten — megállapítva, amely szabály szerint a kir. járásbíróságnak csak abban az esetben s addig az időpontig van hatásköre az ily ügyekben, ameddig a tárgyalás eredménye alapján az nem derül ki, hogy a bíróság meggyőződése szerint egy évet meghaladó szabadságvesztésbüntetés volna kiszabandó.

Amint a bíróság erre a meggyőződésre jut, a Te. 110. §-a alapján feltételezen bírt hatásköre máris megszűnt s előtérbe lép a kir. törvényszéknek, mint egyesbíróságnak eredeti hatásköre (amely alól a kir. ügyészesség az ügyet a nyomozás adatai alapján megfelelően vélt legmagasabb büntetés kiszabásának feltételezése mellett vonta ki.).

De amint a kir. ügyészességnek a Te. 110. §-ának alkalmazásba vételében a büntetésre nézve megnyilvánuló meggyőződése nem kötelezi a kir. járásbíróságot arra, hogy saját meggyőződése ellenére 1 éven aluli szabadságvesztésbüntetést szabjon ki, éppúgy a kir. törvényszék mint egyesbíróság — mely a hozzá áttett ügyben eljárni köteles — sines kötve a kir. járásbíróságnak azon álláspontjához, mely szerint 1 évet meghaladó szabadságvesztésbüntetést lát kiszabandónak, hanem a hozzá, a járásbíróság által áttett ügyben kiszabhat 1 éven aluli szabadságvesztésbüntetést is.

Végül kiemeli a kir. Kúria, hogy a Bp. 527. § harmadik bekezdésének — a Bpé. 18. § utolsóelőtti bekezdése által is hatályban tartott — azt a rendelkezését, mely szerint a kir. járásbíróság az ügynek a kir. törvényszékhez áttételét nem rendelheti el az esetben, ha a kir. törvényszék az ügyet a járásbíróság hatásköréhez és illetékességéhez tartozónak nyilvánította vagy mint ilyet vizsgálta, — szintén nem érinti a Te. 110. §-ában foglalt rendelkezés, illetve az ebből levont az a következtetés, hogy a kir. járásbíróság a Te. 110. §-a alapján hozzá áttett ügyet — ha 1 évet meghaladó szabadságvesztésbüntetést tart kiszabandónak — a kir. törvényszékhez, mint egyesbírósághoz átteni köteles, mert ez utóbbi szakasz esetében az áttételt nem a kir. törvényszék, vagyis a kir. járásbíróság felettes hatósága rendelte el, hanem az ügyet a kir. ügyészesség tette át egy indítvánnyal, mely a járásbíróságot csak a tárgyalás megtartására, de nem egyúttal minden körülmények között való ítélethozatalra kötelezi (C. B. I. 4742/1933 szám.).

522. §.

A közvád a járásbíróság előtt rendszerint ügyészégi megbízott képviseli. *A vád képviselője.*

Ebben a szakaszban nem a vádelv van kimondva, mert azt a Bp. 1. §-a tartalmazza, mely az 521. § értelmében a járásbíróság előtti eljárásban is a maga teljes egészében érvényesül, hanem a közvád képviselőtéről történik rendelkezés, mely lényegben teljesen egyezik a Bp. 2. § első bekezdésével s ettől csupán abban tér el, hogy a kir. ügyészesség helyett az ügyészégi megbízott a vád képviselője. Ennek folytán — különösen a »rendszerint« szó jelentőségét illetőleg — utalok a Bp. 2. §-hoz írt magyarázatra (V. köt. 9. és köv. oldalai) s itt csupán az 1897:XXXIV. t.-c.-nek az ügyészégi megbízott jogállására vonatkozó 9—14. §§ szövegét adom le:

9. §. Ügyészségi megbízott az lehet, aki az 1883. évi I. törvény-cikk 1. §-ának a) és b) pontjaiban meghatározott általános minősítéssel bír, a jogi tanfolyamot valamely hazai jogi tanintézetben bevégezte s az állam nyelvét szóban és írásban bírja.

Ügyészségi megbízottul a fenti minősítéssel bíró köztisztviselő, továbbá gyakorló ügyvéd is kirendelhető.

10. §. Az ügyészségi megbízottat az igazságügyi miniszter rendeli ki és tőle a megbízást bármikor elvonhatja.

11. §. Az ügyészségi megbízottnak rendes fizetés nem jár, azonban az államkincstártól megfelelő díjazásban részesül.

E díjazás részleteit az igazságügyi miniszter állapítja meg.

12. §. Az ügyészségi megbízott ebben a minőségben közvetlenül annak a királyi ügyésznek van alárendelve, akinek kerületébe kirendelése szól.

13. §. Az ügyészségi megbízottra nézve ez az alkalmaztatása rendes fegyelmi hatóságának jogkörén nem változtat.

14. §. Az ügyészségi megbízottnak teendőit a királyi főügyész és helyettese, királyi ügyész és királyi alügyész is végezhetik.

Ugyanezen törvény 28. §-ában nyert felhatalmazás alapján bocsátotta ki az igazságügyminiszter 1899. okt. 20-án 4700. szám alatt az ügyészségi megbízottak számára szóló utasítást.

A Bp. 522. §-ára, de a vádelvre is vonatkozik a BHT. II. kötetébe 136. sz. a. felvett J. E. hat. (6501/1901), mely kimondotta, hogy az ügyészségi megbízott zugirászat esetében is jogosított lévén a vád képviselőjére, sérti a törvényt, a kir. törvényszéknek, mint fellebbviteli bíróságnak oly ítélete, amellyel az ü. m.-at zugirászat esetében a vád emelésére és képviselőjére jogosítottnak nem tartotta és az annak vádja folytán hozott, a vádlott bűnösségét megállapító elsőbírósági ítéletet törvényszerű vád nélkül hozottnak nyilvánította.

Az 1934: III. t.-c. 4. §. 3. bekezdése értelmében zugirászat esetében a vád képviselőjét pótmagánvádlóként az Ugyvédi Kamara ügyésze is átveheti, (de elsősorban az ü. m. hivatott a vád képviselőjére.) A mérnöki kamaráról szóló 1923: XVII. tc. 67. §-ában meghatározott kihágás esetében a vádat a kamara ügyésze képviseli.

523. §.

A terhelt letartóztatása alatt is hatósági ellenőrzés nélkül érintkezhetik védőjével.(1)

Hivatalból védő nem rendelendő.(2)

A terheltnek védője és a sértett meghatalmazottja férfi-hozzátartozójuk (205. §. 1. pontja), ha nem is ügyvéd, továbbá ügyvédjelölt is lehet, utóbbi azonban az eljárás folyamán mind szóban, mind írásban az állam nyelvét köteles használni.(3)

A szülő gyermekének, a férj feleségének, a gyám vagy gondnok gyámoltjának, illetőleg gondnokoltjának képviselőjében külön meghatalmazás nélkül is eljárhat és a magánvádra üldözendő bűncselekmények (41. §.) miatt vádat is emelhet.(4)

1. Az első bekezdés — szemben a 62. § második bekezdésével, — minden időbeli korlátozás és feltétel nélkül teljesen szabadnak nyilvánítja a terhelt érintkezését védőjével. Ennek folytán a 62. § második és ezután következő bekezdéseinek rendelkezései (az 521. § értelmében) a kir. járásbíróóság előtti eljárásban nem nyernek alkalmazást. Véleményem szerint a

A védelem és a felek képviselője.

Te. 110. §-a értelmében a kir. járásbíróóság elé terjesztett törvényszéki ügyekben sincs helye e korlátozásnak, még pedig részben az 521. §-nál említett okból, részben pedig már csak azért sem, mert az ügyésznek a Te. 110. §-ban említett indítványára a vádirat benyújtásával (526. §) egyjelentőségű, a vádirat benyújtása után pedig a 62. § ut. bek. értelmében még a törvényszék előtti eljárásban sincs alávetve a védő érintkezése a letartóztatott terhelttel semmiféle ellenőrzésnek.

Ugyanezen okból az a véleményem, hogy az iratmegtekintési jogra vonatkozólag a Bp. 63. § második bekezdésében foglalt korlátozásnak sincs helye ezen ügyekben s ennek folytán még kevésbé a kir. járásbíróóság eredeti hatáskörébe tartozó ügyekben. (U. így Bp. M. i. 736; ellenk. Illés Kom. III. 378. l.)

2. Ezen kijelentés folytán Bp.-nek a hivatalból való védelemre vonatkozó 56—61. szakaszai a járásbíróóság előtti eljárásban nem alkalmazhatók. A Te. 110. §-ában foglalt — az 521. §-nál ismertetett — kijelentés folytán nincs tehát helye hivatalból védő rendelésének a járásbíróóság elé terjesztett törvényszéki ügyekben sem.

3. A harmadik bekezdés az eljárás olcsósága és egyszerűsége érdekében megengedi, hogy a járásbíróóság előtt védő nemcsak ügyvéd és jogtanár, (55. §), hanem ügyvédjelölt is lehet. Ez a rendelkezés kivételt állapít meg a Bp. 55. §-a és az 1874: XXXIV. t.-c. 15. §-a (Ugyv. rk.) alól s ezért az utóbbi törvénynek a zugirászatról rendelkező 39. §-a a bíróság előtt védőként szereplő új-ekkel szemben alkalmazást nem nyerhet és a bíróság előtt folytatott eljárásban a terhelt védőjeként a terhelttől nyert megbízás folytán önállóan eljáró új. védő díjainak megállapítása nem tagadható meg (J. E. 2232/1904. B. H. T. II. 137.) Az a kijelentés, hogy az ügyvédjelölt köteles az állam nyelvét használni, egyezik az 55. és 48. §§. értelmében az ügyvédre kötelező szabállyal, mely az 523. §-ban csak azért van hangsúlyozva, hogy ezáltal kifejezést nyerjen az, hogy a férfi-hozzátartozó védőre ez a szabály nem áll.

Az új-nek védői jogosultsága azonban csupán a bírósághoz, mint forumhoz van kötve s nem vonatkozik általában az ott folyamatba tett ügyek későbbi, a törvényszék, mint fellebbezési bíróság előtt folytatódó szakára, ahol a Bp. 55. §. szabálya érvényes. (Bp. tábla 133/1918. BT: LXX. 309.)

Természetesen ugyanez a tétel vonatkozik a férfi hozzátartozóra akár mint védő, akár mint a sértett meghatalmazottja jár el. (Bp. 47. § második bek.) A sértett meghatalmazottja nemcsak férfihozátartozója, hanem új. is lehet, aki ebben a minőségében is követelhet díjainak megbízójával szemben való megállapítását (J. E. 6258/1905. BHT. II. 131.) De lege ferenda megfontolandó volna, hogy a terhelt vagy sértett női hozzátartozóját is nem kellene-e felruházni a harmadik bekezdésben foglalt jogokkal. (Igy Ausztriában az 1920. márc. 22-iki törvény szerint: Frauen sind unter denselben Voraussetzungen, wie Männer zur Parteienvertretung vor Gerichten und Verwaltungsbehörden zuzulassen). Ez annál inkább indokolt volna, mert hisz a következő bek. értelmében főmagánvádas bűncse-

lekmény esetében a kiskorú sértett anyja is képviselheti a vádat a j. előtt. (C. 43445/1901.)

4. Amíg a harmadik bekezdés a terhelt, illetve a sértett részéről adott meghatalmazás alapján való eljárásról rendelkezik, addig a negyedik bekezdés azt szabályozza, hogy meghatalmazás nélkül is ki emelhet vádat — magánvádra üldözendő bűncselekmények esetében (Bp. 41. §.). Egyébként az 523. §. utolsó bekezdése annyiban tartalmaz a törvényszéki eljárásról eltérő rendelkezést, hogy amíg az utóbbiban az alaki jogszabály (Bp. 47. §.) összhangban van az anyagjogi szabállyal (Btk. 113. §.) annyiban, amennyiben akkor, ha a sértett 16. életévét még nem töltötte be: úgy a magánindítvány előterjesztésére, mint a magánvadás képviseletére kizárólag törvényes képviselője jogosult (l. jelen mű V. köt. 91. lap), — addig a járásbírósi eljárásban ily esetben mindkét szülő, tehát az anya is (ha nem is ő a törvényes képviselő) jogosult a vád képviseletére (de a magánindítvány képviseletére nem). Kimondta ezt a C. 4505/1908. J. E. (BHT. III. 212.) határozatában:

»A Bp. 523. § végbekezdésében foglalt rendelkezés nem érinti a Btk. 113. §-ának azt a szabályát, mely szerint a magánfél indítványára üldözendő bűncselekmények miatt az életkorának 16. évét be nem töltött sértett helyett annak törvényes képviselője jogosult, mert a Btk. 113. §-a anyagjogi szabály, amittől lényegesen különbözik a perbeli képviseleti jog. Igaz ugyan, hogy a Bp. 47. §-a összhangban van az anyagjogi szabállyal, de ez csak a törvényszéki hatáskörbe tartozó bűnügyekre áll. Viszont a járásbírósi ügyekre az 521. § szerint a törvényszéki szabályok csak akkor alkalmazhatók, ha a XXIX. fej. eltérő rendelkezést nem tartalmaz. Pedig az 523. § tartalmaz ilyen rendelkezést, de ez csak a járásbírósi eljárás előtti képviseletére vonatkozik, de nem érinti az anyagi jognak a magánindítvány előterjesztésére való jogosultságára vonatkozó szabályát.«

Ennek a bekezdésnek a Bp. 47. §-ához és a 325. §. második bekezdéséhez való viszonyát illetőleg utalunk ez utóbbi törvényhely kapcsán közölt határozatokra.

524. §.

Magánügynek minden nyilatkozatot vagy kérelmet szóval is előterjeszhetnek.

A járásbírósi eljárás, illetőleg az ügyészségi megbízott, miután a jelentkező személyazonosságáról meggyőződött, nyilatkozatáról, illetőleg kérelméről jegyzőkönyvet vesz fel.

II. Az eljárás megindítása.

525. §.

A feljelentés vagy vádindítvány (41. §. első bekezdés) rendszerint az illetékes járásbírósnál teendő, azonban azt más kir. bíróságok, a kir. ügyészség és a rendőri hatóságok és közegek is kötelesek elfogadni és a 89. §. második bekezdése értelmében az illetékes járásbíróshoz áttenni.(1)

A sértett, illetőleg törvényes képviselője, továbbá a sértett nő férje részéről tett feljelentés vádindítványnak tekintendő és a büntetőtörvények értelmében az eljárás megindításához szükséges magánindítványt (99. §.) is pótolja.(2)

A járásbírósi eljárás a közvetlenül nála tett vagy hozzá érkezett feljelentést vagy vádindítványt, indítványt, illetőleg nyilatkozatot (41. §. és 532. §. második bekezdés) előterjesztése végett haladék nélkül közli az ügyészségi megbízottal. Egyidejűleg azonban teljesíti a bűnjelek megőrzése, vagy a terhelt szökésének megakadályozása végett, illetőleg letartóztatása következtében halasztást nem tűrő intézkedéseket, nevezetesen a sürgős szemléket és tanúhallgatásokat is.(3)

1. Amíg a kir. törvényszéki hatáskörbe tartozó cselekmény miatt a följelentést rendszerint a kir. ügyészségnél kell megtenni (87., 89., 90. §§), addig a kir. járásbírósi hatáskörbe tartozó cselekményeket rendszerint az illetékes kir. járásbírósnál kell följelenteni. A följelentés mellett vagylagosan szereplő vádindítvány alatt a főmagánvadás cselekmények (41. §.) miatt tett följelentést kell érteni.

2. Az 523. §-hoz írt 4. jegyzetben említettük a B. H. T. III. kötetébe 212. sz. a. felvett 4505/1908. sz. J. E. hat.-ot, melynek indokolása azt a kijelentést is tartalmazza, hogy

»az 523. § csak a feleknek járásbírósi eljárás előtti képviseletére nézve tartalmaz rendelkezést, de az anyagi jognak a magánindítvány előterjesztésére való jogosultságra vonatkozó szabályát nem érinti. Kiténik ez abból is, hogy a Bp. ott, ahol a Btk.-et módosítani akarja, ezt kifejezetten teszi, mint az 525. §. második bekezdésében, mely szerint a sértett nő férje részéről tett feljelentés vádindítványnak tekintendő és a büntetőtörvények értelmében az eljárás megindításához szükséges magánindítványt pótolja.«

Ezen határozatból kiindulva a kir. Kúria C. 1413/1910. J. E. hat.-ban (B. T. LX. 95.) kimondta, hogy a Bp. 525. §. 2. bekezdésében foglalt rendelkezés a Bp. 523. §. utolsó bekezdésében megállapított azon jogosultságon felül, melynél fogva a férj feleségének képviseletében külön meghatalmazás nélkül is eljárhat, — a sértett nő férjét azzal a joggal is felruházta, hogy a járásbírósi eljárásban neje helyett olyan joghatállyal terjeszthet elő magánindítványt, mintha azt a nő tette volna.

Ezt kiegészítőleg a Bp. tábla 19. B. 9297/1921. számú határozatában (B. T. LXIX. 29.) kimondta, hogy ily esetben a magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő attól az időponttól számítandó, mikor a bűncselekmény s ennek elkövetője a sértett feleség tudomására jutott. Amennyiben tehát a férj a bűncselekményről korábban nyert tudomást, mint neje: a nő jogát nem érinti az, hogy a férjjel szemben az elévülési határidő lejárt.

Az 523. és 525. §§. kapcsán közölt határozatok ismételtlen kiemelik és hangsúlyozzák, hogy az 523. §. utolsó s az 525. §. második bekezdése a járásbírósi ügyekre vonatkozólag kivételes rendelkezéseket tartalmaz azon a törvényszéki eljárásban kötelező szabály alól, hogy a férj nem helyettesítheti külön

meghatalmazás nélkül nejt az indítványozási jog tekintetében (l. Balogh—Illés—Vargha kom. III. 383. l.). Ezzel ellentétben a 16. számú jogegys. döntvény (B. H. T. 852. sz.) azt mondta ki, hogy a Btk. 232. §-ában meghatározott büncselekmény esetében (tehát a törvényszéki eljárásban) a bünvádi eljárás megindításához a Btk. 238. §-a szerint szükséges magánindítványt a sértett nő férje törvényszerű meghatalmazás nélkül is joghatályosan is megteheti. (L. a jelen mű V. kötetében a 91. oldalon ezen döntvényhez fűzött megjegyzést.)

3. A harmadik bekezdésben foglalt rendelkezés a vád elv folyománya s megfelel a Bp. 89. §. rendelkezésének.

526. §.

Az ügyészségi megbízott indítványai és nyilatkozatai.

Az ügyészségi megbízott a hivatalból üldözendő büncselekmények tárgyában vádat emelhet, a sértett vagy hatóság részéről tett feljelentés nélkül is.(1)

Ha az ügyészségi megbízott a nála tett vagy vele közölt feljelentés vagy vádindítvány alapján (525. §.) a vád képviselőjét nem vállalja el, erről a feljelentés és csatolmányai megküldésével értesíti a járásbírószágot, mely — amennyiben a feljelentést, illetőleg a vádindítványt az 525. §. második bekezdésében megnevezett egyén tette, — annak alapján haladék nélkül úgy jár el, mintha a sértett a vád képviselőjét átvette volna.(2)

Minden más esetben az ügyészségi megbízott a hozzá érkezett feljelentések és indítványok alapján a járásbírószágnál megfelelő indítványt tesz.(3)

1. Az első bekezdés tulajdonképpen nem tartalmaz a Bp. általános rendelkezéseitől eltérést, mert a Bp. 33. §-a értelmében a kir. ügyészség is folyamatba tétetheti az eljárást a sértett vagy hatóság részéről tett feljelentés nélkül is (pl. ujság-közlemény v. névtelen feljelentés alapján).

2. A második bekezdés már annyiban eltérőleg rendelkezik, amennyiben ha az ügyészségi megbízott nem vállalja a vád képviselőjét, nem a Bp. 42. §-ában előírt eljárásnak van helye, tehát a sértettnek nem kell újból nyilatkoznia a vád vállalása (a pótmagánvád átvétele) iránt, hanem a kir. járásbírószágot az ü. m. fenti nyilatkozatának beérkezése után úgy jár el, mintha a feljelentést tett sértett (525. §. 2. bek.) a vád képviselőjét átvette volna (527., 528., 529. §§.).

3. Ha az ü. m. a vád képviselőjét vállalja, rendszerint a tárgyalás kitűzését (528. §. 2. bek.) indítványozza, még pedig annak a büncselekménynek a törvényhely szerinti megjelölésével, amely miatt vádat emel (a gyakorlatban ezt a megjelölést rendszerint elmulasztják), de indítványozhatja esetleg a mellőzhetően szükséges nyomozás (528. §. 1. bek.) teljesítését is.

527. §.

Ha az eljárás megindítását a vád emelésére jogosultaknak (2., 41. és 42. §.) egyike sem kívánja, vagy ha a büncselekmény, mely miatt vádindítványt vagy följelentést tettek, nem büntethető, vagy végre, ha a magánindítvány hiányzik: a járásbírószágot a bünvádi eljárás megindítását végzéssel megtagadja és erről a vádlót, illetőleg a följelentőt értesíti.(1)

A járásbírószágot elsőlegesen határozatai.

Ha az ügy elintézése más bíróság vagy hatóság hatáskörébe vagy illetékessége alá tartozik, a járásbírószágot ahhoz az ügy iratait átteszi és a 144. §. harmadik bekezdésének esetén kívül, a letartóztatott terheltet átkísérteti, a vádlót pedig ekkor is értesíti.

Az ügy áttétele nem rendelhető el, ha törvényszék vagy felsőbb bíróság az ügyet a járásbírószágot hatásköréhez és illetékességéhez tartozónak nyilvánította, vagy mint ilyet vissza-küldte.(2)

Amennyiben nincs ok az eljárás mellőzésére vagy az ügynek áttételére, a járásbírószágot megindítja az eljárást.(3)

A járásbírószágot az ü. m.-nak nyilatkozata vagy indítványa kíséretében hozzá érkezett följelentések tárgyában háromféle intézkedést tehet, illetve határozatot hozhat: vagy megtagadja az eljárás megindítását vagy az ügyet átteszi az illetékes hatósághoz (bírószághoz) vagy végül megindítja az eljárást.

1. Az eljárás megindítása három okból tagadható meg:

a) Az első a törvényszerű vád hiánya. Ez alapon akkor tagadható meg az eljárás, ha az ü. m. nem vállalta a vád képviselőjét s nincs olyan sértett, akinek a Bp. 13. §. 523. §. ut. és 525. §. 2. bek. értelmében joga volna a vád képviselőjére, illetve ha a följelentést tett egyén ilyen sértettnek nem tekinthető. Ennek a kérdésnek eldöntésénél mindazok a szabályok és bírói határozatok irányadók, amelyek a Bp. 13. §. 6. bek. és a 42. §. magyarázata kapcsán jelen mű V. kötetének 29—31. oldalain vannak ismertetve — természetesen a Bp. 523. és 525. §§-ban foglalt eltérések figyelembevételével. A vád jogosultság hiánya nem tévesztendő össze a magánindítvány hiányával, mely az eljárás megtagadásának harmadik okaként szerepel (l. alább C. pont alatt).

Az eljárás megindításának megtagadása.

b) ha a följelentett cselekmény nem büntethető. Ez alapon az eljárás megindítása csak akkor tagadható meg, ha tárgyalás tartása nélkül is egészen nyilvánvaló, hogy büncselekmény nem forog fenn. »A nem büntethetőségnek, a kriminalitás teljes hiányának ezen evidens eseteiben semmi értelme nincs ugyanis annak, hogy a kir. bíróság érdemleges tárgyalást tartson s a nyilván alaptalanul följelentett egyéneket vádlottakként maga elé állítsa.« (B. I. 4478/1926. J. E.) Ha ez irányban a legkisebb kétség merül föl: tárgyalást kell kitűzni. Bármily egyszerűnek is látszik ez az irányelv, a gyakorlatban gyakran okoz nehézséget és számos J. E. hozására vezetett.

A B. I. 8234/1930. sz. J. E. elvi éllel mondotta ki, hogy »a b) alatt említett okból az eljárás megindítása csak akkor tagad-

ható meg, ha a följelentett tett vagy egyáltalában nem való-
sítja meg valamely büncselekmény tényálladékát vagy megva-
lósítja ugyan, de egy a bünvádi eljárást vagy büntetethetőséget
kizáró olyan ok forog fenn, amelynek fennforgása már magá-
ból a följelentésből is kétségtelenül kitűnik (pl. az elévülés, ke-
gyelem, korhiány).

Amíg tehát a *bünvádi eljárás megindítását kizáró okok* (Btk.
105. §.), alapján — már elnevezésükből is kitűnőleg — rendsze-
rint meg lehet tagadni az eljárás megindítását, addig a *beszá-
míthatóságot kizáró körülmények* alapján rendszerint nem; így
különösen az elmebetegség alapján sem (ellenk. B. I. V. kom.
389.), mert annak fennforgása a följelentésből magából nem
tűnhetik ki és csak ritkán a 12 éven aluli kor okából, mert a
följelentéshez rendszerint nincs csatolva a szül. anyakönyvi ki-
vonat.

A jogegységi tanácsnak ide vonatkozó elvi kijelentései közül
kiemeljük a következőket:

Nem tagadható meg az eljárásnak megindítása a Bp. 527. §-a
alján:

ha a följelentés a *védjegybitorlása által elkövetett*, az 1895:
XLI. t.-c. 8. és az 1890: II. t.-c. 26. §§. alá eső *kihágás* miatt tétetett
s az az ok, amelyből a járásbíró az eljárás megindítását megta-
gadta, a följelentés tartalmából nem volt megállapítható (6914/
1901. J. E.), ha annak eldöntése, hogy a följelentett cselekmény
(t. i., hogy a följelentett egyén becsületsértő tartalmú leveleket
írt) kimeríti-e a *rágalmazás v. becsületsértés* tényálladékát, csak
a tárgyalás fejleményeihez képest az összes fennforgó körülmé-
nyek gondos mérlegelése alapján eszközölhető (7437/1909. J. E.),
azon okból, hogy a följelentés nem a bíróságok hivatalos nyelv-
vét képező *magyar nyelven adatott be*, mikor az ügyész a följelen-
tést lényeges tartalmának közlésével tette át a kir. járásbíróhoz
(3563/1906. J. E.),

azon a címen, hogy a *házájában tartózkodó külföldi nem
idézhető meg*, mert ily esetben (ha a cselekményt Magyarorszá-
gon követték el) járásbírói ügyben is a Bp. 471. §-a alkalmaz-
zandó (C. 7644/1911. B. D. V. 298),

azon a címen, hogy a tettes ismeretlen, mert a Bp. 521. § sze-
rint alkalmazandó 469. § értelmében a nyomozás akkor is teljesí-
tendő, ha a *tettes ismeretlen vagy távol van* és téves az eljárást
járásbírósnak az az álláspontja, hogy a Bp. 528. § első bekezdé-
séhez képest a járásbíró által teljesítendő nyomozás kizáróan az
525. § ut. bekezdésében felsorolt intézkedésekre szorítkozhatik,
mert ez a nyomozás tágabb kerettel bír és az ismeretlen tettes
kiderítését nem zárja ki (1015/1913. J. E. B. H. T. V. 563.)

azon az alapon, hogy *alapos gyanú nem merült fel* (B. I. 6363/
1916. J. E. B. T. LXIX. 234; ez az álláspont megfelel a túlnyomó
irodalmi nézetnek, ellenkező állásponton Degré Lajos B. T. LV.
281. és dr. Kovács Lajos V. 217—227.)

abból az indokból, hogy a följelentett büncselekményt a járás-
bíró a följelentés támogatására felhozott adatokkal *nem
tartja bizonyítottnak* (7606/1907. J. E. B. H. T. III. 189.)

azon a címen, hogy a Bv. 17. §-ában megállapított, a cselek-
mény jogellenességét kizáró ok forog fenn, mert ennek eldöntése
a járásbíró részéről csupán tárgyalás tartása után történhe-
tük meg. (7974/1909, 2075/1924, 5698/1924, 1382/1926, 8239/1930. J. E.)

A B. I. 2075/1924. J. E.-hoz fűzött megbeszélésében (B. T.
LXXVII. 29.) Degré azt fejtegeti, hogy miután ez a határozat azt
mondta ki, hogy az eljárás megindítása nem tagadható meg azon
okból, hogy a Bv. 17. §-ának esete nem forog fenn, — a *cont-
rario* azt következtetik, hogy megtagadható, ha a Bv. 17. §-ának fel-

tételei fennforognak s így ellentétet lát fennforogni a fenti hatá-
rozat és az 5698/1924. sz. J. E. hat. között.

Ez a következtetés azonban nyilván félreértés következménye,
mert hisz a 2075/1924. sz. hat. is csak azt mondta ki, hogy az el-
járás megindítása nem tagadható meg azon okból, hogy a Bv. 17.
§-ának esete forog fenn s mert ha a járásbírósnak az volna
(vagy lett volna) az álláspontja, hogy a Bv. 17. §-ának esete *nem*
forog fenn, akkor nem is tagadhatta volna meg az eljárást, hanem
tárgyalást tűzött volna ki.

Viszont törvényszerűnek mondta ki a Curia (4478/1926. J. E.)
az eljárás megindításának az okból történt megtagadását, hogy a
fegyelmi hatóságnak az ügyre vonatkozó tényállásai a rágalmazás
megállapítását kizárják, mert valamely fegyelmi bíróság tag-
jai azokért a megállapításokért, amelyeket a bíróság ítéletében a
fegyelmileg vádolt személyére, magatartására vonatkozólag a
fegyelmi ügyvel összefüggésben tesz, rágalmazás vagy becsület-
sértés vétsége miatt felelősségre nem vonhatók, (l. a 3. jegyzetet
a Te. 125. §-ra vonatkozóan.)

c) a *magánindítvány hiánya* okából, de csak az esetben,
ha a följelentésből nyilvánvaló, hogy oly cselekményről van
szó, mely miatt a Btk. 110—113. §§. értelmében csupán a
sértett vagy törvényes képviselője, illetve a sértett nő férje
(Bp. 525. §. 2. bek.) részéről tett magánindítványra indítható
meg a bünvádi eljárás s a följelentést nem ezen jogosultaknak
valamelyike tette. (l. a Magyar Fogorvosok Egyesülete által
a fogorvosok sérelmére állítólag elkövetett becsületsértés miatt
tett följelentés jogosultsága kérdésében hozott 4717/1929. J. E.
hat. jelen mű V. köt. 29. old.)

2. A második bekezdés nem tartalmaz a törvényszéki el-
járástól eltérő rendelkezést. Azonban a bíróság az áttételt csak
akkor rendelje el, ha a följelentésből nyilvánvaló, hogy a föl-
jelentett cselekmény elbírálása nem tartozik hatáskörébe vagy
illetékessége alá. Egyébként tűzzön ki tárgyalást s ha ezen
kiderül, hogy a cselekmény a kir. törvényszék hatáskörébe tar-
tozik, még a tárgyaláson is átteheti az ügyet. Természetesen,
ha a tárgyaláson az derül ki, hogy a cselekmény a közigazga-
tási hatóság hatáskörébe tartozik, akkor már nincs helye át-
tételnek, hanem érdemlegesen kell elbírálni az ügyet. (Bp. 22. §.
Hb. 71/1909. B. T. LIX. 49.) Ugyancsak nincs helye már áttétel-
nek — az eljárás megindítása után — illetéktelenség okából
sem. (Bp. 274. §. és a BHT. IV. köt. 476. szám alatt felvett
6707/1906. E. H.)

A második bekezdésre vonatkozóan a C. jogegységi tanácsa
törvénysértőnek nyilvánította a járásbírósnak azt az eljárást,
hogy az ügynek a törvényszékhez áttétele helyett

a) hatáskörének túllépésével — habár az ü. m. indítványára
— tárgyalást tűzött ki és érdemi intézkedést tett oly ügyben, mely
a hiv. sikkasztás büntetvényének ismérveit tüntette fel. (B. H. T. II.
138. sz. a. fölvevett 6115/1902. J. E.),

b) a lopás büntette miatt nála tett följelentés folytán a bü-
nvádi eljárást megindította s ezt utóbb — a magánindítvány visz-
szavonása folytán — megszüntette (B. H. T. II. 140. sz. a. föl-
vevett 9024/1906. J. E.),

c) a Kbt. 33. §-a alá eső nyomtatvány útján elkövetett kihá-
gást érdemileg elbírált (B. H. T. II. 149. sz. a. fölvevett 9970/1905. J. E.)

Az ügy
áttétele.

Fel kell hívnom itt a járásbírók figyelmét a törvény azon rendelkezésére, mely szerint *az ügy áttételéről a vádlót értesíteni kell.* Ezt ugyanis a járásbírók rendszerint elmulasztják megtenni, aminek aztán az a következménye, hogy ha a járásbíró és a közigazgatási hatóság között negatív hatásköri összeütközés merül fel, a Hatásköri Bíróság kénytelen az iratokat a kir. járásbíróhoz visszaküldeni az áttételt elrendelő végzésnek a vádlóval való közlése végett, azért, mert ezen határozat ellen a vádlónak felfolyamodási joga van s így a végzés csak akkor állapít meg hatásköri összeütközést, ha a vádló abban megnyugodott vagy perorvoslatát a törvényszék elutasította. (H. B. állandó gyakorlata.)

A harmadik bekezdés rendelkezésének megfelelően a Bp. tábla 16. B. 6909/1924. sz. hat.-ban (B. T. LXX. VII. 38.) kimondta, hogy a járásbíró és a felettes törvényszék között hatásköri összeütközés nem fordulhat elő, mert a törvényszék álláspontja kötelező a járásbíróra. Degré M. szerint ez a határozat megfelel úgy a joggyakorlatnak, mint az irodalom álláspontjának. A határozatot én is törvényszerűnek tartom, de azért utalnom kell a bpesti táblának egy ellenkező határozatára, (4041/1911. B. T. LXIV.), melyben egy ilyen hatásköri összeütközést a Bp. 28. §-a alapján érdemben eldöntött. (I. jelen mű V. köt. 49. old.)

Az eljárás megindítása.

3. Ha sem az eljárás megtagadásának, sem az ügy áttételének feltételei nem forognak fenn, sem pedig büntetőparancs kibocsátása indokoltnak nem mutatkozik, a járásbíró az eljárást — rendszerint a tárgyalás határnapjának kitűzésével — megindítja. (I. a köv. §-t.)

528. §.

A nyomozás és a tárgyalás előkészítése.

A nyomozás a mellőzhetetlenül szükségesekre szorítkozik s azt a feljelentés után az eljáró bíró teljesíti vagy teljesített. Vizsgálatnak nincs helye. (1)

Az eljárás rendszerint a tárgyalás határnapjának kitűzésével indítandó meg.

A tárgyalás kitűzése és a tárgyalásra idézés ellen perorvoslatnak nincs helye.

A XV. fejezet rendelkezései nem alkalmazhatók.

Tárgyalás előtt a terhelt csak az esetben hallgatandó ki, ha fogva kísérték a járásbíróhoz, a sértett pedig csak a feljelentés vagy a vádindítvány szóbeli előterjesztése alkalmával, valamint akkor is, ha a vád tárgya másként nem tudható ki, illetőleg a vád támogatására szolgáló bizonyíték másként nem szerezhető meg. (2)

A nyomozás.

1. Amíg a tvszéki eljárásban a bűnper előkészítése rendszerint nyomozás útján történik, addig ennek a járásbírói eljárásban csak kivételesen — mellőzhetlen szükség esetében — van helye. Ennek folytán a nyomozás tárgya is különbözik a két eljárásban. Amíg a Bp. 83. §-a szerint a nyomozás célja a vádló tájékoztatása (I. V. köt. 119—121. lapjai), addig a

járásbírói eljárásban a bíró tájékoztatása, valamint az 525. §. utolsó mondatában említett intézkedések. De természetesen ez a nyomozás nem vonatkozik kizárólag ezekre az intézkedésekre és nem zárja ki az ismeretlen tettes kiderítését. (B. H. T. V. 563.)

2. A tárgyalás határnapjának kitűzésével és arra a feljelentett egyénnek terheltként való megidézésével már nemcsak a bűnvádi, hanem egyúttal a bírói eljárás is megindult. Ezért, valamint a B. H. T. VI. köt. 608. sz. alatt felv. E. H.-ra tekintettel (I. V. köt. 7. lap) nem tartom helyesnek a C.-nak azt a határozatát, mely kimondta, hogy a járásbíró előtti tárgyalás kitűzése és a vádlottnak a tárgyalásra való megidézése a Btk. 228. és 229. §§. szerinti minősítés szempontjából a bűnvádi eljárás megindításának nem tekinthető. (B. II. 3017/1917. B. T. LXX. 110.)

A tárgyalás kitűzése.

A harmadik és negyedik bekezdés kapcsán foglalkoznunk kell e helyütt a Te. 110. §-a kapcsán a járásbíró döntése elé került ügyekkel. Ennek a szakasznak szövegét a Bp. 521. §. kapcsán már ismertettük.

Mint hogy az 528. §. harmadik és negyedik bekezdése értelmében sem a tárgyalás kitűzése ellen perorvoslatnak, sem pedig — vádirat nem lévén — kifogások beadásának (XV. fej.) nincs helye s mint hogy a Te. 110. §-a alapján a járásbíró elé kerülő ügyekben a Te. 111. §-a értelmében különben sincs helye kifogásoknak, ellenben van helye észrevételek beadásának s ezek alapján esetleg az eljárás végzési megszüntetésének, — fölmerülhet az a kérdés, hogy a törvényszék, mint egyes bíróság hatáskörbe utalt büncselekménnyel terhelt tehet-e észrevételeket a tárgyalás kitűzése ellen. Tekintve azt, hogy a Te. 111. §. csak a vádirat ellen tehető észrevételekről beszél, a Te. 110. §-os ügyekben pedig az ügyészség nem nyújt be vádiratot, hanem csak tárgyalás kitűzését indítványozza, a tárgyalás kitűzése ellen pedig a harmadik bekezdés értelmében perorvoslatnak nincs helye s a Te. 110. §-a értelmében ilyen ügyekben is — az elsőfokú ítélet meghozataláig — a járásbírói eljárás szabályait kell alkalmazni, — a válasz csak az lehet, hogy a terhelt az ilyen ügyekben sem kifogással, sem észrevételekkel nem élhet. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a védelem előkészítése céljából — indokolt esetben — kérheti a tárgyalás elhalasztását, sőt előadhatja mentségét és bizonyítékait, amire — ha fogva van — a Bp. 528. §. utolsó és a 285. §. 3. bekezdése értelmében (521. §.) feltétlen joga is van.

529. §.

A tárgyalásra a terhelt, ennek védője, az ügyészségi megbízott, vagy ha azt külön kívánta, a kir. ügyészség, illetőleg a magánvádló vagy a magánvádlónak tekintendő (525. §. második bek.) sértett, továbbá a magánfél, valamint a tanúk és a szükséges szakértők idézendők meg.

A tárgyalásra megidézendő személyek.

Ha a jelen törvény 41. §-ában meghatározott eset nem forog fenn, és a kir. ügyészség elvállalta a vád képviselőt, a sértett csak akkor idézendő meg a tárgyalásra, ha kihallgatása a bizonyítás érdekében szükséges.

A bíróság a terheltet, a magánvádlót és a sértettet személyes megjelenésre is kötelezheti.

Az első bekezdésben előforduló »vagy ha ezt külön kívánta« szavak arra az esetre vonatkoznak, ha a kir. ügyészség — az ügy fontosabb voltára tekintettel — az ü. m. helyett maga kívánja a vádat képviselni, — a »kir. ügyészség« után következő »illetőleg« szónak jelentősége pedig az, hogy közvádas ügyekben az ü. m.-at (a kir. ügyészséget), a főmagánvádas ügyekben pedig az ü. m. helyett a főmagánvádlót kell megidézni. Természetesen meg kell idézni úgy a pótmagánvádlót, mint az ü. m.-at akkor is, ha a közvádra üldözendő cselekmény tárgyában az ügyészség a vád képviselőt már előzőleg nem is vállalta (526. §. 2. bek.), mert ily cselekmény esetében a tárgyalást az ü. m. jelenléte nélkül megtartani nem lehet. (539. §.)

Az utolsó bekezdésben a személyes megjelenésre kötelezhető egyének között a terhelt megemlítése — tekintettel az 530. §. 2. bekezdésének rendelkezésére — csak arra az esetre vonatkozik, ha a vád tárgya kizárólag kihágás vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség és a terhelt személyes megjelenésére szükség van, mert egyébként a terheltet elővezetés terhével kell megidézni. (1. erre vonatkozólag a Te. 121. §-nál mondottakat is.)

530. §.

Az idézőlevél tartalma.

Az idézésben a felek felszólítandók, hogy még be nem jelentett tanúkat és egyéb bizonyítékaikat magukkal hozzák, vagy a bíróságnak a tárgyalás előtt olyankor jelentsék be, hogy még kellő időben megidézhetőek, illetőleg megszerzhetőek legyenek.

A terheltnek szóló idézőlevélben (130. §.), ha az kizárólag kihágás vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség miatt van kibocsátva, megemlítendő, hogy a terhelt maga helyett védőt is küldhet és hogy a tárgyalást távollétében is meg fogják tartani; ha pedig az idézőlevél szabadságvesztéssel büntethető vétség, vagy ily vétség mellett még más vétség, illetőleg kihágás miatt van kibocsátva, abban a terheltet arra kell figyelmeztetni, hogy ha meg nem jelen és elmaradását elfogadható módon ki nem menti, elő fogják őt vezetni.

A határnap akként tűzendő ki, hogy közte és az idézőlevél vétele közt a terheltnek, a megjelenésre szükséges időn felül, még legalább egynapi időköz maradjon, továbbá, hogy a tárgyalás az 537. §. első bekezdésében megállapított határidő lejártá előtt lehetőleg megtartható legyen.

A magánvádló, illetőleg a magánvádlónak tekintendő sértett azzal idézendő, hogy amennyiben a tárgyalás órájára sem ő, sem képviselője nem jelent meg a bíróság előtt, a vádtól elállottnak fogják tekinteni.

A magánfél arra figyelmeztetendő, hogy elmaradása, illetőleg képviseltetésének elmulasztása esetén magánjogi igényét a bíróság előterjesztett kérelme alapján bírálja meg.

A sértett a tárgyalás határnapjáról azzal a figyelmeztetéssel értesítendő, hogy ha nem jelenik meg, illetőleg magát nem képviselteti, a bíróság azt fogja vélelmezni, hogy a közvádló által esetleg elejtendő vádnak képviselőt nem szándékozik átvenni.

Ha a bíróság a terheltet (a 2. bek. első esetében) vagy a magánvádlót vagy a sértettet az 529. §. ut. bekezdése értelmében személyes megjelenésre kötelezte, — a nekik szóló idézőlevél tartalma ehhez képest módosulni fog. Az idézésben foglalt figyelmeztetések következményeiről az 539. és 540. §§. rendelkeznek. Arról, hogy a második bekezdés első mondata a Te. 121. §-ának rendelkezése folytán egyáltalában hatályban van-e 1. az ezen §-hoz fűzött jegyzetet.

A harmadik bekezdésben foglalt rendelkezés a Te. 110. §-a alapján tárgyalás ügyekben illuzóriussá teszi a vádlottnak észrevételezési jogát, illetve maga után vonja azt, hogy a tárgyalást kell félbeszakítani a bizonyítékok beszerzése végett. (531. §. 2. bek.)

531. §.

Ha a felek a járásbíróságnál egyszerre megjelennek, vagy *Közvetlen tárgyalás.* nyomban előhívhatók, a tárgyalás a terhelt beleegyezésével minden előzetes eljárás és idézés nélkül is megtartható.

Mindazonáltal, tettenkapás és beismerés esetén kívül, a terhelt kívánságára ezt a tárgyalást a vádnak és a támogatására szolgáló bizonyítékoknak tisztáshozása után, a terhelt bizonyítékainak beszerzése végett szükséges időre félbe kell szakítani.

Ez a szakasz kivételt állapít meg az 528. §. azon szabálya alól, hogy az eljárás rendszerint a tárgyalás határnapjának kitűzésével és a terhelt megidézésével indul meg. Ennek a somnás eljárásnak azonban *csak a terhelt beleegyezése esetében van helye.* Vagyis tehát, ha a terhelt ellenzi a nyombani tárgyalást, az *meg sem kezdhető,* hanem az 528. §-a szerinti rendes eljárás követendő. Ha azonban a terhelt beleegyezett a közvetlen tárgyalásba (ami iránt a tárgyalás megkezdése előtt megkérdezendő), ezt a bíróság nyomban megtartja és ha tettenkapás vagy beismerés esete forog fenn, félbeszakítás kötelezettsége nélkül be is fejezheti.

1930 : XXXIV. t.-c. (Te) 121. §-a.

A kir. járásbíróság olyankor, ha a feljelentés alapján pénzbüntetés alkalmazását találja megfelelőnek, büntetőparancsot bocsát ki. A Bp. 532. §-a hatályát veszti.(1)

A büntetőparancs kibocsátásának feltételei

A büntetés végrehajtásának felfüggesztését feltételeinek fennforgása esetében (1908:XXXVI. tc. 1—2. §-a) büntetőparancsban is ki lehet mondani.(2)

A büntetőparancsban rendelkezni kell az esetleg felmerült bűnügyi költségek viselése felől, ideértve az ügyvédi képvisellettől felmerült költségeket is.

1. A hatályon kívül helyezett 532. §-nak szövege a következő volt:

»Ha a feljelentést hatóság, közhivatalnok, rendőri közeg, katonai őr vagy őrség, felesketett erdőőr, mezőőr, vagy hegyőr hivatalos eljárása közben szerzett közvetlen tapasztalata alapján teszi és valósága ellen nem merül fel aggodalom, tárgya pedig csak kihágás, vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség, és a bíró kétszáz koronát meg nem haladó pénzbüntetést talál kiszabandónak: a közvádlónak indokolt írásbeli indítványára büntető parancsot bocsáthat ki a szabadlábban levő terhelt ellen.

A megjelölt bűncselekmények miatt és büntetés erejéig, a közvádló indítványára vagy hozzájáruló nyilatkozatára a szabadlábban levő terhelt ellen akkor is bocsátható ki büntető parancs, ha a feljelentést vagy vádindítványt magánegyén tette, de a terhelt bűnösségét köz- vagy magánokirattal vagy más bizonyítékkal valószínűvé tette és a bíró meg van győződve a vád alaposágáról.«

Az új törvény javaslatának miniszteri indokolása szerint:

»A büntetőparancs intézménye alkalmas arra, hogy messze-menő megtakarításra vezessen egyfelől a bírói munkában, másfelől az eljárási költségekben és az érdekelt személyek időmulasztásában is. A büntetőparancs elintézése ugyanis a feljelentés alapján tárgyalás nélkül történik, emellett pedig a legteljesebb biztosítékát nyújtja annak is, hogy a terheltet méltánytalanság ne érhesse, mert minden esetben módot nyújt a terheltnek arra, hogy tárgyalás kitűzését kérje. Az eddigi tapasztalat szerint a kir. járásbírók a büntetőparancs intézményével járó előnyöket nem aknázták ki elegendő mértékben. Ennek oka főleg abban található, hogy a bűnvádi perrendtartás szabályai igen szűk körre szorították a büntetőparancs intézményét azzal, hogy csak hatósági feljelentés esetében vagy olyankor engedték alkalmazni, ha a feljelentő magánegyén a terhelt bűnösségét köz- vagy magánokirattal vagy más bizonyítékkal valószínűvé tette. Ez magában a feljelentésben csak ritkán lehetséges s így a büntetőparancs kibocsátására igen ritkán kerülhetett sor. A javaslat gyökeresen szakít az eddigi rendszerrel.

Nem szükséges a javaslat szerint a bűnösségnek valószínűvé tétele a feljelentésben, de az sem szükséges, hogy a közvádló indítványozza a büntetőparancs kibocsátását, vagy hogy ehhez hozzájáruljon. A javaslat szerint egyedüli feltétel az, hogy a kir. járásbíró pénzbüntetés alkalmazását találja megfelelőnek. Amennyiben a terhelt nem érzi magát bűnösnek, módjában van tárgyalás tartását kérni s ebben az esetben az ügyet szabályszerűen le kell tárgyalni.«

Az újítás előnyei — az indokolásban felhozott okokból — nyilvánvalók, bár kétségtelen, hogy a büntetőparancsossal kiszabott pénzbüntetés nem lesz mindig megfelelő a terhelt bűnösségi fokának és sokszor nem fog kellő elégtételt nyújtani a sértettnek. Azt, hogy szemben az osztrák törvénnyel, mely 14 napi elzárást s a némettel, mely 6 hétig terjedhető szabadságbüntetés kiszabását is megengedi, a Te. megmaradt a Bp. álláspontján, hogy a büntetőparancsban csupán pénzbüntetést lehet meg-

állapítani, csak helyeselni lehet. (Az új olasz törvény 506. §-a is csak 5000 liráig terjedhető pénzbüntetés kiszabását engedi meg.)

Amint láttuk, a Bp. 532. §-a értelmében a büntetőparancs kibocsátásának anyagjogi feltétele az volt, hogy a följelentés tárgya csak kihágás vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség és a bíró 200 koronát meg nem haladó pénzbüntetést talál kiszabandónak s ebben az esetben is a bíró belátására volt bízva a büntetőparancs kibocsátása (bocsáthat ki.)

Ezzel szemben a Te. 121 §-a imperatívus rendelkezik, mert kimondja, hogy a kir. járásbíró büntetőparancsot bocsát ki, ha a feljelentés alapján pénzbüntetés alkalmazását találja megfelelőnek. Bírói mérlegelésnek e szerint csak szabadságvesztéssel büntetendő kihágás vagy vétség esetében volna annyiban helye, amennyiben a bíró pénzbüntetés kiszabását is elegendőnek tartja.

Felmerül ennek folytán az a kérdés, hogy a törvény szerint pénzbüntetéssel büntetendő vétség (pl. becsületsértés) miatt tett följelentés esetében feltétlenül kötelező-e a büntetőparancs kibocsátása. A törvény szövegéből az következik, hogy ily esetben a járásbíró nem választhat tárgyalás kitűzése vagy büntetőparancs között, hanem az utóbbit kell kibocsátani. Hogy a törvényhozás ezt akarta-e, nem lehet tudni, de az bizonyos, hogy a törvénynek erre az esetre szóló imperatív rendelkezése nem egészen megnyugtató, mert vizás az, hogy amíg jelentéktelen, de a törvény szerint elzárással büntetendő kihágás esetében a bíró nem köteles büntetőparancsot kibocsátani, hanem tárgyalást tűzhet ki, addig a súlyos (pl. tettleges) becsületsértés miatt tett följelentést csak büntetőparancs kibocsátásával intézheti el. A budapesti kir. büntetőjárásbíró tényleg ezt a gyakorlatot honosította meg és pénzbüntetéses cselekmények miatt tett följelentést mindig büntetőparancs kibocsátásával intézik el, úgy hogy ezen ügyek tárgyalásra csak akkor kerülhetnek, ha a terhelt a büntetőparancsossal szemben tárgyalás tartását kéri. Ebből viszont az következik, hogy a terhelt idézésére nézve az 530. §. második bekezdésének első mondatában foglalt rendelkezés — legalább is a pénzbüntetéssel büntetendő cselekményekre vonatkozásban — hatályát veszítette (l. 535. §. ut. bek.) A büntetőjárásbíró fenti gyakorlatát nem helyeslem.

Természetesen büntetőparancs kibocsátásának csak a törvény által a kir. járásbíró hatáskörébe utalt vétségek és kihágások esetében lehet helye (B. I. 4714/1933. J. E. hat.) s így — mint azt a C. B. I. 1327/1933—13. sz. J. E. határozata is kimondotta — nincs helye a Te. 110. §-a alapján a kir. járásbíró elé terjesztett törvényszéki ügyekben, mert

»A Bp. rendelkezései szerint, amiken a II. B. n. 49. §-a és a Te. 121. §-a sem változtatott, büntető parancs kibocsátásának csak a kir. járásbíró hatáskörébe tartozó bűnügyben van helye. A kir. törvényszék, mint büntető egyeshíró hatáskörébe tartozó ügyek e jellegüket nem veszítik el azáltal, hogy azokat a Te. 110. §-ának rendelkezése értelmében kivételesen átruházott hatáskörben a kir. járásbírók is elintézhetik. Kétségtelenül bizonyítja ezt a Te.

110. §-ának az a rendelkezése, amely szerint a perorvoslatokra nézve azok a szabályok alkalmazandók, amelyek a kir. törvényszék, mint egyesbíróóság ítéletére irányadók.

A Te. miniszteri indokolása szerint is »a javaslat a törvényszéki ügyek tárgyalását a járásbírósnak csak oly körben enged meg, amelyen belül sem az elintézés alaposága szempontjából, sem más szempontból nem merülhet fel kifogás.«

Ebből is kitűnik, hogy a törvényhozás az ily ügyeknek csupán tárgyalás útján való elintézésére gondolt, ami a Te. 110. §-ának azon rendelkezésében is kifejezésre jut, hogy az ügyész csak »tárgyalás kitűzését és megtartását indítványozhatja.« (J. E. ind.)

A sértett érdekei szempontjából a büntetőparancs intézménye nemcsak azért lehet sérelmes, mert a büntetőparancsban kiszabott (sőt esetleg felfüggesztett) pénzbüntetés esetleg nem nyújt neki megfelelő elégtételt s a büntetőparancs kibocsátása ellen perorvoslattal nem élhet, hanem azért is, mert a büntetőparancs kibocsátása után el is veszti a vádról, illetve magánindítványról való diszponálás jogát. Kimondta ezt — a koronaügyész álláspontjával szemben — a C. jogegységi tanácsa B. I. 3798/1932. számú határozatában, melynek vonatkozó indokai a következők:

»Bár igaza van abban a koronaügyésznek, hogy a Btk. 116. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a magánindítványra jogosult az ítélet kihirdetése előtt indítványát visszavonhatja, rendes bűnvádi eljárást, vagyis főtárgyalást, illetve járásbírósnak tárgyalást s ezen bekövetkező ítélethirdetést tételezhet föl és bár sem ebben a szakaszban, sem a Btk. más szakaszában nincs rendelkezés arról, hogy az esetben, ha a járásbírósnak az ügyet nem tárgyaláson, hanem büntetőparancs kibocsátásával kívánja elintézni, a magánindítvány visszavonásának mi a végső időpontja, — mindennek oka azonban abban rejlik, hogy a Btk. megalkotásakor a Bp. még nem volt hatályban s a benne szabályozott büntetőparancs intézménye még ismeretlen volt.

A kérdésnek a Btk.-ben nem rendezett volta folytán tehát a bíróságnak feladata a hasonlóságon alapuló törvénymagyarázat útján a felmerült kérdést eldönteni.

Mint hogy a főtárgyalás — a törvényszéki ügyekben — a vádló és a vádlott jelenléte nélkül nem tartható meg s az ítélet a tárgyalás befejezése után rendszerint azonnal meghozandó és kihirdetendő, — a Btk. 116. §-ának fenti rendelkezése lényegileg annyit jelent, hogy a magánindítvány az ítélet meghozatala előtt vonható vissza. A gyakorlatban rendszerint úgy is történik, hogy az indítvány visszavonása legkésőbb az ítélelhozás céljából tartott zárt ülés kezdete előtt történik meg s csak kivételesen fordul elő (ha ugyan egyáltalában előfordult), hogy az indítvány a bíróság visszavonulása után s a kihirdetés végett való újabb bevonulása-kor vonatik vissza. Már ebből is következik, hogy miután eszerint a bíróság érdemleges döntése az a határvonal, amelynek megtörténte után az indítvány már vissza nem vonható — a járásbírósnak eljárásban az ügynek tárgyalás nélkül, büntetőparancsokkal szándékolt elintézése esetében is az érdemleges bírói intézkedést, vagyis tehát a büntetőparancsok kiadását kell annak a végső időpontnak tekinteni ameddig a magánindítvány még visszavonható.

Igaz ugyan, hogy a büntetőparancs nem teljesen egyenértékű az ítélettel, mert csak feltételese t. i. a II. Bn. 49. §-ában megállapított feltételek bekövetkezése esetén válik végrehajthatóvá, — de viszont ez esetben éppen úgy res iudicatai teremt, mint a jogerős ítélet.

Amint tehát a járásbírósnak a büntetőparancsot kibocsátotta, az indítvány ekkor már éppúgy nem vonható vissza, mint az ítélet meghozatala után. Ezen álláspont helyessége mellett szól — per analogiam — a Bp.-nak a vádelejtés időpontját szabályozó 38. §-ában foglalt az a rendelkezés, mely szerint a kir. ügyésznek a vádat az ítélelhozás céljából tartott zárt ülés kezdetéig (321. §.) járásbírósnak eljárásban pedig a tárgyalás befejezéséig (vagyis a határozat meghozataláig), illetve a büntetőparancs kiadásáig (532. §.) ejtheti el.

A vád és ennek elejtése ugyan más mint magánindítvány és annak visszavonása, amde a főmagánvádas cselekményeknél ez a két — egyébként különböző alakú és anyagi jogi természetű — kategória rendszerint egybeesik s így a jelen ügyben, amelyben a vád tárgya főmagánvádas rágalmas, teljesen indokolt a Bp. 38. §. fenti rendelkezési alapján arra a következtetésre jutni, hogy amennyiben a járásbírósnak az ügyet tárgyalás nélkül büntetőparancs kibocsátásával intézi el, a magánindítvány is, éppen úgy mint a vád, — csak a büntetőparancs kiadásáig vonható vissza.

Az ellenkező következtetés azt a visszás, sőt tarthatatlan helyzetet idézné elő, hogy amíg a vád csak a büntetőparancs kiadásáig ejthető el, addig — a magánvádas ügyekben a váddal azonos hatályú — magánindítvány még a büntetőparancs kiadása után is he-tek mulva visszavonható volna.

Mint hogy pedig a büntetőparancs kiadása (kibocsátása) alatt csak azt az intézkedést lehet érteni, mikor a megfogalmazott büntetőparancs a járásbírósnak által kézbesítés céljából az erre kijelölt közegnek kiadatik vagy postára adatik s minthogy

a jelen ügyben ez — a büntetőparancs fogalmazványára vezetett feljegyzés szerint — 1931. október 21-én megtörtént, — nyilvánvaló, hogy a panasznak október hó 29-én történt visszavonása — ami jelen esetben egyúttal vádelejtésnek is tekintendő — már elkészt.

Ebből az okból tehát nemcsak, hogy nem törvénysértő, hanem egyenesen a törvény rendelkezésének és szellemének megfelelő a kir. járásbírósnak az a döntése, hogy a főmagánvádlónak a vádindítvány visszavonása iránt előterjesztett kérelmét figyelembe nem vette.

A Kúriának ezen állásfoglalása folytán tárgytalanná vált a kir. járásbírósnak arra alapított érvelése, hogy a büntetőparancs kézbesítése az érdemi határozat kihirdetésével egyenlő hatályúnak tekintendő s a panasz visszavonásának ez a végső időpontja; viszont még kevésbé helytálló a koronaügyész azon álláspontja, mintha a magánindítvány a büntetőparancs kézbesítését követő 15 nap alatt is még visszavonható volna.

A perorvoslat tehát mint alaptalan elutasítandó volt.«

Természetesen a fenti határozatban kimondott jogelv nem akadályozza annak, hogy amennyiben a terhelt a büntetőparancs-szal szemben tárgyalás tartását kérte s ezen a tárgyaláson meg is jelent, a sértett itt az ítélelhozatal előtt most már hatályosan visszavonhatja magánindítványát, illetve, ha a tárgyalásra meg nem jelent, hogy az eljárás a Bp. 539. §. 2. bekezdése értelmében vád hiányában megszüntetessék. Ha azonban a terhelt — az általa — a büntetőparancs-szal szemben kért tárgyaláson nem jelent meg, véleményem szerint a magánindítványnak a büntetőparancs kibocsátása után történt visszavonása a fenti jogegységi határozat értelmében pusztán annak folytán, hogy a terhelt tárgyalás kitűzését kérte, a Bp. 49. §. 4. bekezdésében foglalt rendelkezés dacára sem joghatályos, mert a büntetőparancs joghatálya a tárgyalás iránti kérelem folytán még csak

ideiglenesen van felfüggesztve, mivel, ha a tárgyaláson a vádlott nem jelenik meg, a büntetőparancs végrehajthatóvá válik. (Bp. 533. §. 4. bek.)

2. A vonatkozó min. indokolás szerint:

»A bíróság a büntetés feltételes felfüggesztését már a büntetőparancsban is kimondhatja, sőt a javasolt §. alapján / csekély jelentőségű becsületsértés vagy más efféle bűncselekmény esetében még a megbüntetést is mellőzheti és az eljárást végzéssel megszüntetheti. Az ily bűnügyek kevesbedése nemcsak a bírói munka csökkentésével, hanem az igazságszolgáltatás komolyságának emelésével is fog járni, ami már csak azért is kívánatos, hogy a bíróság a valóban komoly ügyekkel annál alaposabban foglalkozhassék anélkül, hogy ez túlterhelésre vagy az eljárás elhúzódsára vezetne.«

Minthogy azonban magából a följelentésből (különösen ha azt magánegyén tette) rendszerint nem tűnik ki az, hogy pl. a Bn. 2. §-a, illetve a Te. 124. §-ában megállapított a felfüggesztést kizáró ok nem forog-e fenn s miután mint alább látni, fogjuk, a C. büntetőjogegységi tanácsa kimondta, hogy büntetőparancsral befejezett ügyben újrafelvételnek nincs helye: az igazságügyminiszter 7702/1933. I. M. sz. közleményében (I. K. XLII. évf. 4. sz.) felhívta a kir. bíróságok figyelmét arra, hogy a büntetőparancs kibocsátásának törvényes előfeltételeit a leg gondosabban vizsgálják s e célból az erkölcsi és a vagyoni bizonyítvány beszerzéséről a bűnvádi eljárás kezdetén mindenkör gondoskodjanak. Amde ez rendszerint akadályokba ütközik azért, mert a följelentésben a terhelt személyi adatai hiányoznak s ez okból az O. B. Ny. H. értesítést nem tud adni, a személyi adatok kipuhatólása pedig gyakran hosszú időt vesz igénybe, aminek eredménye az, hogy ezen eljárás mellett az ügy — büntetőparancsral — később nyer elintéztést, mintha nyomban tárgyalást tűztek volna ki. Amellett ez a személyi nyomozás a rendőrségre is nagy terhet jelent, tekintve, hogy pl. a bpesti btőjárásbíróság a Te. életbelépte óta közel 20.000 büntetőparancsot bocsátott ki (évente átlag 8000-et).

A fenti indokolás utal arra, hogy a bíróság a Te. 125. §-át is alkalmazhatja. Ez természetesen nem történhetik büntetőparancsban, mert a Bp. 533. §. első bekezdése szerint a büntetőparancsban büntetést kell kiszabni, s a Te. 125. §-a egy már folyamatba tett eljárás megszüntetéséről rendelkezik, az eljárás pedig a tárgyalás határnapjának kitűzésével indítandó meg; a bíróság a Te. 125. §-át tehát csak tárgyalás megtartása után — alakyszerű ítélet hozatalának mellőzésével — alkalmazhatja.

(A Te. 125. §-ának szövege a következő:

»Ha a vád tárgya vétség vagy kihágás és a bűnösség oly csekély s a cselekmény tárgyi súlya annyira jelentéktelen, hogy büntetés sem a jogrend védelme, sem a sértettnek nyújtandó elégtétel érdekében nem mutatkozik szükségesnek, a bíróság az ítélethezatalt mellőzheti és az eljárást végzéssel megszüntetheti. A bűnügyi költséget ily esetben a vádlott köteles megtéríteni. E § rendelkezései a katonai büntető bíraskodásban nem nyernek alkalmazást.«

533. §.

A büntetőparancs a terheltre előleges tárgyalás nélkül szab ki büntetést.

A büntetőparancsban tartalmaznia kell: a terhelt nevét és állását vagy foglalkozását, a vád tárgyává tett bűncselekmény megnevezését, valamint tárgy, hely és idő szerint való megjelölését, a följelentő, illetőleg a vádindítványt tevő sértett nevét, a bizonyító adatok felsorolását, a pénzbüntetés összegének meghatározását, annak be nem hajthatás esetére milyenű és tartamú szabadságvesztésbüntetésre való átváltoztatását és az alkalmazott törvény vagy rendelet szakaszának idézését, valamint azt az utasítást, hogy a pénzbüntetést tizenöt nap alatt a járásbíróságnál fizesse le; tartalmaznia kell továbbá azt a figyelmeztetést, hogy a bíróság a pénzbüntetés lefizetésének elmulasztása esetében a fizetésre kitűzött határidő lejártá után, — a terheltnek, házastársának vagy törvényes képviselőjének kérelmére pedig azonnal szabályszerű tárgyalást fog kitűzni; végre figyelmeztetendő a terhelt, hogy ha a büntetőparancsban megnyugszik, a kiszabott pénzbüntetés lefizetésére a járásbíróságtól halasztást kérhet, vagy részletfizetés megengedését kérheti.

A Bp. azért szabta meg oly részletes felsorolással a büntetőparancs tartalmát, mert ez az ítéletet és indokolását helyettesíti (327., 328. §§.) s hogy a terhelt, akit a bíró meg sem hallgatott a vádra, a tettazonosság szempontjából is tisztában legyen azzal, hogy mily cselekmény miatt jelentették föl és ítélték el. Ezen rendelkezéseknek pontos betartása addig, míg az 532. §. értelmében a büntetőparancs rendszerint csak hatósági följelentés alapján és a közbíró indítványára volt kibocsátható, — nem okozott nagyobb nehézségeket. A Te. 121. §-ának életbelépte óta azonban a bíró bármily magánegyén följelentése alapján bocsáthat ki büntetőparancsot s most már nem törvényes feltétel az sem, hogy a magánegyén »a terhelt bűnösségét köz- vagy megánokirattal vagy más bizonyítékkal valószínűvé tette és a bíró meg van győződve a vád alaposágáról.« Ennek megfelelően tehát tulajdonképpen az 533. §. szövegét is módosítani kellett volna. Ezt azonban a Te. javaslata mellőzte a 121. §-hoz fűzött azzal az indokolással, hogy »a javasolt §. rendszereből következik, hogy a Bp. 533. §-ának az a szabálya, mely szerint a büntetőparancsban magában kell foglalnia — egyebek közt — a bizonyító adatok felsorolását is, csak azt jelenti immár, hogy az ily adatokat abban az esetben kell felsorolni, ha a bíróságnak rendelkezésére állanak. Ennek külön kimondása felesleges.«

A C. jogegységi tanácsa azonban — különösen akkor, ha a büntetőparancs kibocsátásával másképp nem reparálható sérelem történt — a Te. életbelépe után még fokozottabb mértékben ragaszkodik az 533. §. rendelkezéseinek betartásához s már több ízben megállapította törvényessésként azt, ha a büntetőparancsban a cselekmény elkövetésének ideje tévesen volt megjelölve, hiányzott a bizonyító adatok felsorolása, az eltulaj-

A büntetőparancs tartalma.

donításra vonatkozó ténykörülmények megjelölése stb. Így pl. a B. I. 3549/1932. sz. hat. (I. K. XLI. 12. sz.) indokolása kimondta:

»Mint hogy a büntetőparancs a terheltre előleges tárgyalás nélkül szab ki büntetést, a Bp. 533. §-a részletesen meghatározta azt, hogy a büntetőparancsnak mit kell tartalmaznia és a büntetőparancs kézbesítésére vonatkozólag is — a Bp. 79—81. §. rendelkezéseitől eltérően — az 534. §-ban még külön szabályokat állított föl.

A járásbírók ezen szabályok pontos betartására rendszerint nem fordítottak kellő figyelmet. Addig, amíg a büntetőparancs csak a Bp. 532. §-ában meghatározott szűkebb keretekben, vagyis csak a közbíró indítványára vagy hozzájáruló nyilatkozatára és csakis kihágás vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség miatt volt kibocsátható s ekkor is csak az esetben, ha a bíró 200 pengőt meg nem haladó pénzbüntetést talált kiszabandónak, — s amíg a Bp. 535. §-a értelmében, ha a terhelt a büntetőparancsok nem tett eleget, a bíróságnak mindig tárgyalást kell kintúznia, a fenti szabályok betartásának elmulasztása nem járt súlyosabb következményekkel, illetve a terhelt érdekeinek komolyabb veszélyeztetésével.

Mióta azonban egyrészt a II. Bn. 49. §-a értelmében a büntetőparancs rendszerint minden külön intézkedés nélkül végrehajthatóvá válik és a bíróság csak kifejezett kérelem folytán rendeli el a tárgyalást és mióta a Te. 121. §-a értelmében a járásbíró bármily vétség esetében, — ha pénzbüntetés alkalmazását találja megfelelőnek, — büntetőparancsot bocsáthat ki;

a Bp. 533. és 534. §-aiban felállított szabályok jelentőségükben nyertek és a bíróságoknak — a terhelt érdekei megóvása szempontjában (Bp. 9. §.) — fokozottabb mértékben kell ügyelniük e szabályoknak pontos betartására.

Ebből a szempontból a jogegységi tanács mindenképp megállapítja azt, hogy a szóbanforgó büntetőparancs — szemben a Bp. 533. §. rendelkezéseivel, — nem tartalmazza a vád tárgyává tett büncselekménynek hely és idő szerint való megjelölését, a bizonyító adatok felsorolását és az eltulajdonításra vonatkozó ténykörülménynek megjelölését. Mégis ezen hiányok miatt a büntetőparancsot azért nem helyezte hatályon kívül, mert jelen esetben a terheltet a rendőrség még a büntetőparancs kibocsátása előtt a följelentésre nézve gyanúsítottként kihallgatta s így a terheltnek a tettazonosság tekintetében kétsége nem lehetett. (Ugyanígy az 5217/1932. sz. J. E. I. K. XLII. 3. sz.)

A terheltre intézett figyelmeztetés tartalma is módosult a II. Bn. 49. §-ának következő rendelkezése folytán:

»A büntetőparancs minden külön intézkedés nélkül végrehajthatóvá válik, ha a pénzbüntetés lefizetésére kintúzott határidőben a pénzbüntetést sem meg nem fizették, sem befizetésére halasztást vagy részletfizetés megengedését vagy tárgyalás tartását nem kérték.

Ehhez képest a büntetőparancsba azt a figyelmeztetést kell belefoglalni, hogy az előbbi bekezdésben említett feltételek beállása esetében a büntetőparancsot végre fogják hajtani.»

Mint hogy továbbá a 45.100/1931. IM. számú (I. K. XL. évf. 196. lap) rendelet értelmében a pénzbüntetést a m. kir. postatakarék központjánál vagy bármely m. kir. postahivatalnál postatakarékpenztári lappal az igazságügyminisztérium csekk-számlája javára kell befizetni, a büntetőparancsban — melyhez az idézett rendelet 4. és 5. §§. értelmében a befizetési lapot is mellékelni kell — most már erre kell a terheltet figyelmeztetni.

Mindenesetre kívánatos lett volna a Te. 121. §. megalkotása

kapcsán a Bp. több ide vonatkozó szakaszát átdolgozni, mert a büntetőparancsot most már a járásbíró nem a felsorolt bizonyító adatok vagy a bűnösség valószínűsítése alapján, hanem ettől függetlenül mindig kibocsátja akkor, ha a Te. 121. §. feltételei (l. fentebb) fennforognak s az eljárás megtagadására (527. §.) nincs ok. A bizonyító adatok felsorolásának a jogegységi tanács által megkövetelése tehát inkább a most már hatályon kívül helyezett 532. §. rendelkezéseivel való ragaszkodást jelenti, mint a Te. 121. §-ával megegyeztetendő követelést.

534. §.

A büntetőparancsot a bíróság székhelyén erre kijelölt közege, egyebütt törvényhatóság jogával felruházott és rendezett tanácsú városban a hatóságnak erre alkalmas és megbízott közege, nagy- és kisközségben a községi, illetőleg a körjegyző kézbesíti.

A büntetőparancs kézbesítése.

A kézbesítő köteles a büntetőparancsot a terheltnek saját kezébe adni, előtte felolvasni és egyúttal megmagyarázni, ezeknek megtörténtét pedig a kézbesítői ven bizonyítani.

Ugyanazok az okok, amelyek a törvényhozást a büntetőparancs tartalmának oly részletes előírására indították, tették szükségessé a büntetőparancs kézbesítésének — a bírósági határozatok kézbesítésének általános szabályaitól (78—81. §§.) eltérő — különleges szabályait. Ezeknek be nem tartásához ugyan a törvény — eltérőleg az eredeti javaslattól, mely azt rendelte, hogy a szabálytalan kézbesítés esetében a bíró a büntetőparancsot visszavonja és tárgyalást tűz ki — jogkövetkezményeket nem állapít meg, a kir. Cúria jogegységi tanácsa azonban figyelemmel a büntetőparancsra vonatkozó novelláris rendelkezésekre, már több ízben törvénysértésként állapította meg azt, ha a büntetőparancs kézbesítése nem felelt meg az 534. §. követelményeinek, különösen pedig a második bekezdés rendelkezéseinek.

Igy a 3549/1932. számú (I. K. XLI. 12. sz.) J. E. hat. indokolása szerint:

»A Bp. 534. §. második bekezdése értelmében ugyanis a kézbesítő köteles a büntetőparancsot a terheltnek saját kezébe adni, előtte felolvasni és egyúttal megmagyarázni, ezeknek megtörténtét pedig a kézbesítő i ven bizonyítani. A szóbanforgó kézbesítési bizonyítványból azonban csak az tűnik ki, hogy a kézbesítő a büntetőparancsot a terheltnek saját kezébe kézbesítette, de nincs bizonyítva sem a felolvasás, sem a megmagyarázás.

Igaz ugyan, hogy a Bp. ezen szakaszába nem került bele a min. javaslat azon rendelkezése, amely szerint szabálytalan kézbesítés esetében a bírónak a büntetőparancsot vissza kell vonni és tárgyalást kell kintúznia, — de azért kétségtelen, hogy amennyiben a büntetőparancs kézbesítése nem történt az előirt szabályok szerint, a bíróságnak a büntetőparancs újabb szabályszerű kézbesítését kell elrendelnie.

Törvénysértést követett el tehát az u—i. kir. járásbíró, midőn nem észlelte a kézbesítésnek fenti hiányosságát s a büntetőparancsot jogerősnek és végrehajthatónak tekintve, intézkedést tett a büntetőparancs végrehajtása iránt és elrendelte a kiszabott pénzbüntetést helyettesítő fogházbüntetés végrehajtását.

Mint hogy pedig ez az intézkedése a terhelt nyilvánvaló sérelmével járt, az ez irányban tett intézkedéseket a Bp. 442. §. utolsó

bekezdése értelmében hatályon kívül helyezni s a kir. járásbírósgot szabályszerű eljárásra utasítani kellett.»

Amíg ebben a határozatában a J. E. új büntetőparancs kibocsátását és annak szabályszerű kézbesítését rendelte el, addig 5217/1932. (I. K. XLII. 3. sz.) és 3224/1933. számú határozataiban ezt azért mellőzte, mert az eljárásnak nyomban való megszüntetésére volt alap. Újabb kézbesítést rendelt el a jogegységi tanács B. I. 5036/1933. számú határozatában is, amelyben utalt arra, hogy a Bp. 534. § rendelkezései kivételt állapítanak meg a 80. és 81. §§-ban foglalt általános kézbesítési szabályok alól, amelyek a határozatnak az érdekelt fél távollétében házanépe valamelyik teljeskorú tagjának kezéhez, sőt a határozatnak kifüggesztés útján való kézbesítését is megengedik.

Kétségtelenül ahhoz, hogy a büntetőparancs a terhelt kezéhez kézbesíttessék, szigorúan ragaszkodni kell, ámde talán kissé túlzott követelmény (a jogerősség szempontjából) az, amely a büntetőparancs megmagyarázásához oly szigorúan ragaszkodik, mert nem lehet megkivánni (különösen a budapesti nagy forgalomban) a kézbesítőtől, hogy a Bp.-nek a büntetőparancsral kapcsolatos különböző intézkedéseit ismerve, azoknak hosszas magyarázatába bocsátkozzék. Felmerül az a kérdés is, hogy mi történjék akkor, ha a fél a büntetőparancs átvételét megtagadja. Kényszerítheti ennek dacára a kézbesítő a felet arra, hogy az általa át nem vett büntetőparancshoz fűződő magyarázatot meghallgassa?

E gyakorlati nehézségek eliminálhatók volnának az által, ha a büntetőparancs blankettája magában foglalná mindazokat a rendelkezéseket, amelyek a terhelt szempontjából lényegesek. Azzal aztán, hogy az ily bővített tartalmú büntetőparancs a terhelt kezéhez kézbesíttetik, meg lehetne elégedni a kézbesítés szabályszerűsége szempontjából.

535. §.

A büntetőparancs jogkövetkezményei.

Ha a terhelt a kiszabott pénzbüntetést a kitűzött határidőben nem fizette le, sem erre halasztást nem kért, vagy részletfizetés megengedését nem kérte, vagy ha a terhelt, illetőleg házastársa vagy törvényes képviselője az ügy tárgyalását kéri; akkor a bíróság az ügy tárgyalására azonnal határnapot tűz.(1)

A tárgyalásra a terhelt, az elmaradással jelen §. negyedik bekezdése szerint kapcsolatos jogi következményekre való figyelmeztetés mellett, idézendő.

Az idézés kézbesítése az általános kézbesítési szabályok szerint történik.

Amennyiben a tárgyalás órájára sem a szabályszerűen megidézett terhelt, sem védője, illetőleg házastársa vagy törvényes képviselője a bíróság előtt meg nem jelentek és elmaradásukat elfogadható módon ki nem mentették: a bíróság tárgyalás nélkül kimondja, hogy a büntetőparancs végrehajtható.

Ha a felek megjelennek, a tárgyalás az 539—544. §-okban foglalt szabályok szerint tartandó meg és az ítéletnél a büntetőparancs a bíróságot semmi irányban sem köti.(2)

1928 : X. tc. (II. Bn.) 49. §.

A büntetőparancs minden külön intézkedés nélkül végrehajthatóvá válik, ha a pénzbüntetés lefizetésére kitűzött határidőben a pénzbüntetést sem meg nem fizették, sem befizetésére halasztást vagy részletfizetés megengedését vagy tárgyalás tartását nem kérték.

Ehhez képest a büntetőparancsba azt a figyelmeztetést kell belefoglalni, hogy az előbbi bekezdésben említett feltételek beállása esetén a büntetőparancsot végre fogják hajtani.

1. Az első bekezdés rendelkezései módosultak a II. Bn. 49. §. első bekezdésének rendelkezése folytán, amire rámutat a B. I. 502/1933. számú J. E. következő indokolása:

»A büntetőparancs 1932. évi október 10-én kézbesített terheltnek, aki azonban a kézbesítési íven az aláírást megtagadta, kijelentvén egyúttal, hogy »tárgyalást kér«.

A kir. járásbírósg — minthogy a teljesen vagyontalan terhelt a pénzbüntetést nem fizette le, 1932. évi november hó 3. napján B. 31.936/1932. 2. számú végzésével a pénzbüntetés helyett a 7 napos fogházbüntetés végrehajtását rendelte el.

A kir. járásbírósgnak ez az intézkedése törvénytörő. A Bp. 535. §. első bekezdése szerint ugyanis, ha a terhelt a kitűzött határidőben az ügy tárgyalását kéri: a bíróságnak az ügy tárgyalására kell határnapot kitűzni.

Viszont a II. Bn. 49. §-a értelmében, »a büntetőparancs minden külön intézkedés nélkül csak akkor válik végrehajthatóvá, ha a pénzbüntetés lefizetésére kitűzött határidőben... tárgyalás tartását nem kérték.«

A jelen esetben a terhelt ugyan nem a bíróságnál s nem a 15 napos határidő folyamán, hanem a kézbesítő előtt s nyomban a kézbesítés alkalmával kérte a tárgyalás kitűzését,

de kétségtelen, hogy ezen alakszerűtlen nyilatkozattal is megfelelő módon kifejezést adott annak, hogy a büntetőparancsban nem nyugszik meg, hanem az ügy rendes letárgyalását kéri.

Kétségtelen tehát, hogy a kir. járásbírósgnak a Bp. és a II. Bn. fenti rendelkezései értelmében ez ügyben tárgyalást kellett volna kitűznie s csak törvénytöréssel intézkedhetett a büntetőparancsban megállapított büntetés végrehajtása iránt.«

2. A második és negyedik bekezdésekben foglalt rendelkezések az 540. §-ban megállapítottaktól eltérő következményt fűznek a terhelt meg nem jelenéséhez. Nem alkalmazható a negyedik bekezdés, ha a vádlott kérésére kitűzött tárgyaláson a vádlott ugyan nem, de védője megjelent, — mert terhelt nem volt személyes megjelenésre kötelezve (529. §. 3. bek.) és a Bp. 530. §. 2. bekezdése értelmében maga helyett védőt is küldhetett a tárgyalásra (B. I. 2323/1932. J. E. B. T. LXXXIV. 138.) Mielőtt a bíróság a negyedik bekezdés esetében a büntetőparancs végrehajthatóságát kimondja, mégégszer vizsgálni kell azt — ha a tárgyalás kitűzésekor elmulasztotta volna, — hogy a büntetőparancs s annak kézbesítése megfelelt-e a törvényes követelményeknek (5217/1932. J. E.) Ha a büntetőparancs kibocsátása után az ügy tárgyalása rendeltetett el, az elévülés kérdésében nem a büntetés végrehajtására, hanem a bűnyádi eljárás megindítására, illetőleg folytatására vonatkozó jogszabályt kell alkalmazni (6051/1916. J. E. B. H. T. VI. 743.).

Nincs rendelkezés a szakaszban arra az esetre, ha a kitűzött tárgyaláson a magánvádoló nem jelenik meg. Bár a második bekezdés csak a terhelt megidézéséről rendelkezik, de ez nem jelenti azt, mintha a magánvádoló nem volna megidézendő, mert a tárgyalás kitűzésének úgy kell történnie, mint a rendes járásbírósi eljárásban (529., 530. §§.) s mert a második bekezdés csak azért rendelkezik külön a terheltnek megidézéséről, mert ennek tartalma eltér a rendes idézés szövegétől. Ebből, valamint az utolsó bekezdésben az 539. §-ra történt utalásból tehát az következik, hogy ha a szabályszerű figyelmeztetéssel idézett magánvádoló (sértett v. meghatalmazottjuk) a tárgyaláson nem jelenik meg s elmaradását elfogadható módon ki nem menti, a bíróság az eljárást megszünteti akkor is, ha terhelt nem jelent meg. Ily esetben tehát a terhelt elmaradása nem jár a negyedik bekezdésben foglalt következményekkel.

III. A terhelt személyére vonatkozó rendelkezések.

536. §.

A terhelt ellen sem nyomozólevél nem bocsátható ki, sem személyleírásának körözése nem rendelhető el. A távollévő terhelt tartózkodóhelye lehetőleg kipuhatolandó és ha ez sikerült, a terhelt megidézendő, illetőleg amennyiben erre a 131. §-ban meghatározott feltételek megvannak, elővezetése rendelendő el.(1)

Vizsgálati fogság a terhelt ellen egyáltalában nem rendelhető el.

Előzetes letartóztatásnak csak szabadságvesztésbüntetéssel büntetendő cselekmény miatt, csak a 141. §. 2., 4. vagy 5. pontja alapján, de ez esetben is csak akkor van helye, ha a terhelt ellen igen nyomatékos gyanú merült fel, vagy hogy el van ítélve és az ítélet ellen fellebbezett.(2)

A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban álló tagja ellen előzetes letartóztatás, kivéve ha szökésben van, nem foganatosítható, hanem az ilyen terheltnek felügyelet alatt tartása végett a feljebbvaló katonai hatóság megkeresendő.

A letartóztatott katonai szökevény a legközelebb levő katonai hatóságnak adandó át.

1. Az első bekezdés csak annyiban állapít meg kivételt a törvényszéki eljárásban irányadó 470. §-tól, hogy az ismeretlen vagy távollévő terhelt kézrekerítése céljából alkalmazható intézkedések közül a nyomozólevél kibocsátása és a személyleírás körözése a járásbírósi eljárásban ki van zárva. Helye van azonban a hírlapi idézésnek, melyet azonban a gyakorlatban költséges és impraktikus volta miatt nem igen használnak. Az ebben a bekezdésben foglalt rendelkezések természetesen a Te. 110. §-a alapján tárgyaló ügyekben is alkalmazandók lévén, az ily ügyekben büntett esetében sincs helye nyomozólevél kibocsátásának vagy személyleíraskörözés elrendelésének.

2. A közveszélyes munkakerülőkről szóló 1913:XXI. tc. 17. §-ának 2. bekezdése az ezen törvény 2—6. §-ok eseteiben való eljárást a kir. járásbírósi hatáskörébe utalja. E szakasz 4. bekezdése arról rendelkezik, hogy az e törvényben megállapított vétséggel alaposan gyanúsítottat előzetes letartóztatásba, illetve vizsgálati fogságba kell helyezni. A vizsgálati fogságra való ez az utalás azonban csupán arra az esetre vonatkozik, ha a munkakerülés mellett valamely büntett vagy vétség felett nem a járásbírósi hatóság ítélkezik s a terhelt vizsgálati fogságban van, — az 536. §. 2. bekezdésében foglalt rendelkezés akkor is alkalmazandó, ha az eljárás tárgyát az 1913:XXI. tc. 2—6. §-aiban felsorolt cselekmények valamelyike képezi. (B. I. 3768/1915. J. E. B. H. T. V. 564.).

A járásbírósi eljárásban tehát csak előzetes letartóztatásnak van helye, de ennek is csak

a) szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő cselekmény miatt;

b) a 141. §. 2., 4. vagy 5. pontja alapján;

c) ha a terhelt ellen igen nyomatékos gyanú merült föl és végül

d) ha a terhelt el van ítélve és az ítélet ellen fellebbezett.

537. §.

Az előzetes letartóztatás kihágás miatt csak negyvennyolc óráig, vétség miatt az ítélet előtt csak nyolc napig tarthat.

Meg kell azt előbb is szüntetni, ha a terhelt vagy helyette másvalaki a 162. és 163. §-oknak megfelelő biztosítékot tesz le, vagy ha a terheltnek gazdája, illetőleg munkaadója, vagy a bíróság előtt ismert más egyén kezességet vállal azért, hogy a terhelt szabályszerű idézésre a bíróság előtt bármikor megjelenik és ha a kezes fedhetlensége és megbízhatósága ellen nem merül fel kétség.

Ha a terhelt idézésre nem jelenik meg, a kezes elmarasztalható a terhelt elfogatásának és elővezetésének költségeiben.

Felmentő ítélet esetében az előzetes letartóztatás azonnal megszüntetendő, büntetést megállapító ítélet esetében pedig akkor is, mielőtt a kiszabott szabadságvesztésbüntetés tartamát elérte.(1)

Az előzetes letartóztatásnak teljes tartama a büntetésből mindig levonandó.(2)

538. §.

Az előzetes letartóztatás elrendelése és megszüntetése tekintetében a vizsgálóbíró hatásköre (143. és 160. §) az ítélőbírói illeti.

Ugyanez határozza meg a biztosíték vagy a kezesség elfogadhatósága felett.

Az ügyészre megbízott az ő, vagy a kir. ügyészre indítványára elrendelt vagy fentartott (160. §. második bekezdés) előzetes letartóztatás megszüntetése előtt meghallgatandó.

Az előzetes letartóztatás tartama, elrendelése és megszüntetése.

Az előzetes letartóztatást megszüntető végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.(3)

1. Az 537. §. 1. és 4. bekezdéseinek egybevetett értelme szerint az előzetes letartóztatás az ítélet előtt 8 napig, ítélet után (536. §. 3. bek.) pedig addig tarthat, míg a kiszabott szabadságvesztés-büntetés tartamát elérte. A Te. 110. §-a alapján tárgyalást ügyekben, tehát büntett esetében sem tarthat az előzetes letartóztatás 8 napnál tovább.

2. Idevonatkozólag megemlítendő a 8. számú jogegységi döntvénynek indokolásából a következő kijelentések:

»A Bt. 94. §-ából, valamint a Bp. 327. §-a második bekezdésének e) pontjából és a Bp. 537. §-ának utolsó bekezdéséből nyilvánvaló, hogy az ítélelhozatal alkalmából a törvény csakis az ugyanazon ügyben, vagyis a beszámítás tekintetében rendelkező ítélet alapjául szolgáló eljárás keretében kiállott előzetes letartóztatásnak (és vizsgálati fogságnak) beszámítását engedélyezi meg.«

»A Bp. 537. §-ának utolsó bekezdése szerint a járásbírói eljárásban az előzetes letartóztatás beszámítása sohasem mellőzhető.«

Amíg a Btk. 94. §-a szerint a vizsgálati fogságnak és a Bp. életbelépése óta a beszámítás tekintetében egyenlően értékelendő előzetes letartóztatásnak beszámítása akkor nem mellőzhető, ha azok tartama a vádlott hibáján kívül volt hosszú, addig a járásbírói eljárásban az előzetes letartóztatás teljes tartama mindig levonandó s e szabály megsértése a Bp. 385. §. 2. pontjában meghatározott semmisségi okot valósítja meg.

3. Míg a tvszéki eljárásban az előzetes letartóztatást megszüntető végzés ellen, — a 378. §. első bekezdése értelmében — mindig helye van felfolyamodásnak, ez a bírósági eljárásban, — a cselekmények csekélyebb súlya miatt — ki van zárva. De természetesen az előzetes letartóztatást elrendelő végzés ellen a 378. §. értelmében van helye felfolyamodásnak. Minthogy azonban ítélet előtt a letartóztatás csak 8 napig tarthat, e perorvoslat használatának sok értelme nincs.

4. A Bp.-nak 143., 160., 162. és 163. §§-ra vonatkozóan lásd az V. kötet 222., 239. és 241. lapjain elmondottakat.

IV. A tárgyalás.

539. §.

Oly ügyben, amely hivatalból üldözendő vétség vagy kihágás miatt van indítva, a tárgyalást az ügyészégi megbízott jelenléte nélkül nem lehet megtartani.(1)

Amennyiben a vádat nem a közvádlo képviseli, a járásbíró megküldött végzést hoz az esetben is, ha a tárgyalás helyén a kitűzött órára sem a fő- vagy a pótmagánvádló, illetőleg a magánvádlónak tekintendő sértett, sem meghatalmazottunk rendes idézés dacára nem jelent meg és elmaradásukat elfogadható módon ki nem mentették, a vád emelésére jogosultak közül pedig senki sincs jelen, vagy a jelenlevő jogosult nem hajlandó a vád képviselőjének átvételére.(2)

A magánvádló, illetőleg a sértett elmaradása miatt hozott megszüntető végzés ellen perorvoslat kizárásával csak igazolásnak van helye.(3)

A bírő azonban a már meghozott megszüntető határozatot is félreteheti és megtarthatja a tárgyalást, ha a sértett a tárgyalás befejezése után még oly időben jelen meg, midőn a többi megidézettek még nem távoztak el.(4)

A megelőző bekezdésben említett intézkedés ellen perorvoslat nem használható.

1. Az első bekezdés lényegileg ugyanazt a szabályt mondja ki, mint a tvszéki eljárásban a 302. §. második bekezdése, csak hogy nem szabatosan, sőt félreértésre alapot adó módon.

Az 539. §. ugyanis »hivatalból üldözendő« vétségről vagy kihágásról szól, amivel szemben Bp-unk rendszere szerint a magánindítványra üldözendő vétség vagy kihágás áll. E szövegből tehát a contrario az következne, mintha ez utóbbi cselekmények miatt indított ügyekben a tárgyalást meg lehetne tartani az ü. m. jelenléte nélkül. Holott a törvényhozó nem ezt, hanem, — mint a 302. §-ban — azt akarta kimondani, hogy *közvádra üldözendő* vétségek vagy kihágások esetében (amelyek között csak magánindítványra üldözhetőek is vannak), nem lehet a tárgyalást az ü. m. jelenléte nélkül megtartani. Természetesen áll ez a szabály arra az esetre is, ha az ü. m. nem vállalja a vád képviselőt, (pótmagánvádas ügy), vagy ha a vád tárgya főmagánvádas cselekmény, de az ü. m. közérdekből vállalta a vád képviselőt. Hogy a törvény hibás szövege mily félreértésekre adott alkalmat, arról tanuskodnak a törvénysértést kimondó következő jogegységi határozatok:

a) a *holtak ellen elkövetett* a Btk. 258. és 261. §§-ai alá eső *rágalmazás és becsületsértés* (Btk. 273. §. most Bv. 22. §.) miatt megindított bünvádi ügyek nem tartoznak azok közé, amelyekben a járásbíró előtt a tárgyalást a Bp. 539. §-ának első bekezdése értelmében az ü. m. jelenléte nélkül nem lehet megtartani. (II.519/1906. BHT. I. 48.).

b) A *hat. előtti rágalmazás* (Bv. 20. §.) nem lévén magánvádra üldözendő cselekmény (Bp. 41. §.) a járásbíró előtt tárgyalást az ü. m. jelenléte nélkül az ily ügyben nem lehet megtartani (Bp. tábla 6959/1922. BT. LXXV. 81.). A J. E. számos ízben kimondotta, hogy csak a Bp. 41. §-ban felsorolt cselekmények esetében lehet az ü. m. jelenléte nélkül tárgyalni. (pl. 10.390/1903. J. E. BHT. II. 143.).

c) A *Kbtk. 46. §-ába ütköző kihágás* megállapítása esetében nem lehet a tárgyalást az ü. m. nélkül megtartani abban az esetben sem, ha a sértett a Bp. 41. §-a szerinti főmagánvádas cselekmény miatt emelt vádat; mert a vád és az eljárás tárgyának meghatározásánál, valamint a vád emelésére és képviselőjére való jogosultság elbírálásánál a vád alapjául szolgáló tettnek az előadott tényállás és a Btk.-ben felsorolt akotóelemek figyelembevételével megállapítandó minősége, nem pedig annak a vádló által való minősítése irányadó (BHT. 224. sz. J. E.); amidőn tehát a járásbíró ügy találta, hogy a viszonvád tárgya a Kbtk. 46. §. alá eső, tehát közvadás cselekmény, mely miatt a sértett a Bp. 42. §-a értelmében csak akkor képviselheti a vádat, ha az ü. m. azt megtagadta, — annak dacára, hogy a vádlott a viszonvádлот becsületsértés miatt kérte megbüntetni — a járásbíró e vád alapján nem volt

jogositva a Kbt. 46. §. megállapítására (B. I. 4718/1915. J. E. BT. LXVII. 327)

d) a Btk. 359. §-a alá eső sikkasztásnak tekintendő vétség miatt indított ügyben a tárgyalást az ü. m. jelenléte nélkül, abban az esetben sem lehet megtartani, ha az ü. m. a vele közölt följelentés alapján a vád képviselőjét nem vállalta (3602/1903. J. E. BHT. II. 142.).

e) A szabadalombitorlás kihágása miatt folytatott bűnügyben az ü. m. jelenléte nélkül a tárgyalás nem tartható meg. (3188/1902. J. E. BHT. II. 141.).

f) A Bp. 539. §-át és a 384. §. 6. pontját sérti a járásbírósnak az az eljárása, hogy a súlyos testi sértés büntette miatt folyamatba tett ügyben a Te. 110. §-a értelmében eljárva az ü. m. jelenléte nélkül tárgyalást tartott, ítéletet hozott és azt jogerősnek nyilvánította. (B. I. 5308/1932. J. E.).

2. A Bp. 49. §. utolsó bekezd. kimondott s a járásbírósnak eljárásban is érvényes általános szabály, valamint a Bp. 530. §. 4. bekezdése értelmében azonban a járásbírósnak az eljárást a magánvádló meg nem jelenése folytán e §. alapján csak akkor szüntetheti meg, ha a magánvádló a jogkövetkezményre való figyelmeztetés mellett idéztetett.

Az 535. §-hoz írt 2. jegyzetben mondottak szerint az 539. §. második bekezdése alkalmazandó az 535. §. első bekezdése alapján, (büntetőparancs kibocsátása után) kizűzött tárgyaláson is.

3. Az itt említett végzés azok egyike, amelyek ellen a 378. §. első bekezdésében foglalt általános szabálytól eltérőleg nincs helye felfolyamodásnak, hanem csak igazolásnak s ennek elutasítása után már újrafelvételnek sincs helye. (7302/1911. J. E. BT. LXIII. 286.)

4. A negyedik bekezdés kivételt állapít meg azon általános érvényű perjogi elv alól, mely szerint a bíróság saját végzését, — az újrafelvételtől és igazolástól eltekintve — hatályon kívül nem helyezheti. De ez a bekezdés éppen a rövid úton való igazolásnak esetére vonatkozik, bár tulajdonképpen nem kívánja meg kifejezetten azt, hogy a magánvádló kimentse késedelmét.

540. §.

Atárgyalásra
idézetit terhelte
elmaradásá-
nak követke-
ményei.

Ha szabadságvesztéssel büntethető vétség miatt, vagy személyes megjelenés kötelezettségével (529. §. végső bekezdés) idézett terhelt igazolatlanul elmarad, a bíróság őt elővezetési, vagy amennyiben ez a tárgyalás napján már nem lehetséges, a tárgyalást elnapolja és intézkedik a terheltnek az új tárgyalásra leendő elővezetése iránt.

Ha az elmaradt terhelt csak kihágás, vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség miatt volt megidézve és a tényállást kihallgatása nélkül is tisztába lehet hozni, a bíróság a tárgyalást megtartja és a felmerült bizonyítékok alapján ítélt.

Az ítélet az utóbbi esetben a vádlottnak kézbesítendő.

Ez ítélet ellen a vádlott igazolást is kérhet. Ha a bíróság annak helyt ad, új tárgyalás tartandó. Amennyiben a vádlott

az új határnapról is elmarad és azon védője vagy törvényes képviselője sem jelen meg, a vádlott távollétében hozott korábbi ítélet hatályban marad.

Az e szakaszban foglalt rendelkezések szoros összefüggésben vannak az 529. és 530. §§-ban az idézésre vonatkozó rendelkezésekkel. Mindezen rendelkezéseknek egybevetett értelme szerint a járásbírósnak a tárgyaláson meg nem jelent terheltet akkor vezetési el, ha

a) a vád tárgya szabadságvesztéssel büntethető vétség;

b) egyéb vétség vagy kihágás és a terhelt — azért mert a tényállás kihallgatása nélkül nem tisztázható — személyes megjelenés kötelezettségével idéztetett.

Ha a b) alatti esetben az idézés nem történt az ott megjelölt módon: ü. n. makacssági ítélet hozható, de természetesen csak akkor, ha a terhelt a tárgyalásra szóló idézést (204/b) alatti iratminta), kézhez vette. (6587/1909. J. E. B. D. IV. 13.) *Nincs helye makacssági ítélet hozatalának, ha a vádat fogházbüntetéssel büntetendő vétség címén emelték és tartották fenn, bár a bíróság a vádlottat csupán pénzbüntetéssel büntethető vétség miatt ítélte el.* (C. 1493/1907. BT. XLV. 60.) Viszont kimondta a C. hogy nem törvénysértés az, ha a járásbírósnak a vádlott távollétében hozott oly ítéletet, mellyel a vádbeli cselekményt rágalmazás helyett tévesen becsületsértésnek minősítette akkor, midőn a főmagánvádló a följelentésbeli vád (rágalmazás) helyett a tárgyalás elején csupán becsületsértés vétsége miatt emelt vádat s ettől az időponttól kezdve az eljárás már csak pénzbüntetéssel büntethető becsületsértés vétsége miatt folyt. (B. I. 236/1924. J. E.).

Az 540. §. 2. bekezdése a törvényszék előtti eljárásban akkor sem alkalmazható, ha a törvényszék összefüggés alapján bírál felül járásbírósnak hatáskörébe tartozó cselekményt. (3429/1908. B. D. II. 309.) Az e szakaszban szabályozott eljárás csak a magyar állam területén tartózkodó terhelttel szemben nyerhet alkalmazást, mert az első bekezdés szerint megengedett kényszereszközök csak ilyen terhelttel szemben vehetők foganatba. De kitűnik ez a Bp. 560. §-ából is, mely kifejezetten arról az esetről rendelkezik, midőn a járásbírósnak előtt vétség miatt vádlott külföldön tartózkodik, mely esetben a kiadatás eszközlése iránt a szükséges lépések teendők; amennyiben pedig ennek feltételei hiányoznak, az eljárás a 472. §-a értelmében a távollévő előállításáig megszüntetendő, makacssági ítélet azonban nem hozható (10127/1915. J. E. B. H. T. VI. 745.)

A Te. 121. §-a kapcsán írtaknál fogva kétséges, hogy a második bekezdés alkalmazására pénzbüntetéssel büntetendő cselekmények esetében — amikor büntetőparancs kibocsátásának van helye — egyáltalában kerülhet-e sor.

541. §.

A tárgyalásra
vonatköző
általános
szabályok.

Minden ügy lehetőleg egy tárgyalással fejezendő be.

A tárgyalás a vád előterjesztésével kezdődik.

Erre a terhelt nyilatkozhatik.(1)

Azután a bizonyítás veendő fel.

Ennek befejezésével a vádló megteszi indítványát, melyben a vád adatai alapján ítéletet kér, ezután pedig a terhelt és esetleg védője előadják a védelmet.(2)

A perbeszéd után következik az ítélet hozása és kihirdetése, mely utóbbi csak nagyterjedelmű vagy elvi jelentőségű ügyben halasztható el huszonnégy órára. A kihirdetett ítélet lehetőleg azonnal, de legkésőbb kihirdetésének elhalasztása esetében is huszonnégy óra alatt írásbafoglalandó.

1. A jogegységi tanács B. I. 4911/1925. számú határozatában kimondotta, hogy a Bv. 29. §-ának második bekezdése értelmében a kir. járásbíró előtt folyamatban levő eljárásban a valóság bizonyítására vonatkozó előterjesztést a védő akkor is megteheti, ha a terhelt a tárgyaláson jelen volt és ilyen előterjesztést nem tett. Ezen határozat indokolása a következő:

»A Bp. 62. §. első bekezdése értelmében a védő védettje érdekében az eljárás bármely szakában beadványban vagy szóval előterjesztést tehet s ez a jogköre független attól, hogy védenca a tárgyaláson jelen van-e, vagy nincs s hogy helyesli-e a védő előterjesztését vagy nem.

Ha nem helyesli, megvonhatja a védőjétől a megbízást s más védőt választhat, de ennek megtörténte előtt a védő a védelem ellátása tekintetében elvileg független a terhelttől, nincs kötve az ő utasításaihoz.

Legélesebben nyilvánul meg a védelemnek ez az önállósága a Bp. 383. §. II. b) pontjában foglalt abban a rendelkezésben, mely szerint a védő a vádlott javára a vádlottnak kifejezett akarata ellen is élhet fellebbezéssel.

A St.-nek a Bv. 29. §. első bekezdése értelmében a sajtóeljáráson kívül is alkalmazandó — 53. §. első bekezdése a törvényszék előtti eljárásban is általában a felet jogosítja fel a valóság bizonyítására irányuló előterjesztés megtételére s nem tesz különbséget a fél és annak képviselője a védő között s ehhez képest az állandó bírói gyakorlat szerint a védő akkor is jogosult ezen előterjesztés megtételére, ha a jelent volt vádlott nem tesz előterjesztést.

A Bv. 29. §. második bekezdésében foglalt rendelkezés ezzel a jogelvvel ellenkező rendelkezést nem tartalmaz.

A Bp.-nak és a St.-nek ezen rendelkezéseiből nyilvánvaló, hogy a védő a terhelt helyett bármikor joghatállyal tehet előterjesztéseket s hogy a Bv. 29. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezés a valóság bizonyítására vonatkozó előterjesztés megtételének csupán időpontját határozza meg a járásbírósi tárgyalásnak azzal a mozzanatával, amikor a Bp. 541. §. harmadik bekezdése értelmében a terhelt nyilatkozhatik a vádra nézve. Ennek a rendelkezésnek tehát nem a személy, hanem az időpont szempontjából van jelentősége s abból nemcsak hogy nem olvasható ki tilalom arra nézve, hogy a terhelt helyett a védő terjessze elő a valóság bizonyítására vonatkozó indítványt, hanem erre a törvényhely egyenes utalást is tartalmaz.

A kir. ítélőtáblának az az álláspontja tehát, hogy a járásbírósi eljárásban a védő csupán a Bp. 540. §. második bekezdésében

megjelölt esetekben, tehát a terhelt távollétében tehet önálló indítványt a valóság bizonyítása iránt, ellenben éppen rágalmasági ügyekben, mikor a terhelt jelenléte nélkül a tárgyalás meg nem tartható, egyedül a terhelt jogosult ily indítvány megtételére s védőjének jogi szakértelmét e célból igénybe nem veheti, törvényes alappal nem bír. Ezzel szemben a Bv. 29. §-ának helyes értelme az, hogy a valóság bizonyítására vonatkozó előterjesztés akár a terhelt, akár annak védője által megtehető, de csak a tárgyalásnak a Bp. 541. §-a harmadik bekezdésében foglalt abban a szakában, amely a terhelt nyilatkozatának megtételére kijelölve van.»

Ezen határozathoz írt megbeszélésében (BT. LXXVIII. 33.) Degré Miklós részben ellentétes álláspontjának ad kifejezést. Szerinte az az időpont, amelyen túl a valóság bizonyítási indítvány elő nem terjeszthető: a vádra nézve tett nyilatkozat (541. §. 3. bek.) előterjesztése. Ha ez a nyilatkozat megtörtént s ennek során valóság bizonyítása nem kéretett: akkor ez iránt már indítvány elő nem terjeszthető. Amennyiben tehát terhelt a tárgyaláson jelen van és nyilatkozik a vádra, ezzel megvalósul az a perbeli mozzanat, melyet a törvény a valóság bizonyítása iránti indítvány végső időpontjául megjelöl. Ha terhelt nyilatkozatának előterjesztése után ugyanezen tárgyaláson védő is felszólal, az egy újabb perbeli mozzanat, mely időbelileg követi a vádra tett érdemleges nyilatkozatot (541. §. 3. bek.); követi tehát azt a perbeli időpontot, mely a valóság-bizonyítás iránti előterjesztésnek végső időpontja, az ily védői előterjesztésben tehát a valóság bizonyítása iránt indítvány már nem tehető mégpedig nem azért, mert az előterjesztést védő teszi, hanem mert az elkészt.

Véleményem szerint a jogegységi tanács álláspontját a védelem egységes voltának szempontja is támogatja (l. a szakasz 5. bekezdését is: terhelt és esetleg védője.).

2. Az ü. m. a vádat — a Bp. 38. §. 2. bekezdésben kimondott oknál fogva — csak a tárgyalás befejezéséig ejtheti el s a vádnak az eljárás későbbi szakában való elejtése a bíróság határozatát semmi irányban sem korlátozza (8707/1904. J. E. B. H. T. II. 95.).

542. §.

A XVIII. fejezetnek határozatai a járásbíró előtt tartott tárgyalásnál is megfelelően alkalmazandók.(1)

Az elnök és a törvényszék teendőit a tárgyaló bíró teljesíti, ki azok ellen, kik rendeletének nem engedelmességek, vagy intése dacára a tárgyalás rendjét zavarják, vagy a tárgyalás alatt durva vagy sértő magaviseletet tanúsítanak, a 124. §. 1—7. bekezdéseiben foglalt szabályok értelmében jár el.(2)

A tárgyaló bíró végzése ellen a perorvoslatot azonnal be kell jelenteni. A bíró köteles erre a feleket a fellebbvitel végzésnek kihirdetése után figyelmeztetni. A perorvoslat csak az ítélet felülvizsgálata alkalmával intézendő el.

A kir. ügyészség alatt rendszerint az ügyészségi megbízott értendő.

A védő elmaradása, megbetegedése vagy eltávózása egyáltalában, a terhelt pedig kihágás vagy egyedül pénzbüntetéssel büntethető vétség esetében nem ok a tárgyalásnak félbeszakítására vagy elnapolására.(3)

A tárgyalás
menete.

A tárgyalásról felvett jegyzőkönyv ítélet hozása előtt mindig elkészítendő és a bíró által átvizsgálandó és aláírandó. Abba a feleknek, képviselőiknek és a tanuknak semmiféle terhe alatt semmit sem szabad bejegyezniök.

1. Ezen kijelentés értelmében többek között alkalmazandó a járásbírói eljárásban a Bp. 323. §. a (6349/1902. J. E. B. H. T. II. 90.), a 324. és 325. §§. (4401/1904. B. H. T. II. 109.).

A szakasz eredeti második bekezdésében a nyilvánosság kizárására vonatkozólag foglalva volt rendelkezés a Bv. 35. §. első bekezdése folytán hatályát veszítette s most a járásbírói eljárásban is a Bv. 30. §-ának következő rendelkezése irányadó:

»A jelen törvény (Bv) alá eső vétségek esetében a feleknek egyező kérelme alapján a főtárgyalásról (járásbírói tárgyalásról) a nyilvánosság kizárását (Bp. 294. §.) mindig el kell rendelni. Ha azonban a jelen törvény 3. §-a második bekezdésének 2. pontjában említett testület, bizottság vagy személy a sértett és a sértés hivatásuk gyakorlására vonatkozik, ez a szabály nem irányadó.«

2. E bekezdés alapján a bíró a szabadlábon levő vádlott ellen rendbüntetésként egy izben 100 K-ig terjedhető pénzbüntetést állapíthat meg (3776/1907. J. E. B. H. T. II. 144.); a fogva levő terhelt ellen pedig, ki a tárgyaláson durva vagy sértő magaviseletet tanúsít, a Bp. 124. §. 3. bek. alapján fegyelmi büntetést alkalmazhat. Minthogy azonban a fegyelmi büntetés neméről és mértékéről sem a Bp. 124. sem a Btk. 29. §-a nem rendelkezik, oly esetben, ha a terhelt más ügyből folyólag fegyházbüntetés hatálya alatt áll, ellene a fegyházi szabályokban megállapított fegyelmi büntetések valamelyikét alkalmazhatja (3199/1917. J. E. B. H. T. VI. 744.). A Bp.-nek 124. §-ára vonatkozólag lásd az V. kötet 188. lapján elmondottakat.

3. A védelmet korlátozó ezek a rendelkezések a Te. 110. §-a alapján tárgyalást ügyekben is alkalmazandók.

543. §.

Bizonyító eljárás.

A bizonyítás a tárgyaláson veendő fel.

Sürgősség esetében, vagy ha a bizonyítást lényegesen könnyíti, a tárgyalás a tett vagy a szemle színhelyén is megtartható.

Ha azonban más törvényszék területén vagy még távolabb lakó, vagy oly tanunak kihallgatása válik szükségessé, ki a 201. §-ban felsorolt okok miatt a bíróság elé nem állítható, a bíró a kihallgatást megkeresés útján, illetőleg a tanu lakásán, lehetőleg eskü alatt és a 125. §. második bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelő alkalmazásával teljesíti és evégett a tárgyalást félbeszakítja vagy elnapolja.

Távol lakó tanu is megidézendő a tárgyalásra, ha a tárgyaló bíró előtt való kihallgatása szükségesnek mutatkozik.

Ha a szemle vagy a szakértői vizsgálat és véleményadás azért, mert sok időt vesznek igénybe, vagy helyi, illetőleg mű-

szaki nehézség miatt a tárgyaláson nem teljesíthetők, a tárgyalás félbeszakítása vagy elnapolása mellett tárgyaláson kívül foganatosítandók.(1)

544. §.

Az 525., 528. és 543. §-ok szerint tárgyaláson kívül teljesítendő bírói cselekményeknél a bíró a IX., XII., XIII. és XIV. fejezetek szabályai szerint jár el.

Mindazonáltal a terheltet elmeállapotának megfigyelése végett nem szállíthatja az e célra szolgáló intézetbe; magánokiratokat csak akkor kutathat át, ha a terheltnek birtokában vannak; leveleket és táviratokat továbbítás közben le nem foglalhat és fel nem bonthat.

Rendes jegyzőkönyv csak ama cselekményekről veendő fel, melyek a tárgyalásnál bizonyítékul szolgálnak és ott nem ismételtetők.

Más esetekben az eljárás eredményéről a bíró vagy a jegyzőkönyvvezető rövid feljegyzéseket tesz.

1. Minthogy az 512. §. első bek. értelmében a XVIII. fejezetnek határozatai a járásbírói tárgyalásnál is megfelelően alkalmazandók s a Bp. 335. §-a ezen fejezetben foglal helyet: a járásbírói eljárásban is megfelelően alkalmazandók a Te. 114. §-ának a 335. §. 2. és 3. bekezdése helyébe lépett rendelkezései, amelyek az elnapolás és félbeszakítás tekintetében tartalmaznak egyszerűsítéseket.

V. A perorvoslat.

545. §.

A járásbírói határozatait az a törvényszék vizsgálja *A felfolyamodás.* fölül, melynek területén az eljáró járásbírói szék helye van.

546. §.

A járásbírói határozatok ellen, melyekre nézve a törvény a perorvoslatot ki nem zárja, egyfokú felfolyamodással lehet élni.

A 378. §-nak, a 379. §-nak 2—5. bekezdéseinek és a 380. §-nak intézkedései megfelelően azzal az eltéréssel alkalmazandók, hogy a felfolyamodást annál a járásbírói szék előtt kell bejelenteni vagy benyújtani, mely a végzést hozta; hogy az elkésett, határozatlan, arra nem jogosult egyén által használt, vagy a törvényben kizárt felfolyamodást a járásbírói szék utasítja vissza.(2)

1. Kivételt képeznek ezen szabály alól a Te. 110. §-a alapján a járásbírói szék elé terjesztett törvényszéki ügyek, melyekben a perorvoslatra nézve azok a szabályok irányadók, ame-

lyek a kir. törvényszék, mint egyesbiróság ítéletére vonatkoznak.

2. A másodfokú ítélet ellen a kir. járásbiróságnál bejelentett semmisségi panaszt visszautasító járásbirósági végzés ellen bejelentett felfolyamodás felülvizsgálata a kir. ítélőtábla hatáskörébe tartozik (84. sz. T. H. B. H. T. II. 117. és Bp. 426. §. 2. bek.).

547. §.

A fellebbezés.

Járásbiróság ítélete ellen az 518. §. kilencedik bekezdésének esetén kívül perorvoslatul csak a fellebbezés és a jogegység érdekében megengedett perorvoslat (441. §.) használható.(1)

Fellebbezéssel az ítéletnek rendelkező része tekintetében, továbbá a tárgyaláskor és az ítélethozásnál felmerült semmisségi okok (384—385. §.) miatt, valamint az ítéletnek indoklására nézve is lehet élni.

Csupán a büntetés kiszabása tekintetében nincs helye fellebbezésnek:

1. a vádlott javára akkor, ha a járásbiróság a vádlottat, — akár az 1878. évi V. törvénycikk 92., illetőleg az 1879. évi XL. törvénycikk 21. §-ának alkalmazásával, akár anélkül, — főbüntetésül, vagy fő- és mellékbüntetésül együttvéve, csupán ötven koronát meg nem haladó pénzbüntetésre ítélte. Bünhalmazat esetében nincs helye fellebbezésnek, ha egyik büncselekmény büntetése sem haladja meg az ötven koronát;

2. a vádlott terhére általában, kivéve, ha a járásbiróság az 1878. évi V. t.-cikk 92., illetőleg az 1879. évi XL. t.-cikk 21. §-át alkalmazta.(2)

1. Az 518. §. kilencedik bekezdése értelmében az összbüntetést kiszabó járásbirósági ítélet ellen a kir. Cúriához volt semmisségi panasznak helye. Ez a rendelkezés a Bp. 426. §-ának helyébe lépett 1907. XVIII. tc. 2. §-a szerint akként módosult, hogy az ilyen ítélet elleni semmisségi panaszt a kir. ítélőtábla vizsgálja felül.

2. A harmadik bekezdésben 1. és 2. pont alatt foglalt korlátozás nem vonatkozik a Te. 110. §-a alapján a járásbiróság elé terjesztett törvényszéki ügyben hozott ítélet elleni fellebbezésre. (110. §. ut. bek.)

Az 1. pontban említett korona helyett a II. Bn. 1. §-a szerint pengőt kell érteni, a »vagy fő és mellékbüntetésül együttvéve« kitétel pedig ugyane törvény 3. §-ának utolsó bekezdése folytán tárgyalanná vált. A Bp. életbelépése utáni első években kérdésessé vált, vajjon felülvizsgálhatja-e a kir. törvényszék a vádlott részéről a bűnösség vagy minősítés tekintetében fellebbezett kir. járásbirósági ítéletnek a büntetésről rendelkező részét, ha a kiszabott büntetés a Bp. 547. §. 3. bek. 1. pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja és a kir. törvényszék a kir. járásbiróság ítéletét a bűnösség és a minősítés kérdésében helybenhagyja. A 82. sz. T. H. (B. H. T. II. 145. sz.) ezt a kérdést igenlőleg döntötte el a következő, ma is nagyjelentőségű indokolással:

»A kir. törvényszék felülvizsgálata alá tartozó ügyekben a Bp. 547. §-a harmadik bekezdésének a fellebbezést csupán a büntetés kiszabása tekintetében korlátozó rendelkezése szorosan értelmezendő kivételt állapít meg az ugyanazon §. második bekezdésében foglalt amaz általános szabály alól, mely szerint a bűnösség vagy a minősítés kérdésében vagy alaki hiányok miatt bármily csekély büntetést kimondó kir. járásbirósági ítélet fellebbezéssel megtámadható.

A törvénynek az a szövegezése: »csupán a büntetés kiszabása tekintetében nincs helye fellebbezésnek«, világosan kifejezi azt, hogy a törvény a fellebbezést csak arra az esetre kívánta megszorítani, ha az kizárólag a büntetés kiszabása ellen irányul.

A Bp. 555. és 387. §-ai szerint a felülvizsgálatnál a fellebbezés kerete irányadó, már pedig a bűnösség vagy a minősítés kérdésében használt fellebbezés a büntetésre is kiterjed, mert az előbbi az ítéletet egész terjedelmében támadja meg; az utóbbi pedig enyhébb minősítés megállapítását és ezáltal a büntetés enyhítését is célozza.

Ezekből következik, hogy a bűnösség, vagy a minősítés miatt fellebbvitelt ügyet a kir. törvényszék a büntetés tekintetében nemcsak felülvizsgálhatja, hanem felülvizgálni köteles is.

A büntetés kérdésének felülvizgálatára csak akkor szorítkozhatik, ha egyedül a büntetésre vonatkozó rendelkezés van megtámadva.

Ezt az esetet a bűnvádi perrendtartás szigorúan elválasztja a bűnösség vagy a minősítés miatt közbevetett fellebbezés eseteitől és ehhez képest a felülvizsgálat módját is különbözőképpen szabályozza.

Ha a fellebbezést csak a büntetés kiszabása miatt használták, a fellebbezett ügyet a kir. törvényszék az 550. §. negyedik bekezdése értelmében tanácsülésben vizsgálja meg, azonnal az érdemben ítélt és a kir. járásbiróság ítéletét helybenhagyja vagy megváltoztatja.

Ellenben ha a fellebbezés a bűnösség vagy a minősítés kérdésében használtatott, a kir. törvényszék az ügyet az 550. §. utolsó bekezdéséhez képest fellebbviteli tárgyalásra utasítani köteles, amelynek eredménye szerint a vádlott sérelmére szolgált semmisségi okok alapján is intézkedhetik.

A bűnvádi perrendtartás eme szabályaival nem volna összeegyeztethető az 547. §-nak olyan értelmezése, hogy a bűnösség vagy a minősítés kérdésében fellebbvitelt ügynél a fellebbviteli bíróság felülvizsgálata a büntetésre nézve megszorítottatnék vagy kizáratnék csak azért, mert a kiszabott büntetés az 547. §. harmadik bekezdésének 1. pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja.

De célszerűségi szempontok sem szólnak a felülvizsgálat jelzett megszorítása mellett.

Ugyanis az 547. §. harmadik bekezdésében foglalt korlátozó szabály felállításánál a kir. törvényszékek teendőinek apasztása céloztatott.

Ez a cél csak akkor érhető el, ha a fellebbezés pusztán a büntetés miatt használtatott és az 547. §. harmadik bekezdésének 1. pontjában körülírt eset forog fenn, amennyiben ebben az esetben a fellebbezés tanácsülésben visszautasítható.

Ellenben akkor, ha a fellebbezéssel a bűnösség vagy a minősítés megtámadtatott, a fellebbviteli bíróság az ügyet amúgy is fellebbviteli tárgyalás alapján érdemileg elbírálni tartozik, ily esetben pedig a büntetésre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálása a bíróság teendőit nem szaporítja.«

Ezen határozat indokolásának harmadik és negyedik bekezdésében foglalt kijelentéseket azért tartom kiemelendőnek, mert ezek döntő súllyal igazolják a jelen mű I. kötetében (Perorvoslatok) a 66. és 67. oldalakon kifejtett azon — egyes kiváló

bíráloim által nem osztott — álláspontom helyességét, hogy a vádlott által csupán a bűnösség kérdésében fellebbezéssel megítélt ítélet a minősítés, illetve a büntetés kiszabása kérdésében jogerőre emelkedettnek nem tekinthető s hogy ennek folytán ez okból nem is utasítható vissza az elsőfokú ítélet helyben hagyó másodfokú ítélet ellen a minősítés vagy a büntetés kiszabása kérdésében bejelentett semmisségi panasz. Az ilyen visszautasítás ellentétben áll a fenti T. H.-ban kifejezésre jutó jogelvvvel.

A 2. pont szerint megengedett fellebbezés folytán a másodfokú bíróság a vádlott büntetését nemcsak a Btk. 92. §., illetve a Btk. 21. §. mellőzésével, hanem az ezen §-ok alkalmazásánál kiszabott mérték felemelésével is súlyosbíthatja akkor is, ha a főmagánvádló az elsőfokú ítélet ellen kifejezetten a 92. §. alkalmazása miatt élt fellebbezéssel, mert ez a panasz tágabb kereténél fogva a büntetés súlyosbítása iránti kérelmet is magában foglalja s mert az 550. §. negyedik bekezdésének rendelkezése is igazolja ezt az álláspontot (9476/1907. J. E. B. D. II. 33.) A Bp. 437. §-a helyébe lépett Bpn. 33. §. második bekezdése kifejezetten is megengedi a felülvizsgálatnak fenti lehetőségét. A Bp. 385. §. 3. pontjának helyébe lépett II. Bn. 28. §-a még ennél is szélesebb hatáskört biztosít a felülvizsgáló bíróságnak. A 2. pontban foglalt rendelkezés nem zárja ki a Bv. 18. §-a alapján tett intézkedés tekintetében a fellebbezést, mert ennek kizárása a törvénynek oly magyarázatát tételezné föl, mely szerint a fellebbezés joga a magánvádlót a vádlottra kiszabott büntetés rendkívüli enyhítése esetén megilletné, ellenben a büntetés teljes mellőzése esetén ki volna zárva, — már pedig a törvény szándékával ellentétes ily magyarázat helyt nem foghat (B. I. 4461/1916. J. E. B. H. T. VI. 679.)

548. §.

A fellebbezés bejelentése, indokolása, visszavonása.

A fellebbezést az ítélet kihirdetésekor kell annál a járásbírósnál bejelenteni, mely az ítéletet hozta.

Ha az ítéletet kézbesítés útján közlik, a fellebbezés a kézbesítéstől számított nyolc nap alatt jelenthető be írásban vagy jegyzőkönyvbemondással.

A vádlott házastársa és törvényes képviselője a vádlott részére nyitvaálló határidőben élhetnek fellebbezéssel.

A fellebbezés a jelen §. első bekezdése esetében a bejelentés, a második bekezdés esetében pedig a kézbesítés napjától számított három nap alatt külön beadvánnyal is indokolható, vagy külön indokolása módosítható vagy kiegészíthető.(1)

Fellebbezéssel élhetnek a 383. §-ban megnevezettek és az ügyészségi megbizott, az utóbbi és a kir. ügyészség a magánvádra üldözendő vétségek és kihágások eseteiben (41. §.) is.(2)

A fellebbezés tárgyának meghatározására, a fellebbezés beadványára, az ellenészrevételekre, új bizonyítékokra és a fellebbezés visszavonására nézve a 390—394. §-ok az irányadók.

Ha a vádlott meghallgatása nélkül hozott ítélet ellen fellebbezés van bejelentve és egyúttal a határnap elmulasztása miatt igazolás is van kérve, elsősorban az igazolás kérdése döntendő el és a fellebbezés csak az igazolás megtagadása esetében terjesztendő fel a másodfokú bírósághoz.(3)

1. A második és negyedik bekezdés között ellentét van, mert nem logikus az, hogy míg az ítéletnek kézbesítés útján való közlése esetében a fellebbezést a kézbesítéstől számított 8 nap alatt, addig a fellebbezés indokolását csak a kézbesítéstől számított 3 nap alatt lehessen beadni. (A min. javaslat szerint mindkét bekezdésben 3 napi határidő szerepelt s az ig. bizottság a 2. bekezdésbeli határidőt 8 napra emelte föl, de elfelejtette ugyanezt megtenni a 4. bekezdésben.) Minthogy szabadságvesztéssel büntetendő vétség esetében az ítélet közlése mindig kihirdetés útján történik, pénzbüntetéssel büntetendő kihágás és vétség esetében pedig a Te. 121. §-a kapcsán írtaknál fogva büntetőparancsot bocsátanak ki: az ítélet kézbesítés útján rendszerint csak elzárásbüntetéssel sujtott kihágás esetében közölhető.

Ellenkező rendelkezés (521. §.) hiányában nyilvánvaló, hogy a vádlott kérelmére az indokolás beadhatása végett az ítéletnek az Bp. 388. §. ut. bekezdése értelmében való kézbesítését a járásbírósi eljárásban is el kell rendelni.

2. A B. H. T. VI. köt. 724. sz. a. fölvett 3690/1918. sz. J. E. szerint »a magánvádra üldözendő bűncselekmények eseteiben hozott és a büntetés végrehajtásának felfüggesztését tartalmazó ítéleteknek a kir. ügyészséggel való közlése kötelező avégből, hogy az a Bn. 10. §-a szerint öt megillető perorvoslati jog használatára tárgyában nyilatkozhassék.« E határozatra vonatkozó észrevételeimet a jelen mű I. köt. 30., 31. oldalain tettem meg.

Itt csak arra mutatok rá, hogy a jogegységi tanács e határozatát a koronaügyész álláspontjával szemben hozta. A koronaügyész álláspontja ugyanis a felmerült ügyben az volt, hogy miután a kir. ügyész a kir. járásbírósi ítéletnek szóval történt kihirdetésénél jelen nem volt s ez ellen az ítélet ellen a Bp. 548. §-ának első bekezdésében előírt módon és időben perorvoslatot nem használt, hanem azt csak 8 nap elmultával az iratok közlésekor jelentette be, ezt mint elkésztet vissza kellett volna utasítani. — A J. E. indokaiból a következő részt ismertetjük:

»Ugyanis a Bp.-nek a jelen esettel kapcsolatos 548. §-a a második bekezdésben tartalmaz rendelkezést e tekintetben, hogy az ítélet kézbesítés (a kir. ügyészséggel természetesen rövid úton való közlés) útján adathassék az érdekeltnek tudtára avégből, hogy esetleg perorvoslattal élhessenek.

Hogy pedig az ítélethirdetés e módjánál a törvény a kir. ügyészségre is volt figyelemmel, az kitűnik a szakasz ötödik bekezdéséből, amelyben jogot ad az ügyészi megbízottnak és a kir. ügyészségnek arra, hogy fellebbezéssel éljenek a magánvádra üldözendő vétségek és kihágások (41. §.) eseteiben is, ami csak ítéletközlés formájában gondolható, mert a kir. ügyészség ez esetek tárgyalásán tudvalevőleg nincs jelen s így a szóval való fellebbezésről itt alig lehet szó. Azokra az esetekre pedig nem szorítkozhatik ez a rendelkezés, amikor a kir. ügyészség a vádat közérdekből képviseli, mert a vádképviselő joga a perorvoslati jogot is

magában foglalja, azt tehát a törvénynek erre az esetre nem kellett külön is kikötnie.

Mindezekből tehát végeredményben megállapítható az, hogy a törvény kifejezetten sehol sem követeli azt, hogy a magánvádas ügyekben a kir. ügyészség a Bn. 10. §-ában foglalt jogát az ítélethirdetéskor szóval gyakorolja és sehol sem tiltja, sőt egyenesen módot ad rá, hogy a büntetés végrehajtását feltételeesen felfüggesztő bírói ítélet a kir. ügyészséggel a Bn. 10. §. szerinti joga gyakorolhatása végett közöltessék.

Mint hogy pedig perjogilag ez kétségtelen, mulasztást követett el az a.—i kir. járásbíró, mikor a büntetés végrehajtásának feltételes felfüggesztését kimondó ítéletét a kir. ügyészséggel nem közölte s ezzel a kir. ügyészséget törvényes joga gyakorlásától elütötte, s az a.—i kir. törvényszék csak a kir. járásbíró mulasztását pótolta, amikor az iratoknak a kir. ügyészséggel rövid úton való közlését helyesen elrendelte.

Ez történt 1917. évi november hó 23-án és a kir. ügyész már november hó 24-én, tehát másnap bejelentette, hogy az ítélet ellen a büntetés végrehajtásának felfüggesztése miatt fellebbez. A fellebbezésnek ezen a kézbesítéstől számítva 8 napon belül használatát elkésettnek nem lehet állítani, s így az a.—i kir. törvényszék törvényesen járt el, midőn e fellebbezést elfogadta, érdemben felülvizsgálta és felette határozott.*

3. Ezen bekezdésre utalással mondta ki a 797/1930. sz. J. E. határozat (B. T. LXXXII, 114.), hogy a törvényszéki eljárásban is a 465. §. értelmében az elsőfokú bíróság hivatott dönteni akkor, ha az igazolás a tárgyalási határnap elmulasztása miatt kéretett (I. IV. köt. 58. lap).

549. §.

A fellebbezés elintézése.

Fellebbezett ítélet, az 506. §. második bekezdésében megjelölt eseten kívül, nem hajtható végre.

Az elkésett, határozatlan (390. §.), arra nem jogosított egyén részéről használt, vagy a törvényben kizárt fellebbezést a járásbíró utasítja vissza. Ellenkező esetben az iratokat, a 396. §-ban foglalt intézkedések megfelelő alkalmazásával, felterjeszti a törvényszékhez, illetőleg ha a járásbíró ítélete ellen csak az ügyészségi megbízott a vádlott terhére fellebbezett, a törvényszék mellé rendelt kir. ügyésznek küldi meg.

A kir. ügyész a 396. §. második bekezdése értelmében jár el.

A 389. §-hoz írt magyarázatban (I. köt. 80., 81. l.) foglalkoztam azzal a különbséggel, mely e §. és az 549. §. rendelkezései között van. Itt is megismétlem, hogy abból, hogy az utóbbi szakasz — a 389. §-tól eltérően — a *határozatlan* fellebbezést is a járásbíró által ab ovo visszautasítandónak jelenti ki, az következik, hogy a járásbírói eljárásban a 391. §-ban írt pótlási eljárásnak nincs helye; bár ezzel a következtetéssel ellentétben áll az 550. §. második bekezdése (l. az ehhez fűzött magyarázatot).

A fellebbezésnek elkésetten beadott *indokolását* — melyről a fenti szakasz nem rendelkezik — a Bp. 389. §-a (Bp. 521. §.) értelmében szintén a kir. járásbíró utasítja vissza.

550. §.

A fellebbezett ügyet a törvényszék előbb a 399. §. szabályai szerint tartandó tanácsülésen vizsgálja meg és az alábbi esetekben el is intézi.(1)

A tanácsülésben hozható határozatok.

Ha az ítélethozást alaki okok vagy hiányok (400. §. 1., 2., 3., 4. és 6. pontjai) akadályozzák, a törvényszék a fellebbezést visszautasítja, illetőleg a járásbírókat a 391. §-ban körülírt eljárásra utasítja, az iratok áttételét vagy a szükséges kiegészítéseket elrendeli, esetleg a bizonyítás pótlása vagy kiegészítése végett saját bíróját küldi ki, vagy a területén lévő járásbírók valamelyik bíróját bizza meg.(2)

Ha az ítélethozásra, annak eljárására vagy ítéletére nézve a 384. §-ban felsorolt valamelyik semmisségi ok forog fenn és az idézett §. harmadik, negyedik és utolsó bekezdése szerint figyelembe vehető: a 404. §-ban a kir. ítéletábrán részére megállapított szabályokat megfelelően alkalmazza, azzal az eltéréssel, hogy az ügyet csak akkor utasítja területén levő más járásbíróhoz, midőn annak az illetékes járásbíró más bíróját által való elintézése nem rendelhető el.

Ha a fellebbezést csak közbenschóló végzés (542. §. negyedik bekezdés) miatt, vagy a büntetés kiszabása, a bűnügyi költségek, vagy a magánjogi igény tárgyában használták, azonnal az érdemben ítélt és a járásbíró ítéletét helyben hagyja vagy megváltoztatja.

Ha végre a járásbíró ítéletének alapjául szolgált ténybeli megállapítások vagy az ítéletnek a megelőző bekezdésben nem érintett intézkedései vannak megtámadva, vagy az előbbieik helyességére nézve a törvényszéknek másként el nem osztható kétsége van, az ügyet fellebbviteli tárgyalásra utasítja.(3)

1. Ezen bekezdés értelmében a járásbírótól fellebbezett minden ügy először szükségképen a törvényszék tanácsülésén nyer elintézt.

2. Az a rendelkezés, hogy a kir. törvényszék a járásbírókat a 391. §-ban körülírt eljárásra utasítja, — ellentétben áll az előző szakasz második bekezdésével (l. az ahhoz fűzött megjegyzést).

3. A negyedik bekezdés azokról az esetekről intézkedik, amelyekben a tvszék az ügyet tanácsülésben *érdemileg* intézi el, tehát a felek meghallgatása nélkül. Ennek akkor van helye, ha az elsőfokú ítéletnek következő intézkedései vannak a perorvoslaltal megtámadva:

a) közbenschóló végzése,

b) a büntetés kiszabása,

c) a bűnügyi költségekre, vagy a magánjogi igényekre vonatkozó rendelkezése.

A b) alatti esetre, illetve az utolsó bekezdésre vonatkoznak a következő elvi jelentőségű J. E. határozatok:

A törvényszék, mint fellebbviteli bíróság a járásbíróknak a büntetés végrehajtásának felfüggesztése tárgyában fellebbe-

zett ítéletét csak fellebbviteli tárgyaláson vizsgálhatja felül, mert a büntetés végrehajtásának a Bn. 1. §-a szerint elrendelhető felfüggesztése nem esik a büntetés kiszabása iránt tett intézkedés fogalma alá, mert a büntetést a bíró a bűnösség fokához mérten szabja ki s ebből a szempontból mérlegeli az enyhítő és súlyosító okokat, — míg ezzel szemben a büntetés felfüggesztése célszerűségi eszköz, mely az elítélt egyéniségének és életviszonyainak megismerése alapján veendő alkalmazásba (C. 7604/1909. J. E., B. H. T. III. 235.).

A Bv. 18. §-a alkalmazásának kérdése sem tekinthető büntetés-kiszabási kérdésnek, mely a negyedik bek. szerint, tanácsülésben dönthető el, hanem oly jogkérdésnek, mely az utolsó bekezdés értelmében fellebbviteli tárgyaláson intézendő el. (C. 2634/1929. J. E.). E határozat indokolása az előző fenti határozatból kiindulva kifejti:

»Mikor pedig a bíróság a Bv. 18. §-a alkalmazásának kérdésében dönt, a büntetésnek nem csupán felfüggesztése, hanem teljes és végleges elengedése tárgyában határoz s ez a határozat az elkövetett sértés különleges körülményeinek leggondosabb elbírálását s ehhez a felek felszólalásának megengedését kívánja meg, kétségtelen tehát, hogy a büntetésnek a Bv. 18. §-a alapján való elengedése sem tartozik a Bp. 550. §. negyedik bekezdésében felsorolt intézkedések közé.

A Bp. 385. §. 3. pontjának a II. Bn. 28. §-ával helyettesített új szövege különben is felsorolja mindazokat a törvényhelyeket, amelyeknek alkalmazása a büntetés kiszabásának kérdését illeti, de ezek között sem a Bn. 1. §-a, sem a Bv. 18. §-a nem fordul elő.

Egyébként is tévedett a kir. törvényszék, midőn az elsőfokú ítéletet a II. Bn. 28. §-a alapján semmisítette meg, mert amint azt a 15. számú büntető jogegységi döntvény kimondotta: a Bv. 18. §-a alkalmazásának kérdésében a Bp. 385. §. 2. pontja alapján van semmisségi panasznak helye.

Mindezek szerint kétségtelen, hogy a Bv. 18. §-ának alkalmazása nem tartozik a büntetés tényleges kiszabásával kapcsolatban felmerülő kérdések közé s ennél fogva a kir. törvényszéknek a jelen ügyet — a csatlakozási kérelemtől eltekintve is, ha pedig a beadott csatlakozási fellebbezés is a kir. törvényszék előtt lett volna, akkor még a kir. törvényszék fenti téves álláspontja dacára is — fellebbviteli tárgyalásra kellett volna utasítania.

A Bp. 550. §. negyedik és utolsó bekezdése értelmében a *tvszék, mint másodfokú bíróság, rendszerint csak fellebbviteli tárgyalás alapján hozhat ítéletet.* E szabály alól kivételnek csak akkor van helye, ha a fellebbezés a büntetés kiszabása miatt, vagy a bűnügyi költségek, vagy a magánjogi igény tárgyában használtatott. De ezekben a kivételes esetekben is a kir. törvényszék kételyeinek eloszlatása végett az ügyet tárgyalásra utasíthatja. A pótmagánvádlónak az elsőbíróság ítélete ellen általában bejelentett fellebbezése folytán a törvényszék csak tárgyalás alapján hozhat ítéletet (165/1901. J. E., B. H. T. II. 147. §.). E határozat indokolása az utolsó bekezdésnek következő szabatos magyarázatát adja:

»Ugyanis az 550. §. ut. bekezdésében előforduló ama rendelkezés: »vagy az előbbiek helyességére nézve a törvényszéknek másként el nem oszlatható kétsége van«, nem vonatkozik az ugyan-csak a végső bekezdésben felsorolt másik két esetre, mert ha a tör-

vényhozónak — a Bp. egész rendszerével ellentétben — az lett volna a szándéka, hogy ezt a két esetre vonatkoztassa, és ezekben, mint a tárgyalásra utasítás feltételét állapítsa meg, akkor nem a »vagy« elválasztó (disjunctív) szóval élt volna, hanem az »és«, és ha kötő (conjunctív) szavakat kellett volna használnia.

Már a grammatikai értelmezésből kétségtelen tehát, hogy amíg az 550. §. negyedik bekezdése azon eseteket sorolja fel, melyekben a törvényszék, mint másodbíróság van jogosítva ítélni, addig a végső bekezdés azon eseteket jelöli meg, amelyekben a per tárgyalásra utasítandó.

Ezek pedig a törvény helyes értelmezése szerint:

1. amelyekben a járásbíró ítéletének alapjául szolgált ténybeli megállapítások vannak megtámadva;

2. az elsőfokú ítéletnek a §. negyedik bekezdésében fel nem említett egyéb — taxativ fel sem sorolható — intézkedései fellebbeztettek;

3. a negyedik bekezdésben felemlített s rendszerint tárgyalás mellőzésével elbíráható esetek oly feltétellel, ha ezek helyességére nézve a törvényszéknek másként (t. i. tárgyalás nélkül) el nem oszlatható kétsége van.

Tehát az itt az 1. és 2. alatt felhozott esetekben a tárgyalás megtartása imperatív, a 3. esetre nézve facultative van elrendelve.

Mínt hogy pedig a fennforgó bűnvádi perben a járásbíró ítéletének alapjául szolgált ténybeli megállapítások fellebbezéssel megtámadva voltak, a t.-i kir. törvényszéknek a jelen végzés rendelkező részében kiemelt eljárását törvénytörvénynek kijelenteni kellett.

551. §.

Midőn a törvényszék az 550. §. utolsó bekezdése értelmében fellebbviteli tárgyalás tartását rendeli el, egyszersmind elhatározza, hogy a fellebbviteli tárgyaláson a bizonyítás, az összes vagy csak egyes vitás ténybeli megállapításokra terjedjen-e ki, hogy mily bizonyítás lesz felveendő és hogy a felek közül kiknek jelenléte szükséges.

A fellebbviteli tárgyalás kitézése és megtartásának feltételei.

A tárgyalás elnöke tüzi ki a 286. §. második bekezdésének szem előtt tartásával a tárgyalás napját és arra megidézni a feleket, a magánfelet és képviselőiket, esetleg a tárgyalást elrendelő végzésben megjelölt tanukat és szakértőket.

Azok, kiknek megjelenését a törvényszék szükségesnek találta, elővezetés terhe mellett, a többiek csak azzal a megjegyzéssel idézendők, hogy a tárgyalást elmaradásuk esetében is meg fogják tartani.

A fogva levő vádlott csak a törvényszék határozata alapján kísérhető a fellebbviteli tárgyalásra.

552. §.

A fellebbviteli tárgyaláson jelen kell lenni a kir. ügyésznek, kivéve, ha a vád tárgya csak a 41. §-ban felsorolt vétség vagy kihágás és sem az ügyészségi megbízott, sem a kir. ügyészség a vád képviselőjét át nem vették.

A tárgyalás a személyes megjelenésre kötelezettek jelenléte nélkül sem tartható meg.

A tárgyalás elnöke mindenekelőtt ezeknek megjelenését köteles megállapítani.

A törvényszék az elmaradottak elővezetését, esetleg újabb idézését, a tárgyalás elnapolása mellett, vagy anélkül elrendelheti.

1. A *kir. ügyészség* kötelező jelenlétének esetét az 552. §. első bekezdése már szabatosabban határozza meg, mint az 539. §. első bekezdése az ügyészi megbízottét. A szöveg nem hagy kétséget aziránt sem, hogy a kir. ügyésznek akkor is jelen kell lennie a fellebbviteli tárgyaláson, ha a vádat pótmagánvádló képviseli.

2. A *magánvádlót*, (úgy a pót, mint a főmagánvádlót) nem az 539. §. második bekezdésében említett módon, tehát nem a Bp. 49. §. utolsó bekezdésére hivatkozással kell idézni, hanem vagy azzal a megjegyzéssel, hogy megjelenni nem köteles s a tárgyalás elmaradása esetén is meg fog tartani (220-as iratminta), vagy pedig — ha megjelenését a törvényszék szükségesnek találta — elővezetés terhe alatt (219-es iratminta). Ennek megfelelően törvénysértőnek nyilvánította a jogegységi tanács a törvényszéknek, mint fellebbviteli bíróságnak azt az eljárását, hogy a pótmagánvádló fellebbezése folytán fölterjesztett ügyet felülvizsgálat nélkül abból az okból visszaküldte a bíróságnak, hogy a pótmagánvádló a fellebbviteli tárgyaláson nem jelent meg, sem — a T. E. 104. §-a értelmében — ügyvédi képviseléről nem gondoskodott. E határozat (B. I. 3724. és 3725/1932. J. E.) indokai szerint:

»A T. E. 104. §-a, amelyre a kir. törvényszék határozatát alapítja, csak arról kívánt rendelkezni, hogy a magánvádló a törvényszéki fellebbviteli tárgyaláson személyesen nem szerepelhet, hanem csak ügyvéd által.

azonban egyáltalában nem érinti ez a rendelkezés a Bp.-nak azon szabályait, amelyek meghatározzák, hogy a fellebbviteli fő-tárgyaláson kiknek kell jelen lenniök — nevezetesen nem érinti tehát a Bp. 552. §-át sem. Ezen szakasz értelmében pedig a fellebbviteli tárgyaláson jelen kell lennie

a) a kir. ügyésznek, kivéve, ha a vád tárgya csak a 41. §-ban felsorolt vétség vagy kihágás és sem az ügyészségi megbízott, sem a kir. ügyészség a vád képviselétét át nem vették,

b) a személyes megjelenésre kötelezetteknek, ami a bizonyítás felvételével van összefüggésben.

Ezek szerint tehát a fellebbezéssel élő pótmagánvádlónak — akit a törvényszék különben is a 220-as mintával, tehát nem mint személyes megjelenésre kötelezettet, hanem aként idézett, hogy megjelenni nem köteles s a tárgyalást elmaradása esetében is meg fogják tartani — a fellebbviteli fő-tárgyaláson megjelennie nem kellett.

Az érdemleges fellebbviteli fő-tárgyalás tehát megtartható volt s az elsőfokú ítélet felülvizsgálatára a sértett által a T. E. 104. § első bekezdése értelmében elsőfokon még ügyvédi képviselét nélkül is szabályszerűen bejelentett fellebbezés kellő alapot nyújtott. Ha a sértett a fellebbviteli fő-tárgyaláson ügyvédi képviselét nélkül jelent volna meg, a T. E. 104. § első bekezdése értelmében csak annak lett volna akadálya, hogy a sértett a vád képviselétében személyesen felszólalhasson, illetve a fellebbezése indokolását személyesen előterjessze, valamint annak is, hogy a II. fokú ítélet ellen — saját személyében — semmisségi panaszt je-

lentsen be, de semmiképpen sem volt és nem lehetett ennek a körülménynek az a joghatálya, hogy a sértett fellebbezésétől elárlottnak tekintessék.

De merőben téves a kir. törvényszék végzésének tulajdonképeni a Bp. 49. §. utolsó bekezdésére alapított indoka.

Eltekintve ugyanis attól, hogy a magánvádló a 220-as mintával volt idézve, mely a Bp. 49. §. utolsó bekezdésében foglalt jogkövetkezésményre való figyelmeztetést nem tartalmazza (az ügyvédi képviseltetésre vonatkozó felhívás ilyenek nem tekinthető), a pótmagánvádlót nem is lehet a fellebbviteli fő-tárgyalásra a Bp. 49. §. utolsó bekezdésére hivatkozással idézni, mert ez a törvényhely nem vonatkozik a fellebbviteli eljárásra, melynek szakában joghatályos vád elejtéséről már nem is lehet szó. (Bp. 38. §. második bek.)

A fellebbviteli bíróság az elsőfokú ítélet felülvizsgálatát csak abban az esetben mellőzheti, ha az összes fellebbezéseket visszavonták (Bp. 401. §. 3. p., 553. §.), a magánvádlónak a fellebbviteli tárgyaláson való meg nem jeleneése azonban semmikép sem tekinthető a fellebbezés visszavonásának.

Semmi törvényes alapja nem volt tehát a kir. törvényszéknek arra, hogy mellőzze a fellebbviteli tárgyalás megtartását s az elsőfokú ítélet felülvizsgálását.

3. A *vádлотtnak* az 551. és 552. §§. egybevetett értelme szerint csak akkor kell jelen lennie a fellebbviteli fő-tárgyaláson, ha erre személyes kötelezettségével idéztetett. (552. §. 2. bek.). Elvi éllel fejti ezt ki a jogegységi tanácsnak 2571/1933. 11. számú határozata a következő indokolással:

»Arra nézve, hogy a kir. törvényszék, mint fellebbviteli bíróság előtti fellebbviteli tárgyaláson kiknek kell jelen lenni, kizárólag a Bp. 552. §-ának rendelkezései irányadók, mert a Bp. 521. §-a kimondja, hogy a megelőző fejezetek rendelkezései a járásbíróság hatáskörébe utalt bünvádi ügyekben csak annyiban alkalmazandók, amennyiben a járásbíróság előtti eljárást szabályozó XXIX. fejezet eltérő szabályokat nem tartalmaz, már pedig a Bp. 551. és 552. §§. a fenti kérdés tekintetében olyan szabályokat tartalmaznak, amelyek lényegesen eltérnek az előző fejezetek, különösen pedig — ide vonatkozóan — a kir. ítélőtábla előtti fellebbviteli eljárásra vonatkozó 413., 414., 423. §§. rendelkezéseitől.

Ennek folytán abból a körülményből, hogy ez utóbbi rendelkezések egybevetett értelme szerint a kir. ítélőtábla a vádlott jelenléte nélkül — ténykérdésben — nem hozhat a törvényszéki felmentő ítélettel szemben marasztaló ítéletet (és nem vehet fel bizonyítást) nem követezik az, hogy ugyanezt a kir. törvényszék, mint fellebbviteli bíróság se tehetné meg.

Sőt abból, hogy a Bp. 551. és következő szakaszai ellenkező rendelkezést nem tartalmaznak s viszont az 552. §. második bekezdése csak azt jelenti ki, hogy a tárgyalás a személyes megjelenésre kötelezettek jelenléte nélkül nem tartható meg, egyenesen arra vonható következtetés, hogy amennyiben a kir. törvényszék mint fellebbviteli bíróság a tárgyalás kitűzésekor a vádlottnak személyes jelenlétét szükségesnek nem találta s ez okból őt nem elővezetés terhe mellett, hanem csupán azzal a megjegyzéssel idézte, hogy a tárgyalást elmaradása esetében is meg fogják tartani (551. §. utolsóelőtti bekezdés), a fellebbviteli fő-tárgyaláson a vádlott jelenléte nélkül nemcsak bizonyítás fölvehető, hanem az elsőbíróság ítéleti tényállásának megváltoztatásával a vádlottra kedvezőtlen, sőt fölmentő helyett marasztaló ítélet is hozható.

Ebből is kitűnik, hogy a törvényhozás a fellebbviteli fő-tárgyalás megtarthatóságának feltételeit a kir. ítélőtáblákra és a kir. törvényszékekre, mint fellebbviteli bíróságokra eltérő módon szabályozta.

A járásbírósi ügyekben ugyanis, ha a kir. törvényszék, mint fellebbviteli bíróság már a tárgyalás kitűzésekor arra az álláspontra helyezkedett, hogy a vádlottnak megjelenését szükségesnek látja s ehhez képest őt elővezetés terhe mellett idézte meg (551. §. utolsóelőtti bek.),

akor — kivételt nem engedő módon — érvényesül az 552. §. második bekezdésében foglalt az a rendelkezés, mely szerint a tárgyalás a vádlott jelenléte nélkül nem tartható meg.

Ilyen esetben tehát, ha a személyes megjelenésre kötelezett vádlott nem jelent meg — amit a tárgyalás elnökének mindenekelőtt kell megállapítani (harmadik bekezdés) — az elmaradt vádlottat vagy a már kitűzött tárgyalásra, vagy pedig ennek elnapolása mellett a kitűzendő új tárgyalásra elő kell vezetetni (negyedik bekezdés).

Mint ahogy pedig a jelen ügyben a kir. törvényszék az elrendelt fellebbviteli főtárgyalásra a vádlottat a 219. számú iratminta — tehát személyes megjelenésre kötelezetten — idézte meg, nyilvánvaló, hogy attól az álláspontjától, mely szerint az ő megjelenését szükségesnek találta, utóbb, a főtárgyaláson már el nem térhetett, az ügyet tehát a vádlott távollétében le nem tárgyalhatta s még kevésbé hozhatott — az elsőfokú felmentő ítélet helyett — marasztaló ítéletet.

Nem szünteti meg ezen eljárás törvénytöréstől voltát az a körülmény, hogy a kir. törvényszék a vádlottat — a vádtól eltérően — csupán pénzbüntetéssel büntethető vétség miatt ítélte el s hogy ily vétség vádjában elsőfokon a kir. járásbírósi a Bp. 540. §. második bekezdése értelmében a tárgyalásra szabályszerűen megidézték, de meg nem jelent vádlott távollétében hozhat marasztaló ítéletet.

mert az 552. §. második bekezdése — tekintet nélkül a hozandó határozatra — a tárgyalás megtartását egyáltalában tiltja.

Ennek a formalisztikusnak látszó tilalomnak megszegése annál kevésbé nézhető el, mert ma, midőn a Te. 122. §-a értelmében a járásbírósi ügyek nagyrésztben még a kir. ítélőtáblához sem vihetők fel, különös jelentősége van annak, hogy legalább ez ügyek másodfokú elintézésénél tarttassanak be szigorúan azok a szabályok, amelyek az érdekelt felek közreműködési lehetőségeit és a közvetlenség érvényesülését némileg még biztosítják.

A fenti határozat annyiban, amennyiben azt mondja ki, hogy a személyes megjelenés kötelezettségével idézett vádlott jelenléte nélkül a fellebbviteli főtárgyalás meg nem tartható, — megfelel a Curia régebbi gyakorlatának (2618/1901. B. T. XLII. 213.) s a törvény imperatív rendelkezésének (552. §. 2. bek.). Az alsóbíróságok gyakorlata azonban ezen — mint dr. Bencsik János is megállapította a 2618/1931. sz. hat. hoz írt megbeszélésében — túltette magát aként okoskodva, hogy a tárgyalás bíróságát nem köti a kitűző bíróság álláspontja s önállóan és újból elbíráhatja azt a kérdést, hogy valóban szükséges-e a vádlott meghallgatása; lehetséges az is, hogy a tárgyalás során a megjelenésre kötelezettnek távollétében is megkapja a szükséges felvilágosítást, amivel a kitűzéskor nem számolhatott a bíróság. Azt hisszük azonban, hogy ily okoskodásnak a parancsoló törvényszöveggel szemben nem lehet helye. Legföljebb ahhoz férhet szó, hogy amikor a törvényszék a fellebbviteli tárgyalásra új határnapot tűz ki, ekkor már nem köti a korábbi kitűző intézkedés, hanem az új tárgyalásra megidézheti a vádlottat személyes megjelenésre való kötelezés nélkül.

Bencsik szerint egyébként az 552. §. 2. és végbekezdése között ellentét van, mert míg a 2. bekezdés imperatív rendelkezik, addig a végbekezdés az elmaradás következményeit concessive állapítja meg (a tárgyalás elnapolása mellett vagy anélkül rendeli a vádlottat elővezetni). A végbekezdés szövegezése valóban nem szerencsés, de annak az az értelme, amit a fenti jogegységi határozat indokolása ad s ez összhangban áll az 540. §. első bekezdésével is.

A jogegységi tanács azon álláspontja, mely szerint akkor, ha a felmentett vádlott személyes megjelenés kötelezettsége nélkül idéztetett, a fellebbviteli bíróság az ő távollétében is hozhat marasztaló ítéletet, ellenkezik a Curia régebbi határozataival és a Balogh—Illés—Vargha Kommentár álláspontjaival (I. III. köt. 456. lap.) de viszont megfelel a törvényszöveg rendelkezésének.

553. §.

Amennyiben az alábbi szabályok eltérőleg nem intézkednek, a fellebbviteli tárgyalás a XVIII. fejezet rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával tartandó meg.

Ha a törvényszék az egész bizonyító eljárás ismétlését határozta el, a fellebbviteli tárgyaláson a vádhatározatnak, illetőleg a vádiratnak a 304. §-ban megjelölt részei helyett a járásbírósi ítélete, továbbá amennyiben a fellebbező fél, illetőleg ellenfele nem jelenne meg és maga helyett képviselőt sem küldött, a fellebbezés indokolása és az ellenészrevételek olvasandók fel.

Ha a törvényszék a bizonyító eljárásnak ismétlését egészen mellőzte, vagy csak részleges ismétlését találta szükségesnek, a tárgyalás megnyitását a 418. §. útmutatása szerint az ügy előadása, felvilágosítások nyújtása, illetőleg a járásbírósi tárgyalás jegyzőkönyve egyes részeinek, vagy más iratoknak felolvasása követi.

Ezután kihallgatandó a megjelent vádlott és felveendő a bizonyítás.

A tárgyalás végén a kir. ügyész (552. §. első bekezdés) szóval előadja indítványát és ha felszólalni kívánnak, a felek, a magánfél vagy képviselőik teszik meg előterjesztéseiket. Az első felszólalás a fellebbezőt, az utolsó előterjesztés vagy válasz mindig a vádlottat és védőjét illeti.(1)

554. §.

A törvényszék a fellebbviteli tárgyalás eredményéhez képest esetleg az 550. §-ban említett végzéseket hozza, amennyiben pedig alaki okok vagy hiányok nem akadályozzák, az ügy érdemében ítélt.

A törvényszék az utóbbi esetben helyben hagyja vagy megváltoztatja a járásbírósi ítéletét, a 385. §-ban meghatározott semmisségi ok esetében a 423. §. második bekezdése szerint,

A fellebbviteli tárgyalás menete.

A tárgyaláson hozható határozatok

végre a 404. §. második bekezdése esetében a 423. §. első bekezdésében foglalt szabály alkalmazásával jár el.

Ha a járásbíróóság oly büncselekmény esetében ítelt, mely hatáskörét meghaladja, a kir. törvényszék a járásbíróóság ítéletét megsemmisíti, s amennyiben saját hatásköre megengedi, a tényállást pedig felderítettnek látja, s a vád vagy védelem új előkészítése nem szükséges: a XV. fejezetben szabályozott eljárásnak mellőzésével elsőfokú ítéletet hozhat. Ellenkező esetben az ügyet az illetékes bírósághoz teszi át, vizsgálatot, vagy egyes vizsgálati cselekményeket rendel el.(2)

555. §.

Mind az 550. §., mind az 553. és 554. §-ok eseteiben a végzés, illetőleg az ítélet hozásánál a 386., 387. és 424. §-okban foglalt rendelkezések a törvényszékre is kötelezők.

1. A 2. bekezdés esetében a fellebbviteli tárgyalás menete lényegileg olyan, mint a törvényszéki főtárgyalásé, viszont a 3. bekezdés esetében, mint a táblai főtárgyalásé.

A magánvádlónak a fellebbviteli tárgyalásra megjelenési kötelezettség nélkül történt megidéztetése nem szünteti meg a bűnösnek kimondott vádlottnak azt a kötelezettségét, hogy a magánvádló képviselőjének a fellebbviteli főtárgyaláson való megjelenéséből származó bűnügyi költségeket, nevezetesen a főmagánvádló képviselőjének megfelelő díját és készletadásait megtéríteni tartozik, mert a magánvádló a Bp. 43. és 553. §§. értelmében a fellebbviteli főtárgyaláson az őt megillető jogokat abban az esetben is gyakorolhatja, ha a tárgyalásra megjelenési kötelezettség nélkül idéztetett (263/1906. J. E., B. H. T. II. 125.).

2. Abból, hogy az 554. §. második bekezdése a 423. §-nak csupán első és második bekezdéseire utal, következik, hogy e szakasznak 4. és 5. bekezdései a törvényszék előtti fellebbviteli főtárgyaláson nem alkalmazandók, vagyis, hogy a törvényszék az elsőfokú fölmentő ítéletet a főtárgyaláson meg nem jelent vádlott terhére is megváltoztathatja (l. az 552. §-hoz írt 3. jegyzetet.) De itt is hangsúlyozzuk, hogy ez az álláspont, mely a Curia legújabb jogegységi határozatában is kifejezésre jutott, ellenkezik a Curia régebbi gyakorlatával (19970/1901.).

A harmadik bekezdés értelmében hozott elsőfokú ítélet ellen beadott jogorvoslat elintézése a kir. ítélőtábla hatáskörébe tartozik (8572/1901. B. T. XLII. 8.). Ennek a határozatnak helyes értelme az, hogy az ítélet ellen fellebbezésnek van helye a kir. ítélőtáblához és esetleg semmisségi panasznak a kir. Curiahoz. Ellenkező értelmezés mellett a felek prorroslati lehetőség szempontjából kedvezőtlenebb helyzetbe kerülnének, mint akkor, ha a törvényszék — ítélethozatal helyett — az ügyet áttenné az illetékes bírósághoz.

556. §.

Törvényszéknek, mint másodfokú bíróságnak végzése ellen felfolyamodás nem használható.(1)

Fellebbezett ügyben kelt törvényszéki ítélet ellen, ha az elbírálás tárgya mind a vád, mind az ítéletek szerint csak kihágás, vagy csupán pénzbüntetéssel büntethető vétség volt, csak a jogegység érdekében használható perorvoslatnak (441. §.) van helye.(2)

Szabadságvesztéssel büntetendő vétségre, vagy ily vétség mellett még más vétségre, illetőleg kihágásra vonatkozó ügyben a vétséggel vádolt vagy amiatt elítélt, továbbá házastársa, törvényes képviselője és védője, ha a kir. törvényszék szabadságvesztésbüntetést alkalmazott, a törvényszéknek másodfokú ítélete ellen a Bp. 385. §. 1a) pontja esetében semmisségi panaszszal élhet. (Te 122. §.)(3)

1. Az első bekezdés kivételt állapít meg a 378. §. első bekezdésének szabálya alól. De ez a rendelkezés természetesen csak a II. fokú érdemleges határozat meghozataláig hozott azon végzésekre vonatkozik, amelyeket a kir. törvényszék, mint másodfokú bíróság, tehát másodfokban hozott (6317/1901. Grill-féle döntvénytár IX/22. köt. 371.). A kassai tábla (195/1912. B. T. LXIII. 256.) szerint a törvényszéknek, mint másodfokú bíróságnak eljárása alatt hozott végzése ellen nincs helye felfolyamodásnak (pl. midőn a vádlott a II. fokú ítélet után külön kérvényben kérte a bűnügyi költségekre vonatkozólag póthatározat hozatalát). Ujfalussy Bélának ezen határozathoz fűzött megbeszélése szerint az 546., 378. és 556. §§. egybevetéséből az következik, hogy midőn a törvényszék oly járásbíróóságban hozta a végzést, amely ügyben már mint II. fokú bíróság járt el, a végzés ellen felfolyamodás nem használható. A bekezdés szövege kétségtelenül nem eléggé világos. Az azonban kétségtelen, hogy pl. nem alkalmazható ez a szakasz a tvszéknek az ítélete ellen bejelentett semmisségi panaszt visszautasító végzésére (557. §.).

2. A második bekezdésben az a törvényhozói akarat nyilvánul meg, hogy az ott megjelölt ügyek egyáltalában ne lehessenek felvihetők a Curiahoz (most táblához), ezekben egyáltalán ki legyen zárva a semmisségi panasz. Epen ezért tévesnek tartom azt a jogegységi határozatot, mely szerint a Bn. 10. §-a alapján az ügyész akkor is élhet semmisségi panasszal, ha az ügy érdemében csak a jogegység érdekében való perorvoslat volna használható. E határozatnak (2264/1911. J. E. B. T. LXII. 63.) az az indoka, hogy a Bp. 556. §. 2. bekezdésében foglalt korlátozórendelet a Bn. mint későbbi törvény 10. §-ának 2. bekezdése által hatályon kívül helyeztetett, téves, mert az 556. §. 2. bekezdése egy oly általános szabályt (egyfokú perorvoslat rendszerét) proklamál, amelynek a Bn. 10. §-a pusztán csak azért, mert »lex posterior« nem derogál. A Bn. 10. §-ának 2. bekezdése ugyanis nem módosította a Bp. 556. §-át, hanem csak azt jelenti ki, hogy amennyiben a Bp. rendelkezései értelmében egyáltalában van helye semmisségi pa-

Perorvoslat a törvényszék mint másodfokú bíróság határozatai ellen.

nasznak, akkor a felfüggesztés kérdésében csak a kir. ügyészség élhet ilyen panasszal. Vagyis a Bn. 10. §-a csupán korlátozta az elítéltné és védőjének panaszjogát, de nem akarta — az 556. §. korlátain túl — kiterjeszteni az ügyészség panaszjogát.

3. Az 556. §. eredeti 3. bekezdése az ott megjelölt ügyekben — tekintet nélkül a kiszabott büntetésre — semmisségi panaszt engedett:

a) az elítéltné stb. a Bp. 385. §. 1. a) és c) pontja alapján, b) a vádlónak, ha a törvényszék vétségnek vagy kihágásnak minősített a törvény szerint büntetett képező cselekményt.

E bekezdés a Te. 122. §-ának rendelkezése folytán a fenti szöveget nyerte.

A Te. 122. §-ának valódi értelmével és törvényhozási előzményeivel részletesen foglalkozik a 32. számú döntvény (az 557. §-nál közölve) következő indokolása:

»E döntés előtt a jogegységi tanács a Te. 122. §-a szövegének értelmezésénél figyelembe vette e szöveg megállapításának törvényhozási előzményeit.

A Te. törvényjavaslatának eredeti szövegében e §. száma III. s címe »Semmisségi panasz kizárása a járásbírósi eljárásban« volt s e III. § szövege a következő volt: »A kir. törvényszéknek, mint fellebbviteli bíróságnak ítélete ellen csak a jogegység érdekében használható perorvoslatnak (Bp. 441. §.) van helye. A Bp. 556. §-ának 2. és 3. bekezdése és 557. §-a hatályát veszti.«

Ezt a rendelkezést a törvényjavaslat a következőkkel indokolta:

»Az 1928. évi X. t.-c. 30. §-a a kir. törvényszék, mint egyes bíróság hatáskörébe tartozó bűnügyek nagyrészt az egyfokú perorvoslat rendszerét állapítja meg, indokolatlan lenne tehát az általában kisebb jelentőségű járásbírósi ügyekben továbbra is meghagyni a kétfokú perorvoslatot. Ezért a javaslat a kir. törvényszéknek, mint fellebbviteli bíróságnak ítélete ellen csak a jogegység érdekében enged perorvoslatot. (Bp. 441. §.)«

A képviselőház igazságügyi bizottsága azonban azt az álláspontot foglalta el, hogy a semmisségi panaszt a járásbírósi eljárásban nem szabad teljesen kizárni, hanem azt csak korlátozni kell s ezért a Te. 122. §-ában törvényerőre is emelkedett törvényes rendelkezést javasolta, melynek címe az lett, hogy »Semmisségi panasz korlátozása a járásbírósi eljárásban«, szövege pedig a következő: »A Bp. 556. §-ának 3. bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Szabadságvesztéssel büntetendő vétségre vagy ily vétség mellett még más vétségre, illetőleg kihágásra vonatkozó ügyben a vétséggel vádolt vagy emiatt elítelt, továbbá házastársa, törvényes képviselője és védője, ha a kir. törvényszék szabadságvesztésbüntetést alkalmazott, a törvényszék másodfokú ítélete ellen a Bp. 385. §. 1. a) pontja esetében semmisségi panasszal élhet.«

Kétségtelen, hogy ennek a szakasznak törvényerőre emelkedett rendelkezésében a perorvoslatnak kívánt korlátozása könnyen érthető egyszerűséggel nem jut kifejezésre.

Mégis a szöveg gondosabb vizsgálata mellett kétségtelenül ki-vehető a törvényhozónak az az akarata, hogy a semmisségi panasznak a törvényjavaslat eredeti szövege szerint a teljes kizárását kifejezésre juttató gondolatából megtartani és megvalósítani kívánta azt, hogy a 122. §-ban említett ügyekben egyáltalában ne legyen helyes semmisségi panasz akkor, ha a kir. törvényszék nem alkalmazott szabadságvesztés büntetést, viszont — az eredeti szövegtől eltérően — megengedni kívánta, de csak korlátozott

mértékben, nevezetesen csupán a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján, a semmisségi panaszt akkor, ha a kir. törvényszék szabadságvesztésbüntetést alkalmazott.

Ha tehát a Te. 122. §-ának szövegéből ez a különbségtétel kifejezetten nem is tűnik ki és ha a törvény az első esetre vonatkozólag nem is használja a II. Bn. 30. §-a második mondatában előforduló azt a kitétel, hogy »egyáltalában nincs helye semmisségi panasznak«, mégis a szakaszban foglalt pozitív korlátozó rendelkezésből az előbb említett első esetre vonatkozólag kétségtelenül ez következik.

Ennek folytán ugyanazon indokok alapján, amelyek a jogegységi tanácsot a 30. számú döntvény meghozatalánál vezették, ezúttal is arra a következtetésre kellett jutni, hogy a szabadságvesztésbüntetést meg nem állapító törvényszéki ítéletet is olyan ítéletnek kell tekinteni, amely ellen perorvoslat egyáltalában nem (vagy csak a jogegység érdekében) használható, amely tehát a Bp. 494. §. második bekezdése értelmében meghozásával jogerőre emelkedik.

Ellenben nem mondható ez a szabadságvesztésbüntetést megállapító másodfokú ítéletekre, mert ezek ellen semmisségi panasznak, vagyis perorvoslatnak egyáltalában van helye, azonban csupán korlátozottan, vagyis akként, hogy a törvény a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján megengedi, más semmisségi okok alapján azonban kizárja a semmisségi panaszt, mely utóbbi tehát a Bp. 434. §. harmadik bekezdésében említett »törvényben kizárt« perorvoslat fogalma alá esik.

A jogegységi tanács tehát a felvetett kérdésre adott válaszában is helyén valónak találta a különbségtételt a két eset között s ezért ilyen értelemben hozta meg döntését.

Mint hogy pedig eszerint a szabadságvesztésbüntetéssel büntetendő vétségre (vagy ily vétség mellett még más vétségre, illetőleg kihágásra) vonatkozó ügyekben szabadságvesztésbüntetést nem alkalmazó törvényszéki ítélet a perorvoslat teljes kizárása, illetőleg a jogerő szempontjából egy tekintet alá esik azon ügyekben kelt törvényszéki ítéletekkel, amelyekben az elbírálás tárgya mind a vád, mind az ítéletek szerint csak kihágás vagy csupán pénzbüntetéssel büntethető vétség (Bp. 556. §. 2. bek.),

a határozatban félreértések megelőzése végett mindkét csoportbeli ítéletre nézve kimondandónak találta a jogegységi tanács azt, hogy ezek az ítéletek már meghozatalukkal jogerőre emelkednek s a kir. ítélőtábla részéről felülvizsgálat tárgyát egyáltalában nem képezhetik.«

A Bp. 556. §. 2. és 3. bekezdéseinek egybevetett értelme szerint tehát ma járásbírósi ügyben hozott másodfokú ítélet ellen csak akkor van helye semmisségi panasznak, ha

a) az elbírálás tárgya szabadságvesztésbüntetéssel büntetendő vétség (vagy ily vétség mellett még más vétség, illetve kihágás) és

b) a kir. törvényszék szabadságvesztésbüntetést alkalmazott;

és semmisségi panasszal csak az elítelt (házastársa, törv. képviselője, vagy védője) és csak a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján élhet.

A vád és eljárás tárgyának (a) pont) meghatározásánál a vád alapjául szolgáló tettek az előadott tényállás és a büntetőtörvényekben felsorolt alkotó elemek figyelembevételével megállapítandó minősége, nempedig annak a vádló által a Btk. valamely §-ának felhívásával történt megjelölése irányadó. (7548/1908. J. E., B. H. T. III. 224.).

A *jbíróági eljárásban* használható semmisségi panaszra nézve kizárólag a Bp. 556. §-ának fenti rendelkezései irányadók s így *nem alkalmazhatók a II. Bn. 30. §-ának*, a csupán a törvényszéki egyesbíró előtt folyamatba tett ügyekre vonatkozó rendelkezései. (3365/1928., 4772/1928. sz. J. E. hat.). Eszerint tehát a *jbíróági* ügyekben, a fenti feltételek mellett, akkor is van helye semmisségi panasznak, ha a kir. törvényszék a *jbíróság* ítéletét a bűnösség és a minősítés kérdésében helybenhagyta, vagy csupán enyhébb szabadságvesztésbüntetés kiszabásával változtatta meg.

A Bp. 556. §. harmadik bekezdésének új szövegéből hiányzik annak kimondása, hogy a semmisségi panasznak hová van helye, — de a 426. §. (1907:XVIII. 2. §.) 2. bekezdéséből nyilvánvaló, hogy a kir. ítélőtáblához.

A kir. Curiához pusztán *járásbíróági hatáskörbe tartozó cselekmény miatt*, sohasem használható semmisségi panasz. Nincs tehát ily panasznak helye akkor sem, ha a *jbíróági* hatáskörbe tartozó bűncselekmény összefüggés (Bp. 18., 19. §§.) alapján kerül a kir. törvényszék elsőfokú elbírálása alá s a törvényszéki hatáskörbe tartozó bűncselekmény tekintetében a kir. ítélőtábla határozata jogerőre emelkedett (B. I. 7451/1930. J. E.).

De nem használható a Curiához semmisségi panasz akkor sem, ha a törvényszéki cselekmény az alsóbíróágoknál jogerősen leminősült.

Kimondta ezt legutóbb a Curiának B. I. 808/1931. sz. hat. a következő indokolással:

»A kir. törvényszék a vádlottak bűnösségét a vádtól (Btk. 330. §.) eltérőleg csupán a Btk. 332. §-a alá eső magánlaksértés vétsége tehát oly bűncselekmény miatt állapította meg, amely a Bp. 18. §. I. 1. pontja értelmében a kir. *járásbíróság* hatáskörébe van utalva.

Minthogy a cselekménynek említett kisebb minősítése tekintetében a vád és az ítélet nem egyeztek meg: a törvényszéki ítélet ellen úgy a közvádló, mint a vádlottak részéről a 81. számú T. H. (B. H. T. II. 112. szám) értelmében volt helye fellebbezésnek.

A kir. ítélőtáblának a fenti minősítést helybenhagyó ítéletében azonban a közvádló megnyugodott s így a bűncselekmény enyhébb minősítése tekintetében a vád és az ítélet megegyezése a fellebbviteli perszakban már létrejött.

Minthogy ezek szerint a kir. ítélőtábla kizárólag oly bűncselekmény tárgyában döntött, amely — immár a vádhatóság álláspontja szerint is — a kir. *járásbíróság* hatáskörébe van utalva, — s amelynek tárgyában a kir. ítélőtábla döntése az esetben, ha az eljárás a kir. *járásbíróság* előtt indult volna meg, végérvényes lett volna, s minthogy továbbá a Bp. 381. §. második bekezdése 2. pontjában, továbbá az említett teljesülési határozatban megnyilvánuló jogelvnél fogva, amelynek irányzatát a II. Bn. és Te.-nek az eljárás egyszerűsítésére és a kir. Kúria tehermentesítésére vonatkozó rendelkezései még tovább fejlesztették, az olyan bűnügy, amelyben kizárólag egy a kir. *járásbíróság* hatáskörébe tartozó cselekmény az ítékezés tárgya, a kir. Kúria felülvizsgálata alá nem vihető, — nyilvánvaló, hogy a jelen bűnügyben hozott másodfokú ítélet ellen a vádlottak és védő semmisségi panasszal már nem élhetnek». (I. Zeherynek ezen határozathoz a BT. LXXXIV. 86. lapján írt értékes megbeszélését.)

Amely ügyekben a *jbíróság* ítélete ellen fellebbezésnek (547. §. 1. bek.), a törvényszék másodfokú ítélete ellen pedig semmisségi panasznak (556. §. 2. és 3. bek.) nincs helye, valamint természetesen a *jbíróági* eljárásban hozott jogerős végzések ellen törvénysértés esetében helye van — mégpedig a kir. Curiához — a jogegység érdekében használható perorvoslatnak, mellyel a Bp. 441., 442. §§. kapcsán foglalkoztunk (I. I. köt. 147. és köv. old.).

557. §.

A semmisségi panasz az ítélet kihirdetésekor, vagy ha az ítéletet kézbesítés útján közölték, a kézbesítéstől számított nyolc nap alatt az első fokban ítélt *járásbírósnál* jelentendő be.

A semmisségi panasz bejelentése és elintézésének módja.

Ez utasítja vissza az elkésett, a törvényben kizárt, a nem jogosult egyén részéről használt, vagy az érvényesíteni kívánt semmisségi okot meg nem jelölő semmisségi panaszt.

Egyebekben a 429—439. §-ok a törvényszék másodfokú ítélete ellen használt semmisségi panaszra és ennek elintézésére is megfelelően alkalmazandók.

1. Az első és második bekezdés úgy a semmisségi panasz bejelentésének időpontját, mint a semmisségi panasz ab ovo visszautasításának eseteit az 548. és 549. §§-nak a fellebbezésre vonatkozó rendelkezéseivel egyezően szabályozta.

A második bekezdésnek alkalmazásánál figyelemmel kell azonban lenni az utolsó bekezdés rendelkezéseire is. Ez a bekezdés ugyanis utal a Bp. 432. §-ára, amely különben a táblai ítélet elleni semmisségi panasznak visszautasítását ugyanabban a négy esetben utalta azon bíróság hatáskörébe, melynél a panaszt bejelentették, vagy beadták, mint az 557. §. 2. bekezdése.

Amde a Bp. 432. §. helyébe a Bpn. 32. §-a lépett, mely pedig csak az elkésetten, vagy arra nem jogosult egyén részéről használt semmisségi panasz visszautasítását utalta a nevezett bíróság hatáskörébe.

A gyakorlatban ennek folytán kétely merült fel arra nézve, hogy a Bpn. 32. §-a alkalmazandó-e a *jbíróági* eljárásban. Alsóbíróágaink sokáig és számos esetben abból indulva ki, hogy a Bp. 557. §. 2. bekezdése részletesen határozza meg a visszautasítás eseteit s csak »egyebekben« utal a 429—439. §§-ra, azon állásponton voltak, hogy a Bpn. 32. §-ának fenti megszorító rendelkezése a *járásbíróági* eljárásban nem alkalmazható. Más bíróságok viszont a Bp. 389. §-át vélték e kérdésben alkalmazandónak. A Curia jogegységi tanácsának számos ízben kellett e kérdéssel foglalkoznia. Így a 4171/1915. J. E. hat. (LXVII. 329.) kimondotta, hogy miután a Bp. 557. §. utolsó bekezdésében a törvényszék másodfokú ítélete ellen használt semmisségi panaszra is megfelelően alkalmazandóknak rendelt 429., 430., 432. §§. helyébe a Bpn. 30., 31., 32. §§. léptek s mint-hogy a Bpn. 31. §. második bekezdése a Bp. 389. §-ának a semmis-

ségi panaszra vonatkozó alkalmazását kizárja, nyilvánvaló, hogy a Bp. 389. §-a a kir. írásbíróság hatáskörébe tartozó ügyekben használható semmisségi panaszra nem alkalmazható s a kifejtettek szerint a Bpn. életbelépése óta a járásbíróság hatáskörébe utalt ügyekben is egyedül e törvény 32. §-ának első bekezdése irányadó. (U. így 5427/1923. B. T. LXXVII. 71.). Ezek szerint tehát a járásbíróság nem jogosult a törvényben kizárt, vagy a semmisségi okot meg nem jelölő semmisségi panasz visszautasítására.

Ugyancsak ellentétes gyakorlat alakult ki a 429. §-ának, illetve e §. helyébe lépett Bpn. 30. §-ának a járásbírósági ügyekben alkalmazhatósága kérdésében. A 80. sz. T. H.-nak (B. H. T. II. 148.) kellett kimondania, hogy — amennyiben a Bp. 429. §-ában megjelölt eset fenn nem forog — a Bp. 556. §. értelmében használt semmisségi panasz alapján van helye hivatalból figyelembe veendő semmisségi ok alapján való intézkedésnek. A Bpn. 30. §. (I. I. köt. 122. lap) tudvalevőleg lényegesen kitágította a hivatalból való intézkedés lehetőségét s a jogegységi tanácsnak több ízben (B. I. 589/1927., B. I. 7791/1926.) kellett kimondania, hogy a Bpn. 30. §-a a járásbírósági eljárásban is alkalmazást nyer. Ki van ez módva a 32. számú büntetődöntvényben is. Ugyancsak megfelelően alkalmazandó a járásbírósági eljárásban a Bp. 438. §-ának első bekezdése is (7366/1916. J. E., B. D. XI. 49.).

2. A semmisségi panaszt visszautasító végzés ellen beadott felfolyamodás felülvizsgálata a kir. ítélőtábla hatáskörébe tartozik (B. I. 4716/1915. J. E. LXXIV. 188.); ezt a felfolyamodást úgy a bíróság, mint a fellebbviteli bíróság, csak elkésés okából utasíthatja vissza, mert az 557. §. ut. bek. értelmében alkalmazandó 432. §. helyébe lépett Bpn. 32. §. második bekezdése ezt úgy rendel. (3582/1912. J. E. LXIV. 179.).

Amennyiben a járásbíróság azt a semmisségi panaszt, melyet a saját hatáskörében kellett volna már visszautasítania, ehelyett a kir. ítélőtáblához terjeszti föl; a visszautasítást a kir. ítélőtábla mondja ki s ezen végzése ellen nincs helye felfolyamodásnak (B. I. 5427/1923. B. T. LXXVII. 71.).

3. Ellentétes gyakorlat fejlődött ki a kir. ítélőtáblák között abban a kérdésben is, hogy azokban az ügyekben, amelyekben a Bp. 556. §-ának a Te. 122. §-ával módosított harmadik bekezdése értelmében a kir. törvényszék ítélete ellen semmisségi panasznak nincs helye, az ennek ellenére bejelentett semmisségi panasz visszautasítása a kir. ítélőtábla hatáskörébe tartozik-e, vagy pedig az ilyen ügyben a kir. törvényszék ítélete a Bp. 494. §. második bekezdése értelmében már meghozatalával jogerőre emelkedettnek tekintendő.

Ezt a vitás kérdést a büntető jogegységi tanács 32. számú döntvényében következőleg döntötte el:

»A járásbíróság előtti eljárásban a kir. törvényszéknek, mint másodfokú bíróságnak ítélete már meghozatalával csak akkor emelkedik jogerőre s erre való tekintettel a kir. ítélőtábla az esetleg bejelentett semmisségi panasz folytán felterjesztett iratokat az

ügy felülvizsgálata nélkül csak akkor küldi vissza rendelvénnyel az alsófokú bírósághoz, ha

a) az elbírálás tárgya mind a vád, mind az ítéletek szerint csak kihágás vagy csupán pénzbüntetéssel büntethető vétség volt (Bp. 556. §. 2. bek.), vagy pedig

b) a kir. törvényszék szabadságvesztés büntetéssel büntetendő vétségre, vagy ily vétség mellett még más vétségre, illetőleg kihágásra vonatkozó ügyben szabadságvesztés büntetést nem alkalmazott.

Ha ellenben a kir. törvényszék a b) alatti esetben szabadságvesztés büntetést alkalmazott (Te. 122. §.), a vádlott, továbbá házastársa, törvényes képviselője és védője részéről a nem a Bp. 385. §. I. a) pontja alapján bejelentett semmisségi panasz visszautasítása a kir. ítélőtábla hatáskörébe tartozik és a kir. ítélőtábla ezzel a visszautasítással kapcsolatban a Bp. 387. §. első és a Bp. 385. §. utolsó, valamint a Bpn. 30. §-ának a Bp. 557. §. utolsó bekezdése értelmében alkalmazandó első bekezdése alapján hivatalból figyelembe veendő semmisségi ok fennforgása esetében intézkedést tehet.

E döntvénynek az 556. §. 3. bekezdésére (Te. 122. §.) vonatkozó indokolását e törvényhely magyarázatánál közöltük; ehelyütt az indokolásnak idevonatkozó következő részét adjuk:

»Mint hogy viszont a vétség miatt szabadságvesztésbüntetést megállapító törvényszéki ítélet ellen nem a Bp. 385. §. I. a) pontja alapján bejelentett semmisségi panasz, — a fenti döntés szerint — mint a törvény által kizárt perorvoslat a kir. ítélőtábla által visszautasítandó, ennek logikai és törvényes folyományaként azt is ki kellett mondani, hogy ily esetben a kir. ítélőtábla hivatalból észlelt semmisségi ok alapján intézkedhetik.

1. A Bp. 556. §. harmadik bekezdésének új rendelkezése ugyanis nem érintette a Bp. 557. §. 3. bekezdését, mely szerint a 429—439. §-ok a törvényszék másodfokú ítélete ellen használt semmisségi panaszra és ennek elintézésére is megfelelően alkalmazandók.

Már pedig a Bp. 434. §. harmadik bekezdésében kifejezésre jutó azon szabály alól, hogy a törvényben kizárt semmisségi panaszt — járásbírósági ügyekben — a kir. ítélőtábla utasítja vissza, a Bp. 432. §-a helyébe lépett Bpn. 32. §-a csak két kivételt állapít meg, kijelentvén, hogy az elkéssetten vagy arra nem jogosult egyén részéről használt semmisségi panaszt az a bíróság utasítja vissza, amelynél bejelentették.

Ellenben minden más semmisségi panaszt, tehát a törvényben kizártat is — aminő pedig a jelen határozat második bekezdésében említett panasz is — csak a kir. ítélőtábla utasíthatja vissza.

2. Ennek a válasznak viszont logikai folyománya csak az lehet, hogy a visszautasítással kapcsolatban a kir. ítélőtábla hivatalból észlelendő semmisségi ok fennforgása esetében intézkedést is tehet, sőt

a Bp. 384. és 385. §-ának utolsó és a Bp. 387. §. első bekezdéseiben foglalt — s a Bp. 521. §. értelmében a járásbíróság hatáskörébe utalt bünvádi ügyekben is alkalmazandó — rendelkezések folytán köteles is tenni.

Ezen szabály alól ugyanis kivételt csupán a Bp. 429. §-a helyébe lépett Bpn. 30. §-a állapít meg arra az esetre, ha a semmisségi panaszt azért kell visszautasítani, mert azt

a) egy korábbi határozattal már elbírálta,

b) arra nem jogosult használta,

c) elkésve jelentették be.

Minden egyéb esetben s így a határozat második bekezdésében említett esetekben is tehát a kir. ítélőtáblának — ha a visszautasításkor hivatalból észlelendő semmisségi ok forog fenn, ennek alapján a Bpn. 33., 34. §-ai értelmében a törvénynek megfelelő határozatot kell hoznia.

VI. Vegyes rendelkezések.

558. §.

Újrafelvétel.

Újrafelvételnek a járásbíróóság hatáskörébe tartozó bünvádi ügyekben is a 444—451. §-okban meghatározott feltételek mellett van helye. A határozathozásra a 452. §. második bekezdésének esetén kívül az a járásbíróóság illetékes, mely az elsőfokú ítéletet hozta.(1)

Ez a járásbíróóság, amennyiben az indítványt alakí hiányoknál (454. §.) fogva visszautasítandónak nem találja, tárgyalást tűz ki és erre megidézi az 529. §. első bekezdésében elősorolt érdekelteket, az ajánlott új tanukat és szakértőket, valamint a már kihallgatottak közül azokat, kiknek vallomását, illetőleg véleményét az indítványozó megdönteni kívánja.

A járásbíróóság a tárgyalás eredménye alapján közbenszóló végzés nélkül, azonnal az ügy érdemében ítélt. A megtámadott ítéletet vagy hatályban fentartja, vagy egészben, illetőleg részben hatályon kívül helyezi és új ítéletet hoz.(2)

1. Büntetőparanccsal befejezett bűnügyben újrafelvételnek sem a vádlott terhére, sem annak javára nincs helye (B. I. 6271/1932. J. E. I. K. XLII. 3. sz.). E jogegységi határozat indokai szerint:

»Az újrafelvétel szempontjából a Bp. XXI. fejezete a határozatokat két csoportba osztja; egyikbe azok tartoznak, melyeknél újrafelvétel nélkül folytatható az eljárás (Bp. 444. §.), a másikba pedig azok tartoznak, melyek akár bírói megszüntető végzéssel, akár bíról ítélettel fejeztettek be; ezeket a Bp. 445—462. §-ai tárgyalják.

A törvény szelleme és tételes rendelkezéseinek helyes értelmezése szerint újrafelvétel a büntetőparanccsal befejezett ügyben elvileg kizártnak azért veendő, mert az újrafelvétel megelőző tárgyalást és bizonyításfelvételt s ennek során történő ténybeli megállapításokat tételez fel, amelyek a büntetőparanccsnál elő nem fordulnak.

E törvényi rendelkezések szellemében a büntetőparancs szinte büntető perenkívüli elintézésnek tűnik fel, melynek rendszeresítését a kis jelentőségű kriminalitásoknak síma és sommás elintézhete indokolja.

Ha pedig nincs előző alapper, nincs mit újra felvenni.

A bünvádi perrendtartásról szóló 1896:XXXIII. t.-cikkben (Bp.) szabályozott büntetőparancs intézményének feltételeit a Bp. 532. §. szabályozta. Ha tehát a törvény a büntetőparanccsal szemben is helyt akart volna adni az újrafelvételnek, akkor a Bp. 558. §-ában külön felsorolta volna azt, hogy az újrafelvételnek a járásbíróóság eljárásban nemcsak a Bp. 444—451. §-okban meghatározott esetekben van helye, hanem büntetőparancs esetében is. De hogy ezt a törvényhozás hallgatólag sem akarta, kitűnik magának a Bp.-nak indokolásából (741. l.), mely szerint »az újrafelvétel is ki van zárva a büntető parancs ellen, mert az újrafelvétel megelőző tárgyalást és ténybeli megállapításokat tesz fel, melynek a büntetőparanccsnál elő nem fordulnak s amelyeket a terhelt hallgatag beismerése pótol.« De ebből, valamint a res judicata természetéből folyik az is, hogy miután a büntetőparanccsal a terhelt tettének büntetőjogi következményeit teljesen ki vannak merítve: a kérdéses tett miatt, habár azt esetleg helytelenül minősítették, vagy meg nem felelő büntetéssel sújtották, a terhelt ellen újabb bünvádi eljárás sem indítható.

Tévesen indítványozta tehát a kir. ügyészség a Bp. 449. §. 3. pontja alapján az újrafelvételt és törvénytértséssel adott helyt ez indítványnak a kir. törvénytértséssel, mert e törvényhely értelmében újrafelvételnek csak a felmentett, illetőleg elítélt terhére és csak az ítélet jogerőre emelkedése után és — a jelen esetre vonatkozóval — csak akkor van helye, ha a felhozott új bizonyítékok az elítéltnak a büntető törvények súlyosabb rendelkezése alá eső bűncselekményben való bűnösségét valószínűvé teszik — holott büntetőparanccsal befejezett ügyben sem bűnösségnek bíról megállapításáról, sem ítéletről és elítéltről nem lehet szó.

Az 1930. XXXIV. t.-c. (Te.) 121. §-a büntetőparancs alkalmazhatóságának lehetőségét szemben a Bp. 532. §-ával, tudvalevőleg lényegesen kiterjesztette. E szerint most már minden, a járásbíróóság hatáskörébe tartozó bűncselekmény esetén kibocsátható a büntetőparancs, ha a bíróság pénzbüntetés alkalmazását találja megfelelőnek, sőt a büntetés végrehajtását is felfüggesztheti, ha annak feltételei megvannak. Tehát nem szükséges, hogy a feljelentést hatóság, vagy közhivatalnok saját észlelete alapján tegye, nem szükséges, hogy a bűncselekmény elkövetése valószínűvé tétessék s nem szükséges, hogy a büntetőparancs kibocsátását az ügyészi megbízott indítványozza.

Előfordulhat tehát az is, mint a jelen esetben is, hogy lopás, sikkasztás, vagy csalás vádja esetén a bíróság olyan egyén ellen bocsát ki parancsot, akiről utóbb derül ki, hogy mint visszaeső, a törvény súlyosabb rendelkezése alá esik, cselekménye büntetett képez, mely törvénytértségi hatáskörbe tartozik, vagy pedig a büntetés felfüggesztését kizáró okok forognak fenn.

Ennek dacára a Te. nem tartalmaz oly intézkedést, hogy büntetőparanccsal szemben helye volna újrafelvételnek, amiből arra is lehet következtetést vonni, hogy a törvény az ily kis jelentőségű ügyeknél a törvény teljes érvényesülését, pl. az utóbb kiderült visszaesést is a könnyebb elintézésnek feláldozta — nem akarván jelentéktelen előzményhez súlyos következményt fűzni, mert ez főlőslegesen kemény megtorlást jelentene.

Hogy ez az elgondolás nem alaptalan, mutatja az is, hogy a törvény a szabályszerű újrafelvétel helyett még az eljárásnak a Bp. 444. §-ához hasonló »folytathatást« sem tartott szükségesnek; holott a polgári eljárásban hasonló természetű fizetési meghagyási eljárásban a Te. 52. §-a a Pp. 595. §-át azzal a rendelkezéssel egészíti ki, hogy az ellentmondással meg nem támadott fizetési meghagyásnak olyan hatálya van, mint a jogerős ítéletnek, ellene az általános szabályok szerint perújításnak van helye.

Ha tehát ugyanazon törvényben a polgári eljárásban a törvényhozó szükségesnek tartotta ennek kimondását, ebből csak az következik, hogy külön rendelkezés hiányában a büntetőparanccsra nézve az újrafelvétel nem terjed ki.

Ezen jogegységi határozatban kimondott jogelvnél fogva a kir. járásbíróóságoknak, mielőtt oly bűncselekmény miatt bocsátanak ki büntetőparancsot, mely a terhelt esetleges előző büntetéseire tekintettel súlyosabban minősülne, a büntetőparancs kibocsátása előtt mindig be kell szerezniök a terhelt erkölcsi és vagyoni bizonyítványát és az Orsz. Bünyügyi Nyilván tartó Hivatal értesítését.

Ezzel a jogegységi határozattal szemben Zöldi Miklós (»Büntetőparancs és újrafelvétel« Angyal Pál Emlékkönyv 235—247. old.) az újrafelvétel lehetőségét vitatja, mert szerinte a büntetőparancs épügy res indicata-t teremt, mint az ítélet s mert a büntetőparancs is — bár csak feltételezetten — épügy ténybeli adatokban bírja fundamentumát, mint az ítélet s mert attól, hogy a Te. a büntetőparanccsal szemben lehető újrafelvételről kifejezetten nem rendelkezett, nem vonható le a jogegységi tanács által levont követke-

tetés, mert továbbá a Te. 113. §-a szerint szerkesztett ítélet épügy nem tartalmaz indokolást, mint a büntetőparancs, tehát nincs ok a kettő között az újrafelvétel lehetősége szempontjából különbséget tenni, sőt inkább van szükség a fél meghallgatása nélkül kibocsátott büntetőparanccsal szemben reparációs eljárásra.

Az újrafelvételnek feltételei egyébként ugyanazok, mint a tvszéki eljárásban (l. jelen mű IV. köt. 8—38. old.). Azon szabály alól, hogy az újrafelvételi indítvány feletti határozat hozására az a járásbíró illetékes, amely az elsőfokú ítéletet hozta, két kivétel van. Az egyikre maga a törvény utal: a 452. §. 2. bekezdésében említett esetre, t. i., ha a büntettnak mutatózó cselekmény tárgyában járásbíró (v. közigazgatási hatóság) ítél; de *ebben az esetben is az indítványt a kir. járásbírósnál kell benyújtani* (l. IV. köt. 39. lap). A másik eset az, midőn a bíróság a Te. 110. §-a alapján jár el a törvényszék, mint egyesbíró hatáskörébe utalt bűntényben. Az ily ügyben hozott ítélet elleni újrafelvételi indítvány elintézése a kir. törvényszék háromtagú tanácsa elé tartozik, mert a Te. 110. §-a szerint az ilyen ügyekben, csupán az elsőfokú ítélet meghozataláig kell a járásbírói szabályokat alkalmazni, a perorvoslati perszakban azonban (ahova az újrafelvétel is tartozik) azok a szabályok irányadók, amelyek a kir. törvényszék, mint egyesbíró ítéletére vonatkoznak, márpedig az 1921:LLIX. tc.-nek jelenleg is hatályban lévő 4. §-ának második bekezdése szerint újrafelvétel esetében az eljárás a kir. törvényszék háromtagú tanácsa elé tartozik az esetben is, ha az alapperben egyesbíró járt el. (B. I. 2156/1933. J. E.).

2. Az újrafelvételi indítvány tárgyában a kir. járásbíró csak kétféle intézkedést tehet. Vagy a limine visszautastja azt, ha a 454. §-ban felsorolt alaki hiányok forognak fenn (l. IV. köt. 41. old.); vagy pedig tárgyalást tűz ki. A 455—461. §§-ban szabályozott előzetes, illetve közbenszóló eljárásnak, tehát a járásbírói ügy újrafelvételénél nincs helye. Az ajánlott bizonyítás valószínű eredménytelensége nem tartozik a 454. §-ban felsorolt alaki hiányok egyikének fogalma alá sem, az csak tárgyaláson dönthető el. (7325/1908. J. E., B. H. T. III. 223.). A Bp. 461. §. utolsó bekezdésének az a rendelkezése azonban, mely szerint az olyan bíró, aki az ügy előbbi elintézésénél az ítélet hozásában résztvett, az újrafelvételi eljárásban *lehetőleg* mellőzendő, a járásbírói eljárásban is megfelelően alkalmazandó (521. §.). A tárgyalás eredménye alapján a járásbírósnak — az utolsó bekezdés szerinti tartalommal — ítéletet kell hoznia. Nem hozhat tehát pl. a 323. §. alapján vádelejtés címén megszüntető végzést, már csak azért sem, mert az újrafelvételi eljárásban a vádelejtésnek nincs hatálya (B. I. 4693/1931. J. E.). Az új ítéletben nem lehet az alapítéletben kiszabott büntetés végrehajtásának felfüggesztését kimondani, ha az alapítélet egyébként hatályában fenn tartatik. (2262/1911. J. E., B. T. LXII. 95.) L. egyebekben a 462 §-hoz írt jegyzeteket (IV. köt. 48. és köv. lapjain).

A Bp. 461. §. negyedik bekezdésében foglalt szabály nem akadályozza annak, hogy az a bíró, aki az első ízben előterjesztett

újrafelvételi kérelem tárgyában már egyszer elutasítólag döntött, az esetleg később előterjesztett újabb hasonló kérelmet is elintézzze, mert hisz ő nem vett részt az alapügy elintézésénél.

559. §.

Jogerős ítéletének végrehajtását a büntetésre nézve, a kir. ügyész ellenőrzése mellett, maga a járásbíró fogatosítja. *Végrehajtás.*

A járásbíró az előtte folyt ügyben megállapított fogház-és elzárásbüntetés megkezdésére, az ügyész megbízott meghallgatása után az 509. §-ban meghatározott feltételek alatt két havi halasztást adhat.

A javítóintézetbe való szállítást a kir. ügyész közvetíti. (1)

560. §.

Ha a járásbíró előtt vétség miatt vádolt vagy elítélt az osztrák-magyar monarchia másik államában vagy máshol külföldön tartózkodik és előzetes letartóztatásának elrendelésére, valamint kiadatásának kieszközlésére a feltételek meg vannak, a járásbíró a 475. §. harmadik bekezdésének megfelelő elfogató parancsot bocsát ki és ezzel együtt az iratokat indítványozás, illetőleg az igazságügyi miniszterhez való felterjesztés végett, a kir. ügyészhez teszi át. *Kiadatás.*

Ha pedig külföldi hatóság keresi meg a járásbírókat, valamely hatáskörébe utalt vétséggel terhelt egyénnek kiadatása végett, akkor az utóbbinak honosságát megállapítja és az ügy iratait a kir. ügyésznek küldi meg.

A további eljárásra és véleményes jelentéstételre az utóbbi esetben az a törvényszék illetékes, melynek területén a járásbírósnak székhelye van (27. és 476. §.). (2)

1. Az utolsó bekezdés az Fb. 8. és 52. §§-nak első bekezdése folytán hatályát veszítette (az igazságügyminiszter intézkedik).

2. A bíróság előtt vétség miatt vádolt, de külföldön tartózkodó egyén ellen a Bp. 560. és 472. §§-nak figyelembevétel nélkül való eljárás sérti a törvényt (10127/1915. J. E., B. H. T. VI. 745.). L. még az 540. §-hoz írt jegyzetet.

XXX. FEJEZET.

Eljárás nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmény esetében.

Bevezetés.

Valamint a járásbíróági eljárás a Bp. megalkotása előtt külön rendeletben önállóan volt szabályozva és a Bp. ezt az eljárást a Bp. keretében csupán külön fejezetben, a Bp. előző fejezeteire utalást tartalmazó (521. §.) rendelkezésekkel szabályozta, — azonképen a sajtóügyekben is a Bp. életbelépéséig az általános bűnvádi eljárástól eltérő szabályok voltak érvényben s a Bp. a sajtóügyekben követendő eljárást a rendes eljárás keretében szabályozta.

Mint hogy azonban az általános eljárási szabályok alól a sajtóügyek különleges természete, bizonyos kivételes rendelkezéseket tesz szükségessé, a Bp. ezeket a XXX. fejezet 562—574. §§-ban csoportosítva helyezte el, egyebekben pedig utal a Bp. általános rendelkezéseire. Ez van kimondva az 561. §-ban.

Viszont azonban a sajtóról szóló 1914:XIV. tc. negyedik fejezetében — anélkül, hogy a Bp. XXX. fejezetét egészében hatályon kívül helyezné — szintén szabályozza a sajtóeljárást, hatályon kívül helyezi a Bp. egyes rendelkezéseit, úgy hogy a nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmények esetében való eljárást a Bp. XXX. és a St. IV. fejezetei rendelkezéseinek egybevetése mellett kell vizsgálat tárgyává tenni.

561. §.

Általános rendelkezés.

A jelen törvény rendelkezései a nyomtatvány (1878. évi V. törvénycikk 63. §.) útján elkövetett büntett vagy vétség miatt indított eljárásban az alábbi módosításokkal alkalmazandók.

Bár ezt a szakaszt a St. kifejezetten nem helyezte hatályon kívül, mégis hatályon kívül helyezettnek tekinthető a St. 45. §-a folytán, melynek szövege a következő:

»A bűnvádi eljárást szabályozó törvényeknek rendelkezéseit a sajtó útján elkövetett büntettek, vétségek és a törvény-

ben meghatározott ily kihágások miatt indított eljárásban az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni.

Ez a rendelkezés annyiban tér el az 561. §. szövegétől, amennyiben

1. nemesupán a Bp, hanem a bűnvádi eljárást szabályozó törvényeknek rendelkezéseire utal (tekintettel a perrendtartási novellákra)

2. nem idézi a Btk. 63. §-át, mert a St. 2. §-a a nyomtatvány szó helyett a sajtótermék kifejezést használja s a sajtó útján elkövetett bűncselekmény fogalmát is a St. külön határozza meg (32. §.)

3. pótolja az 561. §-nak — a gyakorlat által is már pótolta — azt a hiányát, hogy a törvényben meghatározott sajtókihágásokat meg nem említette.

Nem esnek az 561. §., illetve a St. 45. §. rendelkezései alá a sajtórendőri vétségek és kihágások, a nem törvényben megállapított sajtókihágások és az ú. n. objektív eljárás (l. 575. §-t.).

562. §.

Az eljárásra az a sajtóbíróság illetékes, melynek területén a nyomtatvány készült, ha pedig a nyomtatvány készültének helye ismeretlen, vagy a magyar állam területén kívül fekszik, az a sajtóbíróság, melynek területén a nyomtatványért felelős egyén lakik vagy tartózkodik.

A sajtóbíróság illetékességének főszabályai.

Ha mind a nyomtatvány készültének helye, mind a felelős személynek lakó-, illetőleg tartózkodóhelye ismeretlenek, vagy a magyar állam területén kívül esnek, az a sajtóbíróság illetékes, melynek területén a vád tárgyává tett nyomtatványt forgalomba hozták.

1. A sajtóbíróság szó fogalmát a törvény nem határozza meg. Az 1848-iki sajtótörvény szerint (17. §.) a sajtóvétségek fölött mindig esküdtszék ítélkezett, a törvény hatálya alatt tehát sajtóbíróság csak az esküdtszék volt.

A Bp. életbelépése óta a nyomtatvány útján elkövetett rágalmozás és becsületsértés (kivéve a Bpé. 16. §. 2. bekezdésében felsorolt eseteket), valamint az új St. életbelépése óta a sajtó útján elkövetett közszemérem elleni vétség ügyében a kir. törvényszékek, a nyomtatvány útján elkövetett egyéb bűncselekmények esetében pedig az esküdtbíróságok jártak el, — sajtóbíróság volt tehát az esküdtbíróság és a kir. törvényszék. (Ezt a különbségtételt találjuk pl. a kivándorlásról szóló 1903:IV. tc. 49. §-ában, mely a 47. §-ba ütköző kihágást — ha nyomtatvány útján követték el, az 1897:XXXIV. tc. 15. §. II. pontjának megfelelően az esküdtbíróság, a 48. §-ba ütköző kihágást viszont a kir. törvényszék, mint sajtóbíróság hatáskörébe utalja l. erre vonatkozóan a B. H. T. II. 185. sz. a. fölvett 9119/1905. J. E.)

Az esküdtbíróságok működésének felfüggesztése, tehát 1919. év óta (l. a XIX. fejezetnél) pedig kizárólag a kir. törvényszékek ítélkeznek az összes sajtóbűncselekmények fölött s így

most sajtóbíró: a kir. törvényszék. Különbség csak annyiban van, hogy míg a nyomtatvány útján elkövetett bűntettek és vétségek esetében általában a kir. ítélőtábla székhelyén működő kir. törvényszékek járnak el, (Bp. 15. §. II.) — addig a nyomtatvány útján elkövetett rágalmas, becsületsértés és szemérem elleni vétség esetében, valamint a nyomtatvány útján elkövetett kihágások eseteiben az 562. és 563. §§. szerint illetékes kir. törvényszék jár el.

A vonatkozó eléggé bonyolult jogszabályok a következők:

Főszabály: (1897:XXXIV. 15. §. II.) *A nyomtatvány útján* (1878:V. tc. 63. §.) *elkövetett bűntettek s vétségek, úgyszintén a törvényben megállapított és nyomtatvány útján elkövetett kihágások esetében esküdtbírók előtt tartandó meg a főtárgyalás, mégpedig a bűntettek és vétségek esetében a kir. ítélőtábla székhelyén működő, kihágások esetében a Bp. 562., 563. §§. szerint illetékes törvényszék mint esküdtbírók előtt.*

Kivételek:

- a) a sajtó útján a közszemérem ellen elkövetett és az 1878:V. tc. 248. §-a szerint büntetendő vétség és
- b) a nyomtatvány útján elkövetett és az 1878:V. tc. 259. és 261. §-ai (Bv. 3—5. §§-a) szerint büntetendő rágalmas és becsületsértés vétsége (St. 47. és Bp. 16. §.) végül
- c) az esküdtbíróknak bűnösséget megállapító ítéletével már sújtott elmeműnek (1848:XVIII. tc. 27. § — St. 10. §. és 24. §. 3. p.) újra közlése vagy árulása által elkövetett bűntettek, vétségek és kihágások (Bp. 17. §. 2. p.) a kir. törvényszékek hatásköréhez tartoznak.

Kivétel a b) alatti kivétel alól:

Ha azonban a rágalmas vagy becsületsértés az 1878:V. tc. 262. és 461. §-aiban (Bv. 3. §. 2. p.) meghatározott személyek vagy nyilvános számadásra kötelezett vállalat igazgatója és tisztviselője ellen avagy közmegegyezésben eljáró ellen és pedig az utóbbinak hivatalos tetteire vonatkozólag volt elkövetve, az esküdtbírók, (azonban a St. 46. §-a értelmében most már nem a tábla székhelyén működő, hanem az 562., 563. §§. szerint illetékes esküdtbírók) ítélik (Bp. 16. §. 2. bek.), *viszont ez alól kivétel az az eset, amelyben a Btk. 264. §. (Bv. 14., 15. §.) a valóság bizonyítását kizárja, mert ilyenkor a nyomtatvány útján elkövetett rágalmas vagy becsületsértés mindig a kir. törvényszék hatásköréhez tartozik* (Bp. 16. §. ut. bek.)

A 6898/1919. M. E. számú rendelet szerint azonban a minisztérium az 1912:LXIII. tc. 12. §. 2. pontjára hivatkozással a fentiek szerint még esküdtbírókhoz tartozó ügyekben a főtárgyalás megtartását a törvényszékek hatáskörébe utalta.

2. Az illetékességi szabályok általában megfelelnek a Bp. 16., 17. §-aiban foglalt szabályoknak — a sajtóbűncselekmény természetének és a sajtójogi felelősségének megfelelő eltérésekkel.

Elsősorban illetékes az a sajtóbíró, amelynek területén a nyomtatvány készült. Ez megfelel a rendes eljárásban az elkövetés helye szerinti illetékességi főszabálynak (Bp. 16. §.). (B. H. T. III. köt. 196. szám a. föl. 9158/1907. J. E. határozat: A nyomtatvány útján elkövetett rágalmas és becsületsértés vétségének elbírálására, — amennyiben az esküdtbírók hatáskörébe utalt eset nem forog fenn — a Bp. 562. §. szerint az a kir. törvényszék illetékes, melynek területén a nyomtatvány készült.)

Másodsorban — ha t. i. a nyomtatvány készültének helye ismeretlen vagy külföldön van, — az a sajtóbíró illetékes, melynek területén a felelős személy lakik vagy tartózkodik. (A rendes eljárásban — 17 §. — a lakhely szerinti illetékesség-megelőzés esetében lép előtérbe.) Ennek a szabálynak megfelelően mondta ki a Cúria, hogy

»abban az esetben, ha a nyomtatvány, melyben a belügyminiszteri engedéllyel nem bíró vállalkozónak a kivándorlásra vonatkozó hirdetményei közzétettek, külföldön készült, a hirdetmények közzététele által elkövetett sajtóbűncről szóló 1903:IV. tc. 48. §-ában körülírt kihágásért a hirdetményeket tartalmazó nyomtatványnak Magyarországon lakó kiadója felelős s ily esetben az említett kihágás elbírálására az a sajtóbíró illetékes, melynek területén a nyomtatványért felelős egyén lakik vagy tartózkodik.« (4073/1908. J. E. B. D. II. 261.)

Végül — az 562. §. második bekezdésében felsorolt esetekben, tehát — *harmadsorban* illetékes az a sajtóbíró, melynek területén a vád tárgyává tett *nyomtatványt forgalomba hozták.* Forgalmahozás alatt a St. 8. §-ában meghatározott terjesztés (= árusítás, ingyenes szétosztás, közszemlére kitétel, nyilvános helyen való elhelyezés és a szétküldés) értendő.

563. §.

Több egyenlően illetékes sajtóbíró között a megelőzés (16. A megelőzés. §.) dönt.

Mindazáltal, ha a kir. ügyész a vádirat benyújtása előtt indítványozza, köteles a terheltnek lakó- vagy tartózkodóhelye szerint illetékes sajtóbíró az eljárás folytatását a nyomtatvány készültének helye szerint illetékes sajtóbírónak átengedni.

A magánvádlónak vagy a terheltnek a fennebb megjelölt időpontig előterjesztett kérelmére a terheltnek lakó- vagy tartózkodóhelye szerint illetékes sajtóbíró elrendelheti az ügy áttételét.

A nyomtatvány készültének helye szerint illetékes sajtóbíró a hozzá áttett ügyet vissza nem utasíthatja.

Az e szakaszban foglalt rendelkezések megfelelnek a Bp. 16. és 17. §§-ban foglalt általános illetékességi szabályoknak. A második bekezdés arra az esetre vonatkozik, amikor az eljárás azért indult meg a lakóhely szerint illetékes bíróságnál, mert az eljárás megindításakor a nyomtatvány készültének helye ismeretlen volt, de az eljárás folyamán ismertté vált.

Itt említendő meg a St. 46. §-ának az a rendelkezése, mely szerint rágalmas és becsületsértés esetében az 562. és 563. §§. szerint illetékes esküdtbíró (most törvényszék, mint sajtóbíró) mellett működő vádtanács a kir. ügyész indítványára az ily ügyet közérdekből a kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbíróhoz (most törvényszékhez) teheti át s ez utóbbi bíróság a hozzá így áttett ügyet a kir. ítélőtábla kerü-

letében levő más esküdtbíróshoz (törvényszékhez) nem teheti át.

A St. »sajtóeljárás« című IV. fejezetébe egy anyagi jogi természetű rendelkezés is illesztett be, t. i. a sajtójogi különleges elévülést szabályozó 48. §., mely a Btk. 106. §-ában megállapított rendes elévüléstől eltérő rendelkezéseket tartalmaz s mely helyesebben a St. I. v. III. fejezetébe lett volna illesztendő. Eppen ezért a nem eljárási rendelkezést tartalmazó 48. §-sal e helyütt nem foglalkozunk.

564. §.

A kir.
ügyészség
illetékessége.

A nyomtatvány útján elkövetett bűntettekre és vétségekre nézve a közzéadó teendőit a sajtóbírósnak egész területén az e bíróság székhelyén levő kir. ügyészség végzi.

Ez a kijelentés azon sajtóügyekre vonatkozik, amelyekben az 562. §-hoz fűzött 1. alatti jegyzet értelmében ma a kir. ítélőtáblák székhelyén működő kir. törvényszék illetékes eljárni. Bár az ilyen ügyekben például a vizsgálatot bármely törvényszék vbírója teljesítheti (565. §. 2. bek.), a közzéadó teendőket csak a táblai székhelyen működő kir. ügyészség végezheti.

St. 51. §.

Soron-
kívüliség;
kötelező vizs-
gálat esetei.

Sajtóügyekben az eljárást soron kívül kell folytatni.(1)
A Bp. 103. §-ában felsorolt esetekben a főtárgyalást vizsgálatnak kell megelőznie; más esetekben a vizsgálat nem kötelező.
A Bp. 565. §-ának 1. bekezdése hatályát veszti.(2)

1. A St. ezzel a rendelkezéssel véget akart vetni annak az állapotnak, hogy a sajtóperek, különösen pedig a becsületsértési és rágalmozási perek évekig elhúzódtak. A St. ennek a célnak elérését egyes konkrét megszorító rendelkezésekkel is (pl. a valóság bizonyítása iránti kérelemnek és a bizonyítékoknak előterjesztésére vonatkozókkal) biztosítani kívánta.

2. A Bp. 561. §. első bekezdése azt a rendelkezést tartalmazta, hogy »a főtárgyalás elrendelését vizsgálatnak kell megelőznie.« Ennek a rendelkezésnek hatályon kívül helyezése szintén az 1. alatti jegyzetben említett célt szolgálja.

A Bp. 103. §-a azonban, mely a köztörvényi ügyekben kötelező vizsgálat eseteiről rendelkezett, hatályát veszítette a büntetőigazságszolgáltatás egyszerűsítéséről szóló 1921:XXIX. tc.-nek 7. §-a folytán, mely akként rendelkezik, hogy

»vizsgálatnak csak a következő esetekben kell megelőznie a főtárgyalás elrendelését:

1. az 1897:XXXIV. tc. 15. §-ában felsorolt bűncselekmények eseteiben, kivéve, ha tettenkapás forog fenn vagy bűnösségéről a terhelt a nyomozás adataival teljes összhangban álló beösmérést tett;

2. a törvényszék elé utalt más bűncselekmények eseteiben, valamint az 1. pontban említett kivételek eseteiben akkor:

- a) ha a kir. ügyészség indítványozza;
- b) ha a vádat egyedül magánvádló képviseli, vagy
- c) ha a bíróság a terhelt kérelmére vagy más okból szükségesnek látja.

Az 1. pont szövege, — mint arra már a jelen mű V. kötetének 165. oldalán rámutattunk — nem szabatos, mert az 565. §. 1. bekezdését a St. 51. §-a hatályon kívül helyezvén, nyilvánvaló, hogy a törvényhozó az 1921:XXIX. tc. 7. §-a megalkotásánál az 1897:XXXIV. tc. 15. §-ának csupán 1. bekezdésében felsorolt bűncselekményekre gondolt, nem pedig a 2. bekezdésben foglalt sajtóbűncselekményekre is. A törvény szószerinti szövege mellett nem teljesen alaptalan tehát az az érvelés, hogy az utóbbi bűncselekmények eseteiben — a tettenkapás és beösmérés eseteit kivéve — kötelező a vizsgálat. Amde a kir. Cúria B. I. 8297/1927—39. számú határozatában kimondotta, hogy ez a felfogás téves, mert

»Igaz ugyan, hogy az 1921:XXIX. tc. 7. §. 1. pontja az 1897. évi XXXIV. tc. 15. §-ában felsorolt bűncselekmények esetében — az ott meghatározott kivételektől eltekintve — kötelező vizsgálatot rendel, kétségtelen azonban, hogy ez a rendelkezés mégsem vonatkozik a nyomtatvány útján elkövetett bűntettekre és vétségekre, bár ezek — bizonyos kivételektől eltekintve — a 15. §. II. pontjában megemlítve vannak.

A St. 51. §-ának második bekezdése ugyanis megszüntette a sajtóügyekben minden esetben kötelező vizsgálatot s ezt csupán a Bp. 103. §-a szerint a köztörvényi ügyekben is kötelező vizsgálat eseteire szorította. Ha tehát a Bp. 103. §-át az 1921:XXIX. tc. 7. §-a módosította is, ennek a módosításnak célja az eljárás egyszerűsítése lévén semmiképp sem lehetett célja az, hogy sajtóügyekben visszaállítsa a kötelező vizsgálatot és minthogy kifejezetten nem tette, hallgatólagosan nem helyezhette hatályon kívül a St.-nek, tehát egy lex specialisnak rendelkezését.

Ezek szerint a St. 51. §. és az 1921:XXIX. tc. 7. §. egybevetett értelme az, hogy sajtóügyekben ma is csak azon esetekben kötelező a vizsgálat, amelyekben az az 1921:XXIX. tc. 7. §-a értelmében egyéb köztörvényi ügyekben is kötelező.

Gyakorlatban tehát a St. 51. §-a annyit jelent, hogy — eltekintve az 1921:XXIX. tc. 7. §. 2. a) és c) pontjaiban jelzett esetektől — a vizsgálat sajtóügyekben feltétlenül csak akkor kötelező, ha a vádat egyedül magánvádló (akár fő, akár pót-magánvádló) képviseli. Itt figyelembe jöhet még az 568. §-hoz írt 3. jegyzetben említett eset.

565. §.

A vizsgálatot bármely törvényszéknek vizsgálóbírója, kire nézve az 562. §-ban meghatározott körülmények valamelyike fenforog, elrendelheti és teljesítheti. Köteles azonban a vizsgálat elrendeléséről az illetékes sajtóbírósnak vádtanácsát haladéknélkül értesíteni.

A vizsgálat teljesítése.

A vádtanács a vizsgálat teljesítését a sajtóbírósnak vizsgálóbírójának tarthatja fenn, vagy meghatározhatja, hogy azt a területén működő melyik vizsgálóbíró teljesítse vagy folytassa.

A szakasz eredeti első bekezdése a St. 51. §-a által (l. előző jegyzetet) hatályon kívül helyeztetett. Egyébként e szakasz rendelkezései csak azon esetekre vonatkoznak, amelyekben sajtóbírószakas gyanánt a kir. ítélőtábla székhelyén levő esküdtbírószakas (most törvényszék) van hivatva eljárni (l. az 562. §-hoz írt magyarázatot). Ezen rendelkezésnek is az eljárás gyorsítása (St. 51. §. első bek.) és a késedelemben rejlő veszély megelőzése a célja.

566. §.

A vizsgálati indítvány.

A vád tárgyává tett nyomtatvány a vizsgálat elrendelése iránti indítványhoz csatolandó, vagy abban a cím, a megjelenés ideje és helye szerint tüzetesen megjelölendő.

Ezen fölül a vádló köteles idézni a nyomtatványnak ama részeit, melyekre vádját alapítja.

Az e szakaszban foglalt rendelkezés a St. megalkotása előtt — amikor sajtóügyekben a vizsgálat mindig kötelező volt — mindig alkalmazásra került, most azonban az csak arra az esetre szól, ha a főtárgyalást az előző szakasz értelmében vizsgálatnak kell megelőznie. Ha az ügyben nem volt vizsgálat, akkor az e szakaszban foglalt szabály a vádiratra alkalmazandó (l. 570. §.).

Vagyis tehát a szabály most helyesen akként volna szövegezendő, hogy a vizsgálat elrendelése iránti indítványhoz, illetve a vádirathoz csatolni kell a vád tárgyává tett nyomtatványt vagy (az indítványban, illetve vádiratban) meg kell jelölni a nyomtatvány címét, megjelenési idejét és helyét és idézni a nyomtatványnak ama részeit, melyekre a vádló vádját alapítja.

Amint ebből a rendelkezésből látható: a törvény élesen kiemeli a nyomtatvány mellett annak vád tárgyává tett részét. Az 566. §. csak kiegészíti a sajtóügyekben is alkalmazandó 104. §-nak ama rendelkezését, mely szerint »a vádló indítványában szabatosan meg kell jelölni a bűncselekményt, amelyre nézve... a vizsgálat elrendelését kéri.« Ez a megjelölés sajtóügyekben a nyomtatvány vád tárgyává tett részének idézésével történik.

Amennyiben a vád tárgya a nyomtatvány egész tartalma, úgy a tettazonosság szempontjából az ítélkezéskor nincs nehézség. Rendszerint azonban a vádló a nyomtatványnak nem egész tartalmát, hanem csak egyes részeit, lehet, hogy egy hosszú cikknek vagy könyvnek egyetlen egy kitételét teszi vád tárgyává, ilyenkor azután előtérbe lép a tettazonosság problémája a maga összes nehézségeivel (l. a jelen mű II. kötetében (111—121. old.) Auer által kifejtett szempontokat.)

A Cúriának gyakorlata meglehetősen egyöntetű volt a tekintetben, hogy a tettazonosság elvének sérelmét látta abban, ha az alsóbírószakas a vádlott bűnösségét valamely nyomtatványnak oly kitétele alapján is megállapították, amely miatt a vádló vádat nem emelt. A pécsi kir. ítélőtáblának 1082/1925.

számú határozata kapcsán, (amelyben a kir. ítélőtábla észlelte, hogy az ítélet a vádon túl terjeszkedett, mert a cikknek nem egész tartalma tétetett kifejezetten vád tárgyává) Vargha Ferenc »Tettazonosság, felhatalmazás és exceptio veritatis a sajtó útján elkövetett bűncselekményeknél« című tanulmányában (BT. LXXVIII. 65.) szembehelyezkedik a Cúria e gyakorlatával s miután részletesen foglalkozik a tettazonosság kérdésével köztörvényi ügyekben, a következőket mondja:

Az a kérdés, hogy a Bp. 325. §-a, mely szerint a bíróság kötve van a tettazonossághoz, sajtóügyekben is alkalmazandó-e, nem oly egyszerű, mert a Bp. 566. §., 570. §. és 574. §. rendelkezéseiből úgy látszik, hogy itt a vádhoz kötöttség nagyobb és erősebb, mint más közönséges bűncselekményeknél s a bíró nem foglalkozhatik az egész cikkel, hanem annak csak a vádba foglalt szavaival. Az első pillanatra úgy látszik, hogy ez (a pécsi tábla által is kifejezett) felfogás helyes. Ha azonban jobban analizáljuk, rájövünk e felfogás helytelenségére. Hosszabb analizálás után Vargha arra az eredményre jut, hogy a) a Bp. 566. §. első bekezdése a vád tárgyának nem a cikk egyes részeit s kiszakított sorait tekinteli, hanem az egész nyomtatványt vagy cikket, a gondolatok és eszmék egységes rendszerét és organikus szintézisét, b) az 566. §. 2. bekezdése korántsem a tettazonosságot akarta a Bp. 325. §-ától eltérőleg szabályozni, hanem azt akarta, hogy a vádló az elkövetés modalitását is adja elő, amit közönséges, nem sajtóügyekben is köteles megtenni (255. §. 2. és 3. p.). A vádlónak tehát, aki a per első bírója, teleologikus okokból azért kell precizírozni a vádját, hogy a bírót felesleges munkától felszabadítsa s ne kelljen ott is kriminálitást keresni, ahol a bírónál egy árnyalattal mindig sötétebben látó vádló sem talál büntetőjogi értéket.

Nyilván e nagytekintélyű fejtegetések közvetlen hatása alatt mondta ki a kir. Curia (B. I. 597/1926. B. T. LXXVIII. 132.), hogy a bíróság a vád tárgyává tett sajtóközlemény tekintetében annak egységénél fogva nincsen a főmagánvádló vádjának kereteihez kötve, hanem a vád alapjául szolgáló sajtóközleményt a maga egészében köteles az ítéletnek alapjául venni, tehát azokat a részeit is, amelyekre a vád kifejezetten ki nem terjed, — az adott esetben azonban ennek a lehetőségét kizárja a vádtanácsnak jogerőre emelkedett (382. §. második bek.) határozata, mely a vádlottat a sajtóközleménynek csupán a vádiratban körvonalazott tartalma miatt helyezte vád alá. Degré Miklós e határozathoz fűzött megjegyzésében helyesen mutat arra, hogy ez utóbbi érv nem helytálló, mert a vádhatározat nem praejudikál az ítéletnek, de nem is tekinteti véglegesnek a Curia régi gyakorlatával szembehelyezkedő fenti döntést. S amikor a Curia 6231/1931. számú határozatában (BT. LXXXIV. 111.) ismét a régi álláspont mellett szegezte le magát, mondván, hogy — bár a vád tárgyává tett sajtóközlemény értelmének vagy vonatkozásainak megállapítása végett a bíróság a sajtóközlemény vád tárgyává nem tett részeit is figyelembe veheti — a vádlott bűnössége csak a kifejezetten vád tárgyává tett tényállítások miatt állapítható meg, már joggal állapíthatta meg Degré, hogy Vargha Ferenc fenti álláspontja, illetve a Cúria 597/1926. számú határozata nem ment át a gyakorlatba.

E megállapítás helyességét bizonyítják egyébként már a Curianak 1927-ben hozott 9285. és 9341. számú határozatai. Ezeknek indokolásából kiemeljük a következő részeket:

»A m. kir. Curia mindenekelőtt a cselekménynek az I. fokú ítélet rendelkező részében foglalt megjelöléséből az »Ez az ízetlenség volt« szavakkal kezdődő és a »mint hősök és hazafiak szerepelének« szavakkal végződő részeket mellőzte azért, mert a cikk ezen részei miatt a vádló vádat nem emelt.

A kir. ítélőtáblának az a jogi álláspontja, hogy ezeknek a részeknek az ítéletbe fölvétele azért nem sérti a tettazonosság elvét, mert a cikk ezen részei is támadást tartalmaznak a sértett becsületjoga ellen, — azért téves, mert a *rágalmazás, illetve becsületsértés elkövetési cselekménye, tehát a tett: az a tényállítás, vagy kijelentés, amely miatt a vádló vádat emelt.*

Egy cikkben lehet számtalan rágalmazó állítás, vagy becsületsértő kifejezés, amelyek mind sértik a sértett becsületjogát, — ez az érdeksérelem azonban csak a sértettnek megfelelő vádja alapján tartható meg.

Ha a sértett nem emel vádat és nem kíván vádat emelni az egész sajtóközlemény miatt, akkor a Bp. 566. és 574. §-ának rendelkezései értelmében köteles vádjában a nyomtatvány ama részét idézni, amelyekre vádját alapítja s a bíróság a tettazonosság elvének sérelme nélkül nem állapíthatja meg a vádlott bűnösségét a nyomtatványnak egyéb — vád tárgyává nem tett — részei miatt is.

Ez az álláspont azonban nem akadályozza annak, hogy a valóság bizonyításának elrendelésénél a sajtóközlemény egész tartalma figyelembe véssék.

Mínt hogy pedig jelen ügyben a főmagánvádló a közlemény egész tartalma miatt nem emelt vádat, hanem csak a közleménynek a vizsgálati indítványban és a vádiratban idézett részei miatt, ezek között pedig, a fentebb jelzett kitételek nem szerepelnek, nyilvánvaló, hogy a vádlott bűnössége a cikknek ez utóbbi részei miatt meg nem állapítható. (9285/1927)

»Téves ugyanis az alsóbíróságok vonatkozó döntésének az az indokolása, hogy a vád tárgyává tett résznek önmagában semmi értelme nincsen, az tehát magyarázatra szorul, értelmét pedig a cikk előző része adja meg, — hogy a vádtanács is az egész sajtóközleményt eljárás alá vonta s ezért a sajtóközleményt a maga egészében tekintetbe kellett venni, mert bűncselekmény (rágalmazó tényállítás) nem a vád tárgyává tett kijelentésben, hanem a cikk többi részében van s végül, hogy az egész cikk tartalmának figyelembevétele nem sérti a tettazonosságnak a Bp. 325. §-ában felállított elvét.

Sajtójogi szempontból ugyanis a vádlottnak tette nem a sajtóközlemény, hanem ennek csupán az a része, amely bűncselekményt tartalmaz és amely miatt a vádló vádat emelt.

Ennek az egyébként magától értetődő tételnek helyessége kitűnik a Bp. 566. §-ából, mely szerint a vádló — a vizsgálat elrendelése iránti indítványában — köteles idézni a nyomtatványnak ama részét, melyekre vádját alapítja, továbbá a Bp. 574. §-ának első és harmadik bekezdéséből, melyek szerint a sajtó útján elkövetett bűncselekményeknél a ténykérdésben a vád alapjául szolgáló sajtóközleményt a vádiratban megjelölt szavakra való utalással kell megemlíteni.

Ezekből a rendelkezésekből egészen nyilvánvaló, hogy a Bp. 325. §. első bekezdésében foglalt azon tételnek, mely szerint a bíróság semmisségi terhe alatt nem tehet ítélet tárgyává oly tettet, mely miatt a vádló vádat nem emelt, — a sajtó útján elkövetett bűncselekményekre vonatkozólag az az értelme, hogy a bíróság nem állapíthat meg bűnösséget valamely sajtóközleménynek oly része alapján, amely miatt a vádló vádat nem emelt.

Ez a jogszabály nem zárja ki azt, hogy a bíróság akkor, midőn a vád tárgyává tett kijelentést a bűncselekmény fennforgása szempontjából vizsgálat alá veszi, kiegészítőleg s értelmezőleg figyelembe vehesse a sajtóközlemény egyéb tartalmát is, — amde teljességgel kizárja, azt, hogy olyan tényállítás miatt állapíttassék meg a vádlott bűnössége, amely miatt a vádló vádat nem emelt, mert ez már a tett azonosság elvének flagrns megsértésével járna.

Ha a vádló a közleménynek csupán oly kitételét teszi kiszakítva vád tárgyává, amelynek önmagában semmi értelme nincsen s amelyben rágalmazás nincs, ebből nem az következik, hogy a bíróság — a bűnösség megállapíthatása érdekében — a közleménynek egyéb vád tárgyává nem tett részeire is kiterjessze eljárását, hanem ebből csak az következhetik, hogy a bírónak ily esetben fölmentő ítéletet kell hoznia. (9341/1927)

Végül az a körülmény sem igazolja az ítélőbíróság szóban forgó döntését, hogy a vádtanács az egész sajtóközleményt eljárás alá vonta, mert a *tettazonosság elve a vádtanács határozatainál is mérvadó lévén, a vádtanácsnak ebből a szempontból szabálytalan határozata a vádlottra az eljárás későbbi szakára kiható sérelmes jogkövetkezményekkel nem járhat.* (B. 9341/1927. sz.)

Hasonló álláspontra helyezkedett a kir. Curia B. I. 2518/1928. számú határozatában a következő indoklással:

»A Bp. 566. §-ának második bekezdése s ennek nyomán a Bp. 570. §-a, világosan rendeli, hogy a vádló vádiratban idézni köteles a nyomtatvány azon részét, amelyekre vádját alapítja.

A törvény ezen rendelkezésére tekintettel tehát a vád tárgyának csak az a cselekményt lehet tekinteni, amelynek tényálladékát a sajtótermék tartalmának a vád által idézett része foglalja magában. Hogy pedig a sajtódeliktumoknál a büntető ítélet is csupán a sajtóterméknek ezen része tekintetében tartalmazhat rendelkezést az világosan kitűnik a Bpn. 37. §-ának első bekezdéséből, amely szerint az esküdtekhez intézett ténykérdésben a sajtóközleménynek a vádiratban megjelölt szavaira kell utalni. A ténykérdés pedig az esküdtek határozatával együtt a Bpn. 26. §-a értelmében az ítélet rendelkező részét alkotja.

Ezek a határozatok eléggé megvilágítják a kir. Curianak azt az álláspontját, hogy a tettazonosság elvét a sajtóügyekben is szigorúan figyelembe veszi. Ezen álláspont gyakorlati alkalmazásánál mégis gyakran *nehézségek merülnek föl*. Az első a »*ne bis in idem*« elve szempontjából. A vádlottnak ugyanis érdekében áll, hogy az ítélet — legyen az akár elítélő, akár felmentő — minél nagyobb terjedelemben jogerőre emelkedjék, hogy ugyanabból a tetteből kifolyólag semmi szín alatt újra bíró elé ne állíttassék, vagyis, hogy az illető ügy res iudicataként legyen befejezve. Ebből a szempontból tehát — sajtóügyekben — az volna a követelmény, hogy valamely sajtóközleményből kifolyólag a vádlott ellen csak egy bűntügy legyen folyamatba tehető. Bírói gyakorlatunk szerint ugyanis lehetséges az, hogy ha valamely sajtóközleményben foglalt rágalmazó állítás pl. 3 egyénre vonatkozik, ezek mindegyike egymástól függetlenül sajtópert tehet folyamatba s mindegyik ügyben külön folytatják le a valóság bizonyítását stb., ami — már csak a költségek szempontjából is — kétségkívül sérelmes a terheltre. Ilyenkor a bíróságok helyesen úgy járnak el, hogy ezeket az ügyeket a Bp. 19. §-a alapján egyesítik. Természetesen még így is lehetséges, hogy az egyesítésnek a Bp.

20. §. első bekezdése útját állja oly módon, hogy az egyik ügyben eljáró bíróság nem is tudott arról, hogy egy másik sértett is folyamatba tette a sajtópert, vagy hogy az egyik sértett csak a másik ügyben hozott (nem jogerős) határozat után nyer tudomást a sajtóközleményről. Hasonló bonyodalmak elkerülése céljából ilyen esetben indokolt volna a Bp. 44., 45. §-ának alkalmazása, mert hisz az az eset forog fenn, amikor a magánvád emelésére egy bűncselekmény alapján több sértett van jogosítva, — a feljelentést nem tett sértetteket pedig a bíróság felhívhatná, hogy nem kívánnak-e csatlakozni az eljáráshoz. (A porosz sajtónovellák tárgyalásánál a 60-as évek kezdetén vádlottnak joga gyanánt követelték, hogy tette az eljárás megindítása után mindenoldalú vizsgálat tárgyává tétessék, mert csak ezáltal hitték őt biztosíthatónak ugyanazon tettekből kifolyó újabb üldözések ellen. V. ö. Goltdammer Archiv X. 240. l.) Az ellenben egészen kétségtelennek tekinthető, hogy ugyanazon sértett ugyanazon sajtóközleményből kifolyólag csak egy sajtópert tehet folyamatba, vagyis nem teheti külön feljelentések és eljárások tárgyává ugyanazon sajtóközleménynek több kitételét.

A másik nehézség a valóság bizonyítása kérdésében merülhet fel. A fent ismertetett 9285/1927. számú curiai határozat szerint a tettazonosság elve nem akadályozza annak, hogy a valóság bizonyítása elrendelésénél a sajtóközlemény egész tartalma figyelembe vétessék. Ez a kijelentés összefüggésben van a 9341/1927. számú határozat azon kijelentésével, mely szerint a tettazonosság elve nem zárja ki azt, hogy a bíróság akkor, midőn a vád tárgyává tett kijelentést a bűncselekmény fennforgása szempontjából vizsgálat alá veszi, kiegészítőleg s értelmezőleg figyelembe vehesse a sajtóközlemény egyéb tartalmát is. Ezen kijelentéseknek egybevetett értelme az, hogy ha pl. a sértett vád tárgyává a sajtóközleménynek csupán egy enyhébb kitételét (pl. »hazug«) teszi, de nem emel vádat — a valóság bizonyításától való félelmében — ugyanazon cikknek számos súlyos tényállítása miatt (lopott, sikkasztott), a vádlott kérheti a valóság bizonyítását ez előbbi tényekre is s ha ezeket, vagy ezek némelyikét sikerül bizonyítani: a Bp. 16. §-a alapján felmentésre tarthat igényt akkor is, ha az enyhébb becsületsértő kifejezés bizonyítása nem is sikerült. A tettazonosság elve ilyen esetben csak azt zárja ki, hogy a vádlott — ha neki e súlyosabb, de vád tárgyává nem tett tényállásokat bizonyítani nem sikerült — ezek miatt rágalalmazás címén elítéltesse. Kimondta ezt a Curia B. 2518/1928. számú határozatának következő indokolásában:

»De a sajtótermék egységéből következik az is, hogy a bíróság a vád tárgyává tett részek értelmének és súlyának megvilágosítása végett a sajtóközlemény egész tartalmát figyelembe veheti. — Sőt rágalalmazás és becsületsértés esetén — a vádlott is kiterjeszkehetik védekezésében a sajtóközlemény egész tartalmára oly módon, hogy a valóság bizonyítását indítványozhatja nemcsak a vád tárgyává tett, hanem a vád keretén kívül álló tényállításokra is és a bíróság a valóság bizonyítását ebben a terjedelemben el is rendelheti, külö-

nösen olyan esetben, amidőn a sajtóközlemény lényege, a tényállítások súlypontja éppen a vád keretén kívül eső részekben keresendő, vagy ha a bíróság a vádlott jóhiszeműségének elbírálása végett a büntetés kiszabásának kérdésénél a bizonyítás kiterjesztését szükségesnek tartja. Csupán az az egy következtetés nem vonható le a sajtóközlemény egységéből, amely a fentebb megjelölt törvényhelyek rendelkezésével ellenkezik, hogy t. i. a bűnösöket kimondó ítélet rendelkezése a vád keretén is túl terjeszkedhetik.«

567. §.

Valamely nyomtatvány, büntettet vagy vétséget megállapító *A lefoglalás.* tartalma miatt, a feljelentés megtétele után vagy ezzel egyidejűleg csak a vádló indítványára foglalható le.(1)

A lefoglalás elrendelésére és foganatosítására rendszerint az illetékes vizsgálóbíró (565. §.) vagy sajtóbíróság (562. §.), ha azonban a késedelem veszéllyel járna, bármely vizsgálóbíró vagy járásbíró is jogosítva van.

A lefoglalás kiterjed a nyomtatványnak mind forgalomba hozott, mind postának vagy szállítóintézetnek átadott, mind végre a szerkesztőnél, a kiadónál, a nyomdásznál vagy más egyénnél készletben levő példányaira. Kiterjeszthető továbbá a nyomtatvány előállítására szolgált mintára, metszetre és más sokszorosító készülékre.

A minta lefoglalását a kiszedett szöveg betűinek szétszedése is pótolhatja.(2)

568. §.

A vádló a lefoglalástól számított nyolc nap alatt köteles a lefoglalt nyomtatványra vonatkozó vizsgálat elrendelése iránt indítványt tenni, amennyiben ezt még meg nem tette volna.

Ellenkező esetben a lefoglalás hatályát veszti és a lefoglalt nyomtatvány és sokszorosító készülék kiadandók.

Ha a vádló elejti a vádat, a vizsgálóbíró a lefoglalást megszünteti.(3)

St. 49. §.

Az előzetes lefoglalásra a Bp. 567. és 568. §-ai az alábbi változtatással továbbra is érvényben maradnak.

Az előzetes lefoglalást, ha lehetséges, a sajtóterméknek a bűncselekményt tartalmazó részére kell korlátozni.

A lefoglalás elrendeléséről a vád képviselőin kívül haladéktalanul értesíteni kell a kiadót s a nyomdának vagy más többszörösítő vállalatnak tulajdonosát, ha a magyar szent korona országainak területén laknak, továbbá amennyiben ismeretes, a szerzőt, időszaki lapoknál ezenfelül a szerkesztőt.

Felfolyamodás esetében az iratokat huszonnégy órán belül a vádtanács elé kell terjeszteni, amely újabb huszonnégy óra alatt a felfolyamodást nem nyilvános ülésben elintézni köteles.

Ezen az ülésen a kir. ügyész, úgyszintén a harmadik bekezdésben említett személyek és képviselők felszólalhatnak.

Ha a vádtanács az előzetes lefoglalást megszüntette, úgyszintén ha a lefoglalás a Bp. 568. §-a szerint hatályát veszítette, az időszaki lap kiadója a lefoglalás következtében szenvedett kimutatható tényleges kárának megtérítését igényelheti. Ebben az esetben a Bp. 579—582. és 584—588. §-ait megfelelően alkalmazni kell.(4)

1. A Bp. 567. és 568. §§. »lefoglalásról«, az e szakaszokat kiegészítő St. 49. §-a »előzetes lefoglalás«-ról intézkedik. A Bp. nyilván az odíozus előzetes cenzurára emlékeztetést akarta kikerülni az *előzetes* jelző mellőzésével. Az a kérdés, hogy mit értünk »előzetes« alatt. Ha azt, hogy a lefoglalás a nyomtatvány közzététele előtt történik, akkor a jogrendszerünk szerinti lefoglalás nem előzetes, mert lefoglalás elrendeléséről csak akkor lehet szó, ha már a nyomtatvány közzé van téve. Viszont jogrendszerünk szerint előzetesnek mégis azért tekinthető a lefoglalás, mert már a bünvádi eljárás megindítása előtt, pusztán a följelentés alapján is van helye — amivel szemben a rendes eljárásban lefoglalásnak rendszerint csak akkor van helye, ha a bünvádi eljárás már folyamatban van (l. jelen mű V. köt. 251. old. Auer megjegyzését). További eltérés a rendes eljárásbeli lefoglalástól az, hogy míg ez utóbbit a vizsgálóbíró hivatalból is elrendelheti (169. §.), addig sajtóügyekben lefoglalásnak csak a vádló indítványára van helye. Viszont a St. 49. §. második bekezdése annyiban módosította az 567. §-t, amennyiben kimondja, hogy az *előzetes lefoglalást* — ha lehetséges — a sajtótermékeknek a bűncselekményt tartalmazó részére kell korlátozni. A sajtótörvénynek ez a rendelkezése is ellenő szól Vargha F. azon álláspontjának, hogy »a vád tárgyának nem a cikk egyes részeit, hanem az egész nyomtatványt kell tekinteni« (l. az 566. §-hoz írt jegyzetet). Ha tehát pl. egy könyvnek csupán előszavában foglalt kitétel a vád tárgya, nincs helye az egész könyv lefoglalásának. Az 567. §. első bekezdése ugyan csak büntettről és vétségéről tesz említést, amiből az következne, hogy sajtó útján elkövetett kihágás esetében nincs helye az e §. szerinti lefoglalásnak, ámde tekintettel arra, hogy a hasonló szövegű 561. §. helyébe lépett St. 45. §. már a törvényben meghatározott sajtókihágásokról is beszél s hogy a Bp. 575. §. csak a sajtótörvény szabályainak megsértése által elkövetett vétségeket és kihágásokat említi, nyilvánvaló, hogy a Bp. 567. és köv. szakaszai olyan nyomtatványokra is vonatkoznak, amelyeknek tartalma kihágást állapít meg.

2. Amíg a rendes eljárásban a lefoglalást — a 171. és 172. §-ában foglalt kivétellel — a nyomozást teljesítő rendőrhatalóság és az 1921:XXIX. tc. 5. §-a értelmében a kir. ügyesség is elrendelheti és foganatosíthatja (l. jelen mű V. köt. 268. és köv. old.), addig a nyomtatványokat csak bíró foglalhatja le. Lefoglalás elrendeléséről azonban természetesen csak akkor lehet szó, ha a nyomtatvány már közzé van téve, mert

amíg a nyomtatvány forgalomba nem hozatott, vagyis terjesztve nem lett (St. 8. §.), sajtójogi értelemben nyomtatványról szó sem lehet. (U. így Vajkó: Sajtótörv. magy. 253. l.)

3. Minthogy a St. 51. §-a a kötelező vizsgálatot eltörölte, megfelelően módosítani kellett volna a Bp. 568. §-át is, mely parancsolólag rendeli, hogy lefoglalás esetében a vádlónak — a lefoglalás hatálya veszítésének terhe alatt — 8 nap alatt a vizsgálat elrendelését *kell* indítványozni. Minthogy ez nem történt meg, e szakasznak a nem magánvádas ügyekben való alkalmazása tekintetében két magyarázat lehetséges. Az egyik az, hogy a kir. ügyésznek a lefoglalás hatályában maradása érdekében mindig vizsgálatot kell indítványozni, a másik pedig, hogy ha ezt nem akarja tenni, akkor 8 nap alatt vádiratot kell beadnia. Minthogy azonban ez utóbbit ily rövid időn belül, különösen, ha a felelős személy is kinyomozandó, megtenni nem lehet, nem marad más hátra, mint a vizsgálatot indítványozni. Így tehát, ha lefoglalás történt, ennek fenntartása érdekében *tulajdonképpen a kötelező vizsgálatnak egy újabb esetével állunk szemben.*

4. A St. 49. §-ának negyedik bekezdésében említett eljárás csak akkor követendő, ha a vádtanács a vbírónak a lefoglalást *elrendelő* határozata ellen irányuló felfolyamodást intézi el, míg abban az esetben, ha vbíró a lefoglalás iránti indítványt *megtagadta*, az ez ellen a vádló részéről bejelentett felfolyamodás elintézése körüli eljárásra a Bp. 379. §-ának első bekezdése irányadó (98591/1913. B. T. LXVI. 257.). Avégből, hogy a felek a törvényben biztosított felszólalási jogukat érvényesíthessék, őket a vádtanács ülésére — tekintettel a 24 óras határidőre — lehetőleg rövid úton meg kell idézni. Ennek elmaradásához azonban a törvény joghatályt nem fűz.

A szakasz negyedik bekezdése csak két esetre biztosítja a kiadó kártérítési igényét: ha az előzetes lefoglalást a vádtanács megszüntette, vagy, ha az a Bp. 568. §-a szerint hatályát veszítette. Ebből az következne, hogy ha a lefoglalás az eljárás előkészítő szakában érvényben maradt, de utóbb a vádlott fölmentetik; a lefoglalásért kártalanítást nem igényelhetne. (Így Vaikó id. munkája 257. old.). Ámde ez nem volna sem logikus, sem méltányos, mert ha bíróság a felmentő ítéletében kimondotta, hogy a lefoglalt nyomtatvány egyáltalában nem tartalmaz bűncselekményt, kétségtelen (a posteriori), hogy a lefoglalás jogtalan volt s a kiadó egy törvényellenes intézkedésből kifolyóan szenvedett kárt. Véleményem szerint tehát, *ily fölmentő ítélet esetében a kiadó igenis igényelhet kártérítést.* Támogatja ezt az álláspontot a St. 49. §-a szerint is alkalmazandó 580. §-nak az a rendelkezése, hogy a kártalanítás iránti igény kiterjed megfelelő készpénzbeli kárpótlásra és ama tárgyak értékére is, amelyeket a Btk. 61. §-a alapján tőle elkoboztak. A lefoglalásról szólnak a St. végrehajtása tárgyában kiadott 2500/1914. M. E. számú rendelet (I. K. XXIII. 193.) 25—29. §§.

St. 50. §.

*Előzetes
letartóztatás
vagy vizsgál-
lati fogság
elrendelése.*

A sajtó útján elkövetett vétségek miatt előzetes letartóztatás vagy vizsgálati fogság csak külföldiek ellen, valamint tekintet nélkül az állampolgárságra, akkor rendelhető el, ha a Bp. 141. §-ának 2. vagy 3. pontját kell alkalmazni vagy ha a vádlott a főtárgyaláson bírói idézés dacára elfogadható ok nélkül nem jelent meg.

E szakasz kivételes, megszorító rendelkezései a sajtó útján elkövetett bűntettek esetében nem alkalmazandók (hanem a Bp. általános rendelkezései), viszont kihágás miatt egyáltalában nincs helye előzetes letartóztatásnak.

Sajtó útján elkövetett vétségek esetében el lehet rendelni az előzetes letartóztatást, vagy vizsgálati fogságot:

a) *külföldi* ellen, de természetesen csak akkor, ha alaposan tartani kell attól, hogy szabadrábonhagyása esetén a hatóság újabb idézésre nem fog megjelenni (141. §. 4. pont);

b) ha a vádlott a főtárgyaláson bírói idézés dacára elfogadható ok nélkül nem jelent meg (az előzetes eljárás során ily esetben csak elővezetendő);

c) tekintet nélkül az állampolgárságra, ha a Bp. 141. §. 2., vagy 3. pontjának esete forog fenn.

Nincs tehát helye előzetes letartóztatásnak a Bp. 141. §. 1. és 5. pontja alapján.

569. §.

*A vádtanács
hatásköre.*

A vizsgálóbíró intézkedése ellen megengedett panasz és felfolyamodás felett annak a törvényszéknek vádtanácsa határoz, mely mellett a vizsgálóbíró működik.

Ellenben a vizsgálat folytatása vagy kiegészítése tekintetében, ha erre nézve a vádló és a vizsgálóbíró közt nézeteltérés van, továbbá a 128. §. első bekezdésében meghatározott eseten kívül az eljárás megszüntetése, illetőleg a főtárgyalás elrendelése vagy a vádhatározat hozása tárgyában az illetékes sajtóbírósnak vádtanácsa határoz.

Az 565. §. értelmében a vizsgálatot nemcsak a sajtóbírósnak, hanem bármely kir. törvényszék vizsgálóbírójának elrendelheti és foganatosíthatja.

A jelen szakasz rendelkezései az utóbbi esetre vonatkoznak. A gyorsaság szempontjából rendeli a törvény, hogy ily esetben a vizsgálóbíró közbenszóló (nem érdemleges) intézkedéseit a saját vádtanácsa vizsgálja felül, ellenben a második bekezdésben említett érdemleges határozatok hozása a sajtóbírósnak vádtanácsának van fenntartva.

570. §.

Vádirat.

Az 566. §-ban foglalt szabályok a vádiratra nézve is megfelelően alkalmazandók.(1)

St. 52. §.

A Bp. 254., 256. és 268. §-ait a sajtó útján elkövetett bűncselekmények esetében is alkalmazni kell; mégpedig akkor is, ha a vádat magánvádló képviseli. A Bp. 276—278. §-ait e rendelkezés nem érinti. A Bp. 571. §-a hatályát veszti.(2)

1. A vád tárgyává tett nyomtatványt természetesen csak abban az esetben kell a vádirathoz mellékelni, ha az a vizsgálat elrendelése iránti indítványhoz, illetve a följelentéshez csatolva nem volt. Legcélszerűbb a nyomtatványt — mely ha időszaki lap: egész terjedelmében — már a följelentéshez mellékelni, hogy a hatóságok már az eljárás elején megállapíthassák a sajtójogi felelősség szempontjából fontos körülményeket (időszaki lap-e, nem következett-e be elévülés stb.).

2. A St. 52. §-a által hatályon kívül helyezett Bp. 571. §. akként rendelkezett, hogy a vádiratot mindig a vizsgálóbírónál kell benyújtani, aki azt a vádtanács elnökéhez terjeszti be a vádiratnak terhelttel leendő közlése végett.

Mint hogy a St. 51. §. a kötelező vizsgálatot eltörölte, az 52. §. sajtóügyekben is a Bp. 254., 256. és 268. §§-ait rendeli alkalmazandóknak. Ezen szakaszok szerint a vádiratot — ha vizsgálat nem volt tartva — a vádtanács elnökénél, egyébként a vizsgálóbírónál kell benyújtani, ezek kézbesítik a vádiratot a terheltnek, aki az ellen 8 nap alatt kifogásokat adhat be.

Mint hogy azonban a Te. 111. §-a értelmében sajtóbűncselekmények esetében kifogásoknak egyáltalában nincs helye s a vádlónak a vádiratot — tekintet nélkül arra, hogy volt-e vizsgálat vagy nem — mindig a törvényszéki tanács elnökénél kell benyújtani, — tulajdonképpen a St. 52. §-ának első mondatában foglaltak hatályukat veszítették.

572. §.

Közvetlen idézés a főtárgyalásra csak a vád alapjául szolgáló nyomtatvány szerzője ellen rendelhető el.(1)

*Közvetlen
idézés;
észrevételek
és valódiság
bizonyítása.*

St. 53. §.

Ha valamelyik fél a valódiság bizonyítását kívánja, eziránt az előterjesztést legkésőbb a vádirat közlésétől számított nyolc nap alatt köteles megtenni. A valódiság bizonyítása iránt később előterjesztett indítványt a bíróság figyelembe nem veheti.

Ugyanez alatt a határidő alatt köteles a fél bizonyítékait előterjeszteni.

Az ellenbizonyítékok előterjesztésére a bíróság nyolcnapi határidőt szab.(2)

St. 54. §.

A vád alá helyező végzésben a vádtanács, ha pedig ily végzést nem hoztak, az idézésben az esküdtbírói vagy a törvényszéki főtárgyalás elnöke megnevezi az összes tanukat és szakértőket, akik a főtárgyalásra megidézendők.

A vádtanács végzésében vagy a főtárgyalásra kibocsátott idézésben megjelölt bizonyítékokon kívül más bizonyítékok beszerzését, különösen tanuk kihallgatását a felek az 53. §-ban meghatározott idő elteltével és különösen a főtárgyaláson csak akkor kérhetik, ha emiatt a főtárgyalást elnapolni nem kell, vagy ha azt az eljárás előző szakában eredménytelenül kérték vagy végül ha igazolják, hogy a kérdéses bizonyítékokat előbb nem ismerhették.(3)

1. Az 572. §-nak első bekezdése akként szólt, hogy »a terhelt a vádirat ellen beadható kifogásokban (256—257. §.) is megnevezheti azt, kinek felelősségrevonása az ő ellene indított eljárás megszüntetését vonja maga után.« A Te. 111. §-a — minthogy a kifogásokat sajtóügyekben megszüntette s azok helyébe a terheltnek csupán észrevételezési jogot adott — az 572. §-nak ezt a bekezdését hatályon kívül helyezte s egyúttal — a 111. §. utolsó bekezdésében — akként rendelkezett, hogy

»rágalmazás, vagy becsületsértés vádja esetében a terhelt a vádirat ellen irányuló észrevételekben nevezheti meg legközbenebbt azt a személyt, akinek sajtójogi felelősségrevonása az ő felelősségét kizárja.«

A Bp. 572. §. első bekezdése helyébe tehát tulajdonképpen ez a rendelkezés lépett, de ez a rendelkezés hiányos, mert csupán rágalmazási és becsületsértési ügyeket említi, holott az 572. §. első bekezdése sajtóügyekben általában szabta meg a felelősségáthárítás végső időpontját. Bár semmi észszerű ok nem hozható fel arra, hogy pl. egy sajtó útján elkövetett igaztási ügyben a felelős szerkesztő miért ne nevezhetné meg a szerzőt még a vádirat elleni észrevételekben, — a Te. 111. §-ának utolsó bekezdéséből mégis ez következne. Ámde a bírói gyakorlat nem helyezkedhet erre az álláspontra, mely szerint egyáltalában nem volna jogszabály arra, hogy sajtóügyekben — kivéve a rágalmazási és becsületsértési ügyeket — mi a végső időpontja a felelősség áthárításának. Helyes tehát a Curia büntető tanácsainak azon értekezleti megállapodása, hogy »a Te. 111. §-ának utolsó bekezdése úgy értelmezendő, hogy sajtóperekben a terhelt — a rágalmazási és becsületsértési vád esetén kívül is — legközbenebbt a vádirat elleni észrevételekben nevezheti meg azt a személyt, akinek sajtójogi felelősségrevonása az ő felelősségét kizárja.«

Minthogy ezek szerint a Bp. 572. §. 1. bekezdése lényegileg (t. i. kifogások helyett észrevételek) a Te. 111. §. utolsó mondatában foglalt kijelentés dacára ma is hatályban van, — az 572. §-ra vonatkozó bírói gyakorlat ismerete most is szükséges.

Ha a felelős szerkesztő a kifogások (észrevételek) beadását követő perszakban pl. a főtárgyaláson nevezi meg a szerzőt, ennek bűnössége az esetben sem állapítható meg, ha a szerzőként megnevezett egyén szerzőségét be is ismeri (B. I. 475/1924., B. H. T. VII. 810.). A Bp. 572. §-a záros határidőt állapít meg, melyen túl a felelősség áthárításának már nincs helye. Ez álláspont helyessége mellett szól az a tény, hogy az igazságügyi bizottság a St. javaslatának szövegéből az »és a főtárgyaláson« szakaszt azzal az indokolással hagyta ki, hogy nem tartja megengedhetőnek, hogy az aktoratus ellen a főtárgyaláson is lehessen kifogással élni, illetőleg még ott is meg lehessen nevezni azt, akinek felelőssége a rendszer magasabb fokán áll (B. II. 1501/1925. B. T. LXXVII. 165. és hasonló a B. H. T. IV. köt. 477. sz. a. felv. 4035/1907. E. H.).

A gyakorlatban egyébként gyakran összetévesztik a Bp. 572. §-a alapján való felelősségáthárítást a St. értelmében való felelősségrevonás esetével. A Curia 1806/1922. számú határozatához írt megbeszélésében (B. T. LXXIV. 212.) Degré Miklós világosan vonja meg a határvonalat a következőképen:

A Bp. 572. §-a azt a végső időpontot jelöli meg, amikor a sajtójogi eljárásban terhelt megnevezheti azt, akinek felelősségrevonása az ő ellene indított eljárás megszüntetését vonja maga után. Vagyis e perbeli mozzanat (a kifogások, illetve észrevételek beadása) elteltével a terhelt többé nem háríthatja a felelősséget előzőjére, azaz arra a személyre, aki a felelősség sorrendjében őt megelőzi, tehát a kiadó nem háríthatja át a felelősséget a szerkesztőre vagy ez a szerzőre.

Viszont a Curia által eldöntött esetben nem arról volt szó, hogy a felelősségre vont személy nevezné meg előzőjét, hanem ellenkezőleg az elsősorban felelős egyén (a szerző) felmentése útján kiderült, hogy a szerző felelőssége nem vonható s ennek következtében hárult a felelősség a másodfokban felelős személyre: a felelős szerkesztőre. Ennek az elévülési határidőn belül mindenkor helye van. Sőt a St. 48. §. 3. bek. az elévülést illetőleg különleges rendelkezést is tartalmaz (l. Vaikó: a St. magyarázata 241—244 l.)

Ha a terhelt az alapperben elmulasztotta előzőjét az 572. §. értelmében megnevezni, ezt a mulasztását az újrafelvételi eljárás során sem pótolhatja, illetve ez alapon újrafelvétellel nem élhet. (C. 2406/1913. B. T. LXV. 273.). Helyesen mutat rá Degré, hogy miután a terhelt az alapperben is csak a vádirat elleni kifogásokban (észrevételekben) élhet e jogával, de a bűnper későbbi stádiumában (főtárgyalás, vagy fellebbezési eljárás) a sajtójogi felelősséget (mely formális) többé másra át nem ruházhatja, — nyilvánvaló, hogy ezt az újrafelvételi eljárás során sem teheti többé, mert oly jog, mely az alapperben elenyészett, nem válik érvényesíthetővé az újrafelvételi eljárás során sem. Igaz ugyan, hogy a Bp. 446. §. 3. pontjának szövege ennek az álláspontnak látszólag ellentmond, ámde »a sajtó útján elkövetett bűncselekmények a közönséges büntetőjog uralma alól ki vannak véve s a Bp. 572. §-a a rendestől eltérő eljárási szabályt létesít, amennyiben kivételt statuál ama perjogi szabály alól, hogy a büntetőperben a bizonyítékok előterjesztése és beszerzése záros határidők által korlátozva

nincs.« (L. a St. 53. §-a kapcsán közölt 1703/1933/15. J. E. határozatot).

A Bp. 572. §-ának a Te. által meghagyott második bekezdése ma már tulajdonképen anachronismus, mert a közvetlen idézésnek alapesszméje az, hogy kizárassék a vádirat ellen a kifogás (l. Auer jelen mű II. 10—11. old.), viszont ugyanez az alapesszméje a Te. 111. §-ának is s a *sajtóügyekben is e szakasz értelmében követendő eljárás* — az észrevételezési jogtól eltekintve, ami a közvetlen idézésnél sem tekinthető kizártnak — *lényegileg közvetlen idézés*, hiszen az utóbbi esetében a törvényszék a 283. §. alapján hivatalból ugyanazokat a határozatokat hozhatja, melyeket — észrevételek alapján, vagy hivatalból — a Te. 111. §. 6. bekezdése alapján. Egyébként is inkább theoretikus jelentőségű az 572. §. második bekezdése, mert ha a terhelt be is ismeri, hogy ő a cikk szerzője, ez még nem jelenti a bűnösség beismerését, mert hisz allegálhatja a valóságot s kérheti ennek bizonyítását. (Ezért az Auer által fenti helyen idézett határozatok között bizonyos ellentmondás van.)

2. A St. 53. és 54. §§-nak rendelkezései megalkotásuk idején kizárólag a *sajtó útján* elkövetett rágalmozás és becsület-sértési perekben voltak alkalmazhatók, azonban a Bv. 29. §-ának első bekezdése kimondotta, hogy azokat a Bv. alá eső vétségek esetében *sajtóeljáráson kívül is* megfelelően kell alkalmazni. Minthogy azonban ezek a rendelkezések mégis főleg a sajtóeljárásban kerülnek alkalmazásra, ehelyütt kell azokkal foglalkozni.

A St. 53. és 54. §§-nak megalkotásánál a törvényhozást az a szempont vezette, hogy ezek a sajtóperek indokolatlanul el ne húzódjának, hogy a becsületében sértett fél adott esetben mielőbb kapjon elégtételt alaptalan meghurcolásáért s hogy azokat, akik valakit sajtó útján becsületében megtámadni akarnak, rákényszerítse arra, hogy ezt csak kellő bizonyítékok birtokában tegyék meg. Vaikóval szemben (l. id. munkája 277. old.) helyesnek tartom, hogy a valóság bizonyítása iránti kérelem és a bizonyítékok előterjesztésére a végső határidő a vádirat beadása utáni időpontra tetetett, mert csak ekkor tudja meg véglegesen a terhelt, hogy tulajdonképen mit inkriminál a sértett a nyomtatvány tartalmából s ennek megfelelően mit kell bizonyítania. A Te. megalkotása előtt a terhelt rendszerint a vádirat elleni kifogásokban tette meg ezt az előterjesztését, a Te. 111. §-ában foglalt rendelkezés értelmében most már ez legcélszerűbben a vádirat elleni észrevételekben tehető meg. A Te. ugyan elmulasztotta az észrevételek beadására vonatkozó határidőt megállapítani, de a gyakorlat ezt a vádirat kézbesítésétől számított 8 napnak fogadta el. A St. 53. §-ában említett időpont azonban csak a végső időpont s e §. nem zárja ki azt, hogy a terhelt már a vádirat beadása előtt — tehát az előzetes eljárás bármely szakában — bármikor *kérhesse a valóság bizonyítását* (C. 6511/1916. E. H., B. H. T. VI. 667. sz.).

Minthogy a Te. 111. §-a a Bp. 256. §. utolsó bekezdését (mely szerint a terhelt kérhette a vádiratnak a védő részére is

kézbesítését) hatályon kívül helyezte, a St. 53. §-ában megállapított határidő most már (legkésőbb) csupán a vádiratnak a terhelt részére történt kézbesítésétől számítható. Járásbírói eljárásban a valóság bizonyítására vonatkozó előterjesztést a Bv. 29. §. második bekezdése értelmében legkésőbb a terhelt nyilatkozatában, ha pedig ezt védő terjeszti elő, a védő nyilatkozatában kell megtenni (l. az 541. §-hoz írt jegyzetet).

A törvény nem tartalmaz rendelkezést arról, hogy a valóság bizonyításának elrendelése kérdésében melyik bíróság) hivatott dönteni. Amíg a vizsgálat kötelező volt, gyakran a vizsgálóbíró, esetleg a vádtanács döntöttek ebben a kérdésben s a valóság bizonyításának elrendelése esetében a bizonyítást is fölvettek. Ez a gyakorlat merőben téves volt s ha vizsgálat tartatik, ma sem helyeselhető, mert a *valóság bizonyítása elrendelésének kérdésében egyedül hivatott bíróság: a főtárgyalási tanács*. Az ítélőtanácsot a vizsgálóbíró esetleges előző döntése és a vádtanács határozata úgysem köti és nagy sérelmet okozhat különösen a sértettnek, ha a vizsgálóbíró lefolytatta a valóság bizonyítását oly ügyben, melyben az ítélőtanács azt megengedhetőnek nem tartja. »A Bp. 264., 266. §-aiban foglalt rendelkezések ugyanis — mondja a Kúria 5462/1922. sz. J. E. határozatában (B. H. T. VII., k. 385 sz.) — a vádtanácsnak nem adnak jogot arra, hogy a valóság bizonyítását elrendelje, felvegye a bizonyítás anyagát, mérlegelje a valóság bizonyításának sikerét, vagy sikertelenségét megállapítsa s ez utóbbi esetben a Bv. 16. §-a alapján a vádiratot elutasítsa és az eljárást megszüntesse. Ha azonban e törvényrendelkezések különben egészen világos szövege mégis hagyhatna fenn némi kételyt, akkor a St. 53. és 54. §-aiban foglalt jogszabályok már valóban kizárnak minden ellenvetést abban a tekintetben, hogy a *valóság bizonyításának elrendelése, foganatosítása, bírói értékelése egyedül az ítélőbíróság dolga s a vádtanács ehhez a kérdéshez lényegileg hozzá sem nyúlhat.*«

Az előzetes eljárás során eljáró hatóságok tehát csupán a felek előterjesztéseinek elfogadására, a tanúk és szakértők neveinek jegyzőkönyvbe vételére, esetleg iratok beszerzésére szorítkozhatnak.

3. Minthogy a vádtanács szerepét a Te. 111. §-a megszüntette, az esküdtbírók működése pedig jelenleg szünetel, a St. 54. §. első bekezdésének gyakorlati értelme csak az, hogy a törvényszéki főtárgyalás elnöke az idézésben megnevezi a főtárgyalásra megidézendő összes tanúkat és szakértőket. A második bekezdésben említett kedvezményes rendelkezés viszont nem állapít meg a St. 53. §-ában foglalt záros határidő alól kivételt, hanem az ezen határidőn belül már előterjesztett bizonyítási indítványban meg nem jelölt bizonyítékokon kívül újabb bizonyítékok előterjesztésére vonatkozólag tesz engedményt. Ha tehát a felek az 53. §-ban meghatározott határidő alatt csupán a valóság bizonyítása iránti kérelmet terjesztették elő, bizonyítékokat azonban fel nem hoztak, a főtárgyaláson bizonyítékokat már egyáltalában nem terjeszthetnek elő. (C. 4668/1925. B. T. XIX. 30. és B. I. 9401/1915. E.

H. B. H. T. VI. 668.). Ezek szerint tehát az elsőbírósági főtárgyalás az a végső perszak, amelyben még a valóság bizonyítása iránt a St. 53. §-ában meghatározott határidőben előterjesztett bizonyítási indítványt kiegészíteni lehet, a fellebbezési tárgyaláson az ilyen indítvány csak a Bp. 384. §. 9. pontja alapján használt fellebbezés keretén belül jöhet szóba (B. I. 2043/1923. E. H., B. H. T. VII. k. 809.). Ebből viszont az következik, hogy a valóságbizonyítás elrendelésének kérdése a Curia elé már a 384. §. 9. pontjára alapított semmisségi panasszal sem vihető, feltéve, hogy az nem a Bv. 13—15. §-aiban foglalt anyagjogi rendelkezések megsértését vitatja (l. erre vonatkozólag a jelen mű I. köt. 52—53. oldalain a 385. §-hoz írt jegyzetet).

A St. 53. és 54. §-ainak e szigorú rendelkezései azonban csak az alapperben alkalmazandók és nem akadályai annak, hogy a rágalmas vagy becsületsértés vétsége miatt folyamatban volt s ítélettel jogerősen befejezett bűnvádi eljárás újrafelvétele akár az elítélt javára, akár a fölmentett terhére a Bp. 466., illetve 447. §§. alapján akkor is elrendeltesék, ha az újrafelvételi kérelem az állított vagy híresztelt tény, illetve valamely tényre közvetlenül utaló kifejezés valósága tekintetében (Bv. 16. §.), az alapperben megállapított tényállás megdöntésére irányul s az indítványozó erre alkalmas új bizonyítékot hoz föl. Kimondta ezt a C. B. I. 1703/1933. sz. J. E. hat., a következő indokolással:

»Az eldöntendő kérdés az, hogy a St. idézett szakaszaiból vonható-e következtetés arra, hogy a törvényhozás a St. és Bv. megalkotásakor a rágalmas és becsületsértés miatt indított ügyekben az újrafelvételt a valóság vagy valótlanosság kérdésében ki akarta-e egyáltalában és föltétlenül zárni, vagyis az újrafelvételeknek egy újabb, a Bp.-ben fel nem állított alaki akadályát akarta-e megállapítani.

Erre vonatkozó kifejezett rendelkezés sem a St.-ben, sem a Bv.-ben, sem más újabb jogszabályokban s így különösen a Te. III. §. utolsó bekezdésében nem foglaltatik.

Az kétségtelen, hogy a St. 53—54. §§-nak s a Bv. 29. §-ának megalkotásával — amely szakaszok értelmében a valóság bizonyítása csak az elsőbírósági ítélet meghozatala előtt történhetik meg — a törvényhozásnak az volt a célja, hogy az ily ügyekben az eljárás lehetőleg gyorsítottassék és ezáltal a bűnpereknek szándékos elhúzása korlátoztassék és mielőbbi bírói határozattal elintézése biztosítottassék.

A koronaügyész álláspontja szerint e törvényhozói akarat megvalósulását hiúsítaná meg az, ha akár a terhelt és illetve védője, akár pedig a sértett a valóság bizonyítását, illetve ennek ellenbizonyítását a Bp. 446. és következő szakaszaiban írt újrafelvételi perorvoslat alapján kérhetnék.

Ezzel szemben a jogegységi tanács álláspontja az, hogy a St. és Bv. vonatkozó rendelkezései csak az alapperre vonatkoznak s csak ebben alkalmazhatók s hogy a törvényhozás fenti célja az alapperbeli ítélet meghozatalával, amelyben — ha a valóság bizonyítása nem sikerült — a rágalmas büntetését veszi s a sértett elégtételt kap, eléretett. Az újrafelvett ügyben az eljárás tárgyát már nem a vád, hanem az alapperbeli ítélet alapján szolgált tényállásnak valósága vagy valótlanúsága képezvén (B. H. T. II. 98.), nincs semmi törvényes akadály annak, hogy

ezzel a tényállással szemben az újrafelvételt kérő oly új tény vagy bizonyítékot hozhasson föl (Bp. 446. és 449. §. 3. p.), amely az elítéltnak nem bűnösségét, vagy — mint jelen esetben — a fölmentettnak bűnösségét teszi valószínűvé.

Az a megfontolás, hogy bírói tévedés, a bíróság megtévesztése lehetséges s ha ez utólag kiderül és bizonyítható, megszűnik az alapja az ítéletnek s a büntetés végrehajtása is ellenkeznék a joggal és az anyagi igazsággal, — minden állam törvényhozását arra vezette, hogy ilyen eshetőségekre tekintettel, egy rendkívüli perorvoslat: az újrafelvétel útján módot adjanak a feleknek az alapperbeli ítélet megdöntésére.

Semmivel sem volna indokolható, hogy ettől a lehetőségtől elzárassék az a fél, akinek becsületét, társadalmi állását, legfőbb erkölcsi javait érinti a rágalmas vagy a becsületsértés miatt indított bűnügyben hozott ítélet.

Az alapperben a valóság bizonyítása sikerülhetett vagy nem sikerülhetett hamis okiratok, hamis tanuvallomások vagy szakértői vélemények alapján (446. §. 449. §. 1. p.), a bíróság valamely tagja meg lehetett vesztegetve (2. p.) s ezek a körülmények utóbb jogerős ítélettel meg is állapítottak (451. §.),

vagy a feleknek az alapperben nem volt s nem is lehetett tudomásuk olyan új tényekről és bizonyítékokról, amelyek az alapper folyamán felhozottakkal együtt az alapperben megállapított tényállás megállapítására vezettek volna (3. p.) s amelyeket csak az alapper jogerős befejezése után tudnak megjelölni vagy felhozni. Mindezen esetekben ellenkeznék a jogérzettel az újrafelvétel lehetőségének kizárása.

573. §.

A nyomtatvány útján elkövetett büntett vagy vétség tekintetében a főtárgyalás, a XIX. fejezetben meghatározott rendelkezések értelmében, esküdtbíróság előtt tartandó.(1)

St. 55. §.

A főtárgyalás napjáról értesíteni kell mindazokat, akikre a büntető ítélet e törvény rendelkezései szerint valamely kötelezettséget állapíthat meg (40. §.).

Az így értesített érdekelték a főtárgyaláson személyesen vagy képviselőik útján megjelenhetnek s ott érdekeik védelmére felszólalhatnak.(2)

1. Tekintettel arra, hogy az esküdtbíróságok működése most ideiglenesen fel van függesztve (6898/1919. M. E. sz. r.), a sajtóügyekben a főtárgyalás a XVIII. fejezetben meghatározott rendelkezések értelmében a törvényszék előtt tartandó.

2. Ez a szakasz a főtárgyalásra idézendő személyekről általában rendelkező 286. §. intézkedéseit egészíti ki, a St. 40. §-ában foglalt rendelkezés folyományaként. A St. 40. §-a szerint ugyanis az ítéletben megállapított pénzbüntetésért, bűnügyi költségért és kártérítésért (39. §.) az elítélt, vagy elmarasztalt személyen kívül, bizonyos fokozat szerint felelős a kiadó, valamint a nyomdávaltal tulajdonosa. Természetes tehát, hogy őket meg kell idézni a 2. bekezdésben foglaltakra figyelmeztetve.

tetéssel. Ennek elmulasztása semmisségi ok (St. 56. §.). A St. 40. §-a szerint érdekelteknek perorvoslati jogáról l. alább az 56. §. második bekezdését.

574. §.

A kérdések feltétele és az ítélet.

A sajtó útján elkövetett bűncselekményeknél a ténykérdésben a vád alapjául szolgáló sajtóközleményt a vádiratban megjelölt szavakra való utalással kell megemlíteni és ugyanitt kell megjelölni, hogy a vádlott az ügyben milyen minőségben (szerző, kiadó, stb.) szerepel.

A jogkérdés feltételére e bűncselekmények esetében is az 5. §-nak a jogkérdésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.(1)

Az ítéletben a vád tárgyává tett nyomtatványról az 1878: VI. tc. 61. és 62. §-ai értelmében kell intézkedni.

Könyveknél, folyóiratoknál és olyan nyomtatványoknál, melyeknél az elkülönítés lehetséges, a lefoglalt nyomtatványoknak csak ama részei kizárhatók el és semmisíthetők meg, melyek a vád tárgyává tett sajtóközleményt tartalmazzák.(2)

Ha a büntett vagy vétség időszaki lapban volt elkövetve és a bíróság a vádlott bűnösségét megállapította, elrendelendő, hogy az ítéletet ugyanannak a lapnak legközelebb megjelenő számában közzétegye.(3)

1. Az esküdtekhez intézendő főkérdés tartalmát a Bp. 355. §-a határozta meg s ennek rendelkezéseit egészítette ki az 574. §. eredeti bekezdése.

Mínt hogy azonban a Bpn. a kérdéseket tény és jogkérdéssé kettéválasztotta s e kérdések tartalmát — a 355. §. hatályon kívül helyezésével — a Bpn. 4—11. §§-ban másként határozta meg, szükségessé vált az 574. §. első, az esküdtekhez intézendő főkérdésnek tartalmát sajtóügyekben megállapító bekezdésének hatályon kívül helyezése is. A Bpn. III. cikke tehát aként rendelkezett, hogy ezen bekezdés helyébe a (Bpn.) 37. §-ában foglalt szabályok lépnek. E szabályokat tartalmazza az 574. §-nak fenti két új első bekezdése.

Tekintettel arra, hogy az esküdtbírók működése immár 14 év óta szünetel, a fenti rendelkezések magyarázatával nem foglalkozunk.

2. A harmadik (régi 2-ik) bekezdés a Bp. 327. §. e) pontját egészíti ki a Btk. 62. §-ának felhívásával, viszont a negyedik (régi 3-ik) bekezdés összhangban áll a St. 49 §. második bekezdésének rendelkezésével.

3. Tekintettel arra, hogy a St. 63. §-a értelmében az addigi törvényeknek a St.-nyel ellenkező azon jogszabályai, amelyek a sajtójogra és eljárásra vonatkoznak, hatályukat veszítették s tekintettel arra, hogy a St. 43. §-ának rendelkezései az ítélet közzétételét sajtóügyekben részletesen szabályozzák, az 574. §. utolsó bekezdése tulajdonképpen hatályon kívül helyezettnek tekintendő.

A St. 43. §-ának vonatkozó rendelkezései a következők:

»Ha a rágalmozást vagy becsületsértést sajtó útján, de nem időszaki lapban követték el, úgy a sértett félnek a tárgyalás alatt kifejezett kívánatára a bíróság elrendeli, hogy az ítélet az ítéletet indokaival együtt a bíróság által meghatározott valamely belföldi lapban közzététesse.

Ha ezt a kötelezettséget az ítélt harminc nap alatt nem teljesíti, a sértettnek jogában áll, hogy további harminc napon belül az ítéletet a bíróság által meghatározott lapban saját költségén tétesse közzé. Ebben az esetben az eljáró bíróság a pénzbüntetésért felelős személyeket a költségek megtérítésében végzőssel marasztalja.

Ha a rágalmozást vagy becsületsértést *időszaki lapban követték el*, a sértett félnek a tárgyalás alatt kifejezett kívánatára a bíróság elrendeli, hogy az ítéletet indokaival együtt annak az időszaki lapnak szerkesztője, amelyben a sértő közlemény megjelent, *ugyanabban a lapban a jogerős ítélet kézbesítése után megjelenő legközelebbi vagy azt közvetlenül követő számnak elején rendes nyomással, minden lappéldányon tegye közzé*. E célból az ítéletet a bíróság a lap szerkesztőjével közli.

Ha a szerkesztő az előbbi bekezdésben megszabott törvényes köteletségének eleget nem tesz, a helyreigazítási köteletség megszegésére vonatkozó 23. §-t kell megfelelően alkalmazni.

Ha az időszaki lap, melyben a rágalmozó vagy becsületsértő közlemény megjelent, megszűnt, mielőtt a szerkesztő az ítélet közzététele tekintetében törvényes kötelezettségének eleget tett volna, a bíróság akár a büntető ítéletben, akár később a jelen §. második és harmadik bekezdése értelmében intézkedik.

Akár időszaki lapban, akár más sajtótermékben követték el a rágalmozást vagy becsületsértést, a bíróság ítéletében elrendelheti, hogy a rágalmozó vagy becsületsértő kitételeknek az ítéletben foglalt idézeteit a közzétételnél ki kell hagyni.«

Mínt hogy ezek a rendelkezések a St.-nek a sajtójogi felelőségről szóló III. (nem pedig a sajtójogi eljárásról szóló IV.) fejezetében foglaltatnak s tulajdonképpen a Btk. 277. §-ának rendelkezéseit módosították s mínt hogy ennek megfelelően a St.-nek a közzétételre vonatkozó rendelkezései az anyagi jogi kommentároknak vannak feljegyezve (l. Angyal I. a Bv. 117. és köv. old.), ehelyütt mellőzzük az egyébként nagyon részletes judikatúra ismertetését.

St. 56. §.

Az e törvény harmadik és negyedik fejezetében foglalt *Perorvoslat.* alaki és anyagi jogszabályok megsértése semmisségi ok.(1)

Az 55. §. értelmében érdekeltek azon jogszabályok szerint élhetnek perorvoslattal, amelyek a vádlottak perorvoslati jogát szabályozzák.(2)

1. Az ezen bekezdésben foglalt rendelkezés kapcsán felmerült kérdésekkel, nevezetesen, hogy ezek a sajtójogi semmisségi okok önállóan is, vagy csak, a Bp. 384. és 385. §§-ban meghatározott semmisségi okokkal kapcsolatban érvényesíthetők, hogy azok hivatalból mikor észlelhetők stb. jelen mű I. kötetében (Perorvoslatok) a 42., 43., 52. és 54. oldalakon, IV. kötetében (Újrafelvétel stb.) a 121—123. oldalakon részletesen foglalkoztam.

2. A második bekezdés a perorvoslatra jogosultaknak a Bp. 383. §-ban megállapított körét terjeszti ki. Helyeslem Vaikónak (id. munkája 315., 316.) azt a nézetét, hogy az 55. §. értelmében érdekeltek a Bp. 384., 385. §§. valamennyi pontja alapján élhetnek semmisségi panasszal, de ezt kiegészítem azzal, hogy természetesen a St-ben foglalt jogszabályok megsértése miatt is. A törvény kifejezett rendelkezésével ellenkezik az a megszorító magyarázat, mintha a St. 40. §-ában megnevezettek csupán e szakasz alapján történt marasztalásuk ténye, vagy az összecszerűség kérdésében élhetnének a St. 56. §. alapján perorvoslattal. Az ilyen perorvoslat ugyanis rendszerint sohasem vezet eredményre, mert a St. 40. §-a alapján való marasztalás természetes folyamánya a marasztaló ítéletnek s a marasztalás *ténye* ellen a vádló úgysis hiába él perorvoslattal. De a marasztalás jogalapját, vagyis magát a vádlott bűnössé nyilvánítását vagy a kiszabott pénzbüntetés összegének megállapítását az 55. §. értelmében érdekeltek esetleg eredménnyel megtámadhatják. Lehetséges ugyanis, hogy a vagyontalan és csupán pénzbüntetésre ítélt szerző megnyugszik az esetleg téves ítéletben, mert a pénzbüntetést úgysis lehet rajta behajtani. A jogérzettel és méltányossággal ellenkeznek az, ha a súlyos pénzbüntetés fizetésére másodsorban kötelezett kiadó nem élhetne perorvoslattal a vádlott fölmentése vagy a vádlottra kiszabott pénzbüntetés leszállítása végett. Sőt elvben még az sem tekinthető kizártnak, hogy a kiadó pl. csak a szabadságvesztésbüntetés leszállítása végett is használjon perorvoslatot, azon az alapon, hogy az ő felelőssége a bűnügyi (tehát rabtartási) költségekre is kiterjed.

575. §.

A jelen fejezet rendelkezései nem alkalmazandók:

1. olyan nyomtatvány elkobzására és megsemmisítésére, mely miatt a bűnvádi eljárás senki ellen sem indítható meg;
2. a sajtótörvény szabályainak megsértése által elkövetett vétségekre és kihágásokra.

Az 1. pont esetében a jelen törvény XXV. fejezetében foglalt rendelkezések szerint kell eljárni.

A 2. pont esetében — habár az abban megjelölt bűncselekményeket nyomtatvány útján követték is el — a jelen törvénynek általános szabályai alkalmazandók.

Az 1. pontban említett, ú. n. *objektív eljárást* jelen mű IV. kötetében a 84. és köv. lapokon tárgyaltuk.

Nem alkalmazandók a jelen fejezet rendelkezései a 2. pontban említett sajtórendészeti kihágásokon kívül azon sajtókihágások miatt indított eljárásban sem, amelyeket nem törvény határoz meg (l. az 561. §. magyarázatánál).

XXXI. FEJEZET.

Kártalanítás az ártatlanul szenvedett előzetes letartóztatás, vizsgálati fogság és büntetés esetében.

Bevezetés.

I. Bár az újrafelvételnek alap gondolata az ártatlanul elítélteknek bírósági rehabilitációja, mégis a legtöbb törvényhozás akkor, midőn az újrafelvételt megengedte és szabályozta, nem rendelkezett szükségképen egyúttal az újrafelvétel folytán fölmentetteknek kártalanításáról, hanem megelégedett annak kimondásával, hogy a bíróság az újrafelvétel sikere esetében az alapperbeli ítéletet hatályon kívül helyezi. A múlt század közepéig az európai államok nem is szabályozták törvényben a kártalanítás kérdését s ily irányú első lépésnek csak az 1868-i württembergi eljárás tekinthető. A kérdésnek a többi állam törvényeiben való szabályozását elvi jelentőségű viták előzték meg, amelyek akörül folytak, hogy az államnak a kártalanítást adni *jogi kötelessége-e* vagy pedig csupán *méltányossági* aktusa.

Ez a vita legélesebb volt a francia 1895-iki törvény megalkotása alkalmával. A kormány által beterjesztett törvényjavaslat szövege az ú. n. méltányossági elméletnek álláspontján állva azt a kifejezést használta, hogy újrafelvételi fölmentés esetében az ártatlanul elítélt kártalanításra tarthat (pourra) igényt, ezzel szemben a képviselőház e szöveget akként módosította, hogy a bíróság ilyenkor köteles (devront) a kártalanítást megítélni. A törvény 446. §-aként mégis a szenátus (a képviselőház hozzájárulásával) az eredeti szöveget fogadta el (L'arrêt ou le jugement de revision d'ou resultera l'innocence du condamné pourra lui allouer des dommages — intérets). A két szövegbeli eltérésnek azonban practice nagyobb jelentősége azért nincs, mert a szenátus a *pourra* kifejezés mellett főleg azért döntött, nehogy az a vádlott is kapjon kártérítést, aki saját hibájával adott okot az elítélésre; vagyis a helyzet ugyanaz, mintha a *devra* kifejezést fogadták volna el, de kizáró kivételként állították volna fel az elítélt hibáját, végeredményben tehát mégis csak el van ismerve az elítéltek joga, amelynek fennforgását azonban a bíróság állapítja meg (igy Garraud: 826. Mayer: Etude de legislation 139.).

A méltányossági elmélet álláspontján van az 1898-iki német törvény (1. §. Personen, welche im Wiederaufnahmeverfahren freigesprochenen oder in Anwendung eines milderen Strafgesetzes mit einer geringeren Strafe belegt werden, können Entschädigung aus der Staatskasse verlangen, wenn stb.) és az 1918-iki osztrák törvény (»Kann eine angemessene Entschädigung verlangen«). Érdekes, hogy Angliában, az egyéni szabadság és jogbiztonság hazájában a kártalanítás kérdése nincs törvényhozásilag szabályozva s újrafelvételi fölmentés esetében legföljebb a perköltségeket térítik meg, illetve a kormány belátásától függ a pénzbeli kártalanítás megadása (mint pl. 1928-ban Oscar Slater kapott 6000 fontot).

Amde ha ezek a különböző törvények azt a kifejezést használják, hogy az ártatlanul elítélt kártalanítást *kérhet*, ez lényegileg nem jelent kevesebbet, mint a Bp. által használt »igénye van« kifejezésnek, mert akit a törvény felhatalmaz valaminek kérésére, akkor ebből már törvényes igény létesül s mert minden esetben úgyis a bíróság dönti el azt, hogy konkrétan van-e helye az igénynek, vagyis végeredményben az összes kontinentális államok elismerik azt a jogi kötelezettséget (Rechtspflicht), azt a tartozásukat (dette de l'Etat), hogy az ártatlanul elítéltet kártalanítsák.

Eltételezve azon esetektől, amelyekben az ártatlanul elítélés az igazságszolgáltatás közegeinek kimutatható vétkességének volt következménye, különféle elméleteket állítottak fel az állam fenti kötelezettségének jogi alapja tekintetében. Némelyek azt vitatják, hogy ez az alap az igazságszolgáltatás működésével összefüggő üzemi veszélyért való felelősségben (risque professionnel), mások szerint pedig a társadalom vétkességében (faute sociale) keresendő.

II. De még azon államok, amelyek kártalanítási kötelezettségüket elismerték és törvénybe iktatták, sem mind tették ezt az ártatlanul elszenvedett előzetes és vizsgálati fogságra vonatkozólag. Így Franciaország, Spanyolország, Portugália, Brazília, Mexikó törvényei csupán az ártatlanul elítélteknek adnak kártérítést. *Franciaországban* a szenátus nem fogadta el a képviselőháznak ezen túlmenő javaslatát, mert az előzetes letartóztatást és vizsgálati fogságot nem tekintette oly súlyos sérelemnek, mint az ítéleti fogságot s mert az előbbi a társadalmi rend érdekében használt szükséges kényszereszköz, melynek alkalmazásában a vizsgálóbíró nem lehet korlátozólag befolyásolni s mert végül a letartóztatott a fölmentéssel úgyis rehabilitáltatik. (Ezzel szemben Doleschall — 1892-i jogászegyleti előadásában — hazai viszonyainkra tekintettel — a főszólyt a jogtalan vizsgálati fogságért nyújtandó kárpótlásra fektette, mert ennek esélyei sokkal gyakoribbak, mint az ártatlan elítéltekéi.) *Németországban* eleinte (1898) csak az ártatlanul elítélteknek adtak kártérítést s csak 1904-ben hoztak egy újabb törvényt »betreffend die Entschädigung für ungeschuldig erlittene Untersuchungshaft«. *Ausztriában* a régi törvény (1892) is csak ártatlan elítélés esetében adott kártalanítást s csupán az 1918-ban hozott két törvény szabályozta ezt mindkét kategóriára.

Mindezekből kitűnik, hogy a magyar törvény, amely a törvényes kártérítési kötelezettség alapján áll és úgy az ítéleti, mint a vizsgálati fogság (előz. letart.) esetében kártalanítást ad, — néhány kisebb-nagyobb hiányától eltekintve — a modern jogfejlődés és igazságszolgáltatás követelményei szempontjából egyike a legkiválóbbaknak. És az a körülmény, — amely ellen dr. Doleschall Alfréd bizonyos kifogásokat emelt (1900 április 21-én tartott jogászegyleti előadásában) — hogy a kártalanítás kérdését a magyar törvényhozás nem mint egyes más államok (Francia-, Németország és Ausztria) külön törvényekben, hanem a XXXI. fejezet keretében magában a bünvádi eljárás törvényben szabályozta, egyrészt e törvény díszére válik, másrészt pedig nem akadályozta annak, hogy a közigazgatási úton elítéltek kártalanítási joga, mely éppúgy követelménye a modern jogállamnak, külön törvényben szintén biztosíttassék.

I. Kártalanítás az ártatlanul szenvedett előzetes letartóztatás és vizsgálati fogság esetében.

576. §.

Annak, akit a bíróság a vád alól jogerősen felmentett, vagy aki irányában az eljárást jogerősen megszüntette, kártalanításra igénye van akkor, ha bíróság részéről elrendelt előzetes letartóztatást, vagy vizsgálati fogságot oly cselekmény miatt állott ki:(1)

1. melyet nem ő követett el;
2. mely elkövetve egyáltalában nem volt;
3. melyet ő elkövetett ugyan, de amely a törvény értelmében nem büncselekmény.(2)

1. A törvény csak a bíróság részéről elrendelt előzetes letartóztatás és vizsgálati fogságért és csak akkor állapítja meg a kártalanítási igényt, ha az ügyben a bíróság hozott fölmentő ítéletet vagy megszüntető végzést.

A törvény ezen szövegéből kétségtelen az, hogy kártérítési igény nem támasztható a közigazgatási hatóságok előtt folyamatban volt eljárás során szenvedett előzetes letartóztatásért. Arról, hogy a közigazgatási úton ártatlanul elítélteknek állami kártalanításhoz való jogát is külön törvényben meg kellene állapítani, a Bp. 578. §-a kapcsán lesz bővebben szó.

Nagyobb fontosságú az a kérdés, hogy a Bp. XXXI. fejezet szabályozott kártalanítási eljárásnak van-e helye a jövedéki büntetőbírósági hatáskörbe utalt ügyekben. A m. kir. Curia ezt a kérdést 1933 október hó 17. napján B. I. 4840/1933. számú végzésében tagadólag döntötte el a következő indokolással:

»A Bp. 591. §-ának rendelkezése kimondja azt, hogy a bünvádi perrendtartás a jövedéki kihágásokra vonatkozó ügyekben nem alkalmazandó.

Az 1909. évi XI. tc. 101. §-ában nyert felhatalmazás alapján kiadott (azóta már hatályon kívül helyezett) 800/1916. I. M. számú rendelet, amely a jövedéki kihágások eseteiben követendő büntető-

bíróági eljárást első ízben szabályozta, akként intézkedett, hogy a jövedéki büntetőbíróóság előtti eljárásra a Bp-nek a járásbíróóság előtti eljárásra vonatkozó szabályai a rendeletről folyó eltérésekkel, irányadók. (R. 3. §.)

Nyilvánvaló tehát, hogy a jövedéki büntető eljárást első ízben szabályozó ez a miniszteri rendelet kifejezetten megjelöli a Büntető perrendtartásnak azokat az intézkedéseit, amelyeket a jövedéki büntető eljárásban alkalmazni, illetve irányadónak tekinteni kíván, valamint az egyes eltéréseket is, amiből viszont az következik, hogy a Bp-nek a hivatkozott rendeletben nem említett intézkedéseit, a jövedéki büntető eljárásban nem akarta alkalmazni.

Megerősíti ezt a magyarázatot a 31.000/1928. I. M. sz. és a jövedéki kihágások eseteiben követendő eljárás újabb szabályozásáról intézkedő és a jelenleg hatályban levő rendelet is, amely 3. §-ában ugyancsak kimondja azt, hogy a jövedéki büntető eljárásban a büntető perrendtartásnak a járásbíróóság előtti eljárásra vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni, amellet pedig az előbbi rendeletről e tekintetben eltérően, 30. §-ában kifejezetten kimondja azt is, hogy a jövedéki büntető ügyekben a jogegység érdekében használandó perorvoslatnak is van helye.

Ha ugyanis az említett rendelet akként lenne magyarázandó, hogy a jövedéki büntetőügyekben a büntető perrendtartásnak a járásbíróóság előtti büntető eljárásban (Bp. XXIX. fejezet) nem említett rendelkezései is alkalmazandók, úgy nem lett volna szükség arra, hogy az előző (800/1916. I. M. sz.) rendeletről szemben, az újabb (31.000/1928. I. M.) rendelet a jogegység érdekében használható perorvoslatot külön megengedje és kiemelje.

Ezt az utóbbi intézkedést éppen az tette szükségessé, hogy jövedéki ügyekben a jogegységi perorvoslatot a bírói gyakorlat mindaddig kizártnak tekintette, míg azt az újabb eljárási rendelet kifejezetten meg nem engedte. Ez a bírói gyakorlat az 1810/1929. sz. a. hozott jogegységi határozatából (I. ü. közl. 1931. évf. 6. old.) kétségen kívül megállapítható.

Mivel tehát a Bp. 591. §-ának általános rendelkezésével szemben, a jövedéki ügyekben követendő eljárást szabályozó rendelet nem tartalmaz kifejezett intézkedést arra, hogy a Bp. szabályai szerinti kártalanítási eljárásnak jövedéki ügyekben is helye van: viszont a járásbíróóság előtti eljárásról rendelkező fejezet bevezető rendelkezése — a Bp. 521. §. — kifejezetten csak a megelőző rendelkezések alkalmazásáról intézkedik: a m. kir. Curriának nem is állott módjában a kérelmezőnek esetleges kártalanítási igényét megállapítani.

Ennek a határozatnak helyességéhez azonban több szempontból kétség fér. A 800/1916. I. M. sz. rendeletnek 3. §-ából ugyanis nem az következik, amit a fenti határozat indokolása következtet, hanem az, amit a rendelet mond, t. i., hogy a jövedéki büntető eljárásban általában a Bp-nek a járásbíróóság előtti eljárásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni a rendeletről folyó eltérésekkel. Abból, hogy a Bp. 521. §-a viszont a Bp-nek előző fejezeteiben foglalt rendelkezéseket mondja ki a járásbíróóság előtti eljárásban alkalmazandóknak, ezen előző fejezetek pedig a kártalanításról nem rendelkeznek, semmiképpen sem vonható az a következtetés, hogy ennek folytán a jövedéki büntető eljárásban a kártalanításról szóló XXXI. fejezet rendelkezései nem alkalmazhatók, mert akkor az 521. §-ból az is következne, hogy ezek a rendelkezések a járásbíróóság ügyekben sem alkalmazhatók, ami pedig — még az 584. §-nak egyenesen a járásbíróóságra utaló rendelkezésétől el is tekintve — nyilván téves. A helyzet az, hogy a Bp. I—XXVIII. fejezetei

a járásbíróóság eljárással a Bp. 521. §-ában foglalt kijelentés folytán, de csak megfelelően s a XXIX. fejezetben foglalt eltérésekkel, míg a XXXI. fejezet rendelkezései úgy a törvényszéki, mint a járásbíróóság ügyekben egyformán alkalmazandók. Ha tehát ezek szerint kétségtelen, hogy a kártalanításról szóló XXXI. fejezet rendelkezései a járásbíróóság eljárással is alkalmazandók, akkor nyilvánvaló, hogy miután a jövedéki kihágási ügyekben viszont a járásbíróóság eljárással alkalmazandók a 800/1916. I. M. számú rendeletben foglalt eltérésekkel, ez a rendelet pedig a kártalanításról nem rendelkezik eltérően, a kártalanításról szóló fejezetet a jövedéki büntető ügyekben is alkalmazni kell. Ezen törvényes felhatalmazás alapján kiadott rendelet folytán tehát a Bp. 591. §-ában foglalt rendelkezés hatályát veszítette.

De téves következtetést von le a fenti J. E. határozat a fenti rendelet helyébe lépett 31.000/1928. I. M. számú rendeletről is. Ezen rendelet 3. §-a ugyanis teljesen azonos rendelkezést tartalmaz az előző rendelet 3. §-ával s a 30. §. csak azért mondta ki külön azt, hogy a jövedéki büntető ügyekben a jogegység érdekében való perorvoslatnak is van helye, mert a jogegységi tanács 1926. évi június hó 25. napján közölt tizenhét (BI. 3881—3887/1926., BI. 3889—3897/1926. és BI. 4165/1926. számú) határozatával a koronaügyésznek egy jövedéki ügyben használt perorvoslatait abból az indokból utasította el, hogy ilyen perorvoslatnak jövedéki ügyekben nincs helye. Ezek a jogegységi határozatok azonban tévesek voltak és kihatásaikban nagy méltánytalanságokra vezettek. Éppen ezeknek elhárítása végett kellett a fenti rendeletben külön kimondani azt, hogy ezekben az ügyekben is van helye jogegységi perorvoslatnak. Abból tehát, hogy ez — egy konkrét esetről kifolyólag — így külön kiemeltetett, nem lehet azt a következtetést levonni, hogy ami így külön kiemelve nincs, az nem is alkalmazható.

Míntehogy tehát a jövedéki büntetőügyekben is a kir. törvényszékek, tehát kir. bíróságok járnak el s ezek rendelik el az előzetes letartóztatást s míntehogy a Bp. 591. §. rendelkezését — tekintettel a későbbi rendeleteknek éppen a Bp. szabályait alkalmazandóknak kijelentő 3. §-a folytán — hatályon kívül helyezettnek kell tekinteni, *nincs semmi törvényes akadálya annak, hogy a Bp-nek kártalanításra vonatkozó rendelkezései a jövedéki büntetőügyekben is alkalmaztassanak.*

Következik az 576. §. szövegéből az is, hogy a nyomozás során a vizsgálóbíró által elrendelt előzetes letartóztatásért, ha a nyomozást a kir. ügyészség szüntette meg, valamint a rendőri hatóság (Bp. 85. §., 143. §.) és a kir. ügyész (1921:XXXIX. tc. 5. §.) által elrendelt előzetes letartóztatásért, — bárha az ügyben utóbb a bíróság hozott megszüntető végzést vagy fölmentő ítéletet — kártalanítás nem jár. Az utóbbi esetben nagyobb sérelemlről különben sem lehet szó, mert az ilyen letartóztatás a bíróság ingerenciája nélkül — tekintettel a 145. §. rendelkezéseire — 3 napnál tovább nem tarthat. De az előbbi esetben előfordulhat, hogy a terhelt a

nyomozás során a Bp. 147. §-a értelmében 30 napig van a bíróság által elrendelt előzetes letartóztatásban s minthogy a nyomozást a kir. ügyész szüntette meg: a törvény értelmében nem jár neki semmiesetre (még ha teljes ártatlansága is derül ki) kártalanítás. Amint erre Szegheő Ignác (BT. XLIX. 165., 257. és 353. old.) és Lengyel Aurél (Jogtud. Közl. 1908. évi 22. sz.) helyesen rámutatnak, itt a törvénynek egy hiányával állunk szemben. Helyesen pótolta ezt a C., mikor megállapította a kártalanítási igényt azért, mert bár az igénylő elleni nyomozást az ügyész szüntette meg, de jogerős bírói határozattal megállapítást nyert, hogy a cselekményt más követte el (615/1929. B. D. XXII. 76.). A rendőrség által elrendelt előzetes letartóztatásért egyébként akkor sem jár kártalanítás, ha a terhelt ellen a letartóztatás után a vizsgálóbíró elrendelte a letartóztatást. (A Curia 1743/1929. sz. hat.-val csak az utóbbiért állapította meg a kártalanítási igényt.) Más elbírálás alá esik, nevezetesen kártalanítás szempontjából a vizsgálóbíró által történt elrendeléssel egyenlő hatályú a kir. ügyész által a gyorsított eljárásban elrendelt előzetes letartóztatás azért, mert a 9550/1915. I. M. E. sz. rendelet 2. §-a szerint a Bp. rendelkezéseit — a rendeletből folyó eltérésekkel — a gyorsított bünvádi eljárásban is alkalmazni kell s mert e rendelet 9. §-a értelmében az ügyészt a nyomozásban ugyanazok a jogok illetik meg, mint a Bp. szerint a vizsgálóbírót a vizsgálat folyamán (B. I. 4289/1917. B. T. LXX. 109. és B. I. 3086/1920. B. T. LXXII. 222.) Nincs igénye azonban az ilyen letartóztatásért kártalanításra annak, aki ellen a Gybp. szabályai szerint folyamatba tett bünvádi eljárást nem a bíróság, hanem a kir. ügyész szüntette meg (6598/1917. B. D. XII. 17.)

Ugyancsak nyilvánvaló az 576. §. szövegéből az, hogy a jelen fejezetben foglalt szabályok csak a polgári büntetőbíróság előtt folyamatban levő ügyben a bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás esetében nyerhetnek alkalmazást. Sajnos, azonban a katonai bünvádi perrendtartás nem tartalmaz a polgárhoz hasonló rendelkezéseket a kártalanításra nézve, hanem (a 394., 397. és 401. §§-ban) csupán azt rendeli, hogy az újravétel folyamán történt felmentés esetében »a fölmentett egyén vagy hozzátartozói kívánhatják az ítélet közzétételét a hivatalos lapban vagy költségükön (!) más hírlapokban is«. (Az 1898. évi német katonai bünvádi perrendtartás 465—468. §§. a vonatkozó polgári törvényt a katonai bíróságok által ártatlanul elítéltekre is alkalmazandónak nyilvánítja.) Sőt kimondta a kir. Curia (B. H. T. VI. 746. sz.) azt is, hogy katonai bíróság hatáskörébe tartozó, ott folytatott ügyben elszenvetett előzetes letartóztatás az esetben sem szolgálhat kártalanítás alapjául, ha a letartóztatást polgári vizsgálóbíró rendelte el. (A határozat alapjául szolgált ügyben a folyamodó ellen kémkedés és hűtlenség büntette címén — Bp. 95. §. — az előzetes letartóztatást s a terhelt 7 napig volt a kir. ügyészségnél letartóztatva s ezután kísértetett át a katonai fogházba, mert a kémkedés a katonai bíróság hatáskörébe tartozik.)

Az előzetes nem esik az előzetes letartóztatás vagy vizsgálati fogság fogalma alá s így kártalanításra alapul nem szolgál (B. I. 4233/1916. B. T. LXIX. 143.) és nem jár kártérítés a fiatalkorúnak az F. B. 21. §-a szerinti őrizetbe helyeztetése miatt sem (B. I. 413/1918. E. H. B. H. T. 747.)

A törvénynek abból a szövegéből, mely a kártalanítás feltételül az eljárást megszüntető jogerős bírói határozatot említ, az következnek, mintha a törvény minden esetben *alakszerű határozat* létét követelné meg. Amde a Curia — igen helyesen — liberálisan magyarázza a törvényt és megállapította a kártalanítási igényét annak is, akit a vádtanács által kibocsájtott nyomozólevél alapján névhasználatosság miatt tévedésből tartóztattak le s akit a vizsgálóbíró — a tévedés megállapítása után — szabadlábra helyezett anélkül, hogy az ellene folyamatba tett eljárást alakszerű bírói határozattal szüntette volna meg (5043/1910. B. T. LXII. 103.), valamint annak, akit — egy kiadatási ügyben — hasonló személycsere kiderülése folytán az igazságügyminiszter intézkedésére bocsátottak szabadon. (3038/1916. B. D. X. 111.) Oly esetben, midőn az előzetes letartóztatás több bűncselekmény miatt rendeltetett el, kártalanítás megállapításának csak azon esetben van helye, ha a kártalanítás törvényi feltételei az összes cselekmények tekintetében megállapíthatók (2226/1931. B. D. XXIV. 105.)

2. Az 576. §. három pontban felsorolt esetre állapít meg kártalanítási igényt. Igaza van Doleschallnak abban, hogy e pontok logikus sorrendje az lett volna, ha a 2. pontban említett eset vétetett volna föl az 1. pontba s viszont, mert az első sorba az az eset való, amelyben a cselekmény egyáltalában el sem követtetett, míg a másik két pont (a törvény 1. és 3. pontjai) arra az esetre vonatkozik, amikor a vádba tett cselekmény ugyan elkövettetett, de azt vagy nem a vádlott (hanem valaki más) követte el, vagy pedig az a törvény értelmében nem bűncselekmény. Ebben a helyesebb sorrendben is fogjuk tárgyalni ezeket a pontokat.

a) Az első esetről (576. §. 2. pont) nincs sok mondani való, mert az arra vonatkozik, amikor a bírói határozatban megállapítást nyert, hogy a cselekmény (tett) egyáltalában el sem követtetett, ily megállapítás pedig magyarázatot nem tűr s következésképp ily esetben nem is merülhet fel kétség a kártalanítási igény jogosultságára nézve. Sőt a C. helyt adott a kérelemnek olyankor is, midőn nem volt teljes bizonyossággal megállapítható az, hogy a vád tárgyává tett cselekmény egyáltalában el lett-e követve (B. I. 6543/1929. B. T. LXXXII. 8.), midőn továbbá a vádlottak a magzatelhajtás vádjára alól azért lettek felmentve, mert nem merült fel adat arra, hogy a kezelt nő teherben lett volna (3652/1910.)

Ellenkező a helyzet a másik két pont esetében.

b) A törvényszakasz 1. pontjának esete ugyanis csak látszólag egyszerű, mert alkalmazása csak akkor zárja ki a kétségeket és vitás kérdéseket, ha a bírói határozat kétséget kizárólag megállapítja azt, hogy a vád tárgyává tett cselekményt nem a vádlott követte el. (pl. sikerült alibi-jét bizonyi-

tani, vagy kiderült, hogy a cselekményt más valaki követte el.) A gyakorlatban azonban ez a ritka esetek közé tartozik, mert legtöbbször a fölmentés indoka az, hogy bár vannak nyomatékos gyanúok a vádlott ellen, még sem lehet megnyugtató biztonsággal megállapítani azt, hogy a cselekményt ő követte el. Igaz ugyan, hogy a Bp. 324. §. utolsó bekezdése értelmében »bizonyítékok elégtelensége vagy meg nem állapíthatása miatt való fölmentésnek nincs helye« s a 326. §. 2. pontja értelmében fölmentő ítélet hozandó, ha az, hogy a vádbeli bűncselekményt a vádlott követte el, nincs bizonyítva, ámde az az indokolási kötelezettség, amelyet a Bp. 328. §-ának első bekezdése a bíróságra rótt, maga után vont a azt, hogy a fölmentő ítélet indokolása igen gyakran gyanú alatt hagyta a vádlottat. A Te. 112. §-ának a fenti törvényhely helyébe lépett második bekezdése sem változtatott ezen a helyzeten, mert ez is kötelességévé teszi a bíróságnak, hogy megfelelő esetben kifejtse, hogy miért nem tulajdonított bizonyító erőt valamely bizonyító eszköznek s mily okokból tartja bizonyítottnak a tényállást. Ilyen indokolás mellett a felmentő ítélet gyakran nem rehabilitálja a vádlottat, aki a »semper aliquid haeret« gyanújával terheltén távozik a tárgyaló teremből. Ebből aztán az következik, hogy a Bp. 576. §. szempontjából a fölmentett vádlottaknak két kategóriáját kell megkülönböztetni: azokat, akik valóban *ártatlanul* szenvedtek előzetes letartóztatást vagy vizsgálati fogságot és azokat, akik nem tekinthetők egészen ártatlanoknak, ami pedig egyáltalában nem felel meg a Bp. 324. §-a intenciójának.

Még nehezebb megállapítani a vádlott ártatlanságát a Te. 113. §. második bekezdése értelmében hozott felmentő ítélet vagy pedig esküdtbírósi felmentő verdikt esetében, mely indokolást nem tartalmaz, valamint abban az esetben, ha a bíróság a Bp. 323. §-a alapján vádelejtés folytán szünteti meg az eljárást. Igaz ugyan, hogy a 315. §. második bekezdése értelmében a kir. ügyész köteles a vádelejtést indokolni, ámde ez indokokat a főtárgyalási jegyzőkönyv rendszerint nem tartalmazza s azok különben is csak azt jelentik, hogy a kir. ügyész »a vádlottat elítélhetőnek nem tartja«, de nem jelenti a bíróság állásfoglalását ebben a kérdésben s a bíróság megszüntető végzését csak a vádelejtés tényével indokolhatja. Mindezekből pedig az következik, hogy ha csak nem akar minden fölmentettnek kártalanítást adni: a kir. Curianak, mint a kártalanítási kérdés bírójának kell ilyen »kétes« esetekben újból felülvizsgálni a fölmentett vádlott »ártatlanságának« kérdését, tehát végeredményben a bűnösség kérdését s a kérelem elutasítása esetében csak nehezen kerülheti ki a folyamodónak megbélyegzését (azzal az indokkal, hogy nem egészen biztos az, hogy nem ő követte el a cselekményt).

A Bp. hatálybaléptét közvetlen követő időben, a Curia liberálisabban kezelte a kártalanítás kérdését, de később már szigorúbban, amit dr. Engel Sándor a BT. XLIX. köt. 2. számában közölt hosszabb tanulmányában (»A kártalanítás a Bp. szabályai és a Curia gyakorlata szerint«) élesen meg is támadott. Nézete szerint a C. a kár-

talánítási igény eldöntésénél oly körülményeket, gyanúokat is vizsgálat tárgyává tesz, amelyek megállapítása különösen fölmentő ítélet esetében — tekintettel a Bp. 324. §-ára — hatáskörébe nem tartozik. Szerinte gyanúok minden bűnügyben található s így az 576. §. 1. pontja alapján alig lesz alap a kártalanításra, mert a Curia csak akkor állapítja meg az igényt, ha kétségtelenül be van bizonyítva, hogy a bűncselekményt más követte el. E támadásra mintegy válaszul jelent meg dr. Szegheő Ignác curiai bírónak egy cikksorozata (u. a. kötet 165., 257. és 359. oldalain), melyben helyesen utal arra, hogy a kártalanítás kérdésének súlypontja nem az alapelv kimondásában, hanem ennek gyakorlati alkalmazásában fekszik s hogy nem a fölött van a vita, hogy egyrészt a személyes szabadság előzetes korlátozását a modern bűnvádi eljárás nem nélkülözheti s másrészt, hogy akinek ártatlansága utóbb kiderült, azt a fogságból származott hátrányokért az államnak kártalanítania kell, hanem a vita a részletek körül forog. Az egyik tábor szerint minden jogerős fölmentés vagy megszüntetés esetében feltétlenül jár kártalanítás — a másik táborba tartozók szerint csak annak jár, akinek teljes ártatlansága derül ki; az előbbieket nem veszik figyelembe az állam pénzügyi erejét s azt, hogy ravasz érdemetlenek is juthatnak kártérítéshez, viszont az utóbbiak nem veszik figyelembe azt, hogy a teljes ártatlanság nehezen bizonyítható s hogy a Bp. szerint nincs helye bizonyítékok elégtelensége okából való fölmentésnek. Az 578. §. esetében nincs nehézség, mert a C. nem teheti mérlegelés tárgyává, hogy az újrafelvételi ítélet csakugyan bizonyítja-e az alapügyben elítéltnak ártatlanságát. A nehézségek a gyakorlatban a Bp. 576. §. 1. pontja körül merülnek föl. Szegheő szerint ez a pont nem elégzik meg annak kimondásával, hogy a vád alapjául vett bűncselekménynek vádlott által való elkövetése nincs bizonyítva, hanem ennél sokkal többet követel, nevezetesen azt, hogy a fennforgó adatok szerint ki legyen zárva még a lehetősége is annak, hogy a vádbeli cselekményt a vádlott követte el s a kártalanítási igényt csak akkor tekintik jogosultnak, ha az igénylő ártatlanságához kétely sem fér (mert a Bp. 326. §. 2. pontja alapján való fölmentés nem egyértelmű az 576. §. 1. pontjában foglalt feltétellel). Szegheő is konstatálja ugyan, hogy a Bp. 576. §. nem túlságosan szabadelvű, de nem is akart az lenni (a jav. indokolása szerint ugyanis: a felmentő ítélet, vagy megszüntető végzés csak azt jelenti, hogy a vádlott ellen büntetést megállapítani nem lehet, de nem jelenti egyszersmind azt is, hogy ellenében vizsgálati fogságot jogosan elrendelni nem lehetett). Szegheő szerint tehát a Curia nem szorítkozhatik a megszüntető határozat, vagy felmentő ítélet indokaira, hanem kénytelen az összes adatokat gondos mérlegelés tárgyává tenni. Igaz ugyan, hogy ezen rendszer mellett az e §. alapján előterjesztett kérelmek legnagyobb része elutasítatik s így esetleg valóban ártatlanok sem jutnak kártalanításhoz, de ez nem a törvény gyakorlati alkalmazásának, hanem magának a törvénynek róható föl hibájául, mely »az igényre jogosult egyének körét jelentékenyen megszorította.«

A kir. Curia későbbi és legújabb gyakorlata lényegileg a dr. Szegheő által jelzett irányban fejlődött, vagyis — mint alább látni fogjuk — az 576. §. 1. pontja alapján előterjesztett igények elbírálásánál az eljárás megszüntető végzés és a felmentő ítélet dacára vizsgálat tárgyává teszi, hogy az igénylő valóban ártatlanul szenvedte-e a fogságot, ami pedig csak ritkán állapítható meg. Így természetesen a fölmentetteknek két kategóriája keletkezik: az ártatlanoké és a gyanú alól nem egészen tisztázottaké.

Az ebből származó ingadozás és bizonytalanság megszüntetése céljából érdekes gondolatot vet föl S. Mayer »La Question de la

Revision et des indemnités à accorder aux victimes des erreurs judiciaires» című tanulmányában (Párizs, 1894.). Kiindulva abból, hogy Angliában, ahol a bíró indokolási kötelezettsége nem oly szigorúan szabályozott, mint a kontinensen, a bíró a fölmentő ítéletet gyakran aként indokolja, hogy: »vádkott, ön ebből a teremből akként távozik, hogy nevén semmiféle fölt, vagy szenny nem tapad«, — fölveti azt a kérdést, hogy nem lehetne-e a kontinensen is az ítéletben valamiképen kifejezésre juttatni azt, hogy a vádlott csupán kellő bizonyíték hiányában, avagy azért mentetett föl, mert teljes ártatlansága derült ki s hogy az esküdtbíróági eljárásban, ahol a verdiktnek nincs indokolása, nem lehetne-e az esküdtkeket verdiktjüknek indoklására szorítani, (amit Angliában megtehetnek) vagy nekik egy külön kérdést föltenni arra, hogy fölmentés esetében érdemel-e a vádlott kártalanítást. Azonban S. Mayer is belátja, hogy ez a megoldás sem szüntetné meg a fölmentettek kettős kategóriáját, de legalább arra hivatott egyének megnyugtató véleménye alapján bíráltnék el a kártalanítás kérdése. Az esküdtbíróági fölmentő ítélete alapján ő tehát csak egy ilyenforma reform mellett engedne kártérítést, megszüntető végzés alapján pedig soha, mert ez akadályozólag hatna a vizsgálóbíró intézkedéseire s mert — az elévülési időn belül — a bíróság újrafelvétel útján még esetleg folyamatba teheti az eljárást a terhelt ellen. (Franciaországban ma is csak az újrafelvétel folytán fölmentetteknek jár kártalanítás.)

Az 1898. és 1904. évi német kártalanítási törvények szerint akkor jár kártalanítás (mégpedig újrafelvételi fölmentés esetében is!) az előzetes vagy ítéleti fogságért, ha kiderül a vádlott ártatlansága, vagy legalább is az, hogy nyomatékos gyanú már nem forog fenn ellene. A fölmentés ténye tehát egymagában itt sem elégséges. Helyesen mutat rá Werner Engell (Die Entschädigungs und Wiedergutmachungspflicht des Staates gegenüber unschuldig Bestraften und Verhafteten. Breslau, 1927.), hogy az a kitétel »wenn dargetan ist, dass begründeter Verdacht nicht vorliegt« tulajdonképpen fölöslegessé teszi az »Unschuld« megkövetelését. A törvény indoklásából kitűnik, hogy a két kitétel alatt egyet értett: a teljes ártatlanságot, mert azt állítja fel (az indoklás) közös felételül, hogy a vádlott ellen fennforgott gyanú teljesen eloszlott. Minthogy e törvények sem szüntetik meg a fölmentettek kettős kategóriáját, Engell csak egy kiutat lát de lege ferenda: minden fölmentettnek igénye van kártalanításra.

Az 1918. évi osztrák törvények a kártalanítási igényt kizáró okként állapítják meg »wenn ein die Verfolgung und die Haft genügend begründender Verdacht gegen den Verhafteten vorlag, der nicht in der Folge entkräftet worden ist.« Vagyis tehát pozitív alakban kifejezve: akkor jár kártalanítás, ha a letartóztatásra okul szolgált gyanú az eljárás folyamán eloszlott.

A mi törvényünk a fentieknél szigorúbb, mert nem éri be a gyanú megszűnésével, hanem az 576. §. 1. pontja alapján csak akkor ad kártérítést, ha a vádbeli cselekményt nem a vádlott követte el. A törvénynek ez a szövege egyezik Ullmann tanárnak a XIII. német jogászgyűlés elé terjesztett indítványával s ettől csak abban tér el, hogy az 576. §. 1. pontjából kimaradtak a »hanem egy harmadik« szavak, de helyesen mutat rá Szegheő id. tanulmányában, hogy a különbség csak látszólagos, mert — a törvény javaslatából (773. lap) kitűnőleg — a törvény ily szöveg mellett is annak bizonyítását tételezi föl, hogy a cselekményt nem az igénylő, hanem más követte el.

Ezt az álláspontot juttatják kifejezésre a C. következő határozatai:

Vádelejtés esetében kártalanításra van igénye a vádlottnak, ha a vádbeli cselekmény miatt más egyén jogerősen elítéltetett (7284/1909. B. T. LX. 172.); de ha a vádelejtés az okból történt, hogy a bűnösség nem bizonyítható s ennek folytán az eljárás minden további indokolás nélkül szüntettetett meg, — a kártalanítás iránti igény elutasított (B. I. 3086/1920. B. T. LXXII. 222.) Különösen *merev* álláspont jut kifejezésre a B. I. 990/1915., (B. T. LXXVII. 136.) és B. I. 3170/1925., (B. T. LXXVII. 179.) számú határozatokban, melyek szerint az igény csak akkor állapítható meg, ha kétségtelenül bizonyítást nyert, hogy a terhelt a vádbeli cselekményt el nem követte és ezt a tényt a megszüntető határozat félreérthetetlenül megállapítja vagy ha a terhelt minden alapos gyanúok nélkül helyezett előzetes letartóztatásba vagy vizsgálati fogságba és az eset összes körülményeiből nyilvánvaló, hogy magatartásával semmi okot sem szolgáltatott a bűnvádi eljárás megindítására. Minthogy ugyanis különösen a vizsgálati fogság csak nyomatékos gyanú alapján rendelhető el (148. §.), s a megszüntető határozatnak — vádelejtés esetében — nincs érdemleges indoklása, — a fenti álláspont szerint sohasem, tehát még akkor sem lehetne a terheltnek kártalanításra igénye, ha utóbb kiderül e gyanú teljes alaptalansága. *Liberálisabb* álláspontot foglalt el a C. 3232/1929. (B. D. XXII. 98.) számú határozatában a következő indoklással: A vád elejtése és annak a sértett részéről való át nem vétele folytán a Bp. 128. §. 1. bekezdéséhez képest a vizsgálóbíró a vizsgálatot megszüntetni köteles volt s így a bűnygyben eljáró bíróságnak nem állott módjában megállapítani, vajjon a folyamodó ártatlan-e. Ez a körülmény azonban a kártalanítási igény megállapítását nem zárja ki, mert a Bp. 576. §-a az eljárást megszüntető végzést a kártalanítás megállapítására alkalmas alapul jelöli meg. Ily esetben a kártalanítási igény megállapítására hivatott bíróságnak kell eldöntenie azt, hogy a Bp. 576. §. 1—3. pontjaiban foglalt feltételek valamelyike fennforog-e. A C. adott esetben arra az eredményre jutott, hogy a folyamodó ártatlan. Megállapítja a kártalanítási igényt a B. I. 945/1930/30. számú határozat is azért, mert az ügyész a vádat azért ejtette el, mert a vizsgálat során felmerült adatok a kérelmező ellen fennforogni látszó gyanúokat egyenesen lerontották s mert a Curia az eljárás egyéb adatainak mérlegelése után arra az eredményre jutott, hogy az eljárás tárgyát képező bűncselekményt nem a kérelmező követte el. (Az, hogy ki más volt a tettes, nem derült ki.) Nagyban és egészben a C. gyakorlata helyesnek mondható az 576. §. 1. pontjának alkalmazásánál s annak, hogy ezen pont alapján aránylag ritka esetben ad helyt a kártalanítási kérelemnek, a törvény szövege az oka.

Fölmentő ítélet esetében sem gyakori a kártalanítás megállapítása, mert ritkák azok az esetek, amelyekben az ítélet indoklásában a bíróság megállapítja, hogy a vádbeli cselekményt nem a vádlott, hanem valaki más követte el. A bajnak oka itt viszont abban van, hogy a Bp. 326. §. 2. pontja, mely megfelel az 576. §. 1. pontjának, ettől eltérőleg van szö-

vegezve. A bíróságnak ugyanis a 326. §. 2. pontja alapján hozott fölmentő ítéletében csak azt kell indokolnia, hogy nincs bizonyítva az, hogy a vád alapjául vett bűncselekményt a vádlott követte el, ami természetesen nem egyértelmű azzal, hogy azt valóban nem ő, hanem egy más harmadik követte el, aminek megállapításától a bírónak különben is tartózkodnia kell, nehogy egy eljárás alá nem vont egyén bűnösségét állapítsa meg. De lege ferende megfontolandó volna tehát, hogy a bíróság a Bp. 326. §. 2. pontja alapján való fölmentés esetében (ha a vádlott előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban volt) egyúttal zárt ülésben véleményt nyilvánítson arról, hogy egy esetleg támasztandó kártalanítási igényt jogosnak tart-e s ez a vélemény zárt borítékban az iratokhoz csatoltasék. Egy ily vélemény nagyban megkönnyítené a C. döntését olyan esetekben, midőn az ítélet indokolása nem nyújt kellő támpontot az ártatlanság kérdésének elbírálásánál.

c) Az 576. §. 3. pontja alapján akkor van helye kártalanításnak, ha a vádlott által elkövetett cselekmény a törvény értelmében nem bűncselekmény. Ha tehát a fölmentés indoka az, hogy a vádlott által elvett dolog az ő tulajdona (a cselekmény tehát nem lopás), hogy a vádlott és sértett között volt csupán magánjogi természetű elszámolási viszony miatt nem lehet szó sikkasztásról, — vagyis tehát mindazon esetekben, midőn a bűncselekménynek valamelyik tényálladási eleme hiányzik, sőt akkor is, ha a Btk. 75. §-ában említett szándékoság hiányzik, van helye e pont alapján kártalanításnak. Így helyt adott a C. a kártalanítási sérelemnek, amikor az alperben a vádlottat az erőszakos nemi közönsülés büntettének vádja alól a Bp. 326. §. 1. pontjának első esete alapján azért mentették föl, mert tényként állapított meg, hogy a közönsülés a sértett beleegyezésével történt s így ez nem bűncselekmény. (B. I. 5360/1933. sz.)

Fölmerülhet azonban az a kérdés, hogy van-e helye kártalanításnak e pont alapján akkor, ha a vádlottat *beszámíthatóságot vagy büntethetőséget kizáró okból mentették föl*, tehát pl. azért, mert elmebeteg volt vagy cselekményét jogos védelemben követte el, vagy cselekménye elévült avagy a magánindítvány hiányzott. Kétségtelen, hogy különösen beszámíthatóságot kizáró ok fennforgása esetében a vádlott egyénileg nem bűnös, cselekménye nem büntethető, — ámde viszont objektíve az, amit elkövetett a törvény értelmében bűncselekmény. Már pedig az 576. §. 3. pontja ezt a kifejezést használja (az 1. pont és a 326. §. 2. pont közötti eltérés mellett) teljes összhangban a Bp. 326. §. 1. pontjával. Ebből pedig az következik, hogy az 576. §. 3. pontja alapján csak akkor van helye kártalanításnak, ha a fölmentés a Bp. 326. §. 1. pontja alapján történt (vagy a megszüntetés indoka lényegileg ez volt) s hogy ennek folytán nincs helye kártalanításnak a 326. §. 3. vagy 4. pontja alapján történt fölmentések esetében.

A Cúria gyakorlata ennek az álláspontnak megfelelően *beszámíthatóságot vagy büntethetőséget kizáró okból történt fölmentés (vagy vádelezítés) esetében nem ad helyt a kártalanítási*

igénynek. Így nem adott helyt akkor, midőn az ügyész azért ejtette el a vádat, mert vádlott az orvosszakértők véleménye és az I. O. T. felülvéleménye szerint cselekményét, mint idült tébolyodott, beszámíthatatlan állapotban követte el (7679/1922. B. D. XVI. 37.) Továbbá akkor sem, mikor a fölmentés a Bp. 326. §. 3. pontjának 2. tétele alapján azért történt, mert megállapítást nyert, hogy a vádlott abban a tudatban közöskült a sértett leánnyal, hogy ez 14. életévét betöltötte. Ugyanis az a körülmény, hogy a vádlott a Btk. 236. §. alá eső cselekménynek erről a tényálladási eleméről nem tudott, tettének bűncselekményi jellegét nem szünteti meg, hanem csak a terhére való beszámítást és így a bűnösségnek az adott esetben megállapítását zárja ki. (5111/1929. B. D. XXII. 121.) Legfelsőbb bíróságunknak ez a gyakorlata teljesen törvényszerű. *De lege ferenda* osztjuk azonban Doleschallnak azt a véleményét, hogy — amint a norvég, dán, osztrák, francia és német törvények a kártalanítási igény megállapítása körül általánosságban tág teret engednek a bírói cognitio érvényesülésének — kívánatos volna *az irányban rendelkezni, hogy a bírói belátáshoz képest a kártalanításhoz való igény akkor is megállapítható legyen, ha a fölmentés valamely beszámítást kizáró okból történt*.

A német kártalanítási törvény (1904.), (mely az »Unschuld« kifejezést használja) indokolása szerint a beszámíthatóságot kizáró körülmények (Schuldausschliessungs gründe) esetében van helye, de a bűnvádi eljárást és a büntetlenséget kizáró okok fennforgása esetében (Strafausschliessungs gründe und der blosse Mangel von Voraussetzungen oder Bedingungen der Strafverfolgung) nincs helye kártalanításnak. Így tehát nincs helye kártalanításnak, ha a fölmentés indoka az, hogy a cselekmény külföldön követett el (német Btk. 4–6. §§.), hogy a magánindítvány hiányzik, vagy visszavonatot (61., 64. §§.), hogy a cselekmény elévült (66. §.), vagy ha a fölmentés az egyes bűncselekményekre (173., 209., 247., 257. §§.) megállapított büntethetőséget kizáró okokból történt. Ellenben megállapítandó a kártalanítás, ha a bíróság megállapítja, hogy pl. a vádlott a cselekményt beszámíthatóságot kizáró elme-zavarban, vagy öntudatlan állapotban követte el, mert ilyenkor a vádlott úgy jogi, mint ténybeli vonatkozásban ártatlannak tekintendő; ha azonban e tekintetben a bíróságnak kétsége van, akkor nem köteles helyt adni a kérelemnek. Egyáltalában s minthogy bizonyos esetekben a tulajdonképeni bűnösséget kizáró és a csupán a büntetést kizáró okok közötti különbség megtétele nehézségekbe ütközik, a német törvény az »unschuldig« szó értelmének megállapítását in concreto a bíróság belátására bízza (»im einzelnen Falle wird schon das allgemeine Rechtsbewusstsein, die richtige Grenze finden lassen.«) Immer aber wird auch hier der Satz gelten müssen; in dubio mitius») A törvényjavaslatnak ezen álláspontjával szemben Werner Engell (id. munkájában 53–55. lap) azt vitatja, hogy a fenti megkülönböztetés a »schuldig« szó értelmezéseként meg nem tehető, mert a bűnösség kérdése mindig azon múlik, hogy valamely bizonyos személy in concreto büntethető-e s ha a törvény szerint nem büntethető — mégpedig mindegy, hogy melyik szakasz értelmében nem — akkor feltétlenül »unschuldig«-nak tekintendő. Hasonló okból — de lege ferenda — minden felmentett részére adnának kártalanítást Jastrow, Winkler, Brandis és Burlage. Bár szigorúbb állásponton van, de legalább világos rendelkezést tartalmaz a magyar Bp. 576. §-a, bár a XXXI. fejezet címébe is becsúsztott a németeknél annyi félreértésre alkalmas adótt »ártatlanul« szó. Doleschall Alfréd (id. értekezésében 10. lap) megfele-

lőbnek is látta volna az osztrák törvény címét (Entschädigung für ungerechtfertigt erfolgte Verurtheilung), — ámde az azóta hozott újabb osztrák törvénynek is más a címe (Die Entschädigung für Untersuchungshaft).

Arról, hogy a Cúria jogegységi határozatával történt fölmentés esetében van-e az 576. § 3. pontja alapján helye kártalanításnak, az 578. § kapcsán lesz szó.

577. §.

A kártalanítást kizáró okok.

A kiállott előzetes letartóztatásért vagy vizsgálati fogságért nem igényelhet kártalanítást az:

1. aki szökést kísérelt meg, vagy megszökött;
2. aki hamis önfeljelentést vagy hamis beismerő vallomást tett;
3. aki a tett nyomait elsimítani, tanut vagy vádlott-társat hamis vallomásra, szakértőt hamis véleményadására bírni, vagy a vallomástételtől, illetőleg a véleményadástól visszatarítani törekedett.

Az 576. §-ban felsorolt föltételek fennforgása esetében sem igényelhet kártalanítást az, akire nézve a jelen szakaszban felsorolt kizáró okok valamelyike fennforog. A törvény — indoklása szerint — e taxatív felsorolással azt akarta elérni, hogy a kártalanítás esetei közül a salakosak kiválasztva és kizárva legyenek s hogy ily esetek miatt a valóban ártatlanok kártalanítása pénzügyi szempontból se legyen veszélyeztetve. Hevesen támadja ezt a szakaszt Doleschall Alfréd (id előadásában) abból a szempontból, hogy a bírói cognitionnak a legkisebb tért sem engedi. Szerinte ennek oka abban a bizalmatlanságban keresendő, mely az igazságügyi kormányzat minden ágazatában a szakbírósági discretionarius hatáskör ellenében megnyilatkozik a legprimitívebb autonóm adminisztrációtól kezdve az igazságügyi törvények megalkotásáig, amivel párhuzamosan halad az igazságügyi adminisztrációnak túltengése, a bírói szervezetnek kizárólag adminisztratív célokra való igénybevétele oly mértékben, hogy ma már (1900.) közel állunk hozzá, hogy a bírói functió teljesítésében az igazságszolgáltatás háttérbe vonul az igazgatás és a statisztikai adatok gyűjtése előtt. Szerinte ennek a bizalmatlanságnak és az állami kártalanítási kötelezettség által megterhelendő fiscus érdekeinek túlfeszített védelme szempontjából történt a kártalanítást kizáró okoknak taxatív felsorolása; utal a dán, norvég és német törvények liberálisabb intézkedéseire. A Doleschall említett előadása után 4 év múlva (1904.-ben) alkotott német törvény szerint a kártalanítási igény ki van zárva akkor, ha a letartóztatott egyén a vizsgálati fogság elrendelését szándékosan vagy durva gondatlansággal idézte elő. Mint ebből látjuk, a német törvény mellőzi a taxatiót s arra helyezi általában a súlyt, hogy a terhelt szándékos magatartása vagy durva gondatlansága és a letartóztatás között meg van-e az okozati összefüggés. Azáltal, hogy a szándékosság és a durva gondatlanság fogalmait veszi bele

a törvény szövegébe — teret nyújt a bírói mérlegelésnek, mert mint az indokolás mondja »jede kjasuistik hätte hier nur schädlich wirken können«. Mint a kormány képviselője a bizottsági tárgyaláson kijelentette: Elképzelhetők esetek, amelyekben egy teljesen ártatlan egyén az elfogatás veszélye folytán úgy megrémül, hogy szökést kísérel meg, vagy pedig, hogy a tett nyomait szobájában fölfedezvén, azokat kellemetlenség kikerülése végett megsemmisíti anélkül, hogy ez durva gondatlanságnak (grobe Fahrlässigkeit) volna minősíthető. Megbízhatunk bíróságainkban, hogy a durva gondatlanság fogalmát helyesen fogják alkalmazni és hogy különösen egy ártatlanul gyanú alá került egyénnek nehéz helyzetét méltányosan figyelembe fogják venni.

Úgy látszik, a német törvénynek ez a rendelkezése a gyakorlatban helyesnek bizonyult, mert az 1918. évi osztrák törvény is teljesen hasonló rendelkezést tartalmaz (>Der Anspruch ist unstatthaft, wenn der Verhaftete die Haft absichtlich herbeigeführt oder durch grobe Fahrlässigkeit verschuldet hat.<)

De lege ferenda nálunk is megfontolandó volna a taxatio mellőzése és a német-osztrák törvényekéhez hasonló szabályozás, mert az 577. §. úgyszólván valamennyi pontjának esetében lehetséges, hogy nagyfokú méltánytalanság volna a kártalanítási igény kizárása. Az 1. pontra vonatkozólag utalunk a német kormány képviselője által felhozott példára, valamint arra, hogy lehetséges, hogy az előzetes letartóztatást nem is a szökési kísérlet miatt rendelték el (tehát hiányzik az okozati összefüggés). A 2. pontnak különösen hibája az, hogy nem csupán a bíróság előtt tett beismerő vallomás alapján zárja ki az igény érvényesítését, holott a letartóztatást (vizsgálati fogságot) a bíróság rendeli el. Ennek folytán a Cúria régebbi gyakorlata a csendőrség előtti beismerést is kizáró oknak tekintette, holott előfordulhat, hogy az ártatlan egyénből a beösmérést erőszakkal vagy fenyegetéssel, tehát törvényellenesen kényszerítették ki, mely esetben a beösmérés nem »hamis«, hanem kicsikart. Újabban azonban a Curia — igen helyesen — belemegy az eset körülményeinek mérlegelésébe. Így pl. az egyensúlyában megingatott lelkiállapotban megtett és egyébként is nyomban visszavont vallomás nem vétetett a kártalanítási igény megállapítását kizáró beösmérésnek (6925/1927. BD. XXI. 119: A szóbanforgó esetben a vádlott a fogházgondnok előtt tett beösmérése vallomását a következő napon a vizsgálóbíró előtt megismételte ugyan, de ugyanakkor nyomban vissza is vonta s a főtárgyaláson kiderült, hogy a beösmérése vallomást ártatlanul történt fogvatartásának és az e részben használt jogorvoslat sikeretelenségének tudatában a vele szemben alkalmazott magánzárka és fegyelmi büntetés hatása alatt tette.) Legújabb B. I. 5360/1933. számú határozatban a C. a csendőrség előtt tett beösmérése vallomást, mint az 577. § 2. pontja szerinti kizáró okot — a Bp. 135. §-ának rendelkezésére is figyelemmel — azért nem vette figyelembe, mert a törvényszék ítélete megállapította, hogy ez a beösmérése vallomás »nem tekinthető minden kényszer nélküli, önkéntes beösmérése vallomásnak.«

II. Kártalanítás az ártatlanul elítéltek esetében.

578. §.

Annak, aki jogerős ítélet alapján szabadság vesztés-büntetést szenvedett vagy pénzbüntetést fizetett le, illetőleg akitől a pénzbüntetést behajtották, kártalanításra van igénye;

1. ha újrafelvétel folytán jogerős ítélettel felmentették;
2. ha az újrafelvétel folytán jogerős ítélettel kisebb büntetést állapítottak meg ellene, mint amilyent a hatályon kívül helyezett ítélet alapján elszenvedett.

1. Amíg, mint láttuk, a jogerős megszüntetés vagy fölmentés ténye egymagában — még, ha kizáró okok nem is forognak fenn — még nem jogosítja fel a terheltet a kártalanításra, mert az erre vonatkozó igény elbírálásánál — különösen az 576. § 1. pontjának esetében s ha a fölmentő ítélet indokolása nem teljesen megnyugtató — a kir. Curia az eljárás összes adatainak figyelembevételével mellett vizsgálja, hogy valóban kétségtelen-e az igénylő ártatlansága, —

addig az esetben, ha valakit újrafelvétel folytán fölmentettek vagy kisebb büntetésre ítélték, az illetőnek — hacsak az 579. §-ban felsorolt kizáró okok fenn nem forognak — feltétlenül igénye van kártalanításra s ezen igény elbírálásánál nincs többé helye a bűnösség, illetve ártatlanság újabb vizsgálatának, mert az újrafelvétel folytán fölmentett egyén jogilag ártatlannak tekintendő.

És a törvénynek ez a rendelkezése helyes is, mert ha már az alap-perbeli ítélet az annyira megnehezített újrafelvételi eljárás útján hatályon kívül helyeztetik, akkor, ha teljes biztonsággal nem is, de emberileg lehető és jogi biztonsággal meg lehet állapítani, hogy a terheltet ártatlanul, vagy mint az 1918-iki osztrák törvény, — mely a miénkhez hasonlóan szabályozza ezt a kérdést — helyesebben kifejezi, »ungerechtfertigt« ítélték el.

Viszont logikai hibában szenved az 1898-iki német törvény, mely még újrafelvételi fölmentés esetében is megkívánja azt, hogy az újrafelvételi eljárás során az elítélt ártatlansága vagy legalábbis az derült legyen ki, hogy a vádlott ellen már nem forog fenn nyomatékos gyanú, — mert hisz alig képzelhető el, hogy valakit a bíróság újrafelvétel útján fölmentsen akkor, ha ellene még mindig nyomatékos gyanú forog fenn.

Minthogy ezek szerint az újrafelvétel sikere eo ipso igényt ad kártalanításra, legcélszerűbb volna, ha mindjárt az újrafelvételi ítéletben — természetesen az elítélt kérésére — meg is állapítatnék ez igény. A kizáró okok fenn vagy fenn nem forogását ugyanis az újrafelvételi bíró épúgy, sőt még könnyebben meg tudja állapítani, mint a Curia s emellett az ártatlanul elítélt is gyorsabban jutna az öt kétségkívül megillető kártalanításhoz. Úgy a francia, (Code d'instruction 446. §.), mint különösen az 1918-iki osztrák törvény ezen az állásponton van. Az utóbbinak 3. §-a szerint: a bíróság fölmentő ítélethozatala ese-

tében azonnal dönt az állam kártalanítási kötelezettségének megállapítása tárgyában, de határozatát nem hirdeti ki, hanem csak az ítélet jogerőre emelkedése útján közli a vádlottal, kitartva őt (az igény megállapítása esetében) jogaira és ezek érvényesítésének módjára. Ezen határozat ellen úgy az ügyész, mint a vádlott fellebbezéssel élhetnek.

2. Az újrafelvételi fölmentéssel járó kártalanítási igényre való feltétlen jogosultság helyes álláspontján van a Curia állandó gyakorlata, melyből az alábbi határozatokat emeljük ki:

Újrafelvétel útján történt fölmentés esetében feltétlenül jár kártalanítás (457/1910.) még pedig akkor is, ha a vádlott az újrafelvétel során elmebetegség miatt mentetett föl (6639/1907), ha a szabadalombitorlás kihágása miatt elítélt folyamodó az újrafelvétel során abból az okból mentetett föl, hogy a kérdéses szabadalom, időközben erre irányuló per alapján megsemmisítettett, (1957/1910. B. D. IV. 321.) vagy amikor a becsületsértés vétsége miatt elítélt folyamodó az újrafelvételi eljárás során abból az okból mentetett föl, hogy a valóság bizonyítása sikerült (1175/1910. B. D. V. 17.)

A 6933/1913. számú (B. D. V. 94.) ügyben a kir. Curia a kir. ügyész részéről előterjesztett azt a véleményt, hogy a folyamodó azért nem igényelhetne kártalanítást, mert az újrafelvételi eljárásban hozott fölmentő ítélet folyamodó ártatlanságát nem bizonyítja, — azért nem vette figyelembe, mert az 578. § 1. pontja esetében a kártalanítási igény érvényesítésének nem föltétele az, hogy a bűncselekményt nem a folyamodó, hanem más követte legyen el (mint az 576. § 1. pontjánál) s mert az újrafelvételi felmentő ítélet indokai a kártalanítási igény eldöntése szempontjából nem bírnak jelentőséggel. Es helyt adott a Curia a kártalanítási igénynek akkor is, midőn az alapügyben súlyos testisértés vétsége miatt elítélt folyamodót újrafelvétel folytán azért mentették föl, mert megállapítást nyert, hogy a sérülés 8 napon belül gyógyult, a sértett pedig az újrafelvételi tárgyaláson kijelentette, hogy a vádlott megbüntetését nem kívánja; mert bár a felmentő ítélet — tekintettel arra, hogy a magánindítvány visszavonásának az újrafelvett eljárásban már nincs helye — helytelen s bár a magánindítvány visszavonása nem egyenlő a bűncselekmény hiányával (s így az 576. § alapján nem volna helye kártalanításnak), — ámde a Bp. 578. §-a az igény jogosultságát egyedül a fölmentés pusztán tényétől teszi függővé s a felmentő ítélet helyes vagy helytelen volta, úgyszintén a fölmentés indokai az igény megállapítását nem befolyásolják. (8060/1913. B. D. V. 97.; hasonló 8493/1928. B. D. XXII. 77.) Ezzel szemben a 6285/1915. számú végzésével a Curia elutasította a kártalanítás iránti igényt abból az okból, hogy az újrafelvételi ítélet, mely kisebb büntetést állapított meg, a Curia jogegységi határozatával megállapítottan törvénytörő volt, már pedig a kártalanítási igénynek a Bp. 578. § 2. pontja alapján való érvényesítése a törvénynek megfelelő határozat létezését tételezi föl, a törvény megsértésével hozott határozat azonban az igény érvényesítésének alapjául nem szolgálhat. Ezen határozat mellett, mely áttöri azt az elvet,

hogy az újrafelvételi ítélet helytelen volta nem akadályozta a kártalanítási igény érvényesítésének, csak az hozható föl, hogy az újrafelvételi ítélet törvénysértő voltát jogegységi határozat állapította meg.

Azt a kérdést, hogy van-e kártalanításra igénye annak, akit a Curia a Bp. 442. §-a alapján hozott jogegységi határozattal s abból az okból mentett föl, hogy a vádbeli cselekmény a törvény értelmében nem büncselekmény, — a Curia tagadólag döntötte el B. I. 4680/1907. számú (B. D. I. 369.) és legutóbb B. I. 5204/1933. számú határozatában. Ez utóbbinak alapjául az a tényállás szolgált, hogy a jogegységi tanács az alapperben hozott másodfokú jogerős (pénzbüntetést megállapító) ítéletet alaki törvénysértés okából megsemmisítette és új eljárást rendelt el, amelynek folyamán a főmagánvádló a járásbíróság fölmentő ítélete elleni föllebbezését visszavonta. A vádlott a lefizetett 100 pengő visszautalását kérte. A Curia ezt a kérelmet elutasította, mert a vádlottat nem újrafelvétel folytán mentették föl s mert a jogegységi tanács sem mentette föl a vádlottat, hanem csak új eljárást rendelt el, melynek folyamán az elsőfokú fölmentő ítélet jogerőre emelkedett. Megemlíti azonban ez a határozat, hogy »módjában és jogában áll a kérelmezőnek az általa lefizetett pénzbüntetés visszatérítését igazgatási úton szorgalmaznia.« Ez a jog ugyan sehol sincs törvényileg biztosítva, de — az állam részéről jogtalan gazdagodás esete forogván fenn — kétségtelenül fennáll s az igazgatási úton hozott esetleg elutasító határozat ellen nyitva áll a bírói út. Ezt a határozatot nemcsak azért, mert a törvény szövegének megfelel, hanem azért is helyeselni kell, mert egészen mások az újrafelvételi eljárásnak és a jogegység érdekében való perorvoslatnak törvényes előfeltételei. De fölmerülhet ugyanúgy a kérdés az 576. §. 3. pontja kapcsán s itt már inkább vitatható az, hogy jogegységi fölmentő ítélet esetében helye lehet kártalanításnak.

579. §.

Kártalanításra nincs igénye annak:

A kártalanítást kizáró okok.

1. aki hamis önfeljelentést vagy hamis beismerő vallomást tett;(1)
2. aki az alapperben tudva elhallgatta azokat a bizonyítékokat, amelyekre a bíróság az újra felvett eljárásban ítéletét alapította;(2)
3. aki a bűnösségét megállapító alsófokú ítélet ellen nem élt perorvoslattal;
4. aki az alsófokú bíróság ítéletében ellene megállapított szabadságvesztés-büntetést az ítéletnek jogerőre emelkedése előtt megkezdte (506. §. második bekezdés 549. §. első bekezdés.)(3)

Mindazon megjegyzések, amelyeket az 577. §. kapcsán a kizáró okok taxatív felsorolása és a bírói cognicio kizárása ellen tettünk, általánosságban vonatkoznak a jelen szakaszra

is. Különösen áll az 1. pontra az, amit a 577. §-nak teljesen azonos 2. pontjára mondottunk. Ezek szerint tehát nem tekinthető hamis beismerő vallomásnak a csendőrség (v. rendőrség) által erőszakkal kicsikart vallomás. Sőt tekintettel arra, hogy a következő pontok a vádlottnak az alapperben, illetve annak befejezése után való ténykedéseire vonatkoznak és hogy az 577. §. 1. és 3. pontjainak rendelkezését, amelyek az előkészítő eljárásra utalnak s amelyek tehát az alapperbeli bírói eljárással már túlhaladottaknak tekinthetők, az 579. §. nem vette át, — helyesnek mondható az 1. pontnak olyan értelmezése, hogy az csak az alapperben a bíróság előtt tett beismerő vallomás esetében akarta kizárni a kártalanítást.

2. Amint a 446. §. 3. pontjának magyarázatánál (IV. köt. 23. l.) említettem: a törvény nem zárja ki az újrafelvételek abban az esetben, ha az elítélt a korábbi eljárás során nem hozta fel azt a bizonyítékot, amelyről tudomása volt s amelyre újrafelvételi kérelmét alapítja. Lehetséges ugyanis, hogy az elítélt az alapperben nem hitte jelentősnek a szóbanforgó bizonyítékot s csak elítélése után látja, hogy annak fontossága lett volna. Az 579. §. 2. pontja nem ilyen esetekre, hanem a »tudva« szóból következőre azokra az esetekre vonatkozik, amikor a vádlott — épúgy, mint az 1. pontban említett ténykedéssel — az alapperben az elhallgatással szándékosan idézte elő elítélését, ami természetesen csak nehezen képzelhető el.

Szabatosabban fejezi ki ezt a törvényhozói akaratot úgy az 1898-iki német törvény (»wenn der Verurteilte die frühere Verurteilung vorsätzlich herbeigeführt oder durch grobe Fahrlässigkeit verschuldet hat«), mint az 1918-iki osztrák törvény (»wenn der Verurteilte die ungerechtfertigte Verurteilung absichtlich herbeigeführt hat«). Ami törvényünk kevésbé szerencsés szövegezése dacára a Curia helyes irányba terelte a vonatkozó joggyakorlatot, amikor megállapította a kártalanítási igényt azzal az indokolással, hogy

abból a körülményből, hogy a vádlott sem az alapügyben, sem pedig az elsőfokú előterjesztett újrafelvételi kérelmében nem hivatkozott ugyanazokra a tanukra, akiknek vallomására a fölmentő ítélet alapítva van, nem lehet arra következtetni, hogy a kérelmező ezeket a bizonyítékokat tudva hallgatta el, hanem csupán arra, hogy azokat nem ösmerte (B. I. 6692/1929. B. T. LXXXII. 10.),

a Bp. 579. §. 2. és 3. pontja csak arra az esetre zárja ki a kártalanítási igény megállapítását, ha a kérelmezőt a bűnösség megállapítása körül az alapügy során terheli olyan mulasztás, (l. Fahrlässigkeit) mely elítélésére vezetett, nem tulajdonítható azonban ilyen hatás az elítélt által az újrafelvételi eljárás során netán elkövetett mulasztásnak (6496/1929. B. D. XXIII. 121.)

Az előrebocsátottakra tekintettel nem helyeselhetjük a B. I. 822/1930. számú végzést, amely azzal az indoklással utasította el a kártalanítási kérelmet, hogy miután a vádlott nyilván már az alapügy során is ismerte az újrafelvételi eljárás alatt felhozott bizonyítékot s erre az alapperben mégsem hivatkozott »olybá tekintendő, mint aki az előtte ismeretes és az újra-

felvételi eljárásban fölmentésére alapul szolgált, ezt a bizonyítékot tudva hallgatta el. Az 579. §. 2. pontja tudatos, tehát rossz-hiszemű elhallgatásra vonatkozik, nem pedig tudatlanságból, gondatlanságból való elhallgatásra; ezzel szemben a fenti határozat arra is, hogy a terhelt egyáltalában ismerte-e az alaperben a szóbanforgó bizonyítékot, csak következtetés útján jön s emellett olybá tekinti a kérelmezőt, mint aki tudatosan hallgatta el a bizonyítékot, holott ennek kétségkívül megállapíthatónak kell lenni; hasonló kifogás emelhető a B. I. 484/1931. számú végzés ellen, mely azért utasította el az igénylőt, mert bár ő az intézete fizetéseképtelenségére vonatkozó tudatának hiányát az alapeljárás során felhozta, de elmulasztotta egyúttal felhozni az erre vonatkozó bizonyítékait s így olybá tekintendő, mint aki ezeket a bizonyítékokat tudva hallgatta el.

3. A 3. és 4. pont alatti kizáró okok rokontermészetűek s arra az alapgondolatra vezethetők vissza, hogy a vádlott azáltal, hogy megnyugodott a bűnösségét megállapító ítéletben, vagy csak a kiszabott büntetés mértéke ellen élt fellebbezéssel és a büntetést megkezdette, maga vált okozójává a büntetés végrehajtásának s ezért nem panaszkodhatik az ebből származó sérelem miatt (volenti non fit injuria.) A törvény e rendelkezése azonban nem humánus és nehezen indokolható. A vádlottat ugyanis az ítéletben való megnyugvánál vezetheti az, hogy nem akarja kitenni magát a további eljárás izgalmainak, hogy nem remél ettől kedvező eredményt, sőt fél, hogy — az ügyész esetleges csatlakozása folytán — helyzete még rosszabbá válik, az 506. §. esetében ezenfelül lehetséges, hogy az újrafelvételi ítéletben a kiszabott büntetésnél enyhébb büntetést állapítanak meg ellene s úgy perorvoslata részben alapos is volt. Nyilván ezek a megfontolások vezették az 1898-iki német törvényt, mely külön kimondja, hogy »die Versäumung der Einlegung eines Rechtsmittels ist nicht als eine Fahrlässigkeit zu erachten«, az 1918-iki osztrák törvény is csak akkor tekinti a megnyugvást kizáró oknak »wenn gegen das in seiner Abwesenheit gefällte Urteil aus grober Fahrlässigkeit keinen Einspruch erhoben hat.«

Ezért, bár törvényszerűek, de nem elégítik ki igazságérzetünket a következő határozatok:

a) A 3. pont alapján nincs igénye kártalanításra annak, aki a bűnösséget megállapító elsőfokú ítélet ellen perorvoslással élt ugyan, de azt visszavonta (4690/1913. B. D. V. 96.)

b) A 3. pont alkalmazása szempontjából az elsőfokú bíróságnak próbára bocsátást elrendelő végzése a bűnösséget megállapító ítélettel egyenlő hatályúnak tekintendő; ha tehát a fiatal korú vádlott (sem védője v. törvényes képviselője) az ellen nem élt fellebbezéssel, megvalósította a Bp. 579. §. 3. pontjában foglalt kizáró okot (121/1915. B. D. X. 123.) Ezek a határozatok a vádlottak terhére még megszorítólag is magyarázzák a 3. pont rendelkezését s a b) alatti határozat ezenfelül ellentétben áll az Fb. 23. §-ával is, mely szerint a bíróság a fiatal korút a bűnösség megállapítása nélkül bocsátja próbára.

580. §.

A kártalanítást az állam adja.

A kártalanítás iránti igény kiterjed: megfelelő készpénzbeli kárpótlásra, továbbá arra az összegre, amelyet az elítélt pénzbüntetés és bűnügyi költségek gyanánt fizetett, ama tárgyak értékére, amelyeket az 1878:V. tc. 61. §-a alapján töle elkoboztak és annak a munkának tiszta jövedelmére, amelyet az elítélt a helytelenül megállapított szabadságvesztés-büntetés tartama alatt kiérdemelt.(1)

A kártalanítás terjedelme.

Ezen fölül a kártalanítást megállapító határozat a hivatalos lapban, esetleg a bíróság székhelyén, vagy ahhoz legközelebb eső helyen megjelenő hírlapok egyikében is, a bűnügyi átalány terhére közzeendő és az elítélt illetőségének, valamint lakóhelyének helyi hatóságánál a hirdetmények számára rendelt helyen kifüggesztendő.(2)

1. Ha a törvénynek egyes előző rendelkezéseire elmondhatjuk, hogy eléggé liberálisak, annyira szűkkeblűen állapítja meg az 580. §. a kártalanítás terjedelmét. Mert igaza van Doleschallnak (id. előadásában) abban, hogy »a lefizetett pénzbüntetés visszatérítése s az elkobzott tárgyak értékének megtérítése oly természetes következményei nemcsak az ártatlanság bírói megállapításának, hanem az ab instancia történt fölmentés (576. §.) tényének is, hogy azoknak az állami kártalanítás elemei közé történt sorolása pusztán pleonasmus.« Eltekintve az elítélt rabmunkájának csekély tiszta jövedelmétől csupán a »megfelelő készpénzbeli kárpótlás« marad meg, melynek összegét is az igazságügyminiszter állapítja meg (l. 587. §). Hogy mit kelljen »megfelelő készpénzbeli kárpótlás« alatt érteni, annak magyarázatától — mondja Doleschall — a törvény indokolása óvakodik, hogy ezáltal az államnak túlságos mértékben való megterhelését kikerülje és ekként a kártalanításra rendelt pénzalap állapotával való számolást lehetővé tegye; az indokolás szerint tehát a kártalanítás összegének megállapításánál nem a valósággal szenvedett kár nagysága, hanem a kártalanításra rendelt pénzalap állapota lesz döntő. Ez mindenestre nagy szépséghibája a Bp.-nek, melynek kiküszöbölését de lege ferenda megfontolás tárgyává kellene tenni (l. a részletes javaslatot az 587. §-nál.)

2. Bár a harmadik bekezdés kötelezőleg rendeli el a kártalanítást megállapító határozatnak a hivatalos lapban való közzétételét s a régebbi curiai határozatok ezt mindig el is rendelték, a háború kitörését követő években gyakran találkoztunk olyan határozatokkal, amelyek ezt elmulasztották. Ezért helyes és szükséges volt, hogy a Curia 219/1929. számú határozatában (B. D. XXII. 55.) határozottan kijelentse azt, hogy a kártalanítást megállapító határozat a hivatalos lapban mindenesetre közzéteendő és a helyi hatósággal kifüggesztés céljából mindig közzéteendő, — míg a bíróság székhelyén vagy ahhoz legközelebb eső helyen megjelenő hírlapok egyikében való közzététel a bíróság belátása szerint rendelendő el. Így elutasította a Curia egy tenyőhegyi lakos igénylőnek azt a kérelmét, hogy a kártalaní-

tást megállapító határozat a »Győri Hírlap« c. lapban is közzététessék, mert a kérelmező egyéniségére és a bűnügynek kizárólag helyi vonatkozásaira figyelemmel, azt a kérelmezendőnek nyújtandó elégtétel szempontjából nem látta szükségesnek, (B. I. 5692/1931.) — más esetben elrendelte a Curia a határozatnak a hivatalos lapon felül még a bíróság székhelyén (Székesfehérvár) megjelenő lapok egyikében való közzétételét az esetnek helyi vonatkozásai miatt, de viszont azt a kérelmet, hogy a határozat valamely Budapesten megjelenő lapban is közzététessék, mint törvényes alappal nem bírót, figyelmen kívül hagyta. (B. I. 945/1930.)

Elutasította a Curia azt a kérelmet, hogy a kártalanítási igényjogosultságot csak elvileg állapítsa meg.

Ind.: Minthogy a Bp. XXXI. fejezetében foglalt szabályok nem tartalmazznak olyan rendelkezést, hogy a Curia ilyen elvi kijelentés tételére hatáskörrel bírna, ami kitűnik a Bp. 580. §-ából, mely szerint a kártalanítás megfelelő pénzbeli kárpótlásból áll s minthogy az ezen fejezetben szabályozott eljárás a bűnügyben hozott megszüntető vagy fölmentő határozat jogi erejét nem érinti s a Bp. 580. §. harmadik bekezdésében jelzett, az erkölcsi sérelem elenyésztetését célzó intézkedésnek is (t. i. a lapokban való közzétételnek) előfeltétele a kártalanítást megállapító határozat, ami a kért keretben perjogilag ki van zárva, a kérelmet el kellett utasítani (135/1922. B. D. XVI. 64.) Lényegileg hasonló indokokból utasította el a C. folyamodónak azt a kérelmét, hogy csupán az ő jogerős fölmentésének ténye és rehabilitációja állapíttassék meg (B. I. 5021/1933.)

581. §.

Az igény előterjesztésének ideje.

A kártalanítás iránti igény megszűnik, ha az arra jogosult a jogerős megszüntető határozat vagy felmentő ítélet kihirdetésének, illetőleg kézbesítésének napjától számított hat hó alatt nem érvényesíti.

Amint már 578. §-hoz írt I. jegyzetben említettük: az osztrák törvények szerint a kártalanítási igény a fölmentő ítélettel egyidejűleg állapíttatik meg. Ugyanígy rendelkezik az 1898-iki német törvény is. E törvények szerint a bíróság vonatkozó határozatát az ítélet jogerőre emelkedése után kézbesíti a fölmentett egyénnek, aki ettől számított 3 hónap alatt terjesztheti elő az összeg megállapítására irányuló kérelmét (mely körülményre az osztrák törvények szerint, őt figyelmeztetni kell, sőt az osztrák kormány 1918. április 2. napján külön rendeletet is bocsátott ki »über die Belehrung ungerechtfertigt verurteilter Personen über ihre Rechte« s ebben kimondja, hogy ha ezt a kitanítást elmulasztják, az igény érvényesítésére kitűzött 3 havi határidő folyása meg nem kezdődik.) De lege ferenda nálunk is a törvénybe kellene foglalni egy oly rendelkezést, mely szerint a jogerős fölmentő ítélet kihirdetése vagy kézbesítése kapcsán figyelmeztetni kell a fölmentett egyént arra, hogy esetleges kártalanítási igényét 6 hó alatt kell érvé-

nyesíteni. Ezt tulajdonképpen a Bp. 9. §-a értelmében, kifejezett törvényes rendelkezés hiányában is meg kellene tenni. Ilyen gyakorlat és törvényes rendelkezés hiányában liberálisan kellene az 581. §. rendelkezését alkalmazni. Ezzel szemben a Curia szoroson magyarázza ezt. Így pl. kimondta, hogy

az 581. §-ban megállapított határidő meg nem hosszabbítható és e határidő folyását nem szakítja meg az a följelentés, melyet az igénylő hamis vád címén azok ellen tett, kiknek panaszára őt letartóztatták (8671/1907. B. D. II. 104.), hogy

ez a határidő a fölmentő ítéletnek a sértettekkel való kézbesítésétől akkor sem számítható, ha e kézbesítésnek azért nem volt helye, mert az ítélet kihirdetésekor a perorvoslatra jogosultak mind jelen voltak (B. I. 163/1930. és B. I. 1650/1930. sz.); nem változtat ezen az a körülmény sem, ha az elsőfokon eljáró bíróság a táblai ítélet jogerejét megállapítván, azt a kérelmező védőjével közölte, mert egyrészt a Bp. 425. §-ának rendelk. szerint a fellebbviteli tárgyaláson már kihirdetett ítélet közlésére szükség nem volt s éppen ezért ennek közlése kérelmező részére jogot nem is alapít, másrészt meg a Bp. 494. §. 4. bekezdésében foglalt rendelkezés szerint az elsőbíróság elnöke csak a már beállott jogerőt van hivatva a végrehajthatóság céljából bizonyítani, amely jogerő azonban magából a végzésből kitetszően a Bp. 494. §. 2. bekezdése alapján állapítandó meg. (B. I. 5392/1931. B. D. XXV. 59.) Ezen határozatok egybevetett értelme az, hogy a kézbesítéstől csak akkor lehet a 6 hónapot számítani, ha a fölmentő ítélet nem kihirdetés útján közöltetett. Ezt az álláspontot a törvény ezen kifejezésével »kihirdetésének, illetőleg kézbesítésének« meg is lehet indokolni. (Ez az eset is mutatja az »illetőleg« szó használatának veszélyes, félrevezetőkre alkalmas adó voltát. A helyes szöveg ez lett volna: »kihirdetésének napjától, ha pedig az ítélet kézbesítés útján közöltetett, ennek napjától.«) Nem indokolható azonban a törvény szövegével sem az 1582/1912. számú határozat (B. T. LXIV. 179.), mely elkészttség okából elutasította a kártalanítási igényt oly ügyben, amelyben több vádlottról volt szó és a II. bírói ítélet a kérelmező javára jogerőre emelkedett ugyan, de egy másik vádlott az ellen semmisségi panasszal élt s a Curia azzal az indokolással, hogy ez a semmisségi panasz a vádlott (igénylő) fölmentését nem érinti, a 6 hónap kezdetét azon naptól számította, amelyen a táblai ítélet az igénylőre nézve jogerőre emelkedett, nem pedig attól a naptól, amelyen minden perorvoslat véglegesen elintéztetett. Téves ezen határozat azért, mert az 584. §. és 585. §. is jogerős határozatról beszél, ebből a szempontból pedig a határozatot a maga egészében kell tekinteni s mert a kártalanítási eljárás meg sem kezdhető addig, míg az ügy jogerősen be nem fejeztetett s az iratok be nem szerezhetők.

Viszont már helyes méltányossági szempont érvényesült a B. I. 5692/1931. számú határozatban (B. D. XXV. 58.), mely nem tartotta elkészttnak a jogerős fölmentő határozat kézbesítése után több mint 6 hónapi idővel érvényesített igényt azért, mert az, hogy az igénylő tényleg ártatlanul ítéltetett el, a Bp. 326. §. 2. pontja alapján hozott ítéletből nem tűnő ki, a vád-

lott a Curiának az 576. §. 1. pontja körül kifejtett gyakorlata értelmében kártalanítási igényét pusztán e fölmentő ítélet alapján sikerrel úgy sem érvényesíthette volna, azonban az igénylő ártatlansága kétségtelenül kiderült a szintén fölmentett vádlottára terhére folyamatba tett újrafelvételi eljárás során, melyben megállapítást nyert, hogy azt a cselekményt, amely miatt az igénylő előzetes fogvatartást szenvedett, a vádlottára egyedül követte el. Helyesen mondotta ki tehát a Curia, hogy ily esetben az igény érvényesítésére szolgáló határidőt nem lehet csak az alapügy során hozott fölmentő ítélet kézbesítésétől számítani, hanem e részben figyelembe kell venni az újrafelvétel során hozott ítéletet is, mint amely — bár az újrafelvétel csak a vádlottárs ellen rendeltetett el — az alapügyben hozott ítéletnek az igénylőre vonatkozó részét kiegészíti. Ha a fölmentő ítélet ellen a közvádoló perorvoslattal élt, de ez visszavonott, a 6 hónap attól a naptól számítandó, amely napon e perorvoslat visszavonása a kártalanításkérővel közöltetett (B. I. 4436—1931.), nem pedig a visszavonás napjától (tévesen ellenkező a 11.182/1903. B. D. XLIX. 47.)

Akit jogerősen elítéltek, majd újrafelvétel folytán jogerősen fölmentettek, a lefizetett pénzbüntetés visszafizetését a Bp. 584. §-ában megállapított 6 hónapi határidőn belül kártalanítási eljárás útján (l. 578. §.: vagy pénzbüntetést), ezen határidőn túl pedig igazgatási úton szorgalmazhatja (1336/1913. B. T. VII. 88. és B. I. 5204/1933. sz. hat., mely az 578. §-nál is közöltetett.)

582. §.

*A tartásra
jogosultak
kártalanítási
igénye.*

Azok, akik a törvény vagy törvényes gyakorlat alapján a kártalanításra jogosulttól tartást követelhetnek, annak elhalálozása esetében az 580. §-ban meghatározott kártalanításra igényt tarthatnak. E célból, ha a kártérítésre jogosult igényét az 581. §-ban meghatározott határidőn belül érvényesítette, az eljárás folytatását kívánhatják; ha pedig a kártérítésre jogosult az említett határidő lejárta előtt halt meg és igényét még nem érvényesítette, az eljárás megindítását kérhetik, az elhalálozás napjától számított hat hónap alatt.

583. §.

Abban az esetben, ha jogerős határozat megállapítja, hogy az az egyén, akin halálbüntetést hajtottak végre, felmentendő volt volna, tartás követelésére jogosult hozzátartozóit, ha erre rászorultak, az elveszett tartásnak megfelelő készpénzbeli kártalanítás illeti.

Az ezt megállapító határozat közzétételére nézve az 580. §. végső bekezdésének rendelkezése azzal az eltéréssel alkalmazandó, hogy a határozatot az elítélt utolsó lakóhelyének, valamint, ha a hozzátartozók ettől különböző helyen laknak, az ő lakóhelyüknek helyi hatóságánál is, de csak az ő kérelmükre kell kifüggeszteni.

A jelen szakasz esetében az 581. §-ban meghatározott határidő attól a naptól számítandó, amelyen a megszüntető határozat vagy felmentő ítélet jogerőre emelkedett.

Úgy az 582., mint az 583. §. csupán a tartás követelésére jogosultaknak ad igényt a kártalanításra, tehát az örökösöknek általában nem, mert a törvény koncepciója szerint a kártalanítási igény nem vagyoni jogi természetű követelése a jogosultnak s ennél fogva — az utóbbinak elhalálozása esetében — nem tekinthető hagyatéki követelésnek, Doleschall szerint (id. előadása) ez az álláspont legföljebb a kártalanításnak arra a részére fogadható el, mely az elítélt részére ártatlan szenvedései fájdalomdíjaként lett volna megállapítandó, míg a valóságos kár megtérítésére vagy éppen az elítélttől elvett vagyon visszatérítésére az államot a dán és francia törvényhozás példájára vagy általánosságban az örökösökkel szemben, vagy legalább azoknak lehetőleg tág körével szemben kellett volna kötelezni.

Úgy az 1898-i, mint az 1904-i német törvények értelmében csak a tartásra jogosultaknak és csak akkor jár kártalanítás, ha a letartóztatás folytán a tartást elvesztették. Az osztrák 1918-i törvények szerint az esetben, ha a kártalanítási igény elismerésére az igazságügyminiszter felhivatott (illetve, ha ez az igényt elismerte, vagy ellenesethen a panasz emiatt beadatott), a törvény értelmében támasztott igény az örökösökre száll át, ezen eseten kívül az elítélt halála után csak a házastárs, gyermek és szülő érvényesíthetik az igényt, de csak annyiban, amennyiben az elítélt jogtalan letartóztatása folytán elmaradt a tartás, melyre az elítélt kötelezve volt.

Az 582. és 583. §. szövege között eltérés van, mert az 582. §. szerint azok tarthatnak igényt kártalanításra, »akik a törvény vagy törvényes gyakorlat alapján a kártalanításra jogosulttól tartást követelhetnek«, — míg az 583. §. szerint csak az elítéltnak tartás követelésére jogosult hozzátartozói. Az utóbbiak köre szűkebbnek látszik, mint az előbbieké, de ez eltérés csak látszólagos, ha közelebbről vizsgáljuk e kifejezések fogalmát.

Hogy kik azok, akik a törvény, vagy törvényes gyakorlat alapján tartást követelhetnek, a törvény nem határozza meg, e tekintetben — a magánjog szabályai szerint — a bíróságnak in concreto kell döntenie.

Magánjogi törvénykönyvünk tervezete az eltartás kölcsönös kötelezettségét, mely régi jogunk és a Gyt. 11. §-a szerint a szülőkre, nagyszülőkre, gyermekekre és unokákra terjedt ki, ezen túl a további elődökre és ivadékokra is kiterjesztve, általában megállapítja az egyenes ágon rokonok eltartási kötelezettségét (227. §.), de nem áll fenn ily kötelezettség sem élő jogunk, sem a Mt. szerint az oldalrokonok közül még a testvérekre sem.

Ezért helyes a 6320/1907. számú határozat (B. D. II. 170.), mely az oldalági rokonoknak kártalanítási igényét elutasította. Ugyancsak törvényes tartási kötelezettség terheli a férjet feleségével szemben (113. §.) és esetleg (117. §.) az utóbbit az előbbivel szemben. Kérdés azonban, hogy van-e igényük kártalanításra azoknak, akiket az ártatlanul elítélt szerződés (ellátási és

életjáradéki szerződés) alapján volt köteles eltartani. Erre a kérdésre — minthogy az 582. §. a törvény vagy törvényes gyakorlat alapján fennálló kötelezettségről szól — tagadó választ kell adni. Mindebből pedig az következik, hogy úgy az 582., mint az 583. §. egyaránt csak a tartásra a törvény (vagy törvényes gyakorlat) szerint jogosult hozzátartozók fenti kategóriájának (előd, ivadék, házasárs) ad kártalanítási jogot.

Teljesen indokolatlanok azonban azok a megszorítások, amelyek az 583. §-ban vannak megállapítva arra az esetre, ha ártatlan egyéneket hajtottak végre halálbüntetést. Dacára annak, hogy éppen a legnagyobb igazságtalanságot kellene a legnagyobb mértékben jóvátenni (Fayer 415., Finkey 726.), a Bp. éppen ebben a kérdésben mutatja a legnagyobb szűkkeblűséget. Sőt Doleschall még annak kijelentésére is ragadtatja magát, hogy »lenne bár a Bp. a legtökéletesebb alkotások egyike, egymagában az 583. §. elégséges alapot és okot szolgáltat a novel-láris változtatás sürgetésére.« Valóban semmivel sem indokolható, hogy míg a legcsekélyebb szabadságvesztés-büntetés vagy előzetes letartóztatás miatt »megfelelő«, esetleg tehát teljes kárpótlást ad az állam, — addig az ártatlanul kivégzettnek nyomorba jutott családja csak az elveszett tartásnak megfelelő kártalanítást kap és ezt is csak akkor, ha erre rászorult (Finkey 726.).

584. §.

A kártalanítási igény bejelentése és az ezt követő nyomozás.

A kártalanítás iránti eljárás annál a törvényszéknél indítandó meg, amely a bűnügyben, mint elsőfokú bíróság eljár, vagy amelynek területéhez az első fokban eljár bíróság tartozik.

585. §.

A kártalanítás iránti eljárás megindítása a bűnvádi eljárást megszüntető végzésnek, vagy a felmentő ítéletnek jogerőre emelkedése után írásban vagy szóval kérhető.

A kérelemben lehető határozottsággal megjelölendők azok a körülmények, amelyek támogatására szolgálnak.

586. §.

A bíróság a kártalanítás megállapítására szolgáló adatokat hivatalból kinyomozza.

A nyomozás folyamán a jogosultat nyilatkozatra és a kir. ügyészszéget indokolt vélemény nyilvánítására hívja fel.

Szükség esetében tanukat és szakértőket eskü alatt is kihallgathat.

A nyomozás befejezéséről a jogosult azzal a figyelmeztetéssel értesítendő, hogy megjegyzéseit és kívánalmait nyolc nap alatt írásban beadhatja vagy jegyzőkönyvbe mondhatja.

A jogosult az iratokat megtekintheti és róluk másolatot vehet.

Amíg, mint láttuk, a norvég, dán, francia, osztrák és német törvények szerint — az újrarafelvétel folytán történt fölmentés esetében — maga az újrarafelvételi bíróság állapítja meg a fölmentettnek igényét a kártalanításra, addig a Bp. szerint ez csak külön utólagos eljárás keretében érvényesíthető.

Ez az eljárás mindig a kir. törvényszéknél indítandó meg (bírószági ügyekben is), melynek azonban csak az adatok kinyomozása a feladata, azonban sem véleményt nem nyilváníthat, sem érdemi határozatot nem hozhat. Kinyomozandók azok az adatok, amelyek az 580., 582. és 583. §§. szempontjából jelentőséggel birhatnak.

587. §.

A nyomozás befejezése után a törvényszék az összes iratokat felterjeszti a kir. Curiához, amely a kártalanítás iránti igény fennforgása kérdésében végleg határoz és ha annak helyt ad, az iratokat az igazságügyi miniszterhez teszi át.

A kártalanítási igény és összeg megállapítása.

A kir. Curia határozata alapján az igazságügyi miniszter állapítja meg a kártalanítás összegét.

1. Amint már az előző szakaszoknál említettük, a kir. törvényszék a nyomozás teljesítése után az iratokat minden érdemi határozat hozatala nélkül köteles a Curiához fölterjeszteni, mely egyedül van hivatva a kártalanítási igény fennforgása tekintetében határozni. Erre tekintettel a Curia a netán a kir. törvényszék által hozott elutasító határozatot a Bp. 384. §. 4. pontjában meghatározott semmisségi okból megsemmisíti. (B. I. 5692/1931.). Kimondta (ugyanabban a határozatban) a Curia azt is, hogy az *elsőbíróság által hozott végzés elleni felfolyamodás elintézése nem a kir. ítélőtábla, hanem ugyancsak a kir. Curia hatáskörébe tartozik.* (Ugyanígy 9991/1900. B. T. XLII., 618/1922. B. T. LXXIV. 110.).

Az ellen, hogy az igény fennforgása tekintetében való döntést a törvény a Curia hatáskörébe utalja, észrevétel nem tehető, azonban annál helytelenebb a törvénynek az a rendelkezése, mely az összeg megállapítását az igazságügyminiszterre bízta. Ez a rendelkezés lerontja a törvénynek előző helyes intézkedéseit, mert hisz nyilvánvaló, hogy éppen a kártalanítási összeg nagyságán múlik az egész kártalanítási kérdés s ha a miniszter aránytalan vagy nevetségesen csekély összeget állapít meg, az a nagy igazságszolgáltatási érdek szenved sérelmet vagy válik semmivé, amelynek biztosítására a XXXI. fejezet alkottatott. A kormányjavaslat nem is csinált titkot e rendelkezés indoka tekintetében, mondván hogy »a törvényhozás részéről az ily kártalanításokra rendelendő összegnek mindenkor állapítat az igazságügyi miniszter tartja nyilván s ő felelős azért, hogy túlkiadás az évi költségvetés e rovatánál se forduljon elő.« Érthető, hogy Doleschall oly hevesen támadja ezt a rendelkezést, mely szinte páratlan az európai államok törvényhozásaiban, »mert megnyitja a lehetőségét annak, hogy a Curia határozatával megállapított igény a miniszternek tetszése sze-

rint fog honoráltatni, hogy a legfőbb bírói hatóság döntését végérvényesen superrevideálja egy közigazgatási hatóság.

A dán, norvég és francia törvények szerint a kártalanítás egész kérdésében kizárólag a bíróság határoz. A német törvények (1898., 1904.) szerint ugyan a kártalanítás összegét az igazságügyi kormány állapítja meg, de határozatával szemben panasz érvényesíthető a polgári bíróság előtt. Az osztrák törvények (1918.) szerint a kártalanítási igényt maga a fölmentőbíróság állapítja meg s vonatkozó külön határozatát a fölmentés jogerőre emelkedése után kézbesíti a fölmentett egyénnek, aki a kézbesítéstől számított 3 hónap alatt köteles az államot (Bund) — az igazságügyminiszter útján — felhívni arra, hogy ismerje el önként az általa kívánt kártalanítási összeget. Ha a fél erre 3 hónapon belül nem kap választ, vagy pedig ez egészen vagy részben elutasító, akkor az állam ellen panasszal élhet, mely fölött előzetes letartóztatás v. vizsgálati fogságért kért kártalanítás esetében az elsőfolyamodású törvényszék, ítéleti fogságért kért kártalanítás esetében pedig az Oberlandesgericht dönt.

De lege ferenda valamely módon meg kellene adni a bírói eljárás garanciáját a kártalanítás összegének megállapítása tekintetében is.

Kérdés, hogy a Curianak a kérelmet elutasító határozatával szemben van-e helye újrafelvételnek? A Curia erre tagadó választ adott azzal az indokolással, hogy a Bp. XXI. fejezetében foglalt szabályok csak a bűnvádi eljárás újrafelvételéről rendelkeznek, ellenben a XXXI. fejezetben szabályozott és az 587. §. értelmében hozott curiai határozattal végleg befejezett kártalanítási eljárásban nincs helye újrafelvételnek (7675/1907. B. D. II. 104.).

Ez a döntés azonban nézetem szerint nem lehet akadály a annak, hogy — az 581. §-ban megállapított határidőn belül — az igénylő újabb adatok birtokában új beadványban kérjen újból kártalanítást.

588. §.

Az államot a kártalanítás összege erejéig visszkereseti jog illeti mindazok ellen, akiknek cselekménye vagy mulasztása a kártalanításra okul szolgált.

Bíró, bírósági hivatalnok, valamint a kir. ügyészség tagja ellen visszkereseti jog az államot csak abban az esetben illeti, ha jogerősen meg van állapítva, hogy az a cselekményük vagy mulasztásuk, mely a kártalanítás okául szolgált, fegyelmi vétés vagy bűncselekmény.

A vonatkozó igény a fegyelmi vagy bűnvádi eljárás folyamán, esetleg polgári per útján érvényesítendő.

Mások ellen az államkincstár visszkereseti jogát a jelen szakasz második bekezdésében megállapított megszorítás nélkül érvényesítheti.

Ez a szakasz is sok támadásnak volt kitéve. *Fayer* szerint (421. l.) az állam visszkereseti jogának a bűnperben eljáró bírák-

Az állam visszkereseti joga.

kal szemben való megállapítása a bírónak a kormányhatalomtól legalább in thesi ma is fennálló függetlenségének elvét veszélyezteti. *Doleschall* szerint (33., 34. l.) félő, hogy az állam visszkereseti jogának megállapítása örök Damokles kardként fog az eljáró büntetőbíró felett függni s a törvénynek nincs jogcíme, sem szüksége arra, hogy egy aránylag bagatell teher elvállalása fejében megbontsa a bírói elhatározás függetlenségét és felelőtlenségét. *Finkey* szerint is (728. l.) alapos kifogás alá esik ez a rendelkezés, mely *elvileg* helytelen, mert az államhoz nem méltó, hogy rendszerint csekély összegek miatt saját hivatalnokai vagy magánosok ellen pert indítson, másrészt a bírói függetlenség veszélyeztetésére vezet, ha a miniszter a visszkereseti jog érvényesíthetése végett fegyelmi eljárást indíthat a bírák ellen. De gyakorlatilag is nagy komplikációkra vezethet a visszkereset, mert egy hosszú eljárásból biztosan megállapítani, kit vagy kiket terhel igazán hiba a téves határozat miatt, sokszor alig lehetséges. Megállapíthatjuk azonban, hogy mindezek az aggályok szerencsére alaptalanoknak bizonyultak, mert tudomásunk szerint ezen szakasz alkalmazására eddig soha sor nem került.

589. §.

Az, aki hamis váddal vagy hamis tanuzással, úgyszintén az a közhivatalnok, aki az 1878:V. tc. második része X. vagy XLII. fejezetében foglalt bűncselekmények valamelyikével másnak ártatlanul való elítélését, vagy előzetes letartóztatását, illetőleg vizsgálati fogságát okozta: teljes kárpótlással tartozik ama vagyoni kárért, mely az elítéltet vagy fogvatartottat ennek folytán érte, amennyiben a kártalanításra való igény meg van állapítva (587. §.) és a kár az 580. §. alapján adott kártalanítás összegét meghaladja.

A kártalanításra jogosult ebben az esetben kárpótlás helyett kétezer koronáig terjedhető sérelemdíjat követelhet, amelynek összegét a bíróság belátása szerint határozza meg.

E §. alkalmazásának első feltétele az, hogy a hamis vád vagy hamis tanuzás, illetve a Btk. X. v. XLII. fejezetében foglalt bűncselekmények valamelyikének *elkövetése bíróilag megállapított legyen*, továbbá, hogy ezen bűncselekmények és az igénylőnek letartóztatása vagy elítélése között az *okozati összefüggés meglegyen*, továbbá, hogy a kérvényezőnek *kártalanításra való igénye az 587. §. értelmében meg legyen állapítva* és a sérelmet szenvedett egyén *valódi kára meghaladja az 580. §§. alapján adott kártalanítás összegét*.

A jogosult egyén vagy teljes kárpótlása iránt indíthat a polgári bíróságnál keresetet, vagy ehelyett a büntetőbíróság útján követelhet sérelemdíjat.

A Te. 127. §-a szerint a második bekezdésben említett sérelemdíj összege 2000 pengőig terjedhet.

XXXII. FEJEZET.

Záróhatározatok.

590. §.

Jelen törvény életbeléptével a törvényeknek, rendeleteknek, szabályoknak és a szokásjognak e törvénnyel ellenkező megállapításai hatályukat veszítik.(1)

591. §.

A jelen törvény a jövedéki kihágásokra vonatkozó ügyekben nem alkalmazandó.(2)

592. §.

A jelen törvény életbeléptének idejéről és az átmeneti intézkedésekről külön életbe léptető törvény rendelkezik.

A jelen törvénynek végrehajtásával az igazságügyi miniszter van megbízva.(3)

1. Az 590. §-ban foglalt rendelkezés tekintettel arra, hogy a Bp. 27. §-a azon túlmenő kijelentést tesz, ez utóbbi törvényhely folytán hatályon kívül helyezettnek tekinthető (l. a Bp. 27. §-ánál elmondottakat.).

2. Az 591. §-ban foglalt kijelentés számos féleértésre adott okot. Igaz ugyan, hogy a Bp. életbelépése idejében és az azt követő másfél évtized alatt a jövedéki kihágási ügyekben a Bp. rendelkezései egyáltalában nem voltak alkalmazhatók, mert ebben az időben részint az 1788. évi Általános Harmincad rendtartásnak, részint a 1842. évi Harmincad hivatali Utasításnak szabályai voltak érvényben, — amde ez a helyzet a későbbi jogszabályok folytán megváltozott

A közadók kezeléséről szóló 1909:XI. t.-c. 101. §-a ugyanis felhatalmazta az igazságügyminisztert, hogy a jövedéki kihágások eseteiben követendő eljárást a pénzügyminiszterrel egyetértőleg a Bp. elveinek figyelembevételével, tekintet nélkül az

egyres törvényekben foglalt külön szabályokra, rendelettel szabályozhassa.

Ezen törvényes felhatalmazás alapján bocsátotta ki az igazságügyminiszter a 800/1916. I. M. számú (R. T. 1916. I. kötet 583. oldal) rendeletet.

Ennek a rendeletnek 3. §-a kimondja, hogy a *kir. törvénysek mint jövedéki büntetőbíróság előtti eljárásra az ezen rendeletből folyó eltérésekkel a Bp.-nak a járásbíróság előtti eljárásra vonatkozó szabályai* — tekintet nélkül a terhelt korára — megfelelően irányadók.

Az ezen rendelet helyébe lépett 31.000/1928. I. M. sz. rendelet 3. §-a ugyanezt a rendelkezést tartalmazza s ezenfelül több szakaszban idézi a Bp.-nek egyes rendelkezéseit, illetve utal azokra, mint irányadókra.

Ezen rendeletek folytán tehát a Bp. 591. §-ának rendelkezése akként módosult, hogy a jövedéki kihágási ügyekben is általában a Bp.-nek a járásbírósági eljárásra vonatkozó szabályai alkalmazandók — a fenti rendeletekből folyó eltérésekkel.

A 31.000/1928. IM. számú rendelet 30. §-a — amint már erre az 576. §. magyarázatainál rámutattunk — csak azért emelte külön is ki azt, hogy a Bp. 441. és 442. §-ának a jogegység érdekében használt perorvoslatról rendelkező szabályait alkalmazni kell, mert a C. jogegységi tanácsa 1926. évben hozott határozataiban — a koronaügyész álláspontjával szemben — arra az álláspontra helyezkedett, hogy ennek a perorvoslatnak a Bp. 591. §. értelmében jövedéki kihágási ügyekben nincs helye. Ez az álláspont azonban nyilván téves volt, mert ha ezekben az ügyekben a Bp.-nek a járásbírósági szabályai alkalmazandók, akkor, miután a járásbírósági ügyekben is van helye a Bp. 441. §-ában foglalt jogorvoslatnak, — kétségtelen, hogy az akkor érvényben volt 800/1916. I. M. számú rendelet eltérő vagy kizáró rendelkezést nem tartalmazván, van ennek helye a jövedéki kihágási ügyekben is.

3. A Bp. életbeléptetéséről az 1897:XXXIV. tc. rendelkezett (l. itt.).

Főtárgyalás az esküdtbírótság előtt (a Bp. XIX. fejezete) és 1897: XXXIII. t.-c. az esküdtbírótságokról.

Bevezetés.

Történeti
vissza-
pillantás.

1. Az esküdtszék kétségtelenül nem magyar intézmény, hanem a frank inkvizíció és a normann Rüge-eljárás hatása alatt Angliában fejlődött ki a XVII. század közepétől fogva. A kontinentális államok — közöttük elsősorban Franciaország — a XVIII. század végén vették át. A francia reform átvette a vádjury és az ítélő esküdtszék intézményét, mely a napoleoni hódító háborúk nyomán Németországban, Belgiumban és Olaszországban is meghonosult.

2. Magyarországon az 1840-i országgyűlés által »a büntető javító rendszer kidolgozására« kiküldött országos bizottság többsége nem helyeselte az esküdtszék behozatalát és választott szakbírótságokra óhajtott ruházni az összes büntettek feletti bíraskodást. Az 1843-i ily értelemben készült javaslat ellen Deák Ferenc és a bizottság 16 tagja különvéleményt nyújtottak be az alsó táblához, kérvén a büntettek feletti bíraskodást az esküdtszéki intézményre fektetni. Az »elegyes ülés« ezt a különvéleményt fogadta el s ennek folytán készült el az 1844-i büntető eljárási javaslat, mely az összes büntetteket kivétel nélkül esküdtbíróságok elé utasítja. A javaslat teljesen angol mintára készült, tehát még a vádesküdtszéket (grand jury) is átvette. Ezt a javaslatot a Karok és Rendek 1844-ben elfogadták, de abból nem lett törvény, mert a főrendiház ellenezte az esküdtszék behozatalát, az alsótábla pedig nem volt hajlandó álláspontját feladni. Az 1848-i sajtótörvény meghozatalakor nem volt idő az egész bünvádi eljárás kodifikálására s ezért az 1848. évi XVIII. tc. — a sajtószabadság nagyobb biztosítása végett — csak azt mondta ki, hogy a sajtóvétségek felett nyilvános esküdtszék ítél s felhatalmazta az igazságügyminisztert az 1844-i javaslat megfelelő részeinek életbeléptetésére; nyilvánvaló, hogyha nem jönnek közbe az 1849-i események, az esküdtbíróskodás a közönséges büntettekre is az 1844-i javaslat szerint

életbeléptett volna. De a szabadságharc, annak leverése s az azt követő elnyomatás korszaka miatt a sajtóügyi esküdtszék is csak 1867-ben léphetett életbe. A vonatkozó rendeletet — a képviselőháznak 1867. évi március hó 9-én hozott határozata alapján — 1867. május 17-én Horváth Boldizsár adta ki. (Miniszteri rendelet sajtóvétségek felett ítélő esküdtszékek felállítására iránt.) De Horváth Boldizsár törvényerőre akarta emelni az 1844-i javaslatot a maga egészében s az általa kiküldött bizottság az esküdtszéki intézményt az összes büntettek kiterjesztési óhajtottára.

A kodifikacionális munkálatok azonban abbamaradtak, 1882-ben Csemegi javaslatot készített, mely mellőzi az esküdtszéket, de ez ellen az ország közvéleménye felzúdult, végre is az 1844-i javaslat eszméi csak az 1896-ban megalkotott Bp.-ban jutottak érvényre.

3. A Bp. az esküdtbíróságok előtti eljárást, mint a bünvádi eljárás egyik rendes alakját szabályozta s ennek folytán az 1867. óta fennállott sajtóügyi esküdtszék megszűnt kivételes bíraskodási eszköz lenni. A Bp. azonban nem fogadta el teljesen az 1844-i javaslatot, mert nem az összes közönséges büntetteket, hanem csupán azokat utasította esküdtbírótság hatáskörébe, amelyekre a Btk. 5. évet meghaladó szabadságvesztésbüntetést állapít meg (Bp. 15. §).

Az ily módon szabályozott esküdtbíróskodás 1900. január 1-én lépett életbe s ezt a magyar jogász közvélemény nagy örömmel üdvözölte (l. Fayer László és dr. Finkey Ferenc jogászegyleti előadásait, különösen az utóbbinak az 1899. november 11-i teljes ülésben tartott előadását, melyet azzal a kíváncsággal fejezett be, hogy »a jury igazán beváljék s működése áldásos, élete hosszú legyen s váljék hazánkban is a szabadság előőrsévé« és »a polgári erények iskolájává«, mint 60 évvel ezelőtt nagyjaink és legnagyobbjaink óhajtották.)

4. Bár az esküdtbíróskodás intézménye az első évtized tapasztalatai szerint nagyban és egészben bevált, bizonyos hiányai derültek ki s panaszok merültek föl ellene, különösen azért, mert egyes fölmentő ítéletekhez, amelyek pedig a közvélemény széles rétegeiben elégedetlenséget keltettek, a Bp. szerint hozzányalni nem lehetett. Ennek folytán és egyes külföldi törvényhozási munkálatokra tekintettel, az igazságügyi kormány 1914-ben törvényjavaslatot készített az esküdtbírószéki eljárás és semmisségi panasz módosításáról, mely megváltoztatta a kérdés föltevés rendszerét és lehetővé tette az esküdtbírószéki ítéleteknek a Curia által való revízióját. A javaslat indokolása és az akkori igazságügyminiszternek (Balogh Jenőnek) a képviselőházban tartott beszéde szerint az igazságügyi kormány az észlelt hiányok és bajok kiküszöbölése végett sem az esküdtbíróskodás megszüntetését, sem a Schöffe-bíróskodás behozatalát nem választotta, mert »az igazságügyi kormánynak az a meggyőződése, hogy az esküdtbíróskodás a közszabadság tekintetei mellett fontos igazságügyi érdekből is nagyjelentőségű« s hogy »azok az okok, amelyek az intézmény behozatalát indokolták, ma is irányadók« s mert »ma sem lehetne igazolni, hogy a műveltebb európai álla-

Az 1896. és
1897. évi
törvények.

A Bpn.
(1914: XIII.
törvények.)

mok között, eltekintve Németalföldtől, egyedül hazánk jogrendszere zárja ki a laikus életemet a büntető igazságszolgáltatásban való közreműködéstől. A javaslatból törvény lett: 1914. évi XVIII. tc. (Bpn.), melynek lényegesebb intézkedése az, hogy az esküdtekhez intézett minden kérdés két elkülönített részből: ténykedésből és jogkérdésből áll, mely utóbbira adott verdiktet a Curia felülvizsgálhatja, hogy az esküdtek tanácskozását az esküdtbíróóság elnöke vezeti; viszont a büntető ítélet meghozatalában két esküdt útján az esküdtek is részt vesznek s hogy nyilván téves verdiktet esetében bíróküldésnek vagy új eljárás elrendelésének van helye. A politikai természetű sajtóügyekben azonban a Bpn.-nak az esküdtek tanácskozási módjára s a verdikt kihirdetésére vonatkozó rendelkezései nem nyernek alkalmazást, hanem hatályban maradnak a Bp. vonatkozó rendelkezései, »hogy eloszlássák a parlamenti ellenzék részéről hangoztatott azt az aggályt, mintha a kormánynak pártpolitikai célja lett volna azzal a rendelkezéssel, amely szerint az esküdtek tanácskozását nem az esküdtek főnöke, hanem az esküdtbíróóság elnöke vezeti.«

A Bpn. életbelépése teljesen beváltotta az igazságügyi kormány által ahhoz fűzött azt a reményt, hogy az »hatályosan közre fog hatni arra, hogy az esküdtbíróóság ellen intézett támadásoknak élet vegye s annak működését hatályossá, életképessevé téve, egyúttal fennmaradását is intézményesen biztosítsa.«

Az ily módon reformált esküdtszéki bírászkodás azonban csak 5 évig, 1914-től 1919. végéig, működhetett, de ismételt hangsúlyozzuk, hogy bár e rövidített működése történetünk legválságosabb korszakára esett, lényeges kifogás ellene föl nem merült.

Az esküdtbíróóságok működésének felfüggesztése.

5. 1919. évi december 23. napján adta ki a kormány 6898/1919. M. E. számú rendeletét (I. K. XXVIII. évf., 431.), mely az 1912:LXIII. tc. 12. § 2. pontjára hivatkozással s azzal az indokolással, hogy »az esküdtbíróóságok megalakítása és működésük ezidőszerint elháríthatlan akadályokba ütközik«, az esküdtbíróóságok működését az ország egész területén felfüggesztette. Az 1912:LXIII. tc. (a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről) 12. §-a ugyanis felhatalmazta a minisztériumot arra, hogy 1. egyrészt a hadviselés érdekeit érintő s az esküdtbíróóságok hatáskörébe tartozó büncselekményeket a kir. törvényszékek hatáskörébe utalhatja, 2. *oly helyeken*, ahol az igazságszolgáltatás érdekében szükségesnek tartja, az esküdtbíróóságok működését egészben is felfüggesztheti.

Bár ezek szerint a fenti rendeletben hivatkozott 2. pont az esküdtbíróóságok működésének *csupán partialis* felfüggesztésére adott felhatalmazást (s ez alapon a háború alatt tényleg csak a háború veszélyeinek leginkább kitett 26 törvényszék területére függesztették fel az esküdtbíróóságok működését), — a fenti rendelet ezt az ország egész területére rendelte el.

Ezt a »szükségrendelet«-et azonban alkotmányjogi szempontból is teljesen kifogásolhatlanná és hatályossá tette a háború esetére szóló kivételes hatalom ideiglenes meghosszabbításáról szóló 1920: VI. tc., valamint az 1922:XVII. tc. 6. §-a és az ennek alapján kiadott 6976/1922. M. E. számú rendelet, amely

ideiglenes hatályban tartotta a fenti 6896/1919. M. E. számú rendeletet is.

Az 1928. évi április hó 26—28-án tartott országos jogászgyűlés napirendjére tűzte ki azt a kérdést, hogy »kívánatos-e az esküdtbíráskodás helyreállítása és ha igen, milyen tekintetben?« Az országos jogászgyűlés 38 szótöbbséggel elfogadta jelen sorok írójának azt a javaslatát, hogy az esküdtbíráskodás visszaállítandó, mert azok az okok, amelyek felfüggesztését indokolták tették, már nem forognak fenn s azok a szempontok, amelyek az esküdtszéki intézmény behozatalánál irányadók voltak, ma sem vesztettek erkölcsi igazságukból. De kimondotta a jogászgyűlés azt is, hogy kívánatosnak tartja az esküdtek minősítésének (színvonalának) emelését és Budapesten a politikai és sajtóperekben a speciál-jury intézményének behozatalát.

Az 1928. évi országos jogászgyűlés.

A jogászgyűlésnek ezen állásfoglalása dacára azonban az esküdtbíráskodás felfüggesztését kimondó rendelet nem helyeztetett hatályon kívül, de nem is történt semmiféle lépés az esküdtbíráskodás reformja vagy más intézménnyel helyettesítése iránt.

Minthogy arra, hogy az esküdtbírói intézmény úgy, ahogy az a Bp.-ben, Bpn.-ben és a Bpé.-ben szabályozva van lényeges módosítások nélkül visszaállíttassék, igen kevés kilátás van s ezért a 15 év előtti joggyakorlat ismertetése is szükségtelennek mutatkozik, a jelen műben csak a vonatkozó jogszabályok szövegének közlésére szorítkozzunk. De mielőtt erre térnénk rá, vázlatosan ismertetjük az esküdtszéki intézmény jelenlegi helyzetét Európa főbb államaiban.

6. *Angliában*, ezen intézmény őshazájában, ahol az esküdtbíráskodás még a polgári perek bizonyos kategóriájára is érvényes, természetes a ragaszkodás ez intézményhez, annak eltörlésére ott komolyan senki sem gondol (I. Llewellyn Jonesnak 1933. máj. 30-án a Magyar Jogászegyletben tartott előadását) és azzal az eltéréssel, hogy 1907. óta (Criminal Appeal Act) helye van a fellebbezésnek a jury ítélete ellen és hogy a múlt évben a grandjury (vád alá helyező esküdtszék) intézményét megszüntették, egyébként az ítélő esküdtszék lényegileg úgy működik, mint behozatala óta.

Az esküdtbíráskodás jelenlegi helyzete Európában.

Franciországbán, az esküdtbíráskodás lényegében úgy áll fönn, mint azt a Code d'instruction Criminelle szabályozta.

Németországbán az 1924. évi törvény az esküdtbíróóságok helyébe, de azok elnevezésének megtartásával ú. n. Grosse Schöffenricht intezményét hozta be, amely (az elnököt beleszámítva) 3 hivatásos bíróból és 6 esküdtből áll s amelynek ítélete ellen csak egyfokú perorvoslatnak van helye az Oberlandes Gerichthez, illetve bizonyos ügyekben a Reichsgerichthez.

Ausztriában az esküdtbíráskodás lényegileg úgy van érvényben, amint azt az 1873-as törvény szabályozta (amely a Bp. megalakításakor irányadó is volt).

Olaszországbán az 1931-ik évben kiadott »Ordinamento delle corti d'assise« az esküdtbíróóság helyébe minden tábla kerületében egy olyan 7 tagú vegyes bíróságot szervezett, amely áll a kir. ítélőtábla egyik tanácselnökéből mint elnökből, a kir. ítélő-

tábla egyik bírójából (vagy az illető törvényszék elnökéből) és 5 laikus bíróból.

*Az 1933. évi
palermói
kongresszus.*

Végül megemlítem, hogy az Association internationale de Droit pénal által *Palermóban 1933. húsvétjén tartott kongresszus* a napirendre tűzött azon 4-ik kérdésre, hogy a bűnügyekben az esküdtszék vagy a schöffebíróság intézménye alkalmazandó-e, a következő határozatot hozta:

a) Azon országokban, ahol az esküdtszék intézménye nemzeti hagyomány, ez az intézmény az illető ország törvényhozásának szellemében célszerűen javítható úgy az esküdtszék megalkotása (qualificatio), mint működése tekintetében.

b) Azokban az országokban, amelyekben a tény és jogkérdés elkülönítésén alapuló esküdtszéki intézmény helyébe egy más rendszert kívánnak, ez egy részben egy vagy több hivatásos bíróból, részben esküdtekből alakítandó egységes bírói testület útján valósítandó meg oly módon, hogy az esküdtek száma legalább kétszer nagyobb legyen, mint a szakbíráké s hogy az esküdteket az összes társadalmi osztályokból kell kiválasztani s azok a szükséges erkölcsi és értelmi követelményeknek megfeleljenek.

A) Főtárgyalás az esküdttbírótság előtt. (A Bp. XIX. fejezete.)

I. Az esküdttbírótság előtt tartandó főtárgyalás előkészítése.

337. §.

A XVII. és XVIII. fejezetek rendelkezései, amennyiben a jelen fejezet eltérőleg nem intézkedik, az esküdttbírótság előtt folytatott eljárásnál megfelelően alkalmazandók.

A fennebb említett két fejezetnek a törvényszékre, illetőleg elnökére vonatkozó rendelkezései az esküdttbírótsági eljárásban az esküdttbírótság bírói tagjaira, illetőleg elnökére értendők.

Ameddig az esküdttbírótság nincs megalakulva, az a törvényszék végzi az esküdttbírótsághoz utasított teendőket, amelynek székhelyén az esküdttbírótság működik.

Az esküdttbírótság elnöke az egész főtárgyalás alatt köteles az esküdteknek hivatásuk gyakorlása tekintetében a felmerülő körülményekhez képest szükséges útmutatást megadni és őket kötelességeikre figyelmeztetni.

338. §.

Az esküdttbírótság elnöke mindegyik esküdttbírótsági ülésre a szolgálati lajstromban elősorolva levő harminc esküdteket a törvényes következmények terhe alatt, szabályszerűen (79. és 80. §§.) és oly időben idézi meg, hogy az idézőlevél az esküdteknek legalább nyolc nappal a főtárgyalás határnapja előtt kézbesítve legyen. A később, de még a főtárgyalás előtt

teljesített kézbesítés nem menti fel az esküdtet a megjelenés kötelessége alól.

Egyidőben az esküdtek megidézésével a szolgálati lajstromban megnevezve levő tíz helyettes esküdt értesítendő, hogy az ülészak alatt a főtárgyalások idejében lehetőleg lakásukon tartózkodjanak.

A helyettes esküdtek felmerülő szükség esetében abban a sorrendben hívandók be, amelyben nevük a szolgálati lajstromban előfordul.

339. §.

Az esküdttbírótság rendes ülészakában a hatáskörébe tartozó ügyek közül mindazokat elbírálandók, melyekben a vádhatározat az ülészak első napja előtt már meghozva, vagy a főtárgyalás elrendelve (268. §. 3. bekezdés) volt.

Ha a vádhatározatot vagy a főtárgyalást elrendelő határozatot csak az esküdttbírótsági ülészak alatt hozzák meg, az illető ügyben az esküdttbírótság főtárgyalásának a folyó ülészakban való megtartását a bíróság csak a vádlott beleegyezésével és a vádló meghallgatása után rendelheti el.

E határozat ellen felfolyamodásnak nincs helye.

340. §.

Az esküdttbírótság a felek egyező kérelmére olyan ügynek főtárgyalását, mely a 339. §. első bekezdése szerint a legközelebb következő ülészakban volna elbírálandó, fontos okból végérvényesen más ülészakra halaszthatja el. E határozat ellen felfolyamodásnak nincs helye.

341. §.

Az esküdttbírótság bírói tagjainak és a berendelt esküdteknek névjegyzéke legalább három nappal a főtárgyalás megkezdése előtt a fogva levő vádlottnak kézbesítendő, a szabadlábban levő vádlott részére pedig megtekinthetés végett a törvényszék kiadóhivatalába adandó. Az esetleg később megidézett esküdteknek nevét a vádlottal a főtárgyalás megkezdése előtt utólag kell közölni.

II. Az esküdtszék megalakítása.

342. §.

A főtárgyalásnak megnyitása és a vádlottnak személyes viszonyaira (133. §. első bekezdés) való kihallgatása után, a felek és képviselőik jelenlétében, mindig nyilvános ülésben és rendszerint minden ügyre nézve külön, meg kell alakítani az esküdtszéket.

E célból az elnök mindenekelőtt megállapítja, hogy jelen vannak-e a megidézett esküdtek. Ha még huszonhat esküdt sem

jelent meg, az elnök a helyettes esküdtek közül, az elmaradásnak törvényes következményeire való figyelmeztetés mellett, annyit idéz meg (338. §.), ahánnyal az esküdtek huszonhatnál kevesebben vannak.

Ha későbbi főtárgyaláshoz huszonhatnál több esküdt jelenik meg, az elnök a berendelt helyettes esküdteket berendeltetésük megfordított sorrendjében elbocsátja.

343. §.

Ha az utólagos berendelés folytán vagy anélkül legalább huszonhat esküdt jelen van, az elnök semmisség terhe alatt köteles kérdést intézni a felekhez, a magánfélhez és az esküdtekhez az iránt: nincs-e az utóbbiak közt olyan:

1. akire nézve a jelen törvény 64. §-ának 1—4. pontjaiban felsorolt kizáró okoknak valamelyike forog fenn;
2. aki a vádlottnak elítéltetése vagy felmentése esetében hasznot remél vagy kártól tart;
3. kit az ügyben tanu vagy szakértő gyanánt már kihallgattak, illetőleg a főtárgyalásra megidéztek;
4. ki az ügyben mint esküdt, vádló, védő vagy a sértettnek képviselője működött;
5. ki az állam hivatalos nyelvét nem érti;
6. aki a testi vagy szellemi fogyatkozása miatt, vagy azért, mert ellene bűnvádi eljárás van folyamatban, vagy esőd vagy gondnokság alá helyezés van elrendelve, az esküdtek jegyzékébe nem lett volna felvehető, vagy akire nézve eme körülmények később merültek fel.

Az az esküdt, aki ellen az 1—6. pontok alatt felsorolt okok valamelyike forog fenn, az illető ügynek elintézésében nem vehet részt. Az, akire nézve az 5. és 6. pontok alatt megjelölt okok valamelyike forog fenn, az esküdtek lajstromaiból is törlendő.

A kizárásra nézve az illető esküdtnak és a feleknek meghallgatása után a bíróság végérvényesen határoz.

Ha a fennebbi módon a megjelentek közül annyian volnának kizárandók, hogy az esküdtek száma huszonnégynél kevesebb lenne: az esküdtszék megalakításához csak abban az esetben lehet fogni, ha abban a visszautasításra jogosult felek (344. §.) bejegyeznek s legalább annyi esküdt maradt fenn, amennyi az esküdtszék megalakításához a 345. és 346. §-ok szerint szükséges.

Ellenkező esetben az esküdtek a 342. §. második bekezdésében meghatározott módon olyképen egészítendő ki, hogy legalább huszonnégyen legyenek.

344. §.

Ha a 343. §. szerint az esküdtszék megalakításához lehet fogni, az elnök által kijelölt bíró mindegyik nem kifogásolt esküdtnak külön papírszeletre írt nevét felolvassa és a bíróság asztalán levő urnába helyezi.

A nem kifogásolt esküdtek közül a felek annyit utasíthatnak vissza, ahánnyal tizenkettőnél, illetőleg — amennyiben az elnök pótesküdtet alkalmazását rendelte el (346. §.) — ezek számánál is több név van az urnában.

A visszautasítható esküdteknek felét a vádló, másik felét a vádlott utasíthatja vissza. Ha e szám páratlan, a vádlott eggyel több esküdtet utasíthat vissza.

Több vádlott a visszautasítás jogát együttesen, ha pedig nem jutnak egyetértő megállapodásra, váltakozva, abban a sorrendben gyakorolja, amelyben nevük a vádiratban előfordul.

E szabályok értelmében kimondja az elnök, hogy a felek hány esküdtet és mily sorban utasíthatnak vissza.

A visszautasítás jogának gyakorlását a vádlott védőjére, a magánváló pedig képviselőjére bízhatja.

345. §.

Az elnök az urnában levő papírszeleteket egyenkint kihúzza és mindenik papírszeletnek kihúzása és a rajta levő névnek felolvasása után kérdést intéz a felekhez, esetleg képviselőjükhöz (344. §. utolsó bekezdés), hogy az illető esküdtet elfogadják-e?

Erre a vádló és utána a vádlott »elfogadom« vagy »visszautasítom« szóval tartoznak nyilatkozni. Nyilatkozatuknak okát adni nem szabad. A nyilatkozás elmulasztása elfogadásnak veendő.

Mihelyt az elnök további nevet húzott ki, vagy a kisorsolást befejezettnek jelentette ki, a felek nem változtathatják meg tett nyilatkozatukat.

Ha az elnök tizenkét olyan esküdt nevét húzta ki, akiket egyik fél sem utasított vissza, vagy ha a felek visszautasító jogának kimerülte után a tizenkettőtől hiányzó esküdtek neveit kihúzta: az esküdtszék megalakítottak mondja ki.

346. §.

Ha előre látható, hogy a főtárgyalás hosszabb időre fog terjedni, az elnök egy vagy több pótesküdtnek alkalmazását rendelheti el és e célból tizenkettőnél több esküdtet sorsolhat ki.

Pótesküdtet azok lesznek, akiknek nevét az elnök utóljára húzta ki az urnából.

347. §.

Ha egy napra több ügy tárgyalása van kitűzve, az esküdtszék mindenik ügyben külön megalakítandó.

348. §.

A kifogás folytán mellőzött (343. §.), a visszautasított (344. §.) vagy a ki nem sorsolt esküdtek, — azokat kivéve, kiknek nevét a lajstromokból kitörölték (343. §. 2. bek.) — ha az elnök másként nem rendelkezik, kötelesek az ülészak végéig az esküdtbíróági főtárgyalások ideje alatt a bíróság épületében tartózkodni.

Az esküdtszék tagjai és a pótesküdték kötelesek az egész főtárgyaláson az ítélet kihirdetéséig jelen lenni. Az elnök menti fel a szolgálat kötelessége alól azokat, akik betegség miatt vagy más fontos okból kénytelenek távozni. Helyükbe a pótesküdték a sorshúzás sorrendje szerint lépnek. Ha az elnök pótesküdték alkalmazását nem rendelte el, vagy ezek nem elegendők, a fennebb említett esetben az esküdtek kisorsolása a 345. §. szerint folytatandó, esetleg az esküdtszék a 342. §. második bekezdése értelmében egészítendő ki.

Utóbbi esetben a felek a kifogásolás és a visszautasítás jogát, — amennyiben azt még nem merítették ki — az esküdtszéket kiegészítő határozatnak kihirdetése után azonnal érvényesítik és a főtárgyalásra az elnök csak azt az esküdtet idézi meg, akit a felek nem utasítottak vissza.

Ha a kiegészítés sorsolással vagy helyettes esküdtek behívásával történik, a főtárgyalás mindig elülről kezdendő.

349. §.

Az esküdtszék megalakulása után az elnök az esküdteket és a pótesküdtéket a vádlott jelenlétében nyilvános ülésben, semmisség terhe alatt megesketi.

Miután mindnyájan felálltak, az elnök a következő felhívást intézi hozzájuk:

»Esküdjének önök a mindentudó és mindenható Istenre, hogy az N. N. ellen folytatott ügyben az esküdtek kötelességeit híven teljesítik, a törvényt megtartják, a tárgyalás egész menetét gondos figyelemmel kísérik, a tárgyalás alatt álló ügyről határozatuk kimondásáig mással, mint esküdt társaikkal, nem értekeznek és félretéve minden kedvezést, félelmet és személyes tekinteteket, mind a vádlott ellen, mind a mellette felhozott bizonyítékokat egyenlő gondossággal és pártatlan lelkiismeretességgel mérlegelik és ebből merített meggyőződésük szerint, igazságosan és a törvény értelmében határoznak.«

Erre az esküdtek, — az elnök által sorban nevükön szólítatván — jobb kezüket szívükre téve, egyenként válaszolják:

»Esküszöm, Isten engem úgy segítjen.«

Az az esküdt, aki azt állítja, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, eskü helyett fogadást tesz. E fogadás így szól: »Becsületemre és lelkiismeretemre fogadom.«

III. Bizonyító eljárás, a kérdések feltevése és az esküdtek határozata.

350. §.

Az eskü letévése után az esküdtek elfoglalják a vádlott helyével szemközt levő üléseiket.

Ezután következik az ügy tárgyalása.

Az elnök köteles gondoskodni arról, hogy a bírák és az esküdtek a bizonyító eljárás alatt tett nyilatkozatokat és felolvasott okiratokat megértsék.

Bizonyítékul szolgáló okiratnak, a vádlott és a tanuk vallomásának és a szakértők nyilatkozatának az esküdtek által értett nyelvre való fordítását csak megeskettetett tolmács végezheti.

351. §.

Az esküdtek a tanukhoz és a szakértőkhöz a 307. §. értelmében oly módon intézhetnek kérdéseket, mint a bíróság bírói tagjai. Jogukban áll a bizonyító eljárás kiegészítése iránt is indítványt tenni, ami felett a bíróság határoz.

352. §.

A vádlott elhalálása vagy a vád elejtése esetében a bíróság az esküdtek meghallgatása nélkül a 301. §. végső, illetőleg a 322. §. első bekezdése szerint végzéssel megszünteti az eljárást.

Ha a főtárgyalás alatt kiderül, hogy a vád törvényes emeléséhez szükséges felhatalmazás, kivárat, vagy indítvány hiányzik, vagy hogy a magánindítványra jogosult visszavonható indítványát kellő időben visszavonta; hogy a vád tárgyává tett bűncselekményre vonatkozólag korábban már jogerős ítéletet hoztak; hogy a bűnvádi eljárás királyi kegyelem vagy elévülés következtében nem folytatható; vagy végre, hogy a vádlott a vád tárgyává tett bűncselekmény elkövetésekor életének tizenkettedik évét még nem töltötte be: a bíróság a felek meghallgatása után, azonban az esküdtek meghallgatása nélkül felmentő ítéletet hoz.

1914: XIII. t.-c. (Bpn.) az esküdtbíróóság előtti eljárásra és a semmisségi panaszra vonatkozó rendelkezések módosításáról.

I. CIKK.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896:XXXIII. t.-c. (Bp.) 353—377. §-ai helyébe a második bekezdés eseteinek kivételével a következő 1—28. §-okban foglalt szabályok lépnek. Az 1908:XXXVI. t.-c. 34. §-ának első bekezdése érintetlenül marad, második bekezdése pedig hatályát veszti. (1913:VII. t.-c. 23. és 31. §-a.)

Sajtó útján elkövetett olyan bűncselekmények ügyében, amelyekben a vádat a kir. ügyészség képviseli, a bűnvádi perrendtartás 363—367. §-ai, 368. §-ának utolsó bekezdése és 369. §-a hatályban marad és a jelen törvény 13—16. §-ai és 19. §-a ezekben az ügyekben nem nyernek alkalmazást.

Bpn. 1. §.

A kérdések megállapítása.

A bizonyító eljárás befejezése után, ha a Bp. 352. §-a értelmében a bíróság az eljárást nem szünteti meg, vagy a vádlottat az esküdtek meghallgatása nélkül nem menti fel, következik az esküdtekhez intézendő kérdések megállapítása.

Ha a vád több vádlott ellen vagy több bűncselekményre irányul és a bizonyítás, valamint a határozathozatal különválasztása nehézséggel nem jár, a bíróság az egyes vádlottakra vagy az egyes bűncselekményekre vonatkozó bizonyítás befejezése után kimondhatja, hogy ezek tekintetében az esküdtek külön határoznak. Ily esetben a 2—24. §-okban szabályozott eljárást a bizonyítás minden egyes különválasztott részének befejezése után azonnal le kell folytatni; a 25. §-ban szabályozott eljárásnak azonban csak akkor van helye, amikor az esküdtek már az összes vádlottak és vádbeli cselekmények felett határoztak.

Bpn. 2. §.

Az esküdtekhez intézendő kérdések tervezetét a vád képviselője terjeszti elő, még pedig kettővel több példányban, mint amennyi az érdekelt vádlottak száma.

Az elnök a tervezet egy példányát az esküdteknek, egy-egy példányát az érdekelt vádlottaknak átadja, a bíróságnál maradt példányt semmisség terhe alatt felolvastatja, s ha a vádlott, a védő, vagy valamely esküdt indítványozza, a tervezet megfontolása végett a főtárgyalást félbeszakítja.

A vádlott, a védő és minden esküdt kifogásolhatja a tervezetet; figyelmeztethet hiányaira; indítványozhatja, hogy azt kiigazítsák vagy megváltoztassák; javasolhat újabb kérdéseket.

A felek és az esküdtek meghallgatása után a bíróság határoz a tervezet s az indítványok felől; a javasolt kérdéseket változtatlanul elfogadhatja, helyesbítheti és újabb kérdésekkel egészítheti ki.

A megállapított kérdéseket az elnök semmisség terhe alatt felolvastatja.

Bpn. 3. §.

A kérdéseket úgy kell feltenni, hogy az esküdtek csupán »igen« vagy »nem« szóval felelhessenek.

Több vádlott vagy több bűncselekmény esetében e kérdéseket minden vádlottra külön csoportban kell feltenni, amennyiben az egyes csoportokat az 1. §. második bekezdése értelmében a bíróság már előbb fel nem tette.

Ha valamely következő kérdésre csak abban az esetben kell felelni, ha az esküdtek egy megelőző kérdést bizonyos meghatározott irányban döntöttek el, ezt világosan ki kell fejezni.

Bpn. 4. §.

Az esküdtekhez intézendő minden kérdés (főkérdés, kiegészítő főkérdés és mellékfőkérdés) két elkülönített részből áll: ténykérdésből és jogkérdésből.

Az eset körülményeihez képest egy ténykérdést több jogkérdéssel, valamint több ténykérdést egy jogkérdéssel is össze lehet kapcsolni.

Bpn. 5. §.

A főkérdésben a ténykérdés arra irányul, igaz-e, hogy a vádlott a vád alapjául szolgáló tettet elkövette; a jogkérdés arra irányul, megállapítja-e ez a tett a vádbeli bűncselekményt. *A főkérdés.*

Ennélfogva a ténykérdésben fel kell sorolni mindazokat a ténykörülményeket, amelyek az alkalmazandó törvényben meghatározott tényálladási elemeknek megfelelnek és amelyek a tett megkülönböztetésére alkalmasak; továbbá mindazokat az ügy megítélése szempontjából döntő jelentőségű ténykörülményeket, amelyeknek felsorolását valamelyik fél vagy valamelyik esküdt indítványozza (11. §.), vagy a bíróság indítvány nélkül szükségesnek tartja. A jogkérdésben szószerinti idézéssel fel kell sorolni az alkalmazandó törvényben meghatározott tényálladási elemeket.

A ténykérdést ama tényállás szerint, a jogkérdést ama törvény szerint kell szerkeszteni, amelyen a vád alapszik.

Bpn. 6. §.

Ha a védő, a vádlott vagy valamelyik esküdt indítványozza, *A kiegészítő* vagy ha a bíróság szükségesnek tartja, hivatalból is, külön kérdést kell feltenni (11. §.) a cselekménynek a vádtól eltérő minősítésre (kiegészítő főkérdés). *főkérdés.*

Bpn. 7. §.

Az olyan kérdést, amely szerint a vádlott terhére rótt bűncselekmény súlyosabb minősítés alá esik, mint aminőn a vádhatározat s ennek hiányában a vádirat alapszik, csak akkor szabad feltenni, ha a vádlott beleegyezett s a védelmet új irányban előkészíteni nem kell. Ellenkező esetben a bíróság a főtárgyalást elnapolja.

Ha ily kérdést a bíróság feltesz, ez lesz a főkérdés, amely a többit megelőzi.

Bpn. 8. §.

*Külön
főkérdés.*

Külön főkérdést kell feltenni, ha a vádlott ellen a bizonyító eljárás alatt a vádhatározatban s ennek hiányában a vádiratban megjelölt bűncselekményen kívül olyan más tényálladék is felmerült, amely az 1878: V. te. 96. §-ának alkalmazására alapul szolgál.

Ezt a kérdést azonban csak a vádlott beleegyezésével szabad feltenni. Ha ebbe a vádlott bele nem egyezett, az újabban felmerült önálló bűncselekményre nézve az eljárást külön kell választani.

Bpn. 9. §.

Mellék kérdés.

Ha valamelyik fél vagy valamelyik esküdt indítványozza vagy hivatalból is, ha a bíróság szükségesnek tartja, külön kérdést kell feltenni (11. §.) a beszámítást kizáró olyan okról, amely e §. második bekezdésében felemlítve nincs, valamint a büntetési jog megszüntető olyan okról, amely nem esik a BP. 352. §-a alá, úgyszintén közokirattal nem bizonyított olyan körülményről, amely súlyosabb vagy enyhébb büntetési nemnek vagy büntetési tételnek alkalmazását vonja maga után. (Mellék kérdés.)

A vádlott elmebetegségéről vagy elméjének egyéb rendellenes állapotáról, s ha a vádlott siketnéma, arról, volt-e a vádlottnak az elkövetés idején a cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges belátása, a súlyosító és enyhítő körülményekről, a közokirattal bizonyított olyan okról, amely súlyosabb vagy enyhébb büntetési nem vagy büntetési tétel alkalmazását vonja maga után, továbbá a törvényben meghatározott biztonsági rendszabályok alkalmazásáról, végül arról, hogy a vádlott volt-e már büntetve, az esküdtekhez kérdést intézni nem szabad. Ezeket a kérdéseket a bíróság az esküdtek meghallgatása nélkül az ítéletben dönti el.

Bpn. 10. §.

A 6—9. §-okban meghatározott kérdések szerkesztésénél az 5. §. rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

Azt a ténykérdést, amely a beszámítás és a büntetési jogkérdésének, valamint a súlyosabb vagy enyhébb büntetési nem vagy büntetési tétel alkalmazására vonatkozó jogkérdésnek alapjául szolgál, a bíróság belefoglalhatja az 5—8. §-ok értelmében szerkesztett ténykérdésbe.

Bpn. 11. §.

Az oly indítványt, amely arra irányul, hogy a bíróság valamely az ügy megítélése szempontjából döntő jelentőségű ténykörülményt a ténykérdésbe felvegyen (5. §.), vagy hogy

valamely külön kérdést feltegyen, csak a törvényből merített ok alapján, vagy akkor szabad elutasítani, ha az erre irányuló indítványnak megfelelő ténybeli adat a főtárgyalás folyamán nem merült föl.

Bpn. 12. §.

A megállapított kérdések felolvasása után következnek a perbeszédék. *A perbeszédék.*

A perbeszédék után az elnök az esetleg újra, vagy módosítva megállapított kérdéseket aláírja, és semmisség terhe alatt ismét felolvastatja.

Ezután következik az elnök fejtegetése s az esküdtek tanácskozása és határozathozatala.

Az elnöki fejtegetés és az esküdtek tanácskozása.

a) Sajtó útján elkövetett oly bűncselekmények esetében, amelyekben a vádat a kir. ügyészség képviseli:

b) Egyéb ügyekben:

Bp. 363. §.

Ezután az elnök az esetleg újra, vagy módosítva megállapított kérdéseket aláírja és semmisség terhe alatt ismét felolvastatja. A kérdések felolvasását követi az elnöknek az esküdtekhez intézett fejtegetése.

Az elnök útmutatást ad az esküdteknek feladatukról és működésük köréről, megmagyarázza nekik az általuk megoldandó jogi kérdéseket, az alkalmazandó törvényeket, ezeknek a vád tárgyává tett bűncselekményre való alkalmazásánál irányadó szempontokat, végül a feltett kérdéseket.

Fejtegetésében nem szabad véleményt nyilvánítani sem a bizonyítás eredményéről, sem a bizonyítékok mérlegelése tekintetében.

Az elnök fejtegetését senki sem szakíthatja félbe és nem is teheti felszólalás tárgyává.

A felek bármelyikének kívánatára az elnök fejtegetésé-

Bpn. 13. §.

A fejtegetésnél az elnökön kívül csak a bírói tanács másik két tagja, az esküdtek, a jegyző, a vád képviselője, a sértett vagy képviselője s a vádlott és védője van jelen.

Az elnök a kérdéseket abban a sorrendben olvastatja fel és fejtegeti, amelyben a bíróság megállapította és ha indokoltnak tartja, egyszerre több kérdést is felolvastathat és fejtegethet. Fejtegetésében kiterjeszkedik azokra a jogi kérdésekre, amelyeket az esküdteknek megoldaniok és azokra a törvényekre, amelyeket alkalmazniok kell, úgyszintén azokra a szempontokra, amelyek a törvénynek a vád tárgyává tett bűncselekményekre való alkalmazásánál irányadók; nem szabad azonban véleményt nyilvánítani sem a bizonyítás eredményéről, sem a bizonyítékok mérlegeléséről. A fejtegetés után az elnök megkérdezi az esküdtek-

nek a jogi kérdésekre vonatkozó része a jegyzőkönyvbe felveendő.

Bp. 364. §.

Az elnök befejezván fejtegetését, átadja a legidősebb esküdtnak a kérdéseket, a tárgyalás folyamán felolvasott okiratokat és a felmutatott bűnjeleket, továbbá az esküdtek kisorsolásának sorrendjét feltüntető jegyzéket.

Erre az esküdtek visszavonulnak a számukra kijelölt tanácskozásterembe.

Az elnök intézkedik, hogy a vádlott az ülésteremből távozzék, az esküdtek pedig határozatuknak meghozása előtt — kivéve a 366. §-ban meghatározott esetet — tanácskozástermüket el ne hagyják s az elnöknek írásbeli engedelmével nélkül másokkal ne érintkezzenek.

A bíróság azt az esküdtet, aki e szabály ellen vét, kétszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetheti, az ellen pedig, aki az esküdttel az elnöknek írásbeli engedelmével nélkül érintkezik, huszonnégy óráig terjedhető elzárást mondhat ki.

Katonai bíróság hatóságának alávetett egyénnek meg-

től, hogy egyes kérdésekre e bekezdésnek megfelelő bővebb felvilágosítást nem kíván-e?

Akarmelyik esküdt kívánságára az elnök az előbbi bekezdés értelmében minden jogi felvilágosítást e fejtegetés után is megadni köteles.

Az elnök fejtegetését senki sem szakíthatja félbe és amiatt senki sem szólalhat fel.

Az elnök fejtegetését, ha amiatt perorvoslatot jelentettek be, a jegyzőkönyvbe fel kell venni.

Bpn. 14. §.

Az elnök fejtegetése után a bírói tanács másik két tagjának, a vád képviselőjének, a sértettnek vagy képviselőjének, a vádlottnak és védőjének el kell a termet hagynia; az esküdtek tanácskozásánál és határozathozatalánál az esküdteken kívül semmisség terhe alatt csak a bíróság elnöke és a jegyző van jelen.

A tanácskozás megkezdése után az esküdtek közül a teremből az elnök írásbeli engedélye nélkül mindaddig senki nem távozhatik, amíg határozatukat meg nem hozták.

A bíróság azt az esküdtet, aki e szabályok ellen vét, kétszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetheti; az ellen pedig, aki az esküdttel az elnök írásbeli engedélye nélkül érintkezik, huszonnégy óráig terjedhető elzárást állapíthat meg.

büntetése végett feljebbvaló hatósága keresendő meg.

Az esküdtek tanácskozástermében jelen törvénynek a 351., 363—370. §-okat magában foglaló kivonata több példányban az esküdtek rendelkezésére bocsátandó.

Bp. 365. §.

Az esküdtek tanácskozását végett történt visszavonulásuk után mindenek előtt a köztük legidősebbnek elnöklété alatt, szóbeli szavazással és egyszerű szavazattöbbséggel megválasztják főnöküket, ki az esküdtek elő terjesztett kérdéseket felolvassa s a további tanácskozást és szavazást vezet.

Ha többen egyenlő számú szavazatokat kaptak, az idősebbik tekintendő megválasztottnak.

Bp. 366. §.

Ha az esküdtek többsége azt hiszi, hogy bármely jogi kérdésben bővebb felvilágosításra van szüksége, ezt az elnök az ülésterembe visszatért esküdteknek az ülés megnyitása után, a felek jelenlétében, nyomban megadja.

A felek bármelyikének kívánságára ez a jogi fejtegetés is jegyzőkönyvbe veendő.

Ha az esküdtek többsége a kérdések megváltoztatását, vagy kiegészítését, esetleg új kérdés feltevését tartja szükségesnek: ez indítványra nézve a feleket meg kell hallgatni és határozatot kell hozni.

A felvilágosítás, illetőleg a határozat után az esküdtek, tanácskozásuk folytatása végett, ismét visszavonulnak termükbe.

Bpn. 15. §.

Az esküdtek tanácskozását a bíróság elnöke vezeti és gondoskodik a tanácskozás rendjéről s szabadságáról.

Valahányszor azonban az elnök újabb felvilágosítást nyújt, vagy újabb fejtegetésbe bocsátkozik, a bírói tanács másik két tagja, a vád képviselője, a sértett vagy képviselője, a vádlott és védője a teremben újból elfoglalja helyét.

Ha legalább öt esküdt szükségesnek tartja, hogy a bíróság a kérdéseket megváltoztassa, kiegészítse, vagy új kérdést tegyen fel, az elnök a fő tárgyalást újból megnyitja s a bíróság az indítványra a feleket meghallgatja és határozatot hoz.

A határozat után az esküdtek folytatják a tanácskozást.

Bp. 367. §.

Az esküdtek szavazása.

Az esküdtek tanácskozásának befejezése után főnökük a kérdéseket a feltevés sorrendjében szavazás alá bocsátja és mindegyik esküdtet, abban a sorrendben, amelyben nevüket kihúzták, szavazatának élőszóval kijelentésére szólítja fel, végül saját szavazatát is kijelenti. Ha az esküdtek egyike kívánja, a szavazás titkos.

A szavazás az egész kérdésre csak »igen« vagy »nem« szóval történik; azonban a kérdésnek valamely tüzetesen megjelölt részére igennel, többi részére nemmel is lehet szavazni.

A szavazásnál az esküdteken kívül, semmisség terhe alatt, más nem lehet jelen.

A főnök a szavazás eredményét, annak megjegyzésével, hogy a határozatot hány szavazattal hozták, mindegyik kérdés mellé írja és aláírja. Feljegyzésében vakarásnak nem szabad előfordulni. Az esetleg szükséges törléseket, széljegyzéseket vagy beszúráásokat aláírásával ellátott jegyzetben kell saját igazításainak elismernie.

Ha az esküdtek elhagyták tanácskozójuk termükét, többé egyikük sem változtathatja meg szavazatát.

Az esküdtek a szavazás lefolyását és az egyes szavazatok arányát kötelesek titokban tartani.

Bp. 368. §. ut. bekezdése.

Azok az esküdtek, akik a főkérdésre nemmel szavaztak, a további kérdéseknél a szavazástól tartózkodhatnak és szavazatuk a vádlottra nézve kedvezőbb szavazatokhoz számítandó.

Bpn. 16. §.

Az esküdtek a tanácskozás befejezése után titkosan egyenként leadják szavazatukat.

A szavazatokat az elnök a jegyzővel együtt összeszámálja és a szavazatok arányát az egyes kérdések mellett feljegyzi.

Bpn. 17. §.

Az esküdtek oly határozatához, amely az 5—8. §-ok értelmében feltett ténykérdésre vagy jogkérdésre igenlő választ ad vagy amely a beszámítást kizáró vagy a büntethetőséget megszüntető okot nem állapítja meg, vagy amely a büntető törvények külön rendelkezései értelmében súlyosabb büntetési nemnek vagy tételnek alkalmazását vonja maga után, legalább nyolc, a vádlottra kedvezőtlen szavazat szükséges.

Minden más esetben egyszerű szótöbbség dönt. Ha a szavazatok egyenlően oszlanak meg, az válik határozattá, ami a vádlottra kedvezőbb.

Bpn. 18. §.

Ha az esküdtek határozata szerint a vádlott a büntető törvénybe ütköző cselekményt követett el és a határozat beszámítást kizáró vagy a büntethetőséget megszüntető okot nem állapít meg, az esküdtek szóbeli szavazással és egyszerű szavazat-többséggel maguk közül két esküdtet jelölnek ki, akik az ítélethozatalban is résztvesznek. (25. §.).

Bp. 369. §.

A szavazás befejezésével az esküdtek visszatérnek a tárgyalóterembe és elfoglalják helyüket.

Az esküdttörvény elnöke az ülést újra megnyitván, felhívására az esküdtek főnöke a vádlott távollétében e bevezető szavak után:

»Becsületemre és lelkiismeretemre, Isten és emberek előtt bizonyítom, hogy az esküdtek határozata a következő... semmisség terhe alatt, az esküdtek jelenlétében felolvassa a kérdéseket, a reájuk adott válaszokkal együtt.

Ha az esküdtek határozata bűnösséget vagy olyan okot állapít meg, mely a büntető törvényeknek külön rendelkezései értelmében súlyosabb büntetési nemnek vagy tételnek alkalmazását vonja maga után, e határozatok (368. §.) mindegyikénél a főnök kijelenti, hogy az esküdtszék ezt

Bpn. 19. §.

A szavazás után az elnök nyilvános ülésben, de a vádlott távollétében kihirdeti az esküdtek határozatát.

A 18. §-ban említett minden határozatnál kijelenti, hogy az esküdtszék ezt a határozatot hétnél több szavazattal hozta.

Más határozatnál az elnök a szavazatok arányát nem hirdeti ki.

A határozat kihirdetése után a bíróság a határozat megvizsgálása végett tanácskozássra vonul vissza.

A határozat kihirdetése.

a határozatot »hétnél több« szavazattal hozta. A szavazatok arányát más módon, illetőleg a vádlottra kedvező határozatoknál egyáltalán nem szabad megjelölnie. A felolvasott határozatot az esküdtbírótság elnöke és jegyzője aláírják.

Bpn. 20. §.

Helyesbítő eljárás.

Ha a bíróság abban a nézetben van, hogy az esküdtszék határozata alakjára nézve nem szabályszerű, vagy valamely kérdésnek lényegére nézve homályos, hézagos, vagy önmagának ellentmondó: a feltett kérdések megváltoztatása vagy egészítése mellett, vagy enélkül is felhívja az esküdteket, hogy határozatukat javítsák, vagy egészítsék ki.

Ezt a helyesbítő eljárást kell elrendelni akkor is, ha valamelyik esküdt azt állítja, hogy a kihirdetett határozat nem híven tünteti fel az esküdtszék határozatát.

A helyesbítő eljárást a bíróság mindaddig elrendelheti, amíg ítéletet nem hozott.

Bpn. 21. §.

A bíróságnak a 20. §-ban említett felhívására az esküdtek tanácskozás végett újra visszavonulnak.

Ha határozatuk csak alaki tekintetben esik kifogás alá, csak a hiányokat javíthatják ki; ha pedig az ügy érdemében tévedtek, úgyszintén, ha a bíróság a kérdéseket megváltoztatta vagy kiegészítette, előbbi határozatuktól egészen eltérhetnek.

Az új határozatot akként kell a kérdések mellé írni, hogy az előbbi olvasható maradjon.

Ha az esküdtek ragaszkodnak ahhoz a határozatukhoz, melyet a bíróság homályosnak, hézagosnak vagy önmagának ellentmondónak jelentett ki, az ügyet később tárgyaló esküdtbírótság elé kell utasítani. A felfolyamodásnak felfüggesztő hatálya van.

Bpn. 22. §.

Az eljárás felfüggesztése.

Ha a bíróság arról van meggyőződve, hogy az esküdtek az ügy lényegében a vádlott terhére tévedtek, vagy hogy tévedésből hoztak oly határozatot, amelynek alapján a vádlottat fel kellene menteni, a bíróság a további eljárást felfüggeszti és az ügyet indokolás nélkül hozandó határozattal később tárgyaló esküdtbírótság elé utasítja, vagy indokolt előterjesztést tesz a kir. Curriának az iránt, hogy a B. P. 29. §-a alapján más esküdtbírószágot küldjön ki.

Ily határozatot csak hivatalból és csak az ítélet kihirdetéséig szabad hozni, még pedig a vádlott terhére csak a bíróság valamennyi tagjának hozzájárulásával. A feleknek nincs joguk ily határozatot indítványozni. Ellene perorvoslatnak nincs helye.

Ha az eljárás több önálló bűncselekmény miatt, vagy több vádlott ellen folyik, a fennebb megjelölt esetben az új esküdtbírótság elé csak azt a bűncselekményt és csak azt a vádlottat szabad utasítani, amely bűncselekményre és amely vádlott terhére vagy előnyére az esküdtszék a bíróság nézete szerint tévedett.

Ha a bíróság az ügyet később tárgyaló esküdtbírótság elé utasítja, a következő ülészsakra, sürgős esetekben a folyó ülészsak végére új főtárgyalást kell kitzüni. Ebben az eljárt bíróság esküdt tagjai nem vehetnek részt.

Az új esküdtszék határozata alapján a bíróság köteles ítéletet hozni s ennél az új esküdtszék határozatát venni alapul. De oly esetben, ha az esküdtek a korábbi határozat meghozatalában a bíróság nézete szerint a vádlott terhére tévedtek, a bíróság csak akkor szabhat ki a korábbi esküdtszék határozata alapján megállapítható büntetésnél súlyosabbat, ha az új főtárgyaláson oly adatok merültek fel, amelyek alapján a B. P. rendelkezései szerint a vádlott terhére újrafelvételnek lett volna helye.

Bpn. 23. §.

A bíróság tanácskozása után, — ha a helyesbítő eljárásnak (20. és 21. §.) nincs helye, — az elnök a szabadlábbon levő vádlottat behívhatja, a letartóztatott vádlottat pedig elővezeteti. *A határozat kihirdetése.*

Ha a bíróság a 21. §. utolsó vagy a 22. §. első bekezdését nem alkalmazza, az elnök a vádlott előtt felolvastatja a jegyzővel az esküdtek végleges határozatát.

A 21. §. utolsó vagy a 22. §. első bekezdésének esetében a vádlott előtt a bíróság határozatát kell felolvastatni.

Bpn. 24. §.

Ha az esküdtek akár a ténykérdésre, akár a jogkérdésre, amelyet a bíróság az 5—8. §-ok értelmében feltett, nemmel választak, vagy ha a beszámítást kizáró, vagy a büntethetőséget megszüntető okról feltett kérdésre (9. §.) a vádlottnak kedvező választ adtak, a bíróság a vádlottat ítélettel felmenti.

Felmenti a bíróság a vádlottat akkor is, ha a törvény arra a tette, amelyet a vádlott az esküdtek határozata szerint elkövetett, nem állapít meg büntetést, vagy ha a bíróság olyan okot fogadott el valóznak, amely a beszámítást kizárja (9. §. második bekezdése).

Bpn. 25. §.

A 18. §. esetében elsősorban a vádló terjeszti elő indítványát a bűnösség és az alkalmazandó büntetési tétel tárgyában, azután a sértett nyilatkozhatik magánjogi igénye tekintetében és végül

a vádlott és védője egy izben felszólalhatnak. Az esküdtek határozatát nem szabad bírálat tárgyává tenniök.

Ezután a bíróság ítélethozatal végett a 18. §. szerint választott két esküdttel együtt visszavonul.

Büntető ítélet hozatalánál a bíróság a B. P. 327. §-ának szabályai szerint jár el.

Az esküdtek határozata a bíróságot a büntetés kiszabásánál csak annyiban korlátozza, hogy a 9. §-ban említett súlyosabb, illetőleg enyhébb büntetési nemet vagy büntetési tételt az esküdtek határozata nélkül csak akkor alkalmazhatja, ha az annak alapjául szolgáló ténykörülményt közokirat bizonyítja.

A 18. §. szerint választott esküdteket az ítélethozatalban ugyanazok a jogok illetik meg, mint a bírói szavazó tagokat.

Bpn. 26. §.

Az ítélet rendelkező részének az esküdtekhez intézett kérdéseket és az esküdtek határozatát is tartalmaznia kell; az indoklásnak pedig e határozat tartalmára kell támaszkodnia azokban a kérdésekben, amelyeket az esküdtek döntöttek el.

Bpn. 27. §.

A főtárgyalás elnapolása. Az esküdtbírói főtárgyalást csak addig szabad elnapolni vagy félbeszakítani, amíg az esküdtek tanácskozás végett vissza nem vonultak.

Az ítélet hozását és kihirdetését elhalasztani nem szabad.

Ha a főtárgyalást elnapolták vagy félbeszakították, az esküdtek az elnök engedelmével lakásukra távozhatnak, de a főtárgyalás folytatásánál meg kell jelenniök és letett esküjük értelmében a tárgyalás alatt álló ügyről a közbeeső idő alatt nem értekezhetnek mással, mint esküdttársaikkal.

Az elnök köteles őket azokra a következményekre figyelmeztetni, amelyeket a törvény e jogszabályok megszegéséhez fűz.

Ha a főtárgyalást három napnál tovább napolták el, vagy szakították félbe, az esküdtszékét újra kell alakítani és a főtárgyalást előlőről kell kezdeni.

Bpn. 28. §.

Az esküdtbírói főtárgyalás jegyzőkönyvében a főtárgyalási jegyzőkönyv egyéb tartalmán felül le kell írni az esküdtszék megalakítását, meg kell említeni az esküdtek és pótesküdtök szabályszerű megesketését és ha az esküdtek felvilágosítást kértek (13. és 15. §.), vagy ha a bíróság helyesbítő eljárást rendelt el (20. és 21. §.), vázolni kell az e tekintetben lefolyt eljárást.

A vádló részéről javaslatba hozott kérdéseket és a 2. §. értelmében írásban előterjesztett egyéb indítványokat, a megállapított kérdéseket, az esküdtek határozatát és az ítéletet vagy a 22. §. értelmében hozott felfüggesztő végzést a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

B) 1897:XXXIII. t.-c. az esküdtbíróóságokról.

1. §.

Minden törvényszéknél, melynek büntető hatásköre van, esküdtbíróóság szerveztetik. (34. §.)

Az esküdtbíróóság az elnökkel együtt három bírói tagból és tizenkét esküdtből áll.

Az esküdtbíróóságok szervezete.

2. §.

Az esküdtbíróóság elnökét és ennek helyettesét a kir. ítélőtábla elnöke jelöli ki.

Elnökké rendszerint a kir. törvényszék elnökét kell kijelölni; de kijelölhetők a kir. ítélőtábla bírái, valamint ama törvényszék bírái is, melynél az esküdtbíróóság alakítottatik. Az esküdtbíróóság elnökének helyettesét a törvényszék bírái közül kell kijelölni.

A kijelölés egy évre történik, és legkésőbb december 31-ig a hivatalos lapban és a kir. törvényszék hirdetményi tábláján közölteendő.

Az elnöknek és helyettesének akadályoztatása esetében a helyettesítés iránt, ha annak sürgős szüksége forog fenn, esetről-esetre a törvényszék elnöke intézkedik.

3. §.

Az esküdtbíróósághoz két bírót és két helyettes bírót, szintén egy évre, a kir. törvényszék elnöke jelöli ki a vezetése alatt levő kir. törvényszék bírái, vagy a törvényszék székhelyén működő kir. járásbírák sorából.

Esküdtbíróóság tagja albiró nem lehet.

4. §.

Esküdt csak az a magyar honos férfi lehet, aki az alapljstrom egybeállításának évében életkorának legalább huszonehatodik évét betöltötte és az állam hivatalos nyelvét, Flúméban pedig az olasz nyelvet érti, azon írni és olvasni tud, ha vagy:

Az esküdtek kvalifikációja. Kizáró és mentesítő okok.

1. évenként legalább húsz korona egyenes állami adót köteles fizetni, amennyiben pedig időleges adómentességet élvez, húsz korona egyenes állami adónak megfelelő értékű vagyonnal bír, vagy

2. köztisztviselő, lelkész, a magyar tudományos akadémia tagja, tudor, okleveles tanár, ügyvéd, mérnök, építész, hajóskapitány, gazdász, gyógyszerész, vegyész, erdész, bányász, tanító, sebész, állatorvos, továbbá az, aki a felsőbb művészeti vagy más felsőbb szakiskolát elvégezte, végül aki a középiskolai záróvizsgát letette.

5. §.

Az esküdtek jegyzékébe nem vehető fel:

1. aki nyereségvágtyból eredő büntett vagy vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt elítélve;
2. aki hivatalvesztésre vagy politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére van ítélve (1878. évi V. t.-c. 56. §.), az ítéletben megállapított időtartam alatt;
3. aki szabadságvesztés-büntetés végrehajtása alatt áll, vagy feltételes szabadságon van;
4. aki ellen büntett vagy fogházzal büntetendő vétség miatt vizsgálat, közvetlen idézés, vagy főtárgyalás (bűnvádi perrendtartás 268. §.) van elrendelve, vagy aki vád alá van helyezve;
5. aki esőd alatt áll, gondnokság alá van helyezve, vagy akinek kiskorúsága meg van hosszabbítva;
6. aki testi vagy szellemi fogyatkozás miatt az esküdt kötelességeit teljesíteni nem képes.

6. §.

Továbbá nem vehető fel az esküdtek jegyzékébe:

1. a miniszter, a fiumei kormányzó, a főispán s Budapes-
ten a főpolgármester;
2. a tényleges szolgálatban levő bíró vagy ügyész;
3. a fegyveres erőnek tartós, tényleges szolgálatban álló tagja (1889:VI. t.-c. 2. §.); a szabadságolt havidíjas és az ideig-
lenesen szabadságolt legénység;
4. a rendőri hatóság tagja vagy közege (bűnvádi perrend-
tartás 85. §.);
5. a pénzügyőrség tagja;
6. a napszámos vagy a szolgál.

7. §.

Az esküdtszéki szolgálattól mentes:

1. az országgyűlés képviselőházának, a főrendiháznak vagy a közös ügyek tárgyalására küldött bizottságnak tagja, az ülészak tartamára;
2. a lelkész;
3. a fegyveres erőnek az esküdtek névjegyzékébe felvett az a tagja, aki ideiglenes tényleges szolgálatot teljesít, a be-
hívás tartama alatt;
4. a gyakorló orvos;
5. a gyógyszerész, akinek segédje nincs;
6. a néptanító;
7. a postánál, a távírdánál, a vasútnál és a gőzhajózásnál alkalmazott egyének;
8. aki életkorának hetvenedik évét betöltötte;
9. aki az év folyamán valamely ülészakban szolgálatot teljesített, a folyó és a következő évben.

8. §.

Az igazságügyi miniszter évről-évre elrendelheti, hogy a 7. §. 9. pontja alapján mentesség igénybe vehető ne legyen oly törvényszék területén, amelynél máskép esküdtbírótság nem szervezhető.

9. §.

Városokban a polgármester, községekben a bíró, Budapes-
ten a kerületi előjáró, a városi törvényhatósági bizottságnak, illetőleg városi vagy községi képviselőtestületnek, a székes-
fővárosban pedig a kerületi választmánynak (1893:XXXIII. t.-c. 29. §-a) két kiküldöttjével, — akiknek egyike községekben mindig a községi, illetőleg körjegyző — mint összeíróbizottság, köteles minden év május havában egybeállítani azoknak a városukban, illetőleg községükben, kerületükben lakó összes férfiaknak névjegyzékét, akik a fenti 4. §. értelmében esküdtek lehetnek, és az 5. és 6. §-ok kizáró rendelkezései alá nem esnek.

*Az esküdtek
alap-
lajstroma.*

Azt, akire nézve a kizárás tekintetében kétség merül fel, vagy aki az esküdtszéki szolgálattól mentes (7. §.), a kizárás, illetőleg mentesség okának feltüntetésével, a névjegyzékbe föl kell venni.

A névjegyzéknek tartalmaznia kell folyó szám alatt és betűrendben a neveket, a bejegyzett egyén korának, végzett iskoláinak, polgári állásának vagy foglalkozásának, lakóhelyének tüzetes adatait; azt, hogy mennyi egyenes állami adót köteles fizetni, hogy az országban használatban levő nyelvek közül melyiket beszéli, melyiket használja túlnyomóan, melyik az anyanyelve, továbbá lehetőleg azt is, hogy a névjegyzékben előforduló egyének melyikéhez áll a 19. §-ban meghatározott viszonyban. E névjegyzéket, melyet két példányban kell kiállítani, a bizottság elnöke és jegyzője aláírja.

Ez a névjegyzék az esküdtek alaplajstroma.

10. §.

A polgármester, a községi bíró, illetőleg a kerületi előjáró június első napja előtt a helyi szokás szerint közhírré teszi, hogy az alaplajstromot a helyhatóság hivatalos helyiségében június első napjától kezdve tizenöt napon át bárki megtekintheti, továbbá, hogy akár alkalmas egyének kihagyása, akár nem alkalmasnak bejegyzése miatt e tizenöt nap alatt bárki felszólalhat, és hogy a felszólalásokra, melyek a hivatalos helyiségben közszemlére lesznek kitéve, nyolc nap alatt bárki észrevételeket tehet. A felszólalásokat és az észrevételeket a polgármesternél, a községi bírónál, illetőleg a kerületi előjárónál írásban kell beadni vagy szóval kell előterjeszteni. A szóval tett felszólalásokat és észrevételeket jegyzőkönyvbe kell foglalni.

11. §.

A községi bíró az alaplajstrom mindkét példányát, a felszólalásokkal és észrevételekkel együtt, szükségesnek mutató megjegyzései kíséretében, július hó 15-ik napjáig a községre nézve illetékes főszolgabíróhoz terjeszti be.

A főszolgabíró vagy helyettese az alaplajstromokat átvizsgálja, a hiányosokat pótlás végett visszaküldi, a késedelmes községi bírót az iratok beterjesztésére felhívja s ha ez siker nélkül történt, arra 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal szorítja.

12. §.

A főszolgabíró, polgármester és kerületi előjáró az alaplajstrom egyik példányát saját levéltárában megőrzi, másik példányát pedig a felszólalásokkal, észrevételekkel és azok mellékleteivel együtt szeptember 1. napjáig annak a kir. törvényszéknek elnökéhez küldi be, melynél az esküdtbírószervezve van.

Együttal felvilágosító nyilatkozatot tesz a felszólalásokban és észrevételekben felhozott oly adatokra is, melyeknek valódisága vagy valótlanúsága az iratokból nem tűnik ki.

13. §.

Ha az alaplajstrom szeptember hó első napjáig be nem érkezett, a törvényszék elnöke az igazságügyminiszternek jelentést tesz, aki a lajstrom összeállítására iránt saját hatáskörében intézkedik, esetleg elrendelheti, hogy az a késedelmes tisztviselő költségére állíttassék össze.

14. §.

A kir. törvényszéknél november havában bizottság ül össze. Ennek elnöke: a törvényszék elnöke, tagjai: egy bíró és három bizalmi férfiú, akiket az elnök a törvényhatóság által a 18. §. értelmében megválasztott bizalmi férfiak közül hív meg. Ezeken kívül a törvényszék elnöke, ha szükségesnek találja, a kerület, a város vagy járás közigazgatási főtisztviselőjét felvilágosító nyilatkozattétel végett a bizottság ülésére szintén meghívja.

A bizottság mindenekelőtt vizsgálat alá veszi a felszólalásokat és az ezekre tett észrevételeket. E tárgyban hozott határozatot jegyzőkönyvbe veszi; ennek alapján az alaplajstromokra záradékot vezet, melyben felsorolja azokat, akiknek felvételét vagy kihagyását elhatározta. A jegyzőkönyvet és a záradékot az elnök és a jegyző írják alá.

15. §.

A bizottság a felszólalások elintézése után az alaplajstromokból kiválasztja az esküdtbírószervezethez a következő évre szükséges esküdtteket és helyettes esküdtteket. Ezek számát mindenik esküdtbírószervezetére nézve az igazságügyi miniszter rendeletben állapítja meg.

Az esküdtteket elsősorban azok közül kell kiválasztani, kik nem köztisztviselők.

A helyettes esküdtteket a helyben vagy a közel vidéken lakó egyének közül kell kiválasztani.

16. §.

A bizottság zárt ülésben, szavazattöbbséggel, végérvényesen határoz.

17. §.

A kiválasztott esküdttek betűsoros rendben külön lajstromba (főlajstrom), a helyettes esküdttek szintén külön lajstromba (helyettes lajstrom) irandók. Ezek az évi lajstromok. Az évi lajstromok — a bizottság összes tagjainak aláírása, a hivatalos pecséttel való ellátás és kinyomatás után — a királyi ítélőtábla elnökének, a királyi főügyésznek, az esküdtbírószervezetben működő királyi ügyészségeknek, ügyvédi kamaráknak, polgármestereknek, községi bírónak és kerületi előjárónak megküldendők.

A polgármesterek, a községi bírák és a kerületi előjárók kötelesek a felmerült halálesetekről, lakóhelyváltoztatásokról és azokról a körülményekről, melyek miatt az évi lajstromokba felvett egyének valamelyike az esküdttek jegyzékébe fel nem vehető (4., 5. és 6. §-ok), a királyi törvényszék elnökének haladék nélkül jelentést tenni. Az elnöknek az évi lajstromokba felvett egyének közül azok is kérhetik a szolgálat alól való felmentésüket, akiknek erre a 7. §. szerint igényük van. Az évi lajstromok helyesbítése iránt a királyi törvényszék elnöke végérvényesen határoz; s a helyesbítéseket az aláírásával és hivatalos pecsétjével ellátandó záradékokban részletesen felsorolja.

18. §.

A 14. és 15. §-ok értelmében működő bizottsághoz a törvényhatóság bizottsága egy évi időtartamra saját kebeléből tizenkét bizalmi férfit választ, és ezek jegyzékét október végéig azon törvényszék elnökéhez teszi át, amelynél az esküdtbírószervezet szervezve van.

Ha egy esküdtbírószervezet területén két törvényhatóság van, minden törvényhatóság hat-hat, ha pedig kettőnél több van, mindegyik négy-négy bizalmi férfit választ.

Ha egy törvényhatóság területén több esküdtbírószervezet van, a bizalmi férfiakat mindegyik esküdtbírószervezethez ez a törvényhatóság választja.

Köztisztviselő bizalmi férfi nem lehet.

Az elnök a törvényszék székhelyén kívül lakó bizalmi férfiakkal és közigazgatási főtisztviselőknek, kérelmekre, napidíjat és útiköltséget állapít meg, ami a bűnügyi átalányt terheli.

A szabályszerűleg meghívott bizalmi férfit, aki a bizottság ülésére pontosan meg nem jelenik, az elnök 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal bünteti, a meg nem jelent közigazgatási főtisztviselőt pedig felettes hatóságánál feljeleníti.

19. §.

A szolgálati lajstrom. Minden ülésnek megkezdése előtt legalább 15, de legfeljebb 30 nappal a kir. törvényszék nyilvános ülést tart, melyben az elnökön kívül két bíró vesz részt. Erre az ülésre a kir. ügyészséget meg kell hívni, az ügyvédi kamarát pedig az ülés határnapjáról azzal kell értesíteni, hogy magát megbízott által képviseltetheti. A törvényszék ez ülésben az évi lajstromból harminc esküdtet és tíz helyettes esküdtet sorsol ki.

E célból az elnök által kijelölt bíró a főljajstromba bejegyezve levő mindenik esküdtnek külön papírszeletre írt nevét felolvassa és a törvényszék asztalán levő urnába helyezi; a szolgálatot teendő esküdtnek kisorsolása után pedig ugyanaz a bíró a helyettes lajstromba bejegyezve levő mindenik helyettes esküdtnek szintén külön papírszeletre írt nevét olvassa fel és helyezi urnába. A sorsot az elnök húzza. A kisorsolt esküdtnek jegyzéke a szolgálati lajstrom.

A kisorsolás nem terjed ki azokra az esküdtre és helyettes esküdtre, akik az őket megillető mentességet a sorsolás megkezdéséig érvényesítették. Az elkésetten előterjesztett kérelem alapján az esküdtszéki szolgálat alól csak akkor adható felmentés, ha a mentességi ok az említett időpont után merült fel.

Ugyanabba a szolgálati lajstromba együttesen fel nem vehetők:

1. a fel- vagy lemenő ágbani rokonok vagy sógorok;
2. az oldalrokonok unokatestvérig bezárólag;
3. azok, akik egymással örökbefogadó szülői és örökbefogadott gyermeki viszonyban állanak;
4. akiknek egyike a másik nejeének fitestvére vagy nőtestvéreének férje.

Az e pontok alá eső egyének közül az, akinek nevét az elnök előbb húzta ki az urnából, a szolgálati lajstromba fölveendő, a folytatólag kisorsolt másik vagy többi ki nem sorsoltnak tekintendő.

A sorshúzásról jegyzőkönyvet kell fölvenni.

20. §.

Ha a későbbi ülésnek szolgálati lajstromának egybeállítása idejében az évi lajstromokban már oly kevés név maradt fenn, hogy a főljajstromban ötvennél, a helyettes lajstrom-

ban tizenötnél kevesebb név fordul elő: a kir. törvényszék az évi lajstromokat, mielőtt a szolgálati lajstrom egybeállításához fogna, az alapljajstromokból az említett számokig kiegészíti (15., 16., 17. §§.).

21. §.

A kir. törvényszék a szolgálati lajstromot az esküdtbíró-ság elnökének megküldi, aki az ülésnek megkezdéséig felmerült, illetőleg érvényesített kizáró és mentő okok fölött végérvényesen határoz, s ha a kisorsolt harminc esküdt közül valamelyik kizáratik vagy a szolgálat alól fölmentetik: a szolgálati lajstromot a helyettes esküdtnek szolgálati lajstromából sorshúzás rendje szerint kiegészíti.

22. §.

Az esküdtbíró-ság elnöke az esküdtnek megfelelő napidíjat, a nem helyben lakóknak útiköltséget is állapít meg. Ezt kérni kell, még pedig az ülésnek berekesztéséig. Az elkésetten előterjesztett kérelem figyelembe nem vehető.

Az ekként megállapított költség a bűnügyi átalányt terheli.

23. §.

A megidézett esküdt, aki az esküdtbíró-ság ülésére az idézésben kitett idő után jelenik meg, kétszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntethető.

24. §.

Tíz koronától ötszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő az esküdt, aki az idézésre meg nem jelent, vagy az ülésnek befejezése előtt az elnök engedelmé nélkül eltávozott.

Ismétlés esetében a büntetést ugyanabban az ülésnapokban újra kell alkalmazni, és az ezer koronáig felemelhető.

Az esküdt, aki elmaradása vagy eltávózkodása okából az év folyamán szolgálatot nem teljesített, a következő év évi lajstromába fölveendő.

25. §.

Az esküdtet a 23. és 24. §-okban említett büntetés alól föl kell menteni, ha elmaradását vagy távozását az ülésnap folyamán, vagy a határozat kézbesítésétől számítva nyolc nap alatt alapos okkal kimentette.

26. §.

Azt az esküdtet, aki valótlannak bizonyult mentő okot hozott fel, vagy a bűnvádi perrendtartás 343. §-a értelmében hozzántézettkérdésre a fennforgó kizáró okot szándékosan be nem jelentti, eskünek vagy a helyét pótló fogadásnak letetését, vagy a törvényben meghatározott más köteletségének teljesítését az

elnök figyelmeztetése dacára megtagadja, ötven koronától ezer koronáig terjedhető pénzbírsággal kell büntetni.

27. §.

Ha a 24. és 26. §-okban körülírt köteleességszegés miatt a fő-tárgyalást ismételni vagy elnapolni kellett, a köteleességszegő esküdtet az ebből származó költségben is el kell marasztalni.

Ha az esküdt a kiszabott pénzbírság alól felmentetik, azt a költség viselésének terhe alól is fel kell menteni.

28. §.

A bíróság a 23., 24., és 26. §-okban meghatározott büntetések alkalmazása a 23. és 24. §-ok alapján kiszabottak elengedése vagy leszállítása, továbbá a költségben való marasztalás tárgyában az előterjesztett bizonyítékok alapján, s ha az illető esküdt jelen van, ennek meghallgatása után határoz.

Végzése ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye, mely felfüggesztő hatállyal bír. (Bűnvádi perrendtartás 378. §.).

29. §.

Az esküdt-bíróság ülészeit. Az esküdtbíróságok rendes ülészeit az igazságügyi miniszter állapítja meg.

30. §.

Az esküdtbíróság elnöke úgy osztja be a tárgyalandó ügyeket, hogy az ülészeit lehetőleg tízenöt napnál tovább ne tartson.

Ha mindazáltal valamely főtárgyalás az esküdtek közreműködésével már kezdetét vette, a szolgálatot tevő esküdtek és helyettes esküdtek az ügy letárgyalásáig közreműködni kötelesek, még abban az esetben is, ha a tárgyalás a szolgálati éven túl terjed.

31. §.

Az esküdtbíróság elnöke minden ülészeit végén, az utolsó ügy fölvétele előtt, kérdést intéz az esküdtekhez és a helyettes esküdtekhez az iránt, vajjon a 7. §. 9. pontja szerint őket megillető mentességet igénybe kívánják-e venni.

A tett nyilatkozatokat a szolgálatot teljesített esküdtek névjegyzékével együtt a kir. törvényszék elnökével közölni kell.

32. §.

A tárgyalandó ügyek száma, fontossága vagy nagy terjedelme okából a kir. ítélőtábla büntető tanácsa, a kir. főügyész indítványára, rendkívüli ülészeit tartását rendelheti el.

A kir. törvényszék ezekre az ülésekre a szolgálati lajstromot a 19. §. értelmében állítja össze.

33. §.

Ha az igazságügyi miniszter a bűnvádi perrendtartás 291. és 337. §-ai értelmében a főtárgyalásnak az esküdtbíróság székhelyén kívül való tartását rendelte el, a kir. törvényszék új helyettes lajstromot állít egybe. Ebben az esetben a helyettes esküdteket lehetőleg azok közül kell kisorsolni, akik azon helyen laknak, ahol az esküdtbíróság ülését tartja. *Vegyes rendelkezések.*

34. §.

Az igazságügyi miniszter elrendelheti, hogy ugyanazon királyi ítélőtábla területén levő több határos kir. törvényszék területe egy esküdtbírósági kerületté alakíttassék. Ebben az esetben kijelöli azt a törvényszéket, melynél az esküdtbíróság üléseit tartja.

A kijelölt törvényszék és elnöke végzik azokat a teendőket, melyeket ezen törvény és a bűnvádi perrendtartás előír. Az igazságügyminiszter ezen intézkedéséről az országgyűlésnek évenként indokolt jelentést köteles tenni.

Királyi ítélőtábla székhelyén levő törvényszék más esküdtbírósághoz nem csatolható.

35. §.

Az e törvény alapján kiszabott pénzbírságok ugyanazokra a célokra fordítandók, amelyekre a büntetőtörvénykönyvek alapján megállapított pénzbüntetések rendelve vannak.

36. §.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy e törvény életbelépésének évében a 2., 9., 10., 11., 12., 13., 14. és 18. §-okban foglalt határidőket a belügyminiszterrel egyetértőleg a szükséghez képest állapítsa meg.

37. §.

A jelen törvény életbelépésének napját az igazságügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

A jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi és a belügyi miniszterek bizatnak meg, akik megfelelően intézkednek aziránt, hogy a bűnvádi perrendtartás életbelépése napjáig az esküdtbíróságok kerületei megalakítva, az esküdtek lajstromai elkészítve s az esküdtbíróságok bírói tagjai kijelölve legyenek.

1897. évi XXXIV. törvénycikk a bünvádi perrendtartás életbeléptetéséről.

1. §.

A Bp. és az Et. életbelépésének napja.

A bünvádi perrendtartás és az esküdtbíróóságokról szóló törvény az igazságügyminiszter által rendelettel megállapítandó napon, legkésőbb azonban 1900. évi január hó 1-én lépnek életbe. Az igazságügyminiszter 3200/1899. I. M. számú rendeletével a szakaszban említett mindkét törvény életbelépésének napjául 1900. évi január hó 1. napját állapította meg.

2. §.

Átmeneti rendelkezések.

A bünvádi perrendtartásnak, az esküdtbíróóságokról rendelkező törvénynek és ezen törvénynek hatálya a magyar állam egész területére kiterjed, Horvát-Szlavonországok kivételével.

3. §.

A bünvádi perrendtartás életbelépésének napjától kezdve a 15., 16., 17. §-ok szerint a királyi bíróságok hatáskörébe utasított büntettek, vétségek és kihágások miatt megindítandó bünvádi eljárásban a bünvádi perrendtartás szabályait kell alkalmazni.

4. §.

A már megindított eljárást is a 15., 16., 17. és 18. §-okban meghatározott bíróságok előtt és a bünvádi perrendtartás szabályai szerint kell folytatni.

Az eddig illetékes bíróságok előtt és az eddigi szabályok szerint kell azonban eljárni azokban az ügyekben, amelyekben a bünvádi perrendtartás életbelépése napját megelőzőleg a főtárgyalás, illetőleg a járásbíróásnál a tárgyalás már ki volt tűzve.

A bünvádi perrendtartás életbelépése előtt még jogerőre nem emelkedett közvetlen idézést vagy vád alá helyezést ren-

delő végzés ellen a fellebbvitel és annak elintézése az eddigi szabályok szerint történik. A további eljárásban azonban a bünvádi perrendtartás szabályait kell alkalmazni.

5. §.

Ha valamely újrafelvételi ügyben a főtárgyalás, illetőleg a járásbíróásnál a tárgyalás a bünvádi perrendtartás életbelépése napján már ki volt tűzve, az eljárást az eddigi illetékes bíróságok előtt és az eddigi eljárási szabályok szerint kell befejezni.

Az eddigi jogszabályok szerint befejezett ügyekben az újrafelvétel megengedhetőségének feltételeit a bünvádi perrendtartás rendelkezései szerint, ha pedig a korábbi jogszabályok a terheltre nézve kedvezőbbek, az utóbbiak szerint kell megítélni.

6. §.

A büntetéseket a bünvádi perrendtartás életbelépésének napjától kezdve a bünvádi perrendtartás szabályai szerint kell végrehajtani.

1912: VII. tc. 14. §.

Büntető ügyekben a járásbíróás mint egyes bíróság jár el. Büntető ügyekben a kir. törvényszék és kir. ítélőtábla háromtagú, a kir. Curia öttagú tanácsban határoz. *Szervezeti rendelkezések.* Az 1897: XXXIV. tc. 7. §-a hatályát veszti.

A Bp. 7. §-ának szövege a következő volt:

»Büntető ügyekben: a kir. járásbíróás mint egyesbíróás jár el.

A kir. törvényszék háromtagú, a kir. ítélőtábla öttagú tanácsban határoz.

A kir. Curia, ha a jogegység érdekében használt perorvoslat felett dönt, továbbá, ha az esküdtbíróásnak vagy a kir. ítélőtáblának határozata ellen használt semmisségi panaszt vizsgálja felül, hététagú tanácsban, minden más esetben öttagú tanácsban határoz.»

Az 1912: VII. tc. 14. §-a nem intézkedik arról, hogy hánytagú tanácsban határoz a Curia az eredeti 7. §. harmadik bekezdés azon esetében, amidőn a jogegység érdekében használt perorvoslat felett dönt. Ezt a hiányt pótolta a Pp. 70. §-a, mely kimondotta, hogy ezt a perorvoslatot is a Curianak az elnökön kívül 10 tagból álló ügynevezett jogegységi tanácsa intézi el. (L. még az 59.200/1912. I. M. sz. rend. 17. §. 2 és 3. bekezdését.)

Azon szabály alól, hogy a kir. törvényszék büntető ügyekben 3 tagú tanácsban határoz, a következő kivételek vannak:

1. a kir. törvényszék, mint egyesbíróás jár el és határoz, ha a vád tárgya az 1930: XXXIV. tc. (Te.) 101. §-ában említett valamely bűncselekmény;

2. a fiatalkorúak bírója jár el az Fb. 3. §-ában meghatározott bűnügyekben;

3. rögtönbíráskodás esetében a *rögtönítélőbíróság* az elnökön kívül négy tagból áll (9550/1915. I. M. sz. rend. 27. §.);

4. az árdrágító visszaélések és a fizetési eszközökkel elkövetett visszaélések tárgyában az *uzsorabíróság* jár el, melynek elnöke és egy tagja az őstermelés, vagy az ipar, vagy a kereskedelem képviselői köréből behívott szakférfiú (ülnök) (1920 : XV., 1922 : XXVI. tc., 5950/1920. M. E. sz. rend.)

8. §.

A királyi törvényszék vádtanácsa az elnökből és két bíróból áll.

A királyi törvényszék elnöke minden év november havának végén meghatározza, hogy a következő évben a királyi törvényszék bírál közül ki lesz a vádtanács elnöke s kik lesznek tagjai; egyúttal előre kirendel egy helyettes elnököt s egy helyettes bírót.

Ha az év folyamán az utóbbiak is akadályozva vannak, a további helyettesítés iránt esetről esetre a királyi törvényszék elnöke intézkedik.

9. §.

Ügyészségi megbízottak. *Ügyészségi megbízott az lehet, aki az 1883. évi I. törvény-cikk 1. §-ának a) és b) pontjaiban meghatározott általános minősítéssel bír, a jogi tanfolyamot valamely hazai jogi tanintézetben bevégezte s az állam nyelvét szóban és írásban bírja.*

Ügyészségi megbízottul a fenti minősítéssel bíró köztisztviselő, továbbá gyakorló ügyvéd is kirendelhető.

10. §.

Az ügyészségi megbízottat az igazságügyi miniszter rendeli ki és tőle a megbízást bármikor elvonhatja.

11. §.

Az ügyészségi megbízottnak rendes fizetés nem jár; azonban az államkincstárból megfelelő díjazásban részesül.

E díjazás részleteit az igazságügyi miniszter állapítja meg.

12. §.

Az ügyészségi megbízott ebben a minőségében közvetlenül annak a királyi ügyésznek van alárendelve, akinek kerületébe kirendelése szól.

13. §.

Az ügyészségi megbízottra nézve ez az alkalmaztatása rendes fegyelmi hatóságának jogkörén nem változtat.

14. §.

Az ügyészségi megbízottak teendőit a királyi főügyész és helyettese, királyi ügyész és királyi alügyész is végezhetik.

15. §.

Esküdtbíróságok előtt tartandó meg a főtárgyalás:

I. az 1878 : V. tcikkben meghatározott büntettek miatt, ha a vád tárgya:

A büntetőbíróságok hatásköre

1. felségsértés a 126. és 127. §-ok eseteiben, továbbá a 130. §. második s a 134. §. első bekezdése esetében, végre a 131. §. 1 bekezdésének 2-ik és 2. bekezdésének 2-ik eseteiben.

a) esküdtbírósági hatáskor.

2. király bántalmazása a 139. §-ban körülírt esetben;

3. hűtlenség a 142. §. esetében, továbbá a 143. §. 1. bekezdése szerint és a 144. §. 1., 3., 4., 5. és 6. pontjai szerint büntetendő esetekben, valamint a 144. §. 8. pontja esetében, amennyiben ez a most említett §. 1., 3., 4., 5. és 6. pontjaira vonatkozik, végre a 148. §. 2-ik s a 149. §. eseteiben(1);

4. lázadás a 152—155. §-okban meghatározott esetekben, amennyiben a törvény öt évnél hosszabb tartamú szabadságvesztés-büntetést állapít meg, továbbá ezen büntetésekre vonatkozólag a 158. §. első bekezdése esetében;

5. személyes szabadság elleni büntett a 195. §. 3. bekezdése szerint büntetendő 2-ik esetben;

6. gyilkosság a 278. §-ban foglalt esetben;

7. szándékos emberölés a 279. és 280. §§. szerint, továbbá a 281. §. 1. és 3. bekezdése szerint büntetendő esetekben, végre a 283. §. 2. bekezdésének 2-ik és a 299. §. első eseteiben;

8. kitétel vagy elhagyás a 287. §. 3-ik bekezdésének 2-ik esetében;

9. halált okozó súlyos testi sértés a 306. §. szerint és a 309. §. 2-ik bekezdése szerint büntetendő esetekben;

10. közegészség elleni büntett a 315. §-ban foglalt esetekben;

11. gyermekrablás a 318. és 319. §§. eseteiben, továbbá szökötés a 320. §. 2. bekezdésének esetében;

12. személyes szabadság megsértése a 324. és 325. §-ok szerint büntetendő esetekben;

13. rablás a 344., 345. és 349. §-ok esetében;

14. gyújtogatás a 422., 423. és 424. §-ok esetében;

15. vízáradás okozása a 431. §. szerint büntetendő esetekben;

16. közveszélyű megrongálás a 435. §. esetében és közveszélyű cselekmény a 436. §. szerint öt éven felüli vagy életfogytig tartó fegyházzal büntetendő, továbbá a 444. §-ban meghatározott esetekben;

17. megvesztegetés a 469. §. eseteiben;

18. végre nyilvános felhívás a 171. §. első bekezdésének azon eseteiben, melyekben a felhívás a fentebbi pontok szerint esküdtbíróság elé utalt valamely büntett elkövetésére irányul.

II. A nyomtatvány útján (1878. évi V. törvényeikk 63. §.) elkövetett büntettek vagy vétségek, úgyszintén a törvényben megállapított és nyomtatvány útján elkövetett kihágások eseteiben, kivéve a 16. §-ban és a 17. §. 2. pontjában felvett eseteket.

Az I. pont 1., 2., 3. és 4. pontjaiban foglalt büntettek, valamint a II. pontban felsorolt büntettek és vétségek eseteiben a királyi ítélőtáblák székhelyén működő esküdtbíróságok járnak

el, melyeknek kivételes, illetőleg sajtóbírószági területköre a székhelyen levő királyi ítélőtábla kerületére terjed ki.(2)

1. A Btk. II. részének a hűtlenségről szóló III. fejezete helyébe az 1930: III. tcikk 58—71. §§-ban foglalt rendelkezések léptek.

2. A II. pont rendelkezése alól kivételt állapítanak meg:

16. §.

A nyomtatvány útján elkövetett és az 1878. évi V. tc. 259. és 261. §-ai szerint büntetendő rágalmaszás és becsületsértés a kir. törvényszék hatásköréhez tartozik.

Ha azonban a rágalmaszás vagy becsületsértés az 1878. évi V. törvénycikk 262. és 461. §-aiban meghatározott személyek, vagy nyilvános számadásra kötelezett vállalat igazgatója és tisztviselője ellen, avagy közmegebiztatásban eljáró ellen, és pedig az utóbbinak hivatalos tetteire vonatkozólag volt elkövetve, az esküdtbírószág ítél.

Azokban az esetekben, melyekben az 1878. évi V. törvénycikk 264. §-a a valóság bizonyítását kizárja, a nyomtatvány útján elkövetett rágalmaszás vagy becsületsértés mindig a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.

A Btk. itt idézett §§. helyébe a Bv. megfelelő rendelkezései léptek.

St. 46. §.

Sajtó útján elkövetett rágalmaszás és becsületsértés esetében, ha az eljárásra az 1897: XXXIV. tc. 16. §-ának második bekezdése szerint esküdtbírószág van hivatva, az idézett törvénycikk 15. §-ának utolsó bekezdésében a kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbírószág illetékességének kizárólagosságáról foglalt rendelkezés nem nyer alkalmazást, hanem ilyen esetben az az esküdtbírószág jár el, amely az 1896: XXXIII. tc. (Bp.) 562. és 563. §-a szerint illetékes.

Az illetékes esküdtbírószág mellett működő vádtanács azonban a kir. ügyészség indítványára az ily ügyet közérdekből a kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbírószághoz teheti át. E tárgyban csupán az áttételt elrendelő végzés ellen van helye felfolyamodásnak.

A kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbírószág a hozzá így áttett ügyet illetékesség okából a kir. ítélőtábla kerületében levő más esküdtbírószághoz nem teheti át.

St. 47. §.

A sajtó útján a közszemérem ellen elkövetett és az 1878: V. tc. 248. §-a szerint büntetendő vétség a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.

A Btk. 248. §-át hatályon kívül helyezte a szeméremszérintő közlemények forgalmának és a velük való üzérkedésnek elnyomása végett Genfben létrejött nemzetközi egyezmény becikke-

lyezéséről szóló 1929: VII. tc. 2. §-a, mely 1929. évi március hó 14. napján lépett életbe. A sajtóbírószágok hatáskörére. I. még a Bp. 562. §-ánál, az esküdtbírószágok működésének ideiglenes felfüggesztésére nézve pedig a XIX. fejezetnél elmondottakat.

17. §.

A királyi törvényszékek hatásköréhez tartoznak:

1. azok a büntettek, melyek a 15. §. szerint az esküdtbírószágok hatásköréhez utasítva nincsenek;

2. az esküdtbírószágnak bűnösséget megállapító ítéletével már sujtott elmeműnek (1848. évi XVIII. t.-cikk 27. §.) újra közlése vagy árulása által elkövetett büntettek, vétségek és kihágások;

3. az 1878. évi V. törvénycikk 258., 260., 261. és 262. §-aiban meghatározott vétségeknek azok az esetei, melyekben az eljárás a büntetőtörvénykönyv 269—272. §-ai értelmében hivatalból indítandó meg;(1)

4. azok a vétségek, melyek a 18. §. szerint a királyi járásbírószágok hatásköréhez utasítva nincsenek.

Az 1878. évi V. törvénycikk második részének I., II., III., IV. és XI. fejezetben körülírt büntettek és vétségek, amennyiben ezen §. értelmében a királyi törvényszékek elé vannak utasítva, a királyi ítélőtáblák székhelyén levő királyi törvényszékeknek, Budapesten a budapesti királyi büntető törvényszéknek kivételes hatáskörébe tartoznak.(2)

A budapesti királyi büntető törvényszéknek az 1887. évi XXVI. törvénycikk 4. §-ában, illetőleg az 1895. évi XLIV. törvénycikk 1. §-ában megállapított kizárólagos hatásköre érintetlen marad.(3)

1. Az e pontban idézett §§. helyébe a Bv. megfelelő rendelkezései léptek.

2. U. e. kivételes hatáskörbe tartoznak az 1921: VII. tc.-ben meghatározott büntettek és vétségek.

3. U. e. kizárólagos hatáskörbe tartoznak az 1922: XXVI. tc.-ben és az 1930: III. tc. 94. §-ában megjelölt bűncselekmények.

18. §.

A királyi járásbírószágok hatásköréhez tartoznak:

I. az 1878. évi V. törvénycikkben meghatározott vétségek közül:

1. a 174., 177., 190., 191., 196., 197., 209., 241., 246., 293., 294., 295., 296., 314., 327., 328., 332., 339., 360., 365., 366., 367., 368., 384., 408., 409., 410., 411., 421., 440., 441., 443., 446. és 480. §-ok szerint büntetendő vétségek;(1)

2. a 192. §. első, a 316. §. első, és 323. §. első, és a 448. §. második bekezdése szerint büntetendő vétségek;

3. a 214. §. vétsége és a 222. §. szerint büntetendő vétség azon esetei, melyekre a törvényben főbüntetésül hat hónapot

b) törvény-
széki
hatáskör.

c) járás-
bírószági
hatáskör.

meg nem haladó fogház van megállapítva, továbbá a 226. §-nak a 214.-szal kapcsolatos vétsége;

4. a 302. §. első bekezdése, továbbá a 358., 359., 383., 386. és 387. §-ok szerint büntetendő vétségek;

5. a 248. §. szerint büntetendő vétség, amennyiben esküdt-bírószághoz nem tartozik s a 249. §. vétsége;

6. a 258., 260., 261. és 273. §-ok azon esetei, melyek a 17. §. 3. pontja szerint a királyi törvényszékek hatásköréhez utalva nincsenek;

7. a 370. §. második bekezdése szerint büntetendő vétség, amennyiben lopás, sikkasztás vagy jogtalan elsajátítás vétségével van kapcsolatban;

8. a 374. és 375. §-okban meghatározott vétségek azon esetei, melyekben a bűnpártolás a királyi járásbírószághoz utalt valamely vétségre vonatkozik;

9. a 418. §-ban meghatározott vétség, amennyiben — tekintet nélkül a kiszabandó pénzbüntetésre — egyévi időtartamot meghaladó fogházbüntetés alkalmazásának esete nem forog fenn;

10. a 425. §. alá eső vétség, amennyiben annak a törvényben megállapított főbüntetése egyévi fogházat meg nem halad;

II. az 1848 : XVIII. tc. 30., 35., 38., 40., 41. és 44. §-aiban körülírt vétségek és kihágások;

az 1888 : XXXI. tc. 12. §-ának az 1878 : V. tc. 440. és 441. §-ai szerint büntetendő vétségei;

III. azok a vétségek, amelyeket más törvények a királyi járásbírószághoz utasítanak;

IV. azok a kihágások, melyek a 19. §. szerint a közigazgatási bíróságok elé utasítva nincsenek.

Az I. 9. pont esetében, valamint a fiatalkorúak ellen indított bűnvádi eljárás folyamán, amennyiben egyévi időtartamot meghaladó fogház- vagy államfogházbüntetés mutatkozik kiszabandónak: a királyi járásbírószághoz az iratokat további eljárás végett az illetékes királyi törvényszékhez teszi át. Az áttétel miatt perorvoslat nem használható és a királyi törvényszék — anélkül, hogy a büntetés kiszabása tekintetében korlátozva lenne, — az ügyben eljárni köteles. Ez a rendelkezés a bűnvádi perrendtartás 527. §-a harmadik bekezdésének szabályát nem érinti.(2)

A 3. §-ban foglalt rendelkezés a jelen §-ban a kir. járásbírószághoz utasított vétségek és kihágások miatt megindítandó bűnvádi eljárásra is kiterjed.

1. A Btk. 177. §-ában meghatározott cselekmény háború idejében az 1912 : LXIII. tc. 20. §-a értelmében büntetett.

2. Az utolsóelőtti bekezdést a Bpn. 35. §-a által módosított szöveggel közlöm; az Fb. 70. §-a azonban kimondta, hogy az ebben a bekezdésben foglalt rendelkezés a fiatalkorúak bíróságára nem irányadó. A 18. §. általában oly vétségeket utal a kir. járásbírószághoz, amelyeknek büntetési tételét már maga a Btk. egy évet meg nem haladó tartamban állapította

meg. Amennyiben pedig a törvényes büntetési tétel — miént az I. 9. pont esetében (Btk. 418. §. ingó rongálás) az egy évet meghaladja, csak arra az esetre utalja az illető cselekményt a kir. járásbírószághoz (illetve hagyja meg ebben), amennyiben 1 évet meg nem haladó fogházbüntetés alkalmazásának esete forog fenn. Ellen esetben az ügy a kir. törvényszékhez teendő át (18. §. második bek.). A 18. §. 7. pontjában említett s 2 évig terjedhető fogházzal büntetendő orgazdaság vétségére vonatkozólag a törvényhozás nyilván azért nem rendelkezett hasonlóan, mert csak a lopás és sikkasztás vétségével kapcsolatos orgazdaság tartozik a járásbírószághoz, már pedig az orgazdaság járulékos bűncselekmény lévén, büntetése (a 371. és 372. §§-tól eltekintve) nem lehet súlyosabb, mint a lopás és sikkasztás vétségére megállapított 1 évig terjedhető fogház.

Lényegesen kiterjesztette a járásbírószághoz a Te. 110. §-a, mely szerint a bíróság a kir. törvényszéki egyes bírói hatáskörbe utalt büntettek miatt is eljárhat, ha az ügyész meggyőződése szerint 1 évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés előreláthatólag nem lesz kiszabható. (L. erről a Bp. 521. §-a kapcsán tárgyalt Te. 110. §-nál elmondottakat.)

19. §.

A közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartoznak:

1. az 1879 : XL. tc. 43., 44., 45., 47., 49., 50., 61., 62., 63., 64., 66., 67., 68., 70., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 78., 80., 81., 82., 83., 84., 85., 86., 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 107., 109., 110., 112., 113., 115., 116., 117., 118., 119., 120., 121., 122., 123., 124., 125., 136., 137., 138., 141. és 142. §-ai szerint büntetendő kihágások;

2. az 1879 : XL. tc. 46. §-ában meghatározott kihágások, ha azok közigazgatási hatóság, hivatalnok vagy közeg ellen voltak elkövetve;

3. azok a kihágások, melyeket más törvények a közigazgatási hatóságok hatásköréhez utasítanak;

4. a miniszteri rendeletben megállapított kihágások, amennyiben kifejezetten a királyi járásbírószághoz utasítva nincsenek;

5. a törvényhatósági vagy városi szabályrendeletben megállapított kihágások (1879 : XL. tc. 1. §. 3. és 4. pontjai.).

20. §.

Aki a büntető bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tárgyalt tárgyalást vagy főtárgyalást a hatóság engedélye nélkül bármely módon, egészben vagy részben közzétesz, amennyiben súlyosabban büntetendő cselekmény nem forog fenn, három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Hasonló rendelkezést tartalmaz a honvédség katonai bűnvádi perrendtartásáról szóló 1912 : XXXIII. tc. 264. §-a azzal

d) közigazgatási hatóságok hatásköre.

Tiltott közlés.

az eltéréssel, hogy hiányzik belőle az »amennyiben súlyosabban büntetendő cselekmény nem forog fenn« megszorítás.

A tárgyalási titok megsértésére vonatkozólag további jogszabályaink: az 1912: LIV. tc. (Ppé.) 96. §-a és az Fb. 13. §-a. — Viszont a nyilvános tárgyalások közlésének büntetlenségéről a St. 44. §-a rendelkezik.

Minthogy az ezen szakaszokkal kapcsolatos joggyakorlat részint a St., részint a Bv. anyagi jogi rendelkezéseivel kapcsolatos, ennek ismertetését és kritikai tárgyalását mellőzöm.

21. §.

Vegyes és átmeneti rendelkezések.

Az 1848: XVIII. tc. érvényben levő rendelkezései a bűnvádi perrendtartás életbelépésének napjától kezdve az országnak a Királyhágón túl fekvő részeiben, továbbá a polgárosított határőrvidéken, valamint Flume városában és kerületében is hatályba lépnek.

22. §.

Ha házkutatást, személymotozást vagy lefoglalást katonai vagy katonailag megszállott épületben polgári bíróság hatósága alatt álló egyénnél kell teljesíteni, akkor az csak az épület parancsnokának értesítése után s az általa kirendelt katonai személy jelenlétében fogatosítható.

A 22. §. a Bp. 182. §-át egészíti ki.

23. §.

A királyi ítélőtábla előtt a fellebbviteli főtárgyalást — a bűnvádi perrendtartás 414. §-ában meghatározott eseten felül — a vádlott jelenléte nélkül akkor sem lehet megtartani, ha a királyi ítélőtábla életfogytig tartó vagy tíz évnél hosszabb tartamú szabadságvesztés-büntetést megállapító ítéletet oly fellebbezés következtében vizsgál felül, mely nem egyedül semmiségi okra van alapítva.

L. a Bp. 414. §-hoz írt 3. jegyzetben foglaltakat; nézetem szerint az ilyen ügyek nem intézhetők el a Te. 115. §-a értelmében tanácsülésben.

24. §.

A védelem képviselőjében eljáró egyetemi vagy jogakadémiai jogtanárookra a rendfentartás tekintetében ugyanazok a rendelkezések alkalmazandók, melyeket a bűnvádi perrendtartás a védőügyvédekre nézve tartalmaz.

A jogtanár által a védelem képviselőjében elkövetett fegyelmi vétségek az ügyvédek fegyelmi bíróságának hatáskörébe tartoznak. A fegyelmi eljárásra elsőfokban annak az ügyvédi kamarának fegyelmi bírósága illetékes, melynek kerületében a fegyelmi vétség elkövetve volt. A fegyelmi vétség elévülésére és a fegyelmi eljárásra nézve az 1874: XXXIV. tc. rendelkezései alkalmazandók.

A fegyelmi vétségek büntetése:

1. rosszalás;
2. pénzbírság száz koronától ezer koronáig;
3. eltiltás a védelem képviselőjétől.

A védelem képviselőjétől való eltiltás esetében az ítélet, jogerőre emelkedése után, a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, valamint — az összes hatóságok értesítése végett — az igazságügyi miniszterhez is felterjesztendő.

25. §.

A főtárgyalásnak a bűnvádi perrendtartás 268. §-a alapján, illetőleg a főtárgyalásra való közvetlen idézésnek a 283. §. alapján történt elrendelése a fegyelmi törvények szempontjából egyenlő hatályú a vád alá helyezéssel.

26. §.

A bűnvádi úton jogerősen elítéltekről nyilvántartó lajstromot kell vezetni.

Ennek módzatait az igazságügyi és a belügyi miniszterek rendelet útján állapítják meg.

Az országos bűnügyi nyilvántartó hivatalt (Casier judiciaire) a 24.300/1908. I. M. számú rendelet szervezte meg, mely rendelet készítése és a hivatal megszervezése, mintaszerű működésének életbeléptetése és irányítása Séthy Antal igazságügyi államtitkár érdeme.

27. §.

A bűnvádi perrendtartás életbelépésének napjától kezdve hatályukat veszítik a törvényeknek, rendeleteknek és szabályrendeleteknek mindazok a rendelkezései, valamint a szokásjognak mindazok a megállapításai, melyek megegyeznek vagy ellenkeznek azokkal a szabályokkal, amelyeket a királyi bíróságok hatáskörébe utasított büntettek, vétségek és kihágások miatt megindítandó rendes bűnvádi eljárásra vonatkozólag a bűnvádi perrendtartás, vagy az esküdtbíróságokról rendelkező, vagy a jelen törvény tartalmaznak.

Különösen hatályukat veszítik:

- az 1848. évi XVIII. tc. 17., 21., 22., 23. és 29. §-ai;
- az 1873. évi XXVII. tc. 16. §-a;
- az 1880. évi XXXVII. tc. 7. §-ának harmadik bekezdése, valamint 38., 39., 40., 44., és 45. §-ai;
- az 1883. évi VI. tc.

Továbbá hatályukat veszítik:

az 1862. évi 9424. szám alatt közölt királyi leirat a m. kir. Curia kebelében alakítandó kegyelmi tanács tárgyában;

az 1867. évi március 17-éről 16. I. M. E. szám alatt sajtóviszonyok tárgyában kiadott bel- és igazságügyi miniszteri rendelet, továbbá az 1867. évi május 17-én 307. I. M. E., az

1867. évi július hó 25-én ad 307. I. M. E. szám alatt kelt rendeletekben, valamint az ezeket módosító és pótló rendeletekben foglalt sajtóeljárás szabályok;

az országnak a Királyhágón túl fekvő részeiben, valamint Fiume városában és kerületében az 1852. évi május 27-én kibocsátott sajtórendtartás, illetőleg az 1853. évi július hó 29-én kibocsátott büntetőperrendtartás az ehhez később kiadott rendeletek, továbbá az igazságügyi és belügyi minisztereknek 1871. évi május hó 14-éről 1498. I. M. E. szám alatt kelt három rendelete és 1872. évi április hó 22-éről 13.448. szám alatt kelt rendelete;

a polgárosított magyar határőrvidéken az 1862. évi december 17-éről kibocsátott sajtószabályok;

az 1868. évi november 5-én 640. I. M., 1873. évi november 8-án 35.042. I. M., 1874. évi május 9-én 1566. I. M. E., 1876. évi január 19-én 883. I. M. és 1879. évi december 19-én 34.461. I. M. szám alatt kibocsátott rendeletekben foglalt rögtönbírói szabályok;

végre az 1880. évi augusztus 15-éről 2265. I. M. E. szám alatt a járásbírói büntető eljárás tárgyában kibocsátott rendelet, stb.

28. §.

A jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi és belügyi miniszterek bizatnak meg. Egyszersmind felhatalmaztatnak, hogy a bünvádi perrendtartás életbelépése következtében szükséges rendeleteket és utasításokat kibocsáthassák és hogy a közigazgatási hatóság hatáskörébe utalt kihágási ügyekben követendő eljárást is a törvényhozás további intézkedéséig rendelettel szabályozzák.

Továbbá felhatalmaztatik az igazságügyminiszter, hogy a bírói ügyviteli szabályokban és a kir. ügyészség számára kiadott utasításban a célszerűnek mutakozó módosításokat és kiegészítéseket tegye s az ügyészi utasítás keretében az ügyészségi megbízottak szolgálati viszonyait is szabályozza, végül hogy a kereskedelmi bíróságok hatáskörébe utalt vétségek esetében követendő eljárást újból szabályozza.

A kibocsátott ig. min. rendeletek közül kiemeljük a következőket: 1899. évi 3100. sz. (a Bp. életbeléptetése), 3700. (Bünt. bir. ügyvitele), 4600. (ügyészségi ut.) 4700. (ü. megbízottak ut.), 5400. (fogházrendtartás mód.), 5401. (bűnügyi ítéletek); továbbá az öszszminisztérium 1899. évi 130.000. sz. r. (a nyomozó rendőri hatóságoknak kiadott ut.); végül az 1914-ben kiadott 42.100. (Jűsz.), 42.200. (Tűsz.) és 42.200. (Fűsz.) I. M. számú rendeleteket.

ELJÁRÁS A FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGA ELŐTT ÉS A MELLÉKTÖRVÉNYEK

A fiatalok bíróságáról szóló 1913:VII. törvénycikk.

A fiatalok bíróságáról szóló törvény (Fb.) eljárási és anyagi jogi rendelkezéseket tartalmaz. Az eljárási szabályokban — és munkánk szempontjából ezekre kell a súlyt helyeznünk, — a törvényhozó levonta a perrendi következményeit azoknak a materiális reformoknak, amelyeket az 1908:XXXVI. tc. (Bn.) a fiatalokkal kapcsolatban megvalósított. Ezek mellett a csekélyebb jelentőségű anyagi jogi rendelkezések csupán kiküszöbölni kívánják a Bn.-nak a gyakorlatban jelentkezett egyes kisebb hiányait.

A perrendi szabályok rendeltetése tehát a fiatalok ügyeiben érvényes anyagi jogi rendelkezések zavartalan érvényesülését a Bp. alapján vagy ennek szabályaival szemben is biztosítani. E rendeltetés adja meg az Fb.-nak az eljárási jogi ködexünkhöz való, a Fb. 8-ában szabályozott viszonyát. A Fb.-t a jus speciale feltétlen elsőbbsége illeti meg és rendszeres, kimerítő szabályozására figyelemmel — amint erre már az Ind. (Ig. J. T. XIII. 82.) rámutat — a kiegészítő jogszabály szerepére hivatott bíróság előtti eljárás csak szűk keretek között találhat alkalmazásra. Ezeknek az elveknek kodifikálása tette lehetővé azt is, hogy eljárási jogunk általános alapelvei (nyilvánosság stb.) is figyelmen kívül maradjanak a fiatalok ügyeiben, aminek kimondására a Bp. és Bn. közötti ellentétek ideiglenes áthidalására szolgáló 20.003/1908. és 27.100/1909. I. M. sz. rendeletek hivatottak nem voltak.

Az indoklás (31) okfejtése szerint a fiatalok ügyeiben a főcél a cselekménnyel való vonatkozásban az egyéniség megismerése, mint amely mellőzhetetlen abból az okból, hogy a fiatalokkal szemben a legcélravezetőbb intézkedés megtehető legyen. Amikor azonban a törvényhozó mindenképp a fiatalok megmentésének célját szolgálja, fenntartja a bűnösség, az erkölcsi felelősség, az igazságosság és a büntetés régi fogalmát is és bizonyos megszorításokkal nevelési érdekből helyt ad a szorosabb értelemben vett büntetés alkalmazásának. (25.) Ezeknek a bonyolult lélektani problémáknak megoldhatása érdekében, amelyek a bíróság elé állított minden fiatalok személyében

összpontosulnak, a törvényhozó a XIX. század büntető perjogának csak vázát tartotta alkalmazandónak, amint hogy a gyakorlati megoldást is csak oly, külön bíróság létesítésével látta biztosítotttnak, amely ítélkezése kihatásait állandóan figyelemmel kísérheti. A törvényhozó szándéka azonban ezzel nem irányult arra, hogy a fiatalkorúak bíróságának felállításával erkölcsnemesítő intézményt létesítsen, amelyben a bíró a méltóságot az atyáskodó önkényeskedés pongyolaságával cserélve fel, hozza elmés, salamoni döntéseit. A Bp. elveitől való eltérések azért voltak szükségesek (l. Fb. alkalmazását iránytadó elvek közlése t-ban 67851/1913. I. M. rend. I. K. XXIII. 1.), hogy a bíróságnak kiterjedtebb intézkedési lehetőségekkel, különösen a vádhatósággal, egyszerűbben, közvetlenebbül és gyorsabban érintkezhesék, hogy döntéseiben minél kevesebb figyelmet kelljen az alakiságokra fordítania és minél nagyobb odaadással juttathassa érvényesülésre a lényegét. A merev formákon való enyhítés kétségtelenül munkamegtakarítást, teherkönnyítést is jelent a bíróságnak, amely viszont lehetővé teszi ezekben az ügyekben az élet ütemével lépést tartó munkabeosztásnak szakadatlan érvényesítését.

A fiatalkorúak bűnügyeiben követendő eljárás szabályozásának van azonban — és ezt különösen Baumgarten Izidor fejti ki (Büntetőjogi tanulmányok. III. 123.) — még egy fontos célja. A különleges eljárási szabályokkal a fiatalkorút lehetőleg megóvni kívánjuk a bűnvádi eljárással kapcsolatos kártékony befolyásoktól.

E szempontokat egybevéve, túlzás nélkül állapíthatja meg az Indokolás (31), hogy a törvénynek társadalommentő és nemzeterősítő feladata van. Viszont általános igazság az is — amint erre a fiatalkorúak ügyeinek egyik kitűnő ismerője H. H. Lou (Juvenile courts in the United States. 1927.) rámutat, hogy a feladat megoldásának feltétele a bíró és megfelelő segítőtársainak az intézkedések hatékonyságát biztosító kiválasztása és a nélkülözhetetlen anyagi eszközöknek előteremtése. (Fb. alapelveinek szakszerű ismertetését l. Bernolák: a Bp. és novellái 663. és köv. old.)

I. FEJEZET.

A fiatalkorúak bírósága.

1. §.

Minden kir. törvényszéknél, amelynek büntető hatásköre van, fiatalkorúak bíróságát kell alakítani.

Az igazságügyminiszter ily bíróságot alakíthat a kir. törvényszék székhelyén kívül egyes kir. járásbíróságoknál is, amelyeknél arra a fiatalkorú terheltek nagyobb száma miatt vagy más fontos okból szükség van. A kir. járásbíróságoknál alakított bíróság hatósága az illető járásbíróság területére terjed ki. Az igazságügyminiszter azonban e bíróság hatóságát ugyanazon kir. törvényszék kerületébe tartozó egy

Területi beosztás.

vagy több szomszédos kir. járásbíróság területére is kiterjesztheti.

A kir. törvényszéknél alakított bíróság hatósága kiterjed a kir. törvényszék egész területére, annak a területnek kivételével, amelyre az előbbi bekezdés értelmében külön bíróság van alakítva.

A fiatalkorúak bírósága mind a kir. törvényszéknél, mind a kir. járásbíróságnál azonos hatáskörben, mint egyes bíróság jár el.

A fiatalkorúak bírósága határozatait hovatartozása szerint a kir. törvényszék, vagy a kir. járásbíróság »mint fiatalkorúak bírósága« megjelöléssel adja ki.

Annak az elvnek kimondása mellett, hogy a fiatalkorúak bíróságát (továbbiakban fkorúak bírósága) csupán a törvényszékeknél tekinti a törvényhozó nélkülözhetetlennek, ily bíróságok további létesítését teljesen az igazságügyminiszter megítélésétől teszi függővé. Következik ebből az is, hogy ha az igazságügyminiszter azt észleli, hogy egyes fkorú bíróság nincsen már kellően foglalkoztatva, vagy megszüntetését az a fontos ok, amely felállítását indokolta, a bíróságot meg is szüntetheti, a fennálló területi beosztást saját hatáskörében megváltoztathatja. A törvényszéknél alakított fk. bíróság területi hatósága mindig igazodik a kir. törvényszék területében beállott változásokhoz, míg a járásbíróságoknál alakított fkorú bíróság területe független a járásbíróság területében netalán beálló változásoktól.

A járásbíróságoknál fkorúak bíróságának szervezését azonban az igazságügyminiszternek kivételes, csak a feltétlen szükség által igazolható intézkedésnek kell tekintenie. (Ind. 83.) Az ily bíróságok eredményes működése elé a megfelelő társadalmi közreműködés és szociális intézmények hiánya, vagy az utóbbiaktól való nagy távolság (átmeneti otthon, orvosi megfigyelő) leküzdhetlen akadályokat gördíthet.

A fkorúak bírósága szervezetileg nem önálló intézmény, bíróság, mint pld. a járásbíróság, lényegileg nem egyéb az, mint külön ügybírói hatásköre annak a bíróságnak, melynél alakítva van. (Ind. 83.) Helytelen tehát fiatalkorúak bíróságának vezetőjéről, főnökről beszélni.

2. §.

A fiatalkorúak mindegyik bíróságához az igazságügyminiszter egy-egy bírót jelöl ki (fiatalkorúak bírósága) annak a bíróságnak ítélőbírái közül, amelynél a fiatalkorúak bírósága alakítva van. A kijelölés három évre szól, de ismételtető. Ahol az ügyek nagyobb számánál fogva szükséges, több bíró is kijelölhető.

A fiatalkorúak bírójának akadályoztatása esetében helyettesét annak a bíróságnak vezetője jelöli ki, amelynél a fiatalkorúak bírósága alakítva van. Halaszthatatlan tenni-

Fiatalkorúak bírójának kijelölése.

valókat elkerülhetetlen szükség esetében a rendes bíróságnak más tagja is végezhet.

Az igazságügyminiszter hatáskörébe utalt kijelöléssel a törvényhozó az egységes szempontok szerint való kirendelést kívánta intézményesíteni. A miniszter nincsen arra utalva, hogy az egy-egy bíróságnál működő bírák közül kelljen választania, hanem a megfelelő bíró igénybevehető végett más bíróságnál működőnek áthelyezését is kezdeményezheti. A halaszthatatlan tennivalókat teljesítő bíró is, mint a fiataikorúak bírósága intézkedik.

Fiataikorúak bíróságainak alakítása tárgyában l. 68.800—1913. I. M. számú rendelet. Továbbá 56.000/1913. I. M. számú rend. a Fb. életbeléptetése és végrehajtása tárgyában. E rendelet 6. §-a szerint fiataikorúak bíróját más tennivalókkal csak a kir. ítélőtábla elnökének engedelmével szabad foglalkoztatni. (I. K. XXII. szám 12. mell.)

Helyesen utal Baumgarten arra (Btójogi tanulm. III. 133.), hogy a fiataikorúak érdekében alkotott jogszabályok eredményessége nagyjában a kijelölésnél érvényesülő megfontoltságtól fog függni, nevezetesen attól, hogy akik fiataikorúak ügyeivel foglalkoznak, azoknál ne hiányozzék a nyílt fő, meleg szív és igaz lelkesedés.

3. §.

Fiataikorúak
bíróságának
hatásköre.

A fiataikorúak bíróságának hatáskörébe tartoznak az 56. §-ban megállapított kivételekkel:

1. azoknak a fiataikorúaknak (1908:XXXVI. tc. — BN. — 16., 17. §-a) bűnügyei, akik oly bűncselekményt követtek el, amely az 1897:XXXIV. tc. 15—18. §-ai értelmében a kir. bíróságok hatáskörébe tartozik;

2. a fiataikorúaknak a kihágásokról szóló büntetőtörvénykönyv (KBTK.) 62., 63., 66—68. és 70. §-a alá eső kihágási ügyei;

3. azoknak a fiataikorúaknak kihágási ügyei, akiket a rendőri büntetőbíróság a 63. §-a értelmében átad;

4. a szülőknek, a gyámoknak, a gondnokoknak és a felügyelőknek a KBTK. 64. és 66. §-ai szerint büntetendő kihágásai, úgyszintén gondozásuk vagy felügyeletük alatt álló gyermekek és fiataikorúak személye ellen elkövetett vétségei és kihágásai, a vétségek azonban csak annyiban, amennyiben nem haladják meg a kir. járásbíróság hatáskörét.

A fiataikorúak bírái teszik meg rendszerint az oly gyermekek (BN. 15. §.) érdekében szükséges intézkedéseket is, akik életük tizenkettedik évének betöltése előtt büntető jogszabályba ütköző cselekményt követtek el; a fiataikorúak bírái továbbá sürgős esetekben védő- és óvintézkedéseket tehetnek egyéb kiskorúak érdekében is, ha környezetükben az erkölcsi romlás veszélyének vannak kitéve, vagy züllésnek indultak és életük tizennyolcadik évét be nem töltötték (hatodik fejezet).

Azok a jogszabályok, amelyek egyes kir. törvényszékek és esküdtbíróságok kivételes vagy kizárólagos hatáskörét állapítják meg (1897:XXXIV. tc. 15. §. utolsó bekezdése, 17. §. utolsóelőtti és utolsó bekezdése), a fiataikorúak bíróságának hatáskörére nem irányadók.

Valamennyi fikorú bíróságnak *egyenlő hatásköre* van; a bűncselekmények közötti különbségnek fiataikorúak ügyeiben túlnyomórészen csak szimptomatikus jelentősége van. (Ind. 76.) A kir. járásbíróságoknál alakított bíróság eljár oly cselekményekben, amelyek az általános hatásköri szabályok szerint törvényszék elé tartoznak. Egy évnél hosszabb fogház kiszabható. (70. §.)

A fiataikorúak bíróságának joghatósága, az 56. §-ban foglalt kivételektől eltekintve, kiterjed minden oly büntetendő cselekményre, amelyet fiataikorú követett el s amelyet a törvény a kir. bíróságok hatáskörébe utalt. Fikorú bíróság elé tartozik minden fiataikorú, aki a 15. életévének betöltése előtt bármely olyan bűncselekményt követett el, amely a törvény szerint kir. bíróság hatáskörébe tartozik, továbbá a 15—18 év közötti ilyen bűncselekményt elkövető fiataikorúak, azoknak kivételével, akik a cselekményt *nyomtatvány útján* követték el, vagy akik olyan bűncselekményt követtek el, amelyre a törvény *halál vagy fegyházbüntetést* állapít meg. Ellenben a felnőttekre irányadó büntetőjogi rendelkezések nyerne alkalmazást akkor, ha a büntetőjogi felelősséget megállapító ténykedést a vádlott 18. évének betöltése előtt kezdte ugyan meg, de ténykedése túlmegy a fiataikorúak korhatárán. (Bt. D. XI. 162.)

A *nyomtatvány útján* elkövetett bűncselekmények elbírálása ezidőszereint a törvényszéki tanács feladatát képezvén, fiataikorúak ily ügyeiben ezeknek törvényszéki tanácsa bír hatáskörrel. Kifogásolható azonban, hogy azok az újabb rendelkezések, amelyek a felnőttek ügyeiben az egyesbíróság hatáskörét kiterjesztették (Te. 101. §.) és *fegyházzal* büntetendő cselekmények elbírálását is ide utalták, nem gondoskodtak arról, hogy a fiataikorúak bírójának hatásköre is kiterjesztessék fegyházban bűncselekményekre. Így azután fiataikorúak ügyeiben még mindig a törvényszéki tanács köteles ítélni oly ügyekben, amelyeket felnőttekkel szemben a törvényszéki egyesbíró bírál el.

A *közigazgatási hatóságok* hatáskörébe utalt *kihágások* közül a fiataikorúak bíróságának hatósága kiterjed azokra, amelyek a fiataikorú erkölcsi veszedelmét szokták jelezni. Megjegyzendő, hogy a KBTK. 62. és 63. §-át az 1913:XXI. t.-c. 20. §-a hatályon kívül helyezte, helyettük az idézett törvény megfelelő rendelkezéseit kell érteni. Nem alap nélkül mutat rá a fiataikorúak több bírójára arra, hogy a fiataikorú minden kihágási ügyét a fiataikorúak bíróságának hatáskörébe kellene utalni. Csak így volna lehetséges, hogy az egyébként is szimptomatikus jelentőséggel bíró kihágás oly bíró megítélésére alá kerüljön, aki a fiataikorút is esetleg már ismeri, de mindenesetre

tisztán látja az ily kihágásnak az erkölcsi színvonalra kiható jelentőségét és ennek megfelelően szabhatja meg az egyéniségnek megfelelő intézkedést is. Az összes kihágásoknak fiatalkorúak bírájának hatáskörébe utalásával a törvényhozó a fiatalkorúak érdekében oly újítást valósítana meg, amellyel a bíróság megterheléséért teljes kárpótlást nyújtana.

*Felnőttek (szülők, gyámok, gondnokok és felügyelők) ügyei*ben csak az egyébként kir. bíróságok hatáskörébe tartozó büncselekmények felett ítélkezhetik a fiatalkorúak bírósága. E büncselekmények elbírálását és megfelelő megtorlását gyakran lehetetlenné teszi a B. T. K. 312. §-ának rendelkezése. A fiatalkorú sérelmére elkövetett könnyű testi sértés vétsége tárgyában az indítvány előterjesztésére az apa jogosult. Gyakoriak már most azok az esetek, midőn az anya állandóan kínozza gyermekét és a fiatalkorúak bírósága könnyű testi sértés miatt nem ítélheti el, mert az apa indítványt előterjeszteni nem hajlandó. A fiatalkorúak bírája ily esetben most csupán a gyámhatósághoz fordulhat az atyai hatalom megszüntetése végett. Szükséges volna ezért, hogy azokban az esetekben, amikor a gyermek vagy fiatalkorú személye, erkölcsisége vagy egyéb érdekei ellen a szülő követ el büncselekményt, az eljárás minden esetben hivatalból legyen folytatandó. Egyébként itt még megoldásra vár az Indokolásban (32. old.) kitűzött ama feladat, hogy ki kell egészíteni az anyagi büntetőjogot és büncselekménynek nyilvánítani a szülők és gondviselők számos oly visszaéléseit, amelyek mai jogszabályaink szerint még büntetés alá nem vonhatók. A szülő, törvényes képviselő és gondviselő ellen eljárásra jogosult még a fiatalkorúak bírája a 67. §. szerinti kihágás esetében is.

A *gyermekes és züllesnek indult fiatalkorúak* ügyeiben tehető intézkedésekről l. 65. és k. §§. Helyesen mutatnak reá a fiatalkorúak bírájának adott ezen hatáskörrel kapcsolatban arra, hogy az intézkedés hatályosságának előmozdítása érdekében a fiatalkorú bírájának hatáskörébe kellene tartoznia a *nevelésre szolgáló intézmények* felett való felügyeletnek. E bíró kezébe kellene összefutnia azoknak a szálaknak, amelyek a fkorúak érdekében létesített intézményeket egymáshoz és a fkorút a nevelésére szolgáló intézményekhez fűzik. (Vámbéry: A fkorúak bírósága a háború után. Jogáll. kvtára. 1917.)

A Fb. által megállapított hatásköri szabályok szerint való hatáskört a fkorúak bírájának mindenkor *hivatalból kell vizsgálnia*. (15. §.) Megsemmisítés alapjául szolgáló törvénysértés egyrészt, ha a fkorúak bírája *fk. törvényszéki tanácsa hatáskörébe tartozó ügyben* járt el (B. T. LXXII. 255.) és másrészt az is, ha fkorúak bírósága oly egyén bűnügyében ítélkezik, aki a cselekmény elkövetésekor már nem volt fkorú. (B. T. LXXV. 103.) Ellenben a fkorban elkövetett cselekményért nem fkorban feleletre vont egyén cselekménye is a BN. és Fb. szerint bírálendő el. (B. T. LXXIV. 171.) Nem semmiségi ok, ha rendes bíróság ítélkezik fkorú ügyében, de a BN. és Fb. rendelkezéseinek figyelembevételével (56. §. ut. bek.) A *Gybp.*

alá tartozó rögtönítelő bírósági ügyek nem a fkorúnak, hanem a felnőttek felett ítélkező bíróság hatáskörébe tartoznak. (B. T. LXIX. 129.) A fkorú tehát ezekben az ügyekben rendes bírósága elől elvonatik. Ellenben *uzsorabíróság* elé tartozó ügy tárgyában már a fkorúak bírósága ítélkezik, ha a cselekmény elkövetése idején a terhelt 18. évét be nem töltötte. Ha pedig összefüggés okából az uzsorabíróság ítélkezik fkorú felett is (61. §.), alkalmaznia kell az Fb. szabályait. (B. T. LXXIV. 188., 199.) Fkorú büntetésekről a jövedéki eljárásban, l. 18.400/928. P. M. sz. rend. (I. K. XXXVII. 127.) Fkorúakra vonatkozó eljárást munkásbiztosítási kihágási ügyekben l. 44.200/921. I. M. 44. és 45. §. (I. K. XXX. 608.)

4. §.

A fiatalkorúak bíróságának illetékességét a cselekmény elkövetésének helye, a fiatalkorú törvényes képviselőjének vagy gondozójának lakó vagy állandó tartózkodó helye, vagy az a hely állapítja meg, ahol a fiatalkorú tartózkodik.

Fiatalkorúak bíróságának illetékessége.

Az egyenlően illetékes bíróságok között a megelőzés dönt; ez a bíróság azonban az ügyész indítványára átteheti az ügyet a másik illetékes bírósághoz, ha a fiatalkorúnak vagy az eljárás érdeke kívánja.

Ellentétben a BP. 16. és k. §§-ban foglalt illetékességi szabályokkal, a Fb. az *alternatív illetékességet* valósította meg. Egyenlő jelentőségű az elkövetés helye a törvényes képviselő stb. (állandó) domiciliumának helyével és a fkorúnak (bár csak ideiglenes) tartózkodási helyével. Amennyiben tehát a törv. képviselőnek állandó tartózkodó helye nincsen (vásárolzó árus), az illetékességet az elkövetés helyén kívül már csak a fkorú tartózkodási helye állapíthatja meg. A Fb. több alkalommal használja a *gondozó* kifejezést, anélkül azonban, hogy meghatározná, hogy kit tekint a fkorú gondozójának. A gyakorlatnak megfelelően ily személynek kell tekinteni azt, aki állandóan, vagy legalább huzamosabb időn át a fkorú életszükségleteinek fedezéséről gondoskodik és egyszersmind a fkorú magatartását közvetlenül ellenőrzi, irányítja. (Munkaadó, ha a fkorú ennek háztartásában él, szülő megbizottja az idegenben élő fkorú istápolása, szemmel tartása végett.)

A megelőzésre l. BP. 16. §. 3. bek. A másik illetékes bírósághoz való áttételt indokolhatja különösen az, ha az utóbbi illetékes bíróság a fkorú érdekében szükséges intézkedéseket könnyebben és célravezetőbben foganatosíthatja; alapos ok az áttételre az is, ha ezzel az eljárás befejezése *gyorsítható*.

Az ily célszerűségi áttételt azonban a *kir. ügyésznek kell indítványoznia* és az sem a fkorú vagy képviselőjének egyedüli indítványára, vagy hivatalból el nem rendelhető. A fkorúak bírósága belátása szerint dönt abban a kérdésben, hogy a kir. ügyész által hivatkozott ok fennforog-e és hogy az eléggé nyomatékos-e az áttétel elrendelése szempontjából. Áttétel csak az

egyenlően illetékes bíróságok valamelyikéhez lehetséges. Illetékességi összeütközésnél, ha törvényszéknél és járásbírósnál alakított fkorúak bírósága közt jött létre, a törvényszék dönt.

5. §.

*A fiatal-
korúak
ügyésze.*

A fiatalkorúak bírósága mellé a közvád képviselőjére a kir. ügyészség vezetője a kir. ügyészség egyik tagját jelöli ki (fiatalkorúak ügyésze).

A fiatalkorúaknak kir. járásbírósnál alakított bíróságához fiatalkorúak ügyészül kivételesen, ha azt a körülmények indokolják, arra alkalmas ügyészségi megbízott is kijelölhető.

U. U. és Ügyész. megbiz. ügyvit. szabályainak alkalmazása fiatalkorúak ügyeiben l. 2306/1914. I. M. (I. K. XXIII. 229. Egyszerűsített kezelés.) Fiatalkorúakra vonatkozó adatoknak ügyészségek forgalmi és tevékenységi kimutatásaiban való feltüntetése 69.285/1913. I. M. (I. K. XXIII. 9.)

A Bp. alapelveinek a fiatalkorúak ügyeiben való módosulása, a legalitás elvének háttérbe szorulása megköveteli, hogy a közvád képviselője is specializáltassék ebben az ügyszakban. A fiatalkorúak ügyeivel való kizárólagos foglalkozást szükségessé teszi az ügyészség szerepének és feladatának a fiatalkorúak ügyeiben való lényeges változása is. A kir. ügyészt az eljárás kezdetétől minden esetben megilleti az *ellenőrzés és az irányítás* abban a tekintetben, hogy mind a bűncselekmények elbírálásához, mind a fiatalkorú jövő fejlődéséhez fűződő közérdek érvényesüljön. (Ind. 79.) A valamennyi kir. főügyészhez intézett alapvető rendelet (67.851/1913. I. M. sz., I. K. XXIII. 1.) pedig nem hagy fenn kétséget abban a tekintetben, hogy a kir. ügyésznek a fiatalkorúak ügyeiben fontos szerepet szánt a törvényhozó és hogy e szerep távolról sem merül ki a fiatalkorúak bírása ügyködésének csendes szemléletében, intézkedéseinek tudomásulvételében. Utal e rendelet arra, hogy a fiatalkorúak ügyeiben háttérbe szorul a *megtorlás eszméje* és ennek megfelelően a kir. ügyész feladata módosul. Utóbbinak a bíróság eljárásának és döntésének ellenőrzésénél azt kell szem előtt tartania, hogy ő a bíró segítőtársa és mindkettőjüknek feladata az anyagi igazságnak és mindazoknak az adatoknak kiderítése, amelyeknek mérlegelése alapján a fiatalkorú erkölcsi és értelmi fejlődését, a jövőbeli helyes magaviseletét a legalkalmasabb módon és a leghatályosabban lehet biztosítani. (Id. rend. I.)

A fiatalkorúak ügyészt a kir. ügyészség elnöke jelöli ki saját hatáskörében. A kijelölés meg nem határozott időre történik és bármikor visszavonható. A kijelölésnek kifejezetten kell történnie, nem elegendő a fiatalkorúak ügyeinek intézésével állandóan ugyanannak az ügyésznek megbízása. A kijelölésről a felügyeleti hatóságnak jelentést kell tenni, amely hatóság a kijelölést felülvizsgálhatja és a kir. ügyészséget irányíthatja. (Id. rend. VII.) A fiatalkorúak ügyészenek helyettesét is ki kell rendelnie az ügyészség elnökének. (Fbr. 8. §.)

Minthogy valamennyi fkorúak bíróságának *egyenlő a hatásköre*, elvben minden ily bíróságnál kir. ügyésznek kell a közvádat képviselnie. A kir. járásbírósnál mellett felállított fkorúak bíróságainál ez a követelmény nehezen lehetett volna megvalósítható. Eltérés az elvtől azonban csak akkor lehetséges, ha az *ügyészségi megbízottak között különösen alkalmas* és megfelelő szakképzettséggel rendelkező egyén akad. Ily feltételek fennforgásáról nem csupán az ügyészségi elnöknek kell a kijelölést megelőzően meggyőződést szereznie, hanem a kijelölés csupán a kir. főügyész előzetes hozzájárulása alapján történhetik.

Akár ügyész, akár ügyész. megbízott működnek a fkorúak bírósága mellett, a rendelet (V.) nyomatékosan juttatja kifejezésre azt a kívánságot, hogy e közreműködésnek az igazságszolgáltatásnak ebben az ágában sem szabad pusztá alakisággá törpülnie. (Részleteket l. 22. §-nál.)

6. §.

A fiatalkorúak bírósága a fiatalkorú terhelt részére, ha *Védelem.* választott védője nincs és a védelem célszerűnek mutatkozik, az erre jelentkező ügyvédek, ügyvédhelyettesek vagy ügyvédjelöltek közül az eljárás bármely szakában védőt rendel ki.

A védőt a fkorúak bírása rendeli ki, ha a fkorúak bíróságánál jelentkeztek a fkorúak védelmének ellátására hajlandó ügyvédek, illetve ügyvédjelöltek. Önkéntes jelentkezők hiányában a fkorúak bírása nem maga végzi a kirendelést, hanem az 58. §. értelmében jár el.

Fkorúak bírósága előtt *nem kötelező a védelem* egyetlen esetben sem, a terhelt vagy hozzátartozója sem igényelheti, hogy a bíróság védőt rendeljen ki. Ellenben a bíróság, bármely esetben és *saját elhatározásából kirendelhet védőt*, ha ez megítélése szerint akár az ügy, akár a fkorú érdeke szempontjából célszerűnek mutatkozik. Ellenben a BP.-nak a kötelező védelemre vonatkozó 56. §-át kell alkalmazni a Fb. 57. §. első bek. értelmében akkor, ha fkorú ügyében az 56. és k. §. alapján a rendes bíróság jár el. (B. T. LXXIX. 84.) Az ily bíróság választott védő hiányában hivatalból köteles védő kirendeléséről gondoskodni. (B. T. LXXV. 146.) Különösen a tárgyalással kapcsolatos védelemről l. 56.000/913. I. M. (Fbr.) 48. és k. §§. (I. K. XXII. 12. mell.) L. még a BP. 56. §-nál 3. al. közöltek.

7. §.

Az igazságügyminiszter a fiatalkorúak bírósága mellé a *Pártfogó* pártfogói tennivalókban jártas férfiak vagy nők közül a *tisztviselő* szűk-
séghez képest egy vagy több pártfogó tisztviselőt nevezhet ki, *és pártfogók.* aki a bíró utasítása szerint jár el.

A pártfogó tisztviselők szolgálati viszonyait és működési körük részleteit az igazságügyminiszter rendelettel szabályozza.

A fiatalkorúak bíróságánál jelentkező gyermekvédő és patronázs-egyesületek oly működő tagjait vagy más oly egyé-

áttörni. *Az elkülönítésnek* már a nyomozás során kell történnie, úgy hogy az ügyiratok is külön készülnek a fkorú és a felnőtt ügyében. (Fkorú és felnőtt ügyének összefüggése esetében csendőrség eljárására l. 29.598/916. I. M.; I. K. XXV. 240.) A különálló nyomozások során történt megállapításokat a hatóságoknak természetesen kölcsönösen figyelembe kell venniük. *Az eljárás hátrányára szolgál* minden oly körülmény, amely akár a felnőtt, akár a fkorú ügyének megfelelő elintézését nehezítené, pl. fontos tanu csak rövid ideig tartózkodik az ország területén és elkülönítés esetére valamelyik eljárás során már nem volna kihallgatható, terheltnek alanyi bűnössége csak együttes kihallgatás során bírálható el megnyugtatóan, *(késleltetné)* a felnőtt terhelt ügyénél vannak a bűnjelek, amelyek az eljárás jogerős befejezéséig nem nélkülözhetők, miért is a fkorú ügyét addig elintézni nem lehetne, *(jelentékeny költségekkel)* terhelné) nagyszámú, nem a bíróság székhelyén lakó tanunak ismételt kihallgatása volna szükséges. E szempontokat elsősorban a *fkorúak ügyészenek* kell megfontolnia abból az okból, hogy az együttes elintézését kezdeményezze-e. Ily indítvány előterjesztésére csak ő jogosult és indítványa nélkül a fkorúak bírása sem intézkedhetik az együttes elbírálás végett. Viszont a fkorúak bírása az *indítványhoz csak annyiban van kötve*, hogy az ügyész ellenzése esetére hozzájárulást nem adhat. Az ügyész ha az együttes elintézését indokoltnak látja, az iratokat indítványával rövid úton közli a fkorúak bírásával. Ellenkező esetben az iratoknak közlését mellőzheti. Ha a hozzájárulás az iratokból ki nem tűnik, a rendes bíróság azt a *főtárgyalás* kitűzése előtt, még utólag szerzi meg.

10. §.

Fiatalkorúak több bűncselekménnyel gyanúsítása. Ha ugyanazt a fiatalkorút több bűncselekménnyel gyanúsítják, az ilyen ügyeket az 56. §. 1. pontjának esetén kívül egyesíteni kell, és a fiatalkorú ellen valamennyi bűncselekmény miatt egy intézkedést kell alkalmazni.

Egyesítésnek mindaddig helye van, míg az egyes cselekményekre netalán külön megállapított intézkedéseket végre nem hajtották, vagy a próbára bocsátás esetében a próbaidő kifogástalanul el nem telt.

L. 46. és 56. §§-nál is. *Összbüntetés* fkorúak ügyeiben. L. Kócziam Gyula I. K. LI. 259.

Az egyesítésnek meg kell történnie, tekintet nélkül arra, hogy különböző bíróságok hatáskörébe tartozó bűncselekményekkel gyanúsítják a fkorút. Sőt az esküdtbíróságok működésének felfüggesztése folytán, a nyomtatvány útján elkövetett bűncselekménynek (56. §. 1.) más bűncselekménnyel való egyesítése sem ütközik akadályba.

Különböző hatáskörű fkorú bíróság hatáskörébe tartozó bűncselekmények egyesítése esetére a BP. 19. §. 2. bek. irányadó. (Kihágás és tanácsi hatáskörbe tartozó lopás stb.) Korábbi álláspontjának megváltoztatásával (B. T. LXVIII. 241.) mondta

ki a C. elvi határozatában, hogy fkorúak ügyében több fogház-büntetésnek *összbüntetésbe* foglalásának nincs helye és egyébként is a bűnügyek egyesítésénél *egységes* intézkedést kell alkalmazni (B. T. LXXIII. 70.), amelynél a bűncselekmények többsége, mint a vádlott egyéniségének jellemző jelensége mérlegeltessék (u. o. LXXIII. 70. J. E.). Az ily *egységes intézkedés kiszabásánál*, már csak a fkorú egyéniségének vizsgálat alá vétele végett is, a *fkorút a bíróság hallgassa meg*. Ez az egységes intézkedés annyiból is különbözhet az összbüntetéstől, hogy a bíróság oly (enyhébb vagy súlyosabb) intézkedést is alkalmazhat, amelyet *az alaptételek nem alkalmaztak* (két fogház-büntetéses ügy egyesítése esetében jav. nevelést rendelhet el az egységes intézkedésben a bíróság B. T. LXXIII. 70.). Nem áll útjában az egységes intézkedésnek az sem, ha a korábban elbírált ügyben a javít. nevelés már folyamatban van (u. o. LXXV. 150.) avagy ha prób. bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő eltelté előtt tételik folyamatba az eljárás (u. o. LXXVIII. 23.). Ha a vádlott ellen a fkorban elkövetett cselekménye miatt a fkorúak bírósága külön tesz intézkedést és a fiatalkor betöltése után elkövetett cselekménye miatt rendes bíróság külön szabott büntetést, úgy a Bp. 517. és 518. §§-ban foglalt rendelkezések alkalmazandók (Bt. D. XXIII. 6. §.). Megoldotta a C. azt a kérdést is, vajjon a fkorú ellen kiszabott fogház-büntetést *lehet-e kummulálni a 18. életév betöltése után elkövetett* bűncsel. miatt kiszabott szabadságvesztésbüntetéssel. A megoldás az, hogy ha a fkorban elköv. bűncselekmény miatt fogház-büntetésre elítelt, büntetésének végrehajtása alatt, de a 18. év betöltése után szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követ el, a szabadságvesztésbüntetéseknek az E. T. 36. §-a és a 18. sz. T. ü. H. értelmében való kummulálása rendelő el. (B. T. LXXIII. 203.). Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a fkorban kiszabott *fogház-büntetés végrehajtása előtt* újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követ el (u. o. LXXVI. 883.). Kimondta a C. azt is, hogy a fkorban kiszabott *fogház-büntetés* a felnőtt korban kiszabott *börtönbüntetéssel* is egyesíthető (u. o. LXXVII. 157.).

11. §.

Ha a fiatalkorú bűnügyével összefüggő bűnvádi eljárás a *Rendes bíróság által gyűjtött bizonyítékokat is felhasználja*. A tárgyaláson azonban a nélkülözhetetlen bizonyítékokat közvetlenül veszi fel.

Az összefüggő bűnügyben szereplő felnőtt terheltet illető bizonyítékok figyelembevételét illetően, l. a 9. §-sal kapcsolatban közöltek. A Fb. nem kíván szakítani a *közvetlenség* elvével, ami a fkorúak helyes megítélése szempontjából is nagy jelentőséggel bír. Azokat a bizonyítékokat tehát, amelyek a *bírói elhatározás megalapozására* szolgálnak, a fkorúak bírójá-

nak közvetlenül kell felvennie. A rendes bíróság által összegyűjtött bizonyítékok közül figyelembe vehetők azok, amelyek a döntés egyes részletkérdéseire (lopott tárgy értéke, lopott holmi értékesítésére vonatkozó adatok stb.) vonatkoznak. Ezeket az adatokat is lehetőleg csak akkor vegye figyelembe a fkorúak bírāja, ha a rendes bíróság határozatában, vagy egyébként megnyugtató módon vannak megállapítva. A fkorúak bírāja a rendes bíróság irataiba betekinthet. Fbr. 39. §.

12. §.

Árvaszék
értesítése
eljárás
indításáról.

Fiatalkorú bűnügyében az eljárás megindításáról értesíteni kell a fiatalkorú tartózkodási helye szerint illetékes árvaszéket és ezzel az ügyben hozott véghatározatot is tudomás végett közölni kell.

Ha a gyermek vagy a fiatalkorú érdekében az atyai hatalom megszüntetése vagy felfüggesztése, vagy a gyámnak elmozdítása, vagy más oly intézkedés mutatkozik szükségesnek, melynek megtétele a gyámhatóság hatáskörébe tartozik, a bíróság az adatokat intézkedés végett az árvaszékkel közli.

E §. rendelkezése kiterjesztően magyarázandó annyiból, hogy nemcsak a fkorú bűnügyéről kell értesíteni a gyámhatóságot, hanem a jelen törvény VI. fejezete alapján folytatott eljárásról is. Az értesítést mindig a fkorú tartózkodóhelye szerint illetékes árvaszékhez kell intézni, tekintet nélkül arra, vajjon e tartózkodóhely szerint illetékes, avagy a 4. §. szerint egyébként illetékes bíróság jár el. Ha az eljárás során a fkorú tartózkodóhelye változik, az újabb és állandónak mutató tartózkodóhely szerint illetékes bíróságot is értesíteni kell.

Az atyai hatalom megszüntetéséről l. 1877:XX. 22. §., felfüggesztéséről u. i. 23. §., a gyám elmozdításáról l. u. i. 57. §.

13. §.

Közlési
tilalom
fiatalkorúak
ügyében.

Gyermek vagy fiatalkorú ügyében a hatósághoz intézett beadványt, hatósági iratot vagy az eljárásnak bármely részét közzétenni, vagy hatósági eljárás tárgyává tett ilyen ügyről nyomtatvány útján hírt adni a hatóság engedelmével nem szabad. A megengedett közzétételben a gyermeket vagy a fiatalkorút nevének kezdőbetűivel sem szabad megjelölni. A tilalom megszegése az 1897:XXXIV. tc. 20. §-a és az 1912:LIV. tc. 96. §-ának 2. pontja értelmében büntetendő.

Az 1912:LIV. tc. 96. §-ának utolsó bekezdése a gyermek és a fiatalkorú ügyében is érintetlen marad.

Ez a §. a hatósági közlésekre nem vonatkozik.

Tekintet nélkül arra, hogy a beadványt mely hatósághoz nyújtották be, a közlési engedélyt annak a bíróságnak a veze-

tője (elnöke) adja meg, amelynél a fkorúak ama bírósága működik, amelyik az érdekelt fkorú ügyében eljárni hivatott. Az elnök azonban az engedély megadása iránt való kérelem tárgyában a döntést a fk. bírójára bízhatja. Az engedély nélkül való közlés, ha abban a fkorú névszerint nincs is megjelölve, az 1912:LIV. 96. §-a szerint büntetendő. A tárgyalásnak engedély nélkül való közlése pedig az É. T. 20. §-a szerint büntetettik. (L. erről É. T. 20. §-ánál 157. old.) E §§. szerint kell büntetni azt is, aki a megengedett közlésben a gyermeket nevének vagy a név kezdőbetűinek közlésével jelöli meg. A tilalom fennáll nemcsak a fkorúak ügyeiben folyamatba tett eljárás minden szakára, hanem az eljárás befejezése utáni időre is. (Indok. 89.)

A közlési tilalom megszegésének vétsége törvényszéki hatáskörbe tartozik; nyomtatvány útján való elkövetés esetére sem sajtó útján (St. 32. §. I. bek.) elkövetett bűncselekmény (B. T. LXVI. 241.) és sajtóeljárásra nem tartozik. Ellenkező véleményen Finkey (a sajtóról szóló 1914:XIV. t.-c. munkája, 111 old.), aki szerint a bűncselekmény tényálladékát a közzététel és nem a sajtótermék tartalma foglalja magában.

III. FEJEZET.

Eljárás a fiatalkorúak bűnügyeiben a fiatalkorúak bírósága előtt.

I. Előzetes eljárás.

14. §.

Minden fiatalkorút, akit a 3. §. alá eső bűncselekménnyel gyanúsítanak, a fiatalkorúak bíróságánál kell feljelenteni. A más bíróságnál tett feljelentést a fiatalkorúak bíróságához kell áttenni. A bíróság a feljelentést rövid úton közli a fiatalkorúak ügyészével; a halaszthatatlan intézkedéseket azonban addig is megteszi, míg a fiatalkorúak ügyésze indítványát előterjeszti.

Feljelentés
előintézése.

A törvény szövege nem szabatos, amennyiben nem csupán a fkorút, hanem a 3. §. 4. pontja alá eső bűncselekménnyel gyanúsított felnőttest is a fkorúak bíróságánál kell feljelenteni, másrészt a jelen törvény VI. fejezete alapján teendő intézkedés végett is itt kell megtenni a bejelentést a gyermek vagy fkorú ügyében. Végül pedig a közigazgatási hatóság hatáskörébe ütköző kihágással gyanúsított fkorú feljelentésének az illetékes közigazgatási hatóságnál kell történnie. Más hatóság a feljelentést a 4. §. szerint illetékes fkorúak bíróságához teszi át, anélkül, hogy bármely intézkedésre jogosítva vagy kötelezve volna. (Kivétel 15. §. 3. bek.) Természetes azonban, hogy ha a hatóság valamely halaszthatatlan intézkedést vél szükségesnek, köteles a fkorúak bírójával haladék nélkül és még oly időben érintkezésbe lépni, hogy az intézkedés kellő időben meg-

tehető legyen. Azonban, ha a feljelentés bár nem illetékes fkorúak bíróságánál történt, ez a halaszthatatlan intézkedést az áttétel előtt köteles megtenni.

A fkorúak ügyésze ugyancsak rövid úton közli indítványát a fkorúak bírójával és nem tagadhatja meg a vád képviselőjét anélkül, hogy a feljelentést a fkorúak bíróságával közölné. Bár ennek az indítványnak megtételénél az ügyész perrendi követelményekhez kötve nincsen, az indítvány legyen az eset körülményeihez képest tüzetesen részletezett és terjeszkedjék ki az adatok beszerzésének módjára is. Különös gonddal kell szorgalmazni azoknak az adatoknak beszerzését, amelyek a fkorú egyéniségének megismerése végett lényegesek. (67.851/913. I. M. rend. II.) A fkorúak bíróját az indítvány előtt elrendelt, halaszthatatlan intézkedésekről az iratokba feljegyzést vezet be.

15. §.

*Nyomozás
elrendelése.*

A nyomozást az ügyésznek vagy a magánvádlónak indítványára a fiatalkorúak bíróját rendeli el, s a rendőri hatóságok és közegek közbenjöttével rendszerint maga vezeti.

Az előzetes eljárásban a fiatalkorúak bíróját, tekintet nélkül a bűncselekmény súlyára, ugyanazok a jogok illetik meg, mint a BP. szerint a vizsgálóbíró.

A rendőri hatóság fiatalkorú bűnyűgyében a bíróság utasítása nélkül csak a halaszthatatlan nyomozati cselekményeket teljesítheti.

A fkorúak ügyeiben az előkészítő eljárás nem az ügyészség vagy a nyomozó hatóságnak, hanem a fkorúak bírójának feladata. Ennek az eltérésnek az az oka, hogy a törvényhozó azt kívánta, miszerint az előz. eljárás és a határozathozatal szálai egyaránt a fkorú egyéniségét hiánytalanul megismerő fkorúak bírójának kezében fussanak össze (Ind. 80.). E rendelkezés egyébként összhangban áll a BP. 528. §-ával is. A kir. ügyészség így teljesen mentesül a nyomozás munkájától, amely most már hasonló keretek között a fkorúak bírójának feladata lesz. Jóllehet a bűncselekménynek lényegében a fkorú megítélése szempontjából csak symptomatikus jelentősége van, a fkorúak bíróját még sem mulaszthatja el a nyomozásnak gondos irányítását, mert csak megfelelően tisztázott tényállás mellett lesz a bíró abban a helyzetben, hogy a cselekménynek is megfelelő intézkedést alkalmazhasson.

Hogy adott esetben mely cselekmény halaszthatatlan, vagyis olyan, amely az eljárás és a fkorú érdekeinek sérelme nélkül el nem odázható, azt a rendőri hatóságnak kell elbírálnia. Mindenesetre célszerű azonban, ha a rendőri hatóság állandó kapcsolatot tart a fkorúak bírójával, akitől adott esetben az egyes nyomozati cselekmény foganatosítása vagy bírói rendelkezésig való függőben tartása iránt utasítást kér.

Nincsen akadálya annak sem, hogy a nyomozás során is közreműködhessen a fkorú védője, sőt a bírónak kötelessége ily

közreműködésről gondoskodnia, ha azt a fkorú érdekében célszerűnek látja (6. §.). E célszerűség szemmeltartásával állapítja meg a fkorúak bíróját azt a keretet is, amelyben a választott védőnek a nyomozás során való közreműködést megengedi.

A törvény azonban nem kívánja az ügyészt a nyomozás során sem tétlenségre kényszeríteni a fkorúak ügyében. A vádhatóság feladata lesz itt indítványával a fkorúak bírójának munkáját elősegíteni és a nyomozás irányításában általában szerzett tapasztalataival a fkorú egyéniségét és életviszonyait illető adatok megszerzésében támogatni. A fkorú érdekeit szem előtt tartó bíró az ily támogatás igénybevétele előtt aligha fog elzárkózni. Megjegyzendő, hogy az 56. §. 3. p. alá eső és a rendes bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben fkorúak bíróját a nyomozás foganatosításával megbízható (B. T. LXVII. 68.) és 15. §. 2. p. is arra mutat, hogy a fkorúak bíróját nyomozást folytathat akkor is, ha a cselekmény hatáskörét meghaladja.

16. §.

A bíró meggyőződést szerez a fiatalkorú személyazonosságáról és megállapítja életkorát. Beszerzi azokat az adatokat, amelyek a tényállás felderítése, valamint a fiatalkorú egyéniségének értelmi és erkölcsi fejlettsége fokának és életviszonyainak megismerése végett lényegesek.

Megbízta a pártfogó tisztviselőt vagy a bíróságnál erre a célra jelentkező más alkalmas személyt, esetleg a patronázs-egyesület útján, hogy a fiatalkorú egyéniségéről és életviszonyairól tájékozást szerezzen. A megbízott eljárásáról a bíróságnak haladéktalanul jelentést tesz.

Maga elé idézheti továbbá a fiatalkorút; tanuként idézheti meg a fiatalkorú törvényes képviselőjét, szülőit, azt akinek háztartásában a fiatalkorú él, és más oly egyéneket, akiktől tájékozást és értesülést szerezhet; a terhelt egyéniségéről és életviszonyairól, a gyámhatóságtól, a fiatalkorúak felügyelő hatóságától, az illetékes lelkesztőtől, a terhelt munkaadójától, kezelő-orvosától, valamint azoktól az egyesületektől és intézményektől is felvilágosítást kérhet, amelyek a fiatalkorúval foglalkoztak.

Első teendők közé tartozik a születési anyakönyvi-kivonat beszerzése. Ezzel egyidejűleg szerzi meg a bíró azokat a tényadatokat, amelyek a B. N. 16. §-a szempontjából fontossággal bírnak. (L. erre E. Illés: A Büntető Novella zsebkönyve 97. és kk. old. és Baumgarten kitűnő fejtegetéseit Btőjogi Tan. III. 137.) A környezettanulmány elkészítéséről L. Fbr. 13. §. Helyes gondolatot vet fel Angyal, (A fkorúak bírósága a háború alatt és a háború után. J. K. LII. 165.) amidőn a fkorú bíró figyelmébe ajánlja, hogy az értelmesebb fiatalkorút szólítsák fel, hogy adjon magáról jellemrajzot. Az ily életleírásból a fkorú értelmiségének foka, őszintesége kellő ellenőrzés mellett jól megítélhető. A fkorúak bírósága legtöbbször előre megszerkesztett kérdő-

*Fiatalkorú
egyéni-
ségének
megismerése
nyomozás
során.*

pontokat tartalmazó környezettanulmány mintát ad a pártfogó munkával megbízott személyeknek. (L. ezekre 7. §-nál közölteket.) A budapesti fkorúak bíróságának ily kérdőíve 29 kérdést tartalmaz, melyek közül megemlítésre érdemesek: a munkaadó véleménye a fkorúról, a fkorú családjának leírása, lakásviszonyainak részletes megjelölése, a fkorú rövid élettörténete, szabad idejének eltöltéséről szóló jelentés.

17. §.

Fiatalkorúnak a bíró elé állítása.

A bíró a fiatalkorút, ha csak a körülmények más eljárást nem kívánnak, a törvényes képviselővel, a szülővel, vagy azzal együtt idézi meg, akinek a háztartásában a fiatalkorú él.

Ha a fiatalkorú nem jelenik meg és a vele együtt megidézett egyén nem igazolja, hogy a fiatalkorú elmaradásában őt hiba nem terheli, a bíró a fiatalkorúval együtt megidézett egyén ellen húsz (koronáig) pengőig terjedhető és a KBTK. értelmében elzárásra átváltoztatható pénzbüntetést szabhat ki. Szükség esetében a bíró a fiatalkorú előállítását végeztet a rendőri hatóság közreműködését veszi igénybe.

Az eljárás egyik lépése a fkorúnak a bíró elé állítása. Rendszerint a fkorú érdeke azt kívánja, hogy az törvényes képviselőjének stb. kíséretében jelenjék meg a bíró előtt. Ez a személy adhatja rendszerint a legmegbízhatóbb felvilágosítást a fkorú egyéniségéről. Lehetnek azonban esetek, amikor kitűnik, hogy a fkorú érdekei ellentétesek annak érdekével, akinek gondozásában áll, sőt esetleg éppen a gondozónak befolyásától kell őt megóvni, mikor is a bíró a megidézésnek más módját (pártfogóval való előállítás) fogja választani. A fkorú megjelenését a törvény elsősorban azáltal biztosította, hogy a fkorúval együtt megidézett törvényes képviselő stb. ellenében teszi lehetővé kényszer alkalmazását. Az ily személy kötelessége a megidézett fkorú megjelenéséről gondoskodni, amely kötelességének teljesítésére pénzbüntetéssel szorítható, hacsak nem igazolja, hogy őt a fkorú meg nem jelenése miatt mulasztás nem terheli. Csupán szükség esetére folyamodják a bíró rendőrhatóságnak igénybeviteléhez a fkorú előállítását céljából, mert az előállításnak ez a módja felel meg legkevésbé az eljárás sajátos természetének (Ind. 91.). A szökevény fkorú kézrekerítése végett azonban a bíróság a BP-ben előszabott intézkedéseket alkalmazhatja. L. Fb. 15. §. 2. bek.

Hogy a szülők közül a bíró melyiket idézze, azt a környezettanulmány alapján állapítja meg aszerint, hogy melyik az a szülő, amelyik a fkorú nevelésével, felügyeletével közvetlenül foglalkozik.

A pénzbüntetés átváltoztatására I. II. B. N. 10. §.

18. §.

A bíró a fiatalkorút, ha szükségesnek látja, megfigyelés alá helyezheti és egy vagy több orvosszakértő vizsgálatának vetheti alá, vagy erre a célra szolgáló megfigyelő-intézetbe szállíthatja. *Fiatalkorú megfigyelése.*

Ha az orvosszakértői vélemény alapján az állapítható meg, hogy a fiatalkorú oly testi vagy elmebeli fogyatkozásban szenved, amely különleges elbánást tesz szükségessé, ezt a körülményt a véghatározat indokolásában külön fel kell említeni.

A megfigyelés alá helyezés a 15. §-ban megjelölt nyomozás egyik cselekménye, amely ugyancsak a 16. §-ban részletezett és fiatalkorú egyéniségének, erkölcsi és értelmi fejlettségének megállapítására irányuló intézkedések egyike. A megfigyelés szükségessége akkor merül fel, ha kétséges, vajjon a fkorú kriminalitásának, vagy erkölcsi züllöttségének nem oka-e a testi vagy szellemi degenerációból eredő hajlam is. Ily kétség esetében kívánatos, hogy a bíró már az eljárásnak lehető korai szakában intézkedjék a megfigyelés iránt, mint amelyből esetleg megtudhatja, hogy a hajlam a nevelés lehetőségét eleve kizárja. E megfigyelés célja így teljesen más, mint a felnőttek bűnügyében alkalmazható megfigyelésnek. Az ily megfigyelés során esetleg megállapított testi vagy szellemi fogyatkozásnak a véghatározatban való felemlítése azt a célt szolgálja, hogy az intézkedés végrehajtása céljára a fkorú e sajátossága a figyelmet előre felhívó módon kitüntetve legyen (Ind. 92.).

Az orvosi megfigyelés szükségét a bíró állapítja meg, azonban az ügyészt, mint a fkorúak bíróságának minden közbenjáró intézkedésére, erre is befolyás illeti meg. Ily intézkedés tételére tehát kezdeményező lépést is tehet és indítványa elfogadását a szükséghez képest perorvoslat használatával is szorgalmazhatja. Mindezt figyelembe kell vennie az ügyészségnek, nehogy közreműködése a fkorúak ügyeiben pusztán alakisággá váljék (67.851/913. I. M. rend. V.).

E §. alapján azonban érdemleges intézkedésként a gyógy-pedagógiai intézetbe való szállítás el nem rendelhető. Lehetséges azonban ily intézkedés foganatosítása a kimondott fogházbüntetés vagy jav. nevelés végrehajtása során (B. T. LXXIII. 201. J. E.). A fiatalkorúnak e §. alapján megfigyelő intézetbe való szállítása esetére az igazságügyminiszternek előzetesen jelentést kell tenni (Fbr. 46. §.).

19. §.

A fiatalkorúak bírósága elrendeli és foganatosítja a szükséges védő- és óvóintézkedéseket. *Védő és óvó intézkedések.*

A bíróság a fiatalkorút azok gondozása alatt hagyhatja, akiknek környezetében élt; de ha indokoltnak látja, nevelésének ellenőrzése és felügyelete végett pártfogót rendelhet.

Ha a fiatalkorú testi vagy erkölcsi állapota veszélynek van kitéve, a bíróság őt környezetéből eltávolíthatja és gondozását ideiglenesen, megbízható hozzátartozójára, más alkalmas egyénre, valamely gyermekvédő vagy patronázs-egyesületre bízhatja, vagy őt állami javítóintézetben vagy állami gyermekmenhelyben helyezheti el.

Ezt az ideiglenes intézkedést a bíróság akkor is megteheti, ha a fiatalkorú terhelt rossz viselkedésével szemben a házi és iskolai fegyelem eszközei hatálytalanoknak bizonyultak.

Ezt az intézkedést a fiatalkorúak bírósága az eljárás egész tartama alatt megteheti és bármikor megváltoztathatja.

Az intézkedés hatálya, ha a bíróság előbb nem szünteti meg, a bűnvádi eljárás egész tartamára kiterjed.

A védő- és óvintézkedések főcélja az, hogy a fkorú legalább is a további erkölcsi romlástól megóvassék és a végleges intézkedés sikere biztosíttassék. (Ind. 92.) Ha a fkorút aggály nélkül lehet is meghagyni eddigi környezetében, a bíró a szükséghez képest emellett pártfogót rendelhet ki számára, aki nevelését ellenőrzi, és megfigyeléseiről a bíróságnak jelentést tesz. A védő- és óvintézkedések szükségessége, valamint az intézkedésnek kiválasztása tekintetében is érvényesítse a kir. ügyészesség felfogását és álláspontjának érvényesülése végett vegye igénybe a perrendi eszközöket. Helyeselni lehet idevonatkozóan a budapesti ügyészségnek és fkorúak bíróságának azt az álláspontját, amely szerint a lehetőséghez képest e §. alapján intézkedik és csak elkerülhetetlen szükség esetére alkalmazza a 21. §-t. Nem alkalmazható azonban e §. a gyermekek és bűncselekménnyel nem gyanúsítható fkorúak ügyében. Ilyen kiskorú elhelyezésével felmerült tartási költség nem állapítható meg a bűnvádi átalány terhére. (B. T. LXX. 234.) A menhelyekre vonatkozó rendelkezést l. Fbr. 25. §. Védő- és óvintézkedések tekintetében Fbr. rendelkezései irányadók akkor, ha az eljárásra a Fbr. 56. §-a értelmében a rendes bíróság van hivatva. (Bt. D. VIII. 289.) A védő- és óvintézkedések foganatosítására l. u. i. 42. és k. §§. A gondozással megbízottnak járó költségeket a bíró a bűnügyi átalányból kiutalványozhatja. Fkorúak ideiglenes gondozása végett áll. gyermekmenhelybe utalására l. 6473/916, I. M. sz. rend. (I. K. XXV. 122.) Fkorú elhelyezésével járó költségekről l. 30.946/918. I. M. (I. K. XXVII. 492.) A védő- és óvintézkedést a bíróság bizonytalan időre rendeli el és eltérő intézkedés hiányában az a jogerős véghatározat meghozatalával veszti csak hatályát.

20. §.

Letartóztatott fiatalkorú bíróság elé állítása.

Az elfogott, vagy bekísért fiatalkorúakat haladéktalanul át kell kísérni a fiatalkorúak illetékes bíróságához. Ha a fiatalkorú azonnal nem állítható a bíróság elé, a rendőri hatóság vagy a rendes bíróság őt kivételesen fontos okból őri-

zetben tarthatja. Ily őrizetben tartás tartama negyvennyolc órát meg nem haladhat.

A fkorúak bíróságának illetékességére l. a 4. §-nál köz. Az átkísérésnek elhalasztását az őrizetben tartó hatóságnak minden esetben indokolnia kell a fkorúak bíróságával szemben. (Pl. nyomozás lefolytatásához az őrizetben levő fkorú jelenléte szükséges.) Rendőri hatóságnak az elfogással kapcsolatos és az átkísérés előtti teendőire l. 15. §. 3. bek. 48 órán túl átkísérés nélkül való őrizetben tartás miatt az eljáró hatósági tag feyelmi felelősséggel tartozik. A 48 órát nem az őrizet elrendelésétől, hanem a *tényleges elfogás* vagy bekísérés időpontjától kell számítani.

21. §.

Ha a bíró a fiatalkorú életkora, erkölcsi romlottsága vagy veszélyes természete miatt, akár azért, mert helyben vagy a közelben nem található az ő gondozására alkalmas egyén, egyesület vagy intézet, akár más fontos okból a 19. §. értelmében nem intézkedhetik, a fiatalkorút, amennyiben erre szükség van, a bírósági fogház helyiségében helyezheti őrizet alá. Az őrizet tartama tizenöt napot rendszerint meg nem haladhat. Súlyosabb esetekben a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa (35. §.) az őrizet tartamát az ügyész előterjesztésére esetről-esetre egy-egy hónappal meghosszabbíthatja.

A fiatalkorút az erkölcsi állapotára veszélyes letartóztatottaktól elkülönítve kell őrizni és munkával kell foglalkoztatni.

A Bp.-ban szabályozott előzetes letartóztatásnak és vizsgálati fogságnak nincs helye.

A bírósági fogházban való őrizetet a bíró csak akkor rendelheti el, ha *egyéb védő- és óvintézkedéssel célt nem érhet*, vagy ha ily intézkedés foganatosítására a szükséges intézmény rendelkezésére nem áll. Az utóbbi esetben az őrizetnek azt a célt is kell szolgálnia, amely rendes körülmények között a védőintézkedés feladata. Így elrendelhető az őrizet, ha a fkorú lélektani megismerése egyébként nem lehetséges. (Kármán. J. K. LII. 12.) El kell rendelni az őrizetet akkor is, ha az óvó- intézkedések végrehajtása során szerzett értesüléséből a bíró arról győződik meg, hogy a relative korlátlan szabadság meg- hagyása mellett a fkorú e szabadsággal visszaél. Az ügyész lehetőleg már az eljárás kezdetén nyilatkozzék aziránt, hogy az őrizet elrendelését szükségesnek, avagy mellőzhetőnek tartja-e. Az őrizet természet, cél és elrendelési feltételek tekintetében lényegesen különbözik úgy az előz. letartóztatástól, mint a vizsg. fogságtól. (Bt. D. VIII. 289.) Az őrizet a fogház vagy államfogház büntetésbe be nem számítható. (B. T. LXVI. 161. és 344.) Ez következik az őrizetnek, mint védőintézkedésnek természetéből. A beszámítással a bíróság a BP. 385. §. 2. pont- természetéből. A beszámítással a bíróság a BP. 385. §. 2. pont- jába ütköző semmisségi okot valósít meg. (u. i. LXVII. 41. 8. sz.

Őrizet bírósági fogházban.

J. E. D.) Őrizetbentartás a fogházbüntetés ítéleti megállapítása és kihirdetése után a BP. 330. §. *mintájára helyt nem foghat*, akkor sem, ha az ítélet ellen fellebbeztek. (B. T. LXXI. 6. LXXIII. 68. LXXIV. 188.) Abban az esetben, ha a vádlott a fogházbüntetés megállapítása miatt az elsőfokú bíróság ítélete ellen fellebbezéssel élt és a fkorú érdekében e határozat végrehajtásának felfüggesztése nem kívánatos (32. §.), foganatba kell venni a fogházbüntetés végrehajtását. (Bt. D. XII. 188.) A fogházbüntetést kiszabó ítélet *jogerőre emelkedése után* pedig a fogházbüntetés, halasztás engedélyezésének esetétől eltekintve, *nyomban foganatba veendő*, így a fkorú által a fkorúak fogházába való elszállításig a fogh. őrizetben eltöltött idő a fogházbüntetésbe beszámítandó. (B. T. LXVII. 71.) *Az ítélet után* tehát fogh. őrizetnek *nincsen helye*, míg az ítélet előtt való, a fkorú érdekében történő szabadságelvonás *be nem számítható*. Nem képezheti beszámítás tárgyát az ítélet előtt elszenvedett szabadságelvonás akkor sem, ha azt *törvényellenesen vizsg. fogság* címén rendelték el. (LXXIII. 42.) A fogh. őrizetet pedig akkor sem lehet beszámítani, ha a feleletrevonás a 18. év betöltése után történik, (LXXIV. 171.) sőt akkor sem, ha az őrizetet a fiatal korban elkövetett cselekmény miatt, de a 18. év betöltése után rendelték el folytatólag (megszakítás után, B. T. LXXIV. 71.). Az őrizetbentartás miatt, éppen ennek különleges természetére figyelemmel *kártalanítás* nem követelhető. (LXXIV. 188.) *A meghosszabbítás* kivétel nélkül a törv. tanács hatáskörébe tartozik és a vizsg. bíró akkor sem hivatott a meghosszabbításra, ha a fkorú ügyét felnőtt terhelte ügyével együtt rendes bíróság intézi. Ily esetben a meghosszabbítás iránt a *vádtanács* határoz. (LXXV. 174.)

A *meghosszabbítás* iránt az ügyész tegyen előterjesztést, ha azonban az ügyész a meghosszabbítást indokoltnak nem is látná, a fkorúak bírása *nincsen elzárva attól*, hogy a tanács döntését kikérje, amennyiben maga részéről szükségesnek tartaná a fkorú további őrizetbentartását. Egyébként is kívánatos, hogy a bíró az ügyészi előterjesztés kapcsán maga is nyilatkozzék a meghosszabbítás szükségére felől, midőn az iratokat a tanács elé terjeszti. Az őrizetben levő fkorú megfelelő *elkülönítése és munkáltatása* a fogházat vezető hatósági szerv (gondnok, járásbíró) feladata. A fogházi rendtartás ily esetben megfelelően alkalmazandó. (Fbr. 43. §.)

22. §.

Ügyész érdembeli indítványa. A szükséges előzetes intézkedések megtétele után a fiatalkorúak bírósága az iratokat indítványtétel végett rövid úton közli a fiatalkorúak ügyészével.

Az ügyész a Bp.-ban meghatározott eseteken felül a vád képviselőt megtagadhatja, vagy a vádat elejtheti:

1. ha a fiatalkorúnak a cselekménye elkövetésekor a büntetethez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg;

2. ha az elkövetett cselekmény elenyészően csekély súlyú, s a fiatalkorú jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése érdekében a bűnvádi eljárás mellőzését kívánatosnak tartja.

Az ügyész a vád képviselőt a bírói véghatározat jogerőre emelkedése előtt a vád képviselőt megtagadása vagy a vád elejtése után is bármikor elvállalhatja. Az ügyésznek a véghatározat ellen használt perorvoslatát a vád elvállalásának kell tekinteni.

Az előzetes intézkedésekre l. 15—21. §§-nál köz. Az előzetes eljárásról l. Fbr. 35. és k. §§. Ezen eljárás során a bíró a *tanút* a BP. esetein kívül is *megesketheti*, ha a 23. §. alapján tárgyalás nélkül kíván határozni. A fkorúak *bírása szüntetheti* meg az általa elrendelt nyomozást, ha sem a 23. §. alapján, sem tárgyalás kitűzése mellett nem tartja szükségesnek a határozathozatalt. Az ily eljárás alapján hozott végzés azonban minden esetben közlendő az ügyéssel. A fkorúak ügyészére l., 5. §-nál közöltek.

Fkorúak ügyeiben az állam már előre lemondhat büntetőigényének érvényesítéséről, ha már a *bűnvádi eljárásnak megindítása* veszélyeztetné a fkorú büntetés megmentése érdekében szükséges intézkedések sikerét. (Ind. 93.) Ezt az elvet kell szembe előtt tartani a kir. ügyésznek, midőn a vele rövid úton közölt iratokra érdemi indítványát ugyancsak rövid úton közli a fkorúak bírásával. Ennek az indítványnak megtételekor a fkorúak bírásának tájékoztatása végett és nehogy későbbi esetleg eltérő állásfoglalása (3. bek.) az önkénykedés színében tűnjék fel, röviden jelezze annak az indokát, *miért tagadja meg a vád képviselőt*, vagy miért ejti el a vádat. Ily esetben is az eset körülményeihez képest egyidejűleg tegyen indítványt nevelőintézkedés (23. §. 3. bek. 66. §. 3. bek.) elrendelése végett. (67.851/913. I. M. r. V.)

A vád képviselőt megtagadásának kérdésében a kir. ügyész elsősorban tegye vizsgálata tárgyává, vajjon a BP. 34. és k. §-ban avagy a 101. §-ban meghatározott esetek egyike forog-e fenn és ha e kérdést tagadóan döntené el, akkor vegye fontolóra, vajjon nem forog-e fenn a jelen §. 2. bekezdésében felsorolt valamely ok. A vád képviselőt megtagadása esete a sértett *folyamodással élhet*, illetve a *pótmagánvádat* az általános szabályok szerint átveheti. Itt jegyzendő meg, hogy az általános érvényű jogszabályoknak megfelelően a fkorúak elleni eljárásban a főmagánvádnak is helye van (Ig. ügyi. biz. indok. a 22. §-hoz). Ugy a fő-, mint a pótmagánvádnak azonban a fkorúak ügyeiben csekélyebb jelentősége van, mert ezeknek az ügyeknek közérdekű voltára tekintettel az *ügyésznek az eljárásban való részvétele minden esetben kötelező*, tehát akkor is, ha magát a vád képviselőt nem vállalja. Viszont a bíróság *vád nélkül* is tehet bizonyos intézkedéseket, ami a legalitás elvének korlátozását megfelelően ellensúlyozni alkalmas (23. §. 66. §.). *Vád nélkül csupán büntetést nem állapíthat meg* a fkorúak bírása.

A megtagadott vagy elejtett vád átvételének joga csak akkor szűnik meg, ha a határozat ellen a jogosultak közül senki sem élt perorvoslattal, illetve, ha a közölt véghatározat ellen perorvoslatnak már helye nincs.

Ha a kir. ügyész elvállalja vagy átveszi a vád képviselőjét, a BP. 526. §. 3. bek. foglaltaknak megfelelő indítványt terjeszsen a bíróság elé. Nyilvánítsa felfogását az ügyész abban a kérdésben is, hogy szükséges-e alakszerű tárgyalás tartása, illetőleg ha ezt szükségesnek nem tartaná, nyilatkozzék arra, hogy mily intézkedést tart kívánatosnak. Alakszerű tárgyalás indítványozása esetére jelölje meg az ügyész azokat a bizonyítékokat, amelyeknek felvételét szükségesnek tartja. Az iratokat a fkorúak ügyészével akkor is közölni kell, ha a bíró a nyomozást magánvádló indítványára rendelte el. Ilyenkor megfontolandó, vajjon a vád átvétele esetleg éppen a fkorú megmentésének szempontjából nem kívánatos-e (fentebb id. I. M. rend.).

II. Az eljárás befejezése.

1. Az eljárás befejezése alakszerű tárgyalás nélkül.

23. §.

Alakszerű tárgyalás nélkül alkalmazható bírói intézkedések.

Az ügyész nyilatkozatának beérkezése után a fiatalok bírósága, ha a fiatalok értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a bűnösség megállapítását és büntetés alkalmazását kívánatosnak nem tartja, alakszerű tárgyalás nélkül is végzés alakjában véghatározatot hozhat és a következő intézkedéseket teheti:

1. alkalmazhatja a Bn. 16. §-át, tekintet nélkül arra, hogy a fiataloknak a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt-e vagy sem;

2. a fiatalok próbára bocsáthatja;

3. a fiatalok a napnak reggel nyolc órától este nyolc óráig terjedő szakában, három órától tizenkét óráig terjedhető időre a bíróságnak valamelyik alkalmas helyiségében az élelmezés korlátozásával vagy elvonásával felügyelet alatt tartja;

4. megszüntetheti az eljárást, ha a cselekmény elenyészően csekély súlyú.

Ha javítónevelés vagy szabadságvesztés-büntetés végrehajtása alatt álló fiatalok ellen csekélyebb súlyú vétség vagy kihágás miatt kell határozatot hozni és más intézkedés nem mutatkozik kívánatosnak, a bíró a javítónevelést vagy a szabadságvesztés-büntetést megállapító határozat érintése nélkül elrendelheti, hogy a fiatalok ellen e cselekmény miatt az intézet vezetője az intézeti szabályokban megengedett fegyelmi fenyítéket alkalmazzon.

Ezeket az intézkedéseket a bíróság a fiatalok értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a vád megtagadása vagy elejtése, úgyszintén a magánindítvány visszavonása esetében is megteheti.

E §. alapján is csak akkor intézhetnek a bíróság, ha a fiatalok az eljárás folyamán meghallgatta.

A fkorúak bírósága belátása szerint határoz abban a kérdésben, vajjon a bűnösség megállapítása és a büntetés kiszabása az adott esetben mellőzhető-e, illetőleg, hogy a fkorú érdekei szempontjából a nem éppen kívánatos tárgyalás mellőzhető-e. Idevonatkozó határozat ellen perorvoslatnak helye nincs. Alakszerű tárgyalás nélkül való határozathozatalt előkészítő eljárás során a bíró a tanut a BP-ban meghatározott eseteken kívül is megesketheti (67.851/913. I. M. V.), a kir. ügyészség a tanu kihallgatásánál jelen lehet és a tanuhoz kérdést intézhet (Fbr. 40.).

Bár a BN. 16. §-ának alkalmazása a jelen §. alapján akkor is helyt foghat, ha az értelmi és erkölcsi fejlettség hiányzik, a megfelelő intézkedés megválaszthatása végett kívánatos, hogy a bíró a fejlettség fokát is vizsgálat tárgyává tegye (Angyal: Fkorúak bírái stb. részére tartott előadások. 1914. II. sorozat.). A BN. 16. §-ában foglalt intézkedések akkor is megtehetőek, ha a fkorú terhére indítványi cselekmény merült fel és indítványt elő nem terjesztettek (B. T. LXVII. 348.). Ily esetben ugyanis a büntetendő cselekmény csak alkalmi ok arra, hogy a bíró a fkorúval foglalkozzék. A próbára bocsájtásra l. 46. §-nál. A felügyelet alatt tartás is megfelelő szakértelemmel fogatosítandó és célszerű a bírósági helységben eltöltött idő alatt a fkorút foglalkoztatni (Angyal: Előad. II. 74.), még pedig lehetőleg oly munkával, amellyel a fkorú a sértett kártalanításához hozzájárulhat. A bíróság a 12. órára terjedhető felügyelet alatt tartást úgy is alkalmazhatja, hogy azt a fkorú egyéniségéhez képest akár külön-külön, akár egymást követő napokon több ízben is fogatba veszi. Ez az intézkedés a gyakorlatban alkalmas fenytésnek mutatkozott a budapesti fkorúak bíróságánál oly fkorúval szemben, akivel szemben a bíróság enyhébb intézkedést már alkalmazott, de fogházbüntetést mégsem tart megfelelőnek.

Házi felügyelet és iskolai fenyítés végrehajtására l. Fbr. 57., 7. és kk. §. felügyeleti őrizetre l. 73. §.

Az eljárásnak a cselekmény csekély súlyára tekintettel való megszüntetése anyagi jogi rendelkezés, amely a BN. idevágó intézkedéseit egészíti ki. Ily megszüntetés ellen a közvagy a magánvádlónak perorvoslati joga van. Ha fkorúak bírósága csupán fegyelmi fenyíték alkalmazását látja szükségesnek, annak nemét nem határozza meg, hanem megválasztását az intézet vezetőjére bizza. A fkorúak bírája intézkedésének alkalmazásánál oly bűncselekményt is figyelembe vehet, amely miatt vádat nem emeltek (elejtették) és határozatának indoklásában erre a körülményre is rámutathat. A BN. 16. §-ában felsorolt intézkedések közé tartozván a javítónevelés is, nyilvánvaló, hogy ezt az intézkedést is alkalmazhatja a bíró a vád elejtése vagy megtagadása esetére is. A budapesti fkorúak bíróságának is az a meggyőződése, hogy erkölcsi romlás veszélye esetében akkor is kimondható a javítónevelés, ha bűncselekményre irányuló panasz vagy vád nem is volt. Ezzel az

állásponttal szemben a m. kir. igazságügyminiszter több esetben úgy döntött, hogy jav. nevelés e §. alapján csak akkor rendelhető el, ha az eljárás valamely bűncselekmény címén indult. Az eljárás megszüntetési esetére tehető intézkedésekről l. 66. §.

2. Az eljárás befejezése tárgyalással.

24. §.

Idézés a tárgyalásra. Ha alakszerű tárgyalás nélkül intézkedni nem lehet, a fiatalok bírósága tárgyalást tart.

A tárgyalásra a Bp. szerint megidézendőkön felül a tanukra vonatkozó jogkövetkezmények terhével meg kell idézni a fiatalok törvényes képviselőjét is, vagy ha ennek megjelenése nagyobb nehézséggel járna, vagy egyéb okból nem kívánatos, helyette a fiataloknak helyben vagy közel lakó vagy tartózkodó valamelyik közeli hozzátartozóját; továbbá azt, akinek háztartásában a fiatalok él; végül, amennyiben az előzetesen beszerzett adatok mellett is szükségesnek mutatkozik, azokat, akik a fiatalok nézve felvilágosítást adhatnak.

A tárgyalás napjáról értesíteni kell a fiatalok ügyészét, a védőt, a pártfogó tisztviselőt és ha ilyen jelentkezett, a fiatalok pártfogóját, vagy az őt kiküldő patronázs-egyesületet.

A törvényes képviselőt a tárgyalás határnapjáról értesíteni kell akkor is, ha nem idézik meg.

A fiatalok idézésére a 17. §. irányadó.

Nyomozólevélkibocsátásra l. Fbr. 47. §.

A törvény szövegéből is kitűnik a törvényhozónak az az irányelve, hogy a fiatalok ügyeit *lehetőleg alakszerű tárgyalás nélkül* intézze el a bíró és csak, ha valamely különleges okból nem nyílik lehetőség az ily elintézésre, akkor tartson tárgyalást. Ily ok lehet az, hogy a szükségképen rövid idő alatt lefolytatandó nyomozás során a fiatalok körülményei nem voltak oly megnyugtatóan felderítve, hogy az ügy kimerítő tárgyalását mellőzni lehetne, avagy pedig, ha a bíró oly intézkedést tart szükségesnek, amely a 23. §. alapján ki nem szabható. (L. erről 31. §-nál.) *Alakszerű tárgyalás tartása esetében* is mellőzze a fiatalok bíróját a nem feltétlen szükséges formákat és igyekezzék a tárgyalást olyként vezetni, hogy ez a fiatalok azt a meggyőződést keltse, hogy az ő megmentéséről, nem pedig egy ügyiratnak a törvényes formák között való elintézéséről van szó. Helyesen figyelmezteti a fiatalok bíróját v. Liszt (A fiatalok bírósága. J. K. LII. 193.), hogy a tárgyaláson is mindig az eljárás *nevelő jellege álljon előtérben*, nehogy a fiatalok az a tudat keletkezzék, hogy egy, a nyilvánosságot érdeklő eseményben fontos szerepet játszik. A megfelelő vezetés mellett a tárgyalásnak is családi tanácskozás jellegét lehet biztosítani, amit a törvény is megkönnyít azzal, hogy irányadónak

a BP. által szabályozott, kevesebb alakszerűséghez kötött *járásbírói tárgyalás* szabályait tekinti.

A tárgyalásra *idézendőkre* általában l. BP. 529. és 530. §§-nál köz. A fiatalok törvényes képviselőjének idézéséről, illetve ennek mellőzéséről l. 17. §. 1. bek. Minden esetben idézni kell tanuként azt, akinek háztartásában a fiatalok él. Az eset körülményeitől függ, hogy van-e szükség még mások vallomására is a fiatalok egyéniségének megvilágításához, ezért az ügyész tárgyalás tartására irányuló indítványában erre is legyen figyelemmel. *A választott védőt* a tárgyalás napjáról minden esetben értesíteni kell, azonban jelenléte a tárgyalás megtartásához és véghezvételéhez nem kötelező (B. T. LXXX. 84. J. E.). Ha a választott védő *távol marad*, a bíró a 6. §. szerint jár el. *A védelemről* l. még Fbr. 48. és k. §§. a tárgyalásról általában u. i. 54. és k. §§.

25. §.

A fiatalok bűnügyében tartott tárgyalásokat más tárgyalásoktól akként kell elkülöníteni, hogy a fiatalok a *Tárgyalások elkülönítése.* felnőtt vádlottakkal ne érintkezzenek.

E szabályt a lehetőség szerint akkor is szem előtt kell tartani, ha a törv. tanács a fiatalok ügyét a felnőtt vádlott bűnügyével együtt intézi.

26. §.

A fiatalok bírósága a fiatalok bűnügyében a nyilvánosságot belátása szerint kizárhatja. *Nyilvánosság kizárása.*

A nyilvánosság kizárása nélkül tartott tárgyaláson is mint hallgatók csak hatóságoknak, a gyermekvédő- és patronázs-egyesületeknek tagjai, ügyvédek, ügyvédhelyettesek, ügyvédjelöltek és joggyakornokok lehetnek jelen; a bíró azonban a jelenléte a tárgyalás iránt jogosan érdeklődő más felnőtt egyéneknek is megengedheti.

A nyilvánosság kizárása vagy korlátozása tárgyában hozott határozat ellen perorvoslatnak nincs helye.

Ffiak ügyében a törvény eltér a BP. 293. §-ában foglalt elvektől és a tárgyalás nyilvánosságát illetően egyedül a jelen §. szabályai érvényesek. Vonatkozik ez úgy a nyilvánosság kizárásának indokára, mint arra is, hogy a kizárás esetében bizalmiférfiak sem lehetnek jelen a tárgyaláson. Vitatható azonban, hogy a kizárás esetében is megengedheti a bíró az általa egyidejűleg meghatározott egyes személyeknek, hogy különös okból a tárgyalást meghallgathassák. E magyarázat mellett szól a »belátása szerint« szóhasználat, amelynek megfelelően a nyilvánosság kizárásának mérvét mindig a bíróság állapítja meg és csupán a nyilvánosság kizárása nélkül tartott tárgyaláson van igényük a 2. bek. első tételében felsoroltaknak ahhoz, hogy mint hallgatók, jelen lehessenek. A nyilvánosság korlátozásának mérvét a bíróság tárgyalás közben is módosít

hatja és pedig a felek indítványától függetlenül. A korlátozás nem alkalmazható a fkorúak bírósága előtt a 3. §. 4. pontja alapján tárgyalt ügyekben. A tárgyaláson történtek közlésére l. 13. §-t.

27. §.

Ügyész és terhelt jelenléte. Az ügyész és terhelt távollétében a tárgyalást megtartani és határozatot hozni nem lehet.

Ha attól kell tartani, hogy a tárgyalás egyes részei, különösen a 24. §. második bekezdésében említett személyek kihallgatása és a védelem előterjesztése a terheltre hátrányos befolyást gyakorolhatnának, a bíró elrendelheti, hogy a terhelt a tárgyalás e részének tartamára a tárgyalás helyiségét hagyja el.

Az e tárgyban hozott határozat perorvoslással meg nem támadható.

A fiatalok távollétében fogatosított kihallgatás és bizonyítás eredményét, amennyiben a bíró az eljárás célja vagy a terhelt érdeke szempontjából kívánatosnak találja, a fiatalokkal közölheti.

Az ügyész távollétében a tárgyalást akkor sem lehet megtartani, ha magánvádoló képviseli a vádat. Ez módot ad arra, hogy a kir. ügyészség ily ügyben is érvényesítse befolyását. A véghatározat kihirdetésénél is kötelező az ügyész és terhelt jelenléte. A törvény különösen akkor tartja célszerűnek a fkorúnak a tárgyalásról való eltávolítását, ha családi körülményeinek, züllése okainak, öröklött betegségének firtatására kerül a sor. A tárgyalás ezen anyagának a fkorúval való közlése a fkorú lelkiületére való hátrányos befolyás nélkül gyakran nem volna lehetséges. Ezért a bíró belátására tartozik, hogy a fiatalok távollétében tárgyalatról mit, mely formában és egyáltalán közöljön-e a fkorúval. Ami a fkorú érdekével ellentézőt, azt az eljárás céljának előmozdítása érdekében sem szabad közölni a fkorúval. A fkorú eltávolítása végett az ügyész és védő indítványt tehetnek.

28. §.

A tárgyalás menete. A tárgyalás a bűncselekmény tényállásának és a bírói intézkedés megválasztása tekintetében irányadó egyéb körülményeknek tisztázásán felül annak megállapítására irányul, hogy a fiatalok terhelt jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése érdekében mily intézkedés mutatkozik legalkalmasabbnak.

E végből különös gondossággal kell megállapítani azokat a körülményeket, amelyekből a fiatalok egyéniségére, értelmi és erkölcsi fejlettségének fokára és életviszonyaira következtetni lehet.

E tekintetben a pártfogó tisztviselőt és a pártfogót bármelyik fél kérelmére ki kell hallgatni. E kihallgatást a bíró a felek indítványa nélkül is elrendelheti.

A szükséghez képest ki kell hallgatni a fiatalok terhelt hozzátartozóit és más oly személyeket is, akik az első bekezdésben említett körülményekről felvilágosítást adhatnak.

A fkorú ügyében tartott tárgyalásnak egyik főfeladata a bűncselekmény tényállásának megállapítása. Jóllehet, a bűncselekménynek a fkorú szempontjából sok tekintetben csupán szimptomatikus jelentősége van, a bíró nem alkothat magának helyes ítéletet az eldöntendő ügyről, amíg a ténybeli adatokat megnyugtató, perrendszerű eljárással fel nem derítette. (Angyal: Előad. II. 20.) E tisztázás nélkül a fkorú magatartása kaotikus össze-visszaságban hullámzik előtte, ami a további eljárást bizonytalanná, az alkalmazott intézkedés helyességének felülbíráását is problematikussá teszi. (L. erről a kérdésről Baumgarten: id. mű. 147.) Természetes, hogy az alkalmazandó intézkedés helyesen való megválasztásának is előfeltétele a tényállás tisztázása. Az egyéniségre és fejlettségre vonatkozó adatoknak megállapítása a 16. §. alapján beszerzett adatoknak reprodukálásával, esetleg kiegészítésével történik.

Az értelmi és erkölcsi fejlettség anyagi jogi jelentőségére l. Angyal: Előad. II. 32. Ugyanakkor azonban meg kell állapítani a bűncselekmény tárgyi súlyára irányadó adatokat is. A bűncselekmény nem pusztán jogcím a fkorúval való foglalkozásra, hanem kiindulópontja annak az ítéletnek, amelyet a bíró a fkorú egyéniségéről megalkot. A bűncselekmény értékelésénél pedig a B. T. K. és BP. alapelvei érvényesülnek, amennyiben a BN. és az Fb. eltérő rendelkezéseket nem tartalmaznak. (B. T. LXXVII. 177.) Elvi határozatban állapította meg idevonatkozóan a C., hogy egyrészt kétségtelen, miszerint a fkorúakkal szemben való bűnvádi eljárás lényege és célja a fkorú megmentése, amihez a legsajátosabb egyéniesítés kell, hogy a mentés eszköze: a legmegfelelőbb intézkedés megválasztható legyen. E cél természetessé teszi, hogy a fkorú bírása a fkorúnak oly tettét is mérlegre teszi, amely miatt bűnvádi eljárásnak nem lehet helye, ha e tett jellemző és ha útmutatást nyújt a legmegfelelőbb intézkedésre. Másrészt nem tűr vitát az, hogy a B. T. K. és BP. alapelvei, ellenkező rendelkezés hiányában itt is érvényesülvén, a magánindítványnak előterjesztésére és visszavonására és ennek következményeire vonatkozó szabályok a fkorúak ügyeiben is érvényesülnek. Ugyanígy kétségtelen az is, hogy a vád és ítélet viszonyát ezekben az ügyekben is a BP. 325. §-a határozza meg, hogy tehát ítélet tárgyává nem tehető oly tett, amely miatt törvényes vádat nem emeltek és hogy a 23. §-ban szabályozott tárgyalás nélküli eljárás nem keverhető össze olyan eljárással, amelynek főszálya a tárgyaláson nyugszik. Magánindítvány és vád nélkül az ítélet rendelkező részében a cselekmény fennforgása tehát meg nem állapítható. Az ily cselekményeket a fkorúak bírása a fkorú egyéniségének felkutatásánál, s a szükséges intézkedés megvalósításánál értékelheti, mint esetleg fontos és jellemző adatot, róla az indokolásban mint tényről meg is emlékezhet, de azt az ítélet rendelkező részében megállapítani, az intézkedést ily nem

büntethető cselekményre is megtenni nem szabad. (Bt. D. XVI. 143.) *Köteles* kihallgatni a bírót a *pártfogó tisztviselőt* és bármelyik fél kérelmére a *pártfogót*. Egyéb, a fkorú egyéniségére adatot szolgáltatható személy kihallgatása felől a bírót belátása szerint határoz. (Indítvány elutasítása esetére BP. 384. §. 9)

29. §.

Kivétel a tanuzási mentesség alól. A tanuzás kötelessége alól a Bp. 205. §-ának 1. pontjában megállapított mentesség nem terjed ki azoknak az adatoknak és körülményeknek közlésére, amelyeknek ismerete a fiatalokú egyéniségének, értelmi és erkölcsi fejlettsége fokának és életviszonyainak megállapításához szükséges.

A Bp. 208. §-ának rendelkezése ez adatok és körülmények tekintetében is érintetlen marad.

L. 205. és 208. §-nál köz.

A rendelkezés indokálul szolgál, hogy a jelen §-ban meghatározott körülményekre úgyszólván csakis a hozzátartozóktól lehet megnyugtató tájékozódást szerezni. A válasz a fkorú bűnösségének kérdésével nem áll összefüggésben, hanem kizárólag az intézkedés helyes megválasztása szempontjából merül fel, így a hozzátartozó a való tényállás feltárásával nem jut rokoni érzésével összeütközésbe, sőt a cél elérése neki is egyenes érdeke. E rendelkezéssel szemben a 208. §-ban méltatott szempont a fkorúak ügyeiben is változatlan érvényesülést kíván. (Ind. 97.)

30. §.

Indítvány az intézkedés tárgyában. Az ügyésznek az indítványában nyilatkoznia kell afelől, hogy a terhelt érdekében milyen intézkedést tart kívánatosnak. Ebben a kérdésben a terhelt védője, törvényes képviselője, szülője és pártfogója, valamint a pártfogó tisztviselő is nyilatkozhatik.

A bírót e nyilatkozatok az intézkedés megválasztásában nem korlátozzák.

Az intézkedés tárgyában való nyilatkozat az *ügyész számára kötelesség*. Tárgyilagos érveléssel igyekezzék meggyőzni a bíróságot az ügyész az általa javaslatba hozott intézkedés célszerűségéről. A törvény által felsorolt többi személy részére *csupán jogot ad* e §. a nyilatkozathoz. A szülő, ha nem is törvényes képviselő, nyilatkozhatik. A bíróság a javaslatba hozott intézkedésnél súlyosabbat is alkalmazhat.

31. §.

Véghatározat tárgyalás alapján. A fiatalokúak bírósága a fiatalokúak bűnügyében a tárgyalás alapján a következő véghatározatok valamelyikével határoz:

1. a Bp. rendelkezéseinek megfelelően ítéletet hoz, ha a fiatalokú ellen dorgálást, fogház-, államfogház-, elzárás-, vagy pénzbüntetést (69. §.) alkalmaz, vagy a vádlottat felmenti;

2. végzéssel határoz, ha nevelőintézkedést (23. §.) rendel el, vagy ha az eljárást megszünteti.

Ha több fiatalokú ellen folyó eljárást a bírót egy véghatározattal fejez be és az előbbi bekezdés szerint részben ítélettel, részben végzéssel kellene határozni, a bírót ítéletet hoz; oly intézkedések tekintetében azonban, amelyeket az előbbi bekezdés szerint végzéssel kellene elrendelni, a bűnösség kimondását mellőzi.

A törvény, tekintet nélkül alakjára, *véghatározatnak* nevezi azt a határozatot, amelyben az ügyet *érdemlegesen* befejező intézkedést tesz. Minden ily határozatnak a tényállás ki-merítő megállapítását is tartalmaznia kell. Elv az, hogy a BP-nak megfelelő ítélethozatalnak csak ott van helye, ahol a *bűnösség kimondása* és dorgálás vagy büntetés alkalmazása szükséges, vagy ha a vádlottat a vád alól fel kell menteni. Minden más esetben a *végzés* alakja felel meg a bírót intézkedésének, annál is inkább, mert egyes ily intézkedéseket a BP. szerint is, de a 23. §. szerint is végzéssel rendelhet el. (Ind. 97.) Az 1. pontban foglalt intézkedések alkalmazása esetében a bíróságnak meg kell állapítania az *értelmi és erkölcsi fejlettség fennfor-gását*, ellentétben a 2. pont alapján tett intézkedéssel. (Angyal: Előad. II. 30.) Ha a fejlettség meg nem állapítható, a BP. 326. §. 3. pontja alapján *felmentő ítéletet* kell hozni. Meg kell állapítani a bűnösséget, ha a bíróság a javító nevelést a B. N. 17. §-a alapján rendeli el. (B. T. LXXVI. 134.) A *próbárabocsátást* a *bűnösség kimondásának mellőzésével* mindig végzésben kell elrendelni. E szabály a fkorúak törvényszéki tanácsára is irányadó, ha a fiatalokúak bíróságának azt az ítéletét, amely fogházbüntetést állapított meg, megváltoztatja és próbára bocsátást rendel el. Ugyanis a törvényszéki tanács előtt tartott tárgyaláson a 38. §. 2. bekezdése szerint — a védő kirendelésétől eltekintve — a 24—31. §-ait megfelelően alkalmazni kell. (Bt. D. IX. 202. J. E.)

A 2. pont alapján való *nevelőintézkedés* alkalmazásánál a bírónak ez intézkedés természetét, tekintettel éppen a büntetésnek és nev. intézkedésnek gyakran elmosódó határaitra, gondosan ki kell domborítania. Általában is helytelen úton járna az a bírót, aki a súlyt csupán az intézkedés lényegére helyezné és a határozat indokolását csak mellékes teendőnek tartaná. A vég-határozat — mondja Baumgarten (Büntetőjogi tanulm. III. 145.) — is elintézése egy meghatározott cselekményre irányuló vádnak és a bírót már a ne bis in idem szempontjából sem térhet fölötte egyszerűen napirendre. A véghatározathól, legalább annak indokolásából meríthet csak tudomást a bírót, ki elé másodsor vagy később a fiatalokú kerül, hogy milyen cselekmény miatt alkalmazták ellene az enyhe nevelő intézkedést. A véghatározat tehát nem szorítkozhatik a nevelő intézkedés céljának parafrázálására. Ezenkívül az indokolásban van helye azoknak a szem-

pontoknak lerögzítésére, amelyek az intézkedés végrehajtását irányítani hivatottak. Az indokolásban nyílik csupán lehetőség arra is, hogy a bíróság figyelembe vehessen oly cselekményeket, amelyek miatt *vádat nem emeltek*, illetőleg érvényes magánindítványt elő nem terjesztettek. Ily cselekmény címén a bűnösöket soha sem lehet megállapítani. (B. T. LXXV. 129. L. a. 28. §-nál köz.) A véghatározatban nyilatkozni kell a bíróságnak az *eljárás költségei* tárgyában is. Ezeknek behajtására és nyilvántartására I. 10.648/1926. I. M. (I. K. XXXV. 88.) Fiatalkorúak ügyében bíróság kiszállási költségeire I. K. 2200/918. I. M. Megszüntető határozat és felmentő ítélet esetében tehető intézkedésekre I. 66. §-a.

III. Perorvoslat.

32. §.

Fellebbezés. A fiatalkorúak bíróságának véghatározatai ellen fellebbezésnek van helye.

A fiatalkorú személyére vonatkozó határozatok ellen használt fellebbezésnek a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya; a fiatalkorúak bírójának azonban, ha a fiatalkorú érdekében kívánatos, a végrehajtást felfüggesztheti.

A fiatalkorúval szemben elrendelt szabadságvesztés büntetés is *jogerőre való tekintet nélkül*, foganatba veendő, ha csak a fiatalkorúak bírójának a végrehajtást a fiatalkorú érdekében *fejt nem függeszti*. (B. T. LXVI. 344.) A fogházbüntetés ítéleti megállapítása után tehát *örizetben tartás helyét nem foghat* (u. i. LXXIII. 68.), így hát a fogházbüntetés az elsőbírósági ítélet *meghozatala napjával veszi kezdetét*. (L. még a 21. §-nál is.) A szabadságvesztésbüntetésnek megkezdése, esetleges kitöltése a felsőbb bíróságot az alkalmazott intézkedés felülvizsgálatában nem befolyásolhatja. Így nincs akadálya annak, hogy az alsóbírósági ítélet megsemmisítésével *próbára bocsássák* azt a fiatalkorút, aki a fogházbüntetését már ki is töltötte a jelen §. alapján. Aggályos az ily eltérő intézkedés akkor, midőn az alsóbíróság által rendelt próbára bocsájtás vagy javító nevelés már foganatosított, sőt eredménnyel is járt. A már javulás útján levő fiatalkorúnak fogházbüntetésre ítélete a törvény szellemét sérti és a fiatalkorú jövődöbéli fejlődését és magaviseletét is hátrányosan befolyásolhatja. Ez irányban tehát elvi határozatra volna szükség. A fellebbezés elfogadása tárgyában fiatalkorúak ügyében is irányadó a BP. 557. §-a, így a fiatalkorúak bíróságánál bejelentett, de a törvény által kizárt perorvoslatot ez utasítja vissza. (B. T. LXVI. 344.) Eltérő rendelkezés hiányában a fiatalkorúak ügyében a végzések *felfolyamodással* megtámadhatók, amennyiben azt a BP. ki nem zárja. (Kivéve azok a végzések, amelyek ellen fellebbezéssel lehet élni. A felfolyamodásra és elintézésére a BP. 378. és k., valamint az 546. §. megfelelő alkalmazandó.)

33. §.

Fellebbezéssel élhetnek az ügyész; a magánvádó; a fiatalkorú; továbbá a fiatalkorú kifejezett akarata ellen is törvényes képviselője, szülője, házastársa és védője; végül a határozatnak rájuk vonatkozó része ellen azok, akik felől a határozat rendelkezik.

Ha az ügyész fellebbezést nem jelent be, a többi jogosult csak akkor fellebbezhet, ha a bíróság javítónevelést, fogház-, államfogház- vagy elzárásbüntetést alkalmazott.

A véghatározatnak a bűnügyi költségre, a magánjogi igényre és egyéb mellékkérdéseire vonatkozó rendelkezése ellen a fiatalkorú, továbbá törvényes képviselője és védője fellebbezéssel akkor is élhet, ha az egyébként ki volna zárva.

A fellebbezésre jogosultak közül a kir. ügyész különösen tartsa szem előtt, hogy az enyhébb jellegű nevelőintézkedéssel szemben a fiatalkorú és a társadalom érdekeinek védelmét a törvény az ő kezébe tette le. Ha a bíróság fogház-, államfogház- vagy elzárásbüntetést állapít meg, a kir. ügyészség a büntetés súlyosbítása végett csak akkor éljen perorvoslattal, ha a kiszabott büntetés a cselekmény súlyához képest feltűnően aránytalan vagy a fiatalkorú jövőbeli magaviseletének helyes irányítására elégtelenségnek mutatkozik (67851/913. I. M. sz. r. V.) A fellebbezésre jogosult többi érdekeltet illetően szem előtt kell tartani a következőket. Ha az ügyész az ügynek enyhébb nevelőintézkedéssel vagy pénzbüntetéssel való elintézésében a fiatalkorú érdekében megnyugszik, ily intézkedés ellen *más sem élhet perorvoslattal*. Bűnügyi költségre, magánjogi igényre és egyéb mellékkérdésre irányuló fellebbezés a fiatalkorú jövőjét közvetlenül érintő intézkedés végrehajtását természetesen nem akadályozza. Ebben az irányban sem engedi meg a fellebbezést e §. — *egyéb perorvoslat hiányában* — a magánfélnek, aki a reá nézve kedvezőtlen határozat ellen a rendes bíróságnál kereset orvoslást. (Ind. 98.) Ha a felmentésben az ügyész megnyugszik, a sértett a bűnösség kérdésében perorvoslattal élhet. E §. korlátozása tehát a bűnösség kérdésére nem vonatkozik. (B. T. LXX. 280. és I. K. XII. 139.) A magánvádó perorvoslati jogát a Fb. tehát csak a büntetés kiszabása, illetőleg a tett bírói intézkedés körére nézve korlátozza.

Gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a többi érdekelt perorvoslati jogának megnyílása túlságosan szűkreszabott lehetőségekhez van kötve. Kívánatos volna a perorvoslati joghoz való jogot enyhébb intézkedés alkalmazása esetében legalább az elkövetés megállapítása, illetve dorgálás esetén a bűnösség kimondása miatt megadni.

34. §.

Fellebbezésnek a ténykérdésben, úgyszintén a törvényes képviselője miatt van helye. A fellebbezés okát a bejelentésnél vagy az indokolásban meg kell jelölni.

A fellebbezés alapjául a javaslat a ténybeli megállapításokon felül az okok tisztes felsorolása helyett általában a törvény lényeges rendelkezésének sérelmét jelöli meg, a felsőbb bíróság megítélésére bízván azt, hogy az eset körülményeihez képest mely törvényes szabály sérelme esetében látja indokoltnak a fkorú érdekében szükséges beavatkozást (Ind. 98.). A fellebbezés bejelentésére és indoklására a BP. 548. §. 1. és 3. bek. alkalmazandó. Nem vehető figyelembe a fellebbezés, ha annak okát a bejelentő nem jelölte meg oly határozottsággal, hogy a bejelentés alapján a határozatot a felsőbb bíróság felülvizsgálhassa. A bejelentésnél ezért a bíróság a BP. 330. §. 2. bek. 1. tételét szem előtt tartani köteles.

35. §.

A fellebbezést elintéző bíróság. A fiatalkorúak bíróságának határozatát a kir. törvényszéknek, a kir. ítélőtábla elnöke által erre kijelölt állandó háromtagú tanácsa (fiatalkorúak törvényszéki tanácsa) vizsgálja felül.

A törvény által biztosítani kívánt szakszerűséget hatékonyan mozdítaná elő oly rendelkezés, amely szerint a fkorúak törvényszéki tanácsába csak oly bíró lenne beosztható, aki mint fkorúak bírója hosszabb időn át működött (így Németh P. A. Fb. helyzete a gyermekvédelemben. J. K. LVII. 161.). A fkorúak tanácsa eltérő rendelkezés hiányában a BP-nak a járásbírói határozatok törvényszéki hatáskörben való felülvizsgálatára érvényes szabályai szerint jár el.

36. §.

A fiatalkorúak törvényszéki tanácsa a fiatalkorúak bíróságának véghatározatát helyben hagyhatja, megváltoztathatja vagy megsemmisítheti, s a megsemmisített véghatározat helyett új határozatot hozhat, vagy a fiatalkorúak bíróságát tárgyalás tartására s új határozat hozatalára, egyes körülmények felderítésére vagy adatok beszerzésére utasíthatja.

A fiatalkorúak ügyeiben is alkalmazni kell a BP. 387. §. I. bekezdésben foglalt a részleges jogerőre vonatkozó rendelkezést, a fellebbezés keretében vizsgálhatja tehát csupán felül a fiatalkorúak tanácsa a véghatározatot. Ha a tárgyalás nélkül hozott véghatározat ellen irányul a perorvoslat és a tanács oly intézkedést tart szükségesnek, amely csupán alakszerű tárgyalás során tehető meg, vagy ha azt egyéb okból szükségesnek látja, a bírót tárgyalás tartására utasíthatja. L. még a 31. §-nál köz. határozatot.

37. §.

A fiatalkorúak törvényszéki tanácsa a fellebbezés tárgyában tárgyaláson határoz, ha a fiatalkorúak bíróságának véghatározatát szabadságvesztésbüntetés alkalmazásával vagy tartamának felemelésével változtatja meg.

Más esetekben a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa tanácsülésben határoz, hacsak a tényállás felderítése végett, vagy egyéb okból tárgyalás tartását szükségesnek nem látja.

Ha a fellebbezést kizárólag a határozatnak a bűnügyi költiségre, a magánjogi igényre vagy egyéb mellékkérdésre vonatkozó rendelkezése ellen használták, a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa mindig zárt ülésben határoz.

A fiatalkorúak törv. tanácsának tehát három mód áll rendelkezésre a perorvoslatok elintézésére. M. p. a tárgyalás, amelyre a járásbírói eljárás (551. és k. §§.) szabályai megfelelően alkalmazandók, a tanácsülés (erről l. 38. §-nál) és a zárt tanácsülés. Az elintézés módjának megállapítása végett szükséges a perorvoslatoknak minden esetben zárt tanácsülésben való megvizsgálása, amelynek eredményeképpen dönt a tanács a továbbiakra. Szabadságában áll a tanácsnak tárgyalást tartani minden oly esetben, amikor az ügy megfelelő elintézése céljából a tényállás adatait ellenőrizni, kiegészíteni kívánja. E tekintetben tehát a tanácsot törvényes korlátok nem akadályozzák.

38. §.

A fiatalkorúak törvényszéki tanácsa a tanácsülésben a fellebbezést a 37. §. utolsó bekezdésének esetén kívül a fiatalkorúak ügyészenek, és amennyiben nagyobb nehézség nélkül lehetséges a fiatalkorúak, továbbá, ha ilyen van, a fiatalkorú pártfogójának, valamint törvényes képviselőjének vagy szülőjének vagy annak meghallgatása után vizsgálja felül, akinek háztartásában a fiatalkorú él.

A fiatalkorúak törvényszéki tanácsa előtt tartott tárgyalásra, ha a fiatalkorú életének tizennyolcadik évét még be nem töltötte és választott védője nincs, védőt kell rendelni. Egyebekben a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa előtt tartott tárgyaláson a 24—31. §-okat megfelelően alkalmazni kell.

A törv. tanács véghatározatával szemben használható semmisségi panaszra (l. 39. §.) érvényes a B. P. N. 32. §-a, tehát a visszautasítás e §. alapján itt is a tanács köteleessége (B. T. LXXVI. 135.)

A törv. tanács által tartott, nem zárt tanácsülésen a fiatalkorúak ügyészenek részvétele kötelező. Az utóbbinak ténykedése a tanácsülésen fogantatott bírói cselekmények mérvétől függ. Mindenesetre alkalom nyújtandó az ügyészenek arra, hogy a perorvoslatok és a tanácsülés anyaga tekintetében előterjesztését megtegye. A választott védőnek is jogában áll a tanácsülésen részt venni, s amennyiben felszólalni kíván, a bíróságnak meg kell őt hallgatni, azonban alakszerű perbeszédet nem mondhat. (B. T. LXVII. 51.) Ennek dacára sem valósít meg a bíróság sem. okot, ha a védőt a tanácsülés vagy tárgyalás határnapjáról értesíteni elmulasztja. (B. T. LXXIX. 84.) A törvény által felsorolt többi személyeknek megidézése és meghallgatása tárgyá-

Vád és védelem a törvényszéki tanács előtt.

ban a tanács az ülés elrendelésekor, vagy a szükséghez képest később határoz. Belátására van bízva a tanácsnak, hogy kinek a meghallgatását látja szükségesnek, illetőleg hogy az idézéssel járó nehézséget olyannak tekinti-e, amely nem ér fel azzal az előnnyel, hogy a fiatakorút és a törvény által említett egyéneket személyesen hallgatja meg.

A tanács előtt tartott tárgyaláson *kötelező a védelem*, ha a terhelt a tárgyalás napján 18-ik évét még be nem töltötte. Bár a törvény e tekintetben nem rendelkezik, a tanács a méltányosságának tesz eleget azzal, ha a 18 évét be is töltött terhelt részére, ennek kivánására védőt rendel. Ha a fiatakorú és a védő a tan. ülésben kihirdetett véghatározat alkalmával szóval bejelentettek sem. panaszt, a BP. 388. §. alapján kérhetik a határozat kézbesítését. (B. T. LXVII. 53.)

39. §.

A semmisségi panasz. A fiatakorúak törvényszéki tanácsának másodfokon hozott véghatározata ellen semmisségi panasszal élhet:

1. az ügyész a törvény lényeges rendelkezésének sérelme miatt;

2. a fiatakorú, törvényes képviselője és védője a törvény lényeges rendelkezésének sérelme miatt, ha a bíróság javítónevelést, fogház- vagy államfogházbüntetést állapított meg.

A törvény a semmisségi panaszt *csak jogi okokból* engedi meg és ily okból is csak a *kir. ügyész élhet minden esetben* e perorvoslattal. A semmisségi okok megállapításánál azonban a Fb. nem követi a BP-t a taxatív felsorolásban, hanem csak általánosságban állapítja meg a semmisségi panaszra okot adó törvénysértést (L. erre Degré M.: B. T. LXVIII. 241.) Igaz ugyan, hogy a BP. 384. és 385. §§-ban megállapított semmisségi okok is alapul szolgálhatnak a fiatakorúak bírósága ítéletének megsemmisítésére, azonban csak akkor, ha ezek az okok az 1. pont szerint való lényeges törvénysértést foglalják magukban az adott esetben. Így tehát elv az, hogy a BP. által megállapított semmisségi okok fiatakorúak ügyeiben a *bíró nem kötelezik* a megsemmisítésre. Így C. BT. LXX. 239. és 338. A semmisségi panasz bejelentésénél tehát nem kell alkalmazkodni a BP. és BPN. által felvett semmisségi okokhoz, mert a Fb. 39. §-a oly lényeges törvénysértések miatt való panaszt is megenged, amilyenért a BP. rendszerében perorvoslatnak helye nincs. (Bt. D. XVII. 87.) A 39. §. tehát a semmisségi okokat kizáró, tiszta elvi rendszert valósította meg, amelyre e §. az egyedüli jogforrás. A semmisségi panasz elbírálásánál ezért egyedül az fontos, hogy van-e sérelem és hogy az lényeges-e a törvény szempontjából. (Bt. D. XVII. 86.) Ennek dacára is gyakran visszatér a felsőbbbíróság határozataiban a semmisségi oknak a BP. semmisségi okaival való összekapcsolása. Így a BP. 385. §. 2. pontjára alapítottnak tekintetett a javító nevelés elrendelése miatt a BN. 17. §-ában megjelölt intézkedés megválasztása tárgyában

bejelentett semmisségi panasz is. A törv. tanácsnak *csupán véghatározata ellen lehet perorvoslattal élni.*

1. *Nincs helye semmisségi panasz* tehát azon az alapon, hogy a másodbíróság helytelenül állapította meg a *tényállást.* (B. T. LXVII. 52.) Az Fb. szerinti eljárásban bejelentett semmisségi panasz nem vonható a *BP-ban megjelölt semmisségi okok alá.* (B. T. LXVII. 319. l. u. o. Heller Erik megbeszélését.) Ezért a semmisségi panaszt bejelentésekor is csupán a jelen §-ra kell alapítani, megjelölve, hogy a bejelentő a törvény mely lényeges rendelkezésének sérelmét panaszolja. E megjelölés azonban kötelező, a BP. 556. §. megfelelően alkalmazandó (BT. LXXII. 209.) A törvénysértés a semmisségi panasz indoklásában is megjelölhető (BP. 370. §. II., B. T. LXXX. 42. B. T. LXXVI. 110.) Nem tekinthető ily sérelemnek, ha az alsóbíróság az indítványozott *bizonyításfelvételt mellőzte*, vagy ha a tanács az ügyet tanácsülésein és *nem tárgyaláson* intézte el. (BT. LXVII. 51. u. i. l. Heller Erik megjegyzéseit.) Azonban a BP. 428. §. 2. bek. a fiatakorúak ügyeiben is alkalmazandó, s így nem érvényesíthető semmisségi panasz útján az az *alaki semmisségi ok*, amelynek figyelembevételét a *másodbíróság mellőzte.* Hasonlóképpen a *törvény által kizárt, a jogsértés megjelölése nélkül* bejelentett semmisségi panaszt vissza kell utasítani (BT. LXXVII. 177., a BP. 434. §. 3. pontja itt is érvényben lévén.) Nincs akadálya azonban annak, hogy az *általánosságban bejelentett* semmisségi panasz alapján vizsgálja a III. bíróság, vajjon történt-e valamely lényeges rendelkezésnek megsértése. (U. o. LXXII. 209.) A budapesti kir. ítélőtáblának ezt az elvet kimondó határozata voltaképpen ellentétben áll a BPN. 30. §-ával, amely pedig fiatakorúak ügyeiben is alkalmazandó (BT. LXXVI. 81., 135.) Érvényesül a fiatakorúak ügyeiben is a *részleges jogerő* elve, így vissza kell utasítani a *bűnösség kérdésében* bejelentett semmisségi panaszt, ha az elsőbíróság ítélete ellen *csupán enyhítés végett* jelentettek be fellebbezést. (BT. LXXI. 6.) Hasonlóképpen vissza kell utasítani az elsőbírósági ítéletet helybenhagyó másodbírósági ítélet ellen oly fél részéről bejelentett semmisségi panasz, aki az *elsőbíróság ítéletében megnyugodott* (BT. LXXVII. 178.). A cselekmény minősítését illető törvénysértés nem tekinthető e törvény lényeges rendelkezése sérelmének és ezért nem ad alapot semmisségi panaszra. (BT. LXXVII. 52.) Ellenben semmisségi panasszal élhet a közvádoló amiatt, hogy az alsóbíróság túlságosan enyhén szabta ki a fogházbüntetés tartamát. (BT. D. XVII. 121.) Semmisségi okot valósít meg azonban a fiatakorúak bírósága, ha *törv. tanács elé* tartozó ügyben jár el. (BT. LXXII. 255.)

2. A 2. bekezdés kimondván, hogy a másodfokú bíróság ítélete ellen a *védő is élhet semmisségi panasszal* — kirendelt és megbízott védő között különbséget nem tesz. Az a védő, aki a vádlottat kirendelés folytán az elsőfokú bíróság előtt képviselte, a másodfokú bíróság ítéletének a kir. törvényszék által történt kihirdetésekor semmisségi panasszal élhet akkor is, ha a kir. ítélőtábla ítéletét az ott eljáró *közvédő megnyugvással tudomásul vette.* (Bt. D. XVII. 91.) Itt jegyzendő meg, hogy nem

lehet sem. panasszal élni azon az alapon, hogy a védő a tárgyalásról nem volt értesítve. (BT. LXXIX. 84.) Ha fellebbezési tárgyaláson csak a fiatalkorú volt jelen, semmisségi panasszal csak ő élhet, *hozzátartozója* azonban nem. (BT. LXX. III.) Nincs helye e §. 2. pontja alapján perorvoslatnak, ha a bíróság *próbárbocsátást vagy pénzbüntetést állapított meg.* (B. T. LXX. 304.)

Semmisségi panasszal lehet élni természetesen enyhébb intézkedés alkalmazása miatt és a 15 napnál hosszabb időben kiszabott *fogházbüntetés mérve* ellen, amikor a C. felülbírája azt is, hogy a *fogházbüntetés a helyes intézkedés-e* az adott esetben. (BT. LXXV. 86.)

Végül megjegyzendő, hogy a *BPN. 33. ut. bek.* a fiatalkorúak ügyeiben használt semmisségi panasz elbírálásánál is irányadó lévén, a kir. ítélőtábla köteles határozatát azokra a *tényekre* alapítani, amelyeket a törv. tanács valóknak fogadott el. (BT. LXXX. 91.) Alkalmazandónak találta a C. a II. BN. 30. §-át a fiatalkorúak ügyeiben is, vagyis ha *összefüggés* okából a fiatalkorú ügyét is rendes bíróság, mint törv. egyesbíró intézi el, az ítélőtábla ítélete ellen az alkalmazott intézkedés miatt semmisségi panasszal nem lehet élni. (BT. LXXX. 75.)

Bármennyire is méltányoljuk a kétfokú perorvoslat előnyeit, nem zárkozhatunk el annak a megfontolásnak értékelésétől, hogy a fiatalkorúak ügyeiben a gyorsítás és egyszerűsítés nem kevésbé kívánatos, mint a felnőttek ügyeiben és ezért nem volna aggályosnak tekinthető oly megoldás, hogy a fiatalkorúak bíróságának döntése ellen *csak egyfokú* perorvoslat adatsék a kir. ítélőtáblához. A következményeikben különösen súlyos és fiatalkorúak törv. tanácsa elé tartozó ügyekben azonban a jelenlegi perorvoslati rendszer érintetlenül volna meghagyandó.

40. §.

Semmisségi panaszt elintéző bíróság.

A fiatalkorúak törvényszéki tanácsának másodfokon hozott véghatározata ellen használt semmisségi panaszokat a kir. ítélőtáblának az elnök által állandóan erre a célra kijelölt tanácsa vizsgálja felül.

41. §.

A kir. ítélőtábla eljárására a BP.-nak a semmisségi panaszt tárgyzó rendelkezései irányadók.

A semmisségi panaszokat tehát — amennyiben a jelen törvény kivételt nem tesz — a Bp.-nak, illetve az ezt módosító (Bpn.) jogszabályoknak rendelkezései szerint kell elbírálni. Ez a rendelkezés megfelel a Bp. 557. §. 3. bek.-ben foglaltaknak is és így sértetlenül marad az az elv, hogy eltérő rendelkezés hiányában a *járásbíró elotti eljárásra* érvényes szabályok nyernek alkalmazást. A semmisségi panasz *elintézése után* szükséges teendőkre a Bp. 425. §. 2. bekezdése irányadó, (BT. LXXX. 61.)

Érvényes a fiatalkorúak ügyeiben is a Bp. 387. §-ának az a rendelkezése, amely szerint oly esetben, mikor a vádlott az elsőfokú bíróság ítélete ellen csupán a büntetés enyhítése végett élt fellebbezéssel, az elsőfokú bíróság ítéletének az a része, amely a bűnösséget állapítja meg, jogerőre emelkedett; ehhez képest ilyenkor a fellebbezési bíróság ítélete ellen a bűnösség kérdésében semmisségi panasz nem használható. (Bt. D. XII. 188.)

42. §.

Ha az alsóbíróság fogház- vagy államfogházbüntetést nem alkalmazott, a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa és a kir. ítélőtábla ily büntetést csak akkor alkalmazhat, ha az ügyész perorvoslatában kérte vagy a tárgyaláson indítványozta. *Reformatio in peius fiatalkorúak ügyében.*

Az alsóbíróság által megállapított fogház- vagy államfogházbüntetés tartamát a felsőbíróság csak ugyanezen feltétel mellett emelheti fel.

E §-nak sokban homályos rendelkezéseit az Indokolás (99) sem teszi mindenben világosakká. Nyilvánvaló, hogy a felsőbíróság fiatalkorúak ügyeiben szabad kezet nyert az alkalmazandó intézkedés megválasztásában, függetlenül azoktól a szabályoktól, amelyekkel a Bp. az alsóbíróságok határozatainak a vádlott terhére vagy javára való megváltoztatását megállapította, feltéve, hogy a felsőbíróságnak módjában áll a perorvoslat kapcsán az ügy érdemével is foglalkoznia. (L. erre 39. §-nál.) Míg a többi intézkedés súlyát illetően pontos, fokozatbeli megkülönböztetést tenni nem lehet, addig a fogház és államfogházbüntetés már oly természetű, hogy az elsőfokú bíróságnak ezekkel a büntetésekkel kapcsolatos szigorítása csupán a *közvádló perorvoslatára*, indítványára foghat helyet. Mint már említettük, e §. értelmére csak következtethetünk a törvény szelleméből és egyéb rendelkezéseiből.

Ezért: a) ha az alsóbíróság *nem alkalmazott szabadságvesztésbüntetést*, a felsőbíróság ilyet alkalmazhat: 1. ha a kir. ügyész — bár a 30. §. szerint való nyilatkozatában ezt nem indítványozta, — az ítélet ellen azonban a fogház (államfogház) büntetés kiszabásának mellőzése miatt perorvoslattal élt. Ha fiatalkorúak bíróságának ítélete ellen ily címen bejelentett fellebbezést a törv. tanácsa elutasította, az ítélőtábla e büntetést csak akkor alkalmazhatja, ha az ügyész a *II. fokú ítélet ellen is perorvoslatot* használt. *Sértettet* ily címen perorvoslat meg nem illeti; 2. ha a 30., illetve 38. §. szerint előterjeszhető *szóbeli indítványában* a kir. ügyész azt szükségesnek tartotta. Ha a fiatalkorúak bírósága az indítványt nem tette magáévá és a kir. ügyész e miatt perorvoslattal nem élt, a törv. tanács előtt újból elő kell terjesztenie az indítványt. Ugyanígy kell eljárni az ítélőtábla előtt is, amikor a semmisségi panaszt bírálja el. Ily indítvány alapján a felsőbíróságok már akkor is alkalmazhatnak szabadságvesztésbüntetést, ha annak mellőzése miatt az *ügyész perorvoslatot nem is jelentett be.*

b) Ha a bíróság már alkalmazott fogház- vagy államfogház-büntetést, ennek felemeléséhez ugyancsak akkor nyílik módja, ha az ügyész az a) alatt közölt feltételek mellett indítványt tesz, vagy perorvoslattal él.

A törvény szövegéből tehát az tűnik ki, hogy a szabadságvesztésbüntetés alkalmazása vagy felemelése a felsőbíróság által akkor is lehetséges, ha csak a perorvoslatra jogosult többi személyek éltek perorvoslattal és az ennek elbírálása végett tartott tárgyaláson terjeszti elő az ügyész a szabadságvesztésre vonatkozó indítványát. E lehetőség ellentétben áll a Bp. 438. §-ában megállapított általános elvvel.

A vádló kérelmére (igy Ind. 99.) szabadságvesztésbüntetés bármikor alkalmazható, vagy felemelhető a perorvoslati eljárás során.

43. §.

Igazolás,
újráfelvétel
és perorvoslat
a jogegység
érdekében.

A fiatalok büntéseiben igazolásnak csak a fellebbezési határidő elmulasztása miatt van helye.

Ujráfelvételnek az elítélt javára csak a fogház- és államfogházbüntetést, továbbá javítónevelést megállapító véghatározattal, a fiatalok terhére csak a felmentő ítélettel vagy megszüntető határozattal befejezett ügyben van helye.

Ha a fiatalok bírósága az eljárás újráfelvételét rendeli el, a 14—18. §-ok szerint nyomozást teljesít s ez után az eset körülményeinek megfelelően az eljárást tárgyalás nélkül fejezi be, vagy a tárgyalásra határnapot tűz.

A jogegység érdekében megengedett perorvoslatra a Bp. rendelkezései irányadók.

Igazolással lehet élni a fellebbezés indokolására nyitva álló határidő elmulasztása miatt is. Ellenben nincs helye igazolásnak semmiféle egyéb perorvoslat vagy indokolásra szabott határidő elmulasztása miatt. L. még 463. és köv. §-nál köz.

A lehetőség szerint a fiatalok ügyeiben is gondoskodni kellene arról, hogy az újráfelvétel tárgyában ne az a bíróság határozzon, amely az alapügyet tárgyalta. Amennyiben a jelen §-al nem ellenkezik az újráfelvétel tárgyában a Bp. 558. §-ában foglaltak szerint kell eljárni. Hibáztatni kell e §-nál azt, hogy a fiatalok javára nem enged újráfelvételt minden oly esetben, amikor a véghatározatban a bűnösség kimondást nyert. Tárgyalás nélkül dönthet a bíróság az újráfelvételi indítvány érdemében, ha az alapügyben is tárgyalás tartása nélkül hozta meg a véghatározatot (jav. nevelés elrendelése 23. §. alapján), egyébként az újráfelvételi indítványt érdemben tárgyaláson kell elintézni.

Jogegység érdekében perorvoslatról l. 441. és köv. §-nál köz.

IV. Büntügyi költség. Magánjogi igény.

44. §.

A büntügyi költség és a Bp. szerint a büntető eljárásban érvényesíthető magánjogi igény felől a bíróság véghatározatban rendelkezik.

Ha megállapítást nyer, hogy a fiatalok a bűncselekményt elkövette, a bíróság a fiatalok a büntügyi költségek viselésére kötelezi.

Az eljárásban érvényesített magánjogi igényt, amennyiben tárgyalása az eljárást hátráltatná, a bíróság bármikor polgári útra utasíthatja.

Büntügyi költségek behajtásáról és nyilvántartásáról tszék, mint fiatalok bírósága előtt befejezett ügyekben. L. 10648—1926. I. M. (I. K. XXXV. 88.) A büntügyi költségekről a fiatalok bírósága abban a határozatában intézkedik, amellyel az ügyet végleg befejezte. (Próbárbocsátásnál a próbaidő leteltkor, vagy új intézkedés tételkor.) A magánjogi igény tárgyában való rendelkezést a bíró gyakran elkerülheti azzal, ha oly megoldást tud teremteni, amellyel a fiatalok sértett legalább részben kártalanítja (valamely munkát végez el a sértett számára.)

A fiatalok által elkövetett bűncselekményért felelős harmadik személyt a fiatalok ellen folytatott eljárás során kártérítésre kötelezni nem lehet; a Fb. javaslatából az eredetileg ily marasztalást lehetővé tevő rendelkezést az igazságügyi bizottság törölte. A fiatalok a büntügyi költségek viselésére kötelezendő, amennyiben az eljárás során megállapítást nyert, hogy ő a bűncselekményt elkövette. Tehát kötelezni kell őt akkor is, ha a bíróság az eljárást a cselekmény elenyészően csekély súlya miatt a 23. §. 4. pontja alapján megszüntette. A törvény nem tartja azonban kívánatosnak a magánjogi igény tárgyalásába való bocsátást, mihelyt ennek tisztázása az eljárást bármilyen is hátráltatná. A Bp. 486. §-a itt tehát fokozott restrictióval alkalmazandó.

45. §.

A magánvád elejtése vagy a magánindítvány visszavonása esetében a büntügyi költség megtérítésére a magánvádló vagy a magánindítványra jogosult csak akkor kötelezhető, ha az eljárás adatai szerint a magánvád vagy a magánindítvány teljesen alaptalan volt.

Mint hogy a fiatalok bírósága a fiatalok érdekében a magánvád elejtése, illetőleg a magánindítvány visszavonása esetében is tehet nevelő intézkedést (L. 23. §. utolsó előtti bekezd.) a Bp. 482. §-ának változatlan alkalmazása nem volna indokolt. Ha tehát a bíróság a magánvád vagy magánindítvány indokolt. Ha tehát a bíróság a magánvád vagy magánindítvány hatálytalanítása dacára is intézkedés szükségét látja fenntartani, a költségekben a fiatalokot kell marasztalni, a 2. bekezdés értelmében.

Büntügyi
költség
viselése.

Büntügyi
költség
magánvadás
ügyekben.

V. Végrehajtás.

1. Próbárabocsátás.

46. §.

Próbárabocsátás elrendelése. Próbárabocsátás esetében a fiatalkorúak bírósága a végzésben megnevezi azt a személyt, akire, vagy azt az intézetet vagy egyesületet, amelyre a fiatalkorú terhelt felügyeletét bizza és megjelöli azt a helyet, ahol a fiatalkorú terheltnek a próbaidő alatt tartózkodnia kell.

Idevon. L. Fbr. 63. és k. §. Ha a próbárabocsátást *nem a fiatalkorúak bírósága* rendelte el, az ügyiratokat ennek meg kell küldeni (id. rend. 68. §.) *Ha a próbaidő alatt jut tudomásra a bíróságnak, hogy a fiatalkorú már 1 hónapot meghaladóan büntetve volt, a fiatalkorúak bírósága* (tehát mindig ez a bíróság) a próbárabocsátás megszüntetésével új határozatot hoz. (69. §.) Vitás kérdés idevonatkozóan lehet-e próbára bocsátani a fiatalkorút oly ügyben, amelyben ő az 1 hónapot meghaladó szabadságvesztésbüntetést *nem jogerős ítélet alapján* (32. §. bek.) már elszenvette. Ennek az intézkedésnek fogantatása mindenestre célját tévesztettnek volna tekintendő. Az 1 évi *határidő* a próbárabocsátást kimondó határozatnak a próbárabocsátandó fiatalkorúval való közlés napjától számít. (70. §.) A határozat meghozatala és a fiatalkorúval való közlése között időbeli eltérés mutatkozhatik, különösen akkor, ha a határozatot perorvoslati eljárás során hozták. A próbára bocsátottakról a fiatalkorúak bírósága *jegyzéket* vezet és a próbaidő eltelté után az eljárást *hivatalból szünteti meg.* (72. §.)

A próbárabocsátást a bíróság *a bűnösség megállapítása nélkül* alkalmazza. Próbára bocsáthatja a fiatalkorúak bíróját a fiatalkorút akár a 23. §. 1. bek. 2. pontja alapján, *alakszerű tárgyalás tartása nélkül*, akár a 31. §. 1. bek. 2. pontja alapján *tárgyalás alapján* hozott végzésben. Ha azonban a 23. §. alapján intézkedik a bíróság, a bűncselekmény elkövetésének megállapítását is mellőzi és *csak az indokolásban* mutat rá, hogy a fiatalkorú oly cselekményt követett el, amely bűncselekménynek tényelemeit foglalja magában. Határozatában *figyelmezteti a bírót a fiatalkorút*, hogy ha a próbaidő alatt *nem viselkedik megfelelően*, az 50. §-nak megfelelő újabb intézkedést fog hozni a bíróság, vagy a 23. §. 1. bek. alapján javítónevelést fog alkalmazni, esetleg a 31. §. alapján szabadságvesztésbüntetést szab ki. *A 31. §. alapján való próbárabocsátásnál* meg kell állapítani, hogy a fiatalkorú mily bűncselekményt követett el, csupán a rendes eljárásban szükségszerűen folyó következményeket nem vonja le a bíróság és a bűnösség kimondását, valamint a büntetés kiszabását mellőzi. Mindkét esetben történő próbárabocsátásnál a *bűnügyi költséget* megállapítani és annak megtérítésében a fiatalkorút marasztalni (esetleg 1890. XLIII. tc. 4. §.) kell. Próbárabocsátást a bíróság *végzésben* rendeli el (l. kivételt 31. §. ut. bek.) Ily határozatot, ha azt a törv. tanács hozta, vagy helybenhagyta, a védő semmisségi panasszal meg nem támadhatja. (Bt. D. XII. 208.)

47. §.

A próbárabocsátást a fiatalkorúak bíróját fogantatja. *Próbárabocsátás fogantatása.* Ha a fiatalkorú lakó- vagy állandó tartózkodóhelye a bíróság területén kívül van, a próbárabocsátás fogantatás végett a bíróság az iratokat a szükséges tájékoztatás közlésével a fiatalkorúaknak ahhoz a bíróságához teszi át, amelynek területén a fiatalkorú lakó- vagy állandó tartózkodóhelye van. Ugyanígy intézkedik a bíróság, ha területéről a próbára bocsátott elköltözött.

A próbárabocsátás fogantatása a fiatalkorúak bírójának egyik legfontosabb teendője, amelyben a pártfogók stb. csak segédzservei, anélkül, hogy a szükséges, állandó felügyeletet a bíró reájuk bízhatná. Ha nem a fiatalkorúak bíróját rendelte el a próbárabocsátást (56. §.), az iratokat közvetlenül ahhoz a fiatalkorúak bíróságához küldi, amely a fogantatás tárgyában intézkedni köteles. Ily esetben már *az ítéldbírósnak kell közölnie* azokat a szempontokat, amelyekre különös súlyt kell fektetni a fogantatásnál (fiatalkorú egyéni sajátosságai, személyes és családi körülményei, stb.).

48. §.

A próbárabocsátott a próbaidő alatt a fiatalkorúak bíróját felügyelete alatt áll. *Felügyelet a próbárabocsátás alatt.*

A felügyeletet a bíró közvetlenül és a felügyelettel megbízott személy (Bn. 22. §.) útján gyakorolja, aki a bíró utasítása szerint jár el.

Ha a fiatalkorú lakó- vagy állandó tartózkodóhelyét változtatja, meghal, súlyos betegségbe esik, gondozóját engedély nélkül elhagyja, vagy ha más oly körülmény merül fel, amely a bíró intézkedését teszi szükségessé, a bírót késedelem nélkül értesíteni kell.

A próbárabocsátottnak felügyeletében a fiatalkorúak felügyelő hatósága is közreműködik.

L. a 47. §-nál köz. A felügyelőhatóságok szervezetéről l. 27.409/909. I. M. sz. rend. 12. melléklet.

49. §.

Ha a próbárabocsátott a próbaidő alatt bűncselekményt követ el, a fiatalkorúak bírósága a jelen törvény értelmében jár el, vagy ha a cselekmény hatáskörét meghaladja, vagy az eljárásra nem illetékes, az ügyet ahhoz a bírósághoz teszi át, amelynek hatáskörébe és illetékessége alá az ügy tartozik. *Bűncselekmény elkövetése próbaidő alatt.*

Jelen §. csak addig alkalmazható, míg a bíróság a próbárabocsátás megszüntetése tárgyában a Fbr. 70. §. szerint számított határidő leteltével nem hozott új határozatot, s

az 50. §. alapján való elintézés nem foghat helyet. *Uj eljárást kell folyamatba tenni akkor is*, ha a bíróság által előszabott próbaidő letelt, de az eljárás megszüntetése tárgyában a bíróság még nem határozott. Állandó gyakorlat szerint, ha a próbárabocsátott ugyan a próbaidő alatt, de már felnőtt korban elkövetett bűncselekmény miatt *szabadságvesztés* büntetésre ítéltetik, a fiatalkorúak bírósága kimondhatja, hogy ezzel a büntetéssel a *próbárabocsátás hatálya megszűnt*. Nem alkalmazható ez az elintézés akkor, ha az újabb bűncselekmény tárgyában a felnőttek bírósága aránylag enyhe büntetést hoz.

A próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény elbírálása is a rendes hatásköri és illetékességi szabályok szerint történik. A próbárabocsátás foganatosításával foglalkozó bíróság tehát csak akkor jár el, ha az intézkedés egyébként is az ő feladata volna. (3., 4. §§.)

50. §.

Ha a próbárabocsátott a próbaidő alatt csupán pénzbüntetéssel büntetendő vagy más csekélyebb súlyú vétséget vagy kihágást követ el, vagy ha iszákos, erkölestelen vagy csavargó életmódot folytat, vagy egyébként az erkölcsi züllésnek jeleit mutatja, vagy a felügyeleti szabályokat megszegi (Bn. 23. §.) és a bíró úgy találja, hogy a fiatalkorú erkölcsi fejlődése érdekében más intézkedésre nincs szükség, a bíró a tényállás felderítése és a tények megállapítása után a következő intézkedéseket teheti:

1. a próbaidőt egy évvel meghosszabbíthatja;
2. új felügyeleti szabályokat állapíthat meg;
3. a fiatalkorú részére új pártfogót rendelhet;
4. a fiatalkorút megfeddheti;
5. intézkedhetik, az iránt, hogy a fiatalkorú házi vagy iskolai fenyítést kapjon;
6. elrendelheti, hogy a fiatalkorú korához és viszonyaihoz képest, valamely ismétlő-, tanonc-, földmívelő- vagy más iskolát látogasson;
7. elrendelheti, hogy a fiatalkorú a bírónál utasításainak meghallgatása végett előre meghatározott időközökben jelentkezzék és magaviseletéről számot adjon;
8. a fiatalkorút a 23. §. 3. pontjának megfelelő módon őrizetben tarthatja.

Ezeket az intézkedéseket a bíró együtt vagy külön alkalmazhatja, és ismételten vagy többször is megteheti, mindaddig, amíg a fiatalkorú próbárabocsátás alatt áll és élete huszonegyedik évét még be nem töltötte.

A próbárabocsátottal szemben a törvény a bírót a 23. §-on túlmenően *egyéb tágkörű nevelő intézkedések* tételére is feljogosítja. Nem alkalmazható a jelen §. akkor, ha az elkövetett cselekmény *felnőttel szemben büntett volna*. Hogy az elkövetett vétség vagy kihágás mikor *csekélyebb súlyú*, azt a bíró az eset körülményeihez képest állapítja meg. Ha a bíróság az újabb

cselekményt e §. alapján elintézhetőnek nem tartja, *alakszerű tárgyalást kell kitűznie*. Csekélyebb súlyúnak minősítette a budapesti fiatalkorúak bírósága a közveszélyes munkakerülés vétségét. (Angyal—Degré. 512. old.) A próbárabocsátás mindig csak 1 évvel hosszabbítható meg az ut. bek.-ben megjelölt időhatárig. Így meghosszabbítható a próbaidő akkor is, ha az intézkedés idején a próbárabocsátás hatálya alatt álló 21. évét még nem töltötte be, de a meghosszabbított próbaidő már 21 évén túlterjed.

51. §.

Ha a fiatalkorúak bírója a próbárabocsátás fenntartásával az 50. §. értelmében intézkedik, az intézkedést csak a próbárabocsátottal és pártfogójával, valamint a fiatalkorúak ügyészével közli. Perorvoslattal ellene csak az ügyész élhet és csak a próbárabocsátás fenntartása miatt vagy azért, mert a cselekmény az eljárási bíróság hatáskörébe nem tartozik. A perorvoslat az intézkedés foganatosítását nem akadályozza.

A fiatalkorúak törvényszéki tanácsa zárt ülésben a fiatalkorúak ügyészének meghallgatása után az intézkedést helyben hagyhatja, vagy a fiatalkorúak bíróját arra utasíthatja, hogy a próbárabocsátás hatályon kívül helyezésével BN. 23. §-ának első bekezdése értelmében (BN. 33. §.) hozzon új határozatot, vagy az ügyet a jelen törvény 56 §-a értelmében más bírósághoz tegye át. E határozat ellen további perorvoslatnak nincs helye.

Az 50. §. értelmében az intézkedés *mindig alakszerű tárgyalás tartása nélkül*, de természetesen a fiatalkorú meghallgatása után és az ügyészi indítvány beszerzése mellett történik. Védői közreműködésre szükség nincs. Az egyedül az ügyész által használható perorvoslat sérelmezheti az 50. §. 1. pont alapján tett intézkedést, vagy hatáskör (nem illetékesség) hiányát. Egyéb, de a próbaidő meghosszabbítása nélkül tett intézkedés meg nem támadható.

A törv. tanács zárt ülésén csak az ügyész vehet részt, részvétele kötelező és a tanács nem határozhat, míg az ügyésznek nem ad módot a nyilatkozatra. Kihágás elkövetése esetére a tanács az idevonatkozó (BN. 33. §.) különleges szabályok alkalmazásbavételét rendelheti el.

2. Javítónevelés és utólagos javítónevelés.

52. §.

A javítónevelés végrehajtása iránt az igazságügyminiszter *Javítónevelés intézkedik*. Az evégből szükséges előterjesztést a fiatalkorúak *végrehajtása* bírója teszi meg.

Ha akár az alsó, akár a felsőbíróság, habár még nem jogerős határozattal, a fiatalkorú javítónevelését rendeli el, a fiatalkorúak bírója ideiglenesen azonnal megteszi a szükséges védő- és óvóintézkedéseket (19. és 21. §.).

54. §.

*Javítónevelés
utólagos
elrendelése.*

Ha a fogházbüntetésre ítélt fiatalkorúnak utólagos javítónevelését a bíróság a fogházbüntetést megállapító ítéletben nem rendelte el és ez iránt a fiatalkorúak illetékes felügyelőhatósága javaslatot terjeszt elő, az utólagos javítónevelés kérdésében a fiatalkorúaknak az a bírósága határoz, amelynek területén a fiatalkorú fogházbüntetését tölti.

A fiatalkorúak bírása a javaslatot haladék nélkül megvizsgálja, intézkedik a szükséges adatok és iratok beszerzése iránt, ezeket indítványtétel végett közli a fiatalkorúak ügyészével és a szükséghez képest a fiatalkorúnak, esetleg védőjének és amennyiben nagyobb nehézség nélkül lehetséges, törvényes képviselőjének vagy szülőjének meghallgatása után alakyszerű tárgyalás nélkül végzéssel határoz, mely ellen egyfokú fellebbezésnek van helye.

Ha a bíró az utólagos javítónevelés elrendelése felől a fogházbüntetés kiállása előtt nem határozhat, elrendelheti, hogy a fiatalkorút a javítónevelés tárgyában hozandó határozat jogerőre emelkedéséig vagy a fiatalkorúnak a javítónevelő intézetbe beutalásáig a fogház büntetés kiállása után is a 19. vagy a 21. §-nak megfelelően ideiglenes gondozásban vagy őrizetben tartásák.

E §. értelmében sem az elsőfokon eljáró bíróság fog határozni, hanem a döntés annak a bíróságnak illetékessége alá tartozik, amelynek területén a fiatalkorú büntetését tölti. Ez a fiatalkorú bíróság határoz tehát oly utólagos jav. nev. tárgyában is, amely törv. tanács által elrendelt fogházbüntetéshez csatlakozik. A bíróság illetékessége szerint igazodik a meghallgatandó fiatalkorúak ügyészének illetékessége is. Utólagos jav. nevelés tárgyában szükséges előterjesztésről l. Fbr. 81. §.

3. Fogház-, államfogház-, elzárás- és pénzbüntetés.

55. §.

*E büntetések
végrehajtása.*

A fogház- és az elzárásbüntetés végrehajtása, valamint a pénzbüntetés beszédese iránt a fiatalkorúak bírása, az államfogházbüntetés végrehajtása iránt a fiatalkorúak bírásának előterjesztésére az igazságügyminiszter intézkedik.

Fogház és államfogházbüntetés végrehajtására l. 27.300/1909. I. M. és Fbr. 76. és köv. §. 1 hónapot meghaladó időre elítélt fiatalkorút az igazságügyminiszter utalja be a fiatalkorúak fogházába, rövidebb szabadságvesztésbüntetés a fogház magánzárkájában is végrehajtható. Pénzbüntetés végrehajtását és nyilvántartását l. Fbr. 80. §. A szabadságvesztés végrehajtása, illetőleg a végrehajtás iránt való előterjesztés tárgyában mindig a fiatalkorúak bírása teszi meg a szükséges intézkedést, tehát akkor is, ha a büntetést a törv. tanács vagy a rendes bíróság szabta is ki. A fiatalkorú kereseti viszonyainak megfelelő

pénzbüntetés, ha annak végrehajtása iránt a fiatalkorúak bírása megfelelő gonddal intézkedik, igen célravezető intézkedésnek mutatkozott a csekélyebb súlyú bűncselekmények elkövetőivel szemben. Életképes javaslatnak látszik ezért Németh Péter eszméje, aki e büntetés alkalmazását enyhébb elbírálás alá eső vétségek esetében (gondatlanság) is kívánatosnak tartaná. A fogházbüntetés végrehajtásáról fiatalkorúakkal szemben l. Laday: Előad. II. 243. A fiatalkorúak fogházaira és a fogházbüntetés irányelveire, l. 27.300/1909. I. M. (I. K. XVIII. 12. mellékl.) Fogházbüntetés kezdő napjára l. 18.370/1915. I. M. (I. K. 441.)

IV. FEJEZET.

Eljárás a fiatalkorúak bűnügyeiben a rendes bíróság előtt.

56. §.

A fiatalkorúak bűnügyében az általános hatásköri jogszabályok szerint hivatott rendes bíróság jár el:

1. ha a terhelt a cselekményt nyomtatvány útján élete tizenötödik évének betöltése után követte el;

2. ha a terhelt a fiatalkorúak bíróságának hatáskörébe tartozó cselekményen felül tizennyolcadik évének betöltése után elkövetett oly cselekménnyel is van terhelve, amely miatt az eljárás a kir. bíróság hatáskörébe tartozik s az egyesítés a BP. szabályai szerint helyt foghat;

3. ha a fiatalkorú oly bűncselekménnyel van terhelve, amelyre a törvény halál vagy fegyházbüntetést állapít meg és a cselekmény elkövetésekor életének tizenötödik évét már betöltötte; ebben az esetben azonban esküdtbíróság helyett is a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa jár el.

Ha a rendes bíróság a jelen §-ban meghatározott eseteken kívül jár el oly ügyben, amely a jelen törvény szerint fiatalkorúak bíróságának hatáskörébe tartozott volna, ez a körülmény az eljárás érvényét nem érinti.

Rendes hatásköri szabályokra l. Bp. 16. és köv. §-ban, valamint az E. T. 15. és köv. §-ban közöltek. Itt is figyelembe veendő, hogy a rendes szabályok szerint esküdtbírósági hatáskörbe tartozó bűncselekmények tárgyában ezidőszerint a törvényszék tanácsa ítélkezik és így nem lesz akadálya, hogy ezeket az ügyeket is a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa bírálja el. A rendes bíróság összeállítására a Fbr. 6. §-a intézkedést tartalmaz, megszabva, hogy a fiatalkorúak bírása lehetőleg legyen tagja a tanácsnak.

Ha az ítélkezés meg is haladja a fiatalkorúak bírásának hatáskörét, nincsen akadálya annak, hogy ily ügyekben az a nyomozással (B. T. LXVIII. 68.) megbízassék. Aggályos azonban, hogy az ily nyomozó bíró az ítélőtanácsnak is tagja lehessen. A 2. pont alkalmazása szempontjából szem előtt kell tartani,

hogy az oly cselekményt, amelyet a terhelt, mint fiatalkorú követett el, a felnőtt korban való felelősségrevonás esetében is a BN. és Fb. szabályai szerint kell elbírálni és csak oly intézkedést lehet alkalmazni, amelyet a BN. és Fb. előír. (B. T. LXXIV. 172.) E pontban foglalt rendelkezés egyébként a Bp. 19. és a jelen törvény 10. §-ának együttes folyománya. Az egyesítés feltételeit l. a Bp. 19. és 20. §-ainál. A Bp. 20. §-t egyébként a 60. §. jelentékenyen módosította.

A 3. pont alkalmazása szempontjából fontos, hogy az ide tartozó bűncselekmények tekintetében ez eljárásnak a bíróság által a tárgyaláson kívül való megszüntetése nem törvényszerű. Ha az ügyész tárgyalás tartását bármely okból nem indítványozta, a nyomozás megszüntetése az ő hatáskörébe tartozik. (B. T. LXVII. 39.) Eltérő rendelkezés hiányában az ügyészség feladata egyébként az e §. alá eső esetekben a nyomozás elrendelése és foganatosíttatása (Bp. 93. §.) is. A rendes bíróság előtt folyó eljárásról fiatalkorúak ügyében l. még Fbr. 91. és köv. §. Statiszt. adatszolgáltatásról 28.871/1916. (próbára bocsátásnál, I. K. XXVI. 163., 66.200/1913., egyéni és btétőlapok kiállításáról 30.250/1913. I. K. XXIV. 349. 21.023/1916. (I. K. XXV. 278.), 30.250/1913., (I. K. XXIV. 349.) I. M. sz. rendeletek intézkednek.

57. §.

Eljárási szabályok.

A rendes bíróság, ha a fiatalkorú bűnügyében jár el, a BP. rendelkezéseit alkalmazza a jelen törvényből folyó eltérésekkel. A jelen törvény általános eljárási szabályain felül (második fejezet) e törvény rendelkezései irányadók különösen a fiatalkorú érdekében szükséges védő és óvó intézkedések, a vád képviselőnek megtagadása vagy elejtése, a fiatalkorú egyéniségének és életviszonyainak megállapítása, a véghatározatok, valamint a hatásköröknek érintetlen fenntartása mellett, a perorvoslatok tekintetében.

Esküdtbíróság előtti eljárásban a BP. rendelkezései irányadók.

Ha rendes bíróság is jár el a fiatalkorú ügyében, a megmentés és nevelés szempontjai érdekében alkalmazza a Fb-ben lefektetett különleges jogszabályokat, amennyire csak azt a Bp. eljárási szabályainak természete megengedi. (L. Indok. 103.) A törvény nem is sorolja fel pontonként azokat a jogszabályokat, amelyeket a jelen törvény értelmében a fiatalkorúval szemben a rendes bíróság alkalmazni köteles, csak azokra a különös rendelkezésekre utal, amelyekben a jelen törvény a Bp. rendelkezéseitől a fiatalkorú érdekében jelentékenyen eltér. Megjegyzendő, hogy a jelen §-ban foglalt rendelkezések csak az 56. §-ban foglalt esetek miatt indított eljárásra vonatkoznak. (B. T. LXXV. 146.) A rendes bíróság előtt való eljárásban módosul a védő igénybevételére vonatkozó 6. és a 38. §. 2. bek. is. Így az 56. §. 3. pontja alá eső cselekményeknél védő kirendelése a főtárgyalásra kötelező. LXXIX. 84.) Elmulasztása 384. §.

6. pont alá esik. A II. bíróság ítéletének az I. bíróság előtt történő kihirdetésénél a kirendelt védő arra tekintet nélkül élhet semmisségi panasszal, hogy a fellebbviteli főtárgyaláson a fiatalkorú érdekében más kirendelt védő járt el. (B. T. LXXVI. 81.) A perorvoslat szempontjából megjegyzendő, hogy rendes bírósági eljárásban sem élhet a védő semmisségi panasszal a másodbíróságnak oly határozata ellen, amely a fiatalkorút a bűnösség megállapítása nélkül próbára bocsátotta (39. §.) Bt. D. XII. 208. Alkalmazandó a Bp. 434. §. is, amely szerint a törvény által kizárt semmisségi panasz visszautasítandó. Ellenben semmisségi panasznak van helye itt is enyhébb intézkedés alkalmazása és a 15 napnál hosszabb fogházbüntetés enyhítése végett (B. T. LXXVII. 177.) Érvényesítendő az E. T. 23. §-a is, amely szerint a fellebbezési tárgyalás a vádlott távollétében nem tartható meg, ha a kir. ítéletábla tíz évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetést megállapító ítéletet vizsgál felül. (I. K. XXXIII. 251.) A fiatal korban kimért fogházbüntetés a felnőtt korban elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztéssel (büntönbüntetéssel) egyesíthető. Itt is irányadók: 1880: XXXVII. 36. §. Bp. 517., 518. §§. (B. H. T. 528. sz.) határozat. L. még a 6. §. és a 39. §-al kapcsolatban közöltek is.

58. §.

A jelen törvény 47., 48., 53., és 54. §-a értelmében a fiatalkorúak bírósága jár el akkor is, ha a próbára bocsátást a rendes bíróság rendelte el, vagy azt, akinek utólagos javítónevelését mellőzni kell, vagy el kell rendelni, a rendes bíróság ítélte el.

A rendes bíróság által próbára bocsátott fiatalkorú felett a 49—50. §-ok alapján is a fiatalkorúak bírósága határoz, ha a fiatalkorú a próbaidő alatt iszákos, erkölcstelen, csavargó életmódot folytat, vagy egyébként az erkölcsi züllés jeleit mutatja, vagy a felügyeleti szabályokat megszegi, vagy oly bűncselekményt követ el, amelynek elbírálása a fiatalkorúak bíróságának hatáskörét meg nem haladja.

A próbára bocsátásról, jogerőre emelkedés után az elrendelő bíróság a szükséges iratok és a végrehajtásnál irányító szempontok (fiatalkorú különleges tulajdonságai, életviszonyai) közlése mellett a fiatalkorúak bíróját haladéktalanul értesíti. Az értesítést az ítélező bíróság területén működő fiatalkorúak bíróságához kell küldeni, amely esetleg a 47. §. 2. bek. értelmében jár el. Az 53. §. 2. bek. és 54. §. értelmében szükséges teendőket mindig az a fiatalkorúak bírósága teszi meg, amelynek területén a fiatalkorú a fogházbüntetését tölti, míg az 53. §. 1. bek. értelmében az elsőfokon eljáró bíróságnak kell intézkednie. A 49. és 50. §-ok értelmében pedig az a fiatalkorúak bírósága intézkedik, amely a próbára bocsátást végrehajtja, tekintet nélkül arra, hogy az elrendelő hatóság a fiatalkorúak másik bírósága vagy fellebbezési bíróság, avagy törvényszéki tanács volt. Ha azonban a felügyelete alatt álló fiatalkorú által elkövetett bűn-

Fiatalkorúak bíróját az intézkedés végrehajtásánál.

cselekmény a fiatakorúak bíróságának hatáskörét (3. §.) meghaladja, a bíró az ügyet a rendes illetékességi szabályok szerint eljárásra hivatott törv. tanácshoz teszi át.

59. §.

Fiatakorban és ennek betöltése után elkövetett cselekmények.

Ha terheltet mind a fiatakorban, mind a fiatakor betöltése után elkövetett cselekménnyel vádolják (56. §. 2. pontja), a rendes bíróság hatáskörét és illetékességét a felnőttekre irányadó szabályok határozzák meg.

Ily esetekben a rendes bíróság a terhelt tizennyolcadik életévének betöltése után elkövetett bűncselekmény vagy bűncselekmények miatt a büntetőtörvénykönyvek értelmében alkalmazandó büntetést kiszabja és emellett a fiatakorban elkövetett cselekményt vagy csupán a büntetés kiszabásánál veszi tekintetbe, vagy amennyiben az eset körülményeihez képest indokoltnak mutatkozik, amiatt a B. N. és a jelen törvény értelmében alkalmazható intézkedések valamelyikét rendeli el.

E szabályok irányadók akkor is, ha a próbárabocsátott felől a próbaidő alatt, de tizennyolcadik életévének betöltése után elkövetett bűncselekmény miatt kell határozatot hozni.

Az 1. bek. kapcsolatban l. az 57. §. 2. pontját.

A törvény nem kívánja útját állni annak, hogy ha a fiatakorban elkövetett bűncselekmény *súlyosabb természetű annál*, semhogy a később elkövetett cselekményre kiszabott büntetés keretében megfelelően sujtatható lenne, a bíróság a B. N.-ban foglalt rendelkezés valamelyikét, különösen a fogházbüntetést alkalmazhassa. E rendelkezéssel azonban a törvény nem üt rést a Btk. 96. §-ában kifejezésre jutó azon az általános alapelven, hogy a vádlottra *egységes szabadságvesztésbüntetést* kell kimérni. A szószerinti magyarázat ugyan nem látszik kizárni azt, hogy a fiatakorúra esetleg kétnemű szabadságvesztésbüntetést is kiszabjon a bíróság. Mélyebben vizsgálva a kérdést, azonban a C. kimondta, (Bt. D. XXI. 65.) hogy nem kíván szakítani a Btk. 96. §-ában általánosan kimondott elvvel. A törvényhozó akaratát a legfelsőbb bíróság tehát úgy magyarázta, hogy az »e mellett« alkalmazandó intézkedés valamelyike alatt inkább csak a B. N. 17. §. 1—3. pontjaiban megjelölt intézkedések valamelyikét értette. Támogatta a C.-t e felfogásában az, hogy a Fb. rendelkezéseinek végigvonulása az a nagy elv, ami nem a megtorlást, hanem a javítást és nevelést tartja szem előtt, szenvedne csorbát, ha egy hosszabbtartamú, a javítást és nevelést célzó fogházbüntetés mellett ugyanazon ítéletben még külön egy aránylag kistartamú ugyanazonos vagy másnemű szabadságvesztésbüntetés is állapíthatnák meg. Viszont a törvény, nem kívánja útját állni annak, hogy oly esetben, mikor az indokoltnak mutatkozik, különösen, ha a fiatakorban elkövetett bűncselekmény *súlyosabb természetű*, semhogy ez a később elkövetett bűncselekményre alkalmazható büntetés keretében, (ami pld.

15 évig terjedhető fogház lehet az 5 évig terjedhető börtönnel szemben) még a Btk. 96. és köv. §-ainak alkalmazása mellett is — megfelelően sujtatható lenne, a bíróság a B. N.-ban foglalt intézkedés valamelyikét, főleg a *fogházbüntetést* alkalmazhassa. A kérdés végleges megoldását szolgálja az a határozat, amely kimondja, hogy ha a fiatakorban elkövetett cselekmény miatt fogházbüntetésre ítélt egyén a *végrehajtás alatt*, de 18. életévének betöltése után szabadságvesztéssel büntetendő újabb cselekményt követ el, úgy a szabadságvesztésnek az E. T. 36. §-a, s a 18. sz. döntvény értelmében való *kumulálása* rendelő el. (B. T. LXXVII. 157.) Végül kimondást nyert, hogy a fiatakorban elkövetett cselekmény miatt kiszabott szabadságvesztésbüntetés a felnőtt korban elkövetett cselekmény miatt kiszabott szabadságvesztésbüntetéssel (börtönbüntetéssel) *egyesíthető*. B. H. T. 528. szám. Elv tehát, hogy a fiatakorú ellen kiszabott szabadságvesztésbüntetés egynemű és egységesen kiszabott legyen; fiatakorban elkövetett, halállal büntetendő és 18. év után elkövetett 5 évi börtönnel büntetendő bűntettek konkurenciája esetén 12 évi fogház szabott ki. (B. T. LXXX. 71.) Állandó gyakorlat az is, ha a próbárabocsátott a *próbaidő alatt, de már felnőtt korban* szabadságvesztésre ítéltetik, a fiatakorúak bírósága kimondhatja, hogy ezzel a büntetéssel a *próbárabocsátás hatálya megszűnt*. Ennek kimondását a bíróság csak akkor szokta mellőzni, ha a felnőttek bírósága aránylag enyhe büntetést állapított meg. Vitatható, hogy a hatáskör a fiatakorban vagy felnőtt korban elkövetett cselekmény után igazodjék-e. Bernolák szerint (Id. mű 744.), ha a fiatakorban elkövetett cselekmény a súlyosabb, az ügy azon bíróság elé tartozik, amelynek el kellene járnia, ha ezt a cselekményt felnőtt követte volna el.

60. §.

Ha a fiatakorú bűnygyében felnőtt terhelt nem szerepel, *Rendes bírósági eljárás, ha csak fiatakorú szerepel.* vagy ha ellene az eljárás a felnőtt terhelt társtól elkülönítve folyik:

1. a rendes bíróság illetékességét a 4. §. szerint kell meghatározni;
2. a vádat a rendes bíróság előtt a fiatakorúak ügyésze képviseli;
3. a főtárgyalás kitűzése előtt a fiatakorúak törvényszéki tanácsa az eljárást nem nyilvános ülésben, a 23. §. szerint alakoszerű tárgyalás nélkül fejezheti be;
4. a vádirat ellen kifogásnak nincs helye és a főtárgyalásra közvetlen idézést kell kibocsátani;
5. a főtárgyalást a hatáskörébe tartozó ügyekben a fiatakorúak törvényszéki tanácsa tartja meg;
6. a főtárgyaláson a nyilvánosság kizárására és korlátozására a 26. §. irányadó.

A jelen §. rendelkezései az 56. §. 1. és 3. pontjában felsorolt esetekre nyerne alkalmazást. Ezekben az esetekben is az

57. §-ban foglaltakkal szemben a bíróság illetékessége nem a Bp., hanem a jelen törvény 4. §-ában foglalt szabályok szerint igazodik. A 2. pont csupán ügyviteli, az eljárás törvényszerűségével kapcsolatban nem álló rendelkezést tartalmaz. A 3. pont értelmében való, az alakszerű tárgyalás nélküli eintezésre a rendes bíróság elé tartozó ügyek természete folytán csak ritkán lesz alkalom. Ennek dacára is a jelen rendelkezés folytán szükséges, hogy a rendes bíróság a fiatalok ügyét a Bp. 268. §-ának mintájára, a főtárgyalás kitűzése előtt vizsgálat alá vegye. *Alakszerű tárgyalás* mellőzése esetében a 23. §. rendelkezéseit alkalmazni kell. *A nyilvánosság* kizárására l. a 26. §-nál közöltek.

61. §.

Rendes bíróság eljárása, ha fiatalok és felnőtt együtt szerepelnek.

Ha a fiatalok bűnügyében felnőtt terhelt is szerepel s az elkülönítés nem lehetséges, az illetékességre és az eljárásra az 57. §. figyelembevételével a BP. rendelkezései irányadók.

Ha a rendes bíróság a fiatalok ügyét a felnőtt ügyével együttesen intézi el, az 57. §. első bek. teljességében érvényesül, vagyis a Bp. rendelkezéseitől csak annyiban lehet eltérni, amennyiben a jelen törvény azt kifejezetten megengedi. Eltérő rendelkezés hiányában tehát az általános rendelkezéseket kell alkalmazni, azonban ez soha nem lehet akadálya annak, hogy ily esetben is a bíróság a rendelkezések alkalmazásánál a fiatalok érdekeinek legjobban megfelelő megoldást válassza, s mellőzzön minden oly rendelkezést, amely a fiatalok méltánylandó érdekeire káros hatással lenne. *Elkülönítésre* l. 9. §-t.

V. FEJEZET.

A közigazgatási hatóság eljárása a fiatalok kihágási ügyekben.

62. §.

Közigazgatási hatóság elé tartozó kihágások.

A fiatalok oly kihágási ügyekben (B. N. 33. §.), amelyek a fennálló hatásköri jogszabályok szerint a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartoznak, a 3. §. 2. pontjában megjelölt kihágásokat kivéve, a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság jár el.

A közigazgatási hatóság a B. N. 15. §-a értelmében a gyermek érdekében szükséges intézkedéseket is megteheti, ha a gyermek eléje kerül és az intézkedés halaszthatatlanul szükséges.

Fiatalok elleni eljárást munkásbiztosítási kihágási ügyekben l. 44.200/1918. sz. rend. 44., 45. §. (I. K. XXX. 608.) Fiatalok büntetése a jövedéki eljárásban 18.400/1928. P. M. (I. K. XXXVII. 127.) *Kivételes kihágások* a 3. §. 2. pont. alatt

felsoroltak, amelyek fiatalok bíróságának hatáskörébe tartoznak. A rendőri büntetőbíróság előtt való eljárásra l. 160.000/909. B. M. sz. rend., de különösen a 20., 21., 43., 44. és 61. §-okat. Ha a gyermeket vagy fiatalok a közigazgatási hatóság züllesnek indultnak, vagy környezetükben zülles veszélyének kitéve látja, az iratokat a fiatalok bíróságához teszi át, amely a szükséges intézkedések felől gondoskodik, tekintet nélkül arra, vajjon a közbelépésre okot adó kihágás felett a közig. hatóság már bíraskodott-e.

Az intézkedés halaszthatatlan voltát a közig. hatóságnak kell megállapítania.

63. §.

Ha a fiatalok kihágási ügyében a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság jár el, a rendőri büntető eljárás szabályait alkalmazza a jelen törvényből folyó eltérésekkel. *Eljárási szabályok.*

A jelen törvény általános eljárási szabályain felül (második fejezet) e törvény rendelkezései irányadók, különösen a fiatalok érdekében szükséges védő és óvintézkedések, a fiatalok egyéniségének és életviszonyainak megállapítása, a tárgyalás elkülönítése és nyilvánossága, úgyszintén a véghatározatok tekintetében. A szükséges korlátozásokat és részleteket a belügyminiszter és az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Ha a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság a fiatalok javítónevelő intézetben való elhelyezését látja szükségesnek, az ügyet a B. N. 33. §-a értelmében a fiatalok illetékes bíróságához teszi át.

64. §.

Oly rendőri büntetőbíróságoknál, amelyeknél a fiatalok kihágási ügyei nagy számúak, ellátásukra külön bírót kell ki rendelni.

A fiatalok kihágási ügyekben — amennyiben azok a fiatalok bíróságának hatáskörébe nem tartoznak — a Rendőri büntető eljárás egységes szabályozásáról szóló 65.000—1909. B. M. számú rendelet (R. T. 1726. sz.) ugyanazt a szerepet tölti be, mint a kir. bíróságok elé tartozó ügyekben a Bp. A rendeletben megállapított eljárási szabályokat kell tehát alkalmazni, amennyiben a jelen §. nem szabja elő, hogy a Fb. eltérő szabályai nyerjenek alkalmazást. A közigazgatási hatóságnak az a megállapítása, hogy a fiatalok javító-intézetben való elhelyezése szükséges, a fiatalok bíróságát természetesen nem kötelezi. Az ily címen áttett ügyben a fiatalok bírósága belátása szerint állapítja meg a szükségesnek mutatkozó intézkedést, azt elrendeli és foganatosításáról most már saját hatáskörében gondoskodik.

VI. FEJEZET.

A fiatalok bíróságának eljárása büntető jogszabályokba ütköző cselekményt elkövető gyermekek érdekében és a környezetükben erkölcsi romlásnak kitett vagy züllésnek indult, de bűncselekmény elkövetésével nem gyanúsított kiskorúak érdekében.

65. §.

12 éven alóli gyermek ügyében intézkedés. A gyermek érdekében, aki élete tizenkettedik évének betöltése előtt büntetőjogszabályba ütköző cselekményt követett el, a fiatalok bírója a jelen törvény 15—18. §-ának megfelelően beszerzi a legszükségesebb tájékoztató adatokat és a tények megállapítása után a B. N. 15. §-a értelmében intézkedik.

A bírói intézkedés előfeltétele itt is a *tényállásnak megállapítása*. Amennyiben ily adatokat a kir. ügyészség állapít meg, azokat a sürgős intézkedés szükségére való hivatkozással, a fiatalok bíróságával közölnie kell. (Fbr. 83.) *Az értesítési kötelezettség* kiterjed oly esetekre is, amikor a kir. ügyészség a tanúként vagy sértettként szereplő fiatalokról, vagy gyermekről, felnőtt fogolynak hozzátartozójáról tudja meg, hogy a jelen fejezet alapján intézkedést igényel. (67851/1913. I. M. számú rendelet VI.)

66. §.

Eljárási szabályok. Ha a gyermek vagy bűncselekmény elkövetésével nem gyanúsított oly kiskorú egyén, aki élete tizenhétedik évét még be nem töltötte, környezetében az erkölcsi romlás veszélyének van kitéve, vagy züllésnek indult, a fiatalok bírósága sürgős esetekben a következő intézkedéseket teheti:

1. figyelmezteti a szülőt, a törvényes képviselőt vagy azt, akinek háztartásában a kiskorú él (gondviselő), hogy reá szigorúbban ügyeljen és őt gondosabban nevelje;

2. utasíthatja a szülőt, a törvényes képviselőt, vagy a gondviselőt, hogy a kiskorút megfenyítse, iskolalátogatási köteletségének pontos teljesítésére kényszerítse, az erkölcsi fejlődésre veszélyes környezettől, foglalkozástól vagy életmódtól visszatartsa;

3. ha indokoltnak látja, a kiskorú nevelésének ellenőrzése és felügyelete végett ideiglenes pártfogót rendelhet; ha pedig a kiskorú testi vagy erkölcsi állapota veszélynek van kitéve, a környezetéből őt eltávolíthatja és ideiglenesen az állami gyermekmenhelyen helyezheti el, vagy gondozását mindaddig, amíg ebben a kérdésben a gyámhatóság határoz, megbízható hozzátartozójára vagy más alkalmas személyre, vagy valamely gyermekvédő vagy patronázs-egyesületre bízhatja s ezeket az intézkedéseket akkor is megteheti, ha a kiskorúval szemben a házi és az iskolai fegyelem eszközei hatálytalanoknak bizonyultak;

4. ha a bíróság székhelyén vagy ennek közelében állami gyermekmenhely vagy ilyenek telepe van, a környezetéből eltávolított oly kiskorút, aki az állami gyermekvédelmi szabályok szerint a gyermekmenhelybe felvehető, ott kell elhelyezni.

Ha a bíróság a kiskorú elhelyezése iránt intézkedik, határozatát a székhelyére illetékes árvaszékkal haladéktalanul közli. A bíróság intézkedése, ha előbb maga nem szünteti meg, a gyámhatóság jogerős határozatával hatályát veszti. Megszűnik a bírói intézkedés hatálya arra a kiskorúra vonatkozólag, aki életének tizenhétedik évét betöltötte.

E §. értelmében intézkedhetik a bíróság akkor is, ha a fiatalok ellen bűncselekmény miatt folyamatba tett eljárást megszünteti vagy felmentő ítélettel fejezi be.

Fellebbvitelnek nincs helye.

A jelen fejezet alá eső egyének körét illetően Angyal (Előad. II. 40.) *18 év alatti nőt* akkor is idevonja, ha már házasságra lépett. Eljárásra l. Fbr. 83. és k. §. A fiatalok bírója a jelen §. alapján csak: a) *sürgős* esetekben intézkedhetik. Ha pedig a bíróság szükségesnek találja ugyan a beavatkozást, azonban a kérelem a fiatalok érdekeit jelentékenyebben nem veszélyeztetheti, a bíróság intézkedés helyett a *gyámhatóságot értesíti* a — véleménye szerint — intézkedést igénylő tényállás közlésével. A sürgősség fennforgásának megítélése a bíróságnak, perorvoslással meg nem támadható elbírálására tartozik, b) a jelen §-ban felsorolt intézkedéseket teheti meg. Ezek *védő és óvó intézkedések*, amelyek lényegükben azonosak azokkal az intézkedésekkel, amelyeket a bíróság a 19. §. alapján a bűncselekménnyel kapcsolatban eljárás alá vont fiatalok érdekében elrendelhet. Az alkalmazható intézkedés így a legtöbb esetben csupán a szükség által követelt, enyhe védőintézkedés lesz (Ind. 108.), c) *ideiglenes természetű* intézkedést tehet, amelynek alkalmazása egyáltalán nem érinti a gyámhatóságok hatáskörét. E hatóságok lesznek ugyanis ezután is hivatva a kiskorú védelmére szükséges *végleges* intézkedéseket megtenni. Végleges természetűre figyelemmel *javító nevelés sem rendelhető el* a bíró által a büntető jogszabályba ütköző cselekményt elkövetett gyermek ellen (B. T. LXVII. 300. J. E.).

A jelen §. értelmében tehető intézkedések *költségeiről* a törvény nem intézkedett. A törvényhozó ugyanis abból indult ki, hogy ezek az ideiglenes természetű intézkedések olyanok, amelyeknek ellátását jórésztben a társadalom jótékonyágától lehet várni, amennyiben pedig az állami gyermekvédelem köreiben oldandók meg, ezek költségvetési tételeiben nyerne fe-
dezetet (Ind. 108.). Az e §. alapján elhelyezett kiskorú tartási költségei a bűnvádi átalány terhére meg nem állapíthatók. (B. T. LXX. 234.). *A 12 éven alóli egyénekre* vonatkozó, anyagi jogi rendelkezéseket l. B. N. 15. §-ában. (Ennek végrehajtására l. 27.100/909. I. M. 31. és k. §., rendőri hatóságokat illetően 160.000/909. B. M. 13. és k. §., árvaszékek részére u. e. rend. 46. és k. §., kir. tanfelügyelők részére 149.500/909. V. K. M.).

Egyébként a jelen §. a 62. §. 2. bek. és a 63. §. értelmében a rendőri büntetőbírók eljárására is irányadó.

E §. 1. és 2. pontja alapján tehető intézkedés között lényeges a különbség, amennyiben az 1. pont alapján a bíróság legfeljebb csupán konkrét *tanácsot ad* a nevelés irányára, míg a 2. pont alapján már *kötelezően utasít* bizonyos intézkedések foganatosítására. Az utasítás figyelmen kívül hagyásának következményeit a 67. §. szabja meg. A 3. pontban foglalt intézkedések nagyjában azonos természetűek a B. N. 16. §-ában foglalt intézkedésekkel, mégis azzal a lényeges különbséggel, hogy az intézkedés csak *ideiglenes* természetű lehet. L. ut. előtti bekezdést. Kötelező azonban az intézkedő bíróságra az a szabály, hogy a 15 éven alóli, környezetéből eltávolított egyént a közelben levő *állami gyermekmenhelyen kell elhelyeznie*. Az ezen §. alapján tett intézkedés eltérő bírói rendelkezés nélkül is *hatályát veszti*, ha: a) fkorú 18. évét betöltötte, b) ha a végleges természetű gyámhatósági intézkedés jogerőre emelkedett. Ha tehát a gyámhatóság a fkorúak bíróságának ideiglenes intézkedését véglegesíti is, a fkorú sorsa most már a gyámhatósági rendelkezés irányítása alatt áll és így annak megmásítása tárgyában is csupán ez a hatóság intézkedhetik.

Nem intézkedhetik a fkorúak bírója a jelen §. alapján, ha az eljárást a fkorúval szemben a 23. §. 4. pontja alapján megszüntette (Angyal: Előad. II. 42.).

67. §.

Bíróság vagy gyámhatóság meghagyásának megszűnése.

A fiatalkorúak bírósága azt a szülőt, törvényes képviselőt vagy gondviselőt, aki az előbbi §. alapján kiadott utasításnak igazolatlanul eleget nem tesz, kihágás miatt 100 (koronáig) pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

Ugyanily büntetést alkalmazhat a bíró a gyámhatóság megkeresésére az ellen a szülő, törvényes képviselő vagy gondviselő ellen is, aki a gyámhatóság által az előbbi §-nak megfelelően utasításának igazolatlanul nem tesz eleget.

A kihágás tárgyában a fiatalkorúak bírósága a terhelt meghallgatása után végzéssel határoz. A határozat ellen közlésétől nyolc nap alatt fellebbezésnek van helye, mely felől a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa végérvényesen határoz.

A pénzbüntetés ismételtető, ha a figyelmeztetés a büntetés dacára sem járt eredménnyel. A pénzbüntetés kiszabására l. II. B. N. 8., 10. és k. §-ait. Az igazolást a szülő stb. meghallgatása alkalmával terjeszheti elő. A pénzbüntetést kiszabó határozat meghozatala után megfelelő igazolás esetében sem helyezheti hatályon kívül végzését a bíró és az igazolás már csak a fellebbevitel során vehető figyelembe. A gyámhatóság által közölt tényállás alapján a bíróság belátása szerint dönti el, hogy a pénzbüntetés alkalmazása indokolt-e. Ily esetben is kötelező a szülő stb. meghallgatása, aki igazolását a bíróság előtt is előterjeszheti. A kihágás elbírálásánál a BP. járásbírói eljárásra érvényes szabályait kell alkalmazni.

VII. FEJEZET.

Vegyes és záró rendelkezések.

68. §.

Az 1908:XXXVI. t.-c. 26. §-ának negyedik bekezdése helyébe a következő új rendelkezés lép: Fogházbüntetés tartama.

A fogházbüntetés legkisebb tartama tizenöt nap; leg hosszabb tartama, ha a fiatalkorú a cselekmény elkövetésekor tizenötödik évét betöltötte és cselekményére a törvény halálbüntetést, vagy életfogytig tartó fogházbüntetést állapít meg, tizenöt év; ha a fiatalkorú a cselekmény elkövetésekor tizenötödik évét betöltötte és cselekményére a törvény határozott tartamú fogházbüntetést állapít meg, tíz év; más esetekben öt év.

A feltételes szabadonbocsátásnak a fiatalkorúaknál jelentékeny kedvezménye a jelen §. alapján kiszabott büntetés enyhítését is lehetővé teszi.

69. §.

Az 1908:XXXVI. t.-c. 33. §-a második bekezdésként a következő rendelkezéssel egészítették ki: Pénzbüntetés.

Ha a fiatalkorúnak vagyona vagy keresete van és a cselekmény elkövetésekor tizenötödik életévét betöltötte, egy (koronától) pengőtől száz (koronáig) pengőig terjedhető és le nem fizetése esetében más intézkedéssel helyettesítendő pénzbüntetést lehet ellene megállapítani.

E rendelkezésnél a törvényhozó nem a cselekmény elbírálása, hanem annak *elkövetése idején fennálló életkort* veszi irányadóul. E szabályozás a gyakorlatban nem mutatkozik megfelelőnek, mert a 15 évet már jóval betöltött és keresettel is rendelkező fkorú ellen nem szabható ki pénzbüntetés, ha az elkövetéskor még a korhatáron alul volt. Természetesen e büntetés csak *kihágás* esetében szabható ki, behajthatatlanság esetére *nem lehet elzárásbüntetéssel helyettesíteni*, hanem a ki-tére *nem lehet elzárásbüntetéssel helyettesíteni* — a behajthatatlanság megállapítása kapcsán — azt az intézkedést, amely a pénzbüntetés helyett alkalmazni kíván. (B. T. LXXVII. 158.).

70. §.

Az 1908:XXXVI. t.-c. 35. §-a a fiatalkorúak bíróságára nem irányadó. 1 évnél hosszabb büntetés.

A B. N. 35. §-ának hatályon kívül helyezésénél az E. T. 18. §-ának ut. előtti bekezdése természetesen újól hatályba lép.

71. §.

Elévülés az eljárás megindítása szempontjából.

Az 1878:V. tc. (B. T. K.) 106. §-a után új §-ként a következő rendelkezések iktatandók:

Fiatalkorúval szemben az elévülés az eljárás megindítását, ha a cselekmény a törvényben megállapított minősítése szerint büntett, öt év elteltével, és ha a fiatalkorú a cselekmény elkövetésekor tizenötödik évét betöltötte s a cselekményre öt éven felüli szabadságvesztésbüntetés van megállapítva, tíz év elteltével, ha a cselekmény vétség, három év elteltével zárja ki. A sajtóvétség elévülési ideje érintetlenül marad.

Ha a fiatalkorú a cselekmény elkövetésekor tizenötödik évét betöltötte és cselekményére a törvény halálbüntetést vagy életfogytig tartó fegyházbüntetést állapít meg, az elévülés ideje tizenöt év. A kihágások elévülési ideje fiatalkorúaknál is 6 hó és 1 év.

72. §.

Elévülés próbaidő alatt.

A B. T. K. 109. §-a második bekezdésként a következő rendelkezéssel egészítették ki:

Fiatalkorú próbárábocsátása esetében a próbaidő alatt az elévülés nyugszik.

73. §.

Büntetés végrehajtásának elévülése.

A B. T. K. 120. §-a után új §-ként a következő rendelkezések iktatandók:

A fiatalkorú ellen megállapított büntetés végrehajtását az elévülés, ha tíz évnél hosszabb tartamú fegyházbüntetés állapított meg, húsz év elteltével, — ha tízévi fegyházbüntetés állapított meg, tizenöt év elteltével, — ha tíz évnél rövidebb, de öt évnél hosszabb tartamú fegyházbüntetés állapított meg, tíz év elteltével, — ha államfegyházbüntetés, vagy öt évnél rövidebb tartamú fegyházbüntetés állapított meg, öt év elteltével zárja ki.

A B. N.-ban és a javaslat 23. §-ában foglalt szabályok szerint alkalmazható egyéb intézkedések tekintetében az elévüléstről rendelkezni nem szükséges, mert ezen intézkedések végrehajtásának korlátait részben már az intézkedés természete szabja meg, míg a javítónevelés végrehajtására az 53. §. külön szabályt állapít meg.

74. §.

KBTK. 62. §-ának kiegészítése.

A K. B. T. K. 62. §-a második bekezdésként a következő rendelkezéssel egészítették ki:

Fiatalkorúnál az előbbi bekezdésben említett határidő kitűzése nem szükséges, ha a fennforgó körülményekből enélkül is megállapítható, hogy a fiatalkorú sem a fenntartására szolgáló eszközöket, sem azt, hogy tisztességes megszerzésükre törekszik, kimutani nem képes.

75. §.

A K. B. T. K. 64. és 66. §-ában, valamint a BP. 56. §-ának 3. pontjában említett tizenhatodik életév helyett a tizennyolcadik életévet kell érteni.

Ugyanígy a B. T. K. 113. és a BP. 47. §-ánál is.

76. §.

Felhatalmaztatik az igazságügyminiszter, hogy a fiatal-*Felhatalmazás az életbeléptetéshez.* korúak bűnügyeiben követendő eljárásnak a jelen törvényben megállapított szabályait rendelettel kiegészíthesse és az átmeneti szabályokat rendelettel megállapíthassa.

A közigazgatási hatóságok tekintetében az igazságügyminiszter és a belügyminiszter egyetértve rendelkezik.

E törvény életbelépésének idejét az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Ezt a törvényt az igazságügyminiszter és a belügyminiszter hajtja végre.

Végrehajtás kapcsán kiadott rendeletek: 68.800/913. I. M. fkorúak bíróságának megalakításáról, 56.000/913. I. M. a Fb. végrehajtásáról (Fbr.) 66.200/913. I. M. fkorúakra vonatkozó bűnügyi adatok szolgáltatásáról, 212.000/913. B. M. a Fb. végrehajtása tárgyában.

1921: XXIX. törvénycikk a büntetőigazságszolgáltatás egyszerűsítéséről.

1. §.

A büntetőbíróságok szervezetének és a bünvádi perrendtartásnak szabályai ideiglenesen az alábbi szakaszokban foglalt rendelkezések értelmében módosulnak.

I. Szervezeti rendelkezések.

2. §.

Egyesbíróság hatásköre. E §. hatályon kívül helyezte a T. E. 101. §. Utóbbi I. III. rész 165. old. 254. §-nál.

3. §.

A kir. törvényszéknél egyesbíróságként eljáró ítélőbírakat a kir. törvényszék elnöke vagy helyettese jelöli ki.

Abban a kérdésben, hogy valamely ügyben az eljárás a kir. törvényszék egyesbírája vagy tanácsa elé tartozik-e, a kir. törvényszék tanácsának határozata az egyesbíróra kötelező. Az egyesbírónak vagy a törvényszék tanácsának ily kérdésben hozott határozata ellen külön perorvoslatnak nincs helye.

Az eljárás érvényét nem érinti az a körülmény, ha a törvényszék háromtagú tanácsa jár el oly ügyben, amelynek elintézését a jelen törvény egyesbíró elé utalja.

A »jelen törvény« helyett most már a T. E. 101. §-a értendő. Ha egyesbíró elé utalt ügyben bármely okból tanács határozott az elsőfokon, perorvoslat szempontjából mégis egyesbíróinak kell tekinteni az ügyet (B. T. LXXXIII. 57. így Kováts: Észrevételek az 1930: XXXIV. t. c. büntetőjogi rendelkezéseihez 17.).

4. §.

Ha a kir. ítélőtábla vagy a kir. Kúria új eljárást rendel el, az új eljárást a kir. törvényszék tanácsára bízhatja oly ügyben is, amelyben az elsőfokon egyesbíró járt el.

Új eljárás és újrafelvétel egyesbírósági ügyekben.

Újrafelvétel esetében az eljárás a kir. törvényszék háromtagú tanácsa elé tartozik abban az esetben is, ha az alapperben egyesbíró járt el.

A 2. bekezdésben foglalt rendelkezés megsértése a 384. §. 4. p. szer. semmisségi okot valósítja meg (B. T. LXXV. 172.).

II. Az eljárás egyszerűsítése a nyomozás és a vizsgálat szakában.

5. §.

(E §-t I. V. rész 122. old. BP. 84. §-nál, u. ott 124. old. 86. §-nál és u. o. 142. old. 93. §-nál.)

Rendőri és ügyészi nyomozás.

6. §.

(E §. a törvény életbelépése előtt elkövetett, egyesbírósági hatáskörbe utalt cselekményekről rendelkezvén, már hatálytalanak tekintendő.)

Nyomozás megszüntetése a törvény életbelépése előtt elkövetett cselekményekre.

7. §.

(E §-t I. V. rész 164. old. BP. 103. §-nál.)

Kötelező vizsgálat esetei.

III. A vádirat mellőzése.

8. §.

(E §-t I. II. rész 9. old. BP. 281. §-nál a T. E. 107. §. által Tettlenkapás hatályon kívül helyezve. Utóbbi I. 234. old.)

9. §.

(E §-t I. III. rész 171. old. BP. 255. §-nál.)

Vádiratváltványok közzétételének kötelezősége.

IV. A vádirat elleni kifogás korlátozása.

10. §.

(E §-t I. III. rész 165. old. BP. 254. §-nál, u. o. 179. old. BP. 256. §-nál és 214. old. 268. §-nál.) L. még T. E. 111. §-át III. rész 179. old. BP. 256. §-nál.

Auer—Mendelényi: Járásbírósági eljárás.

V. Eljárás az egyesbíró előtt.

11. §.

(E §-t I. II. rész 19. old. 285. §-nál és u. o. 42. old. 294. §-nál.)

VI. Főtárgyalás megtartása a törvényszék székhelyén kívül.

12. §.

(E §-t I. II. rész 33. old. 291. §-nál.) L. még T. E. 109. §.

VII. Átmeneti és életbeléptető rendelkezések.

13. §.

Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy amennyiben a rögtönbíráskodásnak a törvény értelmében helye van, a rögtönbíráskodási eljárási szabályok alkalmazását a gyorsított bünvádi eljárás rendes szabályainak alkalmazásba vétele nélkül is elrendelhesse.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya — amennyiben azt a minisztérium rendelettel előbb meg nem szünteti — három év elteltével megszűnik. Rendelkezései — az alábbi korlátozással — kiterjednek az életbelépésekor folyamatban levő ügyekre is.

A jelen törvény 2. §-ának rendelkezései nem alkalmazhatók ha a főtárgyalás a jelen törvény életbelépésekor már megkezdődött.

Ezt a törvényt az igazságügyminiszter hajtja végre, aki az 5. §. 1. bekezdését illetően a belügyminiszterrel egyetértve jár el.

A rögtönbíráskodási eljárás szabályait L. 247. old. E § utolsó bekezdése reményt nyújtott arra, hogy a kormány az igazságügyi rendőrséget megszervezi. Sajnos, e reményből még semmi sem vált valóra.

1924: XVII. t.-c. 6. §.

A büntető igazságszolgáltatás egyszerűsítéséről szóló 1921. XXIX. törvények hatálya a törvényhozás további rendelkezéséig meghosszabbíthatik.

A rendelkezés megtörtént a T. E. útján, amely az 1921. évi XXIX. t.-c. több §-át módosította, illetve kiegészítette. Ezt a törvényt L. 227. old.

1930: XXXIV. törvények a törvénykezés egyszerűsítéséről.

III. FEJEZET.

A kir. törvényszék mint egyesbíró hatáskörének kiterjesztése.

101. §.

(E §-t lásd III. rész 165. old. Bp. 254. §-nál.) A B. T. K. 387. §-ába ütköző család tanács elé tartozik. (L. Kováts Andor: Észrevételek 14. old. és Bt. D. XXV. 55.) Általánosságban megjegyzendő, hogy az egyesbíró átteni köteles az ügyet a tanácshoz, ha a vád egyesbíró elé tartozó eselekményre irányul, de megítélése szerint tanácsi hatáskörbe tartozó bűncselekmény forog fenn. (B. T. D. XXV. 76.) Ugyanígy átteendő az ügy, ha a kir. ügyészség egyesbírói cselekmény, címén emelt vádat, de a vád tárgyává tett tényállás — az egyesbíró megítélése szerint — tanács hatáskörébe tartozó bűncselekmény tényelemeit is foglalja magában.

Bíróküldés.

102. §.

(E §-t lásd V. rész 49. old. BP. 29. §-nál.)

A főmagánvád körének kiterjesztése.

103. §.

A Bp. 41. §-ának a főmagánvádról szóló rendelkezései az 1895: XXXVII. tc. 49. §-a alá eső szabadalomtörlesztés kihágására is kiterjednek.

(L. erről V. rész 76. old. BP. 41. §-nál.)

Kötelező ügyvédi képviselő magánvád és magánjogi igény tekintetében.

104. §.

A kir. törvényszék — akár mint elsőfokú, akár mint fellebbviteli bíróság — előtt a magánvádat rendszerint ügyvédnek kell képviselnie. Amennyiben a törvény a magánvádló megjelenéséhez vagy más eljárási cselekményéhez jogkövetkezményeket fűz, az ily rendelkezés a magánvádlót képviselő ügyvédre is kiterjed.

Ha a kir. ügyész a vádat a kir. törvényszék főtárgyalásán ejti el, a jelenlevő sértett személyesen veheti át a pótmagánvádat és azt ugyanazon a határnapon ügyvéd nélkül is képviselheti.

A magánvád tekintetében is alkalmazni kell a polgári perrendtartásnak azokat a szabályait, melyek a kötelező ügyvédi képviselő alól mentességet állapítanak meg. (Pp. 97. §.)

A meghatalmazás (Pp. 100—110. §.), valamint a szegénységi jog (Pp. 112—123. §.) tekintetében a polgári perrendtartás szabályait kell megfelelően alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy olyankor, ha a magánvádló a szegénységi jog kedvezményében részesül, a bíróság az ügyvédi képviselő kötelezettsége alól felmentést adhat, vagy a magánvádló képviselőre ügyvédet rendelhet.

A főmagánvádló, ha nincs is tanuként megidézve, a bíróság előtt személyesen megjelenhet és szóval előterjesztéseket tehet.

Amennyiben a sértett magánjogi igényét — ideértve a nem vagyoni kár címén követelt vagyoni elégtételt is — büntető eljárás során érvényesíti, a sértettet ügyvédnek kell képviselnie olyan esetekben, amikor az ügyvédi képviselő a polgári perrendtartás szabályai szerint kötelező. Ellenkező esetben az ily magánjogi igényt a BP. 5. §-ában meghatározott eseteken kívül is polgári perre kell utasítani.

L. idevonatkozóan V. rész 16. old. BP. 6. §-nál, 85. old. BP. 42. §-nál és 97. old. BP. 52. §-nál.

A Pp.-nak az ügyvédi képviselő alól való mentességről, a meghatalmazásról és a szegénységi jogról szóló és most már a büntető eljárásban is alkalmazandó rendelkezései a következők:

Pp. 97. §.

97. §. A bírói vagy ügyészi minőségben alkalmazott államhivatalnok, a kir. közjegyző, a nyilvános jogtanár, az, akinek bírói hivatalra vagy ügyvédségre minősítő oklevele van és a jogtudor saját ügyében vagy atyai hatalom alatt álló kiskorú gyermeke, gyámoltja vagy gondnokoltja ügyében, továbbá mint nevének meghatalmazottja ügyvédi képviselőre nem szorul.

E törvénynek a kötelező ügyvédi képviselőre vonatkozó szabályai nem érintik a királyi kincstár és a közalapítványok perbeli képviselőre vonatkozó szabályokat, ideértve a m. kir. államvasutak képviselőre nézve fennálló szabályokat is.

Az első és a második bekezdés szerint jogosult személyek és közegek ennek a törvénynek szempontjából, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, az ügyvédeknek ugyanazon tekintet alá esnek.

A meghatalmazás bemutatása és alakja.

100. §. A meghatalmazott köteles írásbeli meghatalmazását Pp. 100. §. eredetiben vagy hiteles másolatban első fellépése alkalmával a bírósági iratokhoz csatolás végett bemutatni.

A magánokiratba foglalt meghatalmazást a kiállítónak két előttemező tanu jelenlétében alá kell írnia, vagy előttük az aláírást sajátkezű aláírásának elismernie; ha pedig írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, akiknek egyike a kiállító nevét is aláírja, kézjeggyel kell ellátnia.

Ha a meghatalmazás ügyvéd részéről szól, elég, ha a kiállító azt sajátkezűleg aláírja.

A külföldön kiállított meghatalmazás közokiratba vagy hitelesített magánokiratba foglalandó.

Ha az ügyvéd részére szóló meghatalmazás nem magyar nyelven van kiállítva, a meghatalmazott annak magyar fordítását is köteles bemutatni.

101. §. A személyesen megjelent fél szóval is adhat meghatalmazást, amelyet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell felvenni és a félnek alá kell írnia. Pp. 101. §.

Általános meghatalmazás.

102. §. A fél ügyvédének perek vitelére adott általános meghatalmazását a törvényszéknél vagy a járásbírósnál előre bejelentheti. A bejelentéshez a bíróság vagy közjegyzőleg hitelesített meghatalmazás eredetiben csatolandó. Pp. 102. §.

A bíróság a bejelentésekről jegyzéket vezet. A jegyzékek nyilvánosak.

A jegyzékbe iktatott meghatalmazás az előtt a bíróság előtt, amelynél a jegyzéket vezetik, igazolásra nem szorul. A meghatalmazásra az első beadványban, illetőleg az első megjelenés alkalmával minden perben hivatkozni kell. Más bíróság előtt a meghatalmazás a jegyzéknek a bírósági iroda által kiállított kivonattal igazolandó. A meghatalmazás visszavonását vagy felmondását bíróság vagy közjegyzőleg hitelesített alakban a jegyzékbe való iktatás végett a bíróságnál be kell jelenteni, mert különben a meghatalmazásnak ez okokból való megszűnése harmadik személyekkel szemben nem érvényesíthető. Ez a rendelkezés a 107. §-t nem érinti.

A per vitelére szóló meghatalmazás.

103. §. Amennyiben az ügyvédi képviselő kötelező, az ügyvédnek a per vitelére szóló meghatalmazással kell bírnia. Egyéb esetekben a meghatalmazás egyes cselekményekre is szólhat. Pp. 103. §.

A per vitelére szóló meghatalmazás terjedelme.

104. §. A per vitelére adott meghatalmazás kiterjed a perre vonatkozó minden cselekményre, ideértve a tárgyalás folyamán indított keresetekre, a beavatkozási keresetre, továbbá a biztosítási intézkedésekre és a végrehajtási eljárásra, valamint az ennek folyamán indított perekre vonatkozó cselekményeket is: kiterjed továbbá a pernek egység, elismerés vagy lemondás útján befejezésére s a peres pénz vagy dolog és a perköltség átvételére, nyugtatványozására és helyettes nevezésére is. Pp. 104. §.

A bíróság által kinevezett ügygondnok jogköre — amennyiben a törvényből más ki nem tűnik — ugyanaz, mint a per vitelére meghatalmazott jogköre, azzal a megszorítással, hogy az ügygondnok egységet nem köthet, elismerést és joglemondást nem tehet és a bíróság külön megbízása nélkül a peres pénzt vagy dolgot át nem veheti és nem nyugtatványozhatja.

A meghatalmazás korlátozása.

Pp. 105. §. 105. §. A per vitelére szóló meghatalmazás törvényes terjedelmének korlátozása az ellenféllel szemben csak annyiban hatályos, amennyiben a korlátozás magában a meghatalmazásban kifejezetten felvétellett.

Amennyiben az ügyvédi képviselőt kötelező, a meghatalmazás törvényes terjedelmét hatályosan csak a pernek egyesség, lemondás vagy elismerés útján való befejezhetése, valamint a peres pénz vagy dolog átvétele és nyugtatványozhatása tekintetében lehet korlátozni.

A meghatalmazás megszűnése.

Pp. 106. §. 106. §. A per vitelére szóló meghatalmazás nem szűnik meg sem a megbízó halálával, sem pedig a megbízó perbeli cselekvőképességében, vagy törvényes képviselőjének személyében történt változás következtében. Ha azonban a meghatalmazott a jogutódok nevében kíván fellépni, azok meghatalmazását kell felmutatnia.

Pp. 107. §. 107. §. Ha az ügyvédi képviselőt nem kötelező, az ellenféllel szemben a meghatalmazásnak a fél részéről történt visszavonása és a visszavonás közlésével, a meghatalmazásnak a meghatalmazott részéről történt felmondása pedig a meghatalmazás megszűnésének közlésével válik hatályossá.

Ha az ügyvédi képviselőt kötelező, a meghatalmazásnak visszavonása vagy felmondás folytán megszűnése az ellenféllel szemben másik ügyvéd vallásának közlésével válik hatályossá.

A közlés írásban történik, amelyet a bíróság az ellenfélnek kézbesített. A tárgyaláson jelenlevő ellenfél szóval is értesíthető.

A meghatalmazott cselekményének hatálya.

Pp. 108. §. 108. §. A meghatalmazott részéről meghatalmazása körében végzett cselekményt az ellenféllel szemben olyannak kell tekinteni, mintha a fél maga végezte volna, ha csak a jelenlevő fél azt azonnal vissza nem vonja, vagy ki nem igazítja.

Több meghatalmazott.

Pp. 109. §. 109. §. Több meghatalmazott közül a felet bármelyik képviselheti. Ellenkező kikötés az ellenféllel szemben hatálytalan.

A meghatalmazás hiányának figyelembevétele.

Pp. 110. §. 110. §. A meghatalmazás hiányát a bíróság a per bármely szakában hivatalból veszi figyelembe.

Ha az, aki mint felhatalmazott lép fel, meghatalmazását nem igazolja, a bíróság a hiány pótlására rövid határidőt tűz ki és emellett a meghatalmazás nélkül fellépett személyt egyelőre az eljárásban való részvételre bocsáthatja, az ellenfél kívánságára pedig az eljárásban való részvételre bocsátani köteles.

A bíróság a meghatalmazás nélkül fellépett személynek az eljárásban való részvételre bocsátását a költségek és károk iránt nyújtott biztosítéktól teheti függővé, melynek módját és mennyiségét a bíróság belátása szerint állapítja meg.

A meghatalmazás igazolására kitűzött határidő lejárt, illetőleg az igazolás megtörténte vagy az eljárás jóváhagyása előtt véghatározat nem hozható.

Ha a kitűzött határidő alatt a hiányt nem pótolják vagy az eljárást jóvá nem hagyják, a fél helyett eljáró személy cselekményei hatálytalanok és ehhez képest a meghatalmazás nélkül

indított kereset végzéssel hivatalból visszautasítandó, a meghatalmazás hiányának egyéb eseteiben pedig a fél meg nem jelentnek tekintetvén, ellene a meg nem jelenés következményei alkalmazandók és egyúttal mind a két esetben a fél helyett eljáró személy az ellenfélnek okozott költségben elmarasztalendő.

A fél a meghatalmazás hiányát nem érvényesítheti, ha a meghatalmazást csak szóval adta is vagy az eljárást akár kifejezetten, akár hallgatólágg jóváhagyta.

A szegénységi jogban részesedés.

112. §. Szegénységi jogban rendszerint az a fél részesíthető, *Pp. 112. §.* kinek jövedelme nem nagyobb, mint a lakhelyén szokásos közönséges napszám.

A bíróság azonban az összes körülmények tekintetbe vételével szegénységi jogban részesítheti azt a felet, aki a perköltséget fedezni nem tudja anélkül, hogy a saját és azoknak a hozzátartozóinak szükséges tartása sérelmet szenvedne, akiknek tartása törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva köteles.

Az, akinek perlekedése már előre teljesen eredménytelennek mutatkozik, szegénységi jogban nem részesíthető.

Nem részesíthető szegénységi jogban az a fél sem, aki mint engedményes lép fel, kivéve, ha valószínűnek mutatkozik, hogy az engedményezés nem a szegénységi jogon való perelhetés végett történt.

Külföldieknek a szegénységi jogot eltérő nemzetközi megállapodás hiányában csak viszonyosság esetében lehet megadni. Az igazságügyminiszternek a viszonyosság felől tett nyilatkozata a bíróságokra nem kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

A szegénységi jog tartalma.

113. §. A szegénységi jog megadása következtében a fél: *Pp. 113. §.*
1. egyelőre fel van mentve a szegénységi jog megadása iránti kérelem előterjesztésétől kezdődőleg az ügyben felmerülő illetékek és bélyegek fizetése alól;

2. a perköltség fedezéséül nem köteles biztosítékokat adni;

3. jogot nyer arra, hogy ügyének egyelőre díjtalan vitelére ügyvédet rendeljenek ki számára (116. §.);

4. egyelőre fel van mentve a bírósági kiküldöttek díjainak és kiadásainak, a tanúk és szakértők illetményeinek, valamint a szükséges hirdetések és az ügygondnok költségének fizetése alól és ezeket az államkincstár előlegezi.

Hogy a szegénység miatt mennyiben van helye bélyeg- és illetékmentességnek, azt külön jogszabályok határozzák meg.

114. §. A szegénységi jog megadása az ellenféllel szemben a *Pp. 114. §.* perköltség megtérítésének kötelezettségét nem érinti.

A szegénységi jog megadása iránti kérelem.

115. §. A szegénységi jog megadása a per bíróságánál írásban vagy szóval kérhető. *Pp. 115. §.*

Ha a fél a perbíróság székhelyén kívül fekvő járásbíróság területén lakik vagy tartózkodik, kérelmét szóval lakhelyének vagy tartózkodási helyének járásbírósága előtt is előadhatja, amely az erről felvett jegyzőkönyvet a perbírósághoz teszi át.

A kérelemben a szükséghez képest elő kell adni a peres ügy állását a bizonyító eszközök megnevezésével. A kérelem mellett továbbá be kell mutatni a hatósági bizonyítványt, amely tanúsítja a félnek állását vagy foglalkozását, vagyoni viszonyait, az általa fizetendő egyenes állami adó mennyiségét, továbbá

A jelen §. 5. bekezdését, illetően ahhoz a felfogáshoz csatlakozunk, amely szerint a főmagánvádlónak biztosított jog csak akkor gyakorolható a járásbírói eljárás kivételével, ha egyszerűsített ügyvéd is képviseli, amint hogy a pótmagánvádlót a tárgyalásban való személyes részvétel joga már meg nem illeti (Igy Kováts: id. mű. 23.).

Sértettnek e §. alapján támadt készkiadásában és ügyvédi költségeiben vádlott a BP. 489. §-a alapján marasztalendő. L. 29. sz. büntető döntvényt (Bt. D. XXV. 1.). Oly esetben, midőn a kir. ítéletábla ítélete ellen a főügyész nem élt sem. panasszal és a sértettnek — e §. értelmében — ügyvéd által kellett a sem. panaszt benyújtania, az alaposnak bizonyult sem. panasz használatával járt költségek megtérítésére a vádlottat a C. kötelezte (Bt. D. XXV. 45.).

Vádemelés mellőzése.

105. §.

(E §-t I. III. rész 165. old. BP. 254. §-nál, továbbá u. ott 170. és 177. old.)

A tanudij korlátozása.

106. §.

(E §-t I. III. rész 87. old. BP. 223. §-nál.)

A kir. törvényszék mint egyesbírói eljárásának egyszerűsítése.

107. §.

Tettenkapás. (E §. 1. bek. I. V. rész 220. old. BP. 142. §-nál, 2. bek. III. rész 171. old. BP. 255. §-nál. L. még 1921: XXIX. tc. 8. §-át.)

Az előbbi bekezdés alá eső ügyekben, ha a bizonyítékok rendelkezésre állanak, vagy nyomban a bíróság elé terjeszthetők, a kir. ügyészség a terheltet ügyének tárgyalása végett — letartóztatása esetében azonban a jelen §. 1. bekezdésében meghatározott különbeni következmény alatt három napon belül — a bíróság elé állíthatja. Ilyenkor a tanuk, esetleg szakértők megidézéséről vagy elővezetéséről a kir. ügyészség gondoskodik. A tárgyaláson a vádirat felolvasása helyett a vádat a kir. ügyész előszóval terjeszti elő, egyébként a tárgyalásra a BP. XVIII. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni, kivéve, ha a kir. ügyészség a 108. §. szerinti eljárást indítványozza.

Az 1921: XXIX. tc. 8. §-a a hatályát veszti.

Az eredetileg csupán a tettenkapás esetére szánt egyszerűsített eljárást a jelen §. kiterjeszti minden olyan egyesbírói

hatáskörbe tartozó ügyre, amelynél: a) jogi és ténybeli megítélés egyszerű, b) a bizonyítékok rendelkezésre állanak, vagy a kir. ügyészség által nyomban a bíróság elé terjeszthetők. Hogy valamely ügy ily természetű-e, azt a vádhatóság dönti el. (Pótmagánvádlóra e jogosultság nem terjed ki.) Foglyos ügyekben azonban az ügyészség az eljárásnak ezt a módját csak akkor választhatja, ha a letartóztatástól számított 3 nap alatt a terhelttel együtt a bizonyítékok is a bíróság elé terjeszthetők. Az idézésekről a kir. ügyész gondoskodik. Szabadlábban levő terheltnek a kir. ügyész által való »bíróság elé állítása« alatt nem kell egyebet érteni, mint hogy a BP. 130. §-ának megfelelő idézést a kir. ügyészség bocsátja ki. A törvényszékeknek az ily ügyek tárgyalhatása végett a bírák soros szolgálatot tartanak. Az új eljárásnak különösen a foglyos ügyekben van jelentősége, minthogy így nem szükséges a letartóztatás fenntartása iránt külön indítványt tenni és ezért az ügy legrövidebb időn belül tárgyalásra kerülhet. Más ügyekben az eljárás kevéssé különbözik az általában egyesbírói hatáskörbe utalt ügyek elintézésétől.

Ha a bíróság az ügyet nem tartja egyszerűnek, vagy az ügyész által rendelkezésre bocsátott bizonyítékokon kívül egyéb bizonyítást is szükségesnek tart, az ügyet a rendes eljárásra utalhatja, mikor is az 1921: XXIX. tc. 9. §-ának megfelelő indítványt kell előterjeszteni és — ha a terhelt letartóztatásában van — a letartóztatás bírói hatáskörben való fenntartásának indítványozása is szükséges. (Bt. D. XXV. 14.)

Az egyszerűsített eljárás alapján tartott főtárgyalásra eltérő rendelkezés hiányában a törvényszék előtt tartott főtárgyalás szabályai érvényesek.

Ki kell még emelnünk, hogy feltétlenül helyes az a felfogás, amely szerint az ebben a §-ban megszabott 3 napi határidő csupán az ügyészségi letartóztatás leghosszabb idejét jelenti és nincs akadálya annak, hogy a már szabadlábban levő terhelt 3 nap után is bármikor e §. alapján állíttassék bíró elé. (Igy Kováts: id. mű. 35.)

108. §.

A kir. ügyészség indítványára a 107. §. alá eső ügyekben a 107. §. rendelkezéseit a vonatkozó eltérésekkel kell alkalmazni. A nyomozás során készített tájékoztatást vagy a terhelt, avagy a tanuk kihallgatásáról esetleg készített jegyzőkönyvet nem szabad a bíróság elé terjeszteni s a tárgyalás a bíróság előtt azzal kezdődik, hogy a kir. ügyész előszóval adja elő, hogy a terheltet mily bűncselekmény elkövetésével vádolja s mily bizonyítékok alapján.

Ennek előadása után azonnal a kir. ügyész egyenként kihallgatja — hozzájuk intézett kérdések alakjában — a vádténybeli elemeinek bizonyítására szükséges tanukat és az esetleg szükséges szakértőt. Hozzájuk, amint a kir. ügyész végzett, egy-egy tanu vagy szakértő kihallgatásával, nyomban utána a vádlott, illetve védője is intézhet kérdéseket.

Felek által kihallgatás.

A vád bizonyítékainak felvétele után a vádlott s ha védője van, a védő hallgathatja ki ugyanúgy a védelem tanuit és az esetleges ellenőrző szakértőt. Hozzájuk, ha a védelem végzett a kihallgatással, a kir. ügyész intézhet kérdéseket.

Ezután a bíróság kérdést intéz a vádlotthoz a tekintetben, hogy kíván-e nyilatkozni, ha azonban a vádlott nyilatkozni óhajt, hozzá a kir. ügyész — s a védő is — kérdéseket intézhet.

A bíró megtilthatja a felesleges tanuk kihallgatását, egyes kérdések vagy további kérdések feltevését, vagy válaszadást s annyi kérdést intézhet a tanuhoz és szakértőhöz vagy az óhajára nyilatkozó vádlotthoz, amennyit az ügy felderítése végett szükségesnek talál. A bíró köteles továbbá felügyelni arra, hogy az ügyre éppen nem tartozó körülmények bizonyításával vagy fejtegetésével a tárgyalás menetét ne késleltessék. (BP. 296. §-ának 2. bekezdése.)

Ezután a kir. ügyész mérlegeli a bizonyítás eredményét s annak megfelelő határozatot kér, illetve indítványt terjeszt elő, amire a vádlott és védője nyilatkozhatik, a bíró pedig kihirdeti határozatát. Ha a bíró további bizonyítás felvételét rendeli el, azt is a fentebb előadottak megfelelő alkalmazásával kell felvenni.

A bíróság a szükséghez képest gondoskodik a védelem tanuinak megidézéséről vagy elővezetéséről, avagy más bizonyítéka beszerzéséről s a vádlott részére a BP. 56. §-ában felsorolt eseteken kívül is rendelhet védőt.

E §-ra vonatkozóan I. II. rész 161. old. és 79. old. BP. 308. §-al kapcsolatban közöltek. E §. rendelkezései a gyakorlatban alig találunk alkalmazásra. A kereszkérdéssel szemben tanúsított egyhangú idegenkedésről I. Kováts: id. mű. 43.

109. §.

*Törvény-
napok.* A kir. törvényszék egyesbírája időszakonként előre meghatározott napokon a törvényszék területének erre alkalmas helyein (járásbírói, járási, körjegyzőségi székhelyen vagy más városban vagy községben, tanyakörzet, megfelelő helyén) törvénynapot tart, amelyen az illető körzetnek a kir. törvényszék, mint egyesbírói hatáskörébe utalt és a főtárgyalásra előkészített ügyeit — ideértve az előbbi §-ban említett ügyeket is — a lehetőség szerint mind elintézni.

Az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg az előbbi bekezdés alkalmazásának közelebbi feltételeit, így különösen azt, hogy mely helyeken és mely időponttól kezdve lehet alkalmazni.

E §. csupán egyesbírói ügyekre vonatkozik és ezek közül is csupán olyanokra, amelyekre a 110. §. nem alkalmazható. Tanácsai ügyekre az 1921: XXIX. t.-c. 12. §-a érvényes. (L. erről a BP. 291. §-ánál.) Az utolsó bekezdésben említett rendeleti szabályozás ezideig nem történt meg.

110. §.

Ha a kir. ügyészség arról van meggyőződve, hogy a kir. törvényszék, mint egyesbírói hatáskörébe bűncselekmény miatt egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztésbüntetés előreláthatólag nem lesz kiszabható s az elkövetés helye a kir. törvényszék székhelyén levő kir. járásbírói területén kívül esik, a kir. ügyészség az elkövetés helye szerint illetékes kir. járásbírói területén indítványozhatja a tárgyalás kitézését és megtartását; ily ügyben az elsőfokú ítélet meghozataláig a járásbírói eljárás szabályait kell alkalmazni. A perorvoslatra nézve azok a szabályok irányadók, amelyek a kir. törvényszék, mint egyesbírói ítéletére vonatkoznak.

*Járásbírói
hoz utalása
egyesbírói
ügyeknek.*

E §-ról I. Bp. 521. §-nál, jelen rész 4. old.

A kir. törvényszék székhelyén levő járásbírói területén e §. alapján tárgyalás kitézését nem lehet indítványozni. E korlátozástól eltekintve, az ügyészség meggyőződésének megfelelően, teljes szabadsággal választja ki az ügyeket. Az indítvány tartalma megfelel a 107. §. 2. bek. által megjelölt ügyekben szükséges indítványnak. Ily indítvány értelmében a tárgyalást a járásbíró csak abban az esetben tagadhatja meg, ha meggyőződése szerint 1 évnél hosszabb szabadságvesztésbüntetést kell kiszabni. Ily esetben az ügyet a törvényszéki egyesbíróhoz teszi át, aki az ügyet nem küldheti vissza azon a címen, hogy megítélése szerint 1 éven alóli szabadságvesztés büntetést kell kiszabni. A tárgyaláson a vádat rendszerint *ügyszéki megbízott* képviseli. (Idevonatkozóan I. 50.580/930. I. M. 9. rend.) Magunkéva tesszük azt az álláspontot, hogy a járásbírói és §. szerinti ügyekben *börtönbüntetést* is kiszabhat (Igy Kováts: id. mű. 47.), ellenben nincs módjában a kir. ügyészségnek fegyházzal büntetendő cselekménynek járásbírói területén való elbírálását szorgalmazni. E §. alapján elintézett ügyekben is az 1921: XXIX. t.-c. 4. §. 2. bek. szerint *újrafelvétel* esetében az eljárás a törvényszék háromtagú tanácsa elé tartozik. (Bt. D. XXV. 14., 48.) A magánvádlóra kötelező *ügyvédi képviselő* az e §. alapján elsőfokon tárgyaló ügyekben nem áll fenn, ellenben a *perorvoslati szakban* már érvényesül. (Bt. D. XXV. 81.) A járásbírói területnek a semmisségi panaszt visszautasító végzése ellen használt felfolyamodást a C. bírálja felül; (Bt. D. XXV. 118.) ugyancsak a C. határoz a semmisségi panasz bejelentésének elmulasztása miatt használt *igazolási kérelem* felől is. (Bt. D. XXV. 138.) Ha a felsőbbbíró új eljárást rendel el és az 1921: XXIX. t.-c. 4. §-a értelmében nem intézkedik, az új eljárást is a járásbírói területén folytatja le. Járásbírói területén az e §. alapján hozzátalált ügyekben büntető parancsot nem bocsáthat ki. (Bt. D. XXVI. 91.)

111. §.

Kifogás korlátozása. Észrevételek. E §. 1—8. bekezdését I. III. rész, 179. old., BP. 256. §-nál és 214. old., 268. §-nál, I. még 165. old. 254. §-nál.)

Rágalmazás vagy becsületsértés vádja esetében a terhelt a vádirat ellen irányuló észrevételekben nevezheti meg legkésőbb azt a személyt, akinek sajtójogi felelősségrevonása az ő felelősségét kizárja. A BP. 572. §-ának 1. bekezdése hatályát veszti.

L. idevonatkozóan III. rész 187. old. BP. 257. §-nál és St. 54. §-nál, jelen rész 80. old. *Sajtó útján elkövetett rágalmazás, becsületsértés és vallás elleni kihágás* esetében sincs helye kifogásnak. *Csupán rágalmazás és becsületsértés* esetében lehet az észrevételekben megnevezni a felelősség kizárása céljából megjelölt személyt. (Bt. D. XXV. 116.) Az 1932. évi IX. t.-c. 1. §-a alá eső bűncselekmények esetében kifogásnak általában véve nincsen helye. Oly esetben azonban, mikor a hitelező kijátszására irányuló cselekmény az *id. t.-c. életbelépése előtt követett el* és — a Btk. 2. §-ára való tekintettel — nincs kizárva annak a lehetősége, hogy a vád tárgyául szolgáló cselekmény a Btk. 386. §-a szerint minősül, helye van a *vád alá helyezési eljárásnak*. (Bt. D. XXVI. 108. és J. K. LXVIII. 196.)

A főtárgyalási jegyzőkönyv és az ítélet egyszerűsítése.

112. §.

Az ítéletben mellőzni kell oly körülményeknek leírását, amelyek a főtárgyalási jegyzőkönyvből, vagy egyéb iratokból úgyszólván megállapíthatók, s oly körülményeknek leírását, amelyeknek az ügy lényege szempontjából nincs jelentőségük.

Ehhez képest:

a BP. 327. §-a 1. bekezdésének 2. pontja helyébe az alábbi 2. pontban foglalt rendelkezés lép:

2. az eljáró törvényszék megnevezését és annak, mint büntetőbírósnak megjelölését, továbbá annak felemlítését, hogy a főtárgyalás nyilvános volt-e vagy sem;

3. pontja és 2. bekezdésének

a BP. 327. §-a 1. bekezdésének a) pontja hatályát veszti;

a BP. 328. §-a 1. bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

Az ítélet indokolásában elő kell adni a tényállást, de nem kell ismertetni a tanúk vallomásait, a szakértők leleteit és véleményeit, sem a bizonyítékul használt okiratok tartalmát. Ki kell fejteni továbbá megfelelő esetben, hogy miért nem tulajdonított bizonyító erőt a bíróság valamely eszköznek. Azt, hogy a tényállást mely bizonyítékok alapján állapította meg a

bíróság, rendszerint elegendő a tanúk vagy szakértők nevére, avagy az okiratokra való utalással jelezni. Ha azonban a ténykérdés bonyolult, részletesen ki kell fejteni, hogy a bíróság mily okokból tartja bebizonyítottának a tényállást. Minden esetben fel kell sorolni ezenfelül azokat az okokat, melyek jogi kérdésnek eldöntésénél, illetőleg a főtárgyalás során tett, de elutasított indítványok felett való határozat hozásánál irányadók voltak.

L. e §-ról II. rész 163. old. (függelék). A büntetőbíróság ítéletének *bevezető részét* is módosítja a *jelen t.-c. 1. §-a*, amely szerint a bírói hatalmat az állami bíróságok a törvényhozás további rendelkezéséig a *Magyar Szent Korona nevében* gyakorolják.

Ennek megfelelően módosulnak az eljárási szabályoknak azok a rendelkezései, amelyek meghatározzák, hogy a bíróságok kinek a nevében hozzák ítéleteiket és más határozataikat. E §. folytán az *ítélet és a főtárgyalási jegyzőkönyv együttesen adják a részletes fölvilágosítást*, az ítélet csak vázlatos képet fog nyújtani az ügy felől. (Kovács—Paulay: T. E. 196.) Mint az előrelátható volt, a jelen §. széleskörű alkalmazása — bár a bíróságok munkáját esőkentette — a felsőbbbíróságoknak sok fejlődést okozott, midőn a hiányos adatokból kellett rekonstruálni a főtárgyaláson történeteket és a bírói meggyőződést kialakító mozzanatokat. A C. ezért szükségesnek tartotta kimondani, hogy *nem mellőzheti a bíróság a tényállás előadását és pedig oly mérvben, ami a jogkérdések eldöntéséhez szükséges*. Ez tehát az egyszerűsítés végső határa. (Bt. D. XXV. 71.) Nem lehet a bíróságnak az általa elfoglalt álláspontnak megindokolása helyett egyszerűen a *szakértők nyilatkozatára* utalnia, mert ez csak vélemény, amit a bíróság a ténymegállapításnál felhasználhat, de az *a ténymegállapítást nem pótolhatja*. Bonyolult ténykérdés esetében az indokolási kötelességnek a BP-ban foglalt szabályai változatlanul érvényesek.

113. §.

Ha a vádlott a főtárgyaláson részletes beismerő vallomást tett, amelyet a főtárgyalás egyéb adatai is megerősítenek, s az ítélet ellen az erre jogosultak egyike sem jelentett be perorvoslatot, a főtárgyalásról nem kell jegyzőkönyvet készíteni, az ítélet indokolása pedig csak a tényállás rövidre fogott előadására és annak feltüntetésére szorítkozik, hogy a vádlott a vád tárgyává tett bűncselekményben való bűnösségét beismerő és beismerését a főtárgyalás egyéb adatai is megerősítették.

Abban az esetben, ha a főtárgyalás felmentő ítélettel vagy az eljárás megszüntetésével végződött és a perorvoslatra jogosultak — ideértve a főtárgyaláson jelen volt sértettet is — perorvoslattal nem élnek, a főtárgyalásról nem kell jegyzőkönyvet készíteni, az ítélet pedig a BP. 327. §-a 1. bekezdésének 1. és 2. és 4—8. pontjaiban és 328. §-ának utolsó bekezdésében foglalt adatok feltüntetésére szorítkozhatnak.

Jegyzőkönyv mellőzése.

Az előbbi bekezdések rendelkezései a járásbíróági eljárásra is megfelelően kiterjednek.

A bíróság tanácskozásáról és szavazásáról külön jegyzőkönyvet csak akkor kell készíteni, ha véleményeltérés merült fel.

Az 1928 : X. tc. 27. §-a hatályát veszítette.

Az Indokolás szerint is e §. a II. B. N. 27. §-ának csupán új szövegezése, a lényeg érintése nélkül. Újítást csupán az a rendelkezés tartalmaz, amely világosan kimondja, hogy a jegyzőkönyv és az ítélet egyszerűsítésére vonatkozó szabályok *kiterjednek a járásbíróági eljárásra* is. E §-ban engedélyezett egyszerűsítések alkalmazása *nem kötelező* és a bíróság mellőzheti is azokat, ha erre különös oka van. Nem alkalmazhatók az egyszerűsítések a *fellebbviteli eljárás* során, bár tanácskozási jegyzőkönyv felvételét a felsőbbbíróóságok is csak véleményeltérés esetében tartják szükségesnek. Az egyes rendelkezésekről I. II. rész 129. 327. §-nál.

Egyszerűsítések az elnapolás és félbeszakítás tekintetében.

114. §.

A BP. 335. §-ának 2. és 3. bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Főtárgyalást elnapolni vagy félbeszakítani, amennyiben erre nem olyan személy távolléte ad okot, akinek jelenléte kötelező, csak a megjelent vádlott és tanúk, esetleg szakértők kihallgatása után szabad.

A félbeszakítás meghatározott időre történik. A főtárgyalás folytatása végett kitűzött időpontra a jelenlevőket a határozat kihirdetésével kell idézni, és a félbeszakított főtárgyalást a törvényszéknek ugyanazon egyesbírója vagy tanácsa előtt egy hónapon belül ismétlés nélkül kell folytatni. Egy hónapon tovább tartott elnapolás vagy félbeszakítás után a főtárgyalásnak előlről kezdése csak akkor mellőzhető, ha az elhalasztott főtárgyalás óta két hónapon több idő nem telt el, ha azon a bíróság tagjai mind jelen voltak és ha a tárgyalás ismétlését egyikük sem kívánta.

L. e §-ról II. rész 161. old. (függelék) és 159. old. 335. §-nál. E §. alkalmazásával kapcsolatban kimondta a C., hogy ez nem érinti a BP. 414. §-ban foglalt azt a szabályt, hogy az olyan *fellebbviteli főtárgyaláson*, amelyen *bizonyítást* vesznek fel, a vádlottnak jelenléte kötelező. Ha tehát a főtárgyaláson a vádlott meg nem jelent, távollétében a megjelent *tanúk ki nem hallgathatók*. (Bt. D. XXV. 47.) E szabály megsértése a 384. §. 6. pontban foglalt *semmisségi ok* megvalósítása. A személyes jelenlétet nem teszi feleslegessé az, hogy a tanúk vallomásai utólag a vádlott elé tártnak a következő főtárgyaláson.

A tanácsülési elintézés kiterjesztése a kir. ítélőtáblánál.

115. §.

A kir. ítélőtábla a fellebbezést, ha ülésen kívül (BP. 398. §.) nem intézhető el, a BP. 400. §-ában felsorolt eseteken kívül is rendszerint tanácsülésben intézi el; főtárgyalást kell azonban tartani, ha a tanács úgy látja, hogy a kir. törvényszék ítéletének alapjául szolgáló ténybeli megállapítást a vádlott terhére vagy javára meg kell változtatni, vagy hogy a fellebbviteli főtárgyalás elrendelése egyéb fontos okból szükséges. Főtárgyalást kell továbbá akkor is tartani, ha csatlakozást jelentettek be, vagy ha a felek bármelyike a fellebbezés bejelentésekor szóval, vagy a fellebbezést vagy az indokolást tartalmazó iratában vagy egyébként az ügynek elintézésre bejelentéséig a kir. ítélőtáblánál írásban főtárgyalás tartását kéri.

E §. lényegében a II. B. N. 32. §-ában létesített újítás állandósítása. L. erről I. rész 90. old. 400. §-nál. Állandósítja e §. a feleknek azt a jogát is, hogy tanácsülési elintézés helyett *főtárgyalás tartását kívánhassák*. Gondosan ügyel a C. arra, hogy a tanácsülési elintézés túl ne terjedjen a törvény által engedett lehetőségeken. Ezért megsemmisíti a kir. ítélő tábla ítéletét (384. §. 4. p.) oly esetben, midőn a tanácsülés során hozott határozat a *tényállást* bármily csekély mértékben is *módosítja vagy kiegészíti*. (Bt. D. 55., 81.) *Csatlakozásra* I. I. rész, 75. old. 388. §-nál. Nem tekinthető *csatlakozásnak* a főtárgyaláson jelenlevő *sértettnek az a bejelentése*, hogy fenntartja a fellebbezést az esetre, ha a kir. főügyész az ügyész fellebbezését visszavonná. (B. T. LXXXIV. 135.) Tanácsülési elintézés alá vonhatja a kir. ítélőtábla a *felmentő ítéletet* is, ha főtárgyalás tartását a jogosultak nem kérték és a bíróság az ítélet megváltoztatásának szükségét nem észleli. Természetesen hatályban maradtak azok a rendelkezések, amelyek által megjelölt esetekben a vádlott jelenléte nélkül fellebbezés során érdemi határozatot hozni nem lehet, mikor is az ítélőtáblának mindig *főtárgyalást* kell tartania. (BP. 414., 423. §. E. T. 23. §.) *A tanácsülésre* a 399. §. szabályai érvényesek. A felek *nem szólalhatnak fel*, perorvoslatot sem jelenthetnek ott be, hanem ezt az ítéletnek számukra történő közlésével tehetik meg. A kir. főügyésznek az ítélet fogalmazványát küldi meg a tábla nyilatkozattétel céljából.

A tanácsülési elintézés kiterjesztése a kir. Curian.

116. §.

A kir. Curia a semmisségi panasz tárgyában a BP. 434. §-ában felsorolt eseteken kívül is tanácsülésben határozhat, ha a tanácselnök az előadónak ilyirányú előterjesztéséhez hozzájárul. Ily ügyekben is tárgyalást kell tartani, ha a tanács a tárgyalás elrendelését fontos okból szükségesnek találja,

ügyszintén, ha csatlakozást jelentettek be, vagy ha a felek bármelyike a semmisségi panasz bejelentésekor szóval vagy a semmisségi panaszt vagy indokolását tartalmazó iratában vagy egyébként az ügynek elintézésére bejelentéséig a kir. Curianál tárgyalás tartását kéri.

A sajtótermék elkobzására irányuló tárgyi eljárás egyszerűsítése.

117. §.

(E. §-t I. IV. rész 87. old., 478. §-nál.)

Bűnügyi költségek előlegezése.

118. §.

(E. §-t I. IV. rész 90. old., 479. §-nál.)

Bűnügyi költségek csökkentése.

119. §.

E. §-t I. IV. rész 108. old., 483. §-nál.)

Illetékkötelezettség büntetőbírószági ügyekben.

120. §.

A pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértve, rendelettel illetékkötelezettséget állapíthat meg és az illeték tételeit is szabályozhatja a pótmagánvádra folyó bűnügyek tekintetében, továbbá a rágalmas vétés, a nem testi bántalmazással elkövetett becsületsértés vétés, a szabadalom-bitorlás kihágása, a védjegybitorlás vétés és a tisztességtelen versenyről szóló 1923. V. t.-c. 16—19. §-ai alá eső vétések miatt kizárólag főmagánvádra folyó bűnügyek, valamint a BP. 29. §-ának 2. pontjára alapított bíróköldési indítvány és a sajtóról szóló 1914: XIV. t.-c. 21. §-a alapján magánszemélyek részéről folyamatba tett helyreigazítási ügyek tekintetében, továbbá a bűnvádi eljárás során érvényesített magánjogi követelések tekintetében, ideértve a nemvagyoni kár címén követelt vagyoni elégtételre irányuló igényt és a biztosítási végrehajtás iránt előterjesztett kérelmet is, végül a szabadságvesztésbüntetés végrehajtásának elhalasztása, félbeszakítása és a büntetés kegyelemből elengedése vagy enyhítése iránt előterjesztett kérelmek tekintetében.

Az előbbi bekezdés alapján megállapított illetékkötelezettség nem érintheti a szegénységi jog megadására vonatkozó jogszabályokat.

Az illetékkötelezettség részletes szabályozása a 7400/931. P. M. sz. rendeletben történt (I. K. XL. 202. Néhány büntetőbírószági eljárásban lerovandó törvénykezési illetékről). Utóbbi rendelet kiegészítése 170/934. P. M. sz. r. A Pp-al szabályozott eljárásokban irányadó illetékügyi jogszabályok (1914: XLIII., 1920: XXIV. II. fej. 5100/931. M. E. III. cím, 5800/931. M. E.) megfelelő alkalmazásával úgy kell a törvénykezési illetéket leróni, hogy az eljárás tárgyának értékét a járásbírószági eljárásban 1000 pengőnek, a törvényszéki eljárásban pedig 2000 pengőnek kell tekinteni. (2. §.) A rend. rendelkezéseit a folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell, amennyiben az illetékkötelezettség a rendelet hatálybalépése után keletkezett. (12. §. 2. bek.)

A büntetőparancs alkalmazásának kiterjesztése.

121. §.

(E. §-t I. jelen rész 19. és 25. old., 532. §-nál.)

Semmisségi panasz korlátozása a járásbírószági eljárásban.

122. §.

(E. §-t I. jelen rész 53. old., 556. §-nál.)

Kötelező ügyvédi képviselet a helyreigazítási eljárásban.

123. §.

A helyreigazító nyilatkozat közzétételének elmulasztása miatt az 1914: XIV. t.-c. 21. §-a alapján folyamatba tett eljárásban a panaszos magánszemélyt rendszerint ügyvédnek kell képviselnie.

A 104. §-nak az ügyvédi képviseletre és a szegénységi jogra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Ha a helyreigazítási eljárást hatóság teszi folyamatba, ennek nem kell ügyvéd által képviseltetnie magát.

A teljesség okáért közöljük e törvénynek a bíróság tehermentesítésével járó anyagi rendelkezéseit is.

124. §. Az 1908: XXXVI. t.-c. 1. és 2. §-a akként módosul, hogy a fogházbüntetés végrehajtása feltételes felfüggesztésének korlátjaként az 1. §-ában megállapított egy hónap helyébe három hónap lép, a 2. §-ának 1. pontja pedig hatályát veszti.

Az 1930: II. t.-c. 25. és 26. §-a úgy módosul, hogy a fogházbüntetés végrehajtása feltételes felfüggesztésének korlátjaként a 25. §-ban megállapított egy hónap helyébe három hónap lép, a 26. §-ának 1. pontja pedig hatályát veszti.

A 2. bekezdés a polgári büntetőbíráskodásra alkalmazott elvet kiterjeszti a katonai büntetőbíráskodásra.

125. §. Ha a vád tárgya vétés vagy kihágás és a bűnösség oly csekély s a cselekmény tárgyi súlya annyira jelentéktelen,

Tehermentesítő rendelkezések.

hogy büntetés sem a jogrend védelme, sem a sértettnek nyújtandó elégtétel érdekében nem mutatkozik szükségesnek, a bíróság az ítélelhozatalt mellőzheti és az eljárást végzéssel megszüntetheti.

A bűnügyi költséget ily esetben a vádlott köteles megtéríteni.

E §. rendelkezései a katonai büntetőbíráskodásban nem nyerne alkalmazást.

E §. adócsalás miatt folyamatba tett ügyben nem alkalmazható. Bt. D. XXVI. 6.

Szigorított dologházi őrizet legrövidebb tartamának értelmezése.

126. §. Az 1928:X. t.-c. 36-38. §-ainak rendelkezéséhez képest megrögzött büntettként jogerősen szigorított dologházba utalt elítélten, — akár polgári, akár katonai bíróság részéről kiszabott — határozott tartamú szabadságvesztésbüntetést végrehajtani nem lehet. A bíróság, ha tudomása van arról, hogy az ily szabadságvesztésbüntetést még nem hajtották végre, abban az ítéletben, amelyben az elítéltet szigorított dologházba utalja, az összes ily szabadságvesztésbüntetéseket megjelölve, hatályon kívül helyezi s a szigorított dologházi őrizet legrövidebb tartamát (1928:X. t.-c. 39. §.) ennek a körülménynek is figyelembevételével állapítja meg.

Az előbbi bekezdésben foglalt általános szabályt alkalmazza a bíróság az 1928. t.-c. 40. §-a alapján abban az esetben is, ha az előbbi bekezdésben említett körülményről a bíróság ítéletének meghozása után szerez tudomást, vagy ha ezt a szabályt más okból nem alkalmazták.

A szigorított dologházi őrizetnek az ítéletben meghatározott legrövidebb tartama azon a napon kezdődik, amelyen az ítélet jogerőre emelkedett s ezt a tartamot sem előzetes letartóztatásban, sem vizsgálati fogságban töltött idő alapján, sem más alapon megrövidíteni nem lehet.

A törvény e §-ban a C. gyakorlatában már kialakult jogelveket kodifikálta. L. e munka IV. rész 163. old. 517. §-nál.

Megjegyzendő, hogy oly esetben, midőn a szig. dologházba utalt egyénnel szemben a jelen §. 2. bek. alapján kell intézkedni, főtárgyalást kell tartani, amelyen a vádlott jelenléte kötelező. (Bt. D. XXV. 80.)

A 4039/1919. M. E. sz. rendelettel megállapított gyorsított bűnvádi eljárási szabályok.

A jelen rendelettel megállapított gyorsított eljárási szabályok a 10.992/1921. M. E. sz. rendelet folytán *hatályukat veszítették* (ugyanígy hatályon kívül helyezte e rendelet azt a rendeletet, mely a gyors. bűnvádi eljárás szabályait a Szerb-Horvát-Szlavon állam hadiereje által kiűrtett délvidéki területekre 6564/1921. M. E. sz. alatt kiterjesztette. I. K. XXX. 903.) A rendelet azonban úgy intézkedett, hogy azokban az ügyekben, amelyekben az eljárást az említett gyors. eljárási szabályok szerint már a jelen rendelet (t. i. a 10.992/1921. M. E. sz. rend.) *életbelépte előtt megindították*, a további eljárást is az említett gyors. eljárási szabályok szerint kell folytatni és befejezni. Ezt a rendelkezést a 7208/1925. M. E. sz. rendelet akként *módosította*, hogy az ítélő tanács az elnökön kívül két bíróból alakul és az ily ügyekben az ítélőbírók határozatai ellen a *bűnvádi eljárás rendes szabályai szerint van perorvoslatnak helye*. (I. K. XXXIV. 183.) Így most már a 4039/1919. M. E. sz. rendelet határozmányai csak az *előkészítő eljárás során* érvényesülhetnek azokban az ügyekben, amelyekben az eljárást a 10.992/1921. M. E. sz. rendelet hatálybalépte (1921 december 25) előtt megindították. Tudvalevőleg ebben az eljárásban az ügyész a *vizsgálóbíró hatáskörébe* tartozó eljárási cselekmények elrendelésére jogosult. Az ebben a hatáskörben 1921 dec. 25. napja előtt tett intézkedések természetesen hatályban maradtak (elfogató parancs, stb.). Vitatható most már, ha ily 1921 dec. 25. előtt megindított ügyben letartóztatás elrendelésére van szükség, a vizsgálóbíró vagy a kir. ügyész határoz-e. (Gyilkosság büntettségével terhelt és az életbelépés előtt kibocsátott nyomozólevéllel kísért egyén kézre kerül.) A budapesti kir. ügyészség ezekben az ügyekben is azt a gyakorlatot követi, hogy a letartóztatás tárgyában bírói döntést provokál, m. p. lehetőleg azzal, hogy a letartóztatásba került egyénnel szemben nyomban vádiratot terjeszt elő és a letartóztatás fenntartását az ítélőbírósnál indítványozza.

I.

A gyorsított bünvádi eljárás.

A gyorsított bünvádi eljárás *rendes szabályainak alkalmazását* a 6583/1921. M. E. sz. rend. (I. K. XXX. 643.) *megszüntette*. A rendeletnek 1921 augusztus 18. napján történt életbelépésekor folyt azokban az ügyekben, amelyekben a *főtárgyalást még nem rendelték el*, az eljárást a BP. és az azt módosító törvények szerint kell folytatni.

II.

A gyorsított bünvádi eljárás rögtönbíráskodási szabályai.

A rögtönbíráskodás alá vonható büneselekményeket az 1912 : LXIII. t.-c. 12. §, az 1921 : XXIX. t.-c. 13. §. 1. bek., az 1921. évi III. t.-c. 13. §-a, az 1922 : XVII. t.-c. 6. §-a és az 1930 : III. (Kat. BP. Ét.) 41—49. §. 4. pontja, az 1920 : XXXVIII. t.-c. 1., 2. §-a, valamint a 2731/1917. M. E. számú rendelet 8. §-a és a 6563/1921. M. E. számú rendelet 2. §-a állapítják meg.

Az ezidőszerint irányadó 9900/1932. I. M. E. számú rendelet értelmében az igazságügyminiszter a rögtönbíráskodást az *ország egész területén megszüntette*. (I. K. XLI. 183.)

A RÖGTÖNBÍRÁSKODÁS.**A 9550/1915. I. M. sz. rendelet.
A gyorsított bünvádi eljárás módosított és
kiegészített szabályainak megállapítása.****1. A rögtönbíráskodás kihirdetése.****25. §.**

A gyorsított bünvádi eljárásnak a jelen fejezetben megállapított rögtönbíráskodási szabályai csak akkor nyernek alkalmazást, ha a rögtönbíráskodás kihirdetését az igazságügyminiszter a minisztériumuk az 1912 : LXIII. t.-c. 12. §-ának 4. pontja alapján kiadott rendelete értelmében a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve, elrendelte. Ugyanez a rendelet jelöli ki azt a területet és azokat a büntetteket, amelyekre a rögtönítélő eljárás hatályba lép.

A BP. szabályait ezekben az ügyekben csak annyiban kell alkalmazni, amennyiben az alábbi rendelkezésekből más nem következik.

A jelen §-ban hivatkozott 1912 : LXIII. t.-c. 12. §-án kívül jelenleg már figyelembe kell venni mindazokat a fentebb felsorolt jogszabályokat is, *amelyek időközben a gyorsított eljárás szabályozására kiterjednek*. (246. old.)

A BP. szabályait tehát a gyors. eljárásban csak annyiban lehet figyelmen kívül hagyni, amennyiben azokat a jelen *rendelet kizárja*, avagy e rendeletben foglalt intézkedések *végrehajtását akadályozná*. Ha a két eset egyike sem áll fenn, a BP. rendelkezései mindenkor irányadók, azokat tehát általánosságban is hatályon kívül helyezettnek tekinteni nem lehet. All ez különösen a terheltnek a védővel való érintkezésére, a védelem előterjesztéseire és a főtárgyaláson előterjesztett indítványok elbírálására.

26. §.

Ha a minisztériumnak az előbbi §-ban említett rendelete értelmében a rögtönbíráskodás kihirdetése el van rendelve, erről a rögtönítélő eljárás hatályosságának területén azonnal hirdetményt kell közzétenni.

A hirdetménynek tartalmazni kell:

1. azoknak a büntetteknek megjelölését, amelyek miatt, és azt a területet, amelyre a rőgtönbíráskodást elrendelték;

2. azt a felhívást, hogy az ily büntettek elkövetésétől mindenki óvakodjék és

3. azt a figyelmeztetést, hogy a polgári büntetőbíráskodás alá tartozó minden olyan egyén, aki a kihirdetés után a megjelölt területen ily büncselekményt követ el, rőgtönítelő eljárás alá kerül és halállal bűnhődik.

A hirdetményt a kir. törvényszék elnöke bocsátja ki; ugyanő teszi meg a hirdetmény közzététele végett szükséges intézkedéseket.

A hirdetményt a rőgtönítelő eljárás hatályosságának területén levő mindegyik kir. bíróságnál ki kell függeszteni; továbbá kifüggesztés és a helyben szokásos kihirdetés végett közölni kell a rőgtönítelő bíróság területén levő közigazgatási hatóságokkal (főszolgabíró, polgármester, rendőrkapitány) és a községi elöljáróságokkal; ezenfelül a közzététel hírlapok útján is történhetik.

A törvényszék elnöke felhívja azokat a hatóságokat, amelyek a kifüggesztésre, illetőleg szokásos módon való kihirdetésre kötelesek, hogy azonnal *tegyenek jelentést* a kifüggesztés megtörténtéről és arról, hogy a kihirdetés milyen módon történt meg. A rőgtönbíráskodás szabályai csak akkor nyerhetnek alkalmazást, ha az elkövetés helyén a hirdetmény úgy kifüggesztés, mint kihirdetés útján köztudomásra hozatott. A hirdetménynek, amíg a rőgtönbíráskodás megszüntetve nincs, kifüggesztve kell maradnia. *A hírlapi közzététel* nem kötelező és a kifüggesztést, illetve a kihirdetést *nem pótolja*. A rőgtönítelő bíróságnak kötelessége a jelen §. megtartásáról meggyőződést szerezni.

27. §.

A kir. törvényszék elnöke azonnal kijelöli a rőgtönítelő eljárásra hivatott tanács (rőgtönítelő bíróság) tagjait.

A rőgtönítelő bíróság az elnökön kívül négy tagból áll. Elnöke a kir. törvényszék elnöke, vagy ennek helyettese; tagjait a kir. törvényszék ítélőbírái közül kell kijelölni. Ezenkívül a rőgtönítelő bírósághoz egy pótbírót és jegyzőkönyvvezetőt kell kirendelni.

Ha a rőgtönítelő bíróság a kir. törvényszék tagjai sorából meg nem alakítható, a kir. törvényszék székhelyén vagy ehhez közel levő kir. járásbíróság ítélőbírái is kijelölhetők.

(A rőgtönítelő bíróság tagjául albírót nem szabad kijelölni.)

A rőgtönítelő bíróság tagjait a kir. törvényszék elnöke minden év elején a rendes személyzeti beosztás elkészítése kapcsán jelöli ki. Így azután, ha valamely rőgtönbíráskodási ügy-

ben a tanácsnak össze kell ülnie, az elnök már csak a kijelölt tagokból a tanács alakítása iránt intézkedik. A tanácsnak *mindenkori elnöke* a törv. elnök vagy állandó helyettese (másod-elnök, legidősebb bíró.)

28. §.

A kir. ügyészség vezetője azonnal kijelöli a kir. ügyészségnek egy vagy több tagját, aki a rőgtönítelő bíróság mellett a közvádlo tennivalóit ellátja és erről a törvényszék elnökét azonnal értesíti.

29. §.

A rőgtönítelő eljárás kihirdetéséről s a rőgtönítelő bíróság és a kir. ügyészség tagjainak kijelöléséről az igazságügyminiszterhez haladéktalanul, ha lehet, táviratilag jelentést kell tenni.

Nincs szükség ily jelentésre, ha a törvényszék (ügyészség) elnöke az évi beosztás kapcsán a rőgtönítelő tanácshoz beosztott bírák (ügyészek) kijelöléséről már jelentést tett.

2. A rőgtönítelő eljárás megindítása.

30. §.

A terhelt csak akkor állítható a rőgtönítelő bíróság elé, ha tetten érték, vagy ha bűnössége minden valószínűség szerint haladéktalanul be fog bizonyulni.

Nem állíthatók a rőgtönítelő bíróság elé az elmebeteg, mulékony súlyos betegségben szenvedő egyének, valamint teherben levő nők felgyógyulásuk előtt.

Ha a terhelt ellen rendes bünvádi eljárást (vagy az I. fejezetben szabályozott gyorsított bünvádi eljárást) rendeltek el, rőgtönítelő eljárásnak ugyanazon cselekmény miatt többé nincs helye.

Tettenérésre l. a 142. §-nál közöltek, amelyek itt is érvényesek. Vajjon a bűnösség *haladéktalanul be fog-e bizonyulni*, azt a kir. ügyészségnek kell megfontolás tárgyává tennie s e megfontolásnak megfelelően állítja a terheltet a rőgtönítelő bíróság elé, vagy pedig a rendes bünvádi eljárás folyamatba tételét szorgalmazza.

A 2. bek. folytán a rőgtönítelő bíróság elé állítást meg kell előznie a terhelt *hatósági orvossal való megvizsgálásának*. Ha a vizsgálat a 2. bekezdésben felsorolt gátló okok hiányát kétségtelenül megállapítani nem képes, a terhelt rőgtönítelő bíróság elé nem állítható. *Az előzetes letartóztatás* elrendelésének indítványozása után rőgtönítelő eljárásnak már nincs helye.

31. §.

A rőgtőnitélő bíróság eljárhat tekintet nélkül a terhelt ellen a rendes bíróság előtt folyó más bünvádi ügyekre.

A rőgtőnitélő bíróság a kir. törvényszék területén bármely helyen összeülhet azon a kerületen belül, amelyre a rőgtőnitélő eljárást kihirdették.

A rendes bíróság előtt már folyamatban levő ügyek a rőgtőnitélő bíróság elé utalt ügygel akkor *sem egyesíthetők*, ha az előbbi ügyek miatt is helye lenne rőgtőnitélő eljárásnak.

A székhelyen kívül való tárgyalásra az 1921: XXIX. t. c. 12. §-a által állított korlátozás itt nem érvényes.

32. §.

Az eljárásra a cselekmény elkövetésének helye szerint illetékes rőgtőnitélő bírósággal egyenlően illetékes az a rőgtőnitélő bíróság, amelynek területén a terheltet kézrekerítették vagy fogva tartják.

Ha az illetékes rőgtőnitélő bíróság előtt az eljárás megindítása vagy folytatása nehézségekbe ütköznék, az ügyben az a rőgtőnitélő bíróság válik illetékessé, amelyhez a kir. ügyészség fordul.

Az ügy áttételének más hatósághoz csak a kir. ügyészség indítványára van helye.

A kézrekerítés vagy fogvatartás helyén csak akkor lehet ítélkezni, ha a rőgtőnbíráskodás ezen a területen is ki van hirdetve. Nem szükséges azonban, hogy a kihirdetés oly cselekmény miatt is történt legyen, amelyet a terhelt elkövetett, feltéve, hogy az elkövetés helyén az elkövetési cselekmény miatt a rőgtőnbíráskodás kihirdetése a cselekmény elkövetése előtt megtörtént. Az eseti illetékesség tárgyában a kir. ügyészség végérvényesen dönt. Így az a rőgtőnitélő bíróság, amelyhez a kir. ügyész adott esetben fordult, a rőgtőnitélő tárgyalás megtartását *nem tagadhatja meg*.

33. §.

A rőgtőnitélő eljárás alá tartozó büncselekménnyel terheltet letartóztatásba kell helyezni és haladéktalanul a kir. ügyészség elé kell állítani, aki a terheltnek a rőgtőnitélő bíróság összehívásáig szükséges fogvatartása iránt intézkedik.

A fogvatartást a kir. ügyészség saját hatáskörében rendeli el, az ellen perorvoslatnak helye nincs. E fogvatartás határidejét a rendelet nem állapítja meg. Természetes azonban, hogy a fogvatartás csak addig tarthat, míg a kir. ügyészség a tárgyalás megtartásához szükséges bizonyítékokat és egyéb kellékeket (34., 35. §.) a legnagyobb gyorsasággal készenlőbe helyezi.

34. §.

Mihelyt a rőgtőnitélő eljárás megindítása szükségessé válik, erről a kir. ügyészség a rőgtőnitélő bíróság elnökét haladéktalanul értesíti, aki köteles mindjárt az értesítés beérkezése után a legnagyobb gyorsasággal intézkedni az iránt, hogy a rőgtőnitélő bíróság összeüljön. A kir. ügyészség továbbá gondoskodni köteles arról, hogy a rőgtőnitélő bíróság biztonsága és a halálbüntetés esetleges végrehajtása végett szükséges karhatalom rendelkezésre álljon és hogy a rőgtőnbíráskodás megtartására kijelölt helyen a szükséges hivatalos felszerelés készenlőben, egy lelkész, egy orvos és esetleg a hóhér jelen legyen és hogy ha halálbüntetés mondatnék ki, annak végrehajtását, amennyiben az elítélt kegyelmet nem kapott, semmi se akadályozza.

35. §.

Sem alakszerű nyomozó eljárásnak, sem vádirat benyújtásának nincs helye. Az egész eljárás elejétől végig az együttülő rőgtőnitélő bíróság előtt és ha csak lehet, félbeszakítás nélkül folyik le.

A terheltet mindjárt a rőgtőnitélő bíróság összeülése után ez elé kell állítani.

A kir. ügyészség kötelessége a tárgyaláshoz szükséges bizonyítékokat előteremteni, főleg a sértettet, a tanúkat és szakértőket, ha szükséges, közvetlenül megidézni vagy elővezetésük iránt is intézkedni.

A rőgtőnbíráskodás bármely órában és szabad ég alatt is megtartható.

Az egyes terhelték ellen az eljárás leghosszabb tartama, ideértve az itélethozást, háromszor huszonnégy óra, s ezt a határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a terheltet a rőgtőnitélő bíróság elé állították. Ha ez a határidő be nem tartható, (amennyiben az I. fejezetben szabályozott gyorsított bünvádi eljárásnak helye van, ez az eljárás, különben pedig) a rendes bünvádi eljárás indul meg.

A kir. ügyész a rőgtőnitélő eljárást a 34. §-ban foglalt értesítéssel indítja meg. Egyidejűleg gondoskodik a kir. ügyész arról, hogy a tanács elnöke által kitűzendő időpontra a tényállást és a bizonyítékokat is magában foglaló *tényvázlat* álljon rendelkezésére, amelynek alapján a bizonyítékok előteremtéséről gondoskodhatik. A tárgyalást bevezető *ügyészi előterjesztésről* l. 37. §-nál.

A rendelet tehát az ügyészre *időbeli korlátot nem tartalmaz*. Minthogy azonban érintetlenül állanak itt is azok a szabályok, amelyek kimondják, hogy bírói határozat nélkül a fogvatartás mennyi ideig lehetséges (BP. 145. §.), ha e határidő alatt a bizonyítékoknak a tárgyalás lefolytatásához kívánt megszerzése nem volt lehetséges, az ügyész köteles a fogva levő terhelt ellen a rendes bünvádi eljárás szabályai szerint a *letartóztatás elrendelését* indítványozni.

3. Tárgyalás a rögtonítelő bíróság előtt.

36. §.

A rögtonítelő bíróság előtt a tárgyalást minden hosszadalmasság kerülésével a BP. XVIII. fejezetében foglalt szabályok megfelelő alkalmazásával kell lefolytatni, amennyiben az alábbiakban nincs eltérés megállapítva.

A terhelt védőt választhat s e jogáról őt a kir. ügyésznek mindjárt a rögtonítelő eljárás elrendelése után, mindenesetre azonban a rögtonítelő bíróság elé állítása előtt fel kell világosítani. Ha a terhelt e jogával nem él, vagy ha a választott védőt a tárgyalásra azonnal meghívni lehetetlen, a bíróság hivatalból rendel védőt. Ha e célra a BP. 55. §-ának megfelelő védő nem áll azonnal rendelkezésre, ügyvédjelölt és más alkalmas jogtudó egyén is kirendelhető.

A főtárgyalást előkészítő rendelkezései a BP-nak itt is érvényre juttatandók (iratok megtekintése, érintkezés védenceccel, bizonyítékok bejelentése), amennyiben a rögtonítelő eljárás természetével összeegyeztethetők. A terhelt védőként *csupán ügyvédet* választhat.

37. §.

A tárgyalás azzal kezdődik, hogy a kir. ügyész a vádirat felolvasása helyett a terhelt ellen fennforgó tényeket előadja.

Az eljárás rendszerint annak a tettnek bizonyítására szorítkozik, amely miatt a rögtonítelő eljárást megindították; az ügyész indítványára azonban kiterjeszhető más oly cselekményekre is, amelyek rögtonítelő eljárás alá tartoznak, ha ennek következtében a rögtonítelő eljárást megghiúsító késedelemről tartani nem kell. A terhelt egyéb büncselekményét figyelmen kívül kell hagyni.

A tettestársak és a bűnrészesek kipuhatólását is szem előtt kell ugyan tartani, de emiatt a vádlott ellen az ítélet meghozását és végrehajtását elhalasztani nem szabad.

A bizonyító eljárás befejeztével a kir. ügyész annak eredményét kifejti és indítványát megteszi. Erre a vádlott és védője felel és ha az ügyész még válaszol, az utolsó felszólalás joga mindig a vádlottat és védőjét illeti.

Az eljárás megindítását szükségessé tevő cselekményt az ügyész a rögtonítelő bírósággal a 34. §. szerint értesítésben közli. Az ügyész azonban úgy a 37. §. szerinti előterjesztésben, mint a tárgyalás során is módosíthatja vagy kiterjeszheti a vádat, feltéve, hogy rögtonbíráskodás alá tartozó cselekményről van szó. (Igy. B. H. T. 761.) A bíróságot a BP. 325. §. 1. bekezdése itt nem köti.

38. §.

Ezután az elnök a tárgyalást befejezettnek nyilvánítja és a vádlottat eltávolíttatja, mire a rögtonítelő bíróság zárt tanácskozás után határoz.

A rögtonítelő bíróság, ha a terheltet rögtonítelő eljárás alá tartozó valamely büntettségben egyhangúlag bűnösnek nyilvánítja, ítéletében egyúttal halálbüntetést szab ki.

Oly vádlottra, aki a tett elkövetésekor huszadik életévét még be nem töltötte, halálbüntetés helyett tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházbüntetést, ha pedig a vádlott a tett elkövetésekor életének tizennyolcadik évét be nem töltötte, öt évtől tíz évig terjedhető fegyházbüntetést kell kiszabni. Ezenkívül a rögtonítelő bíróság, ha a halálbüntetésnek egy vagy több, a büntetésre legméltóbb egyéneken foganatosított végrehajtása a nyugalom és rend helyreállítására szükséges elrettentő példát már megadta, fontos okból a kevésbé bűnös részesekre halálbüntetés helyett életfogytig vagy tiztől tizenöt évig terjedhető fegyházbüntetést szabhat ki. A büntetés további enyhítése nincs megengedve.

Ha a rögtonítelő eljárás alá tartozó büntetésekre nézve a BP. 326. §. 1—3. pontjában említett valamely feltétel forog fenn, a rögtonítelő bíróság a vádlottat ítéletével felmenti.

Ha a rögtonítelő bíróság *egyhangú* határozatot nem tud hozni, l. 43. §-t. *Fiatalkorú* terheltet is rögtonítelő bíróság elé állíthat az ügyész. A rögtonít. bíróság *nem köteles halálbüntetést kiszabni*, (B. T. LXXII. 88. §.) mert a 3. bek.-ben megállapított fontos okok fennforgását belátása szerint állapíthatja meg. Módjában áll a kir. ügyésznek is a vádat elejteni, avagy a 43. §-ra utalással az ügynek a *rendes eljárás útjára* való utasítását indítványozni. Az utóbbi lehetőség akkor áll elő, ha a bíróság kénytelen volna a vádlottat felmenteni, míg az ügyész a rendes eljárás során a bűnösség bizonyítását reményli. *A felmentett vádlottal szemben* most már folyamatba tehető vagy folytatható a rendes eljárás egyéb büncselekmények címén.

A szabadságvesztésbüntetésre a jelen §-ban megállapított és lerögzített büntetési tételek *kizárólagosságát* minden további enyhítéstől, tehát a 92. §. alkalmazásától is védi e §. kategorikus tilalma, amely szerint a büntetés további enyhítése nincs megengedve. (B. H. T. 760.) Nem enyhíthető tovább a büntetés a B. T. K. 66. §-ának alkalmazásával sem. (B. H. T. 762.) Egyébként azonban a rendelet *csak a főbüntetésekről* állított fel külön szabályokat, ellenben a *mellékbüntetésekre* vonatkozóan meghagyta a B. T. K.-nak úgy általános, mint különös rendelkezéseit. (B. H. T. 361.) A mellékbüntetéseket tehát az általános szabályoknak megfelelően a rögtonít. bíróságnak is ki kell szabnia. (B. H. T. 361.)

Rögtonít. bíróság hatáskörébe tartozik azoknak a büncselekményeknek *kisérlete* és az azokban való *bűnrészesség* is, amely cselekményekre a rögtonbíráskodás el van rendelve. (B. H. T. 763.)

39. §.

Az ítéletet rövid indokolással együtt azonnal írásba kell foglalni.

Az írásba foglalásnak tehát még a kihirdetés előtt kell megtörténnie.

4. Végrehajtás.

40. §.

A rőgtönítelő bíróság határozatai ellen perorvoslatnak — az újrafelvétel és a jogegység érdekében használható perorvoslatokat ide nem értve — nincs helye és az az ellen bárki által benyújtott kegyelmi kérvénynek nincs felfüggesztő hatálya.

Ha a vádlottat halálra ítélték, a rőgtönítelő bíróság a BP. 497. §-ának megfelelő eljárás után azonnal határoz abban a kérdésben, hogy az elítéltet kegyelemre ajánlja-e vagy sem.

Ha a bíróság az elítéltet kegyelemre ajánlandónak nem találta, az ítélet kihirdetése után az elítélt mellé, amennyiben lehetséges, lelkészt ad és a halálra előkészülés végett adott megfelelő határidő letelte után, rendszerint két órán belül, a halálbüntetést rajta végrehajjták.

Ha a rőgtönítelő bíróság a halálra ítéltet kegyelemre ajánlandónak találta, a bűnügyi iratokat az esetleg beadott kegyelmi kérvénnyel, valamint a kir. ügyészségnek és a bíróságnak véleményével együtt azonnal az igazságügyminiszterhez terjeszti fel. Ha a halálraítélt kegyelmet nem kapott, ennek kihirdetése után a halálbüntetést az előbbi bekezdésnek megfelelően kell végrehajjtani.

41. §.

A rőgtönítelő bíróság által kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtását az ítélet kihirdetése után azonnal meg kell kezdeni.

Felmentő ítélet hozása esetében annak kihirdetése után a vádlottat, ha további letartóztatását törvényes ok szükségessé nem teszi, azonnal szabadlábra kell helyezni.

Letartóztatás elrendelhető a 43. §. értelmében való rendes eljárásra utalás kapcsán is.

5. Vegyes határozatok.

42. §.

A rőgtönítelő eljárásban hozott minden ítéletet jogerőre emelkedése, illetőleg a 40. §. utolsó bekezdése esetében az iratok visszaérkezése után a tárgyalási iratokkal együtt legkésőbb tízennégy nap alatt a kir. főügyészhez kell küldeni, aki az iratok

átvizsgálása után és a metalán szükséges intézkedések elrendelése után az igazságügyminiszternek jelentést tesz.

Újrafelvételnek és a jogegység érdekében perorvoslatnak a Bp. szabályai szerint van helye.

43. §.

Ha a rőgtönítelő bíróság az ügyet rőgtönbírósi eljárás alá tartozónak nem találja, vagy ha a büntető ítélet csak abból az okból nem hozható, mert egyhangú határozat nem jött létre, vagy ha a terhelt ellen súlyos gyanuokok forognak ugyan fenn arra nézve, hogy a terhére rótt bűncselekményt elkövette, de bűnösségének bizonyítása a törvényes határidőn belül lehetetlen, vagy ha a tárgyalás alatt derül ki, hogy a terhelt a 30. §. 2. bekezdésében megjelölt valamely állapotban van, végül ha a törvényes határidőn belül ítéletet hozni egyáltalán nem lehet, a rőgtönítelő bíróság úgy határoz, hogy további rőgtönítelő eljárásnak nincs helye.

A rőgtönítelő bíróság végzését a vádlottal és a kir. ügyészséggel közli, és az ügyet, amennyiben az I. fejezetben szabályozott gyorsított bűnvádi eljárásnak helye van, az erre hivatott bírósághoz, különben pedig a rendes bírósághoz teszi át; egyúttal arról is határoz, vajjon a terhelt továbbra is fogva maradjon-e vagy sem.

A rőgtönítelő bíróságnak az ezen §. alapján hozott határozata ellen *sincs helye perorvoslatnak*. A rőgtönít. bíróság által rendes bírósági hatáskörbe utalt ügyet *rőgtönít. bírósági hatáskörbe semmi esetre sem lehet visszautalni* (B. H. T. 763.).

44. §.

A rőgtönítelő bíróság előtt tartott tárgyalásról jegyzőkönyvet kell szerkeszteni, de tartalmát a tárgyalásnak csakis a lényegére kell szorítani. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

45. §.

A rőgtönbíráskodás megszüntetése iránt az igazságügyminiszter intézkedik a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetérve. A rőgtönbíráskodás megszüntetését ugyanoly módon kell kihirdetni, mint elrendelését.

A függőben levő bűnvádi ügyekben, ideértve azokat is, amelyekben már halálos ítéletet hoztak, de azt még végre nem hajtották, a rőgtönbíráskodás megszüntetését a terhelt tudára kell adni, az ügyet (amennyiben az I. fejezetben szabályozott gyorsított bűnvádi eljárásnak helye van, az erre hivatott bírósághoz, különben pedig) a rendes bírósághoz kell áttenni. Az a

bíróság, amelyhez az ügyet áttették, úgy jár el, mintha a rögtönítélő eljárás meg sem lett volna indítva.

A kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtását a rögtönbíráskodás megszüntetése nem érinti.

A rögtönbíráskodás megszűnik minden vonatkozásban az igazságügyminiszter rendeletének kihirdetése (közzététele) napjával. A kihirdetéssel egyidejűen a már folyamatban levő tárgyalást is félbe kell szakítani. A gyorsított bűnvádi eljárás szabályainak hatályon kívül helyezése folytán (l. 245. old.) a rögtönbíráskodás alól elvont ügyeket mindenben a BP. és az ezt kiegészítő jogszabályok szerint kell intézni.

Az államkincstár megkárosítására irányuló büntettekről és vétségekről (adócsalásról) szóló 1920:XXXII. t.-c.

11. §.

Az adócsalás vétsége és büntette miatt az eljárás annak a kir. törvényszéknek a hatáskörébe és illetékességéhez tartozik, amelynek területén a veszélyeztetett adó- vagy egyéb köztartozás megállapítására vagy beszedésére jogosított pénzügyi hatóság (pénzügyigazgatóság) székhelye van.

12. §

A vádat a kir. ügyészség képviseli.

Az eljárást a pénzügyigazgatóság (Budapesten ezenkívül a székesfővárosi adófelügyelő és a központi díj- és illetékkiszabási hivatal) feljelentésére kell megindítani.

A kir. ügyészség a közvetlenül nála tett vagy nem a pénzügyigazgatóságtól (adófelügyelőtől, központi díj- és illetékkiszabási hivataltól) hozzáérkezett feljelentést a nyomozás teljesítése végett az illetékes pénzügyigazgatóságnak (adófelügyelőnek, központi díj- és illetékkiszabási hivatalnak) küldi meg. A kir. ügyészség, vagy a bíróság a lehetőséghez képest a pénzügyigazgatósághoz (adófelügyelőhöz, központi díj- és illetékkiszabási hivatalhoz) fordul a nyomozás kiegészítése végett is.

Az eljárást egyébként a BP. és az azt kiegészítő jogszabályok szerint kell folytatni.

Az adófelügyelőség fejelentésének hiánya vagy a feljelentés visszavonása a bűnvádi eljárás folytatását kizáró ok.

Eljárás az uzsorabírósi előtt.

A m. kir. minisztériumnak 5950/1920. M. E. sz. rendelete az uzsorabírósi eljárásról és az árdrágító visszaélések esetében követendő eljárásról.

A m. kir. minisztérium az árdrágító visszaélésekről szóló 1920: XV. t.-c. 9. §-ában* nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

I. Az uzsorabírósi szervezete.

1. §.

Uzsorabírósi eljárást kell alakítani minden törvényszéknél, amelynek büntető hatásköre van.

Ezenfelül uzsorabírósi eljárást kell alakítani a törvényszék székhelyén kívül levő minden olyan nagyobb kir. járásbírósi eljárásnál, amelynek arra a visszaélések jelentékeny száma vagy más fontos ok miatt szükség van és megalakítása nehézséggel nem jár. Ezeket a kir. járásbírósi eljárásokat a kir. ítélőtábla elnöke jelöli ki. Az ítélőtábla elnöke a járásbírósi eljárást uzsorabírósi eljárássá hatáskörét egy vagy több szomszédos járásbírósi területére is kiterjesztheti.

Uzsorabírósi eljárásoknak a járásbírósi eljárástól és hatóságának területéről jelentést kell tenni az igazságügyminiszterhez.

* Az 1920: XV. t.-c. hivatkozott 9. §-a:

A jelen törvény alá eső vétségek és büntettek esetében az eljárás az erre a célra szervezett uzsorabírósi eljáráshoz tartozik. Az uzsorabírósi eljárást ítélőbírákból, továbbá az őstermelés, az ipar és a kereskedelem képviselői köréből kell megalakítani. Amennyiben az egyes helyeken az uzsorabírósi eljárást megalakítása szükségesnek nem mutatkozik, vagy nehézséggel járna, a jelen törvény alá eső vétség esetében a kir. járásbírósi eljárást, büntett esetben a kir. törvényszék jár el.

Az uzsorabírósi eljárást és általában a jelen törvény alá eső büncselekmények esetében követendő eljárást a minisztérium rendelettel szabályozza; rendeletében a bünvádi perrendtartástól eltérő szabályokat is megállapíthat és ezek keretében a fellebbviteli eljárást is kizárhatja vagy korlátozhatja.

2. §.

A kir. törvényszéknél alakított uzsorabírósi eljárási hatásköre kiterjed az árdrágító visszaélés büntetése tekintetében a kir. törvényszék egész területére, annak a területnek kivételével, amelyre a járásbírósi eljárást külön uzsorabírósi eljárás alakítva; az árdrágító visszaélés tekintetében pedig a kir. törvényszéknél alakított uzsorabírósi eljárási hatásköre kiterjed a székhelyén levő annak a kir. járásbírósi eljárástól a területére, amelynek területe a kir. törvényszék kerületébe tartozik. A kir. ítélőtábla elnöke, amennyiben a körülmények indokolják, vétségek tekintetében a kir. törvényszéknél alakított uzsorabírósi eljárást egy vagy több szomszédos kir. járásbírósi területére is kiterjesztheti.

A kir. járásbírósi eljárástól alakított uzsorabírósi eljárási hatásköre az árdrágító visszaélésnek mind büntetése, mind vétsége tekintetében saját területére és annak az egy, vagy több szomszédos kir. járásbírósi eljárástól területére terjed ki, amelyre hatóságát a kir. ítélőtábla elnöke kiterjesztette.

Az uzsorabírósi eljárás mind a kir. törvényszéknél, mind a kir. járásbírósi eljárástól azonos hatáskörben a jelen rendeletben meghatározott szabályok szerint mint társbírósi eljárás jár el.

Az uzsorabírósi eljárást hovatartozása szerint „a . . . i kir. törvényszék mint uzsorabírósi eljárás” vagy „a . . . i kir. járásbírósi eljárás mint uzsorabírósi eljárás” megjelöléssel adja ki.

Az uzsorabírósi eljárási szabályainak kiterjesztését a fizetési eszközökkel elkövetett visszaélések miatt folytatott bünvádi eljárása l. 277. old.

A hatáskört és illetékességet a kir. ítélőtábla elnöke állapítja meg az egyes törvényszékek kerületén belül. A megállapítás alapján a törvényszék ítélkezik minden vétség tárgyában, amely a székhelyén levő járásbírósi területén követtetett el és minden területéhez tartozó büntett felett, amely nem oly területen követtetett el, amely terület valamely járásbírósi eljáráshoz, mint uzsorabírósi eljáráshoz tartozik. Míg azonban a kir. járásbírósi eljárástól hatáskörét, ha oly büntett tárgyában ítélkezik, amely területén kívül követtetett el és összefüggés esete sem áll fenn, addig a törvényszék eljárási meg nem semmisíthető, ha oly büntett felett ítélkezik, amelyet járásbírósi eljárás mint uzsorabírósi eljárás területén követtek el. Az árdrágító visszaélés miatt felelősségre vont tettesekre illetékes uzsorabírósi eljárási hatásköre kiterjed a bűnpártolókra is (Bt. D. XV. 1.).

A törvényszék és a járásbírósi eljárás előtt azonos eljárási szabályok vannak érvényben.

3. §.

Az uzsorabírósi eljárás háromtagú tanácsban jár el. A tanács elnöke s egy tagja ítélőbíró (bírói tagok), a tanácsnak harmadik tagja az őstermelés vagy az ipar, vagy a kereskedelem képviselői köréből behívott szakértő (ülők).

Budapesten és más oly helyen, ahol az ügyek nagyobb száma szükségessé teszi, több tanács is alakítható.

4. §.

Az uzsorabíróságok elnökét, az elnök helyettesét és bírósági tagjait az ítélőtábla elnöke jelöli ki az ítélőtábla kerületéhez tartozó kir. bíróságok ítélőbírái sorából.

Mind a kir. törvényszéknél, mind a járásbírósnál alakított uzsorabíróság előtt a közvádlo tennivalóit a kir. főügyész által a kerületéhez tartozó kir. ügyészségek tagjai közül kijelölt kir. ügyész látja el.

5. §.

Az ülnököket az őstermeléssel foglalkozó szakférfiak köréből az uzsorabíróság székhelyén működő vagy ahhoz legközelebb eső gazdasági egyesület, az iparral és kereskedelemmel foglalkozó szakférfiak köréből pedig az uzsorabíróság székhelye szerint illetékes kereskedelmi és iparkamara hozza javaslatba. Szükség esetében ülnökök javaslatbahozatala végett a kir. ítélőtábla elnöke a földművelésügyi vagy a kereskedelemügyi miniszterhez fordul.

A kir. ítélőtábla elnöke összeállíthatja a felügyelete alatt álló mindegyik uzsorabíróság részére az ülnökként alkalmazható szakférfiak jegyzékét s a jegyzéket mindegyik uzsorabíróssággal közli.

Egy-egy uzsorabíróssághoz annyi ülnököt kell kijelölni, hogy az ülnökök tisztükkel járó tennivalóik ellátásával minél kevésbé legyenek megterhelve.

Az ülnököket lehetőleg az uzsorabíróság székhelyén lakó szakférfiak sorából kell kijelölni. Csak olyan egyén jelölhető ki, aki magyar állampolgár, huszonhatodik évét betöltötte, atyai hatalom, gyámság, gondnokság vagy csőd alatt, úgyszintén szabadságvesztésbüntetés végrehajtása vagy hivatalvesztést vagy politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését kimondó ítélet hatálya alatt nem áll és sem hamis tanulás, hamis eskü, vagy nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt, sem az 1920: XV. törvénycikk, sem pedig az 1916: IX. törvénycikk alapján büntetve nem volt és ellene büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő szándékos vétség miatt bírói eljárás nincs folyamatban.

Az ülnöki kijelölést visszautasítani nem lehet, de az ülnöki tiszt alól való fontos okból felmentést lehet kérni az uzsorabíróság elnökétől.

Akire nézve utólag következik be oly körülmény, amely miatt ülnökké a jelen §. negyedik bekezdése értelmében kijelölhető nem volna, azt az uzsorabíróság elnöke az ülnökök jegyzékéből törli; e határozat ellen nyolc nap alatt panasznak van helye a kir. ítélőtábla elnökéhez.

Ha az ülnökök száma halál, elköltözés vagy más körülmény folytán csökken és a megüresedett helyek betöltése szükséges, úgyszintén ha az ülnökök számának felemelése válik szükségessé, az uzsorabíróság elnöke újabb ülnökök kijelölése végett a kir. ítélőtábla elnökéhez tesz előterjesztést.

6. §.

Az ülnökök meghívásánál figyelni kell arra, hogy az alkalmazandó ülnök hivatásánál vagy foglalkozásánál fogva a tárgyalandó ügyek elbírálásához szakértelemmel rendelkezzen, ehhez képest annak az üzemnek, amelynek körében a cselekményt elkövették, minősége és terjedelme irányadó arra nézve, hogy az ülnök az őstermelés vagy az ipar vagy a kereskedelem megfelelő ágában működő nagy- vagy kisüzem vezetői köréből vétessék-e. Az ugyanazon napra kitűzött ügyekben kivételesen más-más ülnök is alkalmazható.

Az ülnökök az elnök meghívására megjelenni és az ülnöki tisztet gyakorolni kötelesek.

Az ülnökök ebben a minőségükben közhivatalnokok.

Az ülnököt azzal az alkalommal, midőn első ízben teljesít bírói működést, az elnök a tárgyalás megkezdése előtt megesketi arra, hogy bírói tisztét a törvény értelmében részrehajlás nélkül lelkiismeretesen és igazságosan teljesíti és a hivatása közben tudomására jutó titkot megőrzi, különösen pedig a tanácskozás és a szavazás lefolyását titokban tartja. Későbbi meghívás esetében az elnök az ülnököt a tárgyalás megkezdése előtt már letett esküjére figyelmezteti.

Az ülnök minden esetben *csak egyszer esketendő meg*, ha tehát különböző bíróságoknál teljesít szolgálatot, az újabb megesketés mellőzendő, ha a bírónak a korábbi megesketésről tudomása van. Az eskü kivétele jegyzőkönyvbe veendő, amelyről az ülnök kívánságára másolatot kell kiadni. Az esküt *ünnepélyes fogadalom is pótolja*. Eskü vagy fogadalom letételének *megtagadása* a 7. §. szerint torolható meg.

7. §.

Azt az ülnököt, aki az eljárás rendjét zavarja vagy pedig kötelességét egyébként nem teljesíti, úgyszintén azt az ülnököt, aki a tárgyaláson szabályszerű meghívás ellenére egyáltalában nem vagy késedelmesen jelenik meg, vagy a tárgyalásról engedelem nélkül eltávozott és ezzel a tárgyalás elhalasztására ad okot, az elnök ötszáz pengőig terjedhető és behajthatatlanság esetében az 1879: XL. t.-c. 22. §-ának megfelelően elzárásra átváltoztatható pénzbüntetéssel sújthatja és az okozott költségekben elmarasztalhatja.

Az ülnököt pénzbüntetéssel büntetni nem szabad s a pénzbüntetést megállapító végzést hatályon kívül kell helyezni, ha az ülnök elmaradását vagy távozását alapos okkal kimentí.

Nem alkalmazható a pénzbüntetés, ha a távolmaradással vagy az eltávozással az ülnök *nem adott okot a tárgyalás elhalasztására*. (Egyébként is el kellett halasztani, vagy más ülnökkel akadály nélkül meg lehetett tartani.) A pénzbüntetés kiszabására és átváltoztatására l. II. B. N. 2. és k. §.

A pénzbüntetés maximális összegét a 6150/923. M. E. sz. rend. 1. §. ut. bek. módosította (l. ezt 271. old.).

8. §.

Az ülnökök állása tiszteletbeli; díjazásban nem részesülnek, ülnöki tisztségük ellátásával felmerült készletadásaikat azonban kérelmükre a bűnügyi átalányból ki kell utalni.

E §. kiegészítését l. 6150/923. sz. rendelet 1. §. 3. bekezdésében 271. old.

9. §.

Arra nézve, hogy az ülnök mily ügyekben van a közreműködésből kizárva és közreműködése mily ügyekben mellőzendő, a bűnvádi perrendtartásnak a bírák kizárására és mellőzésére vonatkozó rendelkezései irányadók.

Az ülnök kizárása vagy mellőzése felől a tanács elnöke határoz.

L. BP. 64—71. §. V. rész 107. old. Ugyanitt a határozathozatal előtt való meghallgatásról.

10. §.

A tárgyalást az elnök vezeti. Az ülnököt egyébként ugyanazok a jogok illetik meg, mint a bírót.

A tanácskozássra és a szavazásra nézve a törvényszéki ügyvitel megfelelő szabályai irányadók azzal az eltéréssel, hogy szavazatrabocsátás előtt az elnök az ügy állását mind a ténykérdések, mind a jogkérdések feltüntetésével összegezni köteles. A szavazásnál először az ülnök, utolsón pedig az elnök nyilatkozik.

L. idevonatkozóan II. rész 104. old. köz.

11. §.

(Ezt a §-t a 6150/923. m. E. sz. r. 1. §-a hatályon kívül helyezte.)

II. Eljárás az uzsorabíróvási eljárás előtt.

12. §.

Amennyiben a jelen rendelet eltéréseket nem állapít meg, az uzsorabíróvási eljárással is a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896 : XXXIII. törvények (Bp.) rendelkezéseit, valamint az e törvényt módosító és kiegészítő törvények rendelkezéseit kell alkalmazni.

A jelen rendelet tehát *ius speciale*. Minden kérdést, amelyet a rendelet nem szabályoz a BP., illetve az azt kiegészítő vagy módosító jogszabályok elveinek megfelelően kell eldön-

teni (B. H. T. 764.). *Fkorúak ügyeiben is* eljárhat az uzsorabíróvási eljárás, azonban köteles alkalmazni azokat az anyagi büntető jogszabályokat, amelyek a korábbi törvényekben a fkorú vádlottak irányában teendő intézkedésekre vonatkozóan megállapítva vannak (B. H. T. 765.). Ha összefüggés esete nem indokolja, *fkorúak által* elkövetett árdragító visszaélés *nem uzsorabíróvási, hanem fkorúak bírósága által* bírálendő el. (B. H. T. 766.).

13. §.

Az eljárás tárgya csak az 1920 : XV. törvényekbe ütköző bűncselekmény lehet; uzsorabíróvási hatáskörébe tartozó bűnüggyel más bűnügy nem egyesíthető.

Az eljárásra az elkövetés helye szerint illetékes uzsorabíróvási bírósággal egyenlően illetékes az az uzsorabíróvási bíróság, amelynek területén a terheltet kézrekerítették vagy fogva tartják.

Ha az illetékes uzsorabíróvási bíróság előtt az eljárás megindítása vagy folytatása nehézségekbe ütköznék, az ügyben az az uzsorabíróvási bíróság, esetleg az a törvényszék vagy az a járásbíróvási bíróság (1920 : XV. t.-c. 9. §-a) válik illetékessé, amelyikhez a kir. ügyészség fordul.

Tettes illetékessége kiterjed a részesekre és bűnpártolókra (BP. 18. §. és Bt. D. XV. 1.). Egyenlően illetékes bíróságok között *megelőzés* vagy az adja az elsőbbséget, hogy a kir. ügyészség a bíróságok valamelyikéhez fordul. A kir. ügyészség eljárás közben is jogosult más bírósághoz fordulni, ha annál a bíróságnál, amelynél az eljárást folyamatba tették, *előre nem látható nehézségek merülnek fel*. A bíróság azonban ily címen hivatalból nem teheti át az iratokat más bírósághoz.

Ha az uzsorabíróvási bíróság *téves minősítés* folytán oly ügyben járna el, amely nem tartozik hatáskörébe, a felsőbbbíróvási bíróságnak a BP. 384. §. 4. pontja alapján meg kell semmisítenie a határozatot és az ügyet a rendes bíróság elé, esetleg közigazgatási hatósághoz kell utalnia (L. Vargha—Isaák BP. 818.).

14. §.

Minden intézkedést a lehető legnagyobb sürgősséggel kell elrendelni és foganatosítani, tekintet nélkül a vasárnapokra és ünnepekre, valamint a nap szakára.

Magánjogi igény megállapítása tekintetében a bíróság a tárgyalást és az ítélethezást mellőzi, ha ez a bűnvádi eljárást késleltetné.

Kihallgatás, házkutatás elvben az *éjjeli* órákban is foganatosítható. Azonban a hatóságoknak ennek dacára is gondosan kell mérlegelniük, vajjon az ily rendkívüli eljárás feltétlenül szükséges-e.

15. §.

Sem vizsgálatnak, sem alakszerű nyomozó eljárásnak nincs helye. A kir. ügyészség a büntető perrendtartás szerint a vizsgálóbíró megillető jogokat gyakorolja; az egyes bizonyíték felvétele végett vizsgálóbíróhoz vagy járásbíróhoz fordulhat, a rendőri hatóságokkal és közegekkel közvetlenül rendelkezik; a kir. ügyészség rendelkezései ellen — kivéve a terhelt előzetes letartóztatása tárgyában tett intézkedést — perorvoslatnak nincs helye. A kir. ügyészség által elrendelt előzetes letartóztatás általában a tárgyaláson hozandó érdemleges határozatig érvényes; az előzetes letartóztatás elrendelése ellen azonban a terhelt az uzsorabírószághoz felfolyamodással élhet, amely az ügyben véglegesen határoz. Ha az uzsorabírószághoz a terhelt előzetes letartóztatását fenntartja, az a tárgyaláson hozandó határozatig érvényes. Az uzsorabírószághoz azonban az előzetes letartóztatást törvényes oknál fogva érdemleges határozathozatal előtt is megszüntetheti.

Amennyiben szakkérdés merül fel, a szükséghez képest árvizsgáló bizottságnak, a kereskedelmi és iparkamarának, az őstermelés, ipar és kereskedelem érdekeinek védelmére alakult szervezeteknek vagy más szakértőknek véleményét lehetőleg már a nyomozás folyamán be kell szerezni. A szakértőt rövid határidő kitűzésével kell felhívni véleményadásra.

Mihelyt a kir. ügyészség a tényállást kellően felderítve látja, vádindítványt nyújt be az uzsorabírószághoz elnökéhez, aki a vádindítványt a terhelttel közli és haladéktalanul intézkedik, hogy a tanács legrövidebb idő alatt összeüljön.

A vádindítványnak megfelelő indítványt kell tartalmaznia az 1920: XVI. t.-c. 3. §-ában meghatározott vagyoni elégtétel megállapítása iránt is. A vádindítvány ellen kifogásnak nincs helye.

A tárgyalásra a terheltten felül azt, akivel szemben a vádindítvány vagyoni elégtétel megállapítását indítványozza, az a figyelmeztetéssel kell megidézni, hogy a tárgyaláson a terheltet megillető jogokat gyakorolhatja, de elmaradása a tárgyalás megtartását és a vagyoni elégtétel megállapítását nem akadályozza.

Az eljárás elejétől végig az együttülő bíróság előtt és csak lehet, félbeszakítás nélkül folyik le.

E §. kiegészítését l. 271. old.

Uzsorabírószághoz tartozó ügyekben az *előkészítő eljárás* csupán a tényállás lényegét tartalmazó tényvázlat, valamint az esetleges szakkérdést megvilágító szakértői vélemény (l. 2. bek.) beszerzésére szorítkozik. E vélemény beszerzése körül is a vizsgálóbíró megillető jogokat gyakorolja a kir. ügyész, azonban a szakértő megbüntetése (BP. 232. §.) végett az ügyésznek a bírósághoz kell fordulnia. Ezzel egyidejűleg a kir. ügyész a BP. 86. §-a értelmében megkeresés útján is folytathat nyomozást, különösen azokban a kivételes esetekben, amikor tanuknak eskü alatt való kihallgatása elkerülhetetlen. A jelen §. értelmében a kir. ügyész a BP. 84. §-ától eltérően már nem csu-

pán a rendőri hatóságok és közegek megkeresésére illetőleg utasítására jogosult, hanem e nyomozó szervekkel *közvetlenül rendelkezik*. Így e szervek a kir. ügyészség rendelkezéseit minden esetben és feltétlenül teljesíteni tartoznak, az intézkedések foganatosításáért — ha az a vett utasításnak megfelelően történik — a kir. ügyészséget terheli a felelősség. A kir. ügyészség intézkedései miatt csupán felügyeleti panasznak van helye a főügyészhez, illetőleg az igazságügyminiszterhez.

A fizetési eszközökkel elkövetett bűncselekményekre vonatkozóan a szakvéleményt a Magyar Nemzeti Bank igazgatósága adja.

A vádindítványnak a terhelt megjelölésén kívül csupán a cselekmény tényállásának és az alkalmazandó törvényszakszoknak felhívására kell kiterjednie, nyilatkozni kell még a vagyoni elégtétel kérdésében. Az előzetes letartóztatás tehát az egyetlen kérdés, amellyel az ügyet vádindítvány benyújtása előtt bíróság elé lehet vinni. A rendelet csupán a vizsgálóbíró jogkörét ruházván át az ügyészre, az általában vádtanács elé tartozó, *biztosíték mellett való szabadlábrahelyezés* kérdésében is csak az uzsorabírószághoz határozhat; ily határozata ellen perorvoslatnak nincs helye (B. T. LXXIV. 109.).

Ha a kir. ügyész a nyomozást megszüntette, sértett csupán felügyeleti panasszal élhet, mert az eljárás előkészítő szakában a közvádolt vádmonopoliuma és sértett, mint pótmagánvádló fel nem léphet. Ezzel a szabállyal szemben a *főtárgyalási és ezt követő szakban* a pótmagánvádlói jogok a BP. értelmében érvényesülnek (B. H. T. 764.).

16. §.

A tárgyalást a bünvádi perrendtartás XVIII. fejezetében foglalt szabályok megfelelő alkalmazásával kell lefolytatni, amennyiben az alábbiakban eltérés nincs megállapítva.

A letartóztatott terheltet a kir. ügyészség állítja a bíróság elé.

A terhelt védőt választhat s e jogáról őt a kir. ügyészségnek mingyárt bekiértetése után, minden esetben azonban az ítélettanács elé állítása előtt fel kell világosítani. Ha a terhelt e jogával nem él, vagy ha a választott védőt a főtárgyalásra meghívni lehetetlen, a bíróság, amennyiben az eljárás büntett miatt folyik, hivatalból rendel ki védőt. Ha e célra a bünvádi perrendtartás 55. §-ának megfelelő védő nem áll rendelkezésre, ügyvédjelölt is kirendelhető.

Általános érvényű az az elv, hogy ahol a jelen rendelet nem intézkedik a BP-től eltérően és kifejezetten, logikai szükségességgel következik, hogy *nyomban érvényesülnek a BP. szabályai* (B. H. T. 764.).

A védőre vonatkozó felvilágosítást és terheltnek arra adott nyilatkozatát jegyzőkönyvbe kell venni. A választott védőt

nyomban értesítenie kell annak a hatóságnak, amely előtt a terhelt azt megnevezte. Ha a választott védő a megbízást nem fogadja el, erről is nyomban értesíteni kell a terheltet.

17. §.

A főtárgyalás azzal kezdődik, hogy a kir. ügyész felolvassa a vádindítványt.

A terheltnek a bíróság tagjai, valamint a vádló és a védő közvetlenül intézhetnek kérdéseket.

Ha a bűnvádi eljárást a terhelt halála vagy más ok miatt megindítani vagy folytatni nem lehet, az elkobzás (1920:XV. t.-c. 5. §. 3. bek.), valamint a vagyoni elégtétel megállapítása tekintetében az uzsorabíróság a bűnvádi perrendtartás 477. §-ának megfelelő alkalmazásával jár el.

18. §.

(A 6150/923. M. E. sz. rend. 3. §-a hat. kiv. helyezte. Utóbbi I. 272. old.)

19. §.

(E §. helyébe lépett a 6770/1925. M. E. rend. 2. §-a, ezt I. 273. old.)

20. §.

Ha a semmisségi panasz a 19. §. 1. pontjára van alapítva és a kir. Curia úgy találja, hogy az uzsorabíróság ténymegállapítása az iratok tartalmával ellentétben áll, vagy helytelen ténybeli következtetéssel történt, és a tényállás az iratok alapján helyesen megállapítható, a kir. Curia a ténymegállapítást helyesbíti és a Bp. 387. §-ában foglalt rendelkezések szem előtt tartásával a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

Ha az iratok alapján a tényállás helyesen megállapítható nem volna és csupán egyes ténybeli megállapítások helyességére nézve merül fel kétség, vagy csupán egyes bizonyítékoknak felvétele, illetőleg megszerzése vált szükségessé, a kir. Curia az ítélet megsemmisítése nélkül a bizonyítás kiegészítését rendeli el és a bizonyítás felvételére saját bíróját, vagy annak a bíróságnak a bíróját küldi ki, amelynek területén a bizonyításfelvétel a legegyszerűbben megtörténhetik. Ilyenkor a bizonyítás felvételére nézve a Bp. 406. §-ában foglalt rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni.

Ha pedig az előbbi bekezdésben említett bizonyításkiegészítés nem mutatkozik célravezetőnek, a kir. Curia az ítéletet megsemmisíti, új eljárást rendel el és azt akár az eljárás, akár más uzsorabíróságra bizza.

A jelen §-ban foglalt rendelkezések az 1914:XIII. t.-c. 35. §-ában foglalt rendelkezések hatályát nem érintik.

Ha a semmisségi panasz a 19. §. 2. vagy 3. pontjára van alapítva és a semmisségi panaszt a kir. Curia alaposnak találja, vagy ha a kir. Curia hivatalból figyelembe veendő oly semmisségi okot lát fennforogni, amely a vádlott sérelmére szolgál, a Bp. szabályai szerint a törvénynek megfelelő ítéletet hoz.

A 19. §. 1., 2. és 3. pontja helyett a 6770/925. M. E. sz. rend. 2. §-ának 1., 2. vagy 3. pontját kell érteni. Az 1914: XIII. t.-c. 35. §-át lásd I. rész 136. old.

A vádlott terhére használt semmisségi panaszt itt is a vádlott javára használnak is kell tekinteni.

Iratellenes ténymegállapítás a C. szerint: amikor az ítélet más ügyekből merített tudomásra hivatkozik, holott az iratok a tudomásnak ellenkezőjét bizonyítják (B. T. LXXIII. 83.), amikor az uzsorabíróság oly tényeket állapít meg, amelyekre a perben nincs adat (B. T. LXXIII. 241.), amikor a ténymegállapítás egyedül az ülnöknek előterjesztett véleményén alapszik (B. T. LXXIV. 156.).

Az elsőfokban eljáró uzsorabíróság határozatai közül csak azokat vizsgálja felül a C. amelyek az elsőfokú ítélet kihirdetése után a vádlottnak előzetes letartóztatásba vagy szabadságra helyezése felől rendelkeznek. Amikor az uzsorabíróság hatáskörét leszállítva, az ügyet a kihágási bírósághoz tette át, az ily végzés felülvizsgálatára a BP. általános szabályai szerint kir. ítélőtábla hivatott (B. H. T. 769.). L. még a 6770/925. M. E. sz. rend.-el kapcsolatban közöltek.

A bizonyítás kiegészítésénél szemmel tartandó elveket I. 406. §-nál. (I. rész 96. old.)

21. §.

Az újrafelvétel és a jogegység érdekében használható perorvoslatra nézve minden vonatkozásban a Bp. szabályait kell alkalmazni.

Újrafelvétel tárgyában a kir. törvényszék 3 tagú tanácsa (nem uzsorabíróság) bír hatáskörrel (Bt. D. XVI. 48.), tekintettel éppen arra, hogy minden vonatkozásban a BP. szabályai alkalmazandók. Törvényszék illetékes az újrafelvételre akkor is, ha az alapperben a járásbírósnál alakított uzsorabíróság járt el.

III. Eljárás a rendes bíróság előtt.

22. §.

A kir. törvényszék székhelyén kívül levő olyan kir. járásbírószág területén, amelynek területére nézve uzsorabíróság nincs alakítva és amelyre valamely szomszédos uzsorabíróság hatósága nincs kiterjesztve, az árdragító visszaélés vétsége

esetében a kir. járásbírósi mint egyesbírósi jár el a gyorsított bünvádi eljárásnak az 1912 : LXIII. t.-c. 31. §-ában nyert felhatalmazás alapján megállapított szabályai szerint a következő eltérésekkel :

A jelen rendelet 14. §-ának második bekezdésében, valamint 15. §-ának második, 17. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezéseket a járásbírósi előtti eljárásban is alkalmazni kell.

A járásbírósi ítélete ellen — tekintet nélkül a bünvádi perrendtartás 547. §-ában foglalt korlátokra — fellebbezésnek van helye a kir. törvényszéknél alakított uzsorabírósihoz, amely ebben az ügyben véglegesen határoz.

IV. Záró rendelkezések.

23. §.

Ha oly ügyben, amely az uzsorabírósi hatáskörébe tartoznék, a kir. törvényszék vagy a kir. járásbírósi járna el, ez a körülmény az eljárás érvényét nem érinti.

24. §.

(A lakások forgalmának korlátozását rendelő jogszabályok hatályon kívül helyezése folytán jelentőségét veszítette.)

25. §.

(A botbüntetés alkalmazásának eltörlése folytán érvényét veszítette.)

26. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép életbe és azt az igazságügyminiszter a földművelésügyi és a kereskedelmi miniszterrel egyetértve hajtja végre.

A jelen rendeletet alkalmazni kell az életbelépésekor a kir. bíróságok előtt folyamatban levő oly ügyekre is, amelyekben a főtárgyalás még nem kezdődött meg.

Kihirdettetett 1920. július 23-án.

A m. kir. minisztériumnak 9570/1922. M. E. sz. rendelete az uzsorabírósi eljárásról és az árdragító visszaélések esetében követendő eljárásról szóló 5950/1920. M. E. számú rendelet kiegészítése tárgyában.

2. §.

A kir. Curian tanácsülésbe tartozik a semmisségi panasz elintézése:

1. a Bp. 434. §-ában meghatározott eseteken felül akkor is, ha a kir. Curianak az Ubc. 20. §-ának második, harmadik vagy negyedik bekezdése szerint kell határozni;

2. árdragító visszaélés vétségére irányuló vád esetében, vagy ha a vád büntetettre irányult ugyan, de a kir. ügyész a vétséggé minősítésben megnyugodott, amennyiben a jelen pont mindegyik esetében a kir. Curian a tanács elnöke és az ügy előadója az ügyet célszerűen tanácsülésben elintézhetőnek tartják, azért, mert a semmisségi panasz nézetük szerint teljesen alaptalan, mégpedig akkor is, ha emellett oly semmisségi ok forog fenn, amelyet hivatalból kell figyelembe venni.

Ubc. alatt az 5950/1920. M. E. sz. rend. értendő l. 258. old. A tanácsülésben való elintézhetségnek csupán a semm. panasz nyilvánvaló alaptalansága a feltétele, de nem az, hogy a törvényszék határozata helybenhagyandónak mutatkozik.

3. §.

A 2. §. 2. pontja értelmében tanácsülésben elintézett ügyekben, ha a semmisségi panaszt a tanács is alaptalannak tartja, a kir. Curia az elutasítást rendesen csak azzal indokolja, hogy a per adatai és az elsőfokú bíróság ítélete szerint az ügyben sem eljárási, sem anyagi jogi szabálysértés nem fordult elő.

4. §.

A tárgyalásra utasított ügyekben a kir. Curia a tárgyalási határnapról a vádlottat, a védőt és a magánvádlót öt nappal előbb csakis kifüggesztés útján értesíti; egyébként a Bp. 435. §-ának rendelkezéseit az ily ügyekben is alkalmazni kell.

5. §.

(A rend. életbelépése előtt bejel. sem. panaszokra vonatkozóan, tárgyalanná vált.)

6. §.

A jelen rendelet, vagyis az Ube. novellája, amelyre röviden Uben. megjelöléssel kell hivatkozni, az 1922. évi december hó 1. napján lép életbe.

A m. kir. minisztériumnak 6150/1923. M. E. sz. rendelete az uzsorabíróságokról és az árdrágító visszaélések esetében követendő eljárásról szóló 5950/1920. M. E. sz. rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.

1. §.

Az uzsorabíróság tárgyalását minden esetben ülnök részvételével kell megtartani.

Az Ube. 11. §-a hatályát veszti.

A bíróság az ülnökök részére kérelmükre készkiadásaik megtérítésén felül a tevékenységükkel arányos díjazást is köteles megállapítani. Az ülnök díjazása a bűnügyi költségekhez tartozik.

Az Ube. 7. §-a értelmében a kötelelességmulasztó ülnökre megállapítható pénzbüntetés százezer koronától egymillió koronáig terjedhet.

Az 1928 : X. (II. B. N.) t.-c. 15. §. 1. bek. értelmében az utolsó bek. *hatályát veszítette*. Azonban a 63.800/926. I. M. sz. r. (I. K. XXXV. 210.) táblázatának 32. tétele szerint 8—80 P lehet a pénzbüntetés.

2. §.

Az Ube. 15. §-a a következő rendelkezésekkel egészítetik ki:

Az uzsorabíróság köteles a tárgyaláson, döntés előtt rendszerint szakértőt is meghallgatni; kivéve ha az ügyben nincsenek külön szakértelmet kívánó kérdések, vagy ha a nyomozás során beszerzett szakvéleményt (Ube. 15. §. második bekezdés), illetve az árvizsgálóbizottság által rendelkezésre bocsátott anyag külön szakértő meghallgatását feleslegesnek mutatja.

A terheltnek mindig joga van ellenőrző szakértőt alkalmazni (Bp. 228. §.), ha ez az eljárást nem késlelteti.

A bíróságok elnökei az uzsorabírószágnál alkalmazott szakértők névsorát szakmánként összeállítják, de az uzsorabírószág szükség esetében a névsorba fel nem vett szakértőt is alkalmazhat.

3. §.

Az Ube. 18. §-a hatályát veszti és ennek következtében a vádindítványt a tettenkapás esetében sem lehet mellőzni.

(A 4. és 5. §-okat a 6770/1925. M. E. sz. r. 1. §-a hatályon kívül helyezte.)

6. §.

A jelen rendelet 1923. augusztus hó 25. napján lép életbe.

(Az életbelépéskor folyamatban levő ügyekre vonatkozóan, tárgytalanná vált.)

A m. kir. miniszteriumnak 6770/1925. M. E. sz. rendelete az uzsorabírószágokról és az árdrágító visszaélések esetében követendő eljárásról szóló 5950/1920. M. E. sz. rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.

A m. kir. miniszterium az árdrágító visszaélésekről szóló 1920:XV. tc. 9. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Az uzsorabírószágokról és az árdrágító visszaélések esetében követendő eljárásról szóló 5950/1920. M. E. sz. rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában 1923 aug. 17-én 6150/1923. M. E. sz. al. kiadott rendelet 4. és 5. §-a hatályát veszti és helyükbe a jelen rendelet 2. §-ában foglalt rendelkezések lépnek.

2. §.

Az uzsorabírószág elsőfokon hozott ítélete ellen csupán semmisségi panasznak van helye:

1. azon az alapon, hogy az uzsorabírószág ténymegállapítása az iratok tartalmával ellentétben áll, vagy helytelen ténybeli következtetéssel történt;

2. a BP. 385. §-ában említett okok alapján;

3. ha a bíróság a terheltet büntett miatt ítélte el: a büntetés és a vagyoni elégtétel súlyosítása vagy enyhítése végett.

A semmisségi panaszt a kir. Curia bírálja el.

Az uzsorabírószágnak az ítélet kihirdetése után hozott azt a végzését, amely a vádlottnak előzetes letartóztatásba helyezése, vagy szabadlábra helyezése felől rendelkezik, ha az ellen felfolyamodással éltek, a kir. Curia vizsgálja felül.

Az elítélt előzetes letartóztatására, az ítélet végrehajtására és a szabadságvesztésbüntetés végrehajtásának elhalasztására uzsorabírószági ügyekben is a bünvádi perrendtartás rendes szabályait kell alkalmazni.

1. Nem csupán a jelen §. ut. bekezdésében felsorolt esetekben, hanem általában is amennyiben a jelen rend. vagy a 9570/922. M. E. sz. rend. kivételes intézkedést nem tartalmaz a *sem. pan. elbírálása a BP. szabályai szerint történik. A védő* tehát uzsorabírószági ügyekben is kérheti, hogy a Bp. 388. §. alapján *sem. panaszának indokolását* csak az ítélet kézbesítésétől számított 8 nap alatt nyújthassa be. Azonban az Ube. értelmében is csak a *sem. ok* megjelölése történhetik a bejelentést követően a panasz indokolásában is, az ítéletnek azt az intézkedését azonban, amely ellen a panasz irányul, a panasz bejelentésekor kell megjelölni. (Bt. D. XV. 1.).

Sem. panasszal nem lehet élni a) alaki *sem. okból* (B. T. LXXIII. 21.), *b)* a tényállás alapjául szolgáló *bizonyítékok mérlegelése* miatt. A bizonyítékok mérlegelésének ily felülvizsgálatába a C. nem bocsátkozhatik, mert ez a mérlegelés sem az iratok tartalmával ellentétes, sem pedig a helytelen ténybeli következtetéssel megállapított tényállás fogalma alá nem esik. (B. H. T. 768.).

Vitás kérdés, vajjon a B. N. 10. §-a alapján a *büntetés felfüggesztése* miatt élhet-e a kir. ügyész *sem. panasszal*. A B. T. LXXIV. 17. old. sz. a. közölt határozatból kitűnően (l. ezt 2. C. al.) ily *sem. panasz* kizárva nincs.

A *sem. panasz bejelentésénél* világosan meg kell jelölni, hogy miben áll a kifogásolt iratellenesség és hogy a bíróság mely tényről melyik tényre vont helytelen következtetést (B. T. LXXIII. 241.), mert a C. *visszaítasítja az ily* részletes megjelölés nélkül bejelentett *sem. panaszt* (B. T. LXXIV. 37.). Az iratellenességre l. 5950/1920. 20. §-nál köz.

A C. *előtt új tényállításoknak és új bizonyítékok* előterjesztésének nincsen helyük (Bt. D. XVI. 47.). Végeredményben tehát az uzsorabírószág ténymegállapítását csupán azon az alapon lehet *sem. panasszal* megtámadni, hogy a *ténymegállapítás az iratok tartalmával ellentétben áll, vagy hogy a ténymegállapítás helytelen ténybeli következtetéssel történt*. Ehhez képest a C. a *meggyőződés keltésére alkalmas bizonyítási eszközök belső becsét* a valóság és megbízhatóság szempontjából nem vizsgálja, hanem azokat a tényeket, melyeknek megállapítására az uzsorabírószág a bizonyítékok mérlegelése alapján jutott, valóknak elfogadni tartozik (Bt. D. XIII. 92.).

2. A) A valóknak elfogadott tények *jogi értékelése* közben elkövetett jogsérelem a BP. 385. §. alá eső *sem. ok* (Bt. D. XV. 1.). E §. 1. a) pontja alapján kell a *sem. panaszt* bejelenteni amiatt, mert az uzsorabírószág a megállapított tényekből *helytelenül következtet arra, hogy a vádlott által követelt ár a méltányos hasznot meghaladó nyereséget foglal magában* (Bt. LXXIV. 17.) avagy hogy *nem szándékosság, csak gondatlanság* forog fenn (Bt. LXXIV. 37.).

B) A 385. §. 2. pontja alá eső *sem. ok*, ha a bíróság árdr. vissz. büntetettének vádja esetében nem kötelezte *vagyoni elégtételre* a vádlottat, jóllehet a terhére megállapított cselekmény súlyosabb megítélés alá esik. (Bt. D. XVI. 9.).

C) A 385. §. 3. pontja alapján a B. T. K. 92. §-ának alkalmazása miatt a vádló által használt *sem. panasz* az egész büntetési komplexumra *megakasztja a jogerősséget*. Ha tehát a C. a semmisségi panaszt alaptalannak is találja, a büntetést a B. P. N. 33. §-ának 2. bekezdésénél adott jogánál fogva a B. T. K. 92. §-ának keretei között *súlyosbíthatja*, és az uzsorabírószág ítéletének azt a részét is felülvizsgálhatja, amely a kiszabott *büntetés végrehajtását felfüggeszti*, noha külön a *felfüggesztő rendelkezés* ellen a vádló kifejezetten nem is élt semmisségi panasszal. (B. T. LXXIV. 17.). E határozat eldönti egyúttal azt a kérdést is, hogy lehet-e a közvádlónak a büntetés felfüggesztése miatt az uzsorabírószág ítélete ellen *sem. panasszal* élnie.

3. A *büntetés súlyosbítása vagy enyhítése* miatt csak árdr. v. élés büntette miatt való elítélés esetében van helye *sem. panasz*nak (Bt. D. XV. 29.). Hasonlóképpen csak büntett miatt való elítélés esetében lehet a *vagyoni elégtétel súlyosbítása* végett *sem. panasszal* élni (Bt. D. XV. 15.). Azt a vitás kérdést, hogy a vétségge *korrekcionálizált büntett* címén való elítélés esetében van-e helye *sem. panasz*nak, a C. tagadólag döntötte el. A IV. sz. Ertekezleti Megállapodásban kimondást nyert, hogy ha a bíróság a vádlottat oly bűncselekmény miatt ítéli el, amely a törvény szerint büntett ugyan, de amely büntettet a bíróság annak folytán, hogy a B. T. K. 92. §., 66. §., vagy 72. §-ának alkalmazásával fogházbüntetést szabott ki, a B. T. K. 20-ának megfelelően vétségge változtatta át, az eljárási jog szempontjából nem büntett, hanem vétség miatt való elítélés esete forog fenn. Ennek folytán ilyen esetben az uzsorabírószág elsőfokon hozott ítélete ellen nincs helye *sem. panasz*nak (Bt. D. XVI. 11.). E határozat összhangban állt a meghozatalakor még érvényben volt 59. sz. büntető Döntvényvel. Azóta azonban e Döntvényt a 94. sz. Döntvény megváltoztatta. Kimondta a C. ez utóbbi Döntvényében, hogy a B. T. K. 66. és 92. §-ában adott hatalmánál fogva a bíróság a büntetést enyhébb nemre és tartamra lefokozhatja, degradálhatja, de az alapul szolgáló büntetendő cselekménynek a *tényleges tényálladék szerint való jogi természetét nem változtathatja meg* (nem denaturalizálhatja). Nem terjed ki tehát a bírónak hatalma arra, hogy a törvény szerint büntettet megvalósító cselekményt valami kivételes vétségge alakítsa át. Ezzel az állásfoglalással a C. a fenti és a *sem. panasz* korlátozására vonatkozó megállapodása is hatályon kívül helyezettnek mutatkozik. Az uzsorabírószág egyéb határozatait illetően megjegyzendő, hogy ezek közül csak azokat vizsgálja felül a C., amelyek az elsőfokú ítélet kihirdetése után és a vádlottnak előzetes letartóztatásba vagy szabadlábra helyezése felől rendelkeznek. Egyéb határozat felülvizsgálása a kir. ít. tábla hatáskörébe tartozik (B. H. T. 769.). Azonban a *biztosíték mellett való szabadlábrahelyezés* kérdésében az ügy érdemleges eldöntése előtt hozott határozat ellen nincs helye felfolyamodásnak (B. T. LXXIV. 109.).

A felülvizsgálatnak e szabályai azonban *kizárólagosan az uzsorabírószág hatáskörébe* utalt cselekményekre vonatkoznak. Ezért ha a C. jogi értékelése szerint a vád alapjául szolgáló

tett nem esik az 1920 : XV. t.-c. alá, hanem valamely más — nem az uzsorabírószág hatáskörébe tartozó — bűniselekmény tényálladékát állapítja meg, a C. nem ítélt az ügy érdemében, hanem a BP. 384. §. 4. pontja alapján a B. P. N. 34. §-ának első bekezdése értelmében az uzsorabírószág ítéletét megsemmisíti és elrendeli az íratoknak az illetékes bírósághoz — kihágás esetén rendőri közigazgatási hatósághoz — való áttételét (Bt. D. XVI. 20. és XV. 65.).

3. §.

A jelen rendelet 1925 december hó 10. napján lép életbe.

(Csupán az életbelépéssel kapcsolatos intézkedéseket tartalmaz.

A fizetési eszközökkel elkövetett visszaélésekről szóló 1922:XXVI. t.-c.

6. §.

A jelen törvény alá eső büntettek és vétségek esetében az eljárás az árdrágító visszaélésekről szóló 1920 : XV. t.-c. 9. §-a alapján a budapesti kir. büntetőtörvényszéknél szervezett uzsorabírószág kizárólagos hatáskörébe és illetékessége alá tartozik.

Az eljárásban az uzsorabírószágra megállapított szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a vád képviselőjében a kir. ügyészséget szakkérdésben a pénzügyminiszter megbízottja támogatja s hogy az uzsorabírószág tanácsában szakférfiüként bíráskodó ülnököt a m. kir. állami jegyintézet részéről között jegyzékben felsorolt szakférfiak közül kell meghívni.

A pénzügyminiszter megbízottja a uzsorabírószág tárgyalásán szakkérdésben felszólalhat és a tanukhoz és a szakértőkhöz közvetlenül intézhet kérdéseket.

Az esetleg szükséges egyéb eljárási szabályokat a miniszter rendelettel állapítja meg.

A katonai büntetőbírószág alá tartozó egyénekre nézve az 1920 : XV. t.-c. 10. §-a megfelelően alkalmazandó.

1930: III. t.-c. a katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről és a közönséges büntetőtörvénykönyvek egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos módosításáról és kiegészítéséről.

IV. FEJEZET.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk és a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897: XXXIII. törvénycikk módosítása és kiegészítése.

94. §.

A katonai büntetőbíráskodás alá nem tartozó egyének tekintetében a jelen törvény 58—64. és 66—69. §-ában meghatározott büncselekmények kizárólag a budapesti kir. büntetőtörvényszék illetékességéhez tartoznak. A nyilvánosság a főtárgyaláson ki van zárva az 58—64. és 66—69. §-okban meghatározott büncselekmények miatt indított bűnvádi eljárásban. A Bp. 294. §-át ezekben az ügyekben nem lehet alkalmazni.

Katonai titok kikémlelése vagy elárulása miatt indított ügyben a főtárgyaláson meg kell hallgatni a honvédelmi minisztertől kijelölt katonai szakértőt vagy szakértőket.

A nyilvánosság kizárását a bíróság hivatalból tartozik elrendelni. Bizalmi férfiakat sem lehet megjelölni.

BETŰRENDES TÁRGYMUTATÓ.

- Adócsalás esetében eljárás 257.
Alakszerű tárgyalás 186. 190. 216.
Államfogház 193. 198. 210.
Alapos gyanú 14.
Alternatív illetékesség 169.
Asseizes 1.
Árvaszék fiatalkorúak ügyeiben 176.
Átruházott hatáskör 4.
Árdrágító visszaélések 258.
Áttétel 15.
- Beismerő vallomás 239.
Beszámítést kizáró ok 14. 100.
Békebíró 1. 4.
Bizonyíték felhasználása 175.
Bizonyító eljárás 38. 252.
Bírói intézkedés fiatalkorúaknál 186.
Bíróküldés 227.
Büntetés felfüggesztése 20. 45. 53.
Büncselekmény próbaidő alatt 206.
Büntetőparancs 19. 25. 243.
Büntetőparancs tartalma 25.
Büntetőparancs kézbesítése 27.
Büntetőparancs végrehajthatósága 29.
Bűnvádi eljárást kizáró ok 14. 100.
Bűnügyi költség 195. 197. 203. 242.
Büntetés enyhítése rögtönbíráskodásban 253.
- Carcer 186.
Casier judiciaire 159.
Cross examination 235.
Csatlakozás 241.
Curián tanácsülés 242.
- Dorgálás 193
- Egyesbíróság 224. 226. 227.
Egyéniség megismerése 179.
Eljárás egyszerűsítése 225. 234.
Eljárás költségei 194.
Eljárás megtagadása 13.
Eljárás megszüntetése 186.
Elnapolás 240.
- Elnöki fejtegetés 133.
Elévülés 223.
Előzetes letartóztatás 30. 264.
Előzetes eljárás fiatalkorúak ügyeiben 177.
Esküdtbíróság felfüggesztése 85. 122.
Esküdtbíróság főtárgyalása 124.
Esküdtbíróság története 120.
Esküdtszék alakítása 125.
Észrevételek 236.
- Félbeszakítás 240.
Felek által kihallgatás 235.
Felfolyamodás 39.
Felhatalmazás végrehajtásra 223.
Feljelentés 10.
Feljelentés fiatalkorúak ügyeiben 177.
Fellebbezés 40. 195. 241.
Fellebbezés bejelentése 42.
Fellebbezés visszavonása 42.
Fizetési eszközökkel elkövetett büncselekmények 264. 265.
Fellebbviteli tárgyalás 47. 241.
Felügyelő hatóság 205.
Férj képviseleti joga 11.
Fiatalkorú meghallgatása 187.
Főkérdés 131.
Fiatalkor betöltése után elkövetett cselekmény 214.
Fiatalkorúak bírósága 163.
Fiatalkorúak bírósága illetékessége 169.
Fiatalkorúak bírósága területi beosztása 164.
Fiatalkorúak bírósága hatásköre 166.
- Fiatalkorúak bírósága kihágási ügyekben 167.
Fiatalkorúak ügyésze 170.
Fiatalkorúak ügyésze indítványa 184.
Fiatalkorúak bírása 163.
Fiatalkorúak bírása kijelölése 165.

Fiatalkorúak idézése 180.
 Fiatalkorúak ügyeiben gyorsított eljárás 168.
 Fiatalkorúak ügyeiben eljárás befejezése 186.
 Fiatalkorúak ügyeiben jövedéki eljárás 169.
 Fiatalkorúak ügyeiben megelőzés 169.
 Fiatalkorúak ügyeiben védelem 171.
 Fiatalkorúak ügyeiben általános szabályok 172.
 Fiatalkorúak ügyeiben egyesítés 174.
 Fiatalkorúak ügyeiben közlési tilalom 176.
 Fiatalkorúak ügyeiben nyilvánosság 189.
 Fogházi őrizet 173. 183.
 Fogházbüntetés (fkorú) 175. 193. 202. 210. 221.
 Főmagánvád 227.
 Gondozó 169.
 Gyámhatóság 219.
 Gyermekmenhely 182. 219.
 Gyermek ügye 218.
 Gyorsított eljárás 245.
 Helyesbítő eljárás 138.
 Halálbüntetés 251.
 Házi felügyelet 187.
 Helyreigazító eljárás 243.
 Idézolevél 18.
 Igazolás 202.
 Indictable Offences 1.
 Ítélet egyszerűsítése 238.
 Illetékkötelezettség 242.
 Illetékesség 250.
 Iratellenesség 266. 273.
 Járásbírói eljárás 1.
 Járásbírói átruházott hatáskör 4.
 Jegyzőkönyv egyszerűsítése 238. 255.
 Jogegységi perorvoslat 53. 202.
 Jogkérdés 86. 131.
 Jövedéki ügyek 91. 118.
 Javító nevelés 175. 186. 188. 198. 207.
 Járásbírói törvényszéki ügyekben 237.
 Kártalanítás 89. 184.
 Kártalanítás előzetes fogvatartásért 91.
 Kártalanítás ítéleti fogságért 104.
 Kártalanítás érvényesítése 110. 112.
 Kártala írást kizáró okok 102. 106.
 Kártalanítás jövedéki ügyekben 91.
 Kártalanítás összegének megállapítása 115.
 Kártalanítás tartásra jogosultaké 112.
 Kártalanítás terjedelme 109.
 Katonai B. P. Ét. 278.

Kártérítés lefoglalásért 77.
 Kegyelem 254.
 Kérdések feltétele 86. 129.
 Kereszkérdés 235.
 Kézbesítése bparancsnak 27.
 Kifogás 225. 238.
 Kiadatás 63.
 Kihágási ügyek 216.
 Kiszegítő főkérdés 131.
 Kivételes hatáskör 167.
 Kötelező vizsgálat 68. 77.
 Környezettanulmány 179.
 Közvédelmi képviselője 7.
 Követelő jelenlét tárgyaláson 190.
 Közvetlen idézés 79.
 Közvetlen tárgyalás 19.
 Külön főkérdés 131.
 Közigazgatási hatóság fiatalkorúaknál 216.

Lefoglalás
 Letartóztatása fkorúnak 182.
 Letartóztatása fkorúnak uzsoraügyekben 264.

Magánindítvány visszavonása 22.
 Magánindítvány visszavonása fiatalkorú ügyében 191. 203.
 Magánvádoló 17. 32. 48. 195. 203. 228.
 Makacssági ítélet 35.
 Magánjogi igény 195. 203. 228.
 Megelőzés 67.
 Megfigyelés fkorúaknál 181.
 Mellékkérdés 132.
 Meghatalmazás 228.
 Mérnöki kamara 8.
 Mellőzése ülnöknek 262.

Ne bis in idem 73.
 Nevelőintézkedés 193.
 Nyilvánosság kizárása 189. 278.
 Nyomozás 16.
 Nyomozás fkorúak ügyeiben 178.
 Nyomtatvány útján elköv. cselekmény 167. 211.

Objectiv eljárás 88.
 Ordinamente delle corti assise 123.
 Országos büntügyi ny. hiv. 159.
 Összefüggés fkorú ügyekben 173.
 Összbüntetés fkorú ügyekben 175.
 Őrizet fkorú ügyekben 183.

Palermói kongresszus 124.
 Pártfogó 172. 181. 190. 197.
 Perorvoslat jb. ügyben 39.
 Perorvoslat sajtóügyben 87.
 Perorvoslat fkorú ügyekben 173. 194.
 Pénzbüntetés fkorúak ügyeiben 180. 193. 210. 221.
 Patronázs 172. 188.
 Próbabocskolás 174. 186. 204. 214.
 Próbaidő 175.
 Pótmagánvád uzsoraügyben 265.

Quarter session 1.

Reformatio in peius 201.
 Rendes bíróság fkorúaknál 211. 215.
 Rendes bíróság uzsoraügyekben 268.
 Rendzavarás 37.
 Rögtönítélő eljárás 169. 247.
 Rögtönítélő eljárás megszüntetése 255.
 Rendőri büntetőbíróság 216.
 Rendzavaró ülnök 261. 271.

Sajtóbírói eljárás 65.
 Sajtófelelősség áthárítása 80.
 Semmisségi ok 199.
 Semmisségi panasz 53. 198.
 Sérelemdíj 117.
 Szakkérdés uzsoraügyben 264. 271.
 Szabadságvesztés büntetés fiatalkorúaknál 194. 209.
 Székhelyenkívüli főtárgy. 226. 236.
 Személyes megjelenés 49.
 Szegénységi jog 228. 231.
 Szülők kihágásai 166.

Tanácskozási jegyzőkv. 240.
 Tanácskozás rögtönítélő bírósági ügyben 253.

Tanácsülés 45. 241. 269.
 Tanúmentesség 192.
 Tanudíj 234.
 Tárgyalás 32.
 Tárgyalás fkorú ügyében 188.
 Tárgyi eljárás 242.
 Tehermentesítés 243.
 Ténykérdés 86. 131.
 Tottenkapás 234.
 Tettazonosság 70. 76.
 Tettazonosság fkorú ügyében 191.
 Tiltott közlés 157.
 Törvényes képvis. szakorvoslata 195.
 Törvényszéki tanács (fkorúak) 196. 211.
 Törvénynapok 236.

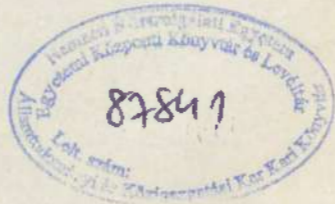
Ujrafelvétel 60. 202. 225. 255. 267.
 Uzsorabíróság 169.

Ügyészi hatáskör uzsoraügyekben 264.

Ügyész indítványa fkorú ügyében 192.
 Ügyész indítványa rögtönítélő bír. ügyben 252.
 Ügyészi megbízott 7. 152.
 Ügyvédi kamara 8.
 Ügyvédi képviselő 228.
 Ügyvédjelölt 9.
 Ülnök 259. 261.
 Ügyvéd díjazása 262. 271.
 Utólagos jav. nevelés 210.
 Uzsorabírósági eljárás 258.
 Uzsorabíróság alakítása 258.
 Uzsorabíróság hatásköre 259. 263.
 Uzsorabíróság fkorúak ügyében 263.
 Uzsorabíróság előtt védelem 265.
 Uzsorabíróság sem. panasz 266. 269. 273.
 Uzsorabíróság vagyoni elégtétel 273.

Vádemelés mellőzése 234.
 Vádemelés uzsoraügyben 264.
 Vádképviselő megtagadása fiatalkorúaknál 185. 212.
 Vádirat mellőzése 225.
 Vádirat sajtóügyben 78.
 Vádindítvány 225. 264.
 Vádlott jelenléte 34. 49. 197.
 Vádlott nyilatkozata 236.
 Vádtanács 78.
 Valóságbizonyítás 72. 74. 79.
 Védelem fkorúak ügyeiben 171. 189. 197. 212.
 Védő- és óvóintézkedés 181. 207.
 Véghatározat 193.
 Végrehajtás 63. 204. 213. 254.
 Visszkerecesi jog 116.
 Vizsgálat 68. 225.
 Vizsgálati fogság 30.
 Vizsgálóbírói hatáskör uzsoraügyben 265.

Zugírászat 8.
 Züllött fkorúak 166. 218.

3000 -

HUN. 2017. 04. 18.
NKE EKK KTK Kari Könyvtár

helyben! *00073518* Anzeas'k's

Büntetésjog

